INDIVIDUL SUVERAN

STĂPÂNIREA TRANZITIEI CĂTRE ERA INFORMAȚIONALĂ

JAMES DALE DAVIDSON

LORD WILLIAM REES-MOGG

INDIVIDUL SUVERAN

Stapanirea tranzitiei catre era informationala

JAMES DALE DAVIDSON si LORD WILLIAM REES-MOGG

MULŢUMIRI

Când va fi definitivată „Istoria notelor de mulţumire de-a lungul veacurilor”, întreaga carte ar putea fi considerată o expoziţie. Este a treia pe care o scriem împreună despre diverse aspecte ale marii transformări in Era Informaţiei care se află acum în desfăşurare. Individul Suveran se bazează pe cercetări şi analize care au fost incluse în lucrările Sange pe maidan şi Marea Rafuiala. La fel ca si cărţile de mai sus, aceasta preia ideile mai multor somităţi a căror muncă este menţionată în texte şi citate. De asemenea, se bazează pe perspective dobândite în conversaţii, atât recente cat şi în ultimul deceniu. În acest sens, probabil ar trebui să reiterăm toate mulţumirile noastre aduse prietenilor şi complicilor care ne-au ajutat în moduri cruciale la scrierea celor două cărţi anterioare. Pentru consemnare,o sa ne revansam. Pentru pe care i-am menţionat sau i-am trecut cu vederea în cărţile noastre anterioare, vă rugăm să ţineţi seama de cele ce urmeaza. Aveţi mulţumirile noastre,la patrat, pentru un deceniu de motivatie şi bunătate. Mulţumirile noastre speciale se îndreaptă către Bill Bonner, care ne-a ajutat să fim la curent cu curentele în schimbare ale publicării în ultimul deceniu. Geniul său explică în principal tirajul uriaş la nivel mondial al buletinului nostru informativ, Strategic Investment. Ne-a ajutat să formulăm teste de piaţă continue pentru ideile noastre. Dar, mai important, a fost un prieten indispensabil şi o cutie de rezonanţă.
De asemenea, le mulţumim pentru prietenia speciala, lui Alan Lindsay; Brian, Donald, şi Scott Lines; Robert Lloyd George; Jane Collis; Carter Beese; Andy Miller; Scott Hill; Nils Taube; Gilbert de Botton; Michael Geltner; Mark Ford; David Keating; Pete Sepp; Curtin Winsor, III; V. Harwood Bocker, III; Guillermo Cervino;

Eduardo Maschwitz; Michael Reynal; Jorge Gamarci; Jackie Locke; Douglas Reid; Jose Pascar; Luis Kenny; Robert Lawrence, III; Ken Klein; Kim Sauli; Jim Moloney; Mike Geltner; Lee Euler; Tom Crema; Nancy Lazar; Greg Barnhill; Becky Mangus; Nancy Oppenlander; Wayne Livingstone; Hans Kuppers; Michael Baybak; Allan Zschlag; David Hale; Lisa Eden; Mel Lieberman; Glenn Blaugh; Sir Roger Douglas; Michael Smorch; Jimmie Rogers; Ambrose Evans-Pritchard; Chris Wood; Marc Faber; Ronnie Chan; William F. Nicklin; Lenny Smith; Jack Wheeler; Jim Bennett; Gordon Tullock; Jay Bernstein; Gary Vernier; Jenny Mitchel; Julia Guth; Lisa Young; Mia; Mark Frasier; Lisa Bernard; Rita Smith; Ruth Lyons; Yarah Chiekh; Fabian Dilaimy; Tim Hoese; şi bineinteles familiile noastre.
Repetandu-ne, ne cerem scuze celor pe care i-am trecut cu vederea. Ne pare rău că recunoaşterea pe care le-o datorăm a căzut printre crăpături, ca o factură neplătită care s-a încurcat printre prospectele de la magazinele alimentare şi a fost aruncată. Poate că putem evita mânia agenţiei de recuperare creanţe prin transmiterea unei declaraţii de mulţumire către toţi prietenii noştri nemenţionaţi. Depindem de voi chiar mai mult decât ne dăm seama.
În cele din urmă, le mulţumim celor care au fost implicaţi în mod special în lansarea acestui proiect: agentului nostru, Theron Raines; editorului nostru, Dominick Anfuso; şi celorlalţi oameni buni de la Simon & Schuster, inclusiv Carolyn Reidy, Cassie Jones, Ana De Bevoise şi Cherise Grant.

Către Annunziata şi Brooke,
Indivizi suverani în noul mileniu

„Viitorul este dezordine. O uşă ca aceasta s-a deschis larg de cinci sau şase ori de când am devenit bipezi. Este cel mai bun moment posibil pentru a fi în viaţă,atunci când aproape tot ce credeai că ştii este greşit.”
— Tom Stoppard, Arcadia

PREFAȚĂ

Oamenii medievali erau lipsiti de speranţă. Îi considerau pe oameni deteriorati şi imorali. Dar respectau intelectul. Credeau că până şi oamenii, dacă gândeau pătrunzător, ar avea puterea de a răspunde la cele mai profunde întrebări despre Dumnezeu şi Univers.
Oamenii moderni venerează voinţa, dar îşi pierd speranţa în intelect. Înţelepciunea mulţimilor; devierea particulelor aleatorii; influenţa prejudecăţilor inconştiente: toate aceste clişee contemporane sunt modalităţi de a vorbi despre slăbiciunea intelectuală - sau de a ne lasa convinsi de aceasta debilitate.
Lord William Rees-Mogg şi James Dale Davidson nu promit răspunsuri despre Dumnezeu şi Univers şi nici nu oferă vreunul. Dar investigaţia lor asupra „megapoliticii" - o anatomie a forţelor care acţionează în istorie şi un set de predicţii pentru viitorul apropiat - este neobişnuită sau chiar contraculturală, deoarece aplică raţiunea umană unor chestiuni pe care am fost învăţaţi să le lăsăm la voia întâmplării sau a sorţii.
Privind înapoi la aproape un sfert de secol de la prima publicare a cărţii „Individul Suveran", cel mai uşor lucru de făcut şi cel mai încurajat de cultura actuala este să analizăm cu ce au greşit - aproape ca şi cum ne-am asigura că nu a avut rost să ne gândim cu atenţie la viitor de la bun început.
Şi, bineînţeles, există câteva lucruri pe care le-au trecut cu vederea: mai presus de toate, ascensiunea Chinei. Republica Populară Chineză din secolul XXI, sub Partidul Comunist, şi-a creat propria versiune a Erei Informaţiei, cu caracteristici hotărât naţionaliste, omogene din punct de vedere etnic şi profund etatiste. Aceasta este probabil cea mai mare dezvoltare „megapolitică" de la apariţia cărţii. Pentru a cita doar o ilustrare cheie, China comunistă a zdrobit oraşul-stat Hong Kong - în timp ce Rees-Mogg şi Davidson au descris Hong Kong-ul ca fiind „un model mental al tipului de jurisdicţie pe care ne aşteptăm să o vedem înflorind în Era Informaţiei".
Dintr-o perspectivă, acesta este o zonă în care vizibilitatea unei a fost obstrucţionată din partea autorilor. Dintr-o altă perspectivă, poate părea că Biroul Politic al Chinei trebuie să fi fost cititori pasionaţi ai cărţii Individul Suveran.

Doar printr-o conştientizare unică pe termen lung, care priveşte înapoi la Lenin şi Stalin, precum şi înainte, către Era Informaţiei, liderii Partidul Comunist Chinez au prevalat în mijlocul tendinţelor analizate de această carte.
Aceste tendinţe -cel mai puternic subjuga economia , concurenţa jurisdicţională, trecerea de la producţia de masă şi discutabila perimare a războiului intersta se desfasoara încă astăzi.
Ascensiunea Chinei este mai puţin o infirmare a ideilor lui Rees-Mogg şi Davidson, decât o creştere dramatică a mizei pe care au descris-o.
În realitate, marele conflict privind viitorul nostru megapolitic abia începe.
Din punct de vedere tehnologic, conflictul are doi poli: Inteligenta artificiala şi criptomonede.
Inteligenţa Artificială oferă perspectiva de a rezolva în sfârşit ceea ce economiştii numesc „problema calculului": IA ar putea face teoretic posibil controlul centralizat al unei întregi economii. Nu este o coincidenţă faptul că IA este tehnologia preferată a Partidului Comunist Chinez. Criptografia pronuntată, la celălalt pol, oferă perspectiva unei lumi descentralizate şi individualizate. Dacă IA este comunistă,criptomonedele sunt libertariane.
Viitorul s-ar putea afla undeva între aceşti doi poli extremi. Dar ştim că acţiunile pe care le întreprindem astăzi vor determina rezultatul general. Citirea cărţii Individul Suveran în 2020 este o modalitate de a te gândi cu atenţie la viitorul pe care propriile tale acţiuni îl vor crea. Este o oportunitate care nu trebuie irosită.

Peter Thiel
6 ianuarie 2020
Los Angeles

CAPITOLUL 1
TRANZITIA ANULUI 2000

A patra etapă a societăţii umane

„Pare că ceva măreţ este pe cale să se întâmple: graficele ne arată creşterea anuală a populaţiei, concentraţiile atmosferice de dioxid de carbon, adresele de internet şi dolarii castigati din mineritul monedelor. Toate se înalţă la o asimptotă chiar după începutul secolului:Singularitatea. Sfârşitul a tot ceea ce ştim. Începutul a ceva ce s-ar putea să nu înţelegem niciodată."(1)
—DANNY HILLIS

PREMONIŢII
Venirea anului 2000 a bântuit imaginaţia occidentală în ultimii mii de ani. Încă de când omenirea nu a reuşit să se sfârşească la începutul primului mileniu după Hristos, teologii, evangheliştii, poeţii, clarvăzătorii şi acum, chiar şi programatorii de computere au privit spre sfârşitul acestui deceniu cu aşteptarea că acesta va aduce ceva important. Chiar si o somitate ca si Isaac Newton a speculat că lumea se va sfârşi odată cu anul 2000. Michel de Nostradamus, ale cărui profeţii au fost citite de fiecare generaţie de când au fost publicate pentru prima dată în 1568, a prezis venirea celui de-al Treilea Anticrist în iulie 1999(2) Psihologul elveţian Carl Jung, cunoscător al „inconştientului colectiv", a prevăzut naşterea unei Noi Ere în 1997. Astfel de previziuni pot fi uşor ridiculizate. Şi la fel pot fi şi previziunile sobre ale economiştilor, cum ar fi Dr. Edward Yardeni de la Deutsche Bank Securities, care se aşteaptă ca defecţiunile computerelor la miezul nopţii al mileniului să „perturbe întreaga economie globală".(3) Dar, indiferent dacă priviţi problema virusului informational Y2K (Anul 2000) din informatica ca o isterie nefondată născocită de programatori şi consultanţi în tehnologia informaţiei pentru a stimula afacerile, sau ca un exemplu misterios al tehnologiei care se desfăşoară în simbioza cu imaginaţia profetică, nu se poate nega faptul că circumstanţele din ajunul mileniului stârnesc mai mult decât obişnuita îndoială morbidă despre direcţia în care se îndreaptă lumea.

Un sentiment de neliniște cu privire la viitor a început să coloreze optimismul atât de caracteristic societăţilor occidentale în ultimii 250 de ani. Oamenii de pretutindeni sunt ezitanți și îngrijorați. Vedeţi asta pe feţele lor. Auziţi asta în conversaţiile lor. Vedeţi asta reflectată în sondaje şi înregistrată în urnele de vot. Aşa cum o schimbare fizică invizibilă a ionilor din atmosferă semnalează iminenţa unei furtuni chiar înainte ca norii să se adune şi să cadă fulgerul, tot aşa acum, în amurgul mileniului, premoniţiile schimbării plutesc în aer. O persoană după alta, fiecare în felul său, simte că timpul se scurge intr-un mod apocaliptic. Pe măsură ce deceniul expiră, un secol ucigaş expiră odată cu el, precum şi un mileniu glorios de realizări umane. Toate se apropie de sfârşit odată cu anul 2000.
„Căci nimic nu este acoperit care să nu fie descoperit, si nimic ascuns care nu va fi facut cunoscut.” MATEI 10:26
Credem că faza modernă a civilizaţiei occidentale se va încheia odată cu aceasta. Această carte explică de ce. Ca multe lucrări anterioare, este o încercare de a vedea într-o oglindă întunecată, de a schița formele și dimensiunile vagi ale unui viitor care încă urmeaza a fi deslusi. În acest sens, ne propunem ca lucrarea noastră să fie apocaliptică – în sensul original al cuvântului. Apokalypsis înseamnă „a dezvăluire” în greacă. Credem că o nouă etapă a istoriei –Era Informației – este pe cale să fie „descoperită”.
„Asistăm la începuturile unui nou spaţiu logic, o prezenţă electronică instantanee la care putem avea acces, în care putem intra şi pe care o putem experimenta cu toţii. Pe scurt, avem începuturile unui nou tip de comunitate. Comunitatea virtuală devine modelul pentru o Împărăţie seculară a Cerurilor; aşa cum a spus Isus,ca existau multe locuințe în Împărăţia Tatălui Său
la fel există acum multe comunităţi virtuale, fiecare reflectând la propriile nevoi şi dorințe.”
—MICHAEL GRASSO.(4)

A PATRA ETAPA A SOCIETĂȚII UMANE

Tema acestei cărţi este noua revoluţie a puterii care eliberează indivizii în detrimentul statului-naţiune din secolul al XX-lea. Inovațiile care modifică logica violenței în modurifără precedent transformă limitele în care trebuie să se afle viitorul.

Dacă deducţiile noastre sunt corecte, vă aflaţi în pragul celei mai ample revoluţii din istorie. Mai rapid decât îşi imaginează toţi, cu excepţia câtorva acum, microprocesarea va submina şi distruge statul-naţiune, creând noi forme de organizare socială în acest proces. Aceasta va fi departe de a fi o transformare uşoară. Provocarea pe care o va reprezenta va fi cu atât mai mare, deoarece se va întâmpla cu o viteză incredibilă în comparaţie cu orice s-a văzut în trecut. De-a lungul întregii istorii umane, de la începuturile sale până în prezent, au existat doar trei etape de bază ale vieţii economice: (1) societăţile de vânători-culegători; (2) societăţi agricole; şi (3) societăţi industriale. Acum, la orizont, se profilează ceva complet nou, a patra etapă a organizării sociale: societăţile informaţionale.

Fiecare dintre etapele anterioare ale societăţii a corespuns cu faze distinct diferite în evoluţia şi controlul violenţei. După cum explicăm în detaliu, societăţile informaţionale promit să reducă dramatic randamentul violenţei, în parte pentru că acestea transcend localitia. Realitatea virtuală a spaţiului cibernetic, ceea ce romancierul William Gibson a caracterizat drept o „halucinaţie consensuală", va fi cât se poate de departe de raza de acţiune a bătăuşilor, atât cat o poate conduce imaginaţia. În noul mileniu, avantajul controlului violenţei pe scară largă va fi mult mai mic decât a fost în orice moment de dinainte de Revoluţia Franceză. Acest lucru va avea consecinţe profunde.

Una dintre acestea va fi creşterea criminalităţii. Când rasplata organizarii violenţei pe scară largă scade, recompensa violenţei la o scară mai mică este probabil să crească. Violenţa va deveni mai aleatorie şi localizată. Crima organizată va creşte în amploare. Explicăm de ce.O altă logică a revenirii la violenţa este esecul politicii, care este scena crimei organizate pe scară largă. Există numeroase dovezi că aderarea la miturile civice ale statului-naţiune din secolul al XX-lea se erodează rapid. Moartea comunismului este doar cel mai frapant exemplu. Explorarea în detaliu ne arata ca prăbuşirea moralităţii şi corupţia crescândă din rândul liderilor guvernelor occidentale nu sunt evoluţii întâmplătoare. Ele sunt dovezi că potenţialul statului-naţiune este epuizat. Chiar mulţi dintre liderii acestui concept nu mai cred platitudinile pe care le rostesc. Si nu sunt crezuţi nici de ceilalţi.

Istoria se repetă intotdeauna

Aceasta este o situaţie cu paralele izbitoare în trecut. Ori de câte ori schimbarea tehnologică a separat vechile forme de noile forţe motrice ale economiei,standardele morale se schimbă, iar oamenii încep să-i trateze pe cei aflaţi la conducerea vechilor instituţii cu un dispreţ tot mai mare. Această repulsie larg răspândită apare adesea în evidenţă cu mult înainte ca oamenii să dezvolte o nouă ideologie coerentă a schimbării. Aşa era la sfârşitul secolului al XV-lea, când Biserica medievală era instituţia predominantă a feudalismului. În ciuda credinţei populare în „sacralitatea funcţiei sacerdotale", atât rangurile superioare, cât şi cele inferioare ale clerului erau tratate cu cel mai mare dispreţ o situatie nu foarte diferita de atitudinea populară faţă de politicieni şi birocraţi de astăzi.(5)
Credem că se pot învăţa multe prin analogie între situaţia de la sfârşitul secolului al XV-lea, când viaţa devenise complet saturată de religia organizată, şi situaţia de astăzi, când lumea a devenit saturată de politică. Costurile susţinerii religiei instituţionalizate la sfârşitul secolului al XV-lea atinseseră un extrem istoric, aşa cum costurile susţinerii guvernului au atins un extrem senil astăzi.
Ştim ce s-a întâmplat cu religia organizată înainte de Revoluţia Prafului de Puşcă(Sec.XIV-XVI ,au generat transformarea fundamentala a razboiului,aparitia armelor de foc cu praf de pusca,vulnerabilitatea castelor prin folosirea armelor de asediu, sfarsitul dominatiei cavaleriei, noi tactici militare , centralizarea puterii statală prin armate profesionale şi impozitare, remodelând în cele din urmă societăţile şi permiţând expansiunea globală europeană).
Dezvoltările tehnologice au creat stimulente puternice pentru reducerea instituţiilor religioase şi reducerea costurilor acestora. O revoluţie tehnologică similară este destinată să reducă radical statul-naţiune la începutul noului mileniu.
„Astăzi, după mai bine de un secol de tehnologie, ne-am extins sistemul nervos central însuşi într-o îmbrăţişare globală, abolind atât spaţiul, cât şi timpul în ceea ce priveşte planeta noastră*
—MARSHALL MCLUHAN, 1964(6)

Revoluţia Informaţională

Pe măsură ce prăbuşirea sistemelor mari se accelerează, constrângerea sistematică se va retrage ca factor care modelează viaţa economică şi distribuţia veniturilor. Eficienţa va deveni mai importantă decât dictatele puterii în organizarea instituţiilor sociale. Aceasta înseamnă că provinciile şi chiar oraşele care pot susţine eficient drepturile de proprietate şi pot asigura administrarea justiţiei, consumând puţine resurse, vor fi suveranităţi viabile în Era Informaţională, aşa cum, în general, nu au fost în ultimele cinci secole. Un tărâm complet nou al activităţii economice care nu este ostatic al violenţei fizice va apărea în spaţiul cibernetic. Cele mai evidente beneficii vor ajunge la „elita cognitivă", care va opera din ce în ce mai mult în afara graniţelor politice. Aceştia se simt deja la fel de bine si în Frankfurt, Londra, New York, Buenos Aires, Los Angeles, Tokyo şi Hong Kong. Veniturile vor deveni tot mai inegale în cadrul jurisdicţiilor şi mai egale între ele insele.

Individul Suveran explorează consecinţele sociale şi financiare ale acestei schimbări revoluţionare. Dorinţa noastră este să vă ajutăm să profitaţi de oportunităţile noii ere şi să evitaţi să fiţi distruşi de impactul acesteia. Dacă se întâmplă doar jumătate din ceea ce ne aşteptăm să vedem, vă veţi confrunta cu o schimbare de o amploare fără precedent în istorie.

Transformarea anului 2000 nu numai că va revoluţiona caracterul economiei mondiale, dar o va face mai rapid decât orice schimbare de fază anterioară.

Spre deosebire de Revoluţia Agricolă, Revoluţia Informaţională nu va avea nevoie de milenii pentru a-şi produce efectul. Spre deosebire de Revoluţia Industrială, impactul său nu se va răspândi pe parcursul a secolelor. Revoluţia Informaţională se va întâmpla în decursul unei vieţi.

Când societăţile informaţionale vor prinde contur, acestea vor fi la fel de diferite de societăţile industriale precum era Grecia lui Eschil de lumea locuitorilor cavernelor.

PROMETEU DESCĂTUSAT: ASCENSIUNEA INDIVIDULUI SUVERAN

"Nu cunosc un fapt mai încurajator decât capacitatea incontestabilă a omului de a-şi ridica viaţa prin efort conştient" —HENRY DAVID THOREAU

Transformarea vine atât cu o veste bună, cât şi cu una rea. Vestea bună este că Revoluţia Informaţională va elibera indivizii mai mult ca niciodată. Pentru prima dată, cei care se pot educa şi motiva vor fi aproape în întregime liberi să-şi inventeze propria ocupatie şi să benefcieze pe deplin de beneficiile propriei productivităţi.
Geniul va fi dezlănţuit, eliberat atât de opresiunea guvernului, cât şi de dificultatile prejudecăţilor rasiale şi etnice. În Societatea Informaţională, nimeni care este cu adevărat capabil nu va fi reţinut de opiniile defectuoase ale altora. Nu va conta ceea ce ar putea crede majoritatea oamenilor de pe pământ despre rasa ta, aspectul tău, vârsta ta, înclinaţiile tale sexuale sau modul în care te coafezi. În cibereconomie, ei nu te vor vedea niciodată. Cei urâţi, cei graşi, cei bătrâni, cei cu dizabilităţi vor concura cu tinerii frumoşi în condiţii egale, într-un anonimat complet daltonist, in noile frontiere ale spaţiului cibernetic.

Ideile Devin Avuţie

Meritul, oriunde apare, va fi răsplătit ca niciodată. Într-un mediu în care cea mai mare sursă de bogăţie vor fi ideile pe care le aveţi ,mai degrabă decat capitalul fizic, oricine gândeşte limpede va fi potenţial bogat.
Era informaţiei va fi era mobilităţii ascendente. Va oferi oportunităţi mai egale miliardelor de oameni din părţi ale lumii care nu au împărtăşit niciodată pe deplin prosperitatea societăţii industriale. Cei mai străluciţi, mai de succes şi mai ambiţioşi dintre aceştia vor deveni cu adevărat indivizi suverani.
La început, doar o mână de oameni vor atinge suveranitatea financiară deplină. Dar acest lucru nu neagă avantajele independenţei financiare. Faptul că nu toată lumea obţine o avere la fel de vastă nu înseamnă că este inutil sau lipsit de sens să devii bogat. Există 25.000 de milionari pentru fiecare miliardar. Dacă eşti milionar şi nu miliardar, asta nu te face sărac.
În mod similar, în viitor, unul dintre reperele prin care vă veţi măsura succesul financiar va fi nu doar numărul de zerouri pe care le puteţi adăuga la averea netă, ci abilitatea de a va structura afacerile într-un mod care să vă permită să realizaţi o autonomie individuală deplină şi independenţă. Cu cât sunteţi mai deştept, cu atât veţi avea nevoie de mai puţină propulsie pentru a atinge viteza evadarii financiară.Insasi persoanele cu mijloace destul de modeste

vor zbura,pe măsură ce atracţia gravitaţională a politicii asupra economiei globale slăbeşte.
Independenţa financiară fără precedent va fi un obiectiv realizabil în viaţa dumneavoastră sau a copiilor dumneavoastră.
La cel mai înalt nivel al productivităţii, acesti Indivizi Suverani vor concura şi interacţiona în termeni care amintesc de relaţiile dintre zei din mitul grecesc.
Mitul evaziv al Muntelui Olimp din următorului mileniu va fi în spaţiul cibernetic un tărâm fără existenţă fizică care va dezvolta totuşi ceea ce promite a fi cea mai mare economie din lume până în al doilea deceniu al noului mileniu.
Până în 2025, economia cibernetică va avea multe milioane de participanţi. Unii dintre ei vor fi la fel de bogaţi ca Bill Gates, cu averi de zeci de miliarde de dolari fiecare. Ciber-săracii ar putea fi cei cu un venit mai mic de 200.000 de dolari pe an. Nu va exista sistem de asistenţă cibernetică. Nu vor exista taxe cibernetice şi nu va exista un guvern cibernetic. Economia cibernetică, exceptand China, ar putea fi cel mai mare fenomen economic al următorilor treizeci de ani.
Vestea bună este că politicienii nu vor mai putea domina, suprima şi reglementa cea mai mare parte a comerţului în acest nou tărâm, aşa cum legislatorii cetăţilor-stat greceşti antice nu ar fi putut tunde barba lui Zeus. Aceasta este o veste bună pentru cei bogaţi. Şi o veste şi mai bună pentru cei nu atât de bogaţi. Obstacolele şi poverile pe care le impune politica sunt mai multe obstacole în calea îmbogăţirii decât în calea celor deja bogaţi. Beneficiile scăderii randamentului violenţei şi ale descentralizării jurisdicţiilor vor crea posibilitatea ca fiecare persoană energică şi ambiţioasă să beneficieze de moartea politicii. Chiar şi consumatorii de servicii guvernamentale vor beneficia pe măsură ce antreprenorii extind beneficiile concurenţei.
Până acum,concurenţa între jurisdicţii a însemnat de obicei concurenţă prin violenţă pentru a impune dominatia unui grup predominant. Prin urmare, o mare parte din ingeniozitatea concurenţei interjurisdicţionale a fost canalizată către eforturi militare. Dar apariţia cibereconomiei va aduce concurenţă în termeni noi pentru furnizarea de servicii de suveranitate. O proliferare a jurisdicţiilor va însemna proliferarea experimentării în noi modalităţi de aplicare a contractelor şi de

asigurare a protecţiei persoanelor şi a proprietăţii. Eliberarea unei mari părţi a economiei globale de sub controlul politic va obliga orice rămâne din guvern aşa cum l-am cunoscut să funcţioneze în termeni mai apropiaţi de cei ai legilor naturale ale pieţei. Guvernele nu vor avea în cele din urmă decât optiunea de a trata populaţiile din teritoriile pe care le deservesc ca pe nişte clienţi şi mai puţin în modul în care crima organizata isi tratează victimele unei reţele de escrocherii.

Dincolo de politică

Ceea ce mitologia descria drept tinutul zeilor va deveni o opţiune viabilă pentru individ o viaţă în afara razei de acţiune a regilor şi consiliilor. Mai întâi cu zecile, apoi cu sutele şi, în cele din urmă, cu milioanele, indivizii vor scăpa de cătuşele politicii. Pe măsură ce fac acest lucru, vor transforma caracterul guvernelor,restrângând domeniul constrângerii şi lărgind domeniul de aplicare al controlului privat asupra resurselor.

Apariţia individului suveran va demonstra încă o dată ciudata putere profetică a mitului. Intelegând puţin despre legile naturii, primele popoare agricole îşi imaginau că „puterile pe care le-am numi supranaturale" erau raspandite larg. Aceste puteri erau uneori folosite de oameni, alteori de „cei reîncarnati in zei" care arătau ca oamenii şi interacţionau cu ei în ceea ce Sir James George Frazer a descris în Ramura de Aur drept „o mare democraţie".(7) Când anticii îşi imaginau copiii lui Zeus trăind printre ei, erau inspiraţi de o credinţă profundă în magie. Împărtăşeau cu alte popoare neolitice agricole o veneraţie faţă de natură şi o convingere superstiţioasă că lucrările naturii erau puse în mişcare prin voinţă individuală, prin magie. În acest sens, nu era nimic în mod conştient profetic în viziunea lor asupra naturii şi a zeilor lor. Erau departe de a anticipa microtehnologia. Nu şi-ar fi putut imagina impactul acesteia în modificarea productivităţii marginale a indivizilor mii de ani mai târziu. Cu siguranţă nu ar fi putut prevedea cum ar schimba echilibrul dintre putere şi eficienţă şi, astfel, cum ar revoluţiona modul în care activele sunt create şi protejate.

Totuşi, ceea ce şi-au imaginat în timp ce îşi ţeseau miturile are o rezonanţă stranie cu lumea pe care probabil o veţi vedea.

Indivizii suverani ai Epocii Informaţiei, asemenea zeilor miturilor antice şi primitive, se vor bucura la momentul potrivit de un fel de

„imunitate diplomatică” faţă de majoritatea necazurilor politice care au afectat fiinţele umane muritoare din majoritatea arealurilor si perioadelor de timp.
Noul Individ Suveran va opera precum zeii mitului în acelaşi mediu fizic ca şi cetăţeanul obişnuit, supus, dar într-un tărâm separat din punct de vedere politic. Dispunând de resurse mult mai mari şi dincolo de raza de acţiune a multor forme de constrângere, Individul Suveran va reproiecta guvernele şi va reconfigura economiile în noul mileniu. Implicaţiile complete ale acestei schimbări sunt aproape de neimaginat.

Geniu şi Nemesis

Pentru oricine iubeşte aspiraţia şi succesul uman, Era Informaţiei va oferi o recompensă. Aceasta este cu siguranţă cea mai bună veste din ultimele generaţii. Dar este şi o veste proastă.
Noua organizare a societăţii cuprinsă informal in triumful autonomiei individuale şi adevărata egalizare a şanselor bazată pe merit va duce la recompense foarte mari pentru vrednicie si o mare autonomie individuală. Acest lucru îi va lăsa pe indivizi mult mai responsabili pentru ei înşişi decât erau obişnuiţi să fie în perioada industrială. De asemenea, va precipita crize de tranziţie, inclusiv o posibilă depresiune economică severă, care va reduce avantajul nemeritat în ceea ce priveşte nivelul de trai de care s-au bucurat locuitorii societăţilor industriale avansate de-a lungul secolului al XX-lea. În timp ce scriem aceste rânduri, primii 15% din populaţia lumii au un venit mediu pe cap de locuitor de 21.000 de dolari anual. Restul de 85% din lume au un venit mediu de doar 1.000 de dolari. Acest avantaj uriaş, acumulat din trecut, este sortit să se disipeze în noile condiţii ale erei informaţiei.
Pe măsură ce se întâmplă acest lucru, capacitatea statelor-naţiune de a redistribui veniturile la scară largă se prăbuşeşte.
Tehnologia informaţiei facilitează o concurenţă dramatică crescută între puteri. Atunci când tehnologia devine mobilă, iar tranzacţiile au loc în spaţiul cibernetic, aşa cum se va întâmpla din ce în ce mai mult, guvernele nu vor mai putea să perceapă taxe pentru serviciile lor mai mari decât valoarea acestora oamenilor. Oricine are un computer portabil şi o legătură prin satelit va putea să desfăşoare aproape orice activitate de informare oriunde, iar aceasta include aproape toate tranzacţiile financiare de trilioane de dolari din lume.

Aceasta înseamnă că nu veţi mai fi obligaţi să locuiţi într-o jurisdicţie cu impozite mari pentru a obţine venituri mari. În viitor, când cea mai mare parte a averii va putea fi câştigată oriunde şi chiar cheltuită oriunde, guvernele care încearcă să perceapă taxe prea mari pe pretul habituarii in arealul acestora nu vor face decât să-şi alunge cei mai buni clienţi. Dacă raţionamentul nostru este corect, şi credem că este, statul-naţiune aşa cum îl ştim nu va rezista in forma sa actuală.

SFÂRŞITUL NAŢIUNILOR

Schimbările care diminuează puterea instituţiilor predominante sunt atât tulburătoare cat şi periculoase. Aşa cum monarhii, lorzii, papii şi carmuitorii au luptat fără milă pentru a şi păstra privilegiile obişnuite în primele etape ale perioadei moderne, tot aşa guvernele de astăzi vor folosi violenţa, adesea de tip ascuns şi arbitrar, în încercarea de a ţine timpul în loc. Slăbit de provocarea din partea tehnologiei,statul va trata indivizii din ce în ce mai autonomi, foştii săi cetăţeni, cu aceeaşi formă de cruzime şi diplomaţie pe care a demonstrat-o până acum în relaţiile sale cu alte guverne. Apariţia acestei noi etape din istorie a fost evidentiată de o explozie pe 20 august 1998, când Statele Unite au lansat rachete de croazieră Tomahawk BGM-109, de pe mare, în valoare de aproximativ 200 de milioane de dolari, asupra ţintelor presupuse asociate cu un milionar saudit exilat, Osama bin Laden. Bin Laden a devenit prima persoană din istorie al cărei telefon prin satelit a fost vizat pentru un atac cu rachete de croazieră. Simultan, Statele Unite au distrus o fabrică farmaceutică din Khartoum, Sudan,inaugurata în onoarea lui Bin Laden. Apariţia lui Bin Laden ca duşman suprem al Statelor Unite reflectă o schimbare semnificantă în natura războiului. Un singur individ, deşi unul cu sute de milioane de dolari, poate fi acum descris ca o ameninţare plauzibilă la adresa celei mai mari puteri militare a erei industriale. În declaraţii care amintesc de propaganda folosită în timpul Războiului Rece la adresa Uniunea Sovietică, preşedintele Statelor Unite şi consilierii săi de securitate naţională l-au portretizat pe Bin Laden, un individ privat, ca un terorist transnaţional şi un duşman principal al Statelor Unite.

Aceeaşi logică militară care l-a ridicat pe Osama bin Laden în poziţia de duşman principal al Statelor Unite se va impune în relaţiile

interne ale guvernelor cu supușii lor. Tehnicile din ce în ce mai dure de extorcare vor fi un corolar logic al apariţiei unui nou tip de negociere între guverne și indivizi. Tehnologia va face ca indivizii să fie mai suverani ca niciodată. Și vor fi trataţi în acest fel. Uneori violent, ca dușmani, alteori ca părţi egale în negocieri, alteori ca si aliaţi. Dar, oricât de nemilos s-ar comporta guvernele, în special în perioada de tranziție, unind eforturile IRS-ului cu CIA le va fi de prea puțin folos. Vor fi din ce în ce mai mult obligaţi de presiunea necesității să negocieze cu indivizi autonomi ale căror resurse nu vor mai fi atât de ușor de controlat.
Schimbările implicate de Revoluţia Informaţională nu numai că vor crea o criză fiscală pentru guverne, dar vor tinde să dezintegreze toate structurile mari.
Paisprezece imperii au dispărut deja în secolul al XX-lea.
Prăbușirea imperiilor face parte dintr-un proces care va dizolva statul-naţiune însuși.
Guvernul va trebui să se adapteze la autonomia crescândă a individului. Capacitatea de impozitare va scădea cu 50-70%. Acest lucru va tinde să facă jurisdicţiile mai mici si mai eficiente. Provocarea de a stabili termeni competitivi pentru a atrage indivizi capabili și capitalul acestora va fi mai ușor de asumat în enclave decât pe continente.
Credem că, pe măsură ce statul-naţiune modern se descompune, barbarii din zilele noastre vor ajunge să isi exercite din ce în ce mai mult puterea în culise. Grupuri precum mafia rusă, care se ocupă de rămășiţele fostei Uniuni Sovietice, alte bande criminale etnice , nomenclaturile,baronii drogurilor și agenţiile secrete renegate vor fi legi în sine. Deja sunt. Mult mai mult decât se înţelege pe scară largă, barbarii moderni s-au infiltrat deja în formele statului-naţiune fără a-i schimba semnificativ înfăţișările. Sunt micro-paraziţi care se hrănesc cu un sistem pe moarte.
La fel de violenţi și lipsiţi de scrupule ca un stat în război, aceste grupuri folosesc tehnicile statului la o scară mai mică. Influența și puterea lor crescândă fac parte din reducerea dimensiunilor politicii. Microprocesarea reduce dimensiunea pe care grupurile trebuie să o atingă pentru a fi eficiente în utilizarea și controlul violenţei. Pe măsură ce această revoluţie tehnologică se desfășoară, violența prădătoare va fi organizată din ce în ce mai mult în afara controlului central. Eforturile de a limita violența vor degenera, de

asemenea, în forme care depind mai mult de eficienţă decât de magnitudinea puterii.

Inversarea Istoriei

Procesul prin care statul-naţiune s-a dezvoltat în ultimele cinci secole va fi pus în reversiune de noua logică a erei informaţiei. Centrele locale de putere se vor reafirma pe măsură ce statul se descompune în suveranităţi fragmentate, suprapuse.(8)

Puterea tot mai mare a crimei organizate este doar o reflectare a acestei tendinţe. Companiile multinaţionale sunt deja nevoite să subcontracteze toate lucrările, cu excepţia celor esenţiale. Unele conglomerate, precum AT&T, Unisys şi ITT, s-au divizat în mai multe firme pentru a funcţiona mai profitabil. Statul naţional se va destrăma ca un conglomerat greoi, dar probabil nu înainte de a fi forţat să facă acest lucru de crizele financiare.

Nu numai că puterea din lume se schimbă, dar şi activitatile din lume se schimbă. Aceasta înseamnă că modul în care funcţionează afacerile se va schimba inevitabil.

„Corporaţia virtuală" este o dovadă a unei transformări radicale în natura firmei, facilitată de scăderea costurilor informaţionale şi a tranzacţiilor.

Explorăm implicaţiile Revoluţiei Informaţionale pentru dizolvarea corporaţiilor şi eliminarea „pozitiilor bune". În Era Informaţională, o „functie" va fi o sarcină de îndeplinit, nu o poziţie pe care o „ai". Microprocesarea a creat orizonturi complet noi de activitate economică care transcend graniţele teritoriale.

Această transcendere a frontierelor şi teritoriilor este probabil cea mai revoluţionară dezvoltare de când Adam şi Eva au fost alungati din paradis de sentinţa Creatorului lor: „În sudoarea feţei tale îţi vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care eşti luat". Pe măsură ce tehnologia revoluţionează instrumentele pe care le folosim, ea ne învecheşte şi legile, ne remodelează morala şi ne modifică percepţiile. Această carte explică cum.

Microprocesarea şi îmbunătăţirea rapidă a comunicaţiilor fac deja posibil ca individul să aleagă unde să lucreze. Tranzacţiile pe internet sau pe World Wide Web pot fi criptate şi în curând vor fi aproape imposibil de elucidat pentru colectorii de taxe. Banii scutiţi de taxe se acumulează deja mult mai rapid în străinătate decât fondurile onshore încă supuse poverii fiscale ridicate impuse de statul-naţiune din secolul al XX-lea.

După începutul mileniului, o mare parte din comerţul mondial va migra în noul tărâm al spaţiului cibernetic, o regiune în care guvernele nu vor avea mai multă stăpânire decât cea care o exercită asupra fundului mării sau a planetelor exterioare. În spaţiul cibernetic, ameninţările violenţei fizice care au fost alfa şi omega politicii din timpuri imemoriale vor dispărea. În spaţiul cibernetic, cei blânzi şi cei puternici se vor întâlni în condiţii egale. Spaţiul cibernetic este jurisdicţia offshore supremă. O economie fără taxe. Insulele Bermuda din cerul acoperit cu diamante.
Când acest cel mai mare paradis fiscal dintre toate va fi complet deschis pentru afaceri, toate fondurile vor fi în esenţă fonduri offshore la discreţia proprietarului lor. Acest lucru va avea consecinţe în cascadă. Statul s-a obişnuit să-şi trateze contribuabilii aşa cum un fermier îşi tratează vacile, ţinându-le pe câmp pentru a fi mulse. În curând, vacile vor zbura.

Răzbunarea Naţiunilor

Asemenea unui fermier furios, statul va lua, fără îndoială, măsuri disperate la început pentru a le lega şi a împiedica turma de a scăpa. Va folosi mijloace ascunse şi chiar violente pentru a restricţiona accesul la tehnologiile eliberatoare. Astfel de expediente vor funcţiona doar temporar sau deloc. Statul-naţiune din secolul al XX-lea, cu toate pretenţiile sale,va muri de foame pe măsură ce veniturile sale fiscale scad.
Când statul se va afla în imposibilitatea de a-şi plati obligatiile angajate prin strângerea veniturilor fiscale, va recurge la alte măsuri, mai disperate. Printre acestea se numără tipărirea banilor. Guvernele s-au obişnuit să se bucure de un monopol asupra monedei pe care o puteau deprecia după bunul plac. Această inflaţie arbitrară a fost o trăsătură proeminentă a politicii monetare a tuturor statelor secolului al XX-lea. Chiar şi cea mai bună monedă naţională din perioada postbelică, marca germană, a pierdut 71% din valoarea sa de la 1 ianuarie 1949 până la sfârşitul lunii iunie 1995. În aceeaşi perioadă, dolarul american a pierdut 84% din valoarea sa.**(9)**Această inflaţie a avut acelaşi efect ca o taxă asupra tuturor celor care deţin moneda. După cum vom explora mai târziu, inflaţia ca opţiune de venit va fi în mare măsură blocată de apariţia monedei cibernetice. Noile tehnologii vor permite deţinătorilor de avere să ocolească monopolurile naţionale care au emis şi reglementat banii în perioada modernă.

Într-adevăr, crizele de creditare care au cuprins Asia, Rusia şi alte economii emergente în 1997 şi 1998 atestă faptul că monedele naţionale şi ratingurile de credit naţionale sunt anacronisme care dăunează bunei funcţionări a economiei globale. Tocmai faptul că cerinţele suveranităţii impun ca toate tranzacţiile dintr-o jurisdicţie să fie denominate într-o monedă naţională creează vulnerabilitatea la greşelile bancherilor centrali şi la atacurile speculatorilor, care au precipitat crize deflaţioniste , jurisdicţie după alta. În Era Informaţiei, indivizii vor putea utiliza monede cibernetice şi, astfel, îşi vor declara independenţa monetară. Când indivizii îşi vor putea conduce propriile politici monetare prin intermediul World Wide Web, va conta mai puţin sau deloc faptul că statul continuă să controleze tipografiile din era industrială. Importanţa lor pentru controlul bogăţiei lumii va fi depăşită de algoritmi matematici care nu au existenţă fizică. În noul mileniu, banii cibernetici controlaţi de pieţele private vor înlocui banii fiat emişi de guverne. Doar săracii vor fi victime ale inflaţiei şi ale prăbuşirilor ulterioare în deflaţie, care sunt consecinţe ale pârghiei artificiale pe care banii fiat o injectează în economie.
Lipsite de capacitatea obişnuită de a impozita şi de a inflaţiona, guvernele, chiar şi ţările tradiţional democratice, vor deveni indezirabile. Pe măsură ce impozitul pe venit devine necolectabil, metodele de extorcare mai vechi şi mai arbitrare vor reapărea. Forma supremă de reţinere a impozitului direct de la sursă sau chiar luarea de ostatici va fi introdusă de guvernele disperate să împiedice averea să le scape.
Indivizii ghinionişti se vor trezi identificaţi şi răscumpăraţi într-un mod aproape medieval. Întreprinderile care oferă servicii ce facilitează realizarea autonomiei de către indivizi vor fi supuse infiltrării, sabotajului şi perturbării. Confiscarea arbitrară a proprietăţii, deja obişnuită în Statele Unite, unde are loc de cinci mii de ori pe săptămână, va deveni şi mai omnipresentă. Guvernele vor încălca drepturile omului, vor cenzura libera circulaţie a informaţiilor, vor sabota tehnologii utile şi chiar mai rău. Din aceleaşi motive pentru care răposata Uniune Sovietică a încercat în zadar să suprime accesul la computere personale şi la copiatoare Xerox, guvernele occidentale vor căuta să suprime economia cibernetică prin mijloace totalitare.

ÎNTOARCEREA LUDDIȚILOR

Astfel de metode s-ar putea dovedi populare în rândul unor segmente ale populaţiei. Vestea bună despre eliberarea individuală şi autonomie va părea o veste proastă pentru mulţi care sunt speriaţi de criza de tranziţie şi nu se aşteaptă să fie câştigători în noua configuraţie a societăţii. Popularitatea aparentă a controalelor draconice asupra capitalului impuse în 1998 de prim-ministrul malaezian Mahathir Mohamad în urma prăbuşirii pietei asiatice mărturiseşte entuziasmul rezidual al multora pentru economia închisă de modă veche, dominată de statul-naţiune. Această nostalgie pentru trecut va fi alimentată de resentimentele inflamate de inevitabila criză de tranziţie. Cel mai mare resentiment este probabil să fie concentrat în rândul celor cu talent mediu din ţările bogate în prezent. Aceştia ar putea ajunge în special să simtă că tehnologia informaţiei reprezintă o ameninţare la adresa modului lor de viaţă. Beneficiarii constrângerii organizate inclusiv milioanele de oameni care primesc venituri redistribuite de guverne, s-ar putea să se simtă indignaţi de noua libertate realizată de Indivizii Suverani. Supărarea lor va ilustra truismul că „pozitia sociala determina opinia”.

„Uneori mă întrebam cum puteam experimenta o nefericire atât de profundă din cauza destinului unui grup de bărbaţi pe care nu-i cunoşteam, jucând un meci împotriva unui alt grup de străini pe un stadion la sute de kilometri distanţă. Răspunsul este simplu. Îmi iubeam echipw. Deşi riscant, atasamentul îşi merita preţul. Sportul îmi încingea sângele, mă entuziasma, îmi făcea inima să bată cu putere. Îmi plăcea să am lupt pentru ceva. Viaţa era mai intensa în timpul unei competitii.”—CRAIG LAMBERT

Ar fi înşelător, totuşi, să atribuim toate sentimentele negative care vor fi generate în criza de tranziţie viitoare dorinţei pure de a trăi pe cheltuiala altcuiva. Implicatie va fi mai profunda. Însuşi caracterul societăţii umane sugerează că este inevitabil să existe o dimensiune morală greşită a reacţiei luddite(miscare a sec.XIX din industria textila engleza care sustinea ca dezv.tehnologica a industrie ii va lasa pe croitori,tesatori fara locuri de munca) viitoare.

Gândiţi-vă la ea ca la o dorinţă pură, deghizată cu o peruca morala. Explorăm dimensiunile morale şi moraliste ale crizei de tranziţie. Apucarea egoistă conştienta are mult mai puţină putere de a motiva acţiunile decât furia ipocrită.

Deşi aderenţa la miturile civice ale secolului al XX-lea dispare rapid,

acestea nu sunt lipsite de adevăraţii lor sustinatori. Mulţi oameni, aşa cum atestă pasajul citat din Craig Lambert, sunt membri ai unui grup, care pun importanţă pe a fi apartinatorii unui colectiv. Aceeaşi nevoie de identificare care îi motivează pe fanii sporturilor organizate îi face pe unii să fie partizani ai naţiunilor. Toţi cei care au ajuns la vârsta majoratului în secolul al XX-lea au fost infectaţi cu îndatoririle şi obligaţiile cetăţeanului secolului al XX-lea. Imperativele morale reziduale din societatea industrială vor stimula cel puţin unele atacuri neo-luddite asupra tehnologiilor informaţiei. În acest sens, această violenţă viitoare va fi cel puţin parţial o expresie a ceea ce numim „anacronism moral", aplicarea unor restricţii morale extrase dintr-o etapă a vieţii economice la circumstanţele alteia. Fiecare etapă a societăţii necesită propriile reguli morale pentru a ajuta indivizii să depăşească capcanele specifice care stimuleaza alegerile cu care se confruntă în acel statut social particular. Aşa cum o societate agricolă nu ar putea trăi după regulile morale ale unei grup migrator de eschimoşi, tot aşa Societatea Informaţională nu poate satisface imperativele morale care au apărut pentru a facilita succesul unui stat industrial militant din secolul al XX-lea. Explicăm de ce.

În următorii ani, anacronismul moral va fi evident în ţările centrale ale Occidentului, în acelaşi mod în care a fost observat la periferie lor în ultimele cinci secole. Coloniştii occidentali şi expediţiile militare au stimulat astfel de crize atunci când au întâlnit triburi indigene de vânători şi culegători, precum şi popoare ale căror societăţi erau încă organizate agricol. Introducerea noilor tehnologii în contexte anacronice a cauzat confuzie şi crize morale.

Succesul misionarilor creştini în convertirea a milioane de popoare indigene poate fi atribuit în mare măsură crizelor locale cauzate de introducerea bruscă a unor noi aranjamente de putere din exterior. Astfel de întâlniri s-au repetat în mod repetat, din secolul al XVI-lea până în primele decenii ale secolului al XX-lea.

Ne aşteptăm la ciocniri similare la începutul noului mileniu, pe măsură ce societăţile informaţionale le vor înlocui pe cele organizate de tip industrial.

Nostalgia constrângerii

Ascensiunea societăţii informaţionale nu va fi pe deplin primită ca o nouă fază promiţătoarea istoriei, chiar şi printre cei care beneficiază

cel mai mult de ea. Toată lumea va simţi unele îndoieli. Şi mulţi vor dispreţui inovaţiile care subminează statul-naţiune teritorial. Este un fapt al naturii umane că schimbarea radicală de orice fel este aproape întotdeauna văzută ca o întorsătură dramatică în rău. Acum cinci sute de ani, curtenii adunaţi în jurul ducelui de Burgundia ar fi spus că inovaţiile în desfăşurare care subminau feudalismul erau rele. Ei credeau că lumea se prăbuşea rapid într-o spirală descendentă chiar în momentul în care istoricii de mai târziu au văzut o explozie a potenţialului uman în Renaştere. De asemenea, ceea ce ar putea fi văzut într-o zi ca o „nouă Renaştere din perspectiva următorului mileniu" va părea „înfricoşătoare pentru ochii obosiţi ai secolului al XX-lea".

Există o probabilitate mare ca unii dintre cei ofensaţi de noile metode, precum şi mulţi dintre cei dezavantajaţi de acestea, să reacţioneze neplăcut. Nostalgia lor pentru constrângere va deveni probabil violentă. Întâlnirile cu aceşti noi „luddiţi" vor face ca tranziţia către forme radicale noi de organizare socială să fie cel puţin o veste proastă pentru toată lumea. Pregătiţi-vă să vă puneţi. la adapost.

Cu viteza schimbării depăşind capacitatea morală şi economică a multora din generaţiile actuale de a se adapta, vă puteţi aştepta să vedeţi o rezistenţă aprigă şi indignată faţă de Revoluţia Informaţională, în ciuda marii sale promisiuni de a elibera viitorul. Trebuie să înţelegeţi şi să vă pregătiţi pentru astfel de neplăceri. O serie de crize de tranziţie vă aşteaptă. Necazurile deflaţioniste, cum ar fi contagiunea asiatică care a cuprins Orientul Îndepărtat până în Rusia şi alte economii emergente în 1997 şi 1998, vor erupe sporadic pe măsură ce instituţiile naţionale şi internaţionale învechite rămase din Era Industrială se dovedesc a fi inadecvate la provocările noii economii transnaţionale dispersate. Noile tehnologii ale informaţiei şi comunicaţiilor sunt mai subversive pentru statul modern decât orice ameninţare politică la adresa predominanţei sale de când a navigat Columb. Acest lucru este important deoarece cei aflaţi la putere au reacţionat rareori paşnic la evoluţiile care le-au subminat autoritatea. Probabil că nu o vor face nici acum.

Ciocnirea dintre nou şi vechi va modela primii ani ai noului mileniu. Ne aşteptăm să fie o perioadă de mare pericol şi mare recompensă şi o perioadă de civilizaţie mult diminuată în unele

domenii şi o amploare fără precedent în altele.
Indivizi din ce în ce mai autonomi şi guvernele falite şi disperate se vor confrunta unul cu celălalt printr-o nouă diviziune. Ne aşteptăm să vedem o restructurare radicală a naturii suveranităţii şi moartea virtuală a politicii înainte ca tranziţia să se încheie. În loc de dominaţie statală şi control al resurselor, sunteţi destinaţi să vedeţi privatizarea aproape tuturor serviciilor pe care guvernele le oferă în prezent. Din motive inevitabile pe care le explorăm în această carte, tehnologia informaţiei va distruge capacitatea statului de a percepe mai mult pentru serviciile sale decât valorează acestea pentru cei ca dumneavoastră şi multi alţii care plătesc pentru ele.
„Guvernele vor trebui să se confrunte cu ceea de înseamnă suveranitatea."
—ROBERT MARTIN, Director Companie de Tehnologie, Lucent Technologies

Suveranitate prin piaţa libera

Într-o măsură în care puţini şi-ar fi imaginat acum doar un deceniu, indivizii vor obţine o autonomie tot mai mare asupra statelor-naţiune teritoriale prin intermediul mecanismelor de piaţă.
Toate statele-naţiune se confruntă cu falimentul şi erodarea rapidă a autorităţii lor.
Oricât de puternice ar fi, puterea pe care o păstrează este puterea de a distruge, nu de a comanda. Rachetele şi portavioanele lor intercontinentale sunt deja artefacte, la fel de impunătoare şi inutile ca ultimul cal de luptă al feudalismului.
Tehnologia informaţiei face posibilă o extindere dramatică a pieţelor prin modificarea modului în care activele sunt create şi protejate. Acest lucru este revoluţionar.
Într-adevăr, promite să fie mai revoluţionară pentru societatea industrială decât apariţia prafului de puşcă s-a dovedit a fi pentru agricultura feudală. Transformarea anului 2000 implică comercializarea suveranităţii şi moartea politicii, nu mai puţin decât armele au implicat dispariţia feudalismului bazat pe jurământ. Cetăţenia va merge pe calea cavalerismului.
Credem că era suveranităţii economice individuale se apropie. Aşa cum oţelariile, companiile de telefonie, minele şi căile ferate care au fost odată „naţionalizate" si rapid privatizate în întreaga lume, în curând veţi vedea forma supremă de privatizare,deznaţionalizarea

generalizată a individului. Individul Suveran al noului mileniu nu va mai fi un activ al statului, un element de facto în bilanțul trezoreriei. După tranziția anului 2000, cetățenii denaționalizați nu vor mai fi cetățeni așa cum îi cunoaștem, ci clienți.

LĂȚIMEA DE BANDĂ A INTERNETULUI VA SURPASA GRANIȚELE

Comercializarea suveranității va face ca termenii și condițiile cetățeniei în statul-națiune să pară demodate precum jurămintele cavalerești după prăbușirea feudalismului. În loc să se raporteze la un stat puternic cu cetățeni care trebuie impozitați, Indivizii Suverani ai secolului XXI vor fi clienți ai guvernelor care operează dintr-un „nou spațiu logic". Ei vor negocia pentru orice guvern minimal de care au nevoie și vor plăti pentru acesta conform contractului.

Guvernele erei informației vor fi organizate pe principii diferite decât cele pe care lumea le-a așteptat în ultimele secole.

Unele jurisdicții și servicii de suveranitate vor fi formate prin „potrivire asertivă", un sistem prin care afinitățile, inclusiv afinitățile comerciale, sunt baza pe care jurisdicțiile virtuale își câștigă loialitatea. În cazuri rare, noile suveranități pot fi rămășițe ale unor organizații medievale, cum ar fi Ordinul Suveran Militar Ospitalier al Sfântului Ioan al Ierusalimului, al Rodosului și al Maltei, vechi de 900 de ani. Cunoscut mai frecvent sub numele de Cavalerii de la Malta, ordinul este un grup reprezentat de catolicii bogați, cu 10.000 de membri actuali și un venit anual de câteva miliarde. Cavalerii de Malta isi emit propriile pașapoarte, timbre și monedă și mențin relații diplomatice complete cu șaptezeci de țări. În timp ce scriem aceste rânduri, acest ordin negociază cu Republica Malta pentru a relua posesia Fortului Sf. Angelo. Preluarea posesiei castelului le-ar oferi Cavalerilor ingredientul lipsă, de teritorialitate, care le-ar permite să fie recunoscuti ca o suveranitate.

Cavalerii de la Malta ar putea deveni din nou un microstat suveran, legitimat de o istorie lungă. Din Fortul Sfântul Angelo, Cavalerii de Malta i-au respins pe turci în Marele Asediu din 1565. Într-adevăr, ei au condus Malta mulți ani după aceea, până când au fost expulzați de Napoleon în 1798. Dacă Cavalerii de la Malta s-ar întoarce în următorii câțiva ani, nu ar putea exista o dovadă mai clară că sistemul modern de stat-națiune, inaugurat după

Revoluţia Franceză, a fost doar un interludiu în cursul mai lung al istoriei în care a fost etalonul de existenţa simultană a multor tipuri de suveranităţi.
Un alt model foarte diferit pentru o suveranitate postmodernistă bazată pe onestitate si femitate este reţeaua de telefonie prin satelit Iridium. La prima vedere, s-ar putea să vi se pară ciudat să trataţi un serviciu de telefonie celulară ca un fel de suveranitate. Totuşi, Iridium a primit deja recunoaşterea ca suveranitate virtuală de către autorităţile internaţionale.
După cum ştiţi, Iridium este un serviciu global de telefonie celulară care permite abonaţilor să primească apeluri pe un singur număr, oriunde s-ar afla pe planetă, de la Featherston, Noua Zeelandă, până la Chaco in Bolivia.
Pentru a permite direcţionarea apelurilor către abonaţii Iridium oriunde pe glob, având în vedere arhitectura telecomunicaţiilor globale, autorităţile internaţionale de telecomunicaţii au trebuit să fie de acord să recunoască Iridium ca o ţară virtuală, cu propriul prefix: 8816. Este un pas scurt, logic, de la o ţară virtuală formată din abonaţi la telefonie prin satelit pana la suveranitatea unor comunităţi virtuale mai coerente pe World Wide Web care se întinde peste graniţe. Lăţimea de bandă, sau capacitatea de transport a unui a unei conexiuni in mediile de comunicaţii, s-a extins mai rapid decât capacitatea de calcul după inventarea tranzistoarelor. Dacă această tendinţă către o lăţime de bandă mai mare continuă, aşa cum credem că este probabil, este doar o chestiune de câţiva ani de la începutul mileniului, până când lăţimea de bandă va deveni suficient de mare pentru a face posibil din punct de vedere tehnic „metaversul”, lumea alternativă, cibernetică, imaginată de romancierul science fiction Neal Stephenson. „Metaversul” lui Stephenson este o comunitate virtuală densă, cu propriile legi. Credem că este inevitabil ca, pe măsură ce economia cibernetică devine mai bogată, participanţii săi să caute şi să obţină scutire de la legile anacronice ale statelor-naţiune. Noile comunităţi cibernetice vor fi cel puţin la fel de bogate şi competente în promovarea intereselor lor ca Ordinul Suveran Militar Ospitalier al Sfântului Ioan al Ierusalimului, al Rodosului şi al Maltei.
Într-adevăr, acestea vor fi mai capabile să se afirme datorită capacităţilor de comunicaţii şi războiului informaţional de amploare. Explorăm şi alte modele de suveranitate fragmentată,în care

grupurile mici pot închiria efectiv suveranitatea statelor naţionale slab dezvoltate şi îşi pot opera propriile paradisuri economice, aşa cum porturile libere şi zonele de liber schimb(ZLS) sunt autorizate să o facă in prezent.
Va fi necesar un nou vocabular moral pentru a descrie relaţiile dintre indivizii suverani şi cu ceea ce a mai rămas din guvern. Bănuim că pe măsură ce termenii acestor noi relaţii devin clari, aceştia vor ofensa mulţi oameni care au crescut ca „cetăţeni" ai statelor naţionale din secolul al XX-lea. Sfârşitul naţiunilor şi „deznaţionalizarea individului" vor dezumfla unele noţiuni rădăcinate, cum ar fi „protecţia egală în faţa legii", care presupun relaţii de putere care vor fi în curând depăşite. Pe măsură ce comunităţile virtuale câştigă coerenţă, ele vor insista ca membrii lor să fie traşi la răspundere conform propriilor legi,mai degrabă decât conform celor ale fostelor state naţionale în care se întâmplă să locuiască.
Sisteme multiple de drept vor coexista din nou în aceeaşi zonă geografică, aşa cum se întâmpla în timpurile antice şi medievale. Aşa cum încercările de a păstra puterea cavalerilor în armură erau sortite eşecului în faţa armelor cu praf de puşcă, tot aşa noţiunile moderne de naţionalism şi cetăţenie sunt destinate să fie scurtcircuitate de microtehnologie. Într-adevăr, ele vor deveni în cele din urmă comice, în acelaşi mod în care principiile sacre ale feudalismului din secolul al XV-lea au căzut in ridicol în secolul al XVI-lea. Noţiunile civice preţuite ale secolului al XX-lea vor fi anacronisme comice pentru noile generaţii după transformarea anului 2000. Don Quijote-ul secolului XXI nu va fi un cavaler rătăcitor care se luptă să reînvie gloriile feudalismului, ci un birocrat într-un costum maro, un agent al fiscului care tânjeşte după un cetăţean pe care să-l supuna auditului.

RENASTEREA LEGII MARŞULUI

Legea marşului sau legile şi obiceiurile marşurilor a fost un sistem de drept internaţional cutumiar care se ocupa de soluţionarea litigiilor transfrontaliere, funcţionând în perioadele medievale şi moderne timpurii.

Rareori ne gândim la guverne ca la entităţi competitive, cu excepţia sensului cel mai larg,aşadar, intuiţia modernă despre domeniul şi posibilităţile suveranităţii s-a atrofiat. În trecut, când ecuaţia puterii făcea mai dificilă afirmarea de către grupuri a unui monopol stabil

al coerciţiei, puterea era frecvent fragmentată, jurisdicţiile se suprapuneau, iar entităţi de multe tipuri diferite exercitau unul sau mai multe dintre atributele suveranităţii. Nu de puţine ori, stăpânul nominal se bucura de fapt de o putere redusă in teren.
Guvernele mai slabe decât statele-naţiune se confruntă acum cu o concurenţă susţinută în capacitatea lor de a impune un monopol al coerciţiei asupra unui teritoriu local. Această concurenţă a dat naştere la adaptări în controlul prin violenţa şi atragerea loialităţii care va fi în curând înnoita.
Când influenţa domnilor şi a regilor era slabă, iar pretenţiile unuia sau mai multor grupuri se suprapuneau la o frontieră, se întâmpla frecvent ca nici unul să- l poată domina în mod decisiv pe celălalt. În Evul Mediu, existau numeroase regiuni de frontieră sau „zone de marş" supuse sistem de drept internaţional cutumiar care se ocupa de soluţionarea litigiilor transfrontaliere unde suveranităţile se amestecau. Aceste frontiere violente au persistat timp de decenii sau chiar secole în zonele de frontieră ale Europei. Au existat marşuri între zonele aflate sub control celtic şi englez în Irlanda; între Ţara Galilor şi Anglia, Scoţia şi Anglia, Italia şi Franţa, Franţa şi Spania, Germania şi frontierele slave din Europa Centrală şi între regatele creştine ale Spaniei şi regatul islamic al Granadei. Astfel de regiuni de marş au dezvoltat forme instituţionale şi juridice distincte, intr-un mod pe care probabil il vom revedea în următorul mileniu. Din cauza poziţiei competitive a celor două autorităţi, locuitorii regiunilor de marş plăteau rareori impozite. Mai mult, de obicei aveau la dispozitie de a decide ale cui legi urmau să le urmeze, o alegere care era exercitată prin concepte juridice precum „mărturisire" şi „sechestru", care acum aproape au dispărut. Ne aşteptăm ca astfel de concepte să devină o caracteristică proeminentă a dreptului societăţilor informaţionale.

Dincolo de naţionalitate

Înainte de statul-naţiune, era dificil să se enumere cu precizie numărul de suveranităţi care existau în lume, deoarece acestea se suprapuneau în moduri complexe şi multe forme variate de organizare isi exercitau puterea. Se va intampla din nou.
Liniile de demarcaţie dintre teritorii au avut tendinţa de a deveni clar evidentiate şi fixate ca graniţe în sistemul statului-naţiune. Acestea vor deveni din nou neclare în Era Informaţiei.
În noul mileniu, suveranitatea va fi fragmentată încă o dată

voi apărea noi entităţi care isi vor exercita unele cu siguranta nu toate, caracteristicile pe care am ajuns să le asociem cu guvernele. Unele dintre aceste noi entităţi, cum ar fi Cavalerii Templieri şi alte ordine militare religioase din Evul Mediu, pot controla bogatii şi o putere militară considerabile fără a controla nici un teritoriu clar delimitat. Acestea vor fi organizate pe principii care nu au nici o legătură cu naţionalitatea. Membrii şi liderii corporaţiilor religioase care au exercitat autoritatea suverană în anumite părţi ale Europei în Evul Mediu nu şi-au derivat în nici un sens autoritatea din identitatea naţională. Aceştia erau de toate etniile şi pretindeau că îşi datorează loialitatea lui Dumnezeu şi nici un fel de afinităţi pe care membrii unei naţionalităţi ar trebui să le aibă în comun.

Republicile comerciale ale spaţiului cibernetic

Veţi vedea, de asemenea, reapariţia asociaţiilor de comercianţi şi persoane bogate cu puteri semi-suverane, cum ar fi Hansa (confederaţia negustorilor) în Evul Mediu. Hansa care opera în târgurile franceze şi flamande s-a dezvoltat până la a cuprinde comercianţii din şaizeci de oraşe.**(10)** „Liga Hanseatică”, aşa cum este cunoscută în mod redundant în engleză (traducerea literală este „Liga Ligilor”), a fost o organizaţie de bresle comerciale germanice care oferea protecţie membrilor şi negocia tratate comerciale. A ajuns să exercite puteri semi-suverane într-o serie de oraşe din Europa de Nord şi Baltice. Astfel de entităţi vor reapărea în locul statului-naţiune pe moarte în noul mileniu, oferind protecţie şi ajutând la aplicarea contractelor într-o lume nesigură. Pe scurt, viitorul va zădărnici probabil aşteptările celor care au absorbit miturile civice ale societăţii industriale a secolului XX. Printre acestea se numără iluziile social-democraţiei care odinioară încântau şi motivau cele mai talentate minţi.
Acestea presupun că societăţile evoluează în orice mod doresc guvernele, de preferinţă ca răspuns la sondajele de opinie şi la voturile numărate scrupulos.
Acest lucru nu a fost niciodată atât de adevărat pe cât părea acum cincizeci de ani. Acum este un anacronism, un artefact al industrialismului, la fel ca si un horn ruginit. Miturile civice reflectă nu doar o mentalitate care vede problemele societăţii ca fiind susceptibile la soluţii inginereşti;

ele reflectă şi o încredere falsă că resursele şi indivizii vor rămâne la fel de vulnerabili la constrângerile politice în viitor, aşa cum au fost în secolul al XX-lea. Ne îndoim de asta. Forţele pieţei, nu majorităţile politice, vor obliga societăţile să se reconfigureze în moduri pe care opinia publică nu le va înţelege şi nici nu le va primi cu braţele deschise. Pe măsură ce fac acest lucru, viziunea naivă că istoria este ceea ce oamenii îşi doresc să fie se va dovedi extrem de înşelătoare.

Prin urmare, va fi crucial să vedeţi lumea din alta perspectiva. Aceasta înseamnă să priviţi din exterior spre interior pentru a reanaliza multe lucruri pe care probabil le-aţi considerat solide. Acest lucru vă va permite să ajungeţi la o nouă înţelegere. Dacă nu reuşeşti să depăşeşti gândirea convenţională într-un moment în care gândirea convenţională pierde contactul cu realitatea, atunci vei fi mai predispus să cazi pradă unei epidemii de dezorientare care se intrezăreste la orizont. Dezorientarea generează greşeli care ţi-ar putea ameninţa afacerea, investiţiile şi modul de viaţă.

„Universul ne recompensează pentru că îl înţelegem şi ne pedepseşte pentru că nu îl cunoastem.

Când înţelegem universul, planurile noastre funcţionează şi ne simţim bine. În schimb, dacă încercăm să zburăm sărind de pe o stâncă şi dând din braţe, universul ne va ucide.—JACK COHEN ŞI IAN STEWART (11)

Intelegând din alta perspectiva

Pentru a vă pregăti pentru lumea care vine, trebuie să înţelegeţi de ce va fi diferită de ceea ce vă spun majoritatea experţilor. Aceasta implică o privire atentă la cauzele ascunse ale schimbării. Am încercat să facem acest lucru printr-o analiză neortodoxă pe care o numim studiul megapoliticii. În două volume anterioare, Sânge pe Străzi şi Marea Rafuială, am susţinut că cele mai importante cauze ale schimbării nu se găsesc în manifestele politice sau în declaraţiile economiştilor decedaţi, ci în factorii ascunşi care modifică limitele unde se exercită puterea.

Adesea, schimbări subtile ale climei, topografiei, microbilor şi tehnologiei modifică logica violenţei. Acestea transformă modul în care oamenii îşi organizează viata şi se protejeaza.”

Observaţi că abordarea noastră în înţelegerea modului în care se schimbă lumea este foarte diferită de cea a majorităţii previziunilor.

Nu suntem experţi în nimic, în sensul a pretinde că ştim mult mai multe despre anumite „subiecte” decât cei care şi-au petrecut întreaga carieră cultivând învăţături extrem de precise.
Dimpotrivă, privim din exterior spre interior. Suntem bine informaţi despre subiectele despre care facem previziuni. Mai presus de toate, aceasta implică să vedem unde sunt trasate limitele necesităţii. Atunci când acestea se schimbă, societatea se schimbă în mod obligatoriu,indiferent de ce şi-ar dori oamenii.
În opinia noastră, cheia pentru a înţelege cum evoluează societăţile este să înţelegem factorii care determină costurile şi recompensele utilizării violenţei. Fiecare societate umană de la cetele de vânători până la imperiu, a fost influenţată de interacţiunile factorilor megapolitici care stabilesc versiunea predominantă a „legilor naturii”. Viaţa este întotdeauna şi peste tot complexă. Mielul şi leul menţin un echilibru delicat, interacţionând la margine. Dacă leii ar fi brusc mai rapizi,ar prinde prada care acum scapă. Dacă mieilor le-ar creşte brusc aripi, leii ar muri de foame. Capacitatea de a utiliza şi de a se apăra împotriva violenţei este variabila crucială care modifică viaţa la periferie.
Punem violenţa în centrul teoriei noastre despre megapolitică pe bună dreptate.
Controlul violenţei este cea mai importantă dilemă cu care se confruntă fiecare societate. După cum am scris în Marea Rafuială: Motivul pentru care oamenii recurg la violenţă este că adesea ne rasplateşte. Într-un fel, cel mai simplu lucru pe care un om îl poate face dacă vrea bani este să-i ia. Acest lucru nu este mai puţin adevărat pentru o armată de oameni care acaparează un câmp petrolier decât este pentru un singur talhar care ia un portofel. Puterea, aşa cu este descrisa de William Playfair,„a căutat întotdeauna cea mai uşoară cale către bogăţie, atacându-i pe cei care o posedau”.**(12)**
Provocarea la adresa prosperităţii este tocmai faptul că violenţa prădătoare aduce rezultate în anumite circumstanţe. Războiul schimbă lucrurile. Schimbă regulile. Schimbă distribuţia activelor şi a veniturilor. Chiar determină cine trăieşte şi cine moare. Tocmai faptul că violenţa rasplăteşte o face greu de controlat. Gândirea în aceşti termeni ne-a ajutat să anticipăm o serie de evoluţii despre care experţii mai bine informaţi au insistat că nu s-ar putea întâmpla niciodată. De exemplu, „Sânge pe străzi”,

publicată la începutul anului 1987, a fost încercarea noastră de a analiza primele etape ale marii revoluţii megapolitice aflate în desfăşurare. Am susţinut atunci că schimbarea tehnologică destabiliza ecuaţia puterii în lume. Printre principalele noastre concluzii :

• Am spus că predominanţa americană era în declin, ceea ce ar duce la dezechilibre economice şi dificultăţi, inclusiv o altă prăbuşire a pieţei bursiere în stilul din 1929.

Experţii aproape in unanimitate au negat că aşa ceva s-ar putea întâmpla. Totuşi, în şase luni, în octombrie 1987, pieţele mondiale au fost zguduite de cea mai violentă vânzare a secolului de active. Lunea Neagră (cunoscută şi sub numele de Marţea Neagră în unele părţi ale lumii din cauza diferenţelor de fus orar) a fost o prăbuşire globală, severă şi ,,în mare parte neaşteptată" a pieţei bursiere, care a avut loc luni, 19 octombrie 1987. Pierderile la nivel mondial au fost estimate la 1,71 trilioane de dolari americani.Gravitatea acestei prăbuşiri a stârnit temeri de instabilitate economică extinsă sau de o posibila continuare a Marii Depresiuni(1929-1939).

• Le-am spus cititorilor să se aştepte la prăbuşirea comunismului. Din nou, experţii au râs. Totuşi, 1989 a adus evenimentele pe care „nimeni nu le-ar fi putut prezice".

Zidul Berlinului a căzut, pe măsură ce revoluţiile au măturat regimurile comuniste de la Marea Baltică până la Bucureşti.

Am explicat de ce imperiul multietnic pe care nomenclatura bolşevică l-a moştenit de la ţari „se va prăbuşi inevitabil". La sfârşitul lunii decembrie 1991, steagul secerei şi ciocanului a fost arborat deasupra Kremlinului pentru ultima dată, odată cu încetarea existenţei Uniunii Sovietice.

• În perioada de apogeu a acumulării de armament a lui Reagan, am susţinut că lumea se afla în pragul unei dezarmări radicale. Şi acest lucru a fost considerat improbabil, dacă nu chiar absurd. Totuşi, următorii şapte ani au adus cea mai dispersată dezarmare de la sfârşitul Primului Război Mondial.

• Într-un moment în care experţii din America de Nord şi Europa indicau Japonia pentru susţinerea ideii că guvernele pot manipula cu succes pieţele, noi am prezis contrariul. Am prevăzut că boom-ul activelor financiare japoneze se va încheia cu un colaps.

La scurt timp după căderea Zidului Berlinului, piaţa bursieră japoneză s-a prăbuşit, pierzând aproape jumătate din valoarea sa.

Continuăm să credem că minimul său final ar putea egala sau depăşi pierderea de 89% pe care Wall Street a suferit-o după 1929.
• Într-un moment în care aproape toată lumea, de la familiile din clasa de mijloc până la cei mai mari investitori imobiliari din lume, părea să creadă că pieţele imobiliare pot doar creşte şi nu scădea, am avertizat că o prăbuşire imobiliară era la orizont.
În patru ani, investitorii imobiliari din întreaga lume au pierdut peste 1 trilion de dolari pe măsură ce valorile proprietăţilor au scăzut.
• Cu mult înainte ca experţilor să le fie evident, am explicat în „Sânge pe străzi" că venitul muncitorilor cu gulere albastre scăzuse şi era destinat să continue să scadă pe termen lung. În timp ce scriem astăzi, aproape un deceniu mai târziu, o lume adormită a început în sfârşit să-şi dea seama că acest lucru este adevărat.
Salariile orare medii în Statele Unite au scăzut sub cele atinse în timpul celei de-a doua administraţii Eisenhower. În 1993,actualizarile anuale ale salariilor orare medii exprimate în dolari erau de 18.808 USD. În 1957, când Eisenhower a fost învestit pentru al doilea mandat, salariile orare medii anuale din SUA erau de 18.903 USD.
Deşi temele principale din „Sânge pe străzi" s-au dovedit remarcabil de precise cu avantajul retrospectivei, cu doar câţiva ani în urmă, acestea erau considerate inacceptabile de către gardienii gândirii convenţionale. Un analist al Newsweek, în 1987, a reflectat climatul mental închis al societăţii industriale târzii când a respins analiza noastră drept „un atac nechibzuit la adresa raţiunii".
V-aţi putea imagina că Newsweek şi publicaţii similare ar fi recunoscut, odată cu trecerea timpului, că linia noastră de analiză dezvăluise ceva util despre modul în care lumea se schimba. Deloc.
Prima ediţie a cărţii „Marea Rafuială" a fost întâmpinată cu aceeaşi ostilitate chicotitoare primita si de cartea anterioara „Sânge pe străzi". Nimeni altii decat decât expertii de la Wall Street Journal a respins categoric analiza noastră drept flecăreala „mătuşii tale prostuţe".
Lăsând la o parte acest chicotit, temele din „Marea Socoteală" s-au dovedit mai puţin ridicole decât pretindeau gardienii ortodoxiei.

• Ne-am extins previziunea despre moartea Uniunii Sovietice, explorând de ce Rusia şi celelalte foste republici sovietice se

confruntau cu un viitor de creştere a tulburărilor civile,hiperinflaţie şi scădere a nivelului de trai.
• Am explicat de ce anii 1990 aveau să fie un deceniu al reducerilor de personal, inclusiv pentru prima dată o reducere la nivel mondial a guvernelor, precum şi a entităţilor de afaceri.
• De asemenea, am prevăzut o redefinire majoră a termenilor de redistribuire a veniturilor, cu reduceri drastice ale nivelului beneficiilor. Au apărut indicii de crize financiare din Canada până în Suedia, iar politicienii americani au început să vorbească despre „sfârşitul asistenţei sociale aşa cum o ştim".
• Am anticipat şi am explicat de ce „noua ordine mondială" se va dovedi a fi o „nouă tulburare mondială". Cu mult înainte ca atrocităţile din Bosnia să acapareze titlurile ziarelor, am avertizat că Iugoslavia se va prăbuşi într-un război civil.
• Înainte ca Somalia să alunece în anarhie, am explicat de ce prăbuşirea iminentă a guvernelor din Africa ar duce la plasarea unor ţări de acolo în regim de administrare judiciară.
• Am prevăzut şi am explicat de ce islamul militant ar înlocui marxismul ca principală ideologie a confruntării cu Occidentul.
• Cu ani înainte de atentatul din Oklahoma şi de tentativa de a arunca în aer World Trade Center, am explicat de ce Statele Unite s-au confruntat cu o creştere a terorismului.
• Înainte de titlurile care relatau despre revoltele care au cuprins Los Angeles, Toronto şi alte oraşe, am explicat de ce apariţia subculturilor criminale în rândul minorităţilor urbane pregăteau scena pentru o violenţă criminală pe scară largă.
• De asemenea, am anticipat „ultima depresiune a secolului al XX-lea", care a început în Asia în 1989 şi s-a răspândit de la periferie spre centrul sistemului global. Am spus că piaţa bursieră japoneză va urma calea Wall Street după 1929 şi că acest lucru va duce la colapsul creditului şi la depresiune. Deşi intervenţia masivă a guvernului în Japonia şi în alte părţi a împiedicat temporar pieţele să reflectă pe deplin deteriorarea condiţiilor de credit, aceasta nu a făcut decât să deplaseze şi să agraveze dificultăţile economice, creând presiuni pentru devalorizări competitive şi un colaps sistemic al creditului de tipul celui care a făcut implozia economiilor din întreaga lume în anii 1930.

Marea Rafuială a evidenţiat, de asemenea, o serie de teze controversate care nu au fost încă confirmate sau nu au atins nivelul de dezvoltare pe care l-am prevăzut:

• Am spus că piaţa bursieră japoneză va urma calea Wall Street de după 1929 şi că acest lucru va duce la colapsul creditului şi la depresiune. Deşi ratele şomajului în Spania, Finlanda şi alte câteva ţări le-au depăşit pe cele din anii 1930, iar o serie de ţări, inclusiv Japonia, au experimentat depresiuni locale, nu a existat încă un colaps sistemic al creditului de tipul celui care a făcut implozia economiilor la nivel mondial în anii 1930.

• Am susţinut că prăbuşirea sistemului de comandă şi control din fosta Uniune Sovietică ar duce la răspândirea armelor nucleare în mâinile unor mini-state, teroriști şi grupuri riminale. Spre norocul lumii, acest lucru nu s-a întâmplat, cel puţin nu în măsura în care ne temeam.

Rapoartele din presă indică faptul că Iranul a achiziţionat mai multe arme nucleare tactice de pe piaţa neagră; Mai îngrijorător este faptul că Times of London a relatat pe 7 octombrie 1998 că „Osama bin Laden, liderul terorist saudit milionar exilat, a achiziţionat arme nucleare tactice din fostele state sovietice din Asia Centrală, potrivit unui important ziar arab". Acestea fiind spuse, nu a existat nici o confirmare oficială a desfăşurării sau utilizării de arme nucleare din arsenalele fostei Uniuni Sovietice.

• Am explicat de ce „Războiul împotriva drogurilor" a fost o reţetă pentru subminarea sistemelor poliţieneşti şi judiciare din ţările în care consumul de droguri este răspândit, în special Statele Unite. Cu zeci de miliarde de dolari în profituri ascunse de monopol care se acumulează în fiecare an, traficanţii de droguri au mijloacele, precum şi stimulentul de a corupe chiar şi ţări aparent stabile. În timp ce mass-media mondială a publicat ocazional ştiri care sugerează penetrarea la nivel înalt a sistemului politic american de către banii din droguri, povestea completă nu a fost încă spusă.

Căutând acolo unde alţii nu o fac

În ciuda punctelor în care previziunile noastre au fost greşite sau par greşite în lumina a ceea ce se ştie acum, tezele raman supuse examinării. O mare parte din ceea ce este probabil să figureze în viitoarele istorii economice ale anilor 1990 a fost prevăzut sau

anticipat şi explicat în Marea Rafuială. Multe dintre predicţiile noastre nu au fost simple extrapolări sau extensii ale tendinţelor, ci previziuni ale unor abateri majore de la ceea ce a fost considerat normal de la al Doilea Război Mondial încoace. Am avertizat că anii 1990 vor fi dramatic diferiţi de cele cinci decenii anterioare. Citind ştirile din 1991 până în 1998, vedem că temele din Marea Rafuială au fost confirmate aproape zilnic.
Vedem aceste evoluţii nu ca exemple izolate, razlete, ci ca şocuri şi zdruncinături care se desfăşoară de-a lungul aceleiaşi falii.
Vechea ordine este răsturnată de un cutremur megapolitic care va revoluţiona instituţiile şi va schimba modul în care oamenii gândesc şi văd lumea.
În ciuda rolului central al violenţei în determinarea modului în care funcţionează lumea, aceasta atrage surprinzător de puţină atenţie riguroasă. Majoritatea analiştilor politici şi economiştilor scriu ca şi cum violenţa ar fi un iritant minor, ca o muscă care bâzâie în jurul unei prăjituri, şi nu pe bucătarul care a copt-o.

Un alt pionier megapolitic

De fapt, a existat atât de puţină gândire clară despre rolul violenţei în istorie încât o bibliografie a analizei megapolitice ar putea fi scrisă pe o singură foaie de hârtie. În „Marea Rafuială", ne-am inspirat şi am elaborat argumentele unui clasic al analizei megapolitice aproape complet uitat, lucrarea lui William Playfair, „ O investigatie asupra cauzelor permanente ale declinului şi prăbuşirii naţiunilor puternice şi bogate", publicată în 1805. Aici, unul dintre punctele noastre de plecare este opera lui Frederic C. Lane. Lane a fost un istoric medieval care a scris mai multe eseuri pătrunzătoare despre rolul violenţei în istorie în anii 1940 şi 1950. Poate cea mai cuprinzătoare dintre acestea a fost „Consecinţele economice ale violenţei organizate", care a apărut în Journal of Economic History în 1958.
Puţini oameni în afară de economiştii şi istoricii profesionişti au citit-o şi majoritatea dintre ei par să nu-i fi recunoscut semnificaţia. La fel ca si Playfair, Lane a scris pentru un public care încă nu exista.

Perspective pentru era informaţiei

Lane şi-a publicat lucrările despre violenţă şi semnificaţia economică a războiului cu mult înainte de apariţia Erei Informaţiei. Cu siguranţă nu scria anticipând microprocesarea sau alte revoluţii

tehnologice care se desfăşoara acum. Totuşi, perspectivele sale asupra violenţei au stabilit un cadru pentru înţelegerea modului în care societatea va fi reconfigurată în Revoluţia Informaţiei.
Fereastra pe care Lane a deschis-o către viitor a fost una prin care a privit în trecut. A fost un istoric medieval şi, în special, un istoric al unui oraş comercial,Veneţia, a cărei bogatie a crescut şi s-a evaporat într-o lume violentă. Reflectând la ascensiunea şi decăderea Veneţia, atenţia sa a fost atrasă de probleme care vă pot ajuta să înţelegeţi viitorul. El a văzut faptul că modul în care violenţa este organizată şi controlată joacă un rol important în determinarea „aplicatiilor resursele rare”**(13)**
Credem că analizele lui Lane despre utilizările competitive ale violenţei ofera multe informatii despre probabilitatile schimbarii vieţii în Era Informaţiei. Dar nu vă aşteptaţi ca majoritatea oamenilor să observe, cu atât mai puţin să urmeze, un argument atât de abstract.
În timp ce atenţia lumii este concentrată pe dezbateri necinstite şi personalităţi rătăcite, meandrele megapoliticii continuă aproape neobservate.
Nord-americanul obişnuit a acordat probabil de o sută de ori mai multă atenţie lui O. J. Simpson şi Monicai Lewinsky decât noilor microtehnologii care sunt pe cale să-l faca netrebuincios şi să submineze sistemul politic de care depinde pentru indemnizaţia sa de şomaj.

VANITATEA DORINŢELOR

Tendinţa de a trece cu vederea ceea ce este fundamental important nu se limitează doar la cel care stă pe canapea şi se uită la televizor. Gânditorii convenţionali de toate formele observă una dintre pretenţiile statului-naţiune democratic - aceea că opiniile oamenilor determină modul în care se schimbă lumea. Analiştii aparent sofisticaţi cad în explicaţii şi previziuni care interpretează evoluţiile istorice majore ca şi cum ar fi determinate într-un mod preferat. Un exemplu frapant al acest tip de raţionament a apărut pe pagina editorială a New York Times chiar în timp ce scriam: „La revedere, stat-naţiune, salut... Cum?”, de Nicholas Colchester.**(14)** - Nu numai că subiectul, moartea statului-naţiune, era chiar subiectul pe care îl abordăm, dar autorul său se prezintă ca un excelent indicator pentru a ilustra cât de departe este modul nostru de gândire fata de standard. Colchester nu este un naiv.

A scris ca director editorialist al Economist Intelligence Unit. Dacă cineva ar trebui să-şi formeze o viziune realistă asupra lumii, acela ar trebui să fie el. Totuşi, articolul său indică clar în mai multe locuri că „venirea guvernului global" este „acum logic si de neoprit". De ce? Pentru că statul-naţiune se clatină şi nu mai poate controla forţele economice. În opinia noastră, această presupunere se apropie de absurd. A presupune că o anumită formă nouă de guvernare va apărea pur şi simplu pentru că o alta a eşuat este o eroare. Conform acestui raţionament, Haiti şi Congo ar fi avut de mult un guvern mai bun pur şi simplu pentru că ceea ce aveau era atât de inadecvat.
Punctul de vedere al lui Colchester,este împărtăşit pe scară largă printre puţinii care se gândesc la fel în America de Nord şi Europa, nu ia în considerare deloc forţele megapolitice mai mari care determină ce tipuri de sisteme politice sunt de fapt viabile. Acesta este punctul central al acestei cărţi. Atunci când se iau în considerare tehnologiile care modelează noul mileniu, este mult mai probabil să vedem nu un singur guvern mondial, ci un microguvern sau chiar condiţii care se apropie de anarhie.
Pentru fiecare analiză serioasă a rolului violenţei în determinarea regulilor după care operează fiecare, s-au scris zeci de cărţi despre complexitatea subvenţiilor la grâu şi alte sute despre aspecte arcane ale politicii monetare.
O mare parte din această lipsă de reflecţie asupra problemelor cruciale care determină de fapt cursul istoriei reflectă probabil stabilitatea relativă a configuraţiei puterii în ultimele secole.
Pasărea care adoarme pe spatele unui hipopotam nu se gândeşte să-şi piardă locul de odihnă până când hipopotamul nu se mişcă efectiv. Visele, miturile şi fanteziile joacă un rol mult mai important în informarea presupuselor ştiinţe sociale decât credem în mod obişnuit.
Acest lucru este evident în special în literatura abundentă despre justiţia economică.
Milioane de cuvinte au fost rostite şi scrise despre justiţia economică şi injustiţie pentru fiecare pagină dedicată analizei atente a modului în care violenţa modelează societatea şi astfel stabileşte limitele în care economiile trebuie să funcţioneze. Totuşi, formulările justiţiei economice în contextul modern presupun că societatea este dominată de un instrument de constrângere atât de

puternic încât poate confisca şi redistribui lucrurile bune ale vieţii. O astfel de putere a existat doar câteva generaţii din perioada modernă. Acum se estompează.

Big Brother despre securitatea socială

Tehnologia industrială a oferit guvernelor instrumente de control mai puternice în secolul al XX-lea decât oricând. Pentru o vreme, părea inevitabil ca guvernele să devină atât de eficiente în monopolizarea violenţei încât să lase puţin loc pentru autonomia individuală. Nimeni la mijlocul secolului nu aştepta cu nerăbdare triumful Individului Suveran.

Unii dintre cei mai perspicace observatori de la mijlocul secolului al XX-lea s-au convins, pe baza dovezilor vremii, că tendinţa statului-naţiune de a centraliza puterea va duce la o dominaţie totalitară asupra tuturor aspectelor vieţii. În 1984 (1949) cartea lui George Orwell, Big Brother îl privea pe individ cum se lupta în zadar să menţină o marjă de autonomie şi respect de sine. Părea a fi o cauză pierdută. Drumul spre iobăgie (1944) de Friedrich von Hayek a adoptat o perspectivă mai academică, argumentând că libertatea se pierdea în favoarea unei noi forme de control economic care lăsa statul stăpân peste tot. Aceste lucrări au fost scrise înainte de apariţia microprocesării, care a incubat o gamă întreagă de tehnologii care sporesc capacitatea grupurilor mici şi chiar a indivizilor de a funcţiona independent de autoritatea centrală. Oricât de perspicace ar fi fost observatori precum Hayek şi Orwell, aceştia erau nejustificat de pesimişti. Istoria şi-a dezvăluit surprizele. Comunismul totalitar abia a supravieţuit anului 1984. O nouă formă de iobăgie ar putea apărea în următorul mileniu dacă guvernele reuşesc să suprime aspectele eliberatoare ale microtehnologiei. Dar este mult mai probabil să vedem oportunităţi şi autonomii fără precedent pentru individ. Ceea ce îi îngrijora pe părinţii noştri s-ar putea dovedi a nu fi o problemă. Ceea ce considerau de la sine înţeles ca fiind trăsături fixe şi permanente ale vieţii sociale pare acum destinat să dispară. Oriunde necesitatea stabileşte limite alegerilor umane, ne ajustăm şi ne reorganizăm viaţa în consecinţă.

Riscurile previziunilor

Fără îndoială, ne punem în pericol mica noastră măsură de demnitate încercând să prevedem şi să explicăm schimbări profunde în organizarea vieţii şi în cultura care sunt interconectate

Majoritatea previziunilor sunt sortite să fie interpretate prosteşte la momentul potrivit.
Şi cu cât schimbarea pe care o prevăd este mai dramatică, cu atât mai penibil de eronate tind sa fie. Lumea nu se sfârşeşte. Stratul de ozon nu dispare. Iminenta Epocii Glaciare se dizolvă în încălzirea globală. În ciuda tuturor alarmelor contrare, încă mai există petrol în rezervor. Domnul Antrobus, omul obişnuit din „Pielea dinţilor noştri", evită îngheţul, supravieţuieşte războaielor şi calamităţilor economice ameninţătoare şi îmbătrâneşte ignorând alarmele analizate ale experţilor.
Majoritatea încercărilor de a „dezvălui" viitorul se dovedesc curând comice. Chiar şi acolo unde interesul personal oferă un stimulent puternic pentru gândirea clară, viziunea despre viitor este adesea mioapă. În 1903, compania Mercedes a spus că „nu vor exista niciodată 1 milion de automobile în întreaga lume. Motivul a fost că era improbabil ca 1 milion de oameni din întreaga lume să poată fi instruiţi ca şoferi."**(15)**
Recunoaşterea acestui lucru ar trebui să ne oprească din discutii. Dar nu este aşa. Nu ne este teamă să stăm la coadă pentru o parte cuvenită de ridicol. Dacă greşim grav, generaţiile viitoare pot râde cât de mult vor, presupunând că cineva îşi aminteşte ce am spus. A îndrăzni să emiti o teorie înseamnă a risca să greşeşti. Nu suntem deloc atât de rigizi şi inutili încât să ne fie frică să greşim.
Nicidecum. Preferăm să îndrăznim ipoteze care ţi s-ar putea dovedi utile decât să le suprimăm de teama că s-ar putea dovedi exagerate sau jenante în retrospectivă.
După cum a remarcat cu perspicacitate Arthur C. Clarke, cele două motive principale pentru care încercările de a anticipa viitorul eşuează de obicei sunt „Eşecul Curajului şi Eşecul Imaginaţiei".**(16)**Dintre cele două, a scris el, „Eşecul Curajului pare a fi cel mai comun; apare atunci când, chiar şi având în vedere toate faptele relevante, aspirantul profet nu poate vedea că acestea indică o concluzie inevitabilă. Unele dintre aceste eşecuri sunt atât de ridicole încât sunt aproape incredibile."**(17)**
Acolo unde explorarea noastră a Revoluţiei Informaţionale eşuează, aşa cum inevitabil se va întâmpla, cauza se va datora mai mult lipsei de imaginaţie decât lipseide curaj. Previziunea viitorului a fost întotdeauna o întreprindere îndrăzneaţă, una care stârneşte pe bună dreptate scepticismul. Poate că timpul va dovedi că deducţiile

noastre sunt complet greşite. Spre deosebire de Nostradamus, nu pretindem că suntem personalităţi profetice.
Nu prezicem viitorul agitând o baghetă magică într-un castron cu apă sau făcând horoscopuri. Nici nu scriem în versuri criptice. Scopul nostru este să vă oferim o analiză sobră şi detaşată a problemelor care s-ar putea dovedi a fi de o mare importanţă pentru dumneavoastră.
Simţim obligaţia de a ne exprima opiniile, chiar şi acolo unde par eretice, tocmai pentru că altfel nu ar putea fi auzite. În atmosfera mentală închisă a societăţii industriale târzii, ideile nu circulă atât de liber pe cât ar trebui in mass-media consacrata.
Această carte este scrisă într-un spirit constructiv. Este a treia pe care am scris-o împreună, analizând diferite etape ale marii schimbări care are loc acum. La fel ca si „Sânge pe străzi" şi „Marea Rafuială", este un exerciţiu de gândire. Explorează moartea societăţii industriale şi reconfigurarea acesteia în forme noi. Ne aşteptăm să vedem paradoxuri uimitoare în anii următori. Pe de o parte, veţi fi martori la realizarea unei noi forme de libertate, odată cu apariţia Individului Suveran.
Vă puteţi aştepta să vedeţi eliberarea aproape completă a productivităţii. În acelaşi timp, ne aşteptăm să vedem moartea statului-naţiune modern. Multe dintre garanţiile de egalitate pe care occidentalii au ajuns să le considere de la sine înţelese în secolul XX sunt destinate să moară odată cu acesta. Ne aşteptăm ca democraţia reprezentativă, aşa cum este cunoscută acum, să dispară, fiind înlocuită de noua democraţie a alegerii pe piaţa cibernetică. Dacă deducţiile noastre sunt corecte, politica secolului următor va fi mult mai variată şi mai puţin importantă decât cea cu care ne-am obişnuit.
Suntem încrezători că argumentul nostru va fi uşor de urmărit, în ciuda faptului că trece printr-un teritoriu care este echivalentul intelectual al pădurilor izolate şi al cartierelor rau famate. Dacă sensul nostru nu este pe deplin inteligibil pe alocuri, asta nu se datorează faptului că suntem drăguţi sau folosim echivocul consacrat al celor care pretind că prezic viitorul făcând declaraţii criptice.
Nu suntem echivoci. Dacă argumentele noastre sunt neclare, este pentru că am eşuat în sarcina de a scrie într-un mod care face ideile convingătoare accesibile.

Spre deosebire de mulţi prevestitori, vrem să înţelegeţi şi chiar să dublati gândirea noastra. Nu se bazează pe reverii psihice sau pe rotaţiile planetelor, ci pe o logică demodată şi urâtă. Din motive destul de logice,credem că microprocesarea va submina şi distruge inevitabil statul naţional creând noi forme de organizare socială în acest proces. Este atât necesar cat şi posibil să prevedeţi cel puţin unele detalii ale noului mod de viaţă care ar putea aparea mai devreme decât credeţi.

Ironiile unui viitor prezis

Timp de secole, sfârşitul acestui mileniu a fost văzut ca un moment important în istorie. În urmă cu mai bine de 850 de ani, Sfântul Malachia a stabilit anul 2000 ca dată a Judecăţii de Apoi. Mediumul american Edgar Cayce a spus în 1934 că Pământul se va deplasa pe axa sa în anul 2000, provocând împărţirea Californiei în două şi inundarea oraşului New York şi a Japoniei. Un om de ştiinţă japonez specializat în rachete, Hideo Itokawa, a anunţat în 1980 că alinierea planetelor într-o „Mare Cruce" pe 18 august 1999, va provoca o devastare ecologică pe scară largă, ducând la sfârşitul vieţii umane pe Pământ. **(18)**

Astfel de viziuni ale apocalipsei reprezintă o ţintă potrivită pentru ridicol. La urma urmei, anul 2000, deşi este un număr rotund impunător, ar părea a fi doar un artefact arbitrar al calendarului creştin aşa cum este adoptat în Occident. Alte calendare şi sisteme de datare calculează secolele şi mileniile din puncte de plecare diferite. Conform calendarului islamic, de exemplu, anul 2000 d.Hr. va fi anul 1378. Un an care sună cât se poate de obişnuit.

Conform calendarului chinezesc, care se repetă la fiecare şaizeci de ani, anul 2000 d.Hr. este doar un alt an al dragonului. Face parte dintr-un ciclu continuu care se extinde milenii în trecut. Totuşi, există mai mult decât o investiţie teologică în anul 2000. Importanţa sa este susţinută nu numai de tradiţia creştină, ci şi de limitele tehnologiei informaţiei de la mijlocul secolului.

Aşa-numita problemă informatică Y2K sau a anului 2000, o eroare logică potenţial devastatoare în miliarde de linii de cod informatic, ar putea aproxima condiţiile apocaliptice prin închiderea elementelor esenţiale ale societăţii industriale la miezul nopţii milenial. Multe computere şi microprocesoare folosesc software

conservat şi reciclat din primele zile ale computerelor, când spaţiul de memorie,care costa 600.000 de dolari pe megabyte, era mai valoros decât aurul. Pentru a economisi spaţiu scump,primii programatori au urmărit datele doar cu ultimele două numere ale anului.
Această convenţie de utilizare a câmpurilor de date din două cifre a fost preluată în majoritatea software-ului utilizat în computerele mainframe şi chiar a fost utilizată pe scară largă în computerele personale şi aşa-numitele cipuri încorporate, microprocesoare care sunt folosite pentru a controla aproape totul, de la VCR-uri la sisteme de aprindere auto, sisteme de securitate,telefoane, sistemele de comutare care controlează reţeaua telefonică, sistemele de procesare şi control din fabrici, centrale electrice, rafinării de petrol, uzine chimice, conducte şi multe altele. Astfel, abreviat într-un câmp din două cifre, anul 1999 ar fi „99”. Problema este ce se întâmplă când apare 00 pentru anul 2000. Multe computere vor citi acest lucru ca 1900. Acest lucru poate face imposibilă recunoaşterea anului 2000 în câmpurile de date pentru multe computere neremediate.
Rezultatul va fi o problemă masivă de corupere a datelor, care va oferi o ilustrare accidentală a unui nou potenţial pentru războiul informaţional. În Era Informaţiei, potenţialii adversari vor putea face ravagii prin detonarea „bombelor logice” care sabotează funcţiile sistemelor esenţiale prin coruperea datelor de care depinde funcţionarea lor. Ca exerciţiu militar, de exemplu, nu ar trebui să doborâţi un avion, dacă aţi putea corupe date cruciale pentru funcţionarea sa în siguranţă. Coruperea datelor poate face aproape la fel de mult ca armele fizice pentru a zădărnici funcţionarea unei societăţi moderne. Faptul că acest lucru are potenţial consecinţe de amploare ar trebui să fie evident la o analiză mai atentă. De exemplu, Mail of London a relatat pe 14 decembrie 1997 că companiile aeriene din întreaga lume planificau să anuleze sute de zboruri pe 1 ianuarie 2000 de teama că sistemele de control al traficului aerian s-ar putea defecta.**(19)**
Problemele potenţiale includ nu doar sistemele de trafic aerian, ci şi funcţiile sensibile la date încorporate în avioane.
Potrivit Boeing, multe avioane vor necesita remediere Y2K.
Multe dispozitive pot avea o problemă dacă încearcă să înregistreze un eveniment la o dată invalidă.

Sistemele controlate de computer fly-by-wire(înlocuiesc comenzile mecanice tradiţionale ale aeronavelor cu interfeţe electronice, folosind computere pentru a traduce comenzile pilotului de la manşă sau pedale în semnale electrice care comandă actuatoarelor să mişte suprafeţele de control precum eleroanele şi cârmele, sporind siguranţa, performanţa şi eficienţa consumului de combustibil prin gestionarea automată a zborului şi prevenirea manevrelor periculoase. Acest sistem digital oferă beneficii precum greutate redusă, întreţinere redusă şi manevrabilitate îmbunătăţită, dezvoltarea timpurie de către NASA deschizând calea pentru aviaţia militară şi comercială modernă) care operează avioanele pot funcţiona defectuos dacă sunt programate să concluzioneze că ultima întreţinere crucială a fost efectuată în anul 1900. Este posibil chiar să intre într-o buclă de eroare şi să se oprească. Efectele de feedback potenţial letale ale unei bombe logice cu ceas care închide sistemele de control neconforme ar putea face din începutul mileniului o dată memorabilă din motive neplăcute. Amintiţi-vă, puteţi fi afectat de multe dispozitive care intră într-o buclă de eroare şi se opresc chiar dacă aveţi norocul să nu vă aflaţi în aer când începe noul mileniu.
Ar fi bine să evitaţi un accident cauzat de stimulatoare cardiace necompatibile cu Y2K sau pur şi simplu de petrecăreţii mileniali beţi, deoarece dacă stimulatoarele cardiace se opresc, sistemul telefonic s-ar putea opri şi el, aşa că ambulanţa s-ar putea să nu vină niciodată. Cu excepţia cazului în care locuiţi în Brazilia sau Ucraina, sunteţi obişnuiţi să ridicaţi telefonul sau să porniţi telefonul din maşină şi să primiţi automat ton de apel.
Din fericire, rareori trebuie să vă preocupaţi de detaliile tehnice ale modului în care funcţionează sistemul telefonic. Dar se pare că switch-urile şi routerele reţelei telefonice depind în mare măsură de dată. Toate conexiunile sunt înregistrate la o dată şi o oră, ceea ce este crucial pentru calcularea duratei apelului pentru facturare. Dacă se întâmplă să efectuaţi un apel de un minut la 11:59:30 pe 31 decembrie 1999, iar la 12:00:00 sistemul citeşte apelul dvs. ca având o durată negativă de peste 99 de ani, sunt posibile bucle de eroare şi oprirea sistemului. În timp ce companiile de telefonie interurbană cheltuiesc sume mari pentru a-şi moderniza switch-urile şi a le face conforme cu standardele anului 2000, şi probabil şi

furnizorii locali de servicii, dacă chiar şi câteva companii mai mici nu se conformează şi isi întrerup activitatea, întreaga reţea ar putea fi afectată. Veţi avea noroc dacă veţi primi ton de apel pe 1 ianuarie 2000.
În opinia expertului în domeniul Y2K, Peter de Jager, „Dacă pierdem capacitatea de a efectua un apel telefonic, atunci pierdem totul. Pierdem transferurile electronice de fonduri, pierdem tranzacţionarea, pierdem serviciile bancare în sucursale.” Iar consecinţele ulterioare ale eşecurilor Y2K ar putea fi mai mari decât atât.
Astăzi, nimeni nu ştie daca omniprezentele sistemele cruciale se vor prabusi din cauza problemei anului 2000. Sistemele integrate care nu pot fi reprogramate, dar trebuie înlocuite dacă nu funcţionează în concordanta cu data, se găsesc în maşini, camioane şi autobuze construite după 1976. (Poate că nu veţi avea un accident cu vehicule conduse de persoane cu stimulatoare cardiace neconforme, deoarece vehiculele lor s-ar putea să nu pornească.) Sistemele integrate sunt, de asemenea, răspândite în toate tipurile de centrale electrice, sisteme de apă şi canalizare, dispozitive medicale, echipamente militare, aeronave, platforme petroliere offshore,cisterne petroliere, sisteme de alarmă şi ascensoare. Deşi multe ansambluri de microprocesoare nu îndeplinesc funcţii sensibile la dată, ele pot totuşi să depindă de un ceas, care poate fi sensibil la Y2K, pentru operaţiunile lor interne.
Sistemele care implică volume mari de tranzacţii pe computerele mainframe au fost punctul central iniţial al preocupărilor legate de Anul 2000. Deoarece funcţionează pe maşini mari pentru care majoritatea software-ului este vechi de zeci de ani şi în mare parte neconform, alarmele iniţiale despre Anul 2000, trase pentru prima dată de Peter Jager la începutul anilor 1990, s-au concentrat în principal pe necesitatea actualizării sistemelor de operare pentru mainframe-uri mari, cu procesare multiplă.
Domnul de Jager şi-a exprimat îngrijorarea că s-ar putea să nu existe suficienţi programatori familiarizaţi cu COBOL, vechiul limbaj mainframe, pentru a finaliza corecţiile şi reparaţiile necesare la codul sensibil la date, chiar dacă fiecare companie şi agenţie guvernamentală cu un sistem vulnerabil ar fi început un program de blocare cu câţiva ani în urmă.
Întrucât acest lucru nu s-a întâmplat şi mulţi operatori de sisteme

informaţionale sensibile la date abia au început să îşi evalueze vulnerabilitatea, se poate prezice cu un grad ridicat de încredere că multe sisteme mainframe nu vor fi pregătite să funcţioneze fără probleme până în anul 2000.
Aceasta este cu siguranţă o preocupare majoră, deoarece nu există nici o alternativă la procesarea computerizată aşa cum este structurată economia acum. Majoritatea afacerilor care sunt suficient de mari pentru a necesita un mainframe pentru a-şi gestiona tranzacţiile depind de volume de tranzacţii care nu ar putea fi gestionate cu sistemele de gestionare a documentelor de modă veche din secolul al XIX-lea. Dacă astfel de afaceri ar fi forţate să revină la manipularea hârtiei, s-ar putea aştepta să finalizeze doar o fracţiune din volumul lor normal de tranzacţii. Şocul veniturilor cauzat de o astfel de scădere a afacerilor ar pune în pericol supravieţuirea tuturor companiilor, cu excepţia celor cu cele mai mari capitalizări.
Aproape tot ce ţine de bani - sisteme de facturare, achiziţii şi salarizare,plus controalele stocurilor şi conformitatea cu reglementările ar fi afectate.
S-ar pierde cantităţi uriaşe de date pe măsură ce computerele se blochează sau generează date false ca răspuns la problema Y2K. În unele cazuri, s-ar dovedi de fapt o binecuvântare dacă sistemele s-ar bloca imediat, în loc să-şi corupă datele în mod amplificat până când o defecţiune masivă atrage atenţia asupra problemei. Ce se întâmplă cu fişierele când un utilitar de backup copiază fişierele originare din 07/04/99 într-o actualizare din 01/04/00? Cine ştie? Va interpreta computerul o plată efectuată pe 4 ianuarie „1900" pentru o poliţă de asigurare ca un semnal că poliţa a fost în incapacitate de plată timp de un secol, rezultând o poliţă anulată care este eliminată din dosar? Vor încerca băncile şi computerele companiilor financiare să evalueze o sută de ani de dobânzi la împrumuturi care se întind pe parcursul trecerii la noul mileniu? Vor păstra băncile şi firmele de brokeraj înregistrări precise ale soldurilor conturilor dvs. şi vă vor oferi acces în timp util la fondurile dvs.? Acestea sunt doar câteva dintre dilemele interesante cu care vă veţi confrunta din cauza problemei Y2K.
„Aceasta este potenţial cea mai distructivă parte a problemei anului 2000. Nu este vorba despre inconvenientul în care salariul dvs. vine cu câteva zile întârziere. Aceasta este partea cu sângele pe

străzi.”—DR. LEON KAPPELMAN, COPREŞEDINTE, GRUPUL DE LUCRU AL SOCIETĂŢII PENTRU MANAGEMENTUL INFORMAŢIEI PENTRU ANUL 2000

De asemenea, important pe lista dumneavoastră de preocupări ar trebui să se afle ce se întâmplă dacă se întrerupe curentul electric din cauza defecţiunilor legate de Y2K. Fără electricitate, chiar şi majoritatea sistemelor care nu sunt afectate de Y2K nu vor funcţiona: frigiderul, congelatorul, poate chiar şi sursa de căldură. Problemele de conformitate cu Y2K ar putea afecta funcţiile de acces şi control legate de siguranţă la centralele nucleare. De exemplu, personalul de la instalaţiile nucleare poartă dispozitive de dozimetrie care măsoară cantitatea de expunere la radiaţii pe care o primesc în timp ce se află în centrală. Aceste dispozitive sunt analizate în mod regulat, datele privind cantităţile de expunere fiind păstrate într-un sistem informatic care controlează accesul personalului la instalaţie. Evident, dacă computerele de control se defectează, acestea vor face o amestecare a tuturor controalelor elaborate concepute pentru a asigura o funcţionare sigură şi a garanta o întreţinere corespunzătoare. Dar, mai important, o notă a Comisiei de Reglementare Nucleară menţionează că multe „sisteme informatice importante, dar care nu au legătură cu siguranţa, în principal baze de date şi sisteme de colectare a datelor necesare pentru funcţionarea centralelor”, sunt sensibile la date. Centralele convenţionale nu sunt mai puţin vulnerabile la perturbările generate de Y2K.

În primul rând, centralele pe cărbune sunt susceptibile la perturbări ale sistemului de transport de suprafaţă care aduce cărbunele la cazane. În sezonul de încălzire de iarnă 1997-1998, operatorii de generare a energiei electrice pe bază de cărbune s-au trezit forţaţi să reducă producţia în unele cazuri din cauza unei încetiniri a livrărilor feroviare de cărbune occidental, rezultată din fuziunea sistemelor feroviare Southern Pacific şi Union Pacific. Problema a apărut din cauza incompatibilităţilor dintre sistemele computerizate de control şi dispecerat utilizate de cele două companii feroviare. Potrivit unui purtător de cuvânt al Union Pacific, integrarea celor două sisteme a devenit un „coşmar”, în ciuda faptului că Union Pacific Technologies a fost considerată un lider în industrie în dezvoltarea sistemelor computerizate de control al transportului. Ca urmare a dificultăţilor de programare,

compania feroviară nu a putut urmări cu precizie mişcările vagoanelor sale de marfă. Eşecul Union Pacific de a stăpâni asimilarea Southern Pacific este un semn rău despre ceea ce s-ar putea întâmpla atunci când bombele cu ceas logice Y2K perturbă transporturile, generarea de energie şi alte aspecte ale economiei. Cea mai mare îngrijorare cu privire la reţeaua electrică, însă, provine din faptul că întregul sistem este supus unei monitorizări sensibile şi unui control computerizat pentru a transfera electricitatea din zonele cu surplus de generare către cele cu deficit. Acest proces trebuie monitorizat cu atenţie de computer pentru a preveni supratensiunile şi defecţiunile sistemului.
Toate transferurile de electricitate sunt înregistrate la ora şi data duratei activitatii, la fel ca o conexiune telefonică. Deşi releele mecanice de mare putere sunt folosite pentru a realiza conexiunile, acestea sunt controlate de sisteme informatice. Aceste controale computerizate, esenţiale pentru echilibrarea încărcării,se pot defecta din aceleaşi motive ca şi reţelele telefonice.
De fapt, sistemele de distribuţie-control al sarcinii energetice din America de Nord sunt conectate în reţea prin linii T-I şi legături telefonice cu microunde. Aşadar, dacă reţeaua telefonică se defectează, vă puteţi aştepta ca şi curentul electric să se întrerupă. Şi amintiţi-vă, aşa cum confirmă experienţa din Canada din ianuarie 1998, odată ce electricitatea se întrerupe pe o zonă extinsă, repunerea în funcţiune a sistemului este o provocare. O pană de curent poate dura o perioadă neplăcută de lungă.

Y2K ŞI ARSENALUL NUCLEAR

Pentru economiile moderne, întreruperea energiei electrice în toiul iernii ar fi perturbatoare şi potenţial ameninţătoare pentru sănătate, în special pentru cei care depind de încălzire electrică şi echipamente medicale. Totuşi, cel mai rău scenariu este chiar rău. Potrivit lui John Koskinen, care conduce Consiliul de Conversie Y2K al preşedintelui Clinton, arsenalele militare americane ar putea înceta să funcţioneze la miezul nopţii, 31 decembrie 1999. Deşi indică faptul că nu doreşte să declanşeze o alarmă excesivă, Koskinen adaugă: „Trebuie să ne facem griji”. O preocupare în legătură cu rachetele nucleare „este dacă datele nu funcţionează şi acestea chiar se declanşează”.
Desigur, această preocupare s-ar aplica cu o forţă egală sau mai mare rachetelor nucleare ruseşti.

Falimentul Rusiei a făcut ca modernizările pentru conformitatea Y2K să fie şi mai problematice decât în Statele Unite. Şi există dovezi că Rusia nu ia încă în serios conversia Y2K. Deşi cineva s-ar ruga să nu aibă loc lansări accidentale, nu ar trebui să existe nici o îndoială că începutul întregului an 2000 are potenţialul de a agrava insecuritatea globală, chiar dacă nu pentru alt motiv decât faptul că sistemele de comunicaţii militare din multe ţări ar putea să nu funcţioneze normal. După cum spune Koskinen, „Dacă te afli într-o ţară şi dintr-o dată nu poţi să-ţi dai seama exact ce se întâmplă şi comunicaţiile tale nu funcţionează la fel de bine, devii şi mai nervos." Aşadar, pune asta pe lista ta de griji legate de anul 2000. Bomba cu ceas logic ar putea precipita lansarea unor bombe cu adevărat explozive un fapt care evidenţiază pericolul reprezentat de războiul informaţional pentru sistemele centralizate de comandă şi control.

Dacă teroriştii doresc să atace orice sistem centralizat, pot alege 31 decembrie 1999 ca dată de acţiune, deoarece va fi o perioadă de vulnerabilitate maximă a multor sisteme. Nu numai că, în cel mai bun caz, comunicaţiile vor fi tensionate, existând posibilitatea ca electricitatea să se întrerupă, vehiculele să nu pornească, poliţia, pompierii şi serviciul de urgenţă 911 să nu funcţioneze şi aşa mai departe, dar multe alte funcţii pe care probabil le luaţi de la sine înţelese, cum ar fi controlul traficului aerian, ar putea înceta să funcţioneze. Fără energie electrică înseamnă că nu există apă de la robinet. Sistemele de canalizare s-ar defecta. Semafoarele s-ar putea stinge. În câteva ore de la o defecţiune reală a sistemului de transport alimentele din magazinele alimentare ar fi epuizate. (Sau jefuite.)

Pe baza experienţei recente din oraşele americane, aţi putea presupune că lipsa energiei electrice, a apei, a căldurii pentru mulţi, a luminii şi a comunicaţiilor fragmentate cu serviciile de urgenţă, inclusiv poliţia şi pompierii, toate insumate nu inseamna civilizatie. Deşi nimeni nu poate fi sigur care ar putea fi impactul problemei Y2K, aceasta s-ar putea extinde la jafuri şi revolte pe străzi, mai ales dacă se află că ar putea exista eşecuri pe scară largă în emiterea cecurilor de salarizare, asistenţă socială şi pensii.

„Nu vom mai fi ceea ce am fost, dar vom începe să fim alţii.
—JOACHIM DE FIORE**(20)**

Premoniţiile dezastruoase despre noul mileniu nu se bazează

neapărat pe teologia legată de credinţa creştină, dar se încadrează în tradiţia milenară a lui Joachim de Fiore, ale cărui medieri l-au convins că Hristos era doar „a doua sustinere a istoriei" şi că o alta era destinată să se desfăşoare."(**21**) Asta susţine filosoful Michael Grosso, care sugerează că Revoluţia Informaţională pilotează istoria umană spre realizarea viziunii profetice a lumii occidentale. El numeşte acest lucru „tehnocalipsă". Indiferent dacă dezvoltarea tehnologiei este cumva influenţată de viziuni mileniale, fenomenul Y2K este un artefact al imaginaţiei occidentale predominante a timpului. Într-un mod ciudat, acesta ar putea completa visele, reveriile şi viziunile sau interpretările numerice ale viziunilor, precum glosa lui Newton asupra profeţiilor lui Daniel. Aceste salturi intuitive încep cu o perspectivă care consideră naşterea lui Hristos ca fiind faptul central al istoriei. Ele sunt agravate de puterea psihologică a numerelor pare mari, pe care fiecare comerciant le va recunoaşte ca având o calitate atrăgătoare. Anul doua mii al epocii noastre nu poate decât să devină un punct de interes pentru imaginaţia oamenilor intuitivi.

Un critic ar putea cu uşurinţă să facă aceste premoniţii să pară absurde, fără măcar să abordeze noţiunile teologice ambigue şi discutabile ale Apocalipsei şi Judecăţii de Apoi care dau acestor viziuni atât de multă putere. Interesant este însă că eroarea computerizată a anului 2000 eclipsează erorile aritmetice care altfel ar putea părea să devalorizeze importanţa anului 2000 chiar şi în cadrul creştin. Anul 2000 are potenţialul de a deveni un punct de inflexiune pentru următoarea etapă a istoriei, pur şi simplu pentru că aduce în avans sosirea noului mileniu.

În logică strictă, următorul mileniu nu va începe decât în 2001. Anul 2000 va fi doar ultimul an al secolului al XX-lea, al douăzecilea an de la naşterea lui Hristos. Sau ar fi fost dacă Hristos s-ar fi născut în primul an al erei creştine. Nu s-a născut. În 533, când naşterea lui Hristos a înlocuit data fondării Romei ca bază pentru calcularea anilor conform calendarului occidental, călugării care au introdus noua convenţie au calculat greşit naşterea lui Hristos. Acum se acceptă că s-a născut în anul 4 î.Hr. Pe această bază, s-au împlinit două mii de ani de la naşterea sa cândva în 1997. De aici şi data de lansare aparent ciudată a lui Carl Jung pentru începutul unei Noi Ere.

Chicotiţi dacă vreţi, dar nu dispreţuim şi nu respingem înţelegerile

intuitive ale istoriei. Deşi argumentul nostru este bazat pe logică, nu pe reverii, suntem uimiţi de puterea profetică a conştiinţei umane. De nenumărate ori, ea răscumpără viziunile nebunilor, clarvăzătorilor şi sfinţilor. Aşa se poate întâmpla şi cu transformarea anului 2000. Data fixată de mult timp în imaginaţia Occidentului pare a fi punctul de inflexiune care confirmă cel puţin pe jumătate că istoria are un destin. Nu putem explica de ce ar trebui să fie aşa, dar cu toate acestea suntem convinşi că este adevarat.
Intuiţia noastră este că istoria are un destin şi că liberul arbitru şi determinismul(termen filozofic potrivit căreia orice eveniment, inclusiv cognitia şi acţiunea umană, este determinat în mod cauzal de un lanţ neîntrerupt de evenimente anterioare)sunt două versiuni ale aceluiaşi fenomen. Interacţiunile umane care formează istoria se comportă ca şi cum ar fi fost influenţate de un fel de destin. Aşa cum un flux de electroni, un gaz dens de electroni, se comportă ca un sistem complex, la fel se comportă si fiinţele umane. Libertatea de mişcare individuală a electronilor se dovedeşte a fi compatibilă cu un comportament colectiv extrem de organizat. După cum a spus David Bohm despre fluxul de electroni, istoria umană este „un sistem extrem de organizat care se comportă ca un întreg".
A înţelege modul în care funcţionează lumea înseamnă a dezvolta o intuiţie realistă a modului în care societatea umană respectă matematica proceselor naturale. Realitatea este neliniară. Dar aşteptările majorităţii oamenilor sunt liniare. Pentru a înţelege dinamica schimbării, trebuie să recunoaştem că societatea umană, la fel ca alte sisteme complexe din natură, este caracterizată de cicluri şi discontinuităţi. Aceasta înseamnă că anumite trăsături ale istoriei au tendinţa de a se repeta, iar cele mai importante schimbări, atunci când apar, pot fi abrupte, mai degrabă decât graduale.
Printre ciclurile care pătrund în viaţa umană, un ciclu misterios de cinci sute de ani pare să marcheze puncte de cotitură majore în istoria civilizaţiei occidentale.
Pe măsură ce se apropie anul 2000, suntem bântuiţi de faptul straniu că ultimul deceniu al fiecărui secol divizibil cu cinci a marcat o tranziţie profundă în civilizaţia occidentală, un model de moarte şi renaştere care marchează noi faze ale organizării sociale în acelaşi mod în care moartea şi naşterea delimitează ciclul generaţiilor umane. Acest lucru este adevărat încă din anul 500

î.Hr., când democraţia greacă a apărut odată cu reformele constituţionale ale lui Clisthenes în 508 î.Hr. Următoarele cinci secole au fost o perioadă de creştere şi intensificare a economiei antice culminând cu naşterea lui Hristos în anul 4 î.Hr. Aceasta a fost, de asemenea, perioada celei mai mari prosperităţi a economiei antice, când ratele dobânzilor au atins cel mai scăzut nivel anterior perioadei moderne.

Următoarele cinci secole au cunoscut o scădere treptată a prosperităţii, ceea ce a dus la prăbuşirea Imperiului Roman la sfârşitul secolului al V-lea d.Hr. Rezumatul lui William Playfair merită repetat: „Când Roma era la apogeul măreţiei sale... momentul naşterii lui Hristos, adică în timpul domniei lui Augustus şi prin aceleaşi mijloace se va constata că apare declinul gradual până în anul 490." **(22)** Atunci s-au dizolvat ultimele legiuni, iar lumea occidentală s-a scufundat în Evul Mediu.

În următoarele cinci secole, economia s-a ofilit, comerţul la distanţă s-a oprit, oraşele au fost depopulate, banii au dispărut din circulaţie, iar arta şi alfabetizarea aproape au dispărut. Dispariţia legii efective odată cu prăbuşirea Imperiului Roman în Occident a dus la apariţia unor aranjamente mai primitive pentru soluţionarea disputelor. Războaiele sângeroase au început să fie semnificative la sfârşitul secolului al V-lea. Primul incident înregistrat al Ordaliei sau ,,judecatii dumnezeiesti" a avut loc tocmai în anul 500.

Încă o dată, acum o mie de ani, ultimul deceniu al secolului al X-lea a fost martorul unei alte „răsturnări extraordinare a sistemelor sociale şi economice". Poate cea mai puţin cunoscută dintre aceste tranziţii, revoluţia feudală, a început într-o perioadă de tulburări economice şi politice absolute. În Transformarea anului o mie, Guy Bois, profesor de istorie medievală la Universitatea din Paris, susţine că această ruptură de la sfârşitul secolului al X-lea a implicat prăbuşirea completă a rămăşiţelor instituţiilor antice şi apariţia a ceva nou din anarhie si feudalismul.**(23)**

În cuvintele lui Raoul Glaber, „Se spunea că întreaga lume, într-un acord, a scuturat de zdrenţele antichităţii." **(24)**

Noul sistem care a apărut brusc a acomodat renaşterea lentă a creşterii economice.

Cele cinci secole cunoscute acum sub numele de Evul Mediu au cunoscut o renaştere a banilor şi a comerţului internaţional, împreună cu redescoperirea aritmeticii, a alfabetizării şi a

conştientizării timpului.
Apoi, în ultimul deceniu al secolului al XV-lea, a existat încă un punct de cotitură. Atunci Europa a ieşit din deficitul demografic cauzat de Moartea Neagră şi aproape imediat a început să-şi afirme dominaţia asupra restului globului.
„Revoluţia prafului de puşcă", „Renaşterea" şi „Reforma" sunt nume date diferitelor aspecte ale acestei tranziţii care a inaugurat Epoca Modernă. A fost anunţată cu zgomot când Carol al VIII-lea a invadat Italia cu noi tunuri de bronz. A implicat o deschidere către lume, epitomizată de Columb navigând spre America în 1492. Această deschidere către Lumea Nouă a lansat un impuls către cea mai dramatică creştere economică din experienţa umanităţii. A implicat o transformare a fizicii şi astronomiei care a dus la crearea ştiinţei moderne. Iar ideile sale au fost răspândite pe scară largă cu noua tehnologie a tiparului.
Acum ne aflăm în pragul unei alte transformări milenare. Marile sisteme de comandă şi control moştenite din Era Industrială s-ar putea prăbuşi ca şi o şaretă la miezul nopţii milenare. Totuşi, indiferent dacă bomba logică Y2K va precipita sau nu un colaps imediat al societăţii industriale, zilele sale sunt numărate. Ne aşteptăm ca apariţia Societăţii Informaţionale să transforme complet lumea, în moduri pe care această carte este menită să le explice. Aţi fi perfect îndreptăţit să vă îndoiţi de acest lucru, deoarece nici un ciclu care se repetă doar de două ori într-un mileniu nu a demonstrat suficiente iteraţii pentru a fi statistic semnificativ. Într-adevăr, chiar şi cicluri mult mai scurte au fost privite cu scepticism de către economiştii care cereau dovezi statistice mai satisfăcătoare. „Profesorul Dennis Robertson a scris odată că ar fi mai bine să aşteptăm câteva secole înainte de a fi siguri" de existenţa ciclurilor comerciale de patru ani şi de cele de opt până la zece ani.**(25)** Conform acestui standard, profesorul Robertson ar trebui să isi suspende judecata timp de aproximativ treizeci de mii de ani pentru a fi sigur că ciclul de cinci sute de ani nu este o întâmplare statistică.
Suntem mai puţin dogmatici sau dispuşi să acceptăm un indiciu. Recunoaştem că modelele realităţii sunt mai complexe decât modelele de echilibru static şi liniar ale majorităţii economiştilor. Credem că venirea anului 2000 marchează mai mult decât o altă diviziune convenabilă de-a lungul unui continuum nesfârşit de

timp. Credem că va fi un punct de inflexiune între Lumea Veche şi o Lume Nouă viitoare.
Era Industrială trece rapid, iar dispariţia ei ar putea fi, în mod ironic, accelerată de faptul că memoria computerelor timpurii era atât de scumpă încât a încurajat adoptarea pe scară largă a câmpurilor de date cu două cifre. Când cartelele perforate Hallerith puteau găzdui doar optzeci de caractere fiecare, abrevierea datelor părea un lucru prudent de făcut. Contrar aşteptărilor primilor programatori, însă, abrevierea câmpului de dată a rezistat patru decenii până la sfârşitul mileniului, ca o bombă logică accidentală care ar putea distruge o mare parte a societăţii industriale. Biroul de Management şi Buget al guvernului SUA a descris problema în raportul „Pregătirea computerelor federale pentru anul 2000”, datat 7 februarie 1997. OMB concluzionează despre computere: „Dacă nu sunt reparate sau înlocuite, acestea vor ceda la începutul secolului într-unul din trei moduri:vor respinge intrări legitime, vor calcula rezultate eronate,sau pur şi simplu nu vor mai funcţiona.” Aceste trei rezultate combinate ar putea paraliza societatea industrială.
Tehnologia sa de producţie în masă este destinată să fie eclipsată de o nouă tehnologie de miniaturizare orice s-ar intampla. O criză pe termen scurt doar va accelera procesul. Odată cu noua tehnologie informaţională a apărut o nouă ştiinţă a dinamicii neliniare, una ale cărei concluzii surprinzătoare sunt doar fire care încă nu au fost ţesute împreună într-o viziune cuprinzătoare asupra lumii. Trăim în epoca computerului, dar visele noastre sunt încă ţesute pe război. Continuăm să trăim după metaforele şi ideile industrialismului. Încă nu ne imaginăm lumea în termeni de sisteme haotice cu traiectorii imprevizibile. Politica noastră încă se află în jurul diviziunii industriale dintre dreapta şi stânga, aşa cum a fost trasată de gânditori precum Adam Smith şi Karl Marx, care au murit înainte ca aproape toţi cei care trăiesc acum să se nască. Viziunea industrială asupra lumii, care încorporează principiile de funcţionare ale ştiinţei industriale, este încă intuiţia de „bun simţ” a opiniei educate. Teza noastră este că „bunul simţ”-ul erei industriale nu se va mai aplica în multe domenii pe măsură ce lumea se transformă.
La mai bine de optzeci şi cinci de ani după ziua din anul 1911 când Oswald Spengler a fost cuprins de intuiţia unui război mondial

iminent şi a „declinului Occidentului”, noi vedem „o schimbare istorică de fază care are loc... în punctul predestinat pentru ea cu sute de ani în urmă”.(**26)**Asemenea lui Spengler, vedem moartea iminentă a civilizaţiei occidentale şi, odată cu ea, prăbuşirea ordinii mondiale care a predominat în ultimele cinci secole, încă de când Columb a navigat spre vest pentru a stabili contactul cu Lumea Nouă. Totuşi, spre deosebire de Spengler, vedem naşterea unei noi etape în civilizaţia occidentală în mileniul următor.

I. Nomenclaturile sunt elitele înrădăcinate care au condus fosta Uniune Sovietică şi alte economii de stat.
II. Adam Smith a murit în 1790, Karl Marx în 1883.

CAPITOLUL 2
TRANSFORMĂRI MEGAPOLITICE ÎN PERSPECTIVĂ ISTORICĂ

„În istorie, ca şi în natură, naşterea şi moartea sunt în egală măsură echilibrate.(1)

—JOHAN HUIZINGA

DECLINUL LUMII MODERNE

În opinia noastră, nu sunteţi martori la nimic mai puţin decât la declinul Epocii Moderne.
Este o dezvoltare condusă de o logică nemiloasă, dar ascunsă. Mai mult decât înţelegem în mod obişnuit, mai mult decât ne spun CNN şi ziarele, următorul mileniu nu va mai fi „modern”. Spunem acest lucru nu pentru a sugera că vă confruntaţi cu un viitor sălbatic sau înapoiat, deşi acest lucru este posibil, ci pentru a sublinia că etapa istoriei care se deschide acum va fi calitativ diferită de cea în care v-aţi născut.Ceva nou isi face aparitia. Aşa cum societăţile agricole difereau ca natură de grupurile de vânători şi culegători, iar societăţile industriale difereau radical de sistemele agricole feudale sau yeoman(termen istoric utilizat pentru un fermier independent, care la scară mică,deţine şi îşi lucrează propriul pământ, bazându-se în principal pe munca familiei pentru subzistenţă, întruchipând valori precum munca asiduă, autosuficienţa şi independenţa şi formând un grup de clasă mijlocie sub nobilime). Aceşti fermieri au

fost cruciali pentru societatea americană timpurie, reprezentând coloana vertebrală a democraţiei, dar termenul este acum în mare parte istoric., tot aşa Lumea Nouă care va veni va marca o îndepărtare radicală de tot ce s-a văzut până acum.
În noul mileniu, viaţa economică şi politică nu va mai fi organizată la o scară gigantică sub dominaţia statului-naţiune, aşa cum a fost în timpul secolelor moderne. Civilizaţia care v-a adus războiul mondial, linia de asamblare, asigurările sociale, impozitul pe venit, deodorantul şi prăjitorul de pâine este pe moarte. Deodorantul şi prăjitorul de pâine pot supravieţui. Celelalte nu. Asemenea unui om antic odinioară puternic, statul-naţiune are un viitor numărat în ani şi zile nu în secole şi decenii.
Guvernele şi-au pierdut deja o mare parte din puterea de a reglementa şi de a impune.
Prăbuşirea comunismului a marcat sfârşitul unui ciclu lung de cinci secole timp în care magnitudinea puterii a copleşit eficienţa în organizarea guvernării. A fost o perioadă în care recurenţa la violenţă era mare şi în creştere. Nu mai este. O fază a tranziţiei de dimensiuni istorice mondiale a început deja.
Într-adevăr, viitorul pe care Gibbon il relata referitor la declinul şi decăderea Epocii odinioară Moderne în următorul mileniu ar parea că deja se încheiase în momentul în care veţi citi această carte. Privind în urmă, el ar putea spune, aşa cum facem şi noi, că s-a încheiat odată cu căderea Zidului Berlinului în 1989. Sau cu moartea Uniunii Sovietice în 1991.
Oricare dintre date ar putea ajunge să fie un eveniment definitoriu în evoluţia civilizaţiei, sfârşitul a ceea ce cunoaştem acum drept Epoca Modernă.
A patra etapă a dezvoltării umane se apropie, iar probabil cea mai puţin previzibilă caracteristică a sa este noul nume sub care va fi cunoscută. Numiţi-o „Post-modernă”. Numiţi-o „Societatea cibernetică” sau „Era informaţiei”. Sau inventaţi-vă propriul nume. Nimeni nu ştie ce lipici conceptual va lipi o poreclă următoarei faze a istoriei.
Nici măcar nu ştim că perioada de cinci sute de ani a istoriei care tocmai se încheie va continua să fie considerată „modernă”. Dacă istoricii viitori ştiu ceva despre derivarea cuvintelor, nu se va potrivi. Un titlu mai descriptiv ar putea fi „Epoca statului” sau „Epoca violenţei”.Dar un astfel de nume ar ieşi în afara spectrului temporal

care defineşte în prezent epocile istoriei. „Modern”,conform Dicţionarului Oxford English, înseamnă „referitor la prezent şi vremuri recente, spre deosebire de trecutul îndepărtat... În uzul istoric, se aplică în mod obişnuit (în contradicţie cu antic şi medieval) timpului de dupa EVUL MEDIU.”(2)
Occidentalii se considerau în mod conştient „moderni” doar atunci când au ajuns să înţeleagă că perioada medievală se terminase. Înainte de 1500, nimeni nu se gândise vreodată la secolele feudale ca la o perioadă „de tranzitie” în civilizaţia occidentală.
Motivul este evident supus dezbaterii: înainte ca o epocă să poată fi considerată în mod rezonabil ca fiind intercalată în „mijlocul” altor două epoci istorice, aceasta trebuie să se fi încheiat. Cei care au trăit în secolele feudale nu şi-ar fi putut imagina că trăiesc la jumătatea distanţei dintre antichitate şi civilizaţia modernă până când nu şi-au dat seama, nu doar că perioada medievală se terminase, ci şi că civilizaţia medievală diferea dramatic de cea din Evul Mediu sau antichitate.(3)
Culturile umane au puncte oarbe. Nu avem vocabular pentru a descrie schimbările de paradigmă în cele mai mari limite ale vieţii, în special cele care se petrec în jurul nostru. În ciuda numeroaselor schimbări dramatice care s-au desfăşurat de pe vremea lui Moise, doar câţiva eretici s-au obosit să se gândească la modul în care se desfăşoară de fapt tranziţiile de la o fază a civilizaţiei la alta.
Cum sunt declanşate? Ce au în comun? Ce tipare vă pot ajuta să spuneţi când încep şi când se termină? Când va disparea Marea Britanie sau Statele Unite? Acestea sunt întrebări pentru care v-ar fi greu să găsiţi răspunsuri convenţionale.

Tabuul previziunii

A vedea „în afara” unui sistem existent este ca şi cum ai fi un tehnician de scenă care încearcă să forţeze un dialog cu un personaj dintr-o piesă de teatru. Încalcă o convenţie care ajută la menţinerea funcţionalităţii sistemului. Fiecare ordine socială încorporează printre tabuurile sale cheie noţiunea că oamenii care trăiesc în ea nu ar trebui să se gândească la cum se va sfârşi şi ce reguli ar putea prevala în noul sistem care îi ia locul. Implicit, orice sistem există este ultimul sau singurul sistem care va exista vreodată. Nu că acesta este impus direct.
Puţini dintre cei care au citit vreodată o carte de istorie ar găsi o

astfel de supoziţie realistă dacă ar fi articulată. Cu toate acestea, aceasta este convenţia care conduce lumea. Fiecare sistem social, oricât de puternic sau subred este ancorat la putere, pretinde că regulile sale nu vor fi niciodată înlocuite. Sunt legile absolute. Sau poate nu. Primitivii presupun că legile lor sunt singura modalitate posibilă de a organiza viaţa. Sistemele mai complicate din punct de vedere economic, care încorporează un simţ al istoriei, se plasează de obicei în vârful său. Fie că sunt mandarini chinezi la curtea împăratului, nomenclatura marxistă din Kremlinul lui Stalin sau membri ai Camerei Reprezentanţilor din Washington, cei aflaţi la putere fie nu îşi imaginează nici o istorie, fie se plasează în vârful istoriei, într-o poziţie superioară faţă de toţi cei care au venit înainte şi în avangarda a oricărui lucru care va veni.

Acest lucru este valabil din motive practice. Cu cât este mai evident că un sistem se apropie de sfârşit, cu atât oamenii vor fi mai reticenţi să respecte legile sale. Prin urmare, orice organizaţie socială va tinde să descurajeze sau să minimizeze analizele care anticipează dispariţia sa. Numai acest lucru ajută la asigurarea faptului că marile tranziţii ale istoriei sunt rareori observate pe măsură ce se întâmplă. Dacă nu ştii nimic altceva despre viitor, poţi fi sigur că schimbările dramatice nu vor fi nici binevenite, nici promovate de gânditorii convenţionali.

Nu te poţi baza pe sursele de informaţii convenţionale pentru a-ţi oferi un avertisment obiectiv şi la timp despre cum se schimbă lumea şi de ce. Dacă vrei să înţelegi marea tranziţie care are loc acum, nu ai de ales decât să o descoperi singur.

Dincolo de claritate

Aceasta înseamnă să privim dincolo de ceea ce este evident. Dovezile arată că până şi tranziţiile care sunt incontestabil reale în retrospectivă pot să nu fie recunoscute timp de decenii sau chiar secole după ce se întâmplă. Luaţi în considerare căderea Romei. A fost probabil cea mai importantă evoluţie istorică din primul mileniu al erei creştine.

Totuşi, mult timp după decăderea Romei, ficţiunea conform căreia aceasta a supravieţuit a fost expusă publicului la fel ca si cadavrul îmbălsămat al lui Lenin. Nimeni care se baza pe pretextele oficialilor pentru a înţelege „ştirile” nu ar fi aflat că Roma se prabusise decât mult timp după ce acea informaţie a încetat să isi mai faca simtita prezenta.

Motivul nu a fost doar insuficienţa comunicaţiilor în lumea antică. Rezultatul ar fi fost cam acelaşi dacă CNN ar fi fost în mod miraculos în funcţiune, difuzându-şi înregistrarea video în septembrie 476. Atunci ultimul împărat roman din Occident, Romulus Augustulus, a fost capturat la Ravenna şi retras cu forţa din viata activa într-o vilă din Campania, cu o pensie. Chiar dacă Wolfe Blitzer ar fi fost acolo cu minicamere care înregistrau ştirile în 476, este puţin probabil ca el sau oricine altcineva să fi îndrăznit să caracterizeze acele evenimente ca marcând sfârşitul Imperiului Roman. Desigur, asta este exact ceea ce istoricii de mai târziu au spus că s-a întâmplat.
Editorii CNN probabil nu ar fi aprobat un titlu care să spună „Roma a căzut în această seară". Cei aflati la putere ar fi negat că Roma ar fi căzut.
Vânzătorii de „ştiri" sunt rareori partizani ai controverselor în moduri care le-ar submina propriile profituri. Pot fi partizani. Pot fi în mod scandalos sustinatori. Dar rareori raportează concluzii care i-ar convinge pe abonaţi să îşi anuleze abonamentele şi să se îndrepte spre alte posturi. Acesta ar fi fost motivul pentru care puţini ar fi relatat căderea Romei, chiar dacă ar fi fost posibil din punct de vedere tehnologic.
Experţii ar fi ieşit să spună că este ridicol să vorbeşti despre căderea Romei. A spune altfel ar fi fost rău pentru afaceri şi, poate, periculos pentru viata celor care fac reportajul. Puterile din Roma de la sfârşitul secolului al V-lea erau barbare şi negau că Roma căzuse.
Dar nu era vorba doar de faptul că autorităţile spuneau: „Nu raportaţi asta sau vă vom omorî". O parte a problemei era că Roma era deja atât de degenerată în ultimele decenii ale secolului al V-lea, încât „căderea" sa a scăpat cu adevărat atenţiei majorităţii oamenilor care au trăit-o. De fapt, a trecut o generaţie până când cronicarul Marcellinus Comes a sugerat pentru prima dată că „Imperiul Roman de Apus a pierit odată cu acest Augustulus".(4)
Au trecut multe decenii, poate chiar secole, până când a existat o recunoaştere comună a faptului că Imperiul Roman din Occident nu mai exista.
Cu siguranţă, Carol cel Mare credea că este un împărat roman legitim în anul 800.
Ideea nu este că Carol cel Mare şi toţi cei care gândeau în termeni

convenţionali despre Imperiul Roman după 476 erau naivi. Dimpotrivă.Caracterizarea evoluţiilor sociale este adesea ambiguă. Atunci când se aduce în discuţie puterea instituţiilor predominante pentru a întări o concluzie convenabilă chiar şi una bazată în mare măsură pe prefăcătorie, doar cineva cu un caracter puternic şi opinii ferme ar îndrăzni să o contrazică. Dacă încercaţi să vă puneţi în poziţia unui roman de la sfârşitul secolului al V-lea, este uşor de imaginat cât de tentant ar fi fost să concluzionăm că nimic nu s-a schimbat. Aceasta a fost cu siguranţă concluzia optimistă. A fi crezut altfel ar fi putut fi înfricoşător.

Şi de ce să ajungem la o concluzie înfricoşătoare când era la îndemână una liniştitoare?

La urma urmei, s-ar fi putut argumenta că lucrurile se vor desfasura ca de obicei. Aşa a fost în trecut. Armata romană, şi în special garnizoanele de frontieră, intraseră sub influenta barbarilor care se aflau in componenta lor de secole.(5)Până în secolul al III-lea, devenise o practică obişnuită ca armata să proclame un nou împărat. Până în secolul al IV-lea, chiar şi ofiţerii erau germanizaţi şi adesea analfabeţi.(6) Avuseseră loc multe răsturnări violente de împăraţi înainte ca Romulus Augustulus să fie înlăturat de pe tron. Plecarea sa nu le-ar fi putut părea contemporanilor săi diferită de multe alte răsturnări dintr-o perioadă haotică. Şi a fost scos din viata publica cu o pensie.

Însuşi faptul că a primit o pensie, chiar şi pentru o scurtă perioadă înainte de a fi ucis, era o asigurare că sistemul a supravieţuit. Pentru un optimist, Odoacru, care l-a detronat pe Romulus Augustulus, a reunificat mai degrabă decât a distrus imperiul. Fiu al lui Edecon, mana dreapta a lui Attila, Odoacru era un om inteligent. Nu s-a proclamat împărat. În schimb, el a convocat Senatul şi i-a convins pe membrii sugestivi,să ofere împăratia şi, prin urmare, suveranitatea asupra întregului imperiu lui Zenon, împăratul răsăritean din îndepărtatul Bizanţ. Odoacru urma să fie doar patricianu lui Zenon pentru a guverna Italia. Aşa cum a scris Will Durant în Povestea civilizaţiei, aceste schimbări nu păreau a fi „căderea Romei”, ci doar „schimbări neglijabile la suprafaţa scenei politice”.(7)

Când Roma a căzut, Odoacru a spus că Roma a dăinuit. El, împreună cu aproape toţi ceilalţi, era dornic să se prefacă că nimic nu se schimbase. Ei ştiau că „gloria Romei” era mult mai

bună decât barbaria care ii lua locul. Chiar şi barbarii credeau asta. După cum a scris C. W. Previte-Orton în O Scurta Istoria Medievala, sfârşitul secolului al V-lea, când „ împăraţii fuseseră înlocuiţi de regi germani barbari", a fost o perioadă de „ iluzie persistentă". (8) Această „iluzie" implica păstrarea faţadei vechiului sistem, chiar dacă esenţa sa era „deformată de barbarie". (9) Vechile forme de guvernare au rămas aceleaşi când ultimul împărat a fost înlocuit de un „locotenent" barbar. Senatul se întrunea în continuare. „Prefectura pretoriană şi alte funcţii înalte au continuat şi erau deţinute de romani eminenţi." (10)
Consulii erau încă nominalizaţi pentru un an. „Administraţia civilă romană a supravieţuit intactă."(11)
Într-adevăr, în anumite privinţe, a rămas intactă până la naşterea feudalismului la sfârşitul secolului al X-lea. În manifestarile publice, vechile însemne imperiale erau încă folosite. Creştinismul era încă religia de stat. Barbarii încă se prefăceau că datorau credinţă împăratului răsăritean din Constantinopol şi tradiţiilor dreptului roman. De fapt, în cuvintele lui Durant, „în Occident, marele Imperiu nu mai exista„.(12)

Şi ce dacă?

Exemplul îndepărtat al căderii Romei este relevant din mai multe motive, atunci când contemplaţi condiţiile din lumea de astăzi. Majoritatea cărţilor despre viitor sunt de fapt cărţi despre prezent. Am căutat să remediem acest defect făcând această carte despre viitor în primul rând o carte despre trecut. Credem că este posibil să aveţi o perspectivă mai bună asupra a ceea ce vă rezervă viitorul dacă ilustram puncte megapolitice importante despre logica violenţei cu exemple reale din trecut. Istoria este un profesor uimitor. Poveştile pe care le are de spus sunt mai interesante decât oricare altele pe care le-am putea inventa noi. Şi multe dintre cele mai interesante se referă la căderea Romei. Ele documentează lecţii importante care ar putea fi relevante pentru viitorul tău în Era Informaţiei.
În primul rând, căderea Romei este unul dintre cele mai vii exemple din istorie despre ceea ce s-a întâmplat într-o tranziţie majoră, atunci când scara guvernării se prăbuşea.
Tranziţiile din anul 1000 au implicat, de asemenea, prăbuşirea autorităţii centrale şi au făcut-o într-un mod care a crescut complexitatea şi amploarea activităţii economice.

Revoluţia Prafului de Puşcă de la sfârşitul secolului al XV-lea a implicat schimbări majore în instituţii care au tins să extinda, mai degrabă decât să micşoreze,dimensiunea guvernării. Astăzi, pentru prima dată în o mie de ani, condiţiile megapolitice din Occident subminează şi distrug guvernele, conglomeratele corporative, sindicatele şi multe alte instituţii care operează la scară mare.

Desigur, prăbuşirea proportiei guvernării de la sfârşitul Imperiului Roman a avut cauze foarte diferite de cele care predomină acum, la apariţia Erei Informaţiei. O parte a motivului pentru care Roma s-a prăbusit este pur şi simplu acela că se extinsese dincolo de marimea la care economiile violenţei puteau fi menţinute. Costul garnizoanei la graniţele întinse ale imperiului depăşea avantajele economice pe care o economie agricolă antică le putea susţine. Povara impozitării şi reglementărilor necesare pentru finanţarea efortului militar a crescut până la a depăşi capacitatea de susţinere a economiei. Corupţia a devenit endemică. O mare parte din efortul comandanţilor militari, aşa cum a documentat istoricul Ramsay MacMullen, a fost dedicat urmăririi „profiturilor ilicite ale titulaturii lor".(13)

Acest lucru l-au urmărit prin jefuirea populaţiei, ceea ce observatorul din secolul al IV-lea Synesius a descris ca fiind „războiul de pace, unul aproape mai rău decât războiul barbar şi care a rezultat din indisciplina militară şi lăcomia ofiţerilor".(14)

Un alt factor important care a contribuit la prăbuşirea Romei a fost un deficit demografic cauzat de ciumele dinastiei Antonine (165-180 AD). Colapsul populaţiei romane din multe zone a contribuit evident la slăbiciunea economică şi militară. Nimic de genul acesta nu s-a întâmplat astăzi, cel puţin nu încă. Privind pe termen lung, poate, flagelul noilor „ciume" va agrava provocările descentralizării tehnologice în noul mileniu. Creşterea fără precedent a populaţiei umane din secolul al XX-lea creează o ţintă tentantă pentru microparaziţii care suferă mutaţii rapide. Temerile legate de virusul Ebola, sau ceva similar, care invadează populaţiile metropolitane pot fi întemeiate. Dar acesta nu este locul potrivit pentru a analiza coevoluţia oamenilor şi a bolilor. Oricât de interesant ar fi acest subiect, argumentul nostru în acest moment nu se referă la motivul căderii Romei sau la faptul dacă lumea de astăzi este

vulnerabilă la unele dintre aceleaşi influenţe care au contribuit la declinul roman. Este vorba despre ceva diferit şi anume, modul în care marile transformări ale istoriei sunt percepute, sau mai degrabă percepute greşit, pe măsură ce se întâmplă.
Oamenii sunt întotdeauna şi peste tot într-o oarecare măsură conservatori, cu „c" mic. Aceasta implică o reticenţă în a gândi în termeni de dizolvare a venerabilelor convenţii sociale, răsturnare a instituţiilor acceptate şi sfidare a legilor şi valorilor din care şi-au extras orientarea. Puţini sunt înclinaţi să-şi imagineze că schimbări aparent minore ale climei, tehnologiei sau ale unei alte variabile pot fi cumva responsabile pentru ruperea legăturilor cu lumea părinţilor lor.
Romanii erau reticenţi în a recunoaşte schimbările care se desfăşurau în jurul lor. Şi noi suntem.
Totuşi, fie că recunoaştem sau nu, trăim o schimbare de anotimp istoric, o transformare a modului în care oamenii îşi organizează mijloacele de trai şi se apără care este atât de amplă încât va transforma inevitabil întreaga societate.
Schimbarea va fi atât de profundă, de fapt, încât pentru a o înţelege va fi nevoie să nu luăm aproape nimic de la sine înţeles. Veţi fi invitaţi aproape de fiecare dată să credeţi că viitoarele Societăţi Informaţionale vor fi foarte asemănătoare cu societatea industrială în care aţi crescut. Ne îndoim. Microprocesarea va dizolva mortarul din cărămizi. Va altera atât de profund logica violenţei încât, inevitabil, va schimba modul în care oamenii îşi organizează mijloacele de trai şi se apără. Totuşi, tendinţa va fi de a minimiza inevitabilitatea acestor schimbări sau de a argumenta despre dezirabilitatea lor ca şi cum ar fi în puterea instituţiilor industriale să determine cum evoluează istoria.

Marea Iluzie

Autorii care sunt în multe privinţe mai bine informaţi decât noi vă vor îndruma totuşi în gândirea despre viitor, deoarece sunt mult prea superficiali în examinarea modului în care funcţionează societăţile.
De exemplu, David Kline şi Daniel Burstein au scris un volum bine documentat intitulat Războinicii Parcursului: Vise şi Coşmaruri de-a lungul autostrăzii informaţionale. Este plin de detalii admirabile, dar o mare parte din aceste detalii sunt utilizate pentru a argumenta o iluzie, ideea „că cetăţenii pot acţiona împreună,

conştient, pentru a modela procesele economice şi naturale spontane care au loc în jurul lor”.(15) Deşi poate nu este evident, acest lucru este echivalent cu a spune că feudalismul ar fi putut supravieţui dacă toată lumea s-ar fi rededicat cavalerismului. Nimeni dintr-o curte de la sfârşitul secolului al XV-lea nu s-ar fi opus unui astfel de sentiment. Într-adevăr, ar fi fost o erezie să se facă asta. Dar ar fi fost, de asemenea, complet înşelător, de exemplu un şarpe care încearcă să-şi încadreze viitorul în vechea sa piele. Cauzele fundamentale ale schimbării sunt tocmai cele care nu sunt supuse unui control conştient.
Ele sunt factorii care modifică condiţiile în care violenţa se plăteşte. Într-adevăr, ele sunt atât de îndepărtate de orice mijloc evident de manipulare încât nici măcar nu sunt subiecte de manevră politică într-o lume saturată de politică. Nimeni nu a mărşăluit vreodată într-o demonstraţie strigând: „Creşteţi proportiile economiei în procesul de producţie”. Nici un banner nu a cerut vreodată: „Inventaţi un sistem militar care să crească importanţa infanteriei”. Nici un candidat nu a promis vreodată că „va modifica echilibrul dintre eficienţă şi magnitudine în protecţia împotriva violenţei”. Astfel de sloganuri ar fi ridicole, tocmai pentru că obiectivele lor sunt dincolo de capacitatea oricui de a le influenţa în mod conştient. Totuşi, aşa cum va vom dezvalui, aceste variabile determină modul în care funcţionează lumea într-o măsură mult mai mare decât orice platformă politică.
Dacă vă gândiţi cu atenţie, ar trebui să fie evident că tranziţiile importante din istorie sunt rareori determinate în primul rând de dorinţele umane. Ele nu se întâmplă pentru că oamenii se satură de un mod de viaţă şi preferă brusc altul. Un moment de reflecţie sugerează de ce. Dacă ceea ce gândesc şi îşi doresc oamenii ar fi singurii determinanţi ai ceea ce se întâmplă, atunci toate schimbările bruşte din istorie ar trebui să fie explicate prin schimbări bruşte de dispoziţie, fără legătură cu nici o schimbare a condiţiilor de viaţă reale. De fapt, acest lucru nu se întâmplă niciodată. Numai în cazurile unor probleme medicale care afectează câteva persoane observăm fluctuaţii arbitrare ale dispoziţiei care par complet separate de orice cauză obiectivă.
De regulă, un număr mare de oameni nu decid brusc şi deodată să abandoneze modul lor de viaţă pur şi simplu pentru că li se pare amuzant să facă acest lucru. Nici un culegător nu a spus vreodată:

„M-am săturat să trăiesc în timpuri preistorice, aş prefera viaţa unui ţăran într-un sat agricol”. Orice schimbare decisivă în modelele de comportament şi valori este invariabil un răspuns la o schimbare reală a condiţiilor de viaţă. În acestsens, cel puţin, oamenii sunt întotdeauna realişti. Dacă opiniile lor se schimbă brusc, probabil indică faptul că s-au confruntat cu o abatere de la condiţiile familiare: o invazie, o ciumă, o schimbare climatică bruscă sau o revoluţie tehnologică care le modifică mijloacele de trai sau capacitatea de a se apăra.
Departe de a fi produsul dorinţei umane, schimbările istorice decisive deseori sunt confundate cu dorinţa majorităţii oamenilor de stabilitate. Atunci când schimbarea apare, aceasta provoacă de obicei o dezorientare pe scară largă, în special în rândul celor care îşi pierd veniturile sau statutul social. Vei căuta în zadar sondajele opiniei publice sau alte indicatoare ale stării de spirit pentru a înţelege cum se va desfăşura probabil viitoarea tranziţie megapolitică.

VIAŢĂ LIPSITĂ DE PREVIZIUNE

Dacă nu reuşim să percepem marea tranziţie care are loc în jurul nostru, este parţial pentru că nu dorim să vedem. Strămoşii noştri culegători s-ar putea să fi fost la fel de încăpăţânaţi, dar aveau o scuză mai bună. Nimeni acum zece mii de ani nu ar fi putut prevedea consecinţele Revoluţiei Agricole. Într-adevăr, nimeni nu ar fi putut prevedea prea multe dincolo de unde isi va găsi următoarea sursă de hrana. Când a început agricultura nu exista nici o înregistrare a evenimentelor trecute din care să se poată extrage o perspectivă asupra viitorului. Nu exista nici măcar un simţ occidental al timpului împărţit în unităţi ordonate, cum ar fi secunde, minute, ore, zile şi aşa mai departe, pentru a măsura anii. Culegătorii trăiau în „prezentul etern”, fără calendare şi, într-adevăr, fără înregistrări scrise . Nu aveau ştiinţa şi nici un alt mod intelectual pentru a înţelege cauza şi efectul dincolo de propriile lor intuiţii. Când venea vorba de a privi înainte, strămoşii noştri primordiali erau orbi. Ca să citǎm metafora biblică, ei încă nu mâncaseră din rodul cunoaşterii.

Învăţând din trecut

Din fericire, avem o poziţie mai avantajoasa. Ultimele cinci sute de generaţii ne-au oferit capacităţi analitice pe care predecesorii noştri nu le aveau. Ştiinţa şi matematica au ajutat la deblocarea multor

secrete ale naturii, oferindu-ne o înțelegere a cauzei și efectului care se apropie de magic în comparație cu cea a primilor culegători. Algoritmii de calcul dezvoltați ca urmare a computerelor de mare viteză au adus noi perspective asupra funcționării sistemelor complexe și dinamice precum economia umană. Dezvoltarea minuțioasă a economiei politice în sine, deși este departe de perfecțiune, a perfecționat înțelegerea factorilor care influențează acțiunea umană. Printre acestea, importantă este recunoașterea faptului că oamenii din toate timpurile și locurile tind să răspundă la stimulente. Nu întotdeauna atât de mecanic pe cât își imaginează economiștii, dar răspund. Costurile și recompensele contează. Schimbările condițiilor externe care cresc recompensele sau reduc costurile unui anumit comportament vor duce la o creștere a acelui comportament, în condițiile în care celelalte condiții sunt egale.

Stimulentele contează

Faptul că oamenii tind să reacționeze la costuri și recompense este un element esențial al previziunii. Puteți spune cu un grad ridicat de încredere că, dacă scăpați o bancă de o sută de dolari pe stradă, cineva o va ridica în curând, indiferent dacă vă aflați în New York, Mexico City sau Moscova. Acest lucru nu este atât de banal pe cât pare. Arată de ce oamenii inteligenți care spun că previziunea este imposibilă greșesc. Orice predicție care anticipează cu exactitate impactul stimulentelor asupra comportamentului este probabil să fie în general corectă. Și cu cât schimbarea anticipată a costurilor și recompenselor este mai mare, cu atât prognoza implicită este mai puțin banală.

Cele mai ample previziuni dintre toate sunt probabil să apară din recunoașterea implicațiilor schimbării variabilelor megapolitice. Violența este forța limită supremă asupra comportamentului; prin urmare, dacă puteți înțelege cum se va schimba logica violenței, puteți prezice în mod util unde oamenii vor scăpa sau vor ridica echivalentul bancnotelor de o sută de dolari în viitor. Nu vrem să spunem prin aceasta că puteți cunoaște necunoscutul. Nu vă putem spune cum să preziceți numerele câștigătoare la loterie sau orice eveniment cu adevărat aleatoriu. Nu avem nici o modalitate de a ști când sau dacă un terorist va detona o explozie o arma nucleara în Manhattan. Sau dacă un asteroid va lovi Arabia Saudită. Nu putem prezice venirea unei noi ere glaciare, a unei erupții vulcanice bruște sau apariția unei noi boli.

Numărul de evenimente necunoscute care ar putea schimba cursul istoriei este mare. Dar a cunoaşte necunoscutul este foarte diferit de a extrage implicaţiile a ceea ce este deja cunoscut. Dacă vedeţi un fulger în depărtare, puteţi prezice cu un grad ridicat de încredere că este aşteptat un tunet.
Previziunea consecinţelor tranziţiilor megapolitice implică intervale de timp mult mai lungi şi conexiuni mai puţin sigure, dar este un exerciţiu similar.
Catalizatorii megapolitici pentru schimbare apar de obicei cu mult înainte ca si consecinţele lor să se manifeste. A fost nevoie de cinci mii de ani pentru ca implicaţiile complete ale Revoluţiei Agricole să iasă la suprafaţă. Tranziţia de la o societate agricolă la o societate industrială bazată pe producţie şi energie chimică s-a desfăşurat mai rapid. A durat secole. Tranziţia către Societatea Informaţională se va întâmpla şi mai rapid, probabil în decursul unei vieţi. Totuşi, chiar şi dacă luăm în considerare scurtarea istoriei, ne putem aştepta să treacă decenii până când impactul megapolitic complet al tehnologiei informaţionale existente va fi realizat.

Tranziţii megapolitice majore şi minore

Acest capitol analizează unele dintre caracteristicile comune ale tranziţiilor megapolitice.
În capitolele următoare, vom analiza mai atent Revoluţia Agricolă şi tranziţia de la fermă la fabrică, a doua dintre marile schimbări de fază anterioare.
În cadrul etapei agricole a civilizaţiei au existat multe tranziţii megapolitice minore, cum ar fi căderea Romei şi revoluţia feudală din anul 1000. Acestea au marcat creşterile şi descreşterile ecuaţiei puterii, pe măsură ce guvernele au crescut şi s-au prăbusit, iar prada agriculturii a trecut de la o mână la alta.
Proprietarii de moşii întinse sub Imperiul Roman, fermierii din Evul Mediu european şi lorzii şi iobagii din perioada feudală au mâncat cu toţii cereale de pe aceleaşi câmpuri. Ei au trăit sub guverne foarte diferite din cauza impactului cumulativ al diferitelor tehnologii, a fluctuaţiilor climaterice şi a influenţelor perturbatoare ale bolilor.
Scopul nostru nu este de a explica complet toate aceste schimbări. Nu ne prefacem că facem acest lucru, deşi am schiţat câteva exemple ale modului în care variabilele megapolitice în schimbare au modificat modul în care puterea era exercitată în trecut.

Guvernele au crescut şi s-au micşorat pe măsură ce fluctuaţiile megapolitice au scăzut şi crescut costurile proiecţiei puterii.
Iată câteva puncte rezumative pe care ar trebui să le aveţi în vedere pe măsură ce încercaţi să înţelegeţi Revoluţia Informaţională:
1. O schimbare în fundamentele megapolitice ale puterii se desfăşoară în mod normal cu mult înainte de revoluţiile propriu-zise în utilizarea puterii.
2. Veniturile scad de obicei atunci când începe o tranziţie majoră, adesea pentru că o societate s-a făcut predispusă la crize prin marginalizarea resurselor din cauza presiunilor demografice.
3. A vedea „în afara" unui sistem este de obicei tabu. Oamenii sunt adesea orbi la logica violenţei în societatea existentă; prin urmare, sunt aproape întotdeauna orbi la schimbările în această logică, latente sau evidente. Tranziţiile megapolitice sunt rareori recunoscute înainte de a se întâmpla.
4. Tranziţiile majore implică întotdeauna o revoluţie culturală şi, de obicei, implică ciocniri între adepţii valorilor vechi şi cei ai celor noi.
5. Tranziţiile megapolitice nu sunt niciodată populare, deoarece învechesc capitalul intelectual dobândit cu greu şi confundă imperativele morale stabilite.
Nu sunt întreprinse la cererea populară, ci ca răspuns la schimbările condiţiilor externe care modifică logica violenţei în contextul local.
6. Tranziţiile către noi modalităţi de organizare a mijloacelor de trai sau noi tipuri de guvernare sunt iniţial limitate la acele zone în care catalizatorii megapolitici acţionează.
7. Cu posibila excepţie a etapelor incipiente ale agriculturii, tranziţiile din trecut au implicat întotdeauna perioade de haos social şi violenţă sporită din cauza dezorientării şi prăbuşirii vechiului sistem.
8. Corupţia, declinul moral şi ineficienţa par a fi caracteristici semnal ale etapelor finale ale unui sistem.
9. Importanţa crescândă a tehnologiei în modelarea logicii violenţei a dus la o accelerare a istoriei, lăsând fiecare tranziţie succesivă cu mai puţin timp de adaptare ca niciodată.

Istoria se accelerează

Cu evenimente care se desfăşoară mult mai intens decât în timpul transformărilor anterioare,înţelegerea prematura a modului în care se va schimba lumea s-ar putea dovedi a fi mult mai utilă pentru

tine decât ar fi fost pentru strămoşii tăi într-un moment echivalent în trecut. Chiar dacă primii fermieri ar fi înţeles în mod miraculos toate implicaţiile megapolitice ale arăturii pământului, aceste informaţii ar fi fost practic inutile, deoarece mii de ani ar fi trecut până când tranziţia către noua fază a societăţii ar fi fost completă. Nu este cazul astăzi. Istoria s-a accelerat. Previziunile care anticipează corect implicaţiile megapolitice ale noilor tehnologii sunt probabil mult mai utile astăzi. Dacă putem dezvolta implicaţiile tranziţiei actuale către Societatea Informaţională în aceeaşi măsură în care cineva cu cunoştinţe actuale ar fi putut înţelege implicaţiile tranziţiilor din trecut către fermă şi fabrică, acea informaţie ar trebui să fie mult mai valoroasă acum. Simplu spus, orizontul de acţiune pentru previziunile megapolitice s-a micşorat la intervalul său cel mai util, cel al intervalului unei singure vieţi.

„Privind în urmă peste secole, sau chiar dacă privim doar prezentul, putem observa clar că mulţi oameni şi-au câştigat existenţa, adesea un trai foarte bun, din priceperea lor specială în utilizarea armelor şi că activităţile lor au jucat un rol foarte important în determinarea modului în care au fost întrebuinţate resursele rare.

—FREDERIC C. LANE (16)

Studiul nostru despre megapolitici este o încercare de a face exact acest lucru - de a scoate în evidenţă implicaţiile factorilor în schimbare care modifică limitele în care se exercită violenţa. Aceşti factori megapolitici determină în mare măsură când şi unde violenţa recompensează. De asemenea, aceste imprejurari ajută la informarea distribuţiei veniturilor pe piaţă. Aşa cum a spus atât de clar istoricul economic Frederic Lane, modul în care violenţa este organizată şi controlată joacă un rol important în determinarea „modului în care sunt întrebuinţate resursele rare”.(17)

UN CURS CONCENTRAT DE MEGAPOLITICĂ

Conceptul de megapolitică este unul puternic. Acesta ajută la iluminarea unora dintre misterele majore ale istoriei: cum se dezvoltă şi se naruie guvernele şi ce tipuri de instituţii devin; momentul şi rezultatul războaielor; modele de prosperitate şi declin economic. Prin creşterea sau scăderea costurilor şi recompenselor proiecţiei puterii, megapolitica guvernează capacitatea oamenilor de a-şi impune voinţa asupra celorlalti.

Acest lucru a fost de netăgăduit încă de la primele societăţi umane. Şi încă este. Am explorat mulţi dintre factorii megapolitici ascunşi

importanţi care determină evoluţia istoriei în Sange pe strazi si Marea Rafuiala. Cheia pentru deblocarea implicaţiilor schimbării megapolitice este înţelegerea factorilor care precipită revoluţiile în utilizarea violenţei. Aceste variabile pot fi grupate oarecum arbitrar în patru categorii: topografie, climă, microbi şi tehnologie.

1. Topografia este un factor crucial, după cum o demonstrează faptul că controlul violenţei în apele internationale nu a fost niciodată monopolizat aşa cum s-a întâmplat pe uscat. Nici o lege guvernamentala nu s-a aplicat vreodată exclusiv acolo. Aceasta este o chestiune de importanţă capitală în înţelegerea modului în care organizarea violenţei şi protecţia va evolua pe măsură ce economia migrează în spaţiul cibernetic.

Topografia, împreună cu clima, a jucat un rol major în istoria timpurie. Primele state au apărut pe câmpii inundabile, înconjurate de deşert, cum ar fi în Mesopotamia şi Egipt, unde apa pentru irigaţii era din abundenţă, dar regiunile înconjurătoare erau prea uscate pentru a susţine agricultura yeoman. În astfel de condiţii, fermierii individuali s-au confruntat cu un cost foarte mare pentru necooperarea în menţinerea structurii politice. Fără irigaţii, care puteau fi asigurate doar pe scară largă, culturile nu s-ar dezvolta. Lipsa culturilor însemna foamete. Condiţiile care i-au plasat pe cei care controlau apa în deşert într-o poziţie de putere au creat un guvern despotic şi bogat.

Aşa cum am analizat în „Marea Rafuială", condiţiile topografice au jucat, de asemenea, un rol major în prosperitatea fermierilor din Grecia antică, permiţând acelei regiuni să devină leagănul democraţiei occidentale. Având în vedere condiţiile primitive de transport care predominau în regiunea mediteraneană de acum trei miide ani, era aproape imposibil ca persoanele care locuiau la mai mult de câţiva kilometri de mare să concureze în producţia de culturi de mare valoare din lumea antică,precum cultivarea măslinelor sau a strugurilor.

Dacă uleiul şi vinul trebuiau transportate pe distanţe mari pe uscat, costurile erau atât de mari încât nu puteau fi vândute cu profit.Litoralul grecesc era seminificativ majoritatea insulelor din Grecia se aflau la cel mult douăzeci de mile pe mare. Acest lucru oferea un avantaj decisiv fermierilor greci faţă de potenţialii lor concurenţi din zonele fără ieşire la mare.

Datorită acestui avantaj în comercializarea produselor cu valoare

ridicată, fermierii greci câştigau venituri mari din controlul a unor mici parcele de teren. Aceste venituri mari le permiteau să cumpere armuri scumpe. Hopliţii faimoşi ai Greciei antice erau fermieri sau proprietari de pământ care se înarmau pe cheltuiala proprie. Bine înarmaţi, cât şi bine motivaţi, hopliţii greci erau formidabili din punct de vedere militar şi nu puteau fi ignoraţi. Condiţiile topografice au fost fundamentul democraţiei greceşti, la fel cum cele de alt tip au dat naştere despotismelor orientale din Egipt şi din alte părţi.
2. Clima ajută, de asemenea, la stabilirea limitelor în care se poate exercita forţa brută. O schimbare climatică a fost catalizatorul pentru prima tranziţie majoră de la culegatori la agricultură. Sfârşitul ultimei ere glaciare, acum aproximativ treisprezece mii de ani, a dus la o modificare radicală a vegetaţiei. Începând din Orientul Apropiat,de unde Era Glaciară s-a retras intial, o creştere treptată a temperaturii şi a precipitaţiilor a răspândit pădurile în zone care anterior fuseseră pajişti. În special, răspândirea rapidă a pădurilor de fag a redus serios dieta umană. După cum a spus Susan Ailing Gregg în cartea sa ,,Culegatori si Fermieri: interacţiunea populaţiei şi expansiunea agricolă în Europa preistorică:
Aparitia pădurilor de fag trebuie să fi avut consecinţe extrem de grave pentru populaţiile locale umane,plante şi animale. Coronamentul unei păduri de stejari este relativ deschis şi permite unor cantităţi mari de lumină solară să ajungă la podeaua pădurii. Se dezvoltă un tufiş exuberant de arbuşti mixţi, plante herbacee şi ierburi, iar diversitatea plantelor susţine o varietate de faună. În schimb, coronamentul unei păduri de fag este închis, iar podeaua pădurii este puternic umbrită. În afară de o abundenţă de plante anuale de primăvară înainte de apariţia frunzelor, se găsesc doar rogozuri tolerante la umbră, ferigi şi câteva ierburi.”(18)
De-a lungul timpului, pădurile dense au invadat câmpiile deschise, răspândindu-se în toată Europa până în stepele estice.(19)
Pădurile au redus suprafaţa de păşunat disponibilă pentru a susţine animalele mari, ceea ce a făcut din ce în ce mai dificilă pentru populaţia de culegători să se întreţină.
Populaţia de vânători-culegători a crescut prea mult în timpul prosperităţii din Epoca Glaciară pentru a se întreţine pe baza turmelor în scădere de mamifere mari, multe specii dintre care

au fost vânate până la dispariţie. Tranziţia către agricultură nu a fost o alegere de preferinţă, ci o improvizaţie adoptată sub constrângere pentru a compensa deficienţele alimentare. Culesul a continuat să predomine în acele zone de la nord, unde tendinţa de încălzire nu afectase negativ habitatele mamiferelor mari, şi în pădurile tropicale, unde tendinţa de încălzire globală nu a avut efectul pervers de a reduce aprovizionarea cu alimente. De la apariţia agriculturii, a fost mult mai frecvent ca schimbările să fie precipitate de răcire decât de încălzirea climei.

O înţelegere modestă a dinamicii schimbărilor climatice în societăţile trecute s-ar putea dovedi utilă în cazul în care climatele continuă să fluctueze. Dacă ştiţi că o scădere de un grad Celsius reduce, în medie, sezonul de creştere cu trei până la patru săptămâni şi reduce cu 150 de metrii altitudinea maximă la care se pot cultiva culturile, atunci ştiţi ceva despre condiţiile limită care vor limita acţiunile oamenilor în viitor.(20)

Puteţi folosi aceste cunoştinţe pentru a prognoza schimbări în orice, de la preţurile cerealelor la valorile terenurilor. Puteţi chiar să puteţi trage concluzii informate despre impactul probabil al scăderii temperaturilor asupra veniturilor reale şi a stabilităţii politice. În trecut, guvernele au fost răsturnate atunci când eşecurile culturilor care s-au extins pe mai mulţi ani au crescut preţurile alimentelor şi au redus veniturile disponibile.

De exemplu, nu este o coincidenţă faptul că secolul al XVII-lea, cel mai rece din perioada modernă, a fost şi o perioadă de revoluţie la nivel mondial. O cauză megapolitică ascunsă a acestei nefericiri a fost vremea mai rece. A fost atât de frig, încă, vinul a îngheţat pe masa „Regelui Soare” de la Versailles. Sezoanele de creştere a recoltelor fiind scurtate au produs pierderi de recolte şi au subminat veniturile reale. Din cauza vremii mai reci, prosperitatea a început să se transforme într-o lungă depresiune globală care a început în jurul anului 1620. Aceasta s-a dovedit a fi drastic destabilizatoare. Criza economică din secolul al XVII-lea a dus la copleşirea lumii de rebeliuni, multe dintre ele grupându-se în 1648, exact cu două sute de ani înainte de un alt ciclu de rebeliuni, mai faimos. Între 1640 şi 1650, au avut loc rebeliuni în Irlanda, Scoţia, Anglia, Portugalia, Catalonia, Franţa, Moscova, Napoli, Sicilia, Brazilia, Boemia, Ucraina, Austria, Polonia, Suedia, Olanda şi Turcia. Chiar şi China şi Japonia au fost cuprinse de tulburări.

De asemenea, nu este o coincidenţă faptul că mercantilismul a predominat în secolul al XVII-lea, într-o perioadă de scădere a comerţului. Colapsul economic a fost poate cel mai pronunţat la sfârşitul secolului, „când a avut loc o foamete teribilă".(21) Până în secolul al XVIII-lea, în special după 1750, temperaturile mai calde şi randamentele mai mari ale culturilor au început să crească veniturile reale în Europa de Vest suficient pentru a extinde cererea de bunuri fabricate. Au fost adoptate mai multe politici de piaţă liberă.

Acest lucru a dus la o explozie a creşterii economice, pe măsură ce industria s-a extins la o scară mai mare în ceea ce este descris în mod obişnuit ca Revoluţia Industrială. Importanţa crescândă a tehnologiei şi a producţiei manufacturate a redus impactul vremii asupra ciclurilor economice.

Chiar şi astăzi, însă, nu ar trebui să subestimaţi impactul vremii brusc mai reci asupra scăderii veniturilor reale - chiar şi în regiuni bogate, cum ar fi America de Nord.

Există o tendinţă puternică a societăţilor de a deveni predispuse la crize atunci când configuraţia existentă a instituţiilor şi-a epuizat potenţialul. În trecut, această tendinţă s-a manifestat adesea prin creşteri ale populaţiei care au întins capacitatea de suport a terenurilor la limită. Acest lucru s-a întâmplat atât înainte de tranziţia anului 1000, cât şi din nou la sfârşitul secolului al XV-lea. Scăderea venitului real cauzată de eşecurile culturilor şi de randamentele mai mici a jucat un rol semnificativ în ambele cazuri în distrugerea instituţiilor predominante. Astăzi, marginalizarea se manifestă pe pieţele creditelor de consum. Dacă vremea mai rece ar reduce randamentele culturilor şi ar scădea veniturile disponibile, acest lucru ar duce la neplată a datoriilor, precum şi la rebeliuni fiscale. Dacă trecutul este un ghid, ar putea rezulta atât depresiune economică cât şi instabilitate politică.

3. Microbii transmit puterea de dauna imunitatii în moduri care au determinat adesea felul în care a fost exercitată puterea. Acesta a fost cu siguranţă cazul în cucerirea europeană a Lumii Noi, aşa cum am explorat în Marea Rafuială.

Coloniştii europeni, sosiţi din societăţi agricole sedentare pline de boli, au adus cu ei imunitate relativă faţă de infecţiile infantile, cum ar fi rujeola.

Indienii pe care i-au întâlnit trăiau în mare parte în grupuri de

culegatori slab populate. Nu posedau o astfel de imunitate şi au fost decimaţi. Adesea, cea mai mare mortalitate a avut loc chiar înainte de sosirea albilor, deoarece indienii care au întâlnit pentru prima dată europenii pe coaste au călătorit în interiorul ţării purtand infecţiile cu ei.
Există, de asemenea, bariere microbiologice în calea exercitării puterii. În cartea „Sânge pe străzi”, am discutat rolul pe care tulpinile puternice de malarie l-au jucat în a face Africa tropicală impermeabilă la invazia oamenilor albi timp de multe secole. Înainte de „descoperirea chininei la mijlocul secolului al XIX-lea, armatele albe nu puteau „supravieţui în regiunile afectate de malarie, oricât de superioare ar fi fost armele lor.
Interacţiunea dintre oameni şi microbi a produs, de asemenea, efecte demografice importante care au modificat costurile şi recompensele violenţei. Atunci când fluctuaţiile mortalităţii sunt mari din cauza bolilor epidemice, a foametei sau a altor cauze, riscul relativ de mortalitate în război scade. Frecvenţa în scădere a erupţiilor în ratele mortalităţii începând cu secolul al XVI-lea ajută la explicarea dimensiunii mai mici a familiilor şi, în cele din urmă, a toleranţei mult mai mici la moartea subită în război astăzi, comparativ cu trecutul. Acest lucru a avut efectul de a reduce toleranţa faţă de imperialism şi de a creşte costurile proiecţiei puterii în societăţile cu rate scăzute ale natalităţii.
Societăţile contemporane, formate din familii mici, tind să considere chiar şi un număr mic de morţi în luptă intolerabile. Prin contrast, societăţile moderne timpurii erau mult mai tolerante faţă de costurile mortalităţii asociate cu imperialismul. Înainte de acest secol, majoritatea părinţilor aveau mulţi copii, dintre care unii se aşteptau să moară aleatoriu şi subit din cauza bolilor. Într-o epocă în care moartea prematură era obişnuită, potenţialii soldaţi şi familiile lor confruntau hazardul câmpului de luptă cu mai puţină rezistenţă.
„Utilajele sunt agresive. Ţesătorul devine o pânză, mecanicul o maşină. Dacă nu foloseşti unelte, te folosesc ele.”—EMERSON
4. Tehnologia a jucat de departe cel mai mare rol în determinarea costurilor şi recompenselor proiectării puterii în timpul secolelor moderne. Argumentul acestei cărţi presupune că va continua să facă acest lucru. Tehnologia are mai multe dimensiuni cruciale:
A. Echilibrul dintre ofensivă şi apărare. Echilibrul dintre ofensivă şi

apărare implicat de tehnologia armelor predominantă ajută la determinarea scarii organizării politice. Atunci când capacităţile ofensive cresc, capacitatea de a proiecta puterea la distanţă predomină, jurisdicţiile tind să se consolideze, iar guvernele se formează la o scară mai mare. Alteori, cum ar fi
acum, capacităţile defensive sunt în creştere. Acest lucru face mai costisitoare proiectarea puterii în afara zonelor centrale. Jurisdicţiile tind să se descentralizeze, iar guvernele mari se descompun în guverne mai mici.

B. Egalitatea şi predominanţa infanteriei. O caracteristică cheie care determină gradul de egalitate între cetăţeni este natura tehnologiei armelor.

Armele relativ ieftine, care pot fi folosite de neprofesionişti şi sporesc importanţa militară a infanteriei tind să egalizeze puterea. Când
Thomas Jefferson a scris că „toţi oamenii sunt creaţi egali", el spunea ceva mult mai profund decât ar fi părut intr-o afirmaţie similară cu secole mai devreme. Un fermier cu puşca sa de vânătoare nu era doar la fel de bine înarmat ca soldatul britanic tipic cu Brown Bess, ci mai bine înarmat.

Fermierul cu puşca putea trage asupra soldatului de la o distanţă mai mare şi cu o precizie mai mare decât putea riposta soldatul. Aceasta era o circumstanţă distinct diferită de Evul Mediu, când un fermier cu o furcă – care nu şi-ar fi putut permite o alta arma - cu greu ar fi putut spera să infrunte un cavaler puternic înarmat. Nimeni nu scria în 1276 că „toţi oamenii sunt creaţi egali". La acea vreme, în sensul cel mai evident, oamenii nu erau egali. Un singur cavaler a exercitat mult mai multă forţă brută decât zeci de ţărani la un loc.

C. Avantajele şi dezavantajele proportiilor în violenţă. O altă variabilă care ajută la determinarea existentei guvernelor mari sau mici este proportia de organizare necesară pentru a desfăşura armele predominante.

Atunci când există o creştere a utilizarii violenţei, este mai recompensator să operezi guverne pe scară largă; prin urmare, guvernele tind să devină mai mari. Când un grup mic poate comanda mijloace eficiente de a rezista unui atac al unui grup mare, cum era cazul în Evul Mediu, suveranitatea tinde să se

fragmenteze. Autorităţile mici, independente exercită multe dintre funcţiile guvernării. După cum vom explora într-un capitol ulterior, credem că Era Informaţiei va aduce zorii cibersoldaţilor, care vor fi vestitori ai transferului de putere. Cibersoldaţii ar putea fi desfăşuraţi nu doar de statele-naţiune, ci si de organizaţii foarte mici şi chiar de indivizi. Războaiele următorului mileniu vor include unele bătălii aproape fără vărsare de sânge purtate cu ajutorul computerele.

D. Economii cu proportii de producţie. Un alt factor important care cântăreşte în determinarea dacă puterea finală este exercitată local sau de la distanţă este amploarea întreprinderilor predominante în care oamenii îşi câştigă traiul. Atunci când entitati economice cruciale pot funcţiona optim doar atunci când sunt organizate la scară largă într-o zonă comercială cuprinzătoare, guvernele care se extind pentru a oferi un astfel de cadru acestor entitati sub protecţia lor pot acumula suficientă bogăţie suplimentară pentru a plăti costurile menţinerii unui sistem politic vast. În astfel de condiţii, întreaga economie mondială funcţionează de obicei mai eficient acolo unde o putere mondială supremă le domină pe toate celelalte, aşa cum a făcut Imperiul Britanic în secolul al XIX-lea. Dar uneori variabilele megapolitice se combină pentru a produce economii în scădere. Dacă beneficiile economice ale menţinerii unei zone comerciale extinse scad, guvernele mai mari care anterior prosperau din exploatarea beneficiilor zonelor comerciale cuprinzătoare pot începe să se destrame - chiar dacă echilibrul armamentului dintre ofensivă şi apărare rămâne
în mare parte aşa cum a fost.

E. Răspândirea tehnologiei. Un alt factor care contribuie la ecuaţia puterii este gradul de dispersare a tehnologiilor cheie. Atunci când armele sau instrumentele de producţie pot fi efectiv depozitate sau monopolizate, acestea tind să centralizeze puterea. Chiar şi tehnologiile care au în esenţă un caracter defensiv, cum ar fi mitraliera, s-au dovedit a fi arme ofensive puternice, care
au contribuit la o creştere a nivelului de guvernare în perioada în care acestea nu erau larg raspandite. Când puterile europene se bucurau de un monopol asupra mitralierelor la sfârşitul secolului al XIX-lea, acestea au putut folosi aceste arme împotriva popoarelor din colonii pentru a extinde dramatic imperiile coloniale.

Mai târziu, în secolul al XX-lea, când mitralierele au fost

disponibile pe scară largă, în special în urma celui de-al Doilea Război Mondial, acestea au fost utilizate pentru a ajuta la distrugerea puterii imperiilor. În condiţiile în care celelalte lucruri sunt egale, cu cât tehnologiile cheie sunt mai dispersate, cu atât puterea va tinde să fie mai dispersată şi cu atât scara optimă de guvernare este mai redusa.

VITEZA SCHIMBĂRII MEGAPOLITICE

Deşi tehnologia este de departe cel mai important factor astăzi şi, aparent, în creştere, toţi cei patru factori megapolitici majori au jucat un rol în determinarea proportiei la care puterea putea fi exercitată în trecut.

Împreună, aceşti factori determină dacă randamentul violenţei continuă să crească pe măsură ce violenţa este folosită la o scară mai mare. Acest lucru determină importanţa magnitudinii puterii de foc faţă de eficienţa utilizării resurselor. De asemenea, influenţează puternic distribuţia veniturilor pe piaţă. Întrebarea este: ce rol vor avea ele în viitor? O cheie pentru estimarea unui răspuns constă în recunoaşterea faptului că aceste variabile megapolitice se modifică la viteze dramatic diferite.

Topografia a fost aproape fixă de-a lungul întregii istorii înregistrate.

Cu excepţia unor efecte locale minore care implică colmatarea porturilor, a gropilor de gunoi sau eroziunea, topografia pământului este aproape aceeaşi astăzi ca atunci când Adam şi Eva au ieşit din Eden. Şi este probabil să rămână aşa până când o altă eră glaciară va remodela peisajele continentelor sau un alt eveniment drastic va perturba suprafaţa Pământului. La o scară mai profundă, vârstele geologice par să se schimbe, poate ca răspuns la impacturile unor meteoriţi mari, pe o perioadă de 10 până la 40 de milioane de ani. Într-o zi, ar putea exista din nou tulburări geologice care vor modifica semnificativ topografia planetei noastre. Dacă se întâmplă acest lucru, putem presupune în siguranţă că atât sezoanele de baseball, cât şi cele de cricket vor fi anulate.

Clima fluctuează mult mai activ decât topografia. În ultimul milion de ani, schimbările climatice au fost responsabile pentru cea mai mare parte a variaţiilor cunoscute ale caracteristicilor suprafeţei Pământului. În timpul epocilor glaciare, gheţarii au săpat noi văi, au modificat cursul râurilor, au separat insule de continente sau le-au unit prin scăderea nivelului mării.

Fluctuaţiile climatice au jucat un rol semnificativ în istorie, mai întâi în precipitarea Revoluţiei Agricole după sfârşitul ultimei ere glaciare şi mai târziu în destabilizarea regimurilor în perioadele cu temperaturi mai scăzute şi secetă.
În ultima vreme, au existat îngrijorări cu privire la posibilul impact al „încălzirii globale".
Aceste îngrijorări nu pot fi ignorate de la sine. Totuşi, privind in perspectivă,riscul cel mai probabil pare a fi o trecere către un climat mai rece, nu unul mai cald.
Studiul fluctuaţiilor de temperatură bazat pe analiza izotopilor de oxigen din probele de bază prelevate de pe fundul oceanului arată că perioada actuală este a doua cea mai caldă din ultimii peste 2 milioane de ani.(22)
Dacă temperaturile ar scădea, aşa cum s-a întâmplat în secolul al XVII-lea, acest lucru s-ar putea dovedi megapolitic destabilizator. Alarmele actuale privind încălzirea globală ar putea fi, în acest sens, liniştitoare. În măsura în care sunt adevărate, acest lucru garantează că temperaturile vor continua să fluctueze în intervalul anormal de cald şi relativ benign experimentat din ultimele trei secole.
Rata de schimbare a influenţei microbilor asupra exercitării puterii este mai mult o enigmă. Microbii pot suferi mutaţii foarte rapid. Acest lucru este valabil mai ales în cazul virusurilor. Răceala comună, de exemplu, suferă mutaţii într-un mod aproape caleidoscopic.
Totuşi, deşi aceste mutaţii se desfăşoară rapid, impactul lor în schimbarea graniţelor în care se exercită puterea a fost mult mai puţin abrupt decât schimbarea tehnologică.
De ce? O parte a motivului este că echilibrul normal al naturii tinde să facă benefic pentru microbi să infecteze, dar nu să distrugă populaţiile gazdă.
Infecţiile virulente care îşi ucid gazdele prea uşor tind să se eradice singure în proces. Supravieţuirea microparaziţilor depinde de faptul că aceştia nu sunt prea rapid sau uniform fatali pentru gazdele pe care le invadează.
Aceasta nu înseamnă, desigur, că nu pot exista epidemii mortale care să modifice echilibrul puterii. Astfel de episoade au ocupat un loc important în istorie. Moartea Neagră a şters o mare parte din populaţia Eurasiei şi a dat o lovitură zdrobitoare versiunii

economiei internationale a secolului al XIV-lea.

Ceea ce ar fi putut fi

Istoria poate fi înţeleasă atât în termeni de ceea ce ar fi putut fi, cât şi in ceea ce a fost. Nu cunoaştem nici un motiv pentru care microparaziţii nu ar fi putut continua să facă ravagii în societatea umană în perioada modernă. De exemplu, este posibil ca barierele microbiologice în calea exercitării puterii, echivalente malariei, dar mai virulente, să fi putut opri invazia occidentală a periferiei în cursul ei. Primii aventurieri portughezi neînfricaţi care au navigat în apele africane ar fi putut contracta un retrovirus mortal, o versiune mai transmisibilă a SIDA, care ar fi oprit deschiderea noii rute comerciale către Asia chiar înainte ca aceasta să înceapă. Şi Columb şi primele valuri de colonişti din Lumea Nouă s-ar fi putut confrunta cu boli care i-ar fi putut decima în acelaşi mod în care populaţiile indigene locale au fost afectate de rujeolă şi alte boli occidentale ale copilăriei.

Totuşi, nimic de genul acesta nu s-a întâmplat, o coincidenţă care subliniază intuiţia că istoria are un destin.

Microbii au făcut mult mai puţin pentru a împiedica consolidarea puterii în perioada modernă decât pentru a o facilita. Trupele occidentale şi coloniştii din posesiuni au descoperit adesea că avantajele tehnologice care le permiteau să îşi proiecteze puterea erau subliniate de cele microbiologice. Occidentalii erau înarmaţi cu arme biologice nevăzute, imunitatea lor relativă la bolile copilăriei care frecvent devastau popoarele native. Acest lucru le-a oferit călătorilor din Vest un avantaj distinct pe care antagoniştii lor din regiunile mai puţin dens populate nu-l aveau. Pe măsură ce evenimentele s-au desfăşurat, transferul bolilor s-a făcut aproape în întregime într-o singură direcţie - din Europa spre exterior.

Nu a existat un transfer echivalent de boli în cealaltă direcţie, de la periferie spre centru. Ca un posibil contraexemplu, unii au susţinut că exploratorii occidentali au importat sifilis din Lumea Nouă în Europa. Acest lucru este discutabil. Dacă este adevărat, totuşi, nu s-a dovedit a fi o barieră semnificativă în calea exercitării puterii. Impactul major al sifilisului a fost schimbarea moravurilor sexuale în Occident. De la sfârşitul secolului al XV-lea până în ultimul sfert al secolului al XX-lea, impactul microbilor asupra societăţii industriale a fost din ce în ce mai benign. În ciuda tragediilor personale şi a nefericirii cauzate de focarele de tuberculoză,

poliomielită şi gripă, în perioada modernă nu au apărut boli noi care să se apropie măcar de impactul megapolitic al ciumelor Antonine sau al ,,Moartei Negre". Îmbunătăţirea sănătăţii publice şi apariţia vaccinurilor şi a antidoturilor au redus, în general, importanţa microbilor infecţioşi în perioada modernă, crescând astfel importanţa relativă a tehnologiei în stabilirea limitelor unde se exercita puterea.
Apariţia recentă a SIDA şi alarmele cu privire la potenţiala răspândire a virusurilor exotice sunt indicii că rolul microbilor ar putea să nu fie atat de megapolitic benign în viitor, fata de cum a fost în ultimii cinci sute de ani. Dar când sau dacă, o nouă molimă va infecta lumea este necunoscut. O erupţie de microparaziţi, cum ar fi o pandemie virală, mai degrabă decât schimbări drastice de climă sau topografie, ar perturba probabil predominanţa megapolitică a tehnologiei.
Nu avem nici o modalitate de a monitoriza sau anticipa abateri drastice de la mersul natural al vieţii pe Pământ aşa cum o cunoaştem. Speram şi presupunem că principalele variabile megapolitice din următorul mileniu vor fi tehnologice mai degrabă decât microbiologice. Dacă norocul continuă să fie de partea umanităţii, tehnologia va continua să crească în importanţă ca principală variabilă megapolitică.
Totuşi, nu a fost întotdeauna aşa, ne arată clar o analiză a primei mari transformări megapolitice, Revoluţia Agricolă.

CAPITOLUL 3
LA EST DE EDEN

Revoluţia Agricolă şi Sofisticarea Violenţei
„Şi Domnul i-a zis lui Cain: Unde este Abel, fratele tău? El a răspuns: Nu ştiu; sunt eu păzitorul fratelui meu? Şi el a zis: Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către mine din pământ".
—GENEZA 4:9-10
Acum cinci sute de generaţii, a început prima schimbare de fază în organizarea societăţii umane.(1) Strămoşii noştri din mai multe regiuni au luat cu reticenţă unelte rudimentare,au ascuţit ţăruşi şi au confectionat sape improvizate şi s-au apucat de treabă. Pe

măsură ce semănau primele recolte, ei puneau şi o nouă temelie a puterii în lume.
Revoluţia Agricolă a fost prima mare revoluţie economică şi socială. A început odată cu expulzarea din Eden şi s-a mişcat atât de lent încât agricultura nu a înlocuit complet vânătoarea şi culesul în toate zonele globului nici in zorii secolului al XX-lea. Experţii cred că, chiar şi în Orientul Apropiat, unde agricultura a apărut pentru prima dată, aceasta a fost introdusă într-un „proces de implementare lung" care „ar fi putut dura cinci mii de ani sau mai mult". (2)
Poate părea o exagerare să descriem un proces care s-a întins pe parcursul mileniilor drept o „revoluţie". Totuşi, exact asta a fost apariţia agriculturii, o revoluţie cu mişcare lentă care a transformat viaţa umană prin modificarea logicii violenţei.
Oriunde agricultura a prins rădăcini, violenţa a apărut ca o caracteristică mai importantă a vieţii sociale. Ierarhiile pricepute la manipularea sau controlul violenţei au ajuns să domine societatea. Înţelegerea Revoluţiei Agricole este un prim pas către înţelegerea Revoluţiei Informaţionale. Introducerea aratului şi al recoltării oferă un exemplu paradigmatic al modului în care o schimbare aparent simplă în caracterul muncii poate modifica radical organizarea societăţii. Puneţi această revoluţie trecută în perspectivă şi sunteţi într-o poziţie mult mai puternică pentru a prognoza cum istoria se poate desfăşura ca răspuns la noua logică a violenţei introdusă odată cu microprocesoarele.
Pentru a aprecia caracterul revoluţionar al agriculturii, aveţi nevoie mai întâi de o imagine a modului în care funcţiona societatea primordială înainte de agricultură. Am analizat acest lucru în Marea Rafuială şi oferim o schiţă suplimentară mai jos.
Societăţile de vânători şi culegatori au fost singurele forme de organizare socială printr-un somn lung, preistoric în care viaţa umană s-a schimbat puţin sau deloc de la o generaţie la alta. Antropologii susţin că oamenii au fost vânători şi culegători timp de 99% din timpul de când au apărut pe Pământ. Crucial pentru succesul îndelungat şi eşecul final al grupurilor de vânători şi culegători este faptul că acestea au trebuit să opereze la o scară foarte mică, pe o suprafaţă foarte largă. Culegătorii puteau supravieţui doar acolo unde densităţile populaţiei erau mici. Pentru a înţelege de ce, gândiţi-vă la problemele pe care grupurile mai

mari le-ar fi intampinat.În primul rând, o mie de vânători care mărşăluiau împreună pe un peisaj ar fi stârnit o asemenea zarvă încât vânatul s-ar fi speriat in încercarea lor de a-l prinde. Şi, chiar mai rău, dacă o mică armată de vânători ar fi reuşit ocazional să prindă o turmă imensă de vânat, hrana pe care o recoltau, inclusiv fructele şi plantele comestibile găsite în sălbăticie, nu ar fi putut să dureze mult timp. Un grup mare de culegători ar fi pustiit spaţiile rurale prin supraexploatare, ca o armată înfometată în Războiul de Treizeci de Ani.
Prin urmare, pentru a minimiza uciderea excesivă, grupele de vânători trebuiau să fie mici. După cum scrie Stephen Boyden în Civilizaţia occidentală din perspectivă biologică, „Cel mai frecvent, grupurile de vânători-culegători numără între douăzeci şi cinci şi cincizeci de indivizi.
A trăi pe zece mii de acri într-un climat temperat astăzi este un lux permis doar celor foarte bogaţi. O familie de vânători-culegători cu greu ar fi putut supravieţui cu mai puţin. În general, aveau nevoie de mii de acri de persoană, chiar şi în zonele care erau cele mai fertile pentru vanatul animalelor. Acest lucru sugerează de ce creşterea populaţiilor umane în perioadele deosebit de favorabile vanatorii ar fi putut crea baza pentru crizele demografice. Deoarece era nevoie de atât de mult teren pentru a întreţine o singură persoană,densităţile populaţiei societăţilor de vânători-culegători trebuiau să fie incredibil de reduse. Înainte de agricultură, oamenii erau la fel de dens localizati ca si urşii in prezent.
Cu mici diferenţe, dieta umană semăna cu cea a urşilor. Societăţile de culegatori se bazau pe hrana culesă din mediul rural deschis sau din apele din apropiere.
Deşi unii culegători erau pescari, majoritatea erau vânători care depindeau pentru o treime până la o cincime din hrana lor de proteinele provenite de la mamiferele mari.
În afară de câteva unelte şi obiecte simple pe care le purtau cu ei, vânătorii-culegători nu aveau aproape nici o tehnologie la dispoziţie. De obicei, nu aveau nici o modalitate de a depozita eficient cantităţi de carne sau alte alimente pentru utilizare ulterioară. Majoritatea alimentelor trebuiau consumate la scurt timp după ce erau culese sau lăsate să se strice. Aceasta nu înseamnă, desigur, că unii vânători-culegători nu mâncau alimente alterate. Eschimoşii, aşa cum relatează Boyden,„se spune că au o preferinţă deosebită

pentru mâncarea descompusă."(4) El repetă observaţiile experţilor conform cărora eschimoşii „«îngroapă capetele de peşte şi le lasă să se descompună până când oasele capătă aceeaşi consistenţă ca şi carnea. Apoi frământă masa urât mirositoare până o fac pastă şi o mănâncă»; de asemenea, se bucură de larvele viermilor muştei caribou crude... excremente de cerb, ronţăite ca nişte fructe de pădure... şi măduvă veche de mai mult de un an, plină de viermi.(5) În afară de astfel de delicatese, culegătorii au dezvoltat puţin surplus de hrană. După cum observă antropologul Gregg, „populaţiile mobile, în general, nu depozitează hrană pentru perioadele neaşteptat de scădere sezonieră a disponibilităţii resurselor." Prin urmare, culegătorii aveau puţin de furat de la alte grupuri. O diviziune a muncii care includea specializarea pentru a folosi violenţa era insuportabilă în contexte în care surplusul de alimente nu putea fi stocat. Logica vânătorii dicta, de asemenea, că violenţa între grupurile de vânători şi culegători nu putea niciodată depăşi o scară mică, deoarece grupurile în sine trebuiau să rămână reduse.

Scara mică a grupurilor de culegători era avantajoasă şi dintr-un alt motiv. Membrii unor astfel de grupuri mici se cunoşteau intim, un factor care îi făcea mai eficienţi în colaborare. Luarea deciziilor devine mai dificilă pe măsură ce numărul creşte, deoarece capcanele stimulentelor proliferează. Trebuie doar să vă gândiţi cât de greu este să organizaţi o duzină de oameni pentru a ieşi la cină. Imaginaţi-vă cât de dificila ar fi fost sarcina de a organiza sute sau mii de persoane la un ospat. Lipsite de orice organizare politică susţinută sau separată ori birocraţie necesară specializării pentru război, grupurile de vânători şi culegători trebuiau să se bazeze pe persuasiune şi consens - principii care funcţionează cel mai bine în rândul grupurilor mici cu atitudini tolerante.

Dacă grupurile de vânători şi culegători erau prietenoase este subiect de dezbatere. Sir Henry Maine se referă la „beligeranţa universală a omului primitiv". În cuvintele sale, „Nu pacea este cea care este naturală şi primitivă, ci războiul." - Opinia sa a fost subliniată de lucrările biologilor evoluţionişti. R. Paul Shaw şi Yuwa Wong comentează: ,,Există indicii puternice că multe dintre rănile evidente descoperite pe corpurile de Australopithecus,Homo erectus şi Homo sapiens din Pleistocen si din perioada Glaciaţiunii Cuaternare europeană au rezultat in urma unor lupte." (7)

Dar sunt si experti care se îndoiesc de acest lucru. Experţi precum Stephen Boyden susţin că grupurile primitive nu erau de obicei belicoase sau predispuse la violenţă. Convenţiile sociale s-au dezvoltat pentru a reduce tensiunile interne şi a facilita partajarea vânătorii. În special în zonele în care oamenii se hrăneau cu vânat mai mare, care era dificil de doborât pentru un singur vânător, au apărut doctrine religioase şi sociale pentru a facilita redistribuirea oricărui vânat împreună cu întregul grup. Prima prioritate în partajarea resurselor calorice a fost cu ceilalti vânători. Necesitatea, mai degrabă decât sentimentul, a fost stimulentul. Prima revendicare asupra resursei a fost exercitată de cei mai competenţi din punct de vedere economic şi puternici din punct de vedere militar, nu de cei bolnavi şi slabi. Fără îndoială, o influenţă majoră care a determinat această prioritate a fost faptul că vânătorii aflaţi în floarea vârstei erau, de asemenea, din punct de vedere militar, cei mai puternici membri ai micului grup. Asigurându-le o primă revendicare asupra vânătorii, grupul a minimalizat certurile interne potenţial letale.
Atâta timp cât densităţile populaţiei au rămas scăzute, zeii culegătorilor nu erau zei militanţi, ci întruchipări ale forţelor naturale sau ale animalelor pe care le vânau.
Lipsa capitalului şi a frontierelor deschise făceau războiul, în majoritatea cazurilor, inutil.
Existau puţini vecini în afara propriei familii mici sau a propriului clan care să reprezinte ameninţări.
Deoarece culegătorii aveau tendinţa să cutreiere în căutarea hranei, bunurile personale dincolo de minimul necesar deveneau o povară. Cei cu puţine bunuri au experimentat în mod necesar puţine infracţiuni împotriva proprietăţii. Când apăreau conflicte, părţile aflate în conflict se mulţumeau adesea să plece pentru că investiseră puţin într-un anumit loc. Evadarea era o soluţie uşoară pentru conflictele personale sau cererile exorbitante de
alte tipuri. Aceasta nu înseamnă că primii oameni erau paşnici. Este posibil să fi fost violenţi şi neplăcuţi într-o măsură pe care cu greu ne-o putem imagina. Dar dacă foloseau violenţa, era mai ales din motive personale sau, ceea ce poate fi mai rău, din placere. Mijloacele de trai ale vânătorilor-culegători depindeau de funcţionarea lor în grupuri mici,care permiteau puţin sau deloc posibilităţi de diviziune a muncii,altele decât cele bazate pe

pe sexe. Nu aveau un guvern organizat, de obicei nici aşezări permanente şi nici posibilitatea de a acumula bogăţie. Chiar şi elemente de bază ale civilizaţiei, precum limba scrisă, erau necunoscute în economia primitivă. Fără o limbă scrisă, nu puteau exista înregistrări formale şi nici istorie.

Excesul

Dinamica culesului a creat stimulente pentru muncă foarte diferite faţă de cele cu care ne-am obişnuit la apariţia agriculturii. Necesarul de capital pentru viaţa de culegător era minim. Câteva unelte şi arme primitive erau suficiente. Nu exista nici o modalitate de investiţii, nici măcar proprietate privată pe terenuri, cu excepţia ocazională a carierelor de unde se extragea silex sau steatit.(8) După cum a scris antropologul Susan Ailing Gregg în Culegatori si Fermieri, „Proprietatea şi accesul la resurse" erau „deţinute în comun de grup". (9) Cu rare excepţii, cum ar fi pescarii care trăiau pe malurile lacurilor, culegătorii nu aveau de obicei un loc fix de reşedinţă. Neavând locuinţe permanente, nu aveau nevoie să muncească din greu pentru a dobândi proprietăţi sau a le întreţine. Nu aveau ipoteci sau impozite de plătit, nici mobilă de cumpărat. Puţinele lor bunuri de consum erau piei de animale şi podoabe personale făcute chiar de membrii grupului. Exista puţin stimulent pentru a dobândi sau acumula ceva ce ar fi putut trece drept bani, deoarece erau puţine lucruri de cumpărat. În astfel de condiţii, economiile pentru culegători nu ar fi putut fi mai mult decât un concept rudimentar.

Fără nici un motiv de a câştiga şi aproape fără diviziune a muncii, conceptul de muncă grea ca virtute trebuie să fi fost străin grupurilor de vânători şi culegători. Cu excepţia perioadelor de greutăţi neobişnuite, când era nevoie de un efort prelungit pentru a găsi ceva de mâncare, se muncea puţin pentru că era nevoie de puţin. Nu era literalmente nimic de câştigat lucrând dincolo de minimul necesar pentru supravieţuire. Pentru membrii grupului tipic de vânători şi culegători, asta însemna să lucreze doar aproximativ opt până la cincisprezece ore pe săptămână. - Deoarece munca unui vânător nu sporea rezerva de alimente, ci o putea doar reduce, cel care muncea eroic ore suplimentare pentru a ucide mai multe animale sau a culege mai multe fructe decât se putea mânca înainte ca acestea să se strice nu contribuia cu nimic la prosperitate. Dimpotrivă, uciderea excesivă reducea perspectivele

de a găsi hrană în viitor şi, prin urmare, avea un impact negativ asupra bunăstării grupului. De aceea, unii culegători, cum ar fi eschimoşii, i-au pedepsit sau ostracizat pe membrii bandei care se dedau la carnagii.
Exemplul eschimoşilor care pedepsesc excesul de vânătoare este deosebit de grăitor, deoarece ei fata de toti ceilalţi, ar fi putut foarte bine să depoziteze carnea prin congelare.
Mai mult, ar fi fost fezabil să se asigure cel puţin o oarecare capacitate de depozitare a uleiurilor obţinute de la animale marine mari. Faptul că, în general, culegătorii au ales să nu facă acest lucru reflectă interacţiunile lor mult mai pasive cu natura. De asemenea, poate indica gradul în care procesele cognitive şi mentale sunt influenţate de cultură.
Constrângerile privind învăţarea şi comportamentul în medii complexe fac adoptarea unor strategii mult mai dificilă decât ar părea altfel. După cum au scris R. Paul Shaw şi Yuwa Wong, „Deoarece nişele diferă în multe privinţe, la fel diferă şi prejudecăţile în învăţare”.(11).
Din această perspectivă, apariţia agriculturii a implicat mai mult decât o schimbare în alimentaţie; a lansat, de asemenea, o mare revoluţie în organizarea vieţii economice şi a culturii, precum şi o transformare a logicii violenţei. Agricultura a creat active de capital pe scară largă în terenuri şi uneori în sistemele de irigaţii. Culturile şi animalele domesticite pe care le creşteau fermierii erau active valoroase. Acestea puteau fi depozitate, acumulate şi furate. Deoarece culturile trebuiau îngrijite pe tot parcursul sezonului de creştere,de la plantare până la recoltare, migraţia departe de ameninţări a devenit mai puţin atractivă, în special în regiunile aride unde oportunităţile de a cultiva culturi erau limitate la zonele mici de teren cu aprovizionare cu apă . Pe măsură ce evadarea a devenit mai dificilă, oportunităţile pentru raiduri organizate şi jafuri au crescut. Fermierii erau supuşi raidurilor în timpul recoltei, ceea ce a crescut treptat scara războiului.
Acest lucru a avut tendinţa de a creşte dimensiunea societăţilor, deoarece violenţele de cele mai multe ori erau câştigate de grupul mai mare. Pe măsură ce concurenţa pentru pământ şi controlul producţiei sale devenea mai intensă, societăţile deveneau mai staţionare. O diviziune a muncii a devenit mai evidentă. Ocuparea forţei de muncă şi sclavia au apărut pentru prima dată.

Fermierii şi păstorii s-au specializat în producerea de alimente. Olarii produceau recipiente în care se depozitau alimente. Preoţii se rugau pentru ploaie şi recolte abundente. Specialiştii în violenţă, strămoşii guvernării, s-au dedicat din ce în ce mai mult jefuirii şi protejării împotriva jafului. Împreună cu preoţii, au devenit primele persoane bogate din istorie.
În primele etape ale societăţilor agricole, aceşti războinici au ajuns să controleze o parte din recolta anuală ca preţ al protecţiei. În locurile unde ameninţările erau minime, fermierii Yeoman au putut uneori să păstreze un grad relativ mare de autonomie.
Însă, pe măsură ce densitatea populaţiei a crescut şi concurenţa pentru alimente s-a intensificat, în special în regiunile din jurul deşerturilor unde terenurile productive erau la un preţ scazut, grupul de războinici putea prelua o mare parte din producţia totală. Războinicii au fondat primele state cu veniturile acestei recolte, care au ajuns până la 25% din recolta de cereale şi jumătate din creşterea efectivelor de animale domestice. Prin urmare, agricultura a crescut dramatic importanţa coerciţiei. Creşterea resurselor care puteau fi jefuite a dus la o creştere semnificativă a jafului.
A fost nevoie de milenii pentru ca logica completă a Revoluţiei Agricole să se desfăşoare. Multă vreme, populaţiile dispersate de fermieri din regiunile temperate ar fi putut trăi în mare parte aşa cum o făcuseră strămoşii lor culegatori. Unde pământul şi precipitaţiile erau abundente, fermierii recoltau culturi la scară mică, fără prea multă interferenţă a violenţei. Însă, pe măsură ce populaţiile au crescut intr-o perioadă de câteva mii de ani, fermierii, chiar şi în regiunile slab locuite, au fost supuşi unor jafuri neregulate, care uneori trebuie să-i fi lăsat fără seminţe suficiente pentru a replanta recolta anului următor.
Jafurile competitive, sau anarhia, erau o posibilitate la o extremă, precum şi comunităţile neprotejate care trăiau fără nici o organizaţie specializată care să monopolizeze violenţa.
Pe măsură ce timpul trecea, logica violenţei inerente agriculturii s-a impus pe un teritoriu din ce în ce mai vast. Regiunile în care agricultura şi creşterea animalelor puteau continua fără jafurile guvernului s-au redus la câteva zone cu adevărat îndepărtate. Regiunile Kafir din Afganistan, ca să citez un exemplu extrem, au rezistat impunerii guvernului până în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea.

Dar, procedând astfel, au fost transformate cu secole mai devreme într-o societate destul de militantă, organizată pe linii de rudenie. Astfel de aranjamente nu erau capabile să adune forţe pe scară largă. Până când britanicii au adus arme moderne în regiune, kafirii au rămas independenţi în văile lor îndepărtate Bashgal şi Waigal, deoarece redutele lor erau protejate de caracteristici topografice, munţi înalţi şi deşerturi care se interpuneau între ei şi cuceritorii din exterior.(12)

De-a lungul timpului, logica de bază a Revoluţiei Agricole s-a imprimat asupra societăţilor în care agricultura a prins contur. Agricultura a crescut brusc scara la care se puteau forma comunităţi umane. Începând cu aproximativ zece mii de ani în urmă, au început să apară oraşele. Deşi mici după standardele de astăzi, acestea au fost centrele primelor „civilizaţii", un cuvânt derivat din civitas, care înseamnă „cetăţenie" sau „locuitori ai unui oraş" în latină. Deoarece agricultura a creat active pentru jefuire şi protecţie, a creat şi o cerinţă pentru contabilitatea stocurilor. Nu poţi impozita decât dacă poţi compila înregistrări şi emite chitanţe. Simbolurile folosite în registrul contabil au devenit rudimentele limbajului scris, o inovaţie care nu existase niciodată printre vânători şi culegători.

Agricultura a extins, de asemenea, orizontul in care oamenii trebuiau să rezolve probleme.

Cetele de vânători trăiau într-un orizont de timp imediat. Rareori întreprindeau proiecte care durau mai mult de câteva zile. Dar plantarea şi recoltarea unei culturi durau luni. Urmărirea proiectelor pe o perioadă mai lungă de timp i-a determinat pe fermieri să-şi îndrepte atenţia asupra stelelor. Observaţiile astronomice detaliate au fost o condiţie prealabilă pentru întocmirea de anuare şi calendare care să servească drept ghiduri cu privire la momentul cel mai potrivit pentru plantare şi recoltare. Odată cu apariţia agriculturii, orizonturile umane s-au extins.

PROPRIETATEA

Trecerea la o societate agricolă sedentară a dus la apariţia proprietăţii private.

Evident, nimeni nu s-ar fi mulţumit să trudească pe tot parcursul sezonului de creştere pentru a produce o recoltă doar pentru a vedea pe altcineva rătăcind şi recoltând ceea ce a produs. Ideea de proprietate a apărut ca o consecinţă inevitabilă a agriculturii.

Dar claritatea proprietăţii private ca şi concept a fost atenuată de logica violenţei care a însoţit introducerea agriculturii.
Apariţia proprietăţii a fost complicată de faptul că puterea megapolitică a indivizilor nu mai era la fel de egală ca în societăţile de anterioare, unde fiecare mascul adult sănătos era vânător, la fel de bine înarmat ca oricine altcineva. Agricultura a dat naştere la specializarea în violenţă. Tocmai pentru că a creat ceva care putea fi furat, agricultura a făcut ca investiţiile în armament mai bun să fie profitabile. Rezultatul a fost furtul, o mare parte din el extrem de organizat.
Cei puternici erau acum capabili să organizeze o nouă formă de prădare: un monopol local al violenţei sau guvern. Această societate puternic diferenţiată, creând circumstanţe cu totul diferite pentru cei care beneficiau de pradă, şi masa săracilor care lucrau câmpurile. Cei puţini care controlau puterea militară puteau acum deveni bogaţi, alături de alţii care se găseau in favorurile lor. Regii-zei şi aliaţii lor, diverşii potentaţi locali mai mici care conduceau primele state din Orientul Apropiat, se bucurau de forme de proprietate mult mai apropiate de cele moderne decât marea masă care trudea sub ei.
Desigur, este anacronic să ne gândim la o distincţie între bogăţia privată şi publică în primele societăţi agricole. Regele-zeu conducător avea la dispoziţie toate resursele statului într-un mod care cu greu putea fi distins de proprietatea asupra unei moşii întinse. La fel ca în perioada feudală a istoriei europene, toată proprietatea era supusă stăpânirii potentaţilor superiori. Cei de jos în lanţul ierarhic îşi găseau proprietatea supusă atenuării la capriciul conducătorului.
Totuşi, a spune că desi potentatul nu era constrâns de lege asta nu înseamnă că şi-ar fi putut permite să pună mâna pe orice i-ar fi plăcut. Costurile şi recompensele au afectat libertatea faraonului la fel de mult cum o fac astăzi şi pe cea a prim-ministrului Canadei. Faraonul era mult mai constrâns decât liderii contemporani de dificultăţile de transport şi comunicare. Simpla transportare a prăzii dintr-un loc în altul, mai ales când prada era compusă în principal de produse agricole, implica multe pierderi din cauza stricăciunii şi furtului.
Proliferarea funcţionarilor care se verificau unii pe alţii a redus pierderile datorate furtului, dar a crescut costurile generale

totale pe care faraonul trebuia să le suporte. Autoritatea descentralizată, care optimiza producţia în anumite circumstanţe, a dat naştere şi unor puteri locale mai puternice, care uneori s-au transformat în contestatari în toată regula pentru controlul dinastic. Chiar şi despoţii orientali nu erau în nici un caz liberi să facă ce doreau. Nu aveau de ales decât să recunoască echilibrul puterii brute aşa cum il găseau.
Deşi toată lumea, inclusiv cei bogaţi, era supusă exproprierii arbitrare,unii au putut acumula proprietăţi proprii. Atunci, ca şi acum, statulşi-a dedicat o mare parte din venituri lucrărilor publice. Proiecte precum sistemele de irigaţii,monumentele religioase şi criptele regilor au oferit oportunităţi arhitecţilor şi artizanilor de a câştiga venituri. Unii indivizi bine situaţi au putut acumula proprietăţi private considerabile. De fapt, o mare parte din tăbliţele cuneiforme care au supravieţuit din Sumer, o civilizaţie mesopotamiană timpurie, înregistrează diverse acte comerciale, majoritatea implicând transferul titlurilor de proprietate.
Proprietatea privată exista în societăţile agricole timpurii, dar rareori la baza piramidei sociale. Marea majoritate a populaţiei erau ţărani prea săraci pentru a acumula multă bogăţie. De fapt, cu câtevaexcepţii, majoritatea ţăranilor, până în timpurile moderne, erau atât de săraci încât se aflau în pericolul constant de a pieri de foame de fiecare dată când o secetă, o inundaţie sauo infestare reducea randamentele culturilor. Prin urmare, ţăranii erau obligaţi să-şi organizeze afacerile într-un mod care să minimizeze riscurile negative în anii grei. În stratul larg şi sărac al societăţii, s-a obţinut o organizare mai primitivă a proprietăţii. A crescut şansa de supravieţuire cu preţul blocării celei mai mari părţi a oportunităţii de a acumula capital şi de a creşte în sistemul economic.

Protectia ţăranilor

Forma pe care a luat-o aceast acord a fost adoptarea a ceea ce antropologii şi istoricii sociali descriu drept „satul închis”. Aproape fiecare societate ţărănească din epocile premoderne avea, ca principală formă de organizare economică, „satul închis”. Spre deosebire de formele mai moderne de organizare economică, în care indivizii tind să interacţioneze cu mulţi cumpărători şi vânzători pe o piaţă deschisă,gospodăriile satului închis se uneau pentru a funcţiona ca o corporaţie informală sau o familie numeroasă, nu pe o piaţă deschisă, ci într-un sistem închis unde toate tranzacţiile

economice ale satului tindeau să fie încheiate cu un singur monopolist - proprietarul local sau agenţii săi dintre şefii satului. Satul în ansamblu contracta cu proprietarul, de obicei plată în natură, pentru o proporţie mare din recoltă, mai degrabă decât o chirie fixă. Chiria proporţională însemna că proprietarul absorbea o parte din riscul negativ al unei recolte proaste. Desigur, proprietarul prelua şi cea mai mare parte a profitului potenţial. Proprietarii de terenuri furnizau de obicei seminţe.
Această convenţie a minimalizat, de asemenea, pericolul de foamete. Aceasta impunea ca proprietarul, şi nu ţăranul, să păstreze o parte disproporţionată din partea sa din recoltă. Deoarece randamentele agricole erau îngrozitor de mici în multe zone în trecut, trebuiau plantate până la două seminţe pentru fiecare trei recoltate. În astfel de condiţii, o recoltă proastă ar fi însemnat foamete în masă. Ţăranii au preferat raţional un aranjament care ar fi obligat proprietarul să investească în supravieţuirea lor. Cu preţul cumpărării la preţuri monopolizate, vânzării ieftine şi furnizării proprietarului forţei de muncă, ţăranii şi-au sporit şansele de supravieţuire. Un impuls similar l-a determinat pe ţăranul tipic dintr-o economie sătească închisă să renunţe la siguranţa proprietăţii libere. Punându-se la mila conducătorului satului, o familie de ţărani şi-a îmbunătăţit şansele de a beneficia de redistribuirea regulată a câmpurilor. Nu de puţine ori, conducătorul ia cele mai bune câmpuri pentru el şi favoriţii săi. Dar acesta era un risc pe care ţăranii trebuiau să-l tolereze pentru a se bucura de asigurarea de supravieţuire care deruta proprietatea asupra câmpurilor oferită de sat. În vremuri când randamentele culturilor erau lamentabil de scăzute, o diferenţă în condiţiile de creştere ale câmpurilor aflate la o sută de metri distanţă putea face diferenţa dintre înfometare şi supravieţuire. Ţăranii optau adesea pentru aranjamentul care reducea riscul culturii, chiar cu preţul renunţării la orice speranţă de prosperitate sporită.
În general aversiunea faţă de risc a fost un comportament comun în rândul tuturor grupurilor care operau la marginea supravieţuirii. Provocarea absolută a supravieţuirii în societăţile premoderne a constrâns întotdeauna comportamentul săracilor. O caracteristică interesantă a acestei aversiuni faţă de risc, explorată în Marea Rafuială, este că a redus gama de comportamente economice paşnice adoptate social de catre indivizii acelor societati.

Tabuurile şi constrângerile sociale au limitat experimentarea şi comportamentul inovator, chiar cu preţul evident al renunţării la îmbunătăţiri potenţial avantajoase în modalităţile consacrate de a face lucrurile.(13)Aceasta a fost o reflectare raţională a faptului că experimentarea creşte variabilitatea rezultatelor. O variabilitate mai mare înseamnă nu numai câştiguri potenţial mai mari, ci ameninţător pentru cei aflaţi la marginea supravieţuirii si pierderi potenţial devastatoare. O mare parte din energia culturală a societăţilor agricole sărace a fost întotdeauna dedicată suprimării experimentării. Această represiune, în fapt, a fost substitutul lor pentru poliţele de asigurare. Dacă ar avea asigurare sau economii suficiente pentru a-şi auto-asigura experimentele, astfel de tabuuri sociale puternice nu ar fi necesare pentru a ajuta la asigurarea supravieţuirii.

Culturile nu sunt chestiuni de gust, ci sisteme de adaptare la circumstanţe specifice care se pot dovedi irelevante sau chiar contraproductive în alte contexte. Oamenii trăiesc într-o mare varietate de habitate. Numărul mare de nişe potenţiale în care trăim necesită variaţii de comportament care sunt prea complexe pentru a fi relevate de instinct. Prin urmare, comportamentul este programat cultural. Pentru marea majoritate a multor societăţi agricole, cultura i-a programat pentru supravieţuire, dar si mai mult la adaptarea într-un mediu în care luxul de a participa la pieţele deschise era rezervat altora.

Abilităţile personale şi alegerile personale - „căutarea fericirii” individuale, în sensul modern - au fost suprimate de tabuuri şi restricţii sociale care au fost întotdeauna cele mai accentuate în rândul săracilor. Astfel de restricţii au fost înlocuite cu mare dificultate în societăţile cu productivitate limitată. Acolo unde productivitatea agricolă era mai mare, cum ar fi în Grecia antică, au avut loc megarevoluţii politice minore. Proprietatea a luat forme mai moderne. A apărut „alodiul”, sau proprietatea libera absolută asupra unui bun (în special teren), deţinută liber, fără obligaţii, servicii sau dependenţă faţă de un stăpân superior (feudal), spre deosebire de proprietatea feudală (feudă) care implica datorii faţă de un senior. Este o proprietate ereditară, de familie, unde proprietarul are control deplin, putând dispune de ea liber, spre deosebire de feude, care se returnau seniorului în caz de stingere a liniei masculine. Terenurile tindeau să fie închiriate contra unei taxe fixe,

iar arendaşul absorbea riscul economic, precum şi o parte mai mare din profit dacă recolta era bună. Economiile mai mari permiteau autoasigurarea unui comportament mai riscant. În astfel de condiţii, fermierii Yeoman puteau să se ridice deasupra rangului de ţărănime şi uneori chiar să acumuleze bogăţie independentă.
Tendinţa ca drepturile şi relaţiile de proprietate, mai asemănătoare pieţei, să se dezvolte în apropierea vârfului unei ierarhii economice sau, în cazuri mai rare, în întreaga economie, pe măsură ce societăţile ieşeau din sărăcie, este o caracteristică importantă a organizării sociale. Este la fel de important de menţionat că cea mai comună organizare a societăţii agricole din punct de vedere istoric a fost în esenţă feudală, cu relaţiile de piaţă la vârf şi sistemul satului închis în partea de jos. Marea masă de ţărani era legată de pământ în aproape toate societăţile agricole premoderne.
Atâta timp cât productivitatea agricolă a rămas scăzută sau mare productivitatea depindea de accesul la sisteme hidraulice centralizate, libertatea şi drepturile de proprietate ale fermierilor individuali de la bază au rămas minime. În astfel de condiţii, au predominat formele feudale de proprietate. Pământul era deţinut prin posesiune, mai degrabă decat titlu de proprietate liberă. De obicei, drepturile de vânzare, donaţie şi moştenire erau restricţionate.
Feudalismul în diferitele sale forme nu a fost doar un răspuns la riscurile mereu prezente de violenţă prădătoare. A fost, de asemenea, o reacţie la ratele îngrozitor de scăzute ale productivităţii.
Cele două au avut tendinţa de a merge mână în mână în societăţile agricole. Fiecare risc a contribuit frecvent la celălalt. Când autoritatea publică s-a prăbuşit, drepturile de proprietate şi prosperitatea au avut tendinţa de a scădea în mod corespunzător. Prăbuşirea productivităţii a avut, de asemenea, tendinţa de a submina autoritatea. Deşi nu fiecare secetă sau schimbare climatică adversă a dus la prăbuşirea autorităţii publice, de multe ori s-a intamplat.

REVOLUŢIA FEUDALĂ A ANULUI 1000

Aşa a fost şi cu transformarea anului 1000, care a lansat revoluţia feudală.(14).La acea vreme, condiţiile megapolitice şi economice difereau în moduri importante de cele pe care am ajuns să le considerăm ca fiind caracteristice Evului Mediu.

În primele secole după căderea Romei, economia Europei de Vest s-a ofilit. Regatele germanice care au prins rădăcini în teritoriile fostului Imperiu Roman îşi asumaseră multe funcţii ale statului roman, dar la un nivel mult mai puţin ambiţios. Infrastructura a rămas mai mult sau mai puţin neîngrijită. Pe măsură ce secolele au trecut, podurile şi apeductele au căzut în paragină şi au devenit inutilizabile. Moneda romană era încă folosită, dar practic a dispărut din circulaţie. Pieţele funciare, care prosperaseră în epoca romană, mai mult sau mai puţin s-au disipat. Oraşele, care fuseseră centre ale administraţiei romane, practic au dispărut odată cu puterea de impozitare a statului. La fel şi aproape orice alt element al civilizaţiei.

„Evul Mediu" a fost numit astfel dintr-un motiv anume. Alfabetizarea a devenit atât de rară încât oricine poseda capacitatea de a citi şi scrie se putea aştepta la imunitate de la urmărire penală pentru aproape orice infracţiune, inclusiv crimă. Abilităţile artistice, ştiinţifice şi ingineresti care fuseseră foarte dezvoltate în epoca romană au dispărut.

De la construirea drumurilor până la altoirea viţei de vie şi a pomilor fructiferi, Europa de Vest a încetat să mai folosească multe tehnici care fuseseră odinioară bine cunoscute şi practicate la un standard înalt. Chiar şi un dispozitiv atât de vechi precum roata olarului a dispărut în multe locuri. Operaţiunile miniere s-au contractat. Metalurgia s-a retras. Lucrările de irigaţii din regiunea mediteraneană s-au dezintegrat din cauza neglijenţei.(15) După cum a observat istoricul Georges Duby, „La sfârşitul secolului al VI-lea, Europa era un loc profund necivilizat."(16) Deşi a existat o scurtă renaştere a autorităţii centrale sub domnia lui Carol cel Mare în jurul anului 800, regresul a revenit curând după moartea sa.

Un corolar surprinzător al acestui peisaj sumbru a fost faptul că prăbuşirea statului roman a ridicat probabil nivelul de trai al micilor fermieri timp de mai multe secole. Regatele germanice care au dominat Europa de Vest în timpul Evului Mediu au încorporat unele dintre trăsăturile sociale relativ relaxate comune triburilor lor ancestrale, cum ar fi egalitatea juridică a proprietarilor liberi. Drept urmare, micii fermieri din Evul Mediu erau mult mai liberi decât aveau să fie în secolele feudale.

Prin aceasta putem deduce, de asemenea, că erau mai prosperi. După cum am analizat mai sus, explorând logica formelor de

proprietate în diferite condiţii de productivitate, proprietatea liberă a mers din punct de vedere istoric mână în mână cu prosperitatea relativă a micilor fermieri. Formele de proprietate de tip sat închis şi feudal au avut tendinţa de a apărea acolo unde capacitatea micilor fermieri de a-şi câştiga existenţa era mai îndoielnică.
Desigur, prăbuşirea virtuală a comerţului în timpul Evului Mediu i-a costat pe micii fermieri beneficiile comerţului şi avantajele pieţelor mai largi. Dispariţia oraşelor a subminat economia monetară, dar a însemnat şi că populaţia rurală nu mai era chemată să suporte povara zdrobitoare a birocraţiei. După cum a scris Guy Bois, oraşul roman era o comunitate parazitară, nu un centru de producţie: „În perioada romană, funcţia dominantă a unui oraş era de ordin politic. Trăia în principal din veniturile care se scurgeau din împrejurimi prin intermediul impozitului funciar... Oraşul, în fapt, producea puţin sau nimic în beneficiul zonei rurale înconjurătoare.” (17)
Prăbuşirea autorităţii romane i-a eliberat în mare măsură pe fermierii din zonele rurale de impozite, care aspirau „între un sfert şi o treime din produsul brut al pământului, fără a lua în considerare diversele deductiuni suferite de micii şi mijlocii proprietarii de pământuri.” (18) Impozitele erau atât de oneroase, uneori impuse prin executie directa, încât abandonarea proprietăţii de către proprietari era răspândită. Barbarii,milostivi,au permis ca aceste impozite să dispara.

Agri Deserti sau Tinuturile Pustii

Poverile guvernului au fost atât de mult reduse de cuceririle barbare încât s-a creat o oportunitate pentru ca săracii să obţină proprietăţi libere şi să le păstreze.
Unele dintre agri deserti, sau ferme abandonate de proprietarii care fugeau de impozitele prădătoare din ultimii ani ai Imperiului Roman, au fost readuse în producţie.
În ciuda circumstanţelor dure ale vremii şi a faptului că randamentele culturilor erau ridicol de mici după standardele moderne, Evul Mediu a fost o perioadă de relativă prosperitate pentru micii fermieri europeni. De fapt, aceştia se aflau într-o poziţie mai puternică decât aveau să mai fie vreodata până în epoca modernă. În primul rând, erau mai puţine mâini disponibile pentru a lucra pământul fertil, din care suprafeţe mari ieşiseră din uz. Molimele, războaiele şi abandonul de către proprietarii

care scăpau de prăbuşirea Imperiului Roman au depopulat semnificativ zonele anterior cultivate. Un alt avantaj de care se bucurau micii fermieri în Evul Mediu a apărut din adoptarea în secolul al VI-lea a unei noi tehnologii agricole: plugul greu care folosea adesea roţi." Folosită împreună cu un ham îmbunătăţit care le permitea ţăranilor să folosească mai mulţi boi, noua tehnologie a făcut mult mai uşoară defrişarea terenurilor împădurite din Europa de Nord.(19)

În astfel de condiţii, piaţa terenurilor s-a contractat aproape până la punctul de dispariţie. Terenuri noi pentru agricultură puteau fi obţinute pur şi simplu prin defrişare şi împărţirea unei părţi din fiecare parcelă nouă cu autorităţile locale competente. Acest proces, cunoscut sub numele de „defrisare", a oferit o modalitate confortabilă de creştere a populaţiei timp de secole după căderea Romei. Defrisarea a devenit deosebit de atractiva în regiunile nordice slab populate, după ce temperaturile mai calde din secolul al VIII-lea au făcut agricultura mai productivă.

Liderii triburilor germanice care au cucerit fostele teritorii romane se stabiliseră ca mari proprietari de pământuri. Cea mai mare parte a restului populaţiei cultiva parcele mici - dar în condiţii foarte diferite de cele care au venit mai târziu sub feudalism. Proprietarii de pământuri mai bogaţi, sau stăpânii, reprezentau aproximativ 7-10 % din populaţie. Se pare că înainte de anul 1000, două treimi dintre sătenii dintr-o zonă tipică a Franţei erau proprietari liberi de pământuri.(20) Aceştia deţineau aproximativ jumătate din tot terenul cultivat.(21)Existau puţini iobagi. Colonii, sau arendaşii, nu reprezentau mai mult de 5% din populaţie. Sclavia a persistat, dar la o scară mult mai mică decât în epoca romană.

Regatele germanice succesoare ale Romei au fost apărate militar de toţi oamenii liberi care se adunau să poarte arme la chemarea reprezentantului local al regelui, contele. Chiar şi „proprietarii mici şi mijlocii" erau aşteptaţi să se unească şi să trimită pe unii dintre ei să lupte ca infanterie.(22) În Edictul de la Pitres, Carol cel Pleşuv a ordonat tuturor celor care îşi permiteau să facă acest lucru să se adune pentru lupta călare. Papa Grigore al III-lea încercase să promoveze acest imperativ militar cu un secol mai devreme, interzicând consumul uman de carne de cal în 732.(23)Dar încă nu exista o distincţie de statut sau lege între infanteria proprietarilor liberi şi cavalerie. Toţi oamenii liberi participau la

adunările judiciare locale şi puteau solicita soluţionarea litigiilor contelui, o funcţie care exista încă din epoca romană târzie. Nu exista nobilime ca atare.
„Un fenomen social, nou ca fenomen de masă, a apărut brusc la orizont în anii 1980: mobilitatea socială. Primele sale victime au fost micii proprietari de loturi."(24) GUY BOIS
Pe măsură ce Evul Mediu a avansat, însă, s-au întâmplat mai multe lucruri care au destabilizat relaţiile care păstraseră independenţa fermierilor Yeoman şi a proprietarilor liberi din regatele germanice care au moştenit puterea după căderea Romei:
1. Populaţiile şi-au revenit treptat, punând presiuni mai mari asupra utilizării terenurilor.
De-a lungul mai multor secole, o mare parte din cele mai fertile terenuri nerevendicate au fost introduse în producţie, generând creştere în special în Europa de Nord.
Creşterea populaţiei de fermieri în raport cu oferta de terenuri a făcut ca munca fiecărui fermier să valoreze mai puţin. Majoritatea titlurilor de proprietate liberă au fost împărţite în parcele din ce în ce mai mici prin moştenire. În timpul Evului Mediu, copiii aveau tendinţa de a împărţi în mod egal moşiile părinţilor lor.
Fragmentarea proprietăţilor într-o perioadă de creştere a populaţiei a avut tendinţa de a face ca terenurile să fie din nou valoroase şi a dus la reapariţia pieţelor funciare active până la mijlocul secolului al X-lea.
2. În ultimele decenii ale secolului al X-lea, temperaturile au devenit brusc mai scăzute, cu un impact devastator asupra producţiei agricole. Trei eşecuri succesive ale recoltelor au dus la o foamete severă între 982 şi 984. Foametea a lovit din nou după o altă eşec al recoltei în 994.(25) Apoi, în 997, problema scăderii randamentelor culturilor a fost agravată de o ciumă, care a lovit micile ferme familiale cu o forţă deosebită, deoarece micii fermieri nu aveau resursele necesare pentru a înlocui forţa de muncă furnizată de membrii familiei pierduţi.
Aceste eşecuri ale recoltelor şi dezastre grupate i-au determinat iniţial pe fermierii să se îndatoreze. Când randamentele nu se recuperau, nu îşi puteau plăti ipotecile.
3. Relaţiile de putere au fost destabilizate progresiv de importanţa crescândă a cavaleriei grele. Istoricul medieval Frances Gies descrie transformarea cavalerului în armura in cel medieval:

Iniţial o personalitate cu un statut mediocru putin deasupra ţăranului prin calul şi armura sa scumpe, cavalerul şi-a îmbunătăţit încet poziţia în societate până când a devenit parte a nobilimii. Deşi cavalerii au rămas cel mai scăzut rang al clasei superioare, cavaleria a dobândit un prestigiu unic care a făcut din înobilare o onoare preţuita de marea nobilime şi chiar de regalitate. Acest prestigiu a fost în primul rând produsul politicii Bisericii de creştinizare a cavalerismului prin sfinţirea ceremoniei de înobilare şi prin patronajul unui cod de comportament cunoscut sub numele de cavalerism, un cod poate încălcat mai des decât onorat, dar care exercită o influenţă incontestabilă asupra gândirii şi conduitei posterităţii.(26)

După cum am relatat în Marea Rafuială, invenţia scăritei de sa i-a oferit cavalerului înarmat o capacitate de asalt formidabilă. Acum putea ataca cu viteză maximă şi nu putea fi aruncat din şa de impactul suliţei sale care lovea o ţintă. Valoarea militară a cavaleriei grele a fost sporită şi mai mult de o invenţie asiatică, care a pătruns în Europa de Vest în secolul al X-lea; potcoava de fier cu cuie. Aceasta a îmbunătăţit şi mai mult rezistenta calului la efort.(27)

De asemenea, la eficienţa îmbunătăţită a cavalerului înarmat au contribuit şaua conturată, care uşura mânuirea armelor grele, pintenul şi zăbala cu brizură simplă, care permiteau unui călăreţ să controleze calul cu o singură mână în timp ce lupta.(28) Împreună, aceste inovaţii tehnologice aparent minore au devalorizat dramatic importanţa militară a micilor fermieri, care nu îşi puteau permite să întreţină cai de război şi să se înarmeze. Cei mai ieftini dintre caii special crescuţi pentru război, caii mari de curse cunoscuţi sub numele de destrieri, valorau patru boi sau patruzeci de oi. Caii de război mai scumpi costau zece boi sau o sută de oi. Armura costa, de asemenea, o sumă pe care nici un mic fermier nu şi-o putea permite, echivalentă cu preţul a şaizeci de oi.(29) Faptul că vremea mai rece, lipsurile de recolte, foametea şi epidemiile au avut loc în perioada premergătoare anului 1000 a jucat, de asemenea, un rol în informarea comportamentului. Mulţi oameni erau convinşi că sfârşitul lumii sau a Doua Venire era aproape. Proprietari de pământ devotaţi sau speriaţi, mari şi mici, şi-au dat pământul Bisericii convinsi de iminenta apocalipsei.

„Doar un om sărac vinde pământ”

Condiţiile instabile de la sfârşitul secolului al X-lea au deschis calea pentru revoluţia feudală. Eşecurile recoltelor şi dezastrele grupate i-au determinat pe fermierii Yeoman să se afunde în datorii. Când randamentele culturilor nu au reuşit să se refacă, proprietarii liberi s-au confruntat cu o situaţie disperată. Pieţele pun întotdeauna cele mai mari presiuni asupra celor mai slabi proprietari. Într-adevăr, aceasta face parte din virtutea lor. Ei promovează eficienţa prin indepartarea activelor din mâinile celor fragili. Însă, în Europa sfârşitului secolului al X-lea, agricultura de subzistenţă era practic singura ocupaţie. Familiile care îşi pierdeau pământul îşi pierdeau singurele mijloace de supravieţuire. Confruntate cu această perspectivă neplăcută, mulţi sau majoritatea fermierilor liberi au decis să-şi renunţe la câmpurile în timpul revoluţiei feudale. În cuvintele lui Guy Bois, „Singura modalitate sigură prin care un ţăran putea păstra pământul pe care l lucra era să cedeze proprietatea asupra acestuia Bisericii, astfel încât să-i poată păstra uzufructul".(30) Alţii au cedat o parte sau tot pământul lor unor fermieri mai bogaţi în care aveau încredere, fie vecini prietenoşi, fie rude.

Aceste transferuri de proprietate se făceau cu condiţia ca fermierul, familia sa şi descendenţii săi să rămână pentru a lucra câmpurile. Fermierii săraci urmau să se bucure, de asemenea, de sprijinul reciproc al proprietarilor mai importanţi, acum „nobilii" care îşi puteau permite cai şi armuri şi, astfel, să ofere protecţie moşiilor extinse. O astfel de înţelegere poate fi văzută din punctul de vedere al noului iobag ca un compromis între continuarea proprietăţii economice şi executarea silită.

De cele mai multe ori, era o înţelegere pe care nu o putea refuza. Scăderea productivităţii nu numai că i-a plasat pe fermierii săraci într-o dilemă economică disperată; a instigat şi o creştere a violenţei prădătoare care a subminat securitatea proprietăţii. Cei fără resursele necesare pentru a -si insusi o parte din oferta disponibilă şi inadecvată de cai şi furaje au descoperit brusc că ei şi proprietatea lor nu mai erau în siguranţă. Pentru a pune dilema lor în termeni contemporani, era ca şi cum ai fi fost forţat să te înarmezi astăzi cu un nou tip de armă, dar costul acestui lucru era de 100.000 de dolari. Dacă nu puteai plăti acel preţ, erai la mila celor care puteau.În câţiva ani, capacitatea regelui şi a instanţelor de a impune ordinea s-a prăbuşit.(31)

Oricine cu armură şi un cal putea acum să devină legea însaşi. Rezultatul sfârşitului secolului al X-lea a fost o versiune a filmului Blade Runner, o sumedenie de inclestări şi jafuri pe care autorităţile constituite nu aveau puterea să le oprească.
Jafurile şi atacurile cavalerilor înarmaţi au perturbat peisajul rural. Nu este nicidecum evident, însă, că toate victimele acestui jaf au fost săracii. Dimpotrivă, proprietarii mari vârstnici,slabi pregătiţi militar erau ţinte mai atractive. Aveau mai mult de furat.
Nu a fost o coincidenţă că acest lucru s-a întâmplat chiar în momentul în care vremea mai rece, foametea şi ciuma puneau presiune pe resurse. Condiţiile megapolitice care duceau la prăbuşirea autorităţii existau de ceva timp. Potenţialul lor de a modifica relaţiile de putere în societate nu a fost realizat, totuşi, până când nu a fost declanşată o criză. Se pare că eşecurile recoltelor şi foametea au făcut exact acest lucru. Deşi secvenţa exactă a evenimentelor este dificil de reconstituit, se pare că jafurile au fost instigate, cel puţin parţial, de condiţii disperate.
Odată ce violenţa a fost dezlănţuită, a devenit evident că nimeni nu putea mobiliza forţa necesară pentru a o opri. Marea majoritate a fermierilor slab înarmaţi cu siguranţă puteau face prea puţin. Chiar şi zeci de fermieri pe jos ar fi fost surclasati de un singur cavaler înarmat călare. Fermierii liberi, la fel ca si autorităţile constituite, regii cu conţii lor, erau neputincioşi în a împiedica confiscarea pământurilor locale de către războinici înarmaţi.

„Pacea lui Dumnezeu”

În aceste condiţii disperate, Biserica a contribuit la aparitia feudalismului prin eforturile sale de a negocia un armistiţiu în mediul rural violent. Istoricul Guy Bois a descris situaţia astfel: „Neputinţa autorităţilor politice era de aşa natură încât Biserica le-a înlocuit în încercarea de a restabili ordinea, în mişcarea cunoscută sub numele de «Pacea lui Dumnezeu». «Consiliile Păcii» au proclamat o serie de interdicţii care au fost sancţionate prin anateme; vaste «adunări ale păcii» au primit jurămintele războinicilor. Mişcarea a apărut în sudul Frantei(Consiliul de la Charroux în 989, Consiliul de la Narbonne în 990), apoi s-a răspândit treptat...”(32)
Înţelegerea pe care a făcut-o Biserica a implicat recunoaşterea stăpânirii cavalerilor înarmaţi în comunităţile locale în schimbul încetării sau temperarii violenţei şi jafurilor.

Titlurile de proprietate funciară înscrise după creşterea violenţei de la sfârşitul secolului al X-lea au purtat brusc titlul „nobilis” sau „miles” ca o recunoastere a stăpânirii. Nobilimea, ca o stare separată, a fost creată de revoluţia feudală. Tranzacţiile de proprietate înregistrate pe numele aceloraşi indivizi cu doar câţiva ani mai devreme nu menţionaseră o astfel de distincţie.(33)
Având în vedere scăderea productivităţii şi insecuritatea economică a micilor proprietari, puterea megapolitică a cavalerilor înarmaţi a dus inevitabil la deţinerea de proprietăţi prin titularitate feudală. Până la sfârşitul primului sfert al secolului al XI-lea, fermierii Yeoman distruseseră în mare parte. Proprietăţile lor libere se micşoraseră la o fracţiune din extinderea lor anterioară şi acum erau lucrate doar cu jumătate de normă. Micii fermieri sau descendenţii lor erau iobagi care îşi petreceau cea mai mare parte a timpului muncind pe moşiile stăpânilor feudali, laici şi ecleziastici.
Prăbuşirea ordinii care a însoţit revoluţia feudală a dus la modificări de comportament care au întărit feudalismul. Printre acestea s-a numărat şi o creştere a construcţiei de castele. Castelele au apărut pentru prima dată în nord-vestul Europei ca structuri primitive din lemn în urma raidurilor vikinge din secolul al IX-lea. Iniţial centre de comandă pentru oficialii carolingieni, acestea au devenit posesiuni ereditare după revoluţia feudală. Aceste redute timpurii erau mult mai primitive decât aveau să devină mai târziu, dar erau totuşi dificil de atacat. Odată ridicate, castelele erau distruse doar cu cel mai mare efort. Pe măsură ce au început să împânzească zona rurală, castelele au făcut din ce în ce mai improbabil ca regele sau conţii săi să conteste eficient supremaţia locală a lorzilor.

Contribuţiile Bisericii la Productivitate

Feudalismul a fost răspunsul societăţii agricole la prăbuşirea ordinii într-o perioadă de productivitate scăzută. În primele etape ale feudalismului, Biserica a jucat un rol important şi productiv din punct de vedere economic. Printre contribuţiile Bisericii:
1. Într-un mediu în care puterea militară era descentralizată, Biserica era unică în măsură să menţină pacea şi să dezvolte reguli de ordine care depaseau suveranităţile locale fragmentate. Aceasta era o sarcină pe care nici o putere seculară nu era in masura să o îndeplinească. Observaţiile marii autorităţi religioase A. R. Radcliffe-Brown sunt relevante aici.

El a subliniat că „funcţia socială a unei religii este independentă de adevărul sau falsitatea sa”. Chiar şi cele care sunt „absurde şi respingătoare, cum ar fi cele ale unor triburi sălbatice, pot fi părţi importante şi eficiente ale maşinăriei sociale”.(34) Acesta a fost cu siguranţă cazul Bisericii în primele etape ale feudalismului. A ajutat la crearea de reguli, aşa cum numai religia o putea face, care le-au permis oamenilor să depăşească capcanele stimulentelor şi dilemele comportamentale. Unele dintre acestea erau dileme morale comune întregii vieţi umane. Dar altele erau dileme locale, unice condiţiilor megapolitice predominante. Biserica medievală a avut un rol special de jucat în restabilirea ordinii în mediul rural în ultimii ani ai secolului al X-lea. Prin acordarea de sprijin religios şi ceremonial autorităţilor locale,Biserica a redus costurile stabilirii, cel puţin a unor monopoluri locale slabe asupra violenţei. Ajutând la stabilirea ordinii în acest fel, Biserica a contribuit la condiţiile care au condus în cele din urmă la configuraţii mai stabile ale puterii.
Biserica a continuat să joace un rol mult timp după aceea în temperarea războaielor private şi a exceselor de violenţă care altfel nu puteau fi ţinute sub control de autorităţile civile. Importanţa relativă a Bisericii faţă de autorităţile seculare se reflectă în faptul că, până în secolul al XI-lea, principala diviziune administrativă a autorităţii în cea mai mare parte a Europei Occidentale a ajuns să fie parohia, mai degrabă decât vechile diviziuni ale autorităţii civile, ager şi pagus (oraşul) care persistaseră din epoca romană până în Evul Mediu.(35)
2. Biserica era principala sursă de conservare şi transmitere a cunoştinţelor şi informaţiilor tehnice. Biserica sponsoriza universităţi şi oferea educaţia minimă de care se bucura societatea medievală. Biserica oferea, de asemenea, un mecanism pentru reproducerea cărţilor şi manuscriselor, inclusiv aproape toate informaţiile contemporane despre agricultură şi creşterea animalelor. Scriptoria mănăstirilor benedictine(camere speciale unde manuscrisele erau copiate) poate fi înţeleasă ca o tehnologie alternativă la tipografii, care încă nu existau. Oricât de costisitoare şi ineficiente erau scriptoriile, acestea erau practic singurul mecanism pentru reproducerea şi conservarea cunoştinţelor scrise în perioada feudală.
3. Parţial pentru că administratorii săi de ferme erau alfabetizaţi, Biserica a contribuit mult la îmbunătăţirea productivităţii

agriculturii europene, în special în primele etape ale feudalismului. Înainte de secolul al XIII-lea, administratorii de ferme ai lorzilor laici erau aproape toţi analfabeţi şi ţineau evidenţe printr-un set elaborat de semne. Deşi fermierii isteţi ar fi putut fi alfabetizati, nu erau în măsură să beneficieze de nici o îmbunătăţire a metodelor de producţie pe care nu o puteau inventa singuri sau vedea cu propriii ochi. Prin urmare, Biserica a fost esenţială pentru îmbunătăţirea calităţii cerealelor, fructelor şi animalelor de reproducţie. Datorită proprietăţilor sale extinse răspândite pe întregul continent european, Biserica putea trimite cele mai productive seminţe şi animale de reproducţie în zonele în care producţia era în scădere. Cererea de vin sacramental în Europa de Nord i-a determinat pe călugări să experimenteze cu soiuri de struguri mai rezistente care puteau supravieţui în climate mai reci. Biserica a contribuit, de asemenea, la creşterea productivităţii agriculturii medievale în alte moduri. Multe dintre parcelele mici, economic neproductive donate Bisericii în timpul revoluţiei feudale au fost reconfigurate pentru a le face mai uşor de cultivat. Biserica a oferit şi servicii auxiliare necesare comunităţilor agricole mici. În multe zone, morile deţinute de Biserică măcinau cerealele obtinand făină.

4. Biserica a îndeplinit multe funcţii care sunt astăzi absorbite de guvern, inclusiv furnizarea de infrastructură publică. Aceasta este o parte a modului în care Biserica a contribuit la depăşirea a ceea ce economiştii numesc „dilemele bunurilor publice" într-o epocă a autorităţii fragmentate. Ordine religioase specifice din Biserica medievală timpurie s-au dedicat sarcinilor de inginerie aplicată, cum ar fi reconstructia drumurilor, reconstrucţia podurilor prăbuşite şi repararea apeductelor romane dărăpănate.

De asemenea, au curăţat terenuri, au construit baraje şi au drenat mlaştini. Un nou ordin monastic, Cartusian, a săpat prima fântână „arteziană" în Artois, Franţa. Folosind forajul cu percuţie, au săpat o gaură mică suficient de adâncă pentru a crea o fântână care nu avea nevoie de pompă.(36) Ordinul Cistercian s-a angajat să construiască şi să întreţină diguri precare în Ţările de Jos din Europa. Fermierii au cedat terenuri mănăstirilor cisterciene şi apoi le-au arendat, în timp ce călugării şi-au asumat întreaga responsabilitate pentru întreţinere şi reparaţii. Cistercienii au preluat, de asemenea, conducerea în dezvoltarea echipamentelor acţionate de apă, care au fost adoptate pentru utilizări atât de

răspândite precum „zdrobirea, ridicarea, măcinarea şi presarea”.(37) Mănăstirea Clairvaux a săpat un canal lung de trei kilometri din râul Aube.(37) Biserica a intervenit, de asemenea, pentru a construi drumuri şi poduri noi acolo unde centrele populate se mutaseră în afara zonei vechilor drumuri de garnizoană romane. Episcopii acordau indulgenţe domnilor locali care construiau sau reparau traversările râurilor şi întreţineau adaposturi pentru călători. Un ordin de călugări înfiinţat de Sfântul Benezet, Fraţii Pontifi sau „Fraţii Podului”, au construit câteva dintre cele mai lungi poduri existente atunci, inclusiv podul Pont d’Avignon, o structură masivă cu douăzeci de arcade peste Ron, cu o combinaţie de capelă şi vamă la un capăt. Chiar şi Podul Londrei, care a existat până în secolul al XIX-lea, a fost construit de un capelan şi finanţat parţial printr-o contribuţie de 1.000 de mărci din partea legatului papal.(39)
5. Biserica a contribuit, de asemenea, la dezvoltarea unei pieţe mai complexe. Construcţia de catedrale, de exemplu, diferă ca natură de infrastructura publică, cum ar fi podurile şi apeductele. În principiu, cel puţin, structurile bisericeşti erau folosite doar pentru servicii religioase şi nu ca artere comerciale. Totuşi, nu trebuie uitat faptul că construcţia de biserici şi catedrale a contribuit la crearea şi aprofundarea pieţelor pentru multe abilităţi artizanale şi inginereşti. În acelaşi mod în care cheltuielile militare ale statului-naţiune în timpul Războiului Rece au ajutat, în mod neintenţionat, la incubarea internetului, tot aşa construirea de catedrale medievale a dus la efecte secundare de tipul dezvoltarii comerţului.
Biserica a fost un client principal al ocupatiilor din domeniul construcţiilor şi al mestesugarilor. Achiziţiile bisericii de argint pentru slujbele de împărtăşanie,candelabre şi opere de artă pentru decorarea bisericilor au contribuit la crearea unei pieţe pentru bunuri de lux care altfel nu ar fi existat.
În multe privinţe, Biserica a contribuit la temperarea ferocităţii violenţei declanşate de cavalerii înarmaţi în timpul şi după „revoluţia feudală”. Mai ales în primele secole ale feudalismului, Biserica a contribuit semnificativ la îmbunătăţirea productivităţii economiei agricole. A fost o instituţie esenţială, bine adaptată nevoilor societăţii agrare de la sfârşitul Evului Mediu.

Vulnerabilitatea la violenţă

În „cei treizeci sau patruzeci de ani de tulburări violente, revoluţia feudală din anul 1000” - la fel ca şi căderea Romei cu cinci secole

mai devreme, a fost un eveniment unic, cauzat de o interacţiune complexă de influenţe. Totuşi, într-un anumit sens, triumful mali homines (oamenilor răi) şi opresiunile pe care le-au provocat reflectă perfect vulnerabilitatea esenţială a societăţii agricole la violenţă. Spre deosebire de faza de cules a existenţei umane, agricultura a introdus un salt cuantic în violenţa organizată şi opresiune.
Încă de la începuturi, acest lucru s-a reflectat în culturile mai militante ale popoarelor agricole. Zeii societăţilor agricole timpurii erau zei ai ploilor şi inundaţiilor, ale căror funcţii reflectau preocupările acelor societăţi asupra factorilor care determinau randamentele culturilor. Cel care trimitea ploaia sau apa era adesea şi zeul războiului, invocat de primii regi, care erau, mai presus de toate, conducători ai războiului.
Strânsa legătură dintre agricultură şi război s-a reflectat în imaginaţia religioasă a oamenilor ale căror vieţi au fost transformate de inovaţiile revoluţiei agricole. Expulzarea din Grădina Edenului poate fi văzută ca o relatare figurativă a transformării societăţii de la cules catre agricultură, de la o viaţă liberă cu hrană culesă din abundenţa naturii cu puţină muncă la o viaţă de muncă grea.

PARADISUL PIERDUT

Agricultura a pus omenirea pe un curs complet nou. Primii fermieri au plantat cu adevărat seminţele civilizaţiei. Din truda lor au aparut oraşe, armate, aritmetică, astronomie, temniţe, vin şi whisky, cuvântul scris, regi, sclavie şi război. Totuşi, în ciuda tuturor dramelor pe care agricultura avea să le adauge vieţii, trecerea de la economia primordială pare să fi fost complet nepopulară încă din primele sale zile. Dovada sunt relatările păstrate în Cartea Genezei, care povestesc alungarea din paradis. Parabola biblică a Grădinii Edenului este o aducere aminte plăcută a vieţii uşoare de care se bucura culegătorul în pustiu.
Cercetătorii indică faptul că termenul „Eden” pare să derive dintr-un cuvânt sumerian pentru „pustietate”.
Trecerea de la o viaţă liberă şi redus populată în sălbăticie la o viaţă sedentară într-un sat agricol a fost un motiv de profund regret, exprimat nu numai în Biblie, ci şi în resentimentul continuu al omenirii faţă de a se trezi dimineaţa şi de a merge la muncă. După cum a scris Stephen Boyden în *Civilizaţia occidentală în perspectivă biologică*, noul mod de viaţă care a însoţit agricultura a fost „evolutionar-deviant”.(43)

Înainte de apariţia agriculturii, mii de generaţii umane au trăit aşa cum a trăit Adam în Eden, la invitaţia Creatorului său: „Din fiecare pom din grădină poţi mânca în voie”. Vânătorii şi culegătorii nu aveau recolte de îngrijit, nici turmă de supravegheat, nici taxe de plătit. Asemenea vagabonzilor, culegătorii umblau unde doreau, munceau puţin şi nu răspundeau nimănui.
Odată cu agricultura, a început un nou mod de viaţă, şi în condiţii mult mai presante.
„Spini şi mărăcini îţi va da; şi vei mânca iarba de pe câmp; în sudoarea feţei tale iti vei mânca pâinea.” Agricultura era o muncă grea.
Amintirea vieţii de dinainte de agricultură era cea a paradisului pierdut.
Mai mult decât şi-ar fi putut imagina, fermierii au creat noi condiţii care au modificat drastic logica violenţei. Nu este o coincidenţă faptul că Cartea Genezei îl numeşte pe Cain, primul ucigaş, „un lucrător al pământului”. Într-adevăr, face parte din puterea profetică neobişnuită a Bibliei faptul că povestea aceasta a fost încredinţată păstorilor care au înţeles cu uşurinţă cum agricultura a oferit un punct de sprijin pentru violenţă. În câteva versete, relatarea biblică surprinde logica care a durat mii de ani pentru a se desfăşura în practică. Agricultura a fost un incubator de dispute. Agricultura a creat capital staţionar la scară largă, crescând beneficiile violenţei şi sporind dramatic provocarea protejării activelor. Agricultura a adus pentru prima dată faradelege, cât şi plata de biruri către guvern.

CAPITOLUL 4
ULTIMELE ZILE ALE POLITICII

Paralele între declinul senil al Sfintei Biserici Mame şi statul dădacă

„De asemenea, cred şi sper că politica şi economia vor înceta să mai fie la fel de importante în viitor pe cât au fost în trecut; va veni vremea când majoritatea controverselor noastre actuale
pe aceste teme vor părea la fel de triviale sau lipsite de sens ca si dezbaterile teologice în care cele mai ascuţite minţi ale Evului Mediu şi-au risipit energiile.(1) ARTHUR C. CLARKE

A vorbi despre moartea iminentă a politicii este inevitabil să pară ridicol sau optimist, în funcţie de dispoziţia ta. Totuşi, asta este ceea ce Revoluţia Informaţională este probabil să aducă. Pentru cititorii crescuţi într-un secol saturat de politică, ideea că viaţa ar putea continua fără ea poate părea fantezistă, echivalentul cu afirmatia că cineva ar putea trăi doar absorbind nutrienţi din aer. Totuşi,politica în sensul modern, ca preocupare pentru controlul şi raţionalizarea puterii statului, este în mare parte o invenţie recenta. Credem că aceasta se va sfârşi odată cu lumea modernă, aşa cum încurcătura de îndatoriri şi obligaţii feudale care au captivat atenţia oamenilor în Evul Mediu s-a încheiat odată cu Evul Mediu. În perioada feudală, aşa cum subliniază istoricul Martin van Creveld, „politica nu exista (însuşi conceptul nu fusese încă inventat şi datează abia din secolul al XVI-lea).”(2)
Gândul că politică, aşa cum o ştim acum, nu a existat înainte de perioada modernă poate părea surprinzător, mai ales având în vedere că Aristotel scrisese un eseu cu acel titlu în vremea lui Alexandru cel Mare. Dar priviţi cu atenţie. Cuvintele folosite în textele antice nu sunt neapărat concepte contemporane. Aristotel a scris, de asemenea, un eseu intitulat „Despre Refutări Sofistice”, un termen la fel de lipsit de sens astăzi precum era „Politica” în Evul Mediu. Cuvântul pur şi simplu nu era folosit. Prima sa apariţie cunoscută în limba engleză datează din 1529.(3) Chiar şi atunci, „politica” pare să fi fost un peiorativ, derivat dintr-un cuvânt francez vechi, „politique”, folosit pentru a descrie „oportuniştii şi pe cei care amana sa isi asume riscuri,raspundere,etc”. (4)
A durat aproape două mii de ani pentru ca acest concept latent al lui Aristotel să apară cu sensul pe care îl cunoaştem acum. De ce? Înainte ca lumea modernă să poată folosi cuvântul lui Aristotel în mod semnificativ, erau necesare condiţii megapolitice care să crească dramatic randamentul violenţei. Revoluţia Prafului de Puşcă, pe care am analizat-o în „Marea Rafuială”, a făcut exact asta. A ridicat randamentul violenţei mult peste ceea ce fusese vreodată. Aceasta a făcut ca întrebarea cine controla statul să fie mai importanta decât a fost vreodată. În mod logic şi inevitabil, politica a apărut din lupta pentru controlul creşterii bruşte a puterii. Politica a aparut acum cinci secole, odată cu primele etape ale industrialismului. Acum este pe moarte. O repulsie răspândită împotriva politicilor şi a politicienilor cuprinde lumea.

O vedem în ştiri şi speculaţii despre detaliile ascunse ale cazului Whitewater(Scandalul Whitewater a fost o excrocherie imobiliară care a intrat în atenţia publică în anii 1990.Schema pusa in practica de preşedintele Bill Clinton şi soţia sa, Hillary, împreună cu asociaţii lor,Whitewater a fost o investiţie de dezvoltare imobiliara care s-a transformat într-o investiţie eşuată) şi uciderea neglijent acoperita a lui Vincent Foster. O vedem si în alte alte scandaluri care îl privesc pe preşedintele Bill Clinton. Vedem în ele rapoarte despre delapidări de fonduri de către congresmeni democrati de frunte de la Poşta Camerei Reprezentanţilor. O vedem în scandaluri care au dus la demisii în cercul lui John Major şi scandaluri similare din Franţa, care au ajuns la doi prim-miniştri recenţi, Eduard Balladur şi Alain Juppe. Scandaluri şi mai mari au fost dezvăluite în Italia, unde Giulio Andreotti, de şapte ori prim-ministru, a fost adus la boxa acuzaţilor pentru a fi judecat sub acuzaţii care includ legături cu Mafia şi ordonarea uciderii lui Mino Pecorelli, un jurnalist de investigaţii. Alte scandaluri au pătat reputaţia prim-ministrului spaniol Filipe Gonzales.
Acuzaţiile de corupţie i-au costat pe patru prim-miniştri japonezi locurile de muncă în primii cinci ani dupa 1990. Departamentul de Justiţie al Canadei a susţinut într-o scrisoare adresată autorităţilor elveţiene că fostul prim-ministru Brian Mulroney a primit mită în valoare de 1,8 miliarde de dolari canadieni de la reprezentantul Airbus ,omul de afaceri germano-canadian Karlheinz Schreiber pentru a securiza vanzari de aeronave Airbus catre Air Canada.(5) Willy Claes, secretarul general al NATO, a fost forţat să demisioneze din cauza unui val de acuzaţii de corupţie.
Chiar şi în Suedia, Mona Sahlin, viceprim-ministru şi prezumtiv prim-ministru, a fost forţată să demisioneze din cauza acuzaţiilor că a folosit carduri de credit guvernamentale pentru a cumpăra scutece şi alte bunuri de uz casnic. Aproape peste tot, în ţările cu state sociale mature, considerate cândva bine guvernate, oamenii îşi urăsc liderii politici.

Dispreţul ca indicator principal

Indignarea morală împotriva liderilor corupţi nu este un fenomen istoric izolat, ci un precursor comun al schimbării. Se întâmplă iar şi iar ori de câte ori o eră cedează locul alteia. Ori de câte ori schimbarea tehnologică a separat vechile forme de noile forţe motrice ale economiei, standardele morale se schimbă, iar oamenii

încep să-i trateze pe cei aflaţi la conducerea vechilor instituţii cu un dispreţ tot mai mare.
Această repulsie larg răspândită iese la iveală cu mult înainte ca oamenii să dezvolte o nouă ideologie coerentă a schimbării. În timp ce scriem aceste rânduri, există încă puţine dovezi ale unei respingeri articulate a politicii. Aceasta va veni mai târziu. Majorităţii contemporanilor dumneavoastră nu le-a trecut încă prin minte posibilitatea unei vieţi fără politică. Ceea ce avem în ultimii ani ai secolului al XX-lea este un dispreţ nearticulat.
Ceva similar s-a întâmplat la sfârşitul secolului al XV-lea, dar la acea vreme religia, mai degrabă decât politica, era într-un proces de reducere a dimensiunilor.
În ciuda credinţei populare în „caracterul sacerdotal al funcţiei”(6) atât rangurile superioare, cât şi cele inferioare ale clerului erau tratate cu cel maii mare dispreţ – similar cu atitudinea populară faţă de politicienii şi birocraţii de astăzi. Se credea pe scară largă că clerul superior era corupt, lumesc şi venal. Şi nu fără motiv. Mai mulţi papi din secolul al XV-lea s-au arătat a fi nişte bastarzi. Stima fata de clerul inferior era şi mai scăzută, deoarece prolifera la sate şi la oraşe, cerşind pomană şi oferindu-se frecvent să vândă harul lui Dumnezeu şi iertarea păcatelor oricui ar fi investit în schimb ,bani.
Sub „crusta evlaviei superficiale” se afla un sistem corupt şi din ce în ce mai disfuncţional. Mulţi şi-au pierdut respectul pentru cei care îl conduceau, cu mult înainte ca cineva să îndrăznească să spună că nu funcţionează. O viaţă saturată de religie, care nu făcea nici o distincţie între spiritual şi temporal, îşi epuizase posibilităţile. Sfârşitul său era inevitabil cu mult înainte ca Luther să-şi ţintuiască cele 95 de teze pe uşa bisericii din Wittenberg.

O REFORMĂ SECULARĂ

Credem că reacţia împotriva politicii de saturaţie urmează o cale similară.
Moartea Uniunii Sovietice şi repudierea socialismului fac parte dintr-un model amplu de depolitizare care cuprinde lumea. Acest lucru este acum cel mai evident într-un dispreţ tot mai mare faţă de cei care conduc guvernele lumii. Este determinat doar în parte de conştientizarea faptului că sunt corupţi şi predispuşi să vândă „indulgenţe” rezultate din dificultăţi politice în schimbul contribuţiilor la campanie sau al ajutorului special în comerţul cu

mărfuri pentru a-şi subvenţiona finanţele personale.
Reacţia împotriva politicienilor este motivată şi de conştientizarea tot mai largă că multe dintre lucrurile pe care le fac cu costuri mari sunt inutile, în acelaşi mod în care organizarea unui alt pelerinaj al penitenţilor care să mărşăluiască desculţi prin zăpadă sau fondarea unui alt ordin de călugări cerşetori la sfârşitul secolului al XV-lea ar fi putut să facă prea puţin pentru a îmbunătăţi productivitatea sau a reduce presiunile asupra nivelului de trai.

Ultimele zile ale Sfintei Biserici Mame

La sfârşitul Evului Mediu, Biserica monolitică ca instituţie devenise senilă şi contraproductivă, o schimbare semnificativă faţă de contribuţia sa economică pozitivă cu cinci secole mai devreme.
După cum am explorat în capitolul precedent, Biserica a jucat un rol principal la sfârşitul secolului al X-lea în stabilirea ordinii şi facilitarea redresării economice după anarhia care a marcat sfârşitul Evului Mediu.
La acea vreme, Biserica era indispensabilă pentru supravieţuirea unui număr considerabil de mici proprietari liberi şi iobagi care constituiau cea mai mare parte a populaţiei Europei de Vest.
Până la sfârşitul secolului al XV-lea, Biserica devenise un impediment major pentru productivitate. Poverile pe care le impunea populaţiei împingeau în jos nivelul de trai.
Acelaşi lucru se poate spune şi despre statul-naţiune de astăzi. A fost o adaptare necesară la noile condiţii megapolitice create de Revoluţia Prafului de Puşcă de acum cinci secole. Statul-naţiune a lărgit sfera pieţelor şi a înlocuit autorităţile locale fragmentate într-un moment în care zonele comerciale mai cuprinzătoare aduceau profituri mari. Faptul că negustorii de aproape peste tot în Europa s-au aliat spontan cu monarhul ca autoritate centrala în timp ce acesta manevra pentru a-si consolida autoritatea este în sine o dovadă grăitoare că statul-naţiune în forma sa timpurie era bun pentru afaceri. A ajutat la ridicarea poverilor impuse comerţului de moşierii feudali şi magnaţii locali.
Într-o lume în care recurenţa violenţei era mare şi în creştere, statul-naţiune era o instituţie utilă. Dar cinci secole mai târziu, pe măsură ce acest mileniu se apropie de sfârşit, condiţiile megapolitice s-au schimbat. Recurgerea la violenţa este în scădere, iar statul-naţiune, la fel ca Biserica la amurgul Evului Mediu, este un anacronism care a devenit o piedică pentru dezvoltare

şi productivitate.
La fel ca si Biserica de atunci, statul-naţiune de astăzi şi-a epuizat posibilităţile. Este falimentar, o instituţie crescută până la o extremă senilă. La fel ca si Biserica de atunci, a servit drept formă dominantă de organizare socială timp de cinci secole. După ce supravieţuise condiţiilor care l-au adus la existenţă, este copt pentru a cădea. Şi va cădea. Tehnologia grabeste o revoluţie în exercitarea puterii care va distruge statul-naţiune la fel de sigur cum armele cu praf de puşcă şi tiparul au distrus monopolul Bisericii medievale.
Dacă raţionamentul nostru este corect, statul-naţiune va fi înlocuit de noi forme de suveranitate, unele dintre ele unice în istorie, altele amintind de oraşele-stat şi republicile comerciale medievale ale lumii premoderne. Ceea ce era vechi va fi iar nou după anul 2000. Iar ceea ce era de neimaginat va deveni ceva obişnuit. Pe măsură ce scara tehnologiei explodeaza, guvernele vor constata că trebuie să concureze ca şi corporaţiile pentru venituri, nepermiţându-le să perceapă pentru serviciile lor un preţ mai mare decât valorează acestea contribuabilului. Implicaţiile complete ale acestei schimbări sunt aproape de neimaginat.

ATUNCI ŞI ACUM

Ceva similar s-ar fi putut spune acum cinci sute de ani, la începutul secolului al XV-lea. Atunci, ca şi acum, civilizaţia occidentală se afla în pragul unei transformări momentale. Deşi aproape nimeni nu ştia, societatea medievală murea. Moartea ei nu a fost nici anticipată, nici înţeleasă pe scară largă. Cu toate acestea, starea de spirit predominantă era una de profundă posomorîre. Acest lucru este comun la sfârşitul unei ere, deoarece gânditorii convenţionali simt că lucrurile se destramă, că „şoimul nu poate să-l audă pe şoimar”. Totuşi, inerţia lor mentală este adesea prea mare pentru a înţelege implicaţiile configuraţiilor emergente ale puterii. Istoricul medieval Johan Huizinga a scris despre sfârşitul Evului Mediu: „Cronicarii secolului al XV-lea au fost, aproape toţi, păcăliţi de o apreciere greşită absolută a timpurilor lor, ale cărei forţe motrice reale le-au scăpat atenţiei.(8)

Mituri trădate

Schimbările majore în dinamica fundamentală a puterii tind să-i deruteze pe gânditorii convenţionali, deoarece expun mituri care raţionalizează vechea ordine dar cărora le lipseşte orice putere

explicativă reală. La sfârşitul Evului Mediu, ca şi acum, exista o prăpastie deosebit de mare între miturile oferite şi realitate. După cum spunea Huizinga despre europeni la sfârşitul secolului al XV-lea, „Întregul lor sistem de idei era pătruns de ficţiunea conform căreia cavalerismul conducea lumea". (9) Aceasta este apropiata de presupunerea contemporană că societatea este guvernată de voturi şi concursuri de popularitate.

Nici una dintre idei nu rezistă unei examinări atente. Într-adevăr, ideea că cursul istoriei este determinat de numărarea democratică a dorinţelor este la fel de absurdă ca noţiunea medievală determinata de un cod al bunelor maniere elaborat numit cavalerism.

Faptul ca a enunta acest lucru se învecinează cu erezia sugerează cât de diferită este gândirea convenţională de o înţelegere realistă a dinamicii puterii în societatea industrială târzie.

Este o problemă pe care o examinăm îndeaproape în această carte. În opinia noastră, votul a fost un efect mai degrabă decât o cauză a condiţiilor megapolitice care au dat naştere statului-naţiune modern. Democraţia de masă şi conceptul de cetăţenie au înflorit pe măsură ce statul-naţiune a crescut. Acestea se vor clătina pe măsură ce statul-naţiune se clatină, provocând la fel de multă consternare la Washington precum erodarea cavalerismului a provocat la curtea ducelui de Burgundia acum cinci sute de ani.

PARALELE ÎNTRE CAVALERISM ŞI CETĂŢENIE

Dacă puteţi înţelege cum şi de ce importanţa jurămintelor cavalereşti a dispărut odată cu trecerea la o organizare industrială a societăţii, veţi fi mai bine poziţionaţi pentru a vedea cum cetăţenia, aşa cum o ştim acum, a putut dispărea în Era Informaţiei. Ambele au îndeplinit o funcţie similară. Ele au facilitat exercitarea puterii în două seturi destul de diferite de condiţii megapolitice. Jurămintele feudale au predominat într-o perioadă în care tehnologia defensivă era primordială, suveranităţile erau fragmentate, iar persoanele fizice şi juridice isi exercitau puterea militară în nume propriu. Înainte de Revoluţia Prafului de Puşcă, războaiele fuseseră purtate în mod normal de mici contingente de oameni înarmaţi. Chiar şi cei mai puternici monarhi nu aveau militum perpetuum, sau armate permanente.

Ei îşi trăgeau sprijinul militar de la vasalii lor, lorzii mai mari, care, la rândul lor, se bazau pe vasalii lor, lorzii mai mici, care, la rândul lor, se bazau pe vasalii lor, cavalerii.

Întregul lanţ al loialităţii cobora în ierarhie până la persoana cu cea mai joasă poziţie socială, considerată demnă să poarte arme.

Uniforme sau divergenţe?

Spre deosebire de o armată modernă, o armată medievală, înainte de ascensiunea cetăţeniei, nu mărşăluia pe câmpul de luptă echipată în uniforme. Dimpotrivă, fiecare servitor sau vasal, fiecare cavaler, baronet sau lord de grad diferit avea propria livrea distinctivă care reflecta locul său în ierarhie. În loc de uniforme, existau divergenţe care accentuau structura verticală a societăţii, în care fiecare poziţie era diferită. După cum spunea Huizinga, războinicii medievali se distingeau prin „semne exterioare de... divergenţe: livrele, culori, insigne, strigăte de grup".(10)

Nici războaiele nu erau purtate doar de guverne sau naţiuni. După cum a subliniat Martin van Creveld, noţiunile moderne de război, aşa cum sunt stilizate de strategi precum Carl von Clausewitz, denaturează realitatea conflictului premodern. Van Creveld scrie: Timp de o mie de ani după căderea Romei, conflictele armate au fost purtate de diferite tipuri de entităţi sociale. Printre acestea se numărau triburile barbare, Biserica, baronii feudali de toate rangurile, oraşele libere, chiar şi indivizi privaţi. Nici „armatele" perioadei nu semănau deloc cu cele pe care le cunoaştem astăzi; într-adevăr, este dificil să găseşti un cuvânt care să reflecte realitatea.

Războiul era purtat de grupuri de servitori care îmbrăcau haine militare şi îşi urmau stăpânul.

În astfel de condiţii, era evident crucial pentru senior ca servitorii săi „să-şi îmbrace hainele militare şi să-l urmeze". De aici şi accentul puternic pus pe jurământul cavaleresc.

Onoarea cavalerului medieval şi datoria soldatului recrut îndeplineau funcţii paralele. Omul medieval era legat prin jurăminte de indivizi şi de Biserică, în acelaşi mod în care oamenii modernii sunt legaţi prin cetăţenie de statul naţional. Încălcarea unui jurământ era echivalentul medieval al trădării. Oamenii din Evul Mediu târziu recurgeau la gesturi extreme pentru a evita încălcarea jurămintelor, la fel cum milioane de cetăţeni moderni mergeau la moarte în timpul războaielor mondiale, atacând cuiburi de mitraliere pentru a-şi îndeplini îndatoririle de cetăţeni.

Atât cavalerismul, cât şi cetăţenia au adăugat o dimensiune suplimentară calculului simplu care altfel ar descuraja fiinţele umane nedoctrinate să intre pe un câmp de luptă şi să rămână acolo când lucrurile deveneau dificile. Cavalerismul şi cetăţenia i-au condus pe oameni la a ucide şi la riscul de a muri. Doar valori exigente şi exagerate care sunt puternic întărite de instituţiile de conducere pot servi acestei funcţii.

Evitarea analizei cost-beneficiu

Succesul şi supravieţuirea oricărui sistem depind de capacitatea sa de a mobiliza efortul militar în perioade de conflict şi criză. Evident, decizia din partea unui cavaler medieval sau a unui soldat aflat în tranşee în Primul Război Mondial de a-şi risca viaţa în bătălie nu era probabil informată de un calcul sobru, cost-beneficiu. Rareori războaiele sunt purtate atât de uşor sau recompensele pentru cei care suportă greul luptelor eclipsează atât de mult posibilele costuri pe care o armată cu optimizatori economici ar putea fi recrutată pentru a se arunca pe câmpul de luptă. Aproape fiecare război şi, într-adevăr, majoritatea bătăliilor au momente în care deznodamantul s-ar putea schimba într-o clipă. După cum studenţii istoriei militare ştiu bine, diferenţa dintre înfrângere şi victorie este adesea dată de vitejia, curajul şi ferocitatea cu care soldaţii individuali îşi asumă atributiile. Dacă oamenii care luptă nu sunt dispuşi să moară pentru o bucată de pământ care nu ar valora o lupta , atunci probabil nu vor triumfa împotriva unui duşman altfel egal.

Acest lucru are implicaţii importante. Cu cât suveranităţile sunt mai eficiente în limitarea dezertărilor şi încurajarea efortului militar, cu atât este mai probabil ca acestea să prevaleze militar. În război, cele mai utile sisteme de valori îi determină pe oameni să se comporte în moduri pe care calculul raţional pe termen scurt le-ar exclude. Nici o organizaţie nu si-ar putea mobiliza eficient puterea militară dacă indivizii pe care îi trimite în luptă s-ar simţi liberi să isi calculeze propriul avantaj de a se alăture luptei sau de a dezerta în consecinţă. Dacă ar fi aşa, aproape niciodată nu ar lupta. Numai în cele mai favorabile circumstanţe sau în cele mai disperate, persoana raţională ar dori să se angajeze într-o bătălie potenţial letală, bazată pe analişti cost-beneficiu pe termen scurt. Poate că Homo economicus ar putea lupta într-o zi însorită, când forţele de partea sa ar fi copleşitoare, inamicul slab şi potenţialele

recompense ale bătăliei atrăgătoare. Poate. De asemenea, ar putea lupta dacă ar fi încolţit de canibali prădători.
Dar acestea sunt circumstanţe extreme. Dar ce se întâmplă cu condiţiile mai comune ale războiului, care nu sunt nici atât de atractive încât să treacă de analiza cost-beneficiu, nici atât de disperate încât să nu ofere nici o cale de ieşire? Aici concepte precum cavalerismul şi cetăţenia contribuie în mod important la utilizarea cu succes a puterii militare. Cu mult înainte de începerea unei bătălii, organizaţiile predominante trebuie să convingă indivizii că respectarea anumitor îndatoriri faţă de stăpân sau faţă de statul naţional este mai importantă decât viaţa însăşi. Miturile şi raţionalizările pe care societăţile le folosesc pentru a încuraja asumarea riscurilor pe câmpul de luptă sunt o parte cheie a priceperii lor militare. Pentru a fi eficiente, aceste mituri trebuie adaptate la condiţiile megapolitice predominante.
Ficţiunea conform căreia cavalerismul conduce lumea nu mai înseamnă nimic astăzi, mai ales într-un oraş precum New York. Dar era mitul preţuit al feudalismului. Acesta justifica şi raţionaliza legăturile de obligaţii care îi legau pe toţi sub dominaţia Bisericii şi a unei nobilimi războinice. Într-o perioadă în care războaiele private de lăcomie erau la ordinea zilei, exercitarea puterii şi însăşi supravieţuirea indivizilor depindeau de disponibilitatea altora de a-şi îndeplini promisiunile de serviciu militar în condiţii de constrângere. Era evident crucial ca aceste promisiuni să fie bazate pe încredere.

Înainte de naţionalitate

Spre deosebire de astăzi, conceptul de naţionalitate a jucat un rol insignifiant în stabilirea suveranităţii în Evul Mediu.
Monarhii, precum şi unii prinţi ai Bisericii şi lorzi puternici, deţineau teritorii prin drept privat. Într-un mod care nu are analogie modernă, aceşti lorzi puteau vinde sau dona teritorii sau dobândi altele noi prin transfer sau căsătorie, precum şi prin cucerire. Astăzi, cu greu ţi-ai putea imagina Statele Unite căzând sub suveranitatea unui preşedinte portughez care nu vorbea limba engleză, pentru că acesta s-a căsătorit întâmplător cu fiica fostului preşedinte american. Totuşi, ceva similar era ceva obişnuit în Europa medievală. Puterea se transmitea prin descendenţă ereditară. Oraşele şi ţările îşi schimbau suveranii aşa cum antichităţile îşi schimbă azi proprietarii.

În multe cazuri, suveranii nu erau originari din regiunile în care se aflau proprietăţile lor. Uneori nu vorbeau limba locală sau o vorbeau prost, cu accente puternice. Dar nu conta prea mult pentru legăturile obligaţiilor personale dacă un spaniol era rege al Atenei sau un austriac era rege al Spaniei.

Suveranitatea corporativă

Suveranitatea a fost exercitată şi de corporaţii religioase precum Cavalerii Templieri, Cavalerii Sfântului Ioan, Cavalerii Teutoni şi Cavalerii de Malta. Deşi Cavalerii de Malta încă există şi, în timp ce scriem aceste rânduri, sunt pregătiţi să-şi recapete suveranitatea asupra Fortului Sfântul Angelo din Malta, astfel de instituţii hibride nu au avut omologi moderni.

Aceştia combinau activităţi religioase, sociale, judiciare şi financiare cu suveranitatea asupra localităţilor.(11)

Deşi exercitau jurisdicţie teritorială, erau aproape opusul guvernelor de astăzi, prin faptul că naţionalitatea nu juca nici un rol în mobilizarea sprijinului lor sau în schema lor de guvernare. Membrii şi ofiţerii acestor ordine religioase proveneau din toate părţile Europei creştine sau „creştinătăţii", aşa cum era cunoscută. Nimeni nu a considerat potrivit sau necesar ca cei care conduceau să fie aleşi din rândul populaţiilor locale. Mobilizarea sprijinului în schema fragmentată de guvernare medievală nu depindea de o identitate naţională sau de o datorie faţă de stat, ca în timpurile moderne, ci de loialitatea personală şi de legăturile obişnuite care trebuiau respectate ca o chestiune de onoare personală. Jurămintele de a respecta aceste îndatoriri puteau fi depuse de oricine, de oriunde, cu condiţia să fie considerat demn prin poziţia sa socială.

Jurământul

Jurămintele cavalereşti legau indivizii unii de alţii şi implicau onoarea celor care erau părţi in ele. După cum a scris Huizinga, „făcând un jurământ, oamenii işi impuneau o anumită privaţiune ca un stimulent pentru îndeplinirea acţiunilor pe care se angajaseră să le îndeplinească".(12) Atât de multă importanţă se acorda onorării jurămintelor încât oamenii riscau frecvent moartea sau sufereau privaţiuni grave pentru a evita încălcarea jurămintelor. Adesea, jurămintele în sine îi obligau pe indivizi să îndeplinească, ca o chestiune de onoare, acte care probabil ţi s-ar părea ridicole ţie şi majorităţii cititorilor acestei cărţi. De exemplu, Cavalerii Stelei au

jurat să nu se retragă niciodată „mai mult de patru acri de pe câmpul de luptă, domnie prin care, la scurt timp după aceea, peste nouăzeci dintre ei şi-au pierdut viaţa”.(13) Interdicţia chiar şi a retragerii tactice este iraţională ca strategie militară. Dar era un imperativ comun al jurămintelor cavalereşti.
Înainte de Bătălia de la Agincourt, regele Angliei a emis un ordin prin care cavalerii aflaţi în patrulă ar trebui să îşi dea jos armura, pe motiv că ar fi fost incompatibil cu onoarea lor să se retragă din liniile inamice dacă purtau armura lor. S-a întâmplat ca însuşi regele să se rătăcească şi să treacă pe lângă satul care fusese refugiul de noapte pentru avangarda armatei sale. Întrucât purta armură, onoarea sa cavalerească i-a interzis să se întoarcă in sat pur şi simplu descoperindu-si greşeala. A petrecut noaptea într-o poziţie expusă.
Oricât de absurd ar părea acest exemplu, probabil că regele Henric nu a calculat greşit crezând că ar fi riscat mai mult încălcându-şi onoarea retrăgându-se şi dând astfel un exemplu demoralizant pentru întreaga sa armată, decât cel in care a dormit în spatele liniilor inamice.
Istoria Evului Mediu este plină de exemple de oameni proeminenţi care au îndeplinit promisiuni care ni s-ar părea ridicole. În multe cazuri, acţiunile propuse nu implicau nici o legătură obiectivă cu vreun beneficiu, altul decât o demonstraţie vie a importanţei pe care cei care le întreprindeau o acordau jurământului însuşi. Printre jurămintele comune: să ţină un ochi închis, să mănânce şi să bea doar în picioare sau să devină un invalid autoimpus intrând într-o lanţ uman format dintr-o singură persoană.
Exista un obicei răspândit de a purta legături dureroase pentru picioare. Dacă astăzi aţi vedea pe cineva zbătându-se pe stradă într-o legătură grea pentru picioare, probabil aţi presupune că este nebun, nu că este un om cu mari virtuţi. Totuşi, în contextul cavalerismului, purtarea de bunăvoie a unui astfel de dispozitiv era o insignă de onoare.
Şi existau multe obiceiuri similare care ar părea la fel de ridicole astăzi.
Aşa cum descrie Huizinga, mulţi au luat angajamentul „să nu doarmă în pat sâmbăta, să nu mănânce hrană animală vinerea etc. Un act de ascetism se adună peste altul: un nobil promite să nu poarte armură, să nu bea vin o zi din fiecare săptămână,

să nu doarmă în pat, să nu se aşeze la masă, să poarte cămaşa de păr(16)
Postul Mare supravieţuieşte ca o versiune mult mai moderată a acestui disconfort autoimpus.
Mulţi entuziaşti ai jurămintelor au format ordine care impuneau membrilor lor privaţiuni deosebit de dificile ca teste de onoare. Ordinul Galois şi al Galoiselor, de exemplu, se îmbrăca vara în „blanuri şi glugi căptuşite cu blană şi aprindea un foc în vatră, în timp ce iarna li se permitea să poarte doar o haină simplă fără blană; nici mantale, nici pălării, nici mănuşi şi aveau doar lenjerie de pat foarte uşoară." După cum relatează Huizinga, „Nu este surprinzător că foarte mulţi membri au murit de frig."(17)
„Autoflagelarea medievală era o tortură sumbră pe care oamenii şi-o aplicau singuri în speranţa de a-l determina pe un Dumnezeu osanditor şi aspru să-şi lase toiagul la o parte, să le ierte păcatele, si să îi scutească de pedepsele mai mari pe care le-ar fi întampinat in aceasta viata cat şi in cea de apoi.(18) —NORMAN COHN

Flagelarea, atunci şi acum

A fost doar un pas scurt de la jurământul care impunea pericol şi privaţiuni la experiente extreme ca pelerinaj, mortificare, disconfort şi chiar mutilări provocate în mod intenţionat.
Acestea puteau fi văzute ca fiind extrem de benefice şi demne de laudă în perioada medievală.
Erau gesturi ale seriozităţii cu care erau ţinute jurămintele, o logică care nu este complet străină nici măcar astăzi de iniţierile fraternităţilor sau sororităţilor.
Constrangeri la caldura vara, îngheţul iarna sau mersul în pelerinaje desculţ prin zăpadă erau relativ blânde în comparaţie cu „tortura sumbră" a autoflagelării.
Aceasta a fost o formă de penitenţă deosebita in perioada medievală, care a luat naştere aproape exact în acelaşi timp cu începutul feudalismului. A fost „adoptată pentru prima dată de pustnici în comunităţile monastice din Camaldoli şi Fonte Avellana la începutul secolului al XI-lea.(19)
În loc să meargă desculţi pe vreme rece, flagelatii organizau procesiuni în care mărşăluiau zi şi noapte, dintr-un oraş în altul. „Şi de fiecare dată când ajungeau într-un oraş, se aşezau în grupuri în faţa bisericii şi se biciuiau ore în şir."(20)
Credem că oamenii din viitor care vor privi înapoi la epoca statului

Naţional vor găsi unele dintre acţiunile întreprinse în secolul al XX-lea în numele cetăţeniei la fel de ridicole pe cât considerăm noi autoflagelarea. Din punctul de vedere al Societăţii Informaţionale, spectacolul soldaţilor din perioada modernă călătorind jumătate de lume pentru a savura moartea din loialitate faţă de statul naţional va ajunge să fie văzut ca fiind grotesc şi prostesc. Nu va părea mult diferit de unele dintre ritualurile extraordinare şi exagerate ale cavalerismului, cum ar fi plimbarea cu lanţuri la picior, pe care oamenii altfel sensibili se mândreau a le face în timpul perioadei feudală.

Cavalerismul cedează în favoarea cetăţeniei

Cavalerismul a dispărut, fiind înlocuit de cetăţenie, atunci când condiţiile megapolitice s-au schimbat şi scopul militar al jurământului faţă de stăpân a devenit perimat.

Lumea armelor cu praf de puşcă şi a armatelor industriale a implicat relaţii foarte diferite între indivizii care purtau lupta şi comandanţii lor.

Cetăţenia a apărut atunci când revenirea la violenţă era mare şi în creştere, iar statul avea resurse mult mai mari decât entităţile sociale care purtau război în perioada medievală.

Datorită marii sale puteri şi bogăţii, statul-naţiune putea încheia o înţelegere directă cu masa soldaţilor obişnuiţi care luptau în uniforma sa.

Astfel de înţelegeri s-au dovedit a fi mult mai ieftine pentru stat şi mult mai puţin problematice decât încercările de a aduna forţe militare prin negocieri cu lorzi puternici şi seniori locali, fiecare dintre aceştia fiind capabil să reziste cererilor care contraveneau intereselor lor, aşa cum nici un cetăţean din statul-naţiune nu si-ar putea imagina.

Din motive pe care le vom explora în detaliu mai târziu, cetăţenia depindea în mod crucial de faptul că nici un individ sau grup mic de indivizi nu era capabil megapolitic să isi exercite puterea militară în mod independent. Pe măsură ce tehnologia informaţiei modifică logica bătăliei, aceasta va demoda miturile cetăţeniei la fel de sigur cum praful de puşcă a demodat cavaleria medievală.

Îngerii Iadului călare

Aristocraţia războinicilor călare care a dominat Europa de Vest timp de secole nu era deloc gentlemenii care au devenit descendenţii lor. Erau duri şi violenţi. În termenii de astăzi, ar putea fi mai bine

înţeleşi ca echivalentul medieval al bandelor de motociclişti. Regulile de maniere şi pretenţiile cavalereşti au servit mai mult la temperarea exceselor lor decât ca o descriere a modului în care se comportau cu adevărat. Chiar şi o relatare enciclopedică a regulilor şi obligaţiilor cavalereşti ar fi dezvăluit puţin sau nimic despre fundamentele puterii nobilimii.

Perfecţiunea ca sinonim pentru Epuizare

Apariţia armelor eficiente cu praf de puşcă la sfârşitul secolului al XV-lea a detonat o explozie puternică sub picioarele lor la fel cum cavalerii înarmaţi îşi perfecţionaseră arta de a lupta ca niciodată înainte. Până atunci, creşterea atentă a rasei a produs în sfârşit un cal de luptă înălţime de şaisprezece mâini(aprox.1,63m), un armăsar cu statura necesară pentru a căra confortabil un cavaler călare în armură completă. Totuşi, „perfecţiunea”, aşa cum a remarcat cu perspicacitate C. Northcote Parkinson, „este atinsă doar de instituţiile aflate pe punctul de a intra in declin”.(21)

Aşa cum noul cal de război a fost perfecţionat, noi arme au fost utilizate pentru a spulbera calul şi cavalerul de pe câmpul de luptă. Aceste noi arme cu praf de puşcă puteau fi folosite de oamenii de rând. Necesitau puţină îndemânare pentru a fi utilizate, dar erau scumpe de procurat cantitativ. Proliferarea lor a crescut constant importanţa comerţului în comparaţie cu agricultura, care fusese fundamentul economiei feudale.

Război la o scară mai mare

Cum au precipitat armele cu praf de puşcă o astfel de transformare?

În primul rând, ele au ridicat scara luptelor, ceea ce a însemnat că purtarea războiului a devenit curând mult mai costisitoare decât fusese în perioada medievală. Înainte de Revoluţia Prafului de Puşcă, războaiele erau purtate în mod normal de grupuri atât de mici încât puteau fi desfăşurate pe un teritoriu mic şi sărac. Praful de puşcă oferea un nou avantaj al luptelor la scară mai mare. Doar liderii cu pretenţii asupra supuşilor bogaţi îşi puteau permite să desfăşoare forţe eficiente în noile condiţii. Acei lideri care s-au adaptat cel mai bine creşterii comerţului, de obicei monarhi care s-au aliat cu negustorii urbani, au descoperit că se bucurau de un avantaj competitiv pe câmpul de luptă.

În cuvintele lui van Creveld, „ în parte datorită resurselor financiare superioare de care dispuneau, ei puteau cumpăra mai multe tunuri decât oricine altcineva şi să arunce în aer inamicul”.(22)
Chiar dacă aveau să treacă secole până când logica completă a armelor cu praf de puşcă să fie dezlănţuită în armatele cetăţeneşti ale Revoluţiei Franceze, un indiciu timpuriu al transformării războiului asistat de praful de puşcă a fost adoptarea uniformelor militare în Renaştere. Uniformele simbolizează în mod potrivit noile relaţii dintre războinic şi statul-naţiune, care au mers mână în mână cu trecerea de la cavalerism la cetăţenie. În esenţă, noul stat-naţiune ar încheia o înţelegere „uniformă” cu cetăţenii săi, spre deosebire de înţelegerile speciale, divergente, încheiate de monarh sau papă cu un lanţ lung de vasali sub feudalism. În vechiul sistem, fiecare avea un loc diferit într-o ierarhie arhitecturală. Fiecare avea o înţelegere la fel de unică precum stema sa şi steagurile colorate pe care le arbora.

Reducerea oportunitatii costurilor bogăţiei

Armele cu praf de puşcă au modificat radical natura societăţii si într-un alt mod.
Acestea au separat exercitarea puterii de forţa fizică, reducând astfel costurile de oportunitate ale activităţii comerciale. Negustorii bogaţi nu mai trebuiau să se bazeze pe propria lor indemanare şi forţă în lupta corp la corp sau pe mercenari cu o loialitate incertă pentru a se apăra. Puteau spera să fie apăraţi de noile armate mai mari ale marilor monarhi. După cum spunea William Playfair despre Evul Mediu, „În timp ce forţa umană era puterea de care oamenii erau iritaţi, în cazuri de agresiune,... [a] fi bogat şi puternic totodata mult timp in acele vremuri era imposibil.”(23)
Când a apărut praful de puşcă, era imposibil să fii puternic fără a fi bogat.

Statutul și gândirea rigida

Din multe dintre aceleaşi motive pentru care majoritatea oamenilor de astăzi nu sunt pregătiţi să anticipeze noua dinamică a Societăţii Informaţionale, gânditorii de frunte ai societăţii medievale nu au putut anticipa sau înţelege ascensiunea comerţului care a jucat un rol atât de important în modelarea perioadei moderne.
Majoritatea oamenilor, acum cinci secole, vedeau societatea lor în schimbare în termeni statici. După cum spunea Huizinga, „Foarte puţină proprietate este, în sens modern, lichidă, în timp ce puterea

nu este încă asociată predominant cu banii; este încă destul de inerentă persoanei şi depinde de un fel de veneraţie religioasă pe care o inspiră; se face simţită prin fast şi opulenţă sau printr-un şir numeros de adepţi fideli. Gândirea feudală sau ierarhică exprimă ideea de grandoare prin semne vizibile..."(24) Deoarece oamenii din Evul Mediu târziu se gândeau înainte de toate la statut, ei nu erau pregătiţi să înţeleagă că negustorii ar putea contribui cu ceva important la viaţa regatului. Aproape fără excepţie, negustorii erau oameni de rând.

Ei se încadrau la baza celor trei pături sociale, sub nobilime şi cler. Chiar şi gânditorii mai perceptivi ai societăţii medievale târzii nu au reuşit să aprecieze importanța comerțului şi a altor forme de întreprindere privata înafară de agricultură pentru acumularea averii. Pentru ei, sărăcia era o virtute apostolică. Ei la propriu nu făcea nici o distincţie între un bancher bogat şi un cerşetor. În cuvintele lui Huizinga,] „Nu s-a făcut nici o distincţie de principiu în a treia clasa sociala, între cetatenii bogaţi şi cei săraci, nici între orăşeni şi oamenii de la țară."(25)

Nici ocupația, nici bogăţia nu conta în schema lor, doar statutul cavaleresc. Această orbire faţă de dimensiunea economică a vieţii a fost întărită de fetele bisericeşti, care erau gardienii ideologici ai vieţii medievale. Au fost departe de înțelegerea importanței comerțului,programul de reforma imbratisat larg din sec. al XV lea care a a propus ca toate persoanele care nu aveau statut nobiliar să fie solicitate să se dedice exclusiv meşteşugurilor sau muncii agricole. Nici un rol nu a fost luat în considerare pentru orice tip de comerţ(26)

„Anul 1492, folosit în mod convenţional pentru a separa istoria medievală de cea modernă, serveşte ca orice alt punct de decuplare, căci din perspectiva istoriei lumii, călătoria lui Columb simbolizează începutul unei noi relaţii între Europa de Vest şi restul lumii.(27)—FREDERIC C. LANE

NAŞTEREA EREI INDUSTRIALE

Multe dintre cele mai ascuţite minţi ale secolului al XV-lea au ratat complet una dintre cele mai importante evoluţii din istorie, una care a început sub ochii lor. Eclipsa feudalismului a marcat debutul marii faze moderne a predominanţei occidentale.

A fost o perioadă de revenire tot mai mare la violenţă şi creştere a nivelului întreprinderilor private. În ultimele două secole şi

jumătate, economia modernă a produs o creştere fără precedent a nivelului de trai pentru acea fracţiune a lumii care s-a bucurat de cele mai mari beneficii ale sale. Catalizatorii acestor schimbări au fost noile tehnologii, de la armele cu praf de puşcă la tipar, care au schimbat graniţele vieţii în moduri pe care puţini le-ar putea înţelege.

Până în ultimul deceniu al secolului al XV-lea, exploratori precum Columb abia începeau să deschidă o cale de acces către continente vaste şi necunoscute. Pentru prima dată în perioadele imemoriale ale existenţei umane, era cuprinsă întreaga lume.

Galeoanele,noi improvizaţii de catarge înalte asezate pe galerele mediteraneene, au înconjurat globul, trasând pasajele care urmau să devină rute comerciale şi artere de circulaţie pentru boli şi cuceriri. Conchistadorii, mânuind noile lor tunuri de bronz pe mare şi pe uscat, au deschis noi orizonturi. Au găsit aur şi mirodenii, au plantat seminţele unor noi culturi comerciale, de la tutun la cartofi, şi au marcat noi păşuni pentru vitele lor.

Prima tehnologie industrială

Aşa cum tunul deschidea noi orizonturi economice, tipografia a deschis noi orizonturi intelectuale. A fost prima maşină de producţie în masă, o tehnologie emblematică care a marcat debutul industrialismului. Spunând aceasta, împărtăşim punctul de vedere avansat de Adam Smith în Avuţia naţiunilor, conform căruia Revoluţia Industrială avusese loc deja cu mult înainte ca el să scrie. Nu ajunsese la maturitate, desigur, dar principiile producţiei în masă şi ale sistemului de fabrici erau bine stabilite. Faimosul său exemplu al producătorilor de ace defineşte acest lucru. Smith explică modul în care optsprezece operaţiuni separate sunt folosite pentru a produce ace. Datorită tehnologiei specializate şi diviziunii muncii, fiecare angajat ar putea produce de 4.800 de ori mai multe ace într-o zi decât ar putea fabrica un individ singur.(28)

Exemplul lui Smith subliniază faptul că Revoluţia Industrială a început cu secole mai devreme decât presupun istoricii în mod convenţional. Majoritatea manualelor ar data originile sale la mijlocul secolului al XVIII-lea. Aceasta nu este o dată nerezonabilă pentru etapa de decolare în îmbunătăţirea nivelului de trai. Dar tranziţia megapolitică reală dintre feudalism şi industrialism a început mult mai devreme, la sfârşitul secolului al XV-lea. Impactul său a fost resimţit aproape imediat în transformarea instituţiilor

dominante, în special în eclipsa Bisericii medievale.
Istoricii care plasează Revoluţia Industrială mai târziu măsoară, de fapt, altceva, avantul nivelului de trai atribuibil producţiei de masă alimentată de motoare. Aceasta a crescut valoarea forţei de muncă necalificate şi a dus la scăderea preţurilor pentru o gamă largă de bunuri de consum. Într-adevăr, faptul că nivelul de trai a început să crească brusc în momente diferite în diferite ţări este un indiciu că se măsoară altceva decât tranziţia megapolitică. Istoria economică a Europei de la Cambridge vorbeşte despre „Revoluţii industriale" la plural, legându-le explicit de creşterea susţinută a veniturilor naţionale.(29)
În Japonia şi Rusia, această creştere a veniturilor a fost amânată până la sfârşitul secolului al XIX-lea.
Creşterea nivelului de trai şi creşterea susţinută a venitului naţional în alte părţi ale Asiei şi în unele părţi ale Africii a fost un fenomen al secolului al XX-lea.
În unele părţi ale Africii, creşterea susţinută rămâne un vis chiar în ziua de azi.
Dar asta nu înseamnă că aceste regiuni nu trăiesc în epoca modernă.

Scăderea veniturilor în tranziţie

Creşterea veniturilor nu este sinonimă cu apariţia industrialismului.
Trecerea la o societate industrială a fost un eveniment megapolitic, care nu poate fi măsurat direct în statisticile veniturilor. Într-adevăr, veniturile reale pentru majoritatea europenilor au scăzut în primele două secole ale erei industriale. Acestea au început să crească abia după începutul secolului al XVIII-lea şi nu au revenit la nivelurile din 1250 până în jurul anului 1750. Plasăm lansarea erei industriale la sfârşitul secolului al XV-lea. Caracteristicile industriale ale tehnologiei moderne timpurii, inclusiv armele alimentate chimic şi tipografiile, au precipitat prăbuşirea feudalismului.

Reducerea costului cunoaşterii

Capacitatea de a produce cărţi în masă a fost incredibil de subversivă pentru instituţiile medievale, la fel cum microtehnologia se va dovedi subversivă pentru statul naţional modern.
Tipărirea a subminat rapid monopolul Bisericii asupra cuvântului lui Dumnezeu,chiar dacă a creat o nouă piaţă pentru erezie.

Idei potrivnice societăţii feudale închise s-au răspândit rapid, deoarece 10 milioane de cărţi au fost publicate până în ultimul deceniu al secolului al XV-lea. Deoarece Biserica a încercat să suprime tipografia, majoritatea noilor volume au fost publicate în acele zone ale Europei unde autoritatea stabilită era cea mai slabă. Aceasta se poate dovedi a fi o analogie strânsă cu încercările guvernului SUA de astăzi de a suprima tehnologia de criptare. Biserica a constatat că cenzura nu a suprimat răspândirea tehnologiei subversive ; ea doar s-a asigurat că aceasta este folosită în cel mai subversiv mod.

Deprecierea mănăstirilor

Multe utilizări aparent inocente ale tipografiei au fost subversive din cauza conţinutului lor. Simpla răspândire a cunoştinţelor despre averile pe care le puteau câştiga aventurierii şi negustorii îndrăzneţi era în sine un solvent puternic care dizolva legăturile obligaţiilor feudale. Tentaţia noilor pieţe, împreună cu nevoia şi oportunitatea de a finanţa armate de uscat şi flote la scară mai mare, au dat banilor o valoare care le lipsea în secolele feudale. Aceste noi căi de investiţii, întărite de arme puternice care au crescut randamentul violenţei, au făcut din ce în ce mai costisitor pentru seniorul din interiorul ţării sau pentru negustorul din oraş să doneze capitalul său Bisericii. Astfel, însăşi crearea de oportunităţi de investiţii în afara proprietăţilor funciare a destabilizat instituţiile feudalismului şi i-a subminat ideologia.

O altă consecinţă subversivă a tiparului a fost efectul său de reducere dramatică a costurilor de reproducere a informaţiilor. Un motiv crucial pentru care alfabetizarea şi progresul economic fuseseră atât de minime în Evul Mediu a fost costul ridicat al duplicării manuscriselor scrise de mână. După cum am văzut, una dintre principalele funcţii productive asumate de Biserică după căderea Romei a fost reproducerea cărţilor şi manuscriselor în mănăstirile benedictine. Aceasta a fost o întreprindere extrem de costisitoare. Una dintre cele mai dramatice consecinţe ale tipăririi a fost devalorizarea scriptoriilor, unde călugării munceau zi de zi, lună de lună pentru a produce manuscrise care puteau fi duplicate în câteva ore de către tipografii.

Noua tehnologie a făcut din scriptoriul benedictin un mijloc învechit şi costisitor de reproducere a cunoştinţelor.

Acest lucru, la rândul său, a făcut ca ordinele religioase şi Biserica

care îi susţinea pe scribi să fie mai puţin importante din punct de vedere economic.
Producţia în masă de cărţi a pus capăt monopolului Bisericii asupra Scripturii, precum şi asupra altor forme de informaţie.
Disponibilitatea mai largă a cărţilor a redus costul alfabetizării şi, prin urmare, a multiplicat numărul gânditorilor care erau în măsură să îşi ofere propriile opinii asupra subiectelor importante, în special asupra subiectelor teologice.
După cum a spus istoricul teologic Euan Cameron, „o serie de repere publicative" din primele două decenii ale secolului al XVI-lea au pus bazele aplicării „criticii textuale moderne a Scripturilor".(30)
Aceasta „a ameninţat monopolul" Bisericii „punând la îndoială interpretările corupte ale textelor care fuseseră folosite pentru a susţine dogmele tradiţionale". (31)
Aceste noi cunoştinţe au încurajat apariţia unor secte protestante competitive care au căutat să-şi formuleze propriile interpretări ale Bibliei. Producţia în masă de cărţi a redus costul ereziei şi le-a oferit ereticilor un public larg de cititori.
Publicarea a contribuit, de asemenea, la distrugerea viziunii medievale asupra lumii. Disponibilitatea mai mare şi costurile mai mici pentru informaţii au dus la îndepărtarea de o viziune asupra lumii legată prin simbolism, mai degrabă decât prin conexiuni cauzale. „Imaginea simbolismului despre lume se distinge prin ordine impecabilă,structură arhitectonică, subordonare ierarhică. Căci fiecare conexiune simbolică implică o diferenţă de rang sau sfinţenie... Nuca îl semnifică pe Hristos; miezul dulce este natura Sa divină, coaja exterioară verde şi pulpoasă este umanitatea Sa, partea lemnoasa dintre ele este crucea. Astfel, toate lucrurile înalţă gândurile spre cele veşnice..."(32)
Un mod de gândire simbolic nu numai că a completat o structură ierarhică a societăţii; s-a potrivit şi analfabetismului. Ideile transmise prin simboluri în xilogravuri erau accesibile unei populaţii analfabete. Prin contrast, apariţia tiparului în perioada modernă a dus la dezvoltarea conexiunilor cauzale, folosind metoda ştiinţifică, pentru o populaţie alfabetizată.

O PARALELĂ PENTRU PREZENT

Societatea medievală, aparent atât de stabilă şi sigură în credinţele sale la mijlocul secolului al XV-lea, a fost rapid transformată. Instituţia sa predominantă, Biserica, şi-a văzut monopolul contestat

şi spulberat.
Autoritatea care fusese necontestată timp de secole s-a aflat brusc în dispută. Credinţe şi loialităţi mai sacre decât cele care leagă orice cetăţean de un stat naţional astăzi au fost reconsiderate şi abandonate în câţiva ani, totul datorită unei revoluţii tehnologice care şi-a găsit avânt în ultimul deceniu al secolului al XV-lea. Credem că o schimbare la fel de dramatică precum cea de acum cinci sute de ani se va întâmpla din nou. Revoluţia Informaţională va distruge monopolul puterii statului naţional la fel de sigur cum Revoluţia Prafului de Puşcă a distrus monopolul Bisericii. Există o analogie izbitoare între situaţia de la sfârşitul secolului al XV-lea, când viaţa devenise complet saturată de religia organizată, şi cea de astăzi, când lumea a devenit saturată de politică. Biserica de atunci şi statul-naţiune de astăzi sunt ambele exemple de instituţii ajunse la o extremă bolnavă. La fel ca Biserica din Evul Mediu târziu, statul-naţiune de la sfârşitul secolului al XX-lea este o instituţie profund îndatorată, care nu-şi mai poate achita cheltuielile. Operaţiunile sale sunt din ce în ce mai irelevante şi chiar contraproductive pentru prosperitatea celor care nu cu mult timp în urmă ar fi putut fi cei mai devotaţi susţinători ai săi.

„Sărăcită, avidă şi extravagantă”

Aşa cum guvernul de astăzi oferă servicii de proasta calitate pentru banii pe care îi colectează, la fel a făcut şi Biserica de la sfârşitul secolului al XV-lea. După cum a spus istoricul ecleziastic Euan Cameron, „[O] preoţime locală sărăcită părea să ofere un serviciu insuficient pentru banii pe care îi cerea; o mare parte din ceea ce era perceput efectiv «a dispărut» în mănăstiri închise sau în domeniile arcane ale învăţământului superior sau al administraţiei. În ciuda darurilor oferite cu risipă unor sectoare ale Bisericii, instituţia în ansamblu a reuşit să pară simultan săracă, lacomă şi extravagantă.”(33) Ar fi greu de negat paralela cu guvernarea de la sfârşitul secolului XX.
Religiile de la sfârşitul secolului al XV-lea au crescut precum programele care proliferează astăzi în statele pomenilor sociale. Nu numai că binecuvântările speciale s-au înmulţit la nesfârşit, odată cu furnizarea de sfinţi şi moaste de sfinţi, dar în fiecare an existau mai multe biserici, mai multe mănăstiri, mai multe abatii,mai multe catedrale, mai mulţi confesori (preoţi rezidenţi), mai multi predicatori,mai multe capele, mai multe culte ale relicvelor, mai

multe frăţii religioase, mai multe festivaluri religioase şi noi zile sfinte. Slujbele au devenit mai lungi. Rugăciunile şi imnurile au devenit mai complexe. Unul după altul, noile ordine mendicante(mendicare italiana a cersi) păreau să ceară de pomană. Rezultatul a fost o supraîncărcare instituţională similară cu cea care caracterizează societăţile puternic politizate de astăzi. Festivalurile şi zilele de sărbătoare religioase au proliferat din toate părţile. Serviciile religioase au devenit mai numeroase, cu festivaluri speciale în onoarea celor şapte dureri ale Mariei, ale surorilor ei şi ale tuturor sfinţilor din genealogia lui Isus.(34)
Indeplinirea obligaţiilor religioase ale credincioase ale credinciosilor su devenit din ce în ce mai costisitoare şi împovărătoare, aşa cum sunt costurile de a rămâne în limitele legii astăzi.

Inocenţii plătesc

Atunci, ca şi acum, cei productivi suportau o povară tot mai mare a redistribuirii veniturilor.
Aceste costuri creşteau mai brusc decât au recunoscut cei aflati în poziţie de autoritate din cauza transferului în utilizarea capitalului. Avantajul relativ al deţinerii de pământ în comparaţie cu capitalul scădea. Cu toate acestea, mintea medievală a continuat să gândească în termeni de societate legată de statut, unde poziţia socială era determinată de cine erai,mai degrabă decât de abilitatea ta de a utiliza capitalul în mod eficient.Atentia acordata costurilor în creştere ale organizării unor ceremonii religioase exagerate era redusă sau deloc manifestata.
Aceste costuri au căzut cel mai mult asupra ţăranilor, burghezilor şi fermierilor mai ambiţioşi şi harnici, care depindeau mai mult decât aristocraţia de utilizarea utilă a capitalului lor. Aceştia erau obligaţi să suporte un cost disproporţionat pentru amenajarea meselor la nesfârşitele sărbători şi a zilelor sfinte (festinuri religioase), precum şi să plătească pentru susţinerea unei birocraţii bisericeşti extravagante.

Reglementare contraproductivă

La sfârşitul secolului al XV-lea, Biserica controla în mare măsură puterile de reglementare care au fost asumate ulterior de guverne. Biserica domina domenii importante ale dreptului, înregistrând acte, căsătorii, testamente, licenţierea comerţului, acordarea de titluri de proprietate funciară şi stipularea termenilor şi condiţiilor comerciale.

Detaliile vieţii erau aproape la fel de temeinic reglementate de dreptul canonic ca şi astăzi de birocraţie şi în acelaşi scop. Aşa cum reglementarea politică de astăzi a devenit plină de confuzii şi contradicţii, aşa a fost şi dreptul canonic acum cinci sute de ani. Aceste reglementări adesea suprimau şi complicau comerţul în moduri care dezvăluiau că facilitarea productivităţii era departe de mintea autorităţilor de reglementare.

De exemplu, era interzis să se facă afaceri timp de un an întreg în orice zi a săptămânii care se întâmpla să cadă in ziua in care 28 decembrie s-a aflat in anul precedent . Astfel, dacă era marţi, nici o afacere juridică nu putea fi desfăşurată marţea, ca o expresie obligatorie a evlaviei în onoarea Măcelului Inocenţilor. În anii în care 28 decembrie cădea în orice altă zi decât duminica, această interdicţie a împiedicat potenţialul multor tipuri de comerţ, crescând costurile prin întârzierea tranzacţiilor sau prin împiedicarea lor completă.

Preţuri de monopol

De asemenea, a fost impusă legea canonica pentru a consolida preţurile de monopol. Biserica a obţinut venituri semnificative din vânzarea de sulfat de aluminiu extras din proprietăţile sale din Tolfa, Italia. Când unii dintre clienţii săi din industria textilă au arătat o preferinţă pentru minereul mai ieftin importat din Turcia, Vaticanul a încercat să-şi susţină preţurile de monopol prin legea canonica, declarând că este păcat să foloseşti alaunul mai puţin costisitor.

Negustorii care au persistat în achiziţionarea produsului turcesc mai ieftin au fost excomunicaţi. Faimoasa interdicţie de a consuma carne vinerea îşi are originea în aceasi gandire. Biserica nu era doar cel mai mare proprietar feudal de pământ; deţinea şi importante zone de pescuit. Părinţii Bisericii au descoperit o necesitate teologică pentru cei pioşi de a mânca peşte, ceea ce, nu întâmplător, a asigurat o cerere pentru produsul lor într-un moment în care transportul şi condiţiile sanitare descurajau consumul de peşte.

La fel ca statul-naţiune de astăzi, Biserica din Evul Mediu târziu nu numai că a reglementat industrii specifice pentru a-şi susţine direct propriile interese; ea a profitat la maximum de puterile sale de reglementare pentru a obţine venituri în alte moduri. Clericii au depus eforturi speciale pentru a promulga reglementări şi edicte care erau dificil de respectat.

De exemplu, incestul era definit într-un sens foarte larg, astfel încât chiar şi verii îndepărtaţi şi persoanele înrudite doar prin căsătorie necesitau o dispensă specială din partea Bisericii pentru a se căsători. Întrucât aceasta includea aproape pe toată lumea din multe sate mici europene înainte de era călătoriilor moderne, vânzarea de excluziuni pentru căsătorii incestuoase a devenit o sursă înfloritoare de venituri ale Bisericii. Chiar şi sexul în cadrul căsătoriei era strict circumscris de reglementările ecleziastice. Relaţiile sexuale dintre soţi erau ilegale duminica, miercurea şi vinerea, precum şi timp de patruzeci de zile înainte de Paşte şi Crăciun. În plus, cuplurile trebuiau să se abţină de la sex timp de trei zile înainte de a primi împărtăşania. Cu alte cuvinte, cuplurilor căsătorite le era interzis să se bucure de sex fără indulgenţă pentru cel puţin 55% din zilele anului. În lucrarea „The Bishop's Brothels", istoricul E. J. Burford sugerează că aceste reglementări „imbecile" privind căsătoria au contribuit la stimularea creşterii prostituţiei medievale, de care Biserica a profitat enorm.(35)
Burford relatează că episcopul de Winchester a fost timp de multe secole directorul bordelurilor londoneze de pe Bankside din Southwark. În plus, profitul ecleziastic din prostituţie nu a fost nicidecum o afacere locală engleză:

> Papa Sixt al IV-lea (cca. 1471), care se presupune că s-a infectat cu sifilis de la una dintre numeroasele sale amante, a devenit primul papă care a eliberat licenţe prostituatelor şi a perceput un impozit pe câştigurile acestora, crescând considerabil veniturile papale în acest proces. Într-adevăr, Curia Romană a finanţat parţial construirea Bazilicii Sf. Petru prin această taxă şi prin vânzarea de licenţe. Se spune că succesorul său, Papa Leon al X-lea, a câştigat aproximativ douăzeci şi două de mii de ducaţi de aur prin vânzarea de licenţe femeilor strazii, de patru ori mai mult decât a câştigat din vânzarea de indulgenţe în Germania.(36)

Chiar şi faimoasa regulă a celibatului impusă preoţilor a fost o sursă lucrativă de venituri pentru Biserica medievală. După cum relatează Burford, Biserica a impus „o escrocherie cunoscută sub numele de cullagium", o taxă impusă „preoţilor in concubinaj".(37) Aceasta s-a dovedit atât de profitabilă încât a fost impusă uniform tuturor preoţilor de către episcopii din Franţa şi Germania, în ciuda faptului că Conciliul Lateran din 1215 denunţase „acest trafic ruşinos prin care prelaţii vând în mod regulat permisiunea de a păcătui".(38)A fost doar una dintre numeroasele pieţe lucrative pentru vânzarea de licenţe de încălcare a dreptului canonic şi a reglementărilor, un comerţ motivat de aceeaşi logică care îi

împinge pe politicienii lacomi să caute puteri de reglementare arbitrare asupra comerţului.

Indulgențele

Puterea de a reglementa arbitrar este şi puterea de a vinde o scutire de la daunele pe care astfel de reglementări le pot face. Biserica vindea permise sau „indulgenţe", autorizând totul, de la scutirea de sarcini mărunte asupra comerţului până la permisiunea de a consuma produse lactate în Postul Mare. Aceste „indulgenţe" nu erau vândute doar la preţuri mari aristocraţiei şi burghezilor bogaţi. Erau, de asemenea, ambalate ca premii de loterie, la fel ca loteriile administrate de guvern de astăzi, pentru a atrage bănuţii săracilor. (39)

Comerţul cu indulgenţe a crescut pe măsură ce cheltuielile Bisericii au depăşit veniturile sale. Acest lucru i-a determinat pe mulţi să deducă evidentul, că Biserica instituţională îşi folosea puterile în principal pentru a strânge venituri. După cum spunea un critic contemporan, „Dreptul canonic a fost instituit exclusiv în scopul de a face mulţi bani; oricine vrea să fie creştin trebuie să-şi plateasca eludarea prevederile sale." (40)

Excesul birocratică

Costurile susţinerii religiei instituţionalizate la sfârşitul secolului al XV-lea atinseseră un extrem istoric, la fel cum costurile susţinerii guvernului au atins un extrem senil astăzi. Cu cât viaţa era mai saturată de religie, cu atât Biserica devenea mai scumpă şi mai birocratică. În cuvintele lui Cameron, „Era mult mai uşor să găseşti oameni care să ocupe excesul de posturi bisericeşti la sfârşitul Evului Mediu, decât să găseşti bani pentru a le plăti."(41) Aşa cum guvernele falimentare de astăzi se hrănesc cu venituri în moduri contraproductive, la fel a făcut şi Biserica acum cinci sute de ani. Într-adevăr, oamenii bisericii au folosit unele dintre aceleaşi trucuri prădătoare stăpânite de politicienii de astăzi.

Biserica medievală de acum cinci sute de ani, la fel ca si statul-naţiune de astăzi, consuma mai multe resurse ale societăţii decât a făcut-o vreodată sau decât o va mai face vreodată.

Biserica atunci, la fel ca statul de astăzi, părea incapabilă să funcţioneze şi să se susţină chiar şi cu venituri record. Aşa cum statul a ajuns să domine economiile industrializate târzii, cheltuind mai mult de jumătate din toate veniturile în unele ţări din Europa de Vest, tot aşa Biserica a dominat economia feudală târzie,

epuizând resurse şi întârziind dezvoltarea.

Cheltuieli deficitare în secolul al XV-lea

Biserica a recurs la orice expedient imaginabil pentru a stoarce mai mulţi bani din taxele sale pentru a-şi alimenta birocraţia supradimensionată. Regiunile aflate direct sub stăpânirea Bisericii erau obligate să plătească impozite din ce în ce mai mari. În provinciile şi regatele unde Biserica nu avea putere de impozitare directă, Vaticanul impunea „annatae", o plată anuala care trebuia efectuată de suveranul local în locul impozitelor ecleziastice directe. Biserica, la fel ca statul de astăzi, şi-a jefuit propriile vistierii, deturnând fonduri din beneficiile destinate unor utilizări specifice pentru a plăti cheltuieli generale.

Beneficiile şi funcţiile religioase venale au fost vândute în mod deschis, la fel ca şi veniturile din zeciuieli. Practic, dobânzile la zeciuieli au devenit echivalentul ecleziastic al obligaţiunilor emise de guvernele moderne pentru a-şi finanţa deficitele cronice.

În timp ce Biserica era apărătoarea ideologică a feudalismului şi critica comerţului şi capitalismului, la fel ca statul-naţiune de astăzi, ea a folosit fiecare tehnică de marketing disponibilă pentru a-şi optimiza propriile venituri. Biserica a desfăşurat o afacere înfloritoare în vânzarea de sacramente, inclusiv lumânări consacrate, palmieri sfinţiţi în Duminica Floriilor, „ierburi binecuvântate la Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului şi în special varietăţi de Apă Sfinţită."(42)

La fel ca si politicienii de astăzi care îşi ameninţă alegătorii cu reducerea colectării gunoiului şi alte umilinţe dacă refuză să plătească taxe mai mari, autorităţile religioase din secolul al XV-lea erau, de asemenea, predispuse să întrerupă serviciile religioase pentru a şantaja congregaţiile să plătească amenzi arbitrare. Adesea, amenzile erau impuse pentru o infracţiune minoră comisă de câteva persoane care nici măcar nu trebuiau să fie membre ale congregaţiei în cauză. De exemplu, în 1436, episcopul Jacques Du Chatelier, „un om foarte ostentativ şi lacom", a închis Biserica Inocenţilor din Paris timp de douăzeci şi două de zile, oprind toate serviciile religioase în timp ce aştepta ca doi cerşetori să plătească o amendă incredibil de mare. Bărbaţii se certaseră în biserică şi vărsaseră câteva picături de sânge, despre care episcopul susţinea că profanaseră biserica. Nu permitea nimănui să folosească biserica pentru nunţi, înmormântări sau sacramentele normale ale

calendarului până când nu i se plătea amenda.(43)
Toscanii italieni (ca să-l înveselească pe Papă)
plăteau douăzeci de mii de ducaţi pe an.
În plus, îi dau unui preot (ca să-şi crească onorariul)
profitul unei curve, sau a două sau a trei....
Mi se pare că trebuie să fii o divinitate rea
Sa ai o asemenea afinitate cu toscanii. —BALADĂ ENGLEZĂ DIN SECOLUL AL XV-LEA

Ura față de liderii bisericești

Nu e de mirare că opinia publică de la sfârşitul secolului al XV-lea dispreţuia clerul superior şi inferior, aşa cum atitudinea generală a a cetatenilor din societăţile extrem de politizate de astăzi dispreţuieşte birocraţia şi politicienii. După cum spunea Johan Huizinga, „Ura este cuvântul potrivit de folosit în acest context, căci ura era latentă, dar generală şi persistentă. Oamenii nu se săturau niciodată la auzul criticilor aduse viciilor clerului ."(45)
Unul dintre motivele pentru care oamenii erau în general convinşi că Biserica era „lacomă şi extravagantă" este că era adevărat. „Lumea rangurilor superioare ale clerului şi degradarea clerului inferior" (46) erau prea evidente pentru a fi trecute cu vederea. De la preotul paroh până la papa însuşi, clerul părea a fi corupt, aşa cum numai personalul unei instituţii predominante poate fi.
Acum cinci sute de ani, Papa Alexandru al VI-lea(Rodrigo Borgia) i-a făcut să pară chiar şi pe Giulio Andreotti şi Bill Clinton exemple de integritate. Alexandru al VI-lea era cunoscut pentru petrecerile sale sălbatice. Ca si cardinal al Sienei, a pus în scenă o orgie celebră la care fuseseră invitate doar „cele mai frumoase tinere din Siena,iar «soţii, taţii şi fraţii» lor fuseseră excluşi».(47)
Orgia de la Siena a fost celebră, dar mai târziu s-a dovedit a fi nimic în comparaţie cu cele pe care le-a organizat Rodrigo după ce a devenit papă. Poate cea mai scârboasă dintre acestea a fost aşa-numitul Balet al Castanelor, care a implicat „cele mai frumoase cincizeci de curve" ale Romei într-un concurs de copulaţie cu Părinţii Bisericii şi alţi romani importanţi. După cum descrie William Manchester,
„Servitorii ţineau socoteala orgasmelor fiecărui bărbat, căci papa admira foarte mult virilitatea... După ce toată lumea a fost epuizată, Sanctitatea Sa a distribuit premii - pelerine, cizme, şepci şi tunici fine de mătase. Câştigătorii, scria pastratorul jurnalului, erau

cei care făceau dragoste cu acele curtezane de cele mai multe de ori."(48)
Alexandru a avut cel puţin şapte sau poate opt copii nelegitimi in familie. Unul dintre fiii săi aparent, Giovanni, a fost aşa-numitul Infans Romanus(copilul roman), născut de fiica nelegitimă a lui Alexandru, Lucrezia Borgia, când aceasta avea optsprezece ani. Într-o bulă papală secretă, Alexandru a recunoscut că este tatăl lui Giovanni. Dacă nu era tatăl,cu siguranţă era bunicul ambelor părţi. Papa a fost implicat într-o aventură incestuoasă în trei cu Lucrezia, care era şi amanta lui Juan, duce de Gandia, cel mai mare fiu nelegitim al lui Alexandru, precum şi amanta unui alt fiu nelegitim, cardinalul Cesare Borgia. Cesare a fost prinţul Bisericii care a servit drept inspiraţie pentru Niccolo Machiavelli pentru Prinţul. Cesare a fost un ucigaş, la fel ca şi papa, despre care se ştia că a plănuit mai multe crime. Unul sau altul dintre ei a devenit aparent gelos pe Juan, al cărui corp neînsufleţit a fost pescuit din râul Tibru pe 15 iunie 1497.(49)
Conducerea Bisericii din Evul Mediu târziu era la fel de coruptă ca şi conducerea statului-naţiune de astăzi.
„Astăzi am devenit de două ori tată. Dumnezeu să binecuvânteze asta."(50) —RODOLPH AGRICOLA, la auzul vestii că,ibovnica sa născuse un fiu în ziua în care fusese ales stareţ.
IPOCRIZIE
Sub o „crustă superficială de evlavie", societatea din Evul Mediu târziu era remarcabil de profana, ireverenţioasă şi desfrânată. Bisericile erau locurile preferate de întâlnire ale tinerilor şi femeilor şi locuri frecvente de adunare ale prostituatelor şi vânzătorilor de imagini obscene. Istoricii relatează că „ireverenţa practicii religioase zilnice era aproape nemărginită".(51)
Coriştii angajaţi să cânte pentru sufletele morţilor înlocuiau de obicei cu cuvinte profane liturghiei. Priveghiurile şi procesiunile, care au jucat un rol mult mai mare în practica religioasă medievală decât o au astăzi, erau „pângănite de obscenităţi, batjocură şi băutură". Aşa a spus principala autoritate teologică a Europei din Evul Mediu târziu, Denis Cartusianul.(52)
Deşi un astfel de raport ar putea fi contestat ca fiind nemulţumirea unui moralist rigid,este doar una dintre multele relatări care zugrăvesc aceeaşi imagine. Există motive numeroase să credem că indecenţa şi sacrul erau adesea tovarăşi apropiaţi în viaţa

medievală. Pelerinajele, de exemplu, degenerau atât de des în revoltă şi desfrâu, încât reformatorii nobili au argumentat fără succes că acestea să fie suprimate. Procesiunile religioase locale ofereau, de asemenea, ocazii regulate pentru gloate de a vandaliza, jefui şi, în general, de a se deda la orice le trecea prin cap intoxicati de alcool. Chiar şi atunci când oamenii stăteau nemişcaţi pentru a asculta slujba, adesea nu era o experienţă sobră. Cantităţi prodigioase de vin erau consumate în biserică, mai ales în nopţile de sărbătoare. Relatările din Conciliul de la Strasbourg arată că cei care „vegheau în rugăciune" în Noaptea Sfântului Adolf au băut 1.100 de litri de vin oferit de conciliu în cinstea sfântului. Jean Gerson, un teolog de renume din secolul al XV-lea, relatează că „cele mai sfinte sărbători, chiar şi noaptea de Crăciun", erau petrecute „în desfrâu, jucând cărţi, înjurând şi blasfemiind". Când sunt mustraţi pentru aceste greşeli, oamenii de rând „invocă exemplul nobilimii şi al clerului, care se comportă la fel nefiind pedepsiti".

Evlavie şi compasiune

Pietatea care a raţionalizat saturarea societăţii de religia organizată în Evul Mediu târziu a servit aceluiaşi scop ca şi „compasiunea" care este menită să justifice dominaţia politică a vieţii de astăzi. Vânzarea de indulgenţe pentru a satisface o dorinţă de pietate fără morală este paralelă cu cheltuielile generoase pentru asistenţă socială menite să stingă pretenţia de compasiune fără caritate. Era în mare parte irelevant dacă efectul real al practicilor primite era de a îmbunătăţi caracterul moral sau de a salva suflete, aşa cum este în mare parte irelevant dacă un program de asistenţă socială îmbunătăţeşte de fapt viaţa oamenilor cărora li se adreseaza. „Pietatea", la fel ca si „compasiunea", era o invocaţie aproape superstiţioasă.

Într-o vreme în care relaţiile cauzale erau abia înţelese, ritualurile şi sacramentele Bisericii pătrundeau în fiecare fază a vieţii. „... O călătorie, o sarcină, o vizită, erau însoţite în egală măsură de o mie de formalităţi: binecuvântări, ceremonii, formule." (54)

Rugăciunile înscrise pe bucăţi de pergament erau înşirate ca nişte coliere pe cei care sufereau de febră. Fetele subnutrite îşi aşezau şuviţe de păr în faţa imaginii Sfântului Urban(Papa Urban I 170-230 A.D)pentru a preveni pierderea ulterioară a părului. Ţăranii din Navarra mărşăluiau în procesiuni în spatele unei imagini a Sf.Petru

pentru a cere ploaie în timpul secetei.(55) Oamenii au adoptat cu nerăbdare aceste tehnici şi alte „tehnici ineficiente de a atenua anxietatea atunci când cele eficiente nu erau disponibile”.(56)

Două greșeli creaza un rit

Oamenii erau atât de ferm convinşi de calităţile miraculoase ataşate moaştelor sfinţilor, încât moartea oricărei persoane deosebit de pioase prilejuia adesea o nebunie de a împărţi trupul. După ce Toma de Aquino a murit în mănăstirea Fossanuova, călugării de acolo i-au decapitat şi i-au fiert trupul pentru a-şi asigura controlul asupra oaselor sale. Când Sfânta Elisabeta a Ungariei a murit, „o mulţime de închinători au venit şi au tăiat sau au rupt fâşii din pânza care îi învăluia faţa; i-au tăiat părul, unghiile, chiar şi sfârcurile”.(57)

Evlavia fără virtute

Mintea medievală vedea sfinţii şi moaştele lor ca parte a arsenalului credinţei într-o lume mai inghetata iarna, mai întunecată noaptea şi mai disperată în faţa bolilor decât ar fi putut şti orice cititor al acestei cărţi. Intr-un mod mai categoric decât în perioada modernă, oamenii din Evul Mediu credeau că demonii erau reali, că Dumnezeu intervenea activ în lume şi că rugăciunea, pocăinţa şi pelerinajele câştigau favoarea divină.

A spune pur şi simplu că oamenii credeau în Dumnezeu nu putea transmite nici intensitatea adecvării lor, nici uşurinţa aparentă cu care evlavia medievală părea să se impreuneze cu păcatul. Credinţa în eficacitatea riturilor, ritualurilor şi a sacramentelor era atât de omnipresentă încât poate inevitabil submina urgenţa de a se comporta într-un mod virtuos.

Pentru orice păcat sau defect spiritual exista un remediu, o penitenţă care regla conturile, în ceea ce a devenit o „matematică a mântuirii”. (58) Religia a devenit atât de omnipresentă încât sinceritatea ei a început în mod necesar să slăbească. După cum spunea Huizinga, „Religia care pătrunde în toate relaţiile vieţii înseamnă o amestecare constantă a sferelor gândirii sacre şi a celei profane. Lucrurile sfinte vor deveni prea comune pentru a fi simţite profund.”(59) Şi aşa a fost.

REDUCEREA BISERICII

Până la sfârşitul secolului al XV-lea, Biserica nu era doar la fel de coruptă ca si statul-naţiune de astăzi ci era şi un impediment major pentru creșterea economică.

Biserica a absorbit cantităţi mari de capital în moduri neproductive, impunând poveri care limitau producţia societăţii şi suprimau comerţul. Aceste poveri, la fel ca cele impuse de statul-naţiune de astăzi, au fost numeroase. Ştim ce s-a întâmplat cu religia organizată în urma Revoluţiei Prafului de Puşcă: aceasta a creat stimulente puternice pentru a reduce dimensiunea instituţiilor religioase şi a reduce costurile acestora. Când Biserica tradiţională a refuzat să facă acest lucru, sectele protestante au profitat de oportunitatea de a concura. Procedând astfel, au folosit aproape orice dispozitiv imaginabil pentru a reduce costul unei vieţi evlavioase:

• Au construit biserici noi şi uneori au lipsit altarele celor mai vechi de podoabe pentru a elibera capital pentru alte utilizări.
• Au revizuit doctrina creştină în moduri care au redus costurile, punând accentul pe credinţă mai presus de faptele bune ca o cheie a mântuirii.
• Au dezvoltat o liturghie nouă, concisă, au redus sau au eliminat zilele de sărbătoare şi
• au abolit numeroase sacramente.

Au închis mănăstiri şi schituri de maici şi au încetat să mai dea pomană ordinelor cerşetoare. Sărăcia a trecut de la a fi o virtute apostolică la o problemă socială nedorită şi adesea demnă de reproş.(60)

Pentru a înţelege cum reducerea dimensiunii Bisericii a eliberat productivitatea, trebuie să analizaţi numeroasele moduri în care Biserica a stat în calea dezvoltarii înainte ca monopolul său să fie inlaturat. La fel cum face statul-naţiune astăzi, Biserica de la sfârşitul secolului al XV-lea a impus o povară incredibilă de costuri excesive.

1. Costurile directe, cum ar fi zeciuiala, impozitele şi taxele, au alimentat birocraţia ecleziastică supradimensionată.

Zecuiala era comună bisericilor protestante care au înlocuit şi „Sfânta Biserică Mamă” medievală, dar acestea nu erau de obicei colectabile în zonele urbane. Practic, sfârşitul monopolului Bisericii a dus la scăderea ratelor marginale de impozitare în regiunile cu cel mai dezvoltat comerţ.

Doctrinele religioase îngreunau economisirea. Arhi-ticălosul Bisericii medievale era „avarul”, persoana care îşi economisea aurul cu riscul sufletului său.

Cerința ca credincioșii să finanțeze „fapte bune” implica contribuţii costisitoare către Biserică. Doctrina „satisfacţiilor” îi obliga pe cei preocupaţi de mântuire să înzestreze liturghii sau „cântări” pentru a evita purgatoriul. Luther a atacat acest lucru direct în a opta şi a treisprezecea dintre cele nouăzeci şi cinci de teze ale sale. El a scris că „cei pe moarte îşi vor plăti toate datoriile prin moartea lor”.(61)

Cu alte cuvinte,capitalul credinciosului protestant era disponibil pentru a fi transmis moştenitorilor săi. Conform doctrinei protestante, nu era nevoie să se înzestreze cântăriile pentru a se repeta liturghiile, de obicei timp de treizeci de ani şi, uneori, pentru cei foarte bogaţi, pe termen nelimitat.

3. Ideologia Bisericii medievale încuraja, de asemenea, deturnarea capitalului către achiziţionarea de relicve. Numeroase culte ale relicvelor au fost înzestrate cu sume mari pentru a dobândi obiecte fizice asociate cu Hristos sau cu diverşi sfinţi. Cei foarte bogaţi au adunat chiar şi colecţii personale de relicve. De exemplu, Electorul Frederic al Saxoniei a adunat o colecţie de nouăsprezece mii de relicve, unele dobândite în timpul unui pelerinaj la Ierusalim în 1493. Colecţia sa includea ceea ce el credea a fi „trupul unui sfânt inocent, laptele Mariei şi paie din grajdul Naşterii Domnului”.(62)

Probabil, randamentul capitalului investit în aceste relicve a fost scăzut.

Trecerea la accentul pus pe credinţă şi pe noţiunea de aleşi a diminuat importanţa achiziţionării capcanelor vieţii creştine pentru a fi folosite ca si talismane şi a încurajat banii să găsească canale mai productive care să ofere un randament pe care monarhul să-l poată exploata.

4. Apariţia confesiunilor protestante a rupt monopolurile economice ale Bisericii medievale şi a dus la o slăbire semnificativă a reglementării. După cum am văzut, dreptul canonic a fost frecvent adaptat pentru a sprijini monopolurile Bisericii şi interesele personale comerciale. Deoarece noile confesiuni aveau mai puţine interese economice de protejat şi promovat, versiunea doctrinei lor religioase a avut tendinţa de a duce la un sistem mai liber, cu mai puţine inhibiţii comerciale.

5. Revoluţia protestantă a abolit multe dintre riturile şi ritualurile

Bisericii medievale care împovărau timpul credincioşilor. Riturile, sacramentele şi zilele sfinte fuseseră elaborate pentru a absorbi aproape întregul calendar până la sfârşitul secolului al XV-lea. Această supraîncărcare ceremonială a fost o consecinţă logică a insistenţei Bisericii „că cineva putea multiplica actele de rugăciune sau de închinare oricât de des dorea şi obţine beneficii de pe urma lor".(63)
Si le-au inmulţit. Productivitatea era impozitată de slujbe mai lungi şi mai elaborate, obligaţii de a recita rugăciuni repetitive în timp de penitenţă şi proliferarea zilelor de sărbătoare ale sfinţilor în care nu se putea lucra. Numeroase reglementări şi ceremonii punctau ziua şi anotimpurile, reducând considerabil timpul disponibil pentru sarcini productive.
Acest lucru s-ar putea să nu fi întrerupt ritmurile agriculturii medievale, în care 90% sau mai mult din populaţie era angajată. Au existat multe perioade în timpul anotimpurilor când munca la câmp nu era necesară zilnic. Randamentul culturilor în condiţii medievale probabil varia mai mult în funcţie de vreme şi de ritmurile incontrolabile ale infestării decât de orice adaos marginal de muncă dincolo de minimul pe care îl permitea calendarul bisericesc. Problema mai mare a pierderii productivităţii nu a afectat atât de mult agricultura, cât alte domenii. Cerinţele Bisericii privind timpul erau mult mai puţin compatibile cu meşteşugurile, munca, industria prelucrătoare, transportul, comerţul sau orice altă întreprindere în care productivitatea şi profitabilitatea erau probabil determinate în mod crucial de timpul dedicat sarcinii.
Nu este o coincidenţă faptul că marea tranziţie de la sfârşitul secolului al XV-lea a avut loc într-o perioadă în care rentele funciare creşteau, iar salariile reale pentru ţărănime erau în declin. Presiunile demografice crescute au redus randamentul de pe terenurile comune, adesea aflate în jurul râurilor şi pâraielor, de care ţăranii depindeau pentru a-şi păşuna animalele şi, în unele cazuri, pentru peşte şi lemne de foc. Reducerea nivelului de trai a pus presiuni din ce în ce mai urgente asupra ţăranilor pentru a găsi surse alternative de venit. Drept urmare, „tot mai mult din populaţia rurală s-a orientat către producţia la scară mică pentru piaţă, mai ales în industria textilă, în procesul cunoscut sub numele de «vanzare cu amanuntul» sau «proto industrializare».(un

negutator furniza materia prima bumbac,lana, familiilor rurale)”(64)
Poverile ceremoniale asupra timpului impuse de Biserică au stat în calea eforturilor ţăranilor mai ambiţioşi de a-şi suplimenta veniturile agricole prin meşteşuguri, deoarece, de fapt, au inhibat orice redistribuire a eforturilor în noi direcţii economice. Una dintre cele mai pronunţate contribuţii pe care sectele protestante le-au adus productivităţii a fost eliminarea a patruzeci de zile de sărbătoare. Acest lucru nu numai că a economisit costurile considerabile ale organizării festivalurilor, inclusiv sustinerea meselor satului cu mâncare şi băutură; a eliberat şi o cantitate mare de timp preţios. Implicit, oricine care a încetat să mai onoreze cele patruzeci de zile de sărbătoare interzise putea adăuga trei sute de ore de muncă sau mai mult la productivitatea sa anuală. Pe scurt, eliminarea supraîncărcării ceremoniale în Biserica medievală a deschis calea pentru o creştere apreciabilă a producţiei, pur şi simplu prin eliberarea timpului care altfel nu ar fi putut fi dedicat comerţului.
6. Ruperea monopolului Bisericii a eliberat cantităţi uriaşe de active care produceau randamente mici sub conducerea Bisericii - o situaţie cu paralele evidente la proprietăţile statului de la sfârşitul secolului al XX-lea. Biserica era de departe cel mai mare proprietar feudal de pământuri.Posesia sa asupra pământului seamăna cu cea a statului în societăţile extrem de politizate de astăzi - depăşind 50% din total în unele ţări europene. Conform dreptului canonic, odată ce o proprietate intră sub controlul Bisericii, aceasta nu putea fi înstrăinată. Astfel, proprietăţile de pământ ale Bisericii au avut tendinţa de a creşte constant, pe măsură ce Biserica primea din ce în ce mai multe donaţii testamentare din partea credincioşilor pentru finanţarea diverselor servicii de asistenţă socială asigurări, cântări şi alte activităţi.
Deşi este dificil de măsurat cu precizie productivitatea relativă a proprietăţilor Bisericii, aceasta trebuie să fi fost mult mai mică la sfârşitul Evului Mediu decât era la începutul acelei epoci. Până în secolul al XIV-lea, accentul sporit pus pe producţia pentru piaţă, mai degrabă decât pe agricultura de subzistenţă, i-a determinat pe majoritatea lorzilor laici să treacă de la şefi analfabeţi la manageri profesionişti pentru a optimiza producţia proprietăţilor lor. Stimulentele lor i-au determinat probabil să depăşească rapid producţia proprietăţilor bisericeşti, care, în teorie, de obicei, nu

aduceau profit privat nimănui.
Fără îndoială, unii dintre prinţii-episcopi lumeşti îşi gestionau moşiile în moduri distincte de cele ale lorzilor laici. Totuşi, productivitatea altor proprietăţi bisericeşti ar fi avut cu siguranţă de suferit din cauza eşecurilor unei administrări indiferente de către o instituţie uriaşă şi vastă, ale cărei dezavantaje ar fi fost similare cu dezavantajele proprietăţii de stat şi comunale de astăzi. Este evident, de asemenea, că confiscarea mănăstirilor a reorganizat resurse care nu mai erau necesare pentru reproducerea cărţilor şi manuscriselor după apariţia tiparului.
7. După cum am detaliat în Marea Rafuială, unele dintre sectele protestante au răspuns imediat la Revoluţia Prafului de Puşcă prin modificarea doctrinelor lor în moduri care încurajau comerţul, cum ar fi ridicarea interdicţiei împotriva camătei sau acordarea de împrumuturi cu dobândă. Opoziţia ideologică a Bisericii medievale faţă de capitalism a fost un impediment pentru creştere.
Principalul scop ideologic al învăţăturilor Bisericii a fost consolidarea feudalismului, în care Biserica avea o mare mizã, fiind cel mai mare proprietar feudal de pământ. Conştient sau nu, Biserica a avut tendinţa de a transforma în virtuţi religioase propriile interese economice, militând în acelaşi timp împotriva dezvoltării industriei manufacturiere şi a comertului independent, care erau destinate să destabilizeze sistemul feudal. Interdicţiile împotriva „economisirii”, de exemplu, se aplicau în principal tranzacţiilor comerciale, mai degrabă decât taxelor feudale, şi niciodată vânzării de indulgenţe. Încercările infame ale Bisericii de a stabili un „preţ just” pentru articolele din comerţ au avut tendinţa de a suprima randamentele economice ale acelor produse şi servicii în care Biserica însăşi nu era un producător.
Interdicţia „cămătăriei” a fost un exemplu al rezistenţei Bisericii la inovaţia comercială. Activitatea bancară şi creditul au fost cruciale pentru dezvoltarea întreprinderilor comerciale la scară largă. Prin restricţionarea disponibilităţii creditului, Biserica a întârziat evolutia.
8. Mai subtil, concentrarea noilor confesiuni asupra Bibliei ca text a contribuit la „demolarea modului de gândire al Bisericii medievale, precum şi a ideologiei acesteia. Ambele „au pus obstacole în calea progresului. Programarea culturală de la sfârşitul Evului Mediu i-a încurajat pe oameni să vadă lumea în termeni de similitudine

simbolică mai degrabă decât de cauză şi efect. Acest lucru a scurtcircuitat raţionamentul. De asemenea, a indicat îndepărtarea de o concepţie mercantilă a vieţii. Gândirea în termeni de echivalenţe simbolice nu se traduce uşor în gândirea în termeni de valori de piaţă. „Cele trei stări reprezintă calităţile Fecioarei. Cei şapte electori ai Imperiului semnifică virtuţile; cele cinci oraşe Artois şi Hainault, care în 1477 au rămas fidele casei de Burgundia, sunt cele cinci fecioare înţelepte... În acelaşi mod, pantofii înseamnă grijă şi diligenţă, ciorapii perseverenţă, jartieră hotărâre etc."(65)
După cum sugerează acest exemplu citat de distinsul istoric medieval Johan Huizinga gândirea era dominată de dogmă, simboluri rigide şi alegorii care legau fiecare aspect al vieţii în termeni de subordonare ierarhică. Fiecare ocupaţie, fiecare parte, fiecare culoare, fiecare număr, chiar şi fiecare element gramatical era legat într-un mare sistem de concepţii religioase.
Astfel, frânturile banale ale vieţii erau interpretate nu în termenii conexiunilor lor cauzale, ci în termeni de simboluri statice şi alegorii. Uneori personificând virtuţi şi vicii, fiecare lucru reprezenta ceva, care reprezenta deasemenea altceva, în moduri care adesea blocau în loc să clarifice cauza şi efectul. Pentru a confunda şi mai mult lucrurile, relaţiile erau adesea legate arbitrar în sisteme de numere. Şapte jucau un rol deosebit de important. Existau cele şapte virtuţi, cele şapte păcate capitale, cele şapte implorări ale Rugăciunii Domnului, cele şapte Daruri ale Duhului Sfânt, cele şapte momente ale patimilor, cele şapte Fericiri şi cele şapte sacramente, „reprezentate de cele şapte animale şi urmate de cele şapte boli".(66)

Jurnalismul secolului al XV-lea

O ştire din secolul al XV-lea, dacă ar fi fost scrisă, nu ar fi răspuns la nici una dintre întrebările clasice ale relatării faptelor, decât indirect prin personificare alegorică.
Luaţi în considerare această relatare, dintr-un jurnal privat, despre crimele burgunde din Parisul secolului al XV-lea:
Atunci s-a ridicat zeiţa Discordiei, care locuia în turnul Sfatului Rău şi a trezit Mânia, femeia nebună, şi Lăcomia şi Furia şi Răzbunarea, iar ele au luat arme de tot felul şi au alungat Raţiunea, Dreptatea, Amintirea lui Dumnezeu şi Moderaţia într-un mod ruşinos. Apoi Nebunia i-a înfuriat, iar Crima şi Măcelul i-au ucis, i-au tăiat doborât, i-au omorât, i-au masacrat pe toţi cei pe

care i-au găsit în închisori... iar Lăcomia şi-a legat straiele cu centura Răpirii, fiica ei, şi Hoţul, fiul ei... Iar dupa aceea, oamenii menţionaţi au mers sub îndrumarea zeiţelor lor, adică a Mâniei, Lăcomiei şi Răzbunării, care i-au condus prin toate închisorile publice ale Parisului,etc.(67)
Trecerea de la paradigma medievală i-a ajutat pe oameni să gândească în termeni „moderni" despre cauză şi efect, mai degrabă decât în termeni de legături simbolice şi personificare alegorică.
Nu este necesar să se argumenteze că doctrina şi modul de gândire al Bisericii din Evul Mediu târziu erau nesincere pentru a se vedea că tindeau să se potrivească îndeaproape cu nevoile feudalismului agrar, permiţând în acelaşi timp foarte puţin loc pentru comerţ, cu atât mai puţin dezvoltare industrială. Era mai degrabă un caz în care Biserica era o instituţie predominantă care modela constrângeri morale, culturale şi juridice în moduri care erau îndeaproape adaptate imperativelor feudalismului. Tocmai din acest motiv, acestea erau nepotrivite nevoilor societăţii industriale, la fel cum constrângerile morale, culturale şi juridice ale statului-naţiune modern sunt nepotrivite pentru facilitarea comerţului în Era Informaţiei.
Credem că statul va fi transformat radical, aşa cum a fost si Biserica, pentru a facilita realizarea noului potenţial.
Doctrina protestantă conform căreia raiul putea fi atins doar prin credinţă şi fără beneficiul rugăciunilor pentru morţi, înzestrate cu ofrande, a fost prezentată ca o problemă teologică.
Totuşi, era o teologie menită să se potrivească realităţilor economice ale unei noi epoci. A satisfăcut nevoia evidentă catre o cale mai rentabilă către mântuire, într-un moment în care costurile de oportunitate ale investiţiei de capital suplimentar în birocraţia ecleziastică umflată crescuseră brusc. Oamenii nu erau deranjati prea mult să-şi ofere banii Bisericii atunci când nu exista altă modalitate de a-i folosi. Dar când au văzut brusc şansa de a câştiga de o sută de ori capitalul lor finanţând o călătorie pentru mirodenii în Est sau de a obţine o sumă mai mică, dar totuşi promiţătoare, de 40% pe an, finanţând un batalion pentru rege, au căutat, pe bună dreptate, harul lui Dumnezeu acolo unde se aflau propriile lor interese.
Mulţi negustori şi alţi oameni de rând au devenit curând mult mai bogaţi decât fuseseră strămoşii lor sub feudalism.

Accelerarea bruscă a nivelului de trai în rândul negustorilor şi micilor producători din perioada modernă timpurie a fost în mare măsură nepopulară printre cei ale căror venituri şi mod de viaţă se prăbuşeau odată cu feudalismul. Slăbirea monopolului Bisericii şi creşterea puterii megapolitice a bogaţilor au dus la o reducere bruscă a redistribuirii veniturilor.

Ţăranii şi săracii urbani care nu erau beneficiari imediaţi ai noului sistem îi invidiau amarnic pe cei care erau. Huizinga a descris atitudinea predominantă, în ceea ce ar putea fi o paralelă importantă cu Revoluţia Informaţională: „Ura faţă de oamenii bogaţi, în special faţă de noii bogaţi, care erau atunci foarte numeroşi, este generală."(68)

O paralelă la fel de izbitoare a apărut dintr-o creştere extraordinară a criminalităţii. Prăbuşirea vechii ordini declanşează aproape întotdeauna o creştere a criminalităţii, dacă nu chiar anarhia pură a revoluţiei feudale pe care am explorat-o în capitolul trecut. La sfârşitul Evului Mediu, criminalitatea a crescut vertiginos pe măsură ce vechile sisteme de control social se prăbuşeau. În cuvintele lui Huizinga, „Criminalitatea a ajuns să fie considerată o ameninţare la adresa ordinii şi societăţii."(69)

Ar putea fi la fel de ameninţătoare în viitor.

Lumea modernă s-a născut în confuzia noilor tehnologii, a noilor idei şi a mirosului de pulbere neagră. Armele cu praf de puşcă şi îmbunătăţirea transportului maritim au destabilizat fundamentul militar al feudalismului, chiar dacă noile tehnologii de comunicaţii i-au subminat ideologia. Printre elementele pe care noua tehnologie a tiparului le-a ajutat să se dezvăluie s-a numărat şi corupţia Bisericii, a cărei ierarhie, precum şi membrii forţelor de ordine, erau deja dispretuiti de o societate care, în mod paradoxal, plasa religia în centrul tuturor lucrurilor. Este un paradox cu o paralelă contemporană evidentă în deziluzia faţă de politicieni şi birocraţi, într-o societate care plasează politica în centrul tuturor lucrurilor. Sfârşitul secolului al XV-lea a fost o perioadă de deziluzie, confuzie, pesimism şi disperare. O perioadă foarte asemănătoare cu cea de acum.

CAPITOLUL 5
VIAȚA ȘI MOARTEA STATULUI-NAȚIUNE

Democraţia şi naţionalismul ca Strategii de resurse în epoca violenţei

„Cel mai important dintre toate, succesul în război depinde de existenţa unor bani suficienţi pentru a asigura tot ceea ce are nevoie aceasta activitate.(1) —ROBERT DE BALSAC, 1502

MOLOZUL ISTORIEI

Pe 9 şi 10 noiembrie 1989, televiziunea a transmis lumii întregi scene cu berlinezi de est exuberanţi demolând Zidul Berlinului cu barosuri.

Antreprenorii începători din mulţime au adunat bucăţi din zid, care au fost mai târziu comercializate către capitaliştii de pretutindeni ca suveniruri. O afacere rapidă cu aceste relicve s-a desfăşurat ani de zile după aceea. Chiar şi în timp ce scriem aceste rânduri, încă se pot găsi reclame ocazionale în reviste mici care oferă bucăţi de beton vechi din Germania de Est la preţuri cu care normal se achizitioneaza minereul de argint de înaltă calitate. Noi credem că cei care au cumpărat suveniruri provenite din Zidul Berlinului nu ar trebui să se grăbească să le vândă. Acestea conţin amintiri de o seminificatie mai mare decât prăbuşirea comunismului. Credem că Zidul Berlinului a devenit cea mai importantă grămadă de moloz istoric de când zidurile oraşului San Giovanni au fost dărâmate cu aproape cinci secole mai devreme, în februarie 1495.(2)

Nivelarea oraşului San Giovanni de către regele francez Carol al VIII-lea a fost prima explozie a Revoluţiei Prafului de Puşcă. A marcat sfârşitul fazei feudale a istoriei şi apariţia industrialismului, aşa cum am subliniat anterior. Distrugerea Zidului Berlinului marchează un alt moment de cotitură istoric, trecerea dintre Era Industrială şi noua Eră a Informaţiei. Niciodată nu a existat un triumf simbolic atât de mare al eficienţei asupra puterii. Când zidurile oraşului San Giovanni au căzut, a fost o demonstraţie clară că randamentele economice ale violenţei în lume au crescut brusc. Căderea Zidului Berlinului spune ceva diferit, şi anume că randamentele violenţei sunt acum în scădere. Acesta este un lucru pe care puţini au început măcar să le recunoască, dar va avea consecinţe dramatice.

Din motivele pe care le explorăm în acest capitol, Zidul Berlinului s-ar putea dovedi a fi mult mai simbolic pentru întreaga eră a statului-naţiune industrial,mai mult decât au înţeles cei din mulţime in acea noapte din Berlin sau milioanele de oameni care priveau de la distanţă.
Zidul Berlinului a fost construit cu un scop foarte diferit faţă de zidurile San Giovanni - să împiedice oamenii din interior să scape, mai degrabă decât să împiedice prădătorii din exterior să intre. Acest fapt în sine este un indicator vădit al creşterii puterii statului din secolul al XV-lea până în secolul al XX-lea. Şi deasemenea în mai multe moduri.
Timp de secole, statul-naţiune a făcut ca toate zidurile orientate spre exterior să fie redundante şi inutile. Nivelul de monopol pe care statul l-a exercitat asupra coerciţiei în acele zone care la prima vedere l-a facut sa para paşnic pe plan intern şi formidabil din punct de vedere militar a depasit exclusivitatea oricarei suveranităţi pe care lumea le văzuse până atunci. Statul a folosit resursele extrase de o populaţie în mare parte dezarmată pentru a zdrobi prădătorii la scară mica. Statul-naţiune a devenit cel mai de succes instrument al istoriei pentru acapararea resurselor. Succesul său s-a bazat pe capacitatea sa superioară de a deturna bogăţia cetăţenilor săi.
„MTV este mai mult decât un furnizor de videoclipuri muzicale – e un instrument promoţional al industriei muzicale.
Este prima reţea cu adevărat globală, prima reţea care oferă un singur flux de programe în practic fiecare ţară din lume. În acest proces, MTV creează un simţ unic al realităţii globale comune pentru telespectatorii săi, copii şi tineri adulţi. Cercetări recente au descoperit că tinerii din întreaga planetă împărtăşesc din ce în ce mai mult nu doar icoane pop comune şi gusturi colective, ci şi aşteptări standard pentru carierele lor, seturi familiare de valori despre ceea ce este semnificativ în viaţă şi ce este de evitat, un simţ general că politica este mai puţin importantă decât propriile lor abilităţi în modelarea viitorului lor.(3) —JIM TAYLOR ŞI WATTS WACKER ,,Delta de 500 de ani: Ce se întâmplă după ceea ce va urma”
„Iubeşte-o sau renunta” (cu excepţia cazului în care eşti bogat)
Înainte ca tranziţia de la statul-naţiune la noile suveranităţi ale erei informaţiei să fie completă, mulţi locuitori ai celor mai mari şi

mai puternice state-naţiune occidentale, la fel ca si omologii lor din Berlinul de Est din 1989 vor complota să-şi găsească o cale de ieşire. Pentru generaţiile care au crescut înainte de al Doilea Război Mondial sau la începutul Războiului Rece, trecerea peste graniţe este traumatizantă. Dar pentru noile generaţii, care se orientează dintr-o perspectivă mai globală, abandonarea ţarii lor natale nu este decizia de neconceput, aşa cum ar fi pentru persoanele mai în vârstă care sunt mai profund înrădăcinate în ideologia statului-naţiune. Jim Taylor şi Watts Wacker prezintă rezultatele interesante ale unui sondaj de masă realizat pe 25.000 de elevi de liceu din clasa de mijloc de pe cinci continente. Într-un eşantion realizat în timpul anului şcolar 1995-1996 de către Brainwaves Group, o firmă de cercetare a consumatorilor din New York, nouă din zece elevi au fost de acord că „depinde de mine să obţin ceea ce vreau de la viaţă". Mai frapant este faptul că „aproape jumătate dintre adolescenţi au spus că se aşteaptă să părăsească ţara în care s-au născut în urmărirea obiectivelor lor".(4) Poate pentru că este la curent cu atitudinile generaţiei MTV, primul candidat la preşedinţie care si-a făcut campanie pe MTV, Bill Clinton a căutat să le îngreuneze americanilor „părăsirea ţării în care s-au născut în urmărirea obiectivelor lor". În 1995, cam în aceeaşi perioadă în care elevii de liceu îşi declarau intenţiile de a căuta independenţa, preşedintele Statelor Unite a propus adoptarea unei taxe de ieşire, un fel de „Zid al Berlinului pentru Capital", care ar obliga americanii bogaţi să plătească o răscumpărare substanţială pentru a scăpa chiar şi doar cu o parte din banii lor.

Răscumpărarea lui Clinton nu aminteşte doar de politica fostului stat est-german de a-şi trata cetăţenii ca pe nişte bunuri; ea aminteşte şi de măsurile din ce în ce mai draconice luate pentru a consolida poziţia fiscală a Imperiului Roman aflat în declin.

Acest pasaj din cartea Cambridge Istoria Antica spune povestea. Aşa a început efortul aprig al statului de a stoarce populaţia până la ultima picătură.

Întrucât resursele economice erau insuficiente, cei puternici s-au luptat pentru a-şi asigura partea leului cu o violenţă şi o lipsă de scrupule pe măsura originii celor aflaţi la putere şi a unor soldaţi obişnuiti cu jaful. Rigoarea deplină a legii a fost aplicată asupra populaţiei. Soldaţii au acţionat ca executori judecătoreşti sau au rătăcit ca poliţie secretă prin ţară.

Cei care au suferit cel mai mult au fost, desigur, clasa înstărită. Era relativ uşor să pui mâna pe proprietatea lor şi, în caz de urgenţă, ei erau clasa de la care se putea extorca ceva cel mai frecvent şi rapid.(5)
Atunci când sistemele eşuate au puterea de a face acest lucru, ele impun adesea poveri penale celor care încercau să scape. Din nou, citäm Cambridge, Istoria Antica:
„Dacă clasa înstărită îşi îngropa banii sau sacrifica două treimi din averea sa pentru a scăpa de o guvernare sau mergea până la a renunţa la întreaga sa proprietate pentru a scăpa de renta moşiilor, iar clasa neînstărită fugea, Statul răspundea prin creşterea presiunii."
Merită să ne amintim acest lucru pe măsură ce planificăm din timp. Amurgul sistemelor statale din trecut a fost rareori un proces civilizat şi ordonat. Am menţionat obiceiurile neplăcute ale colectorilor de taxe romane în Capitolul 2. Numărul mare de agri deserti, sau ferme abandonate, din Europa de Vest după prăbuşirea Imperiului Roman reflecta doar o mică parte a unei probleme mai ample. De fapt, extorcările aveau tendinţa de a fi relativ uşoare în Galia şi în zonele de frontieră care cuprind Luxemburgul şi Germania de astăzi. În cea mai fertilă regiune a Romei, Egiptul, unde agricultura era mai productivă datorită irigaţiilor, dezertarea proprietarilor era o problemă şi mai mare.
Chestiunea dacă să încerce salvarea, ultimum refugium, aşa cum era cunoscuta în latină, a devenit dilema principală pentru aproape toţi cei care deţineau proprietăţi. Înregistrările arată că „printre întrebările comune care obişnuiau să fie puse unui oracol în Egipt, trei tipuri standard erau: «Trebuie să devin cerşetor?»«Să fug?» şi «Va fi oprita fufa mea?»"(6)
Propunerea lui Clinton spune da. Este o versiune timpurie a unui obstacol în calea evadării, care este probabil să devină mai costisitoare pe măsură ce resursele fiscale ale statului-naţiune se diminuează. Desigur, prima versiune americană a unei bariere de ieşire este mai benignă decât betonul şi sârma ghimpată ale lui Erich Honecker. De asemenea, implică o sensibilitate mai mare la preţuri, povara căzând doar asupra „miliardarilor" cu averi impozabile de peste 600.000 de dolari.
Cu toate acestea, a fost justificată cu argumente similare cu cele propuse cândva de Honecker în apărarea celui mai faimos

proiect de lucrări publice al fostei Republici Democrate Germane. Honecker a susţinut că statul est-german avea o investiţie substanţială în potenţialii refugiaţi. El a subliniat că a le permite să plece liber ar crea un dezavantaj economic pentru stat, eforturile lor financiare fiind necesare în Germania de Est.
Dacă accepţi premisa că oamenii sunt sau ar trebui să fie active ale statului, zidul lui Honecker avea sens. Berlinul fără zid era o infrangere pentru comunişti, la fel cum evadarea de sub jurisdicţia fiscală a SUA era o irosire pentru IRS-ul lui Clinton. Argumentele lui Clinton asupra evadării miliardarilor, pe lângă faptul că arată dispreţul obişnuit al unui politician faţă de integritatea numerelor, erau similare cu cele ale lui Honecker, dar oarecum mai puţin logice, deoarece guvernul SUA, de fapt, nu are o investiţie mare în cetăţenii bogaţi care ar putea încerca să se aventureze în afara statului. Nu este vorba despre faptul că au fost educaţi pe cheltuiala statului şi că doresc să se strecoare şi să practice avocatura în altă parte. Marea majoritate a celor cărora li s-ar aplica taxa de ieşire şi-au creat averea prin propriile eforturi şi în ciuda guvernului SUA, nu datorită acestuia.
Având în vedere că primii 1% dintre contribuabili plătesc 30,2% din impozitul total pe venit în Statele Unite (1995), nu este vorba de faptul că bogaţii nu reuşesc să ramburseze nici o investiţie reală pe care statul ar fi putut-o face în educaţia sau prosperitatea lor economică.
Dimpotrivă. Cei care plătesc majoritatea facturilor plătesc mult mai mult decât valoarea oricăror beneficii pe care le primesc. Cu o plată medie anuală de impozite care depăşeşte 125.000 de dolari, impozitele costă primii 1% dintre contribuabilii americani mult mai mult decât îşi dau seama acum. Presupunând că ar putea obţine chiar şi un randament de 10% din excesul de impozit plătit de fiecare pe o perioadă de patruzeci de ani, fiecare plată anuală de 5.000 de dolari de impozit în exces le-ar reduce averea netă cu 2,2 milioane de dolari. La o rată a randamentului de 20%, fiecare 5.000 de dolari ca impozit în exces reduc averea netă cu 44 de milioane de dolari. Pe măsură ce se apropie mileniul, noile condiţii megapolitice ale Erei Informaţiei vor face din ce în ce mai evident faptul că statul-naţiune moştenit din era industrială este o instituţie prădătoare. Cu fiecare an care trece, acesta va părea mai puţin

un avantaj pentru prosperitate şi mai mult un obstacol, unul din care individul va dori o scăpare. Este o scăpare pe care guvernele disperate nu vor să o permită. Stabilitatea şi chiar supravieţuirea statelor occidentale cu bunăstare depind de capacitatea lor de a continua să extragă o fracţiune uriaşă din producţia totală mondială pentru redistribuire către un subset de alegători din ţările OECD (Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică). Acest lucru impune ca taxele impuse celor mai productivi cetăţeni din ţările bogate în prezent să fie evaluate la rate de supermonopol, de sute sau chiar mii de ori mai mari decât costul real al serviciilor pe care guvernele le oferă în schimb.

VIAŢA ŞI MOARTEA STATULUI-NAŢIUNE

Căderea Zidului Berlinului a fost mai mult decât un simbol vizibil al morţii Comunismului. A fost o înfrângere pentru întregul sistem mondial de state-naţiune şi un triumf al eficienţei şi al pieţelor. Punctul de sprijin al puterii care stă la baza istoriei s-a schimbat. Credem că prăbuşirea Zidului Berlinului în 1989 atinge puctul culminant al erei statului-naţiune, o fază specifică de două sute de ani în istorie, care a început cu Revoluţia Franceză. Statele există de şase mii de ani. Dar înainte de secolul al XIX-lea, acestea reprezentau doar o mică parte din suveranităţile lumii. Ascensiunea lor a început şi s-a încheiat cu o revoluţie. Marile evenimente din 1789 au lansat Europa pe un curs către guverne cu adevărat naţionale. Marile evenimente din 1989 au marcat moartea comunismului şi o afirmare a controlului de către forţele pieţei asupra puterii masive. Aceste două revoluţii, la exact două sute de ani distanţă, definesc epoca în care statul-naţiune a predominat în sistemul Marilor Puteri. Marile Puteri, la rândul lor, au dominat lumea, răspândind sau impunând sisteme statale chiar şi asupra celor mai îndepărtate enclave tribale.

Triumful statului ca principal vehicul pentru organizarea violenţei în lume nu a fost o chestiune de ideologie. A fost impus de logica ascunsă a violenţei. A fost, aşa cum ne place să spunem, un eveniment megapolitic, determinat nu atât de de dorinţele teoreticienilor şi ale oamenilor de stat, sau chiar de manevrele generalilor, cât de pârghia ascunsă a violenţei, care a mişcat istoria în felul în care Arhimede visa cândva să mişte lumea.

Statele au fost norma în ultimii două sute de ani ai perioadei moderne.

Dar, pe parcursul mai lung al istoriei, statele au fost rare. Ele au depins întotdeauna de condiţii megapolitice extraordinare pentru viabilitatea lor. Înainte de perioada modernă, majoritatea statelor erau „despotisme orientale”, societăţi agricole în deşerturi dependente de controlul sistemelor de irigaţii pentru supravieţuirea lor. Chiar şi Imperiul Roman, prin controlul său asupra Egiptului şi Africii de Nord, a fost indirect o societate hidraulică. Dar nu suficientă pentru a supravieţui. Roma, la fel ca majoritatea statelor premoderne, în cele din urmă nu avea capacitatea de a impune aderarea la monopolul violenţei pe care îl oferă capacitatea de a înfometa oamenii. Statul roman din afara Africii nu putea întrerupe apa pentru cultivarea culturilor refuzând oamenilor nesupuşi accesul la sistemul de irigaţii. Astfel de sisteme hidraulice au oferit mai multă pârghie pentru violenţă decât orice altă configuraţie megapolitică din economia antică.

Oricine controla apa în aceste societăţi putea extrage pradă la un nivel aproape comparabil cu procentul din producţia totală absorbit de statele naţionale moderne.

Magnitudinea deasupra Eficientei

Praful de puşcă a permis statelor să se extindă mai uşor în afara limitelor orezăriilor şi ale văilor aride ale râurilor. Natura armelor cu praf de puşcă şi caracterul economiei industriale au creat mari avantaje în război.

Acest lucru a dus la randamente mari şi în creşterea violenţei. După cum a spus istoricul Charles Tilly,

„Statele care aveau cele mai mari mijloace coercitive aveau tendinţa de a câştiga războaie; eficienţa (raportul dintre producţie şi input) a fost pe locul doi după eficacitate (producţia totală).”(8)

Cu guvernele organizate în mare parte la scară largă, chiar şi puţinele suveranităţi mici care au supravieţuit, precum Monaco sau Andorra, aveau nevoie de recunoaşterea statelor mai mari pentru a-şi asigura independenţa. Doar guvernele mari cu o comandă din ce în ce mai mare a resurselor puteau concura pe câmpul de luptă.

Marea întrebare fără răspuns

Acest lucru ne aduce la una dintre marile enigme fără răspuns ale istoriei moderne: de ce Războiul Rece care a venit la încheierea sistemului Marilor Puteri a pus ca şi pretendenţi finali,dictaturile comuniste împotriva statelor democratice ale bunăstării.

Această problemă a fost atât de puţin examinată încât multora li s-a părut plauzibilă atunci când un analist al Departamentului de Stat, Francis Fukuyama, a proclamat „sfârşitul istoriei” după căderea Zidului Berlinului. Publicul entuziast pe care l-a stârnit opera sa a acceptat prea multe ca fiind de la sine înţelese. Se pare că nici autorul, nici mulţi alţii nu s-au obosit să pună o întrebare fundamentală: Ce caracteristici comune ale socialismului de stat şi democraţiilor bazate pe protectia sociala le-au determinat să fie pretendenţii finali la dominaţia lumii?

Aceasta este o problemă importantă. La urma urmei, zeci de sisteme conflictuale de suveranitate au apărut şi au dispărut în ultimele cinci secole, inclusiv monarhii absolute, enclave tribale, episcopii-prinţi, conducere directă a papei, sultanate, cetăţi-stat şi colonii anabaptiste. Astăzi, majoritatea oamenilor ar fi surprinşi să afle că o companie de administrare a unui spital, cu propriile forţe armate, ar putea conduce o ţară timp de secole. Totuşi, ceva foarte asemănător s-a întâmplat. Timp de trei sute de ani după 1228, Cavalerii Teutoni ai Spitalului Sfânta Maria din Ierusalim, ulterior uniţi cu Cavalerii Sabiei din Livonia, au condus Prusia de Est şi diverse teritorii din Europa de Est, inclusiv părţi din Lituania şi Polonia. Apoi a venit Revoluţia Prafului de Puşcă. În câteva decenii, Cavalerii Teutoni au fost expulzaţi ca suverani de pe toate teritoriilor lor, iar Marele lor Maestru nu avea o importanţă militară mai mare decât un campion de şah. De ce? De ce atâtea alte sisteme de suveranitate s-au diminuat până la insignifianţă, în timp ce marea luptă pentru puterea mondială de la sfârşitul erei industriale a văzut democraţiile de masă aliniate împotriva sistemelor socialiste de stat?

Control nestingherit

Teoria noastră a megapoliticii indică răspunsul. Este cam ca şi cum ai întreba de ce luptătorii de sumo tind să fie graşi. Răspunsul este că un luptător de sumo slab, oricât de impresionant ar fi raportul său dintre forţă şi greutate, nu poate concura cu un alt luptător care este gigantic. După cum sugerează Tilly, problema importantă era „eficacitatea (producţia totală)”, nu „eficienţa (raportul dintre producţie şi input)”. Într-o lume din ce în ce mai violentă, sistemele care au predominat de-a lungul a cinci secole de competiţie au fost neapărat cele care si-au facilitat cel mai mare acces la resursele necesare pentru a purta război la scară largă.

Cum a funcţionat acest lucru?
În cazul comunismului, răspunsul este evident. Sub comunism, cei care controlau statul controlau aproape totul. Dacă ai fi fost cetăţean al Uniunii Sovietice în timpul Războiului Rece, KGB-ul ar fi putut să-ţi ia periuţa de dinţi dacă ar fi considerat că este util scopurilor lor să facă acest lucru. Ţi-ar fi putut lua chiar dinţii. Conform unor estimări credibile care au devenit si mai credibile de la deschiderea fostelor arhive sovietice în 1992, poliţia secretă şi alţi agenţi ai fostului stat sovietic au luat viaţa a 50 de milioane de persoane în şaptezeci şi patru de ani de guvernare. Sistemul socialist de stat era în măsură să mobilizeze orice exista în granitele sale pentru armata sa, cu puţine şanse ca cineva care locuia acolo să se opuna.
În cazul democraţiilor occidentale, povestea este mai puţin evidentă, parţial pentru că suntem obişnuiţi să ne gândim la democraţie în contrast puternic cu comunism. În ceea ce priveşte Era Industrială, cele două sisteme erau într-adevăr opuse. Dar văzute din perspectiva Erei Informaţiei, cele două sisteme aveau mai multe în comun decât aţi putea bănui. Ambele facilitau controlul nestingherit al resurselor de către guvern. Diferenţa era că statul democratic al asistentei sociale punea resurse chiar mai mari în mâinile statului decât sistemele socialiste de stat.
Acesta este un exemplu clar al unui fenomen rar, mai puţin însemnând mai mult. Sistemul socialist de stat se baza pe doctrina conform căreia statul deţinea totul.
Statul democratic al bunăstării, în schimb, avea pretenţii mai modeste şi, prin urmare, folosea stimulente superioare pentru a mobiliza o producţie mai mare. În loc să revendice totul la început, guvernele din Occident le-au permis indivizilor să deţină proprietăţi şi să acumuleze bogăţie. Apoi, după ce bogăţia fusese acumulată, statele-naţiune occidentale au impozitat o mare parte din aceasta. Impozitele pe proprietate, impozitele pe venit şi impozitele pe succesiuni, la niveluri ridicate, au furnizat statului democratic al bunăstării cantităţi prodigioase de resurse în comparaţie cu cele disponibile prin sistemele socialiste de stat.
Ineficienţa, acolo unde a contat
Comparativ cu comunismul, statul bunăstării era într-adevăr un sistem mult mai eficient.

Dar, în comparaţie cu alte sisteme de acumulare a bogăţiei, cum ar fi o enclavă autentică de laissez-faire(interferenta minima a statului in activitatile economice) precum Hong Kong-ul colonial, statul bunăstării era ineficient. Din nou, mai puţin însemna mai mult. Tocmai această ineficienţă a făcut ca statul bunăstării să fie suprem în timpul condiţiilor megapolitice ale erei industriale.
Când ajungi să înţelegi de ce, eşti mult mai aproape de a recunoaşte ce înseamnă cu adevărat căderea Zidului Berlinului şi moartea comunismului. Departe de a ne asigura că statul democratic al bunăstării va fi un sistem triumfător, aşa cum s-a presupus pe scară largă, va fi mai degrabă ca şi cum ai vedea un geamăn care va muri de bătrâneţe.
Aceeaşi megarevoluţie politică care a ucis comunismul este, de asemenea, probabil să submineze şi să distrugă statele democratice ale bunăstării aşa cum le-am cunoscut în secolul al XX-lea.

CINE CONTROLEAZĂ GUVERNUL?

Cheia acestei concluzii neortodoxe constă în recunoaşterea locului în care se află controlul guvernului democratic. Este o problemă care nu este atât de simplă pe cât pare.
În epoca modernă, întrebarea cine controlează guvernul a fost aproape întotdeauna pusă ca o întrebare politică. A avut multe răspunsuri, dar aproape uniform acestea au implicat identificarea partidului politic, grupului sau facţiunii care a dominat controlul unui anumit stat la un moment dat. Aţi auzit de guverne controlate de capitalişti. Guverne controlate de muncitori. Guverne controlate de catolici şi de fundamentalişti islamici.
Guverne controlate de grupuri tribale şi rasiale; guverne controlate de hutu şi guverne controlate de albi. Aţi auzit, de asemenea, de guverne controlate de grupuri ocupaţionale, cum ar fi avocaţii sau bancherii. Aţi auzit de guverne controlate de interese rurale, de maşini ale oraşelor mari şi de oameni care locuiesc în suburbii. Şi cu siguranţă aţi auzit de guverne controlate de partide politice, de democraţi, conservatori, creştin-democraţi, liberali, radicali, republicani şi socialişti.
Dar probabil că nu aţi auzit prea multe despre un guvern controlat de clienţii săi. Istoricul economic Frederic Lane a pus bazele unui nou mod de înţelegere, în care controlul guvernului rezidă în unele dintre eseurile sale lucide despre consecinţele economice ale violenţei discutate anterior. Reflectarea la ideea de guvern ca la o

unitate economică care vinde protecţie l-a determinat pe Lane să analizeze controlul guvernului în termeni economici mai degrabă decât politici. Din această perspectivă, există trei alternative de bază în controlul guvernului, fiecare dintre ele implicând un set fundamental diferit de stimulente: proprietari, angajaţi şi clienţi.

Proprietarii

În cazuri rare, chiar şi astăzi, guvernele sunt uneori controlate de un proprietar, de obicei un lider ereditar care, în toate sensurile, deţine ţara. De exemplu, sultanul din Brunei tratează guvernul din Brunei oarecum ca pe o proprietate. Acest lucru era mai frecvent în rândul stăpânilor din Evul Mediu, care îşi tratau feudele ca pe nişte proprietăţi pentru a-şi optimiza veniturile.

Lane a descris stimulentele „proprietarilor activitatilor de producţie" după cum urmează:

Interesul de a maximiza profiturile, menţinând în acelaşi timp preţurile, l-ar determina pe acesta să încerce să îşi reducă costurile. La fel ca Henric al VII-lea al Angliei sau Ludovic al XI-lea al Franţei, ar folosi trucuri ieftine, cel puţin dispozitive cât mai ieftine posibil, pentru a-şi afirma legitimitatea, pentru a menţine ordinea internă şi pentru a distrage atenţia prinţilor vecini, astfel încât propriile sale cheltuieli militare să fie scăzute. Din cauza costurilor reduse si a creşterii extorcărilor făcute posibile de fermitatea monopolului său sau din aceasta combinaţie, el a acumulat un surplus..."(9)

Guvernele controlate de proprietari au stimulente puternice pentru a reduce costurile asigurării protecţiei sau monopolizării violenţei într-o anumită zonă. Dar atâta timp cât conducerea lor este sigură, au puţine stimulente pentru a reduce preţul (taxa) pe care îl percep clienţilor lor sub rata care optimizează veniturile. Cu cât preţul pe care îl poate percepe un monopolist este mai ridicat şi cu cât costurile sale reale sunt mai mici, cu atât profitul pe care îl va obţine este mai mare. Politica fiscală ideală pentru un guvern controlat de proprietarii săi ar fi un surplus uriaş. Atunci când guvernele îşi pot menţine veniturile ridicate, dar îşi pot reduce costurile, acest lucru are un impact mare asupra utilizării resurselor. Munca şi alte inputuri valoroase care altfel ar fi irosite oferind o protecţie inutil de costisitoare devin disponibile în schimb pentru investiţii şi alte scopuri. Cu cât monarhul îşi poate creşte profitul prin reducerea costurilor, cu atât mai multe resurse sunt

eliberate. Atunci când aceste resurse sunt utilizate pentru investiţii, ele oferă un stimul pentru creştere. Dar chiar dacă sunt utilizate pentru un consum ostentativ, acestea ajută la crearea şi alimentarea unor noi pieţe care altfel nu ar exista dacă resursele ar fi fost irosite pentru a produce o „protecţie" ineficientă.

Angajaţi

Este uşor de caracterizat stimulentele care prevalează pentru guvernele controlate de angajaţii lor. Acestea ar fi stimulente similare ca in orice alte organizaţii controlate de angajaţi.

În primul rând, organizaţiile conduse de angajaţi tind să favorizeze orice politică care creşte ocuparea forţei de muncă şi se opun măsurilor care reduc locurile de muncă. După cum a spus Lane: „Când angajaţii în ansamblu controlau, aceştia aveau puţin interes în minimizarea sumelor cerute pentru protecţie şi nici unul în minimizarea acelei mari părţi a costurilor reprezentate de costurile forţei de muncă, de propriile salarii." „Maximizarea dimensiunii era „ mai pe gustul lor."(10)

Un guvern controlat de angajaţii săi ar avea rareori stimulente pentru a reduce fie costurile guvernamentale, fie preţul facturat clienţilor săi. Cu toate acestea, acolo unde condiţiile impun o rezistenţă puternică la preţuri, sub forma opoziţiei faţă de impozite mai mari, guvernele controlate de angajaţi ar fi mai predispuse să îşi lase veniturile să scadă sub cheltuieli decât să îşi reducă cheltuielile. Cu alte cuvinte, stimulentele lor implică faptul că acestea sunt înclinate spre deficite cronice, aşa cum nu ar fi cele controlate de proprietari ."

Clienţi

Există exemple de guverne controlate de clienţii lor? Da. Lane a fost inspirat să analizeze controlul guvernului din punct de vedere economic prin exemplul republicilor comerciale medievale, cum ar fi Veneţia. Acolo, un grup de comercianţi angrosisti care aveau nevoie de protecţie controlau efectiv guvernul timp de secole. Aceştia erau clienţi reali pentru serviciul de protecţie furnizat de guvern, nu proprietari. Plăteau pentru serviciu. Nu căutau să profite de pe urma controlului lor asupra monopolului guvernului privind violenţa. Dacă unii o făceau, erau împiedicaţi să facă acest lucru de ceilalţi clienţi pentru perioade lungi de timp. Alte exemple de guverne controlate de clienţii lor includ democraţiile şi republicile cu drept de vot limitat, cum ar fi democraţiile antice sau republica

americană în perioada sa de înfiinţare. La acea vreme, doar cei care plăteau guvernului, aproximativ 10% din populaţie, aveau voie să voteze.
Guvernele controlate de clienţii lor, la fel ca si cele ale proprietarilor, au stimulente pentru a-şi reduce costurile de operare cât mai mult posibil. Însă, spre deosebire de guvernele controlate fie de proprietari, fie de angajaţi, guvernele controlate efectiv de clienţii lor au stimulente pentru a menţine preţurile pe care le practică la un nivel scăzut.
Acolo unde clienţii conduc, guvernele sunt suple şi, în general, discrete, cu costuri de operare scăzute, un număr minim de angajaţi şi impozite reduse. Un guvern controlat de clienţii săi stabileşte rate de impozitare nu pentru a optimiza suma pe care guvernul o poate colecta, ci mai degrabă pentru a optimiza suma pe care clienţii o pot reţine. La fel ca ativitatile economice tipice de pe pieţele concurenţiale, chiar şi un monopol controlat de clienţii săi ar fi obligat să se îndrepte spre eficienţă. Nu ar putea percepe un preţ, sub formă de impozite, care să depăşească costurile cu mai mult decât o marjă simplă.

ROLUL DEMOCRAȚIEI: ALEGĂTORII CA ANGAJAȚI ȘI CLIENȚI

Lane tratează democraţia în mod convenţional, presupunând că aceasta aduce întreprinderile care utilizează şi produc violenţă „din ce în ce mai mult sub controlul clienţilor lor”.(11)
Aceasta este cu siguranţă concluzia corectă din punct de vedere politic. Dar este oare adevărată? Noi credem că nu. Priviţi cu atenţie cum funcţionează democraţiile moderne.
În primul rând, acestea au puţine caracteristici ale acelor industrii competitive în care termenii comerciali sunt în mod clar controlaţi de clienţii lor. În primul rând, guvernele democratice cheltuiesc de obicei doar o mică parte din cheltuielile lor totale pentru plasa de protecţie sociala, care este activitatea lor principală. În Statele Unite, de exemplu, guvernele statale şi locale cheltuiesc doar 3,5% din cheltuielile lor totale pentru activitatea poliţiei sau pentru instanţe şi închisori. Adăugaţi cheltuielile militare şi fracţiunea din venituri dedicată protecţiei sociale care este încă doar aproximativ 10%.
Un alt indiciu revelator că democraţia de masă nu este controlată de clienţii săi este faptul că cultura politică contemporană,

moştenită din Era Industrială, ar considera scandalos dacă politicile privind probleme cruciale ar fi de fapt in interesele oamenilor care plătesc facturile. Imaginaţi-vă scandalul dacă un preşedinte american sau un prim-ministru britanic ar propune să se permită grupului de cetăţeni care plătesc majoritatea impozitelor să determine ce programe guvernamentale ar trebui continuate şi ce grupuri de angajaţi ar trebui concediaţi. Acest lucru ar ofensa profund aşteptările cu privire la modul în care ar trebui să funcţioneze guvernul, într-un mod în care nu s-ar permite angajaţilor guvernamentali să determine ale cui impozite ar trebui majorate.

Totuşi, dacă te gândeşti la asta, atunci când clienţii sunt cu adevărat la volan,ar fi considerat scandalos că aceştia să nu obţină ceea ce îşi doresc. Dacă ai intra într-un magazin să cumperi mobilă, iar vânzătorii ţi-ar lua banii, dar apoi ar ignora cererile tale şi i-ar consulta pe alţii despre cum să-ţi cheltuieşti banii, ai fi pe bună dreptate supărat. Nu ai considera normal sau justificat dacă angajaţii magazinului ar argumenta că nu meriţi cu adevărat mobila şi că ar trebui expediată cuiva pe care îl consideră mai demn. Faptul că aşa ceva se întâmplă în relaţiile cu guvernul arată cât de puţin control au de fapt „clienţii” săi.

Prin orice măsură, costurile guvernării democratice au scăpat de sub control, spre deosebire de situaţia tipică în care preferinţele clienţilor obligă furnizorii să fie eficienţi. Majoritatea democraţiilor înregistrează deficite cronice. Aceasta este o politică fiscală caracteristică controlului exercitat de angajaţi. Guvernele par deosebit de rezistente la reducerea costurilor operaţiunilor lor. O acuzatie aproape universală despre guvernarea contemporană la nivel mondial este că programele politice, odată stabilite, pot fi eliminate doar cu mare dificultate. A concedia un angajat guvernamental este aproape imposibil. De fapt, unul dintre principalele avantaje care decurg din privatizarea funcţiilor anterior deţinute de stat este că, de obicei, controlul privat face mult mai uşoară eliminarea locurilor de muncă inutile. Din Marea Britanie până în Argentina, nu a fost neobişnuit ca noii manageri privaţi să renunţe la 50-95% dintre foştii angajaţi de stat.

Gândiţi-vă, de asemenea, la baza pe care se stabilesc termenii fiscali ai serviciului de protecţie al guvernului.

În cea mai mare parte, aţi căuta în zadar indicii despre

influenţe competitive asupra ratelor de impozitare în funcţie de care sunt stabilite preţurile serviciilor guvernamentale. Chiar şi dezbaterile ocazionale despre reducerea impozitelor, care au întrerupt discursul politic normal din ultimii ani, trădează cât de departe a fost, în mod normal, guvernul democratic de a fi controlat de clienţii săi. Susţinătorii unor impozite mai mici au susţinut uneori că veniturile guvernamentale ar creşte de fapt deoarece ratele fuseseră stabilite anterior atât de mari încât descurajau activitatea economică.

Compromisul pe care în mod normal intenţionau să-l evidenţieze nu era concurenţa între jurisdicţii, ci ceva mult mai uimitor. Nu au susţinut că, deoarece ratele de impozitare din Hong Kong erau de doar 15%, ratele din Statele Unite sau Germania nu trebuie să depăşească 15%. Dimpotrivă. Dezbaterile fiscale au presupus în mod normal că compromisul cu care se confruntă contribuabilul nu era între a face afaceri într-o jurisdicţie sau a o face în alta, ci între a face afaceri cu rate absurde sau de a-şi lua vacanţă. Ţi s-a spus că indivizii productivi supuşi impozitării prădătoare si-ar părăsi refugiile şi ar merge la golf dacă povara lor fiscală nu ar fi uşurată. Faptul că un astfel de argument ar putea părea să arate cât de departe de o bază competitivă au fost costurile de protecţie impuse de stat democratice ale bunăstării.

Termenii impozitării progresive a veniturilor, care au apărut în fiecare stat democratic al bunăstării în cursul secolului al XX-lea, sunt dramatic diferiţi de prevederile tarifare care ar fi preferate de clienti. Acest lucru poate fi uşor observat comparând impozitarea impusă pentru a susţine o prevedere monopolistă de protectie cu tarifele pentru serviciul telefonic, care pana de curand era un monopol în majoritatea locurilor. Clienţii ar ţipa indignati dacă o companie de telefonie ar încerca să perceapă taxe pentru apeluri pe aceeaşi bază ca şi impozitele pe venit.

Să presupunem că firma de telefonie a trimis o factură de 50.000 de dolari pentru un apel către Londra, doar pentru că aţi încheiat o tranzacţie în valoare de 125.000 de dolari în timpul acestei conversaţii. Nici dumneavoastră, nici un alt client în toate minţile nu ar plăti-o.

Dar aceasta este exact baza pe care se calculeaza impozitele pe venit in fiecare stat democratic al bunăstării.

Dacă nu ne gândim cu atenţie la termenii în care democraţiile

Industriale au funcţionat, este mai logic să le tratăm ca pe o formă de guvernare controlată de angajaţii lor. A intelege ca democraţia reprezentativa este controlată de guvern prin angajaţii săi ajută la explicarea dificultăţilor de a schimba politica guvernamentală. Guvernarea, în multe privinţe, pare a fi condusă în beneficiul angajaţilor. De exemplu, şcolile guvernamentale din majoritatea ţărilor democratice par să funcţioneze cronic defectuos şi fără remediu. Dacă ar fi cu adevărat la cârmă, le-ar fi mai uşor să stabilească noi direcţii politice. Cei care plătesc pentru un guvern democratic rareori stabilesc termenii cheltuielilor guvernamentale. În schimb, guvernul funcţionează ca o cooperativă care este atât în afara controlului proprietarilor, cât şi un monopol natural. Preţurile au o mică legătură cu costurile. Calitatea serviciilor este în general scăzută în comparaţie cu cea din întreprinderile private. Nemulţumirile clienţilor sunt greu de remediat. Pe scurt, democraţia reprezentativa duce la controlul guvernului de către „angajaţii" săi. Dar staţi. S-ar putea să spuneţi că în majoritatea jurisdicţiilor există mult mai mulţi alegători decât persoane aflate pe statul de plată al guvernului. Cum era posibil ca angajaţii să domine în astfel de condiţii? Statul asistentei sociale răspunde exact la această dilemă. Întrucât nu există suficienţi angajaţi pentru a crea o majoritate activă, un număr tot mai mare de alegători au fost efectiv puşi pe statul de plată pentru a primi pomeni de tot felul. Practic, beneficiarii plăţilor prin transfer şi subvenţii au devenit pseudo-angajaţi ai guvernului, care au putut să fie astfel scutiti de a se prezenta la munca în fiecare zi. Acesta a fost un rezultat dictat de logica megapolitică a erei industriale.

Când magnitudinea forţei coercitive este mai importantă decât desfăşurarea eficientă a resurselor, aşa cum era cazul înainte de 1989, este aproape imposibil ca majoritatea guvernelor să fie controlate de clienţii lor. Aşa cum a ilustrat atât de bine exemplul celei de-a doua Uniuni Sovietice, până acum câţiva ani, era posibil ca statele să exercite o mare putere în lume chiar şi în timp ce irosesc resurse la scară masivă.

Când revenirea la violenţă este mare şi în creştere, magnitudinea înseamnă mai mult decât eficienţa. Entităţile mai mari tind să prevaleze asupra celor mai mici. Acele guverne care sunt mai eficiente în mobilizarea resurselor militare, chiar şi cu preţul irosirii multor dintre ele, tind să prevaleze asupra celor care utilizează

resursele mai eficient.
Gândiţi-vă ce înseamnă asta. Implică inevitabil că, atunci când magnitudinea înseamnă mai mult decât eficienţa, guvernele controlate de clienţii lor nu pot prevalea şi adesea nu pot supravieţui. În astfel de condiţii, entităţile care vor fi cele mai eficiente din punct de vedere militar sunt cele care rechiziţionează cele mai multe resurse pentru război. Însă guvernele care sunt cu adevărat controlate de clienţii lor care le plătesc facturile este puţin probabil să aibă acces neconditionat să ajungă la buzunarele tuturor pentru a extrage resurse.
În mod normal, clienţii îşi doresc să vadă preţurile pe care le plătesc pentru orice produs sau serviciu, inclusiv protecţia, reduse şi ţinute sub control. Dacă democraţiile occidentale ar fi fost sub controlul clienţilor în timpul Războiului Rece, acest fapt în sine le-ar fi făcut concurenţi mai slabi din punct de vedere militar, deoarece aproape sigur ar fi redus fluxul de resurse către guvern. Reţineţi, acolo unde clienţii conduc, atât preţurile, cât şi costurile ar trebui să fie sub un control strict.
Dar acest lucru nu s-a întâmplat deloc. Statele bunăstării au fost în mod evident câştigătoarele concursului de cheltuieli din timpul Războiului Rece. Comentatorii de toate nivelurile au citat ca factor al triumfului lor capacitatea lor de a duce Uniunea Sovietică în faliment.
Tocmai acest fapt evidenţiază modul în care ineficienţele democraţiei au făcut-o predominantă megapolitic într-o perioadă de revenire crescândă la violenţă. Cheltuielile militare masive, cu toată risipa aferentă, reprezintă o utilizare distinct suboptimă a capitalului pentru câştig privat. Am sugerat anterior că, deşi statele cu bunăstare socială erau eficiente din punct de vedere economic în comparaţie cu sistemele socialiste de stat, acestea erau mult mai puţin eficiente pentru crearea de bogăţie decât enclavele laissez-faire, precum Hong Kong. În mod ironic, tocmai această ineficienţă a statului democratic cu bunăstare socială, în comparaţie cu un sistem de piaţă liberă mai neîmpovărat, a fost cea care l-a făcut să aibă succes în condiţiile megapolitice ale industrialismului.
Cum a devenit ineficienţa promovată de democraţie un factor în succesul său în timpul Epocii Violenţei? Cheia pentru a dezlega acest paradox aparent constă în recunoaşterea a două aspecte:
1. Succesul unei suveranităţi în perioada modernă nu a constat în

crearea de bogăţie, ci în crearea unei forţe militare capabile să desfăşoare o violenţă copleşitoare împotriva oricărui alt stat. Era nevoie de bani pentru a face acest lucru, dar banii înşişi nu puteau câştiga o bătălie. Provocarea nu era de a crea un sistem cu cea mai eficientă economie sau cu cea mai rapidă rată de creştere, ci de a crea un sistem care să poată extrage mai multe resurse şi să le canalizeze către armată. Prin natura lor, cheltuielile militare sunt un domeniu în care randamentele financiare în sine sunt scăzute sau inexistente.

2. Cea mai uşoară modalitate de a obţine permisiunea de a investi fonduri în activităţi cu randament financiar direct mic sau deloc, cum ar fi plăţile de impozite, este de a cere permisiunea de la altcineva decât persoana ai cărei bani sunt râvniţi. Una dintre modalităţile prin care olandezii au reuşit să cumpere Manhattan pentru mărgele în valoare de douăzeci şi trei de dolari este că indienii cărora le-au făcut oferta nu erau cei care o deţineau în mod real. „A ajunge la un da", cum spun oamenii de marketing, este mult mai uşor în aceşti termeni. Să presupunem, de exemplu, că, în calitate de autori ai acestei cărţi, am dori să plătiţi nu preţul de copertă, ci 40% din venitul dvs. anual pentru un exemplar.

Ar fi mult mai probabil să obţinem permisiunea de a face acest lucru dacă am adresa dorinta altcuiva şi nu direct clientilor. De fapt, am fi mult mai convingători dacă ne-am putea baza în schimb pe consimţământul mai multor persoane pe care nici măcar nu le cunoaşteţi. Am putea organiza alegeri ad-hoc, ceea ce H. L. Mencken a descris, cu mai puţină exagerare decât ar fi putut crede, ca fiind „o licitaţie avansată de bunuri furate". Şi pentru a face exemplul mai realist, am fi de acord să împărţim o parte din banii pe care i-am colectat de la dvs. cu aceşti martori anonimi în schimbul sprijinului lor.

Acesta este rolul pentru care a evoluat statul social democratic modern. A fost un sistem de neegalat în Era Industrială, deoarece era atât eficient, cât şi ineficient acolo unde era necesar. A combinat eficienţa proprietăţii private şi stimulentele pentru crearea de bogăţie cu un mecanism care facilita, în esenţă, accesul necontrolat la acea bogăţie. Democraţia a ţinut deschise buzunarele producătorilor de belsug. A avut succes militar în perioada de vârf a creşterii violenţei în lume tocmai pentru că a îngreunat clienţilor restricţionarea eficientă a taxelor colectate de guvern sau a altor

modalităţi de finanţare a cheltuielilor de resurse pentru armată, cum ar fi inflaţia.

De ce clienţii nu au putut domina

Cei care au plătit pentru „protecţie” în perioada modernă nu au fost în măsură să refuze cu succes resursele suveranului, chiar şi acţionând colectiv, când acest lucru i-ar fi expus pur şi simplu la a fi împresuraţi de alte state,posibil mai ostile. Aceasta a fost o consideraţie evidentă în timpul Războiului Rece. Clienţii, sau contribuabilii, care suportau o parte disproporţionată din costul guvernării în principalele state industriale occidentale nu au fost în măsură să refuze să plătească impozite mari. Rezultatul ar fi fost să se expună la o confiscare totală de către Uniunea Sovietică sau de către un alt grup agresiv capabil să organizeze violenţa.

Industrialism şi democraţie

Dintr-o perspectivă mai lungă, democraţia de masă s-ar putea dovedi a fi un anacronism care nu va supravieţui mult timp sfârşitului erei industriale. Cu siguranţă, democraţia de masă şi statul-naţiune au apărut odată cu Revoluţia Franceză la sfârşitul secolului al XVIII-lea, probabil ca răspuns la o creştere a veniturilor reale. Veniturile începuseră să crească semnificativ în Europa de Vest în jurul anului 1750, parţial ca urmare a vremii mai calde. Aceasta a coincis cu o perioadă de inovaţie tehnologică care a înlocuit locurile de muncă calificate ale meşteşugarilor cu echipamente care puteau fi operate de muncitori necalificaţi, chiar şi femei şi copii. Aceste noi echipamente industriale au crescut veniturile pentru muncitorii necalificaţi, făcând distribuţia veniturilor mai egală.

Punctul declanşator crucial al revoluţiei s-ar putea să nu fi fost, aşa cum se crede adesea, ideea perversă că oamenii tind să se revolte atunci când condiţiile se îmbunătăţesc. Mai important poate fi faptul că, atunci când veniturile au crescut la un anumit nivel, în sfârşit a devenit practic pentru statul modern timpuriu să ocolească intermediarii privaţi şi magnaţii puternici cu care negociase anterior pentru resurse şi să treacă la un sistem de „conducere directă” în care un guvern naţional interacţiona direct cu cetăţenii individuali, impozitându-i la rate din ce în ce mai mari şi cerându-le prestarea de serviciu militar prost plătit în schimbul furnizării de diverse beneficii.(12)

Deoarece clasa de mijloc emergentă a avut curând suficienţi bani pentru impozitare, nu mai era esenţial, aşa cum fusese anterior, ca si conducătorii să negocieze cu puternici proprietari sau marii negustori care erau, aşa cum a scris istoricul Charles Tilly, „într-o poziţie de a împiedica crearea unui stat puternic" care le-ar fi„confiscat bunurile şi le-ar fi îngreuna tranzacţiile".(13) Este uşor de înţeles de ce guvernele au avut mai mare succes în extragerea resurselor atunci când au avut de-a face cu milioane de cetăţeni individuali, decât cu o mână relativ mică de lorzi, duci, conti, episcopi,mercenari contractuali, oraşe libere şi alte entităţi semi-suverane cu care conducătorii statelor europene erau obligaţi să negocieze înainte de mijlocul secolului al XVIII-lea.
Creşterea veniturilor reale a permis guvernelor să adopte o strategie care plasa mai multe resurse sub controlul lor. Sume mici luate în impozite de la milioane puteau produce mai multe venituri decât sumele mai mari plătite de câţiva oameni puternici. Mai mult, era mult mai uşor să te descurci cu cei mulţi decât cu cei puţini, care, în general, nu erau dispuşi să-şi dea banii şi erau mult mai bine poziţionaţi să reziste.
La urma urmei, fermierul, micul comerciant sau muncitorul tipic poseda resurse extrem de mici în comparaţie cu statul însuşi. Nu era nici pe departe posibil ca individul particular tipic din Europa de Vest, în ajunul Revoluţiei Franceze, să fi putut negocia eficient cu statul pentru a-şi reduce rata de impozitare sau să fi putut opună o rezistenţă eficientă planurilor şi politicilor guvernamentale care i-ar fi ameninţat interesele. Dar exact asta făcuseră şi vor continua să facă puternicii magnaţi privaţi. Ei au rezistat şi au negociat eficient cu conducătorii, limitându-le capacitatea de a le confisca resursele.
„Intrarea în război a accelerat trecerea de la guvernarea indirectă la cea directă. Aproape orice stat care intră în război constată că nu îşi poate acoperi efortul din rezervele acumulate şi din veniturile curente. Aproape toate statele care intră în război se împrumută masiv, majorează impozitele şi confiscă mijloacele de luptă - inclusiv oamenii - de la contribuabilii reticenţi care au alte întrebuinţări pentru resursele lor."(14) —CHARLES TILLY
Exemplul Poloniei de la mijlocul secolului al XVIII-lea ilustrează perfect acest lucru.
În 1760, armata naţională poloneză cuprindea optsprezece mii de

soldaţi. Aceasta era o forţă slabă în comparaţie cu armatele comandate de conducătorii ţărilor vecine Austria, Prusia şi Rusia, dintre care cei mai puţini puteau controla o armată permanentă de 100.000 de soldaţi. De fapt, armata naţională poloneză în 1760 era mică chiar şi în comparaţie cu alte unităţi înarmate din Polonia. Forţele combinate ale nobilimii poloneze erau de treizeci de mii de oameni.(15)

Dacă regele polonez ar fi putut interacţiona direct cu milioane de polonezi şi să-i impoziteze direct, în loc să se limiteze la extragerea de resurse indirect prin contribuţiile puternicilor magnaţi polonezi, există puţină îndoială că guvernul central polonez ar fi fost în măsură să strângă mult mai multe venituri şi, prin urmare, să plătească pentru o armată mai mare.

Împotriva indivizilor obişnuiţi, care nu erau în măsură să acţioneze concertat cu milioane de alţi indivizi obişnuiţi, autorităţile centrale urmau să se dovedească irezistibil de puternice peste tot. Însă regele Poloniei nu avea opţiunea de a-şi impozita direct cetăţenii în 1760. A trebuit să se descurce prin intermediul lorzilor, al negustorilor bogaţi şi al altor seniori, care formau un grup mic şi coeziv. Aceştia puteau şi au acţionat concertat pentru a-l împiedica pe rege să le confişte resursele fără consimţământul lor. Având în vedere că nobilimea poloneză avea mult mai multe trupe decât el, regele nu era în măsură să insiste.

După cum s-a dovedit, dezavantajul militar al eşecului de a-i ocoli pe cei bogaţi şi puternici în strângerea de resurse a fost decisiv în Epoca Violenţei. În câţiva ani, Polonia a încetat să mai existe ca ţară independentă. A fost cucerită prin invazii din Austria, Prusia şi Rusia, trei ţări cu armate de cateva ori mai mari decât mica forţă a Poloniei. În fiecare dintre aceste ţări, conducătorii găsiseră modalităţi de a ocoli capacitatea negustorilor bogaţi şi a nobilimii de a li se limita confiscarea resurselor lor.

După Revoluţia Franceză

Revoluţia Franceză a dus la o creştere şi mai mare a dimensiunii armatelor, fapt care a demonstrat puterea strategiei democratice atunci când revenirea la violenţă era în creştere. Negocierea încheiată de guverne începând cu Revoluţia Franceză a fost de a oferi un grad fără precedent de implicare în viaţa oamenilor obişnuiţi, în schimbul participării lor la războaie în locul mercenarilor şi al plăţii unei poveri tot mai mari de impozite din

veniturile lor în creştere.
Aşa cum spunea Tilly,sfera statului s-a extins mult dincolo de nucleul său militar, iar cetăţenii săi au început să facă revendicări asupra acestuia pentru o gamă foarte largă de protecţie,adjudecare, producţie şi distribuţie. Pe măsură ce legislativele naţionale şi-au extins propriile sfere de acţiune mult dincolo de aprobarea impozitării, acestea au devenit ţintele revendicărilor din partea tuturor grupurilor bine organizate ale căror interese statul le-a afectat sau le-a putut afecta. Conducerea directă şi politica naţională de masă au crescut împreună şi s-au consolidat reciproc puternic.(16)
Aceeaşi logică care era adevărată în secolul al XVIII-lea a rămas valabilă până în 1989, când a căzut Zidul Berlinului. Pe măsură ce Era Industrială a avansat, veniturile pentru munca necalificată au continuat să crească, făcând din democraţia de masă o metodă şi mai eficientă de optimizare a extracţiei resurselor. Drept urmare, guvernul a crescut şi a crescut, adăugând aproximativ 0,5% la totalul pretenţiilor sale asupra venitului anual în natiunea industrială medie pe parcursul secolului al XX-lea.
În timpul Erei Industriale dinaintea anului 1989, democraţia a apărut ca cea mai eficientă formă de guvernare din punct de vedere militar tocmai pentru că democraţia a făcut dificilă sau imposibilă impunerea unor limite eficiente asupra confiscării resurselor de către stat. Furnizarea generoasă de beneficii sociale pentru toţi a invitat majoritatea alegătorilor să devină, în fapt, angajaţi ai guvernului.
Aceasta a devenit caracteristica politică predominantă a tuturor ţărilor industriale de top deoarece alegătorii se aflau într-o poziţie slabă pentru a controla eficient guvernul în rolul lor de clienţi pentru serviciul de protecţie. Nu numai că s-au confruntat cu ameninţarea agresivă a sistemelor comuniste, care puteau produce resurse mari în scopuri militare, deoarece statul controla întreaga economie, dar un adevărat control al guvernului de către contribuabili era, de asemenea, impracticabil si dintr-un alt motiv. Milioane de cetăţeni obişnuiţi nu pot lucra împreună eficient pentru a-şi proteja interesele. Deoarece obstacolele în calea cooperării lor sunt mari, iar câştigul pe care îl primeşte orice individ pentru apărarea cu succes a intereselor comune ale grupului este minim, milioane de cetăţeni obişnuiţi nu vor avea la fel de mult succes în a-

şi reţine activele de a fi confiscate de guvern la fel ca şi grupurile mai mici cu stimulente mai favorabile.
Prin urmare, dacă alte lucruri rămân neschimbate, v-aţi aştepta ca o proporţie mai mare din resursele totale să fie reţinută de guvern într-o democraţie de masă decât într-o oligarhie sau într-un sistem de suveranitate fragmentată în care magnaţii deţineau puterea militară şi îşi desfăşurau propriile armate, aşa cum făceau peste tot în Europa modernă timpurie, înainte de secolul al XVIII-lea.
Astfel, un motiv crucial, deşi rareori examinat, pentru creşterea democraţiei în lumea occidentală este importanţa relativă a costurilor de negociere într-o perioadă în care revenirea la violenţă era în creştere. A fost întotdeauna mai costisitor să atragi resurse de la cei puţini decât de la cei mulţi.
Un grup relativ mic, de elită, de bogaţi reprezintă un corp mai coerent şi mai eficient decât o masă mare de cetăţeni. Grupul mic are stimulente mai puternice pentru a lucra împreună. Aproape inevitabil, va fi mai eficient în protejarea intereselor sale decât un grup de masă.(17) Şi chiar dacă majoritatea membrilor grupului aleg să nu coopereze în nici o acţiune comună, câţiva bogaţi ar putea fi capabili să desfăşoare suficiente resurse pentru a-şi îndeplini sarcinile.
Cu un proces decizional democratic, statul-naţiune ar putea exercita puterea mult mai complet asupra a milioane de persoane, care nu ar putea coopera cu uşurinţă pentru a acţiona colectiv în numele lor, decât ar putea-o face în relaţiile cu un număr mult mai mic care ar putea depăşi mai uşor dificultăţile organizaţionale ale apărării intereselor lor concentrate. Democraţia a avut avantajul şi mai convingător de a crea o decizie impusa legal care a permis statului să acceseze resursele celor înstăriţi fără a fi nevoiţi să negocieze direct pentru permisiunea lor.
Pe scurt, democraţia ca mecanism de decizie a fost bine adaptată condiţiilor megapolitice ale erei industriale. A completat statul-naţiune deoarece a facilitat concentrarea puterii militare în mâinile celor care îl conduceau, într-o perioadă în care magnitudinea forţei utilizate era mai importantă decât eficienţa cu care aceasta era mobilizată.
Acest lucru a fost demonstrat decisiv odată cu Revoluţia Franceză, care a crescut magnitudinea forţei militare pe câmpul de luptă. Ulterior, alte state- naţiune competitive nu au avut de ales decât să

convergă către o organizare similară, legitimitatea fiind în cele din urmă legată de procesul decizional democratic.
Pe scurt, statul-naţiune democratic a avut succes în ultimele două secole din următoarele motive ascunse:
1. Au existat recurenţe tot mai mari ale violenţei, ceea ce a făcut ca magnitudinea forţei să fie mai importantă decât eficienţa ca principiu de guvernare.
2. Veniturile au crescut suficient peste nivelul de subzistenţă, astfel încât a devenit posibil ca statul să colecteze cantităţi mari de resurse totale fără a fi nevoit să negocieze cu magnaţi puternici care erau capabili să se opuna.
3. Democraţia s-a dovedit suficient de compatibilă cu funcţionarea pieţelor libere pentru a fi propice generării unor cantităţi tot mai mari de bogăţie.
4. Democraţia a facilitat dominaţia guvernului de către „angajaţii" săi, asigurând astfel că ar fi dificil să se reducă cheltuielile, inclusiv cheltuielile militare.
5. Democraţia, ca regulă decizională, s-a dovedit a fi un antidot eficient la capacitatea celor bogaţi de a acţiona concertat pentru a restricţiona capacitatea statului-naţiune de a impozita sau de a-şi proteja cumva activele de invazie.
Democraţia a devenit strategia câştigătoare din punct de vedere militar, deoarece a facilitat adunarea mai multor resurse în mâinile statului. Comparativ cu alte stiluri de suveranitate a căror legitimitate depindea de alte principii, cum ar fi conscripţia militara feudală, dreptul divin al regilor, datoria religioasă corporativă sau contribuţiile voluntare ale bogaţilor, democraţia de masă a devenit din punct de vedere militar cea mai puternică deoarece era cea mai sigură modalitate de a aduna resurse într-o economie industrială.
„Naţiunea, ca o comunitate definită cultural, este cea mai înaltă valoare simbolică a modernităţii; a fost înzestrată cu un caracter cvasi-sacru egalat doar de religie. De fapt, acest caracter cvasi-sacru derivă din religie. În practică, naţiunea a devenit fie substitutul modern, secular al religiei, fie cel mai puternic aliat al acesteia. În timpurile moderne, sentimentele comunitare generate de naţiune sunt foarte apreciate şi căutate ca baza loialităţii de grup... Faptul că statul modern este adesea beneficiarul nu ar trebui să fie surprinzător, având în vedere puterea sa primordială.(18) —JOSEP R. LLOBERA

Naţionalism

Acelaşi lucru se poate spune şi despre naţionalism, care a devenit

un corolar al democraţiei de masă.
Statele care puteau folosi naţionalismul au descoperit că puteau mobiliza armate mai mari la un cost mai mic. Naţionalismul a fost o invenţie care a permis unui stat să îşi mărească eficienţa militară. La fel ca politica însăşi, naţionalismul este în mare parte o invenţie modernă. După cum a arătat sociologul Josep Llobera în cartea sa bogat documentată despre ascensiunea naţionalismului, naţiunea este o comunitate născocită care, în mare măsură, a apărut ca o modalitate de mobilizare a puterii de stat în timpul Revoluţiei Franceze. După cum spune el, „În sensul modern al termenului, conştiinţa naţională există abia de la Revoluţia Franceză, din momentul în care, în 1789, Adunarea Constituantă a echivalat poporul Franţei cu naţiunea franceză."(19)
Naţionalismul a facilitat mobilizarea puterii şi controlul unui număr mare de oameni. Statele-naţiune s-au format prin sublinierea şi accentuarea caracteristicilor pe care oamenii le aveau în comun, în special limba vorbită. Acest lucru a facilitat conducerea fără intervenţia intermediarilor. A simplificat sarcinile birocraţiei. Edictele care trebuie promulgate doar într-o singură limbă pot fi expediate mai rapid şi cu mai puţină confuzie decât cele care trebuie traduse într-o varietate de limbi. Prin urmare, naţionalismul a avut tendinţa de a reduce costul controlului unor zone mai mari. Înainte de naţionalism, statul modern timpuriu avea nevoie de ajutorul lorzilor, ducilor, conţilor, episcopilor, oraşelor libere şi al altor intermediari corporativi şi etnici, de la „fermieri" fiscali la negustori şi mercenari cu contracte militare pentru a colecta venituri, a strânge trupe şi a îndeplini alte funcţii guvernamentale. Naţionalismul a redus, de asemenea, decisiv costurile mobilizării personalului militar prin încurajarea identificării grupului cu interesele statului. A existat un avantaj atât de substanţial în valorificarea sentimentului de grup la interesele statului, încât majoritatea statelor, chiar şi presupusa Uniunea Sovietică internaţionalistă, s-au indreptat asupra naţionalismului ca ideologie complementară.
Într-o perspectivă mai lungă, naţionalismul este la fel de mult o anomalie ca şi statul însuşi. După cum a documentat istoricul William McNeill, suveranităţile polietnice erau standardul în trecut.(20) În cuvintele lui McNeill, „Ideea că un guvern ar trebui să conducă pe bună dreptate doar asupra cetăţenilor unei singure

etnii a început să se dezvolte în Europa de Vest spre sfârşitul Evului Mediu."(21) O entitate naţionalistă timpurie a fost Liga Prusacă (Preussicher Bund), care s-a format în 1440 în opoziţie cu conducerea Ordinului Teutonic. Unele dintre caracteristicile ordinului au fost evidenţiate anterior ca un exemplu polar al unei suveranităţi spre deosebire de statul-naţiune.
Ordinul Teutonic era un fel de companie autorizată, ai cărei membri aproape nici unul dintre ei nu erau originari din Prusia. Sediul său s-a mutat în diferite momente de la Bremen şi Lübeck la Ierusalim, la Acra, la Veneţia şi apoi la Marienberg pe Vistula. La un moment dat, a condus districtul Bürzenland din Transilvania. Nu este surprinzător că o suveranitate atât de diferită de un stat a devenit obiectul uneia dintre primele încercări de a mobiliza sentimentul naţional ca factor de organizare a puterii.
Cu toate acestea, ca o indicaţie a cât de diferit era naţionalismul timpuriu de varietăţile ulterioare, nobilii vorbitori de limbă germană din Liga Prusacă au solicitat regelui Poloniei să plaseze Prusia sub stăpânire poloneză, în mare parte pentru că, chiar şi atunci, regele polonez era un monarh relativ slab, de la care nu se aştepta să conducă cu aceeaşi rigoare ca Ordinul Teutonic.
Naţionalismul, în primele sale încarnări, a intrat în joc chiar înainte de Revoluţia Prafului de Puşcă. A continuat să se dezvolte pe măsură ce statul modern timpuriu s-a dezvoltat, făcând un salt cuantic în importanţă în momentul Revoluţiei Franceze.
Credem că naţionalismul ca idee de forţă a început deja să se retragă. Probabil că a atins apogeul odată cu încercarea lui Woodrow Wilson de a înzestra fiecare grup etnic din Europa cu propriul stat la sfârşitul Primului Război Mondial. Este acum o forţă reacţionară, inflamată în locuri cu venituri în scădere şi perspective în declin, cum ar fi Serbia.
După cum vom explora mai târziu, ne aşteptăm ca naţionalismul să fie o temă majoră de mobilizare a persoanelor cu competenţe scăzute, nostalgice după constrângere, pe măsură ce statul bunăstării se prăbuşeşte în democraţiile occidentale. Încă nu aţi văzut nimic. Pentru majoritatea persoanelor din Occident, consecinţele morţii comunismului au părut relativ benigne.
Aţi văzut o scădere a cheltuielilor militare, o scădere bruscă a preţurilor la aluminiu şi o nouă sursă de jucători de hochei pentru NHL. Aceasta este vestea bună. Este o veste pe care majoritatea

oamenilor care au crescut în secolul al XX-lea ar putea să o aplaude, mai ales dacă sunt fani ai hocheiului. Majoritatea ştirilor care sunt destinate să se dovedească mai puţin populare abia urmează.
Odată cu trecerea Erei Industriale, condiţiile megapolitice pe care democraţia le-a îndeplinit încetează rapid să existe. Prin urmare, este îndoielnic că democraţia de masă şi statul bunăstării vor supravieţui mult timp în noile condiţii megapolitice ale Erei Informaţiei.
„Congresul nu era un templu al democraţiei, era o piaţă pentru trocul legilor.”—ALBERTO FUJIMORI, preşedintele Peru
Într-adevăr, istoricii viitori ar putea raporta că am văzut deja prima lovitură de stat postmodernă - remarcabila închidere a congresului din Peru în 1993.
Acesta eveniment abia a atras atenţia în principalele democraţii industriale. Dar s-ar putea dovedi a însemna mai mult, cu timpul, decât ar sugera analiştii convenţionali. Puţinii care s-au gândit la asta tind să o vadă doar ca pe o altă acaparare a puterii, de genul celor care au devenit deprimant de familiare în istoria Americii Latine. Dar noi o vedem ca pe probabil primul pas spre delegitimizarea unei forme de guvernare a cărei raţiune megapolitică imediată a început să dispară odată cu trecerea la Era Informaţiei.
Sistarea activitatii congresului de către Fujimori este un simptom al devalorizării finale a promisiunilor politice. O soartă similară ar putea aştepta şi alte legislative atunci când creditul lor se va epuiza. Schimbarea tehnologică care erodează industrialismul a prins multe ţări în capcană cu guverne care nu mai funcţionează. Sau funcţionează prost. Legislativele, în special, par a fi din ce în ce mai disfuncţionale. Ele elaborează legi care ar fi putut fi doar stupide acum cincizeci de ani, dar sunt periculoase astăzi. Acest lucru a fost spectaculos de evident în Peru, unde suveranitatea internă a statului aproape că se prăbuşise până în 1993.
„Atacurile, răpirile, violurile şi crimele au coincis cu practici ale sistemului din ce în ce mai agresive şi străzi nesigure. Poliţia a pierdut treptat controlul situaţiei, iar unii dintre membrii săi au fost implicaţi în scandaluri şi au devenit criminali experimentaţi...
Oamenii s-au obişnuit treptat să trăiască în afara legii. Furtul, confiscarea ilegală şi preluarea fabricilor au devenit evenimente cotidiene.(22) —HERNANDO DE SOTO

Peru în ruine

Într-un fel, Peru nu mai era un stat naţional modern în 1993. Încă avea un steag şi o armată, dar majoritatea instituţiilor sale zăceau în ruine. Chiar şi închisorile fuseseră preluate de deţinuţi. Această dezintegrare putea fi atribuită unei serii de cauze, dar majoritatea încercărilor experţilor de a o explica ratează adevăratul punct. Peru a fost o victimă timpurie a schimbării tehnologice care face ca economiile închise să fie disfuncţionale şi subminează autoritatea centrală de pretutindeni.

Aceste tensiuni megapolitice sunt agravate deoarece instituţiile decizionale, precum congresul peruan, sunt prinse în capcană de stimulente perverse care agraveaza insasi problemele care aveau cea mai mare nevoie de rezolvare.

Democraţia reprezentativă în Peru era ca o pereche de zaruri contrafacute. Ca mecanism decizional pentru mărirea numarului angajatilor statului, era de neegalat. Dar când noile circumstanţe au cerut descentralizarea puterii, prejudecăţile inerente care făceau democraţia atât de utilă în vechile condiţii megapolitice au făcut-o din ce în ce mai disfuncţională. Chiar legile adoptate de congres distrugeau rapid orice fundament de valoare sau respect pentru lege. După cum a spus de Soto în Cealaltă Cale, „Grupurile de interese mici se luptă între ele, provoacă falimente, implică funcţionari publici. Guvernele acordă privilegii.” „Legea este folosită pentru a da şi a lua mult mai mult decât permite moralitatea.”(23)

Un congres precum cel din Peru, complet subordonat grupurilor de interese speciale, are toată statura morală a unei bande care scoate la licitaţie bunuri furate. A făcut piaţa liberă ilegală şi, în consecinţă, a făcut legea ridicolă. După cum scrie de Soto despre perioada pre-Fujimori:

,,O subversiune completă a scopurilor şi mijloacelor a dat peste cap viaţa societăţii peruane, până la punctul în care există acte care, deşi oficial criminale, nu mai sunt condamnate de conştiinţa colectivă. Contrabanda este un exemplu în acest sens. Toată lumea, de la doamna aristocrată până la cel mai umil om, achiziţionează bunuri de contrabandă. Nimeni nu are scrupule în privinţa asta; dimpotrivă, este văzută ca un fel de provocare la adresa ingeniozităţii individuale sau ca răzbunare împotriva statului.”

Această infiltrare a violenţei şi criminalităţii în viaţa de zi cu zi a fost însoţită de creşterea sărăciei şi a privaţiunilor. În termeni generali, venitul mediu real al peruvienilor a scăzut constant în ultimii zece ani şi se află acum la nivelul de acum douăzeci de ani.

Munţi de gunoaie se adună din toate părţile. Zi şi noapte, legiuni de cerşetori, spălători de maşini şi gunoieri asediază trecătorii, cerându-le bani. Bolnavii mintali roiesc goi pe străzi, mirosind a urină. Copii, mame singure şi invalizi cerşesc pomană la fiecare
colţ....Centralismul tradiţional al societăţii noastre s-a dovedit în mod clar incapabil să satisfacă nevoile multiple ale unei ţări în tranziţie.(24)

De Soto a descris abandonarea economiei legale groteşti pentru piaţa neagră care era în curs de desfăşurare înainte ca Fujimori să blocheze congresul zămislind „o revoluţie invizibilă".

Suntem optimişti în ceea ce priveşte beneficiile pieţei libere, dar mult mai puţin pozitivi în ceea ce priveşte promisiunea unei societăţi în care legea este la fel de degradată ca banii. Lumea descrisă de de Soto în Peru înainte de 1993 era o lume de tipul evocat in „Portocala Mecanică", în care instituţiile guvernamentale excesiv de centralizate şi disfuncţionale distrugeau la propriu societatea civilă.

Asta şi-a propus Fujimori să schimbe. El a redus inflaţia prin oprirea tipografiilor monedei fiduciare. De asemenea, a reuşit să concedieze cincizeci de mii de angajaţi guvernamentali şi să reducă unele subvenţii. Crease un început de drum spre echilibrarea bugetului. Programul său de reformă includea planuri cuprinzătoare de creare a unor pieţe libere şi privatizare a industriei. Dar, la fel ca în fosta Uniune Sovietică, majoritatea elementelor importante ale reformei lui Fujimori nu fuseseră încă adoptate în 1993, inclusiv prima rundă de privatizare la scară largă a băncilor de stat, a companiilor miniere şi a companiilor de utilităţi. În loc să pună în aplicare aceste propuneri necesare, congresul din Peru, la fel ca şi congresul rus care a contestat reformele lui Elţin la Moscova, a căutat să facă un pas înapoi. Planul lor: restabilirea subvenţiilor dintr-o trezorerie goală, să majoreze salariile şi să protejeze toate interesele personale, în special birocraţia — exact ceea ce te-ai aştepta de la un guvern controlat de angajaţii săi.

Fujimori a susţinut că Congresul din Peru era ezitant şi corupt, fapt cu care aproape toată lumea a fost de acord. El a mai susţinut că ezitările şi corupţia Congresului făceau imposibilă reformarea economiei peruane aflate în colaps sau combaterea unui atac violent din partea narcoteroriştilor şi a gherilelor nihiliste Sendero Luminoso (Cărarea Luminoasă).

Soluția de 70%

Aşadar, Fujimori a dizolvat Congresul, un act care ar fi putut indica faptul că era la fel de autoritar ca mulţi lideri latino-americani anteriori. Dar am crezut, şi am spus-o la vremea respectivă, că Fujimori identificase corect un impediment fundamental în calea reformei. Elogiile oficiale extravagante pentru congresul peruan de către redactorii americani şi oficialii Departamentului de Stat nu au fost împărtăşite de poporul peruan. În timp ce nord-americanii au continuat ca şi cum congresul peruan ar fi fost încarnarea libertăţii şi civilizaţiei, poporul peruan a aclamat. Popularitatea preşedintelui Fujimori a crescut cu peste 70% când a trimis congresul acasă.

Şi ulterior a fost reales pentru un al doilea mandat într-o manieră covârşitoare. Majoritatea cetăţenilor se pare că au văzut legislativul lor mai mult ca pe un obstacol în calea bunăstării lor decât ca pe o expresie a drepturilor lor. În 1994, creşterea economică reală în Peru a atins 12,9 %, cea mai mare de pe planetă.

Deflaţia promisiunilor politice

Am văzut tulburările din Peru mai puţin ca o întoarcere la dictaturile din trecut şi mai mult ca o primă parte a unei crize de tranziţie mai ample. Vă puteţi aştepta să vedeţi crize a proastei guvernari în multe ţări, pe măsură ce promisiunile politice sunt in scadere şi guvernele rămân fără credit. În cele din urmă, vor trebui să apară noi forme instituţionale care să fie capabile să păstreze libertatea în noile condiţii tehnologice, dând în acelaşi timp expresie şi viaţă intereselor comune pe care le împărtăşesc toţi cetăţenii. Puţini au început să se gândească la incompatibilitatea dintre unele instituţii ale guvernării industriale şi megapolitica societăţii postindustriale.

Indiferent dacă aceste contradicţii sunt recunoscute explicit sau nu, totuşi, consecinţele lor vor deveni din ce în ce mai evidente pe măsură ce exemplele de eşec politic se vor agrava în întreaga lume. Instituţiile de guvernare care au apărut în perioada modernă reflectă condiţiile megapolitice de acum un secol sau mai mult. Era informaţiei va necesita noi mecanisme de reprezentare pentru a evita disfuncţia cronică şi chiar colapsul social.

Când Zidul Berlinului a căzut în 1989, acesta nu a semnalat doar sfârşitul Războiului Rece; a fost, de asemenea, semnul exterior al unui cutremur silenţios în fundamentele puterii în lume. A fost sfârşitul lungii perioade de revenire crescândă la violenţă.

Căderea comunismului, pe care am prevăzut-o în 1987 în Sange pe Strazi şi chiar mai devreme în buletinul nostru informativ lunar, Investitia Strategica, nu a fost doar repudierea unei ideologii. A fost markerul exterior al celei mai importante dezvoltări din istoria violenţei din ultimele cinci secole. Dacă analiza noastră este corectă, organizarea societăţii este obligată să se schimbe pentru a reflecta creşterea dezavantajelor de cost de în utilizarea violenţei pe scara larga. Graniţele în care trebuie să se afle viitorul au fost redesenate.

CAPITOLUL 6
MEGAPOLITICA EREI INFORMAŢIONALE

Triumful Eficienței asupra Puterii

„...informaţia computerizată, nu forţa de muncă sau producţia de masă, este cea care conduce din ce în ce mai mult economia SUA şi care va câştiga războaie într-o lume conectată la 500 de canale TV. Informaţia computerizată există în spaţiul cibernetic - noua dimensiune creată prin reproducerea nesfârşită a reţelelor de calculatoare, sateliţilor, modemurilor, bazelor de date şi a internetului public” (1)—NEIL MUNRO

Pe 30 decembrie 1936, muncitorii din industria auto care căutau salarii mai mari au ocupat cu forţa două dintre principalele fabrici ale General Motors din Flint, Michigan. Au parasit utilajele, au oprit liniile de asamblare şi s-au simţit ca acasă. Muncitorii care fuseseră angajaţi să opereze fabricile s-au aşezat într-o confruntare industrială care avea să dureze multe săptămâni. A fost o dramă punctată de revolte violente şi loialităţile fluctuante ale poliţiei din Michigan şi personalităţilor politice de la toate nivelurile de guvernare. Văzând puţine progrese în impunerea revendicărilor lor, sindicatul a intrat din nou în grevă pe 1 februarie 1937. Activiştii sindicali au preluat cu forţa fabrica Chevrolet a GM din Flint. Prin ocuparea şi închiderea fabricilor cheie ale General Motors, muncitorii au paralizat efectiv capacitatea de producţie a companiei. În cele zece zile care au urmat confiscării celei de-a treia fabrici, GM a produs doar 153 de automobile în Statele Unite. Revedem această ştire de acum şaizeci de ani pentru a plasa

revoluţia în condiţii megapolitice aflate acum în desfăşurare într-o perspectivă mai clară. Greva GM a avut loc în timpul vieţii unor cititori ai acestei cărţi.
Totuşi, noi credem că grevele cu ocuparea institutiei angajatoare si refuzul de a se permite orice fel de activitate in acestea se vor dovedi la fel de anacronice în Era Informaţiei precum sclavii care se chinuiau prin deşert cu pietre uriaşe pentru a ridica piramidele funerare pentru faraoni. În timp ce sindicatele şi tacticile lor de intimidare au devenit atât de familiare în perioada industrială încât au devenit o parte incontestabilă a peisajului social, ele depindeau de condiţii megapolitice speciale care dispar rapid. Nu vor exista Chevrolet-uri şi nici muncitori din industria auto care să faca greve pe Autostrada Informaţiei.
Soarta guvernelor o va urma pe cea a oponentilor din sindicate intrand in declin . Coerciţia instituţionalizată de tipul celei care a jucat un rol crucial în societatea secolului al XX-lea nu va mai fi posibilă. Tehnologia precipită o schimbare profundă în logica extorcării şi a protecţiei. „...nu există Proprietate, Dominium, nimic distinct între Al Meu şi Al Tău; ci doar acela care trebuie să fie al fiecărui om, atât cât poate obţine; şi atât timp cât îl poate păstra.”(2) — THOMAS HOBBES

Extorcare şi protecţie
De-a lungul istoriei, violenţa a fost un pumnal îndreptat spre inima economiei. După cum a spus cu perspicacitate Thomas Schelling, „Puterea de a răni - de a distruge lucrurile pe care cineva le preţuieşte, de a provoca durere şi suferinta - este un fel de putere de negociere, nu uşor de utilizat, dar folosită des. În lumea interlopă, ea stă la baza şantajului, extorcării şi răpirii, în lumea comercială, a boicoturilor, grevelor şi blocajelor... Este adesea baza disciplinei, civile şi militare; şi zeii o folosesc pentru a impune disciplina.”(3)
Capacitatea unui guvern de a impozita, în cele din urmă, depinde de aceleaşi vulnerabilităţi ca şi reprimarea şi extorcarea privată.
Deşi tindem să nu o percepem în aceşti termeni, proporţia activelor care sunt controlate şi cheltuite coercitiv, prin criminalitate şi guvern, oferă o măsură aproximativă a echilibrului megapolitic dintre extorcare şi protecţie. Dacă tehnologia ar face dificilă protejarea activelor, criminalitatea ar tinde să fie răspândită,la fel

şi activitatea sindicală. În astfel de circumstanţe, protecţia din partea guvernului ar impune, prin urmare,un premiu. Impozitele ar fi mari.
Acolo unde impozitele sunt mai mici, iar ratele salariale la locul de muncă sunt determinate de forţele pieţei mai degrabă decât prin intervenţie politică sau coerciţie, tehnologia a înclinat balanţa în favoarea protecţiei.
Dezechilibrul tehnologic dintre extorcare şi protecţie a atins un punct culminant la sfârşitul celui de-al treilea sfert al secolului al XX-lea. În unele societăţi occidentale avansate, majoritatea resurselor au fost rechiziţionate de guverne. Veniturile unei mari părţi din populaţie au fost fie stabilite prin decret, fie determinate sub influenţa coerciţiei, cum ar fi prin greve şi ameninţări cu violenţă sub alte forme. Statul bunăstării şi sindicatul au fost ambele artefacte ale tehnologiei, împărţind prada triumfului puterii asupra eficienţei în secolul al XX-lea. Nu ar fi putut exista dacă nu ar fi fost tehnologiile, militare şi civile, care au crescut randamentul violenţei în timpul erei industriale.
Capacitatea de a crea active a implicat întotdeauna o oarecare vulnerabilitate la extorcare. Cu cât activele create sau deţinute erau mai mari, cu atât preţul care trebuia plătit era mai mare, într-un fel sau altul. Fie i-ai răsplătit pe toţi cei care au detinut puterea de a folosi violenţa pentru extorcare, fie ai plătit pentru o putere militară capabilă să înfrângă orice tentativă de extorcare prin forţă brută.
„Nu se va mai auzi de violenţă în ţara ta, nici de pustiire, nici de distrugere în hotarele tale...” —ISAIA 60:18

Matematica protecţiei

Acum, pumnalul violenţei ar putea fi în curând tocit. Tehnologia informaţiei promite să modifice dramatic echilibrul dintre protecţie şi extorcare, făcând protejarea bunurilor în multe cazuri mult mai uşoară şi extorcarea mai dificilă. Tehnologia erei informaţiei face posibilă crearea de bunuri care sunt în afara razei de acţiune a multor forme de coerciţie. Această nouă asimetrie între protecţie şi extorcare se bazează pe un adevăr fundamental al matematicii. Este mai uşor să înmulţeşti decât să împarţi. Oricât de elementar este acest adevăr, însă, consecinţele sale de amploare au fost deghizate înainte de apariţia microprocesoarelor.

Calculatoarele de mare viteză au facilitat de miliarde de ori mai multe calcul în ultimul deceniu decât au fost efectuate în toată istoria anterioară a lumii.
Acest salt în calcul ne-a permis pentru prima dată să înţelegem unele dintre caracteristicile universale ale complexităţii. Ceea ce demonstrează computerele este că sistemele complexe pot fi construite şi înţelese doar de jos în sus. Înmulţirea numerelor prime este simplă. Dar dezagregarea complexităţii prin încercarea de a descompune produsul numerelor prime mari este aproape imposibilă. Kevin Kelly, editor al Wired, o spune astfel: „A înmulţi mai multe numere prime într-un produs mai mare este uşor; orice copil de şcoală elementară poate face asta. Dar supercomputerele lumii se sufocă în timp ce încearcă să descompună un produs în numerele sale prime simple."(4)

Logica sistemelor complexe

Economia cibernetică va fi inevitabil modelată de acest profund adevăr matematic.
Ea are deja o expresie evidentă în algoritmi puternici de criptare. După cum vom explora mai târziu în acest capitol, aceşti algoritmi vor permite crearea unui nou tărâm protejat al comerţului cibernetic, în care pârghia violenţei va fi mult redusă. Echilibrul dintre extorcare şi protecţie se va înclina dramatic în favoarea protecţiei. Acest lucru va facilita apariţia unei economii care depinde mai mult de mecanisme adaptive spontane şi mai puţin de luarea deciziilor conştiente şi de alocarea resurselor prin birocraţie.
Noul sistem în care protecţia va fi în prim-plan va fi foarte diferit de cel care a apărut din predominanţa constrângerii în perioada industrială.

Sistemele de comandă şi control sunt primitive

Am scris în „Marea Rafuială" că computerul ne permite să „vedem" complexitatea anterioară invizibilă, inerentă unei game întregi de sisteme. Nu numai că aceasta capacitatea de calcul avansată ne permite să înţelegem mai bine dinamica sistemelor complexe;dar ne permite, de asemenea, să valorificăm aceste complexităţi în moduri productive.
Într-un fel, aceasta nici măcar nu este o alegere, ci o inevitabilitate dacă economia doreşte săavanseze dincolo de stadiul inflexibil de control central al dezvoltării.

Un astfel de sistem, care depinde de relaţii liniare, este fundamental primitiv.
Posesia guvernamentală transportă inevitabil resursele de la utilizări complexe de mare valoare la utilizări primitive de valoare scăzută. Este un proces limitat de asimetrie matematică care împiedică desluşirea produsului numerelor prime mari. Împărţirea prăzii nu poate fi niciodată altfel decât primitivă.

Totul devine mai complex

Oriunde te uiţi în univers, vezi sisteme care ating o complexitate mai mare pe măsură ce evoluează. Acest lucru este adevărat în astrofizică. Este adevărat si într-o baltă. Lăsaţi apa de ploaie fara a o misca într-un loc dispus mai jos şi va deveni mai complexă. Sistemele avansate de orice varietate sunt sisteme adaptive complexe, fără o autoritate responsabilă. Fiecare sistem complex din natură, dintre care economia de piaţă este cea mai evidentă manifestare socială, depinde de capacităţi dispersate. Sistemele care funcţionează cel mai eficient în cea mai largă gamă de condiţii depind pentru rezistenţa lor de o ordine spontană care să acomodeze posibilităţi noi. Viaţa însăşi este un astfel de sistem complex. Miliarde de combinaţii potenţiale de gene produc un singur individ uman. Sortarea lor ar deruta orice birocraţie. Acum douăzeci şi cinci de ani, acest fapt nu putea fi decât o intuiţie. Astăzi este demonstrabil. Cu cât computerele ne aduc mai aproape de înţelegerea matematicii vieţii artificiale, cu atât înţelegem mai bine matematica vieţii reale, care este cea a complexităţii biologice. Aceste secrete ale complexităţii, valorificate prin tehnologia informaţiei, permit reconfigurarea economiilor în forme mai complexe. Internetul şi World Wide Web-ul au căpătat deja caracteristici ale unui sistem organic, aşa cum sugerează Kevin Kelly în De Nestapanit: Noua biologie a maşinilor, sistemelor sociale şi cele ale lumii economice.(5) În cuvintele sale, natura este „o fabrică de idei. Paradigme vitale, postindustriale sunt ascunse în fiecare musuroi dintr-un areal umed.... Transferul masiv de biologie în maşini ar trebui să ne umple de venerație. Când uniunea dintre cel născut şi cel creat va fi completă, creatiile noastre vor învăţa, se vor adapta, se vor vindeca şi vor evolua. Aceasta este o putere la care abia am visat.”(6)
Într-adevăr, consecinţele „transferului masiv de biologie în maşini” sunt obligate să fie profunde. A existat întotdeauna o

tendinţă puternică ca sistemele sociale să imite caracteristicile tehnologiei predominante. Marx a avut dreptate. Fabricile gigantice au coincis cu epoca guvernului extins. Microprocesarea miniaturizează instituţiile. Dacă analiza noastră este corectă, tehnologia erei informaţiei va crea în cele din urmă o economie mai potrivită pentru a exploata avantajele complexităţii.
Totuşi, dimensiunile megapolitice ale unei astfel de schimbări sunt atât de puţin înţelese încât chiar şi majoritatea celor care i-au recunoscut importanţa matematică au făcut-o într-un mod anacronic. Este pur şi simplu dificil să înţelegem şi să internalizăm pe deplin probabilitatea ca schimbarea tehnologică din următorii ani să perimeze majoritatea formelor şi conceptelor politice ale lumii moderne. De exemplu, regretatul fizician Heinz Pagels a scris în cartea sa vizionară, Visele raţiunii: „Sunt convins că naţiunile şi oamenii care stăpânesc noua ştiinţă a Complexităţii vor deveni superputerile economice, culturale şi politice ale următorului secol.” (7) Este o previziune impresionantă. Dar credem că este inevitabil greşită, nu pentru că este percepută greşit, ci tocmai pentru că se va dovedi mai corectă decât a îndrăznit Dr.
Pagels să exprime. Societăţile care se reconfigurează pentru a deveni sisteme adaptive mai complexe vor prospera într-adevăr. Dar când se întâmplă acest lucru, este puţin probabil să fie naţiuni, cu atât mai puţin „superputeri politice”. Cei mai probabili beneficiari imediaţi ai creşterii complexităţii sistemelor sociale vor fi indivizii suverani ai noului mileniu.
Conform previziunilor lui Pagels, este echivalentul unui şaman al unei cete de vânători de acum cinci sute de generaţii care le-ar spune oamenilor săi, în timp ce stăteau ghemuiţi în jurul focului de tabără: „Sunt convins că prima ceată de vânători care va stăpâni noua ştiinţă a plantării sustinuta de irigatii va avea mai mult timp liber pentru poveşti decât chiar indivizii de pe lac care prind pesti”. Oricât de corect ar fi fost în ceea ce priveşte importanţa complexităţii, Pagels a trecut cu vederea cel mai fundamental fapt dintre toate. Atunci când logica violenţei se schimbă, societatea se schimbă.

LOGICA VIOLENȚEI

Pentru a vedea cum şi de ce, este necesar să ne concentrăm asupra mai multor faţete ale megapoliticii care sunt rareori aduse în atenţia dumneavoastră. Acestea sunt probleme explorate de istoricul

Frederic C. Lane, a cărui lucrare despre violenţă şi semnificaţia economică a războiului este discutată în altă parte a acestui volum. Când Lane a scris la mijlocul acestui secol, Societatea Informaţională nu se întrevedea nicăieri. În aceste circumstanţe, el ar fi putut presupune că competiţia pentru utilizarea violenţei în lume ajunsese în stadiul final odată cu apariţia statului-naţiune. Nu există nici un indiciu în lucrările sale că ar fi anticipat microprocesarea sau că ar fi crezut că era fezabil din punct de vedere tehnologic să se creeze active în spaţiul cibernetic, un tărâm fără existenţă fizică. Lane nu a avut nimic de spus despre implicaţiile posibilităţii ca părţi mari din comerţ să poată fi făcute aproape imune la pârghia violenţei.

Deşi Lane nu a prevăzut revoluţiile tehnologice care se desfăşurau, perspectivele sale asupra diferitelor etape ale monopolizării violenţei în trecut au fost atât de lucide încât au o aplicaţie evidentă la Revoluţia Informaţională emergentă. Studiul lui Lane asupra lumii medievale violente i-a atras atenţia asupra problemelor pe care economiştii şi istoricii convenţionali au avut tendinţa să le neglijeze. El a văzut că modul în care violenţa este organizată şi controlată joacă un rol important în determinarea „intrebuintarii resurselor rare”.(8)

Lane a recunoscut, de asemenea, că, deşi producerea de violenţă nu este de obicei considerată parte a producţiei economice, controlul violenţei este crucial pentru economie. Rolul principal al guvernului este de a oferi protecţie împotriva violenţei. După cum spunea el, ,,Fiecare întreprindere economică are nevoie şi plăteşte pentru protecţie, protecţie împotriva distrugerii sau confiscării armate a capitalului său şi a perturbării forţate a forţei de muncă. În societăţile extrem de organizate, producerea acestei utilităţi, a protecţiei, este una dintre funcţiile unei asociaţii sau institutii speciale numite guvern. Într-adevăr, una dintre cele mai distinctive caracteristici ale guvernelor este încercarea lor de a crea legea şi ordinea prin folosirea forţei proprii şi prin controlul prin diverse mijloace a utilizării forţei de către alţii.”(9)

Acesta este un punct aparent extrem de fundamental pentru a apărea în manuale sau pentru a face parte din discuţia civică , ce probabil determină cursul politicii. Dar este, de asemenea, peste masura de fundamental pentru a fi ignorat dacă doriţi să înţelegeţi Revoluţia Informaţională aflată în desfăşurare.

Protejarea vieţii şi a proprietăţii este într-adevăr o nevoie crucială care a chinuit fiecare societate care a existat vreodată.

Cum să respingem agresiunea violentă este dilema centrală a istoriei. Nu poate fi uşor rezolvată, în ciuda faptului că protecţia poate fi asigurată în mai multe moduri.

Sfârşitul unei epoci

În timp ce scriem, consecinţele megapolitice ale erei informaţionale abia încep să se simtă. Schimbarea economică din ultimele decenii a fost de la inceputurile manufacturilor la cel al informaţiei şi al calculului, de la puterea maşinilor la microprocesare, de la fabrică la staţia de lucru, de la producţia de masă la echipe mici sau chiar la persoane care lucrează singure. Pe măsură ce scara întreprinderilor scade,se reduce şi potenţialul de sabotaj şi şantaj la locul de muncă. Operaţiunile la scară mai mică sunt mult mai dificil de organizat de către sindicate. Microtehnologia permite firmelor să fie ţinte mai mici şi mai libere. Multe se ocupă de servicii sau produse cu un conţinut neglijabil de resurse naturale. În principiu, aceste afaceri ar putea fi desfăşurate aproape oriunde pe planetă. Nu sunt prinse într-o anumită locaţie, cum ar fi o mină sau un port. Prin urmare, la sfârşitul timpului, vor fi mult mai puţin susceptibile de a fi impozitate, fie de către sindicate, fie de către politicieni. Un vechi proverb popular chinez spune: „Dintre toate cele treizeci şi şase de moduri de scapa de necazuri, cea mai bună cale este sa pleci.” (10)

În Era Informaţiei, această înţelepciune orientală va fi uşor de aplicat. Dacă operaţiunile devin incomode din cauza cererilor excesive într-o singură locaţie, va fi mult mai uşor să se mute. Într-adevăr, aşa cum vom explora mai jos, va fi posibil în Era Informaţiei să se creeze corporaţii virtuale al căror domiciliu în orice jurisdicţie va depinde în întregime de piaţa tinta. O creştere peste noapte a tentativelor de extorcare, fie de către guverne, fie de către alţii, ar putea duce ca activităţile şi activele corporaţiei virtuale sa părăsească jurisdicţia cu viteza luminii.

Integrarea tot mai mare a microtehnologiei în procesele industriale înseamnă că până şi acele firme care încă se ocupă de produse fabricate cu economii de scară mari nu mai sunt la fel de vulnerabile la pârghia violenţei ca odinioară. Un exemplu care ilustrează acest punct este incheierea grevei îndelungate a sindicatului United Auto Workers împotriva Caterpillar, care a fost oprită în sfârşitul anului 1995, după aproape doi ani. Spre deosebire de liniile de asamblare din anii 1930, fabrica Caterpillar

de astăzi angajează mult mai mulţi muncitori calificaţi. Presată de concurenţa străină, Caterpillar a externalizat o mare parte din munca sa slab calificată, a închis fabrici ineficiente şi a cheltuit aproape 2 miliarde de dolari pentru computerizarea utilajelor şi instalarea roboţilor de asamblare. Chiar şi greva în sine a contribuit la stimularea eficienţei care economiseşte forţa de muncă. Compania susţine acum că are nevoie cu două mii de angajaţi mai puţin decât atunci când a început greva.(11).

Megapolitica procesului de producţie s-a schimbat mai drastic decât îşi dau seama majoritatea oamenilor. Această schimbare nu este încă clar vizibilă, parţial pentru că există întotdeauna un decalaj între o revoluţie în condiţiile megapolitice şi schimbările instituţionale pe care le precipită inevitabil. În plus, evoluţia rapidă a tehnologiei de microprocesare înseamnă că acum la orizont se află produse ale căror consecinţe megapolitice pot fi anticipate chiar înainte de a exista. Ele vor crea o lume cu totul diferită.

EXPLOATAREA CAPITALISTILOR DE CĂTRE MUNCITORI

Caracterul tehnologiei de-a lungul majorităţii secolului al XX-lea a făcut ca confiscarea cu forţa a unei fabrici sau o grevă să fie o tactică dificil de contracarat pentru proprietari sau manageri. După cum a spus istoricul Robert S. McElvaine, o grevă cu blocarea muncitorilor in interiorul institutiei „a îngreunat întreruperea grevei de către angajatori fără a face acelaşi lucru cu propriile echipamente”.(12)

În esenţă, muncitorii au santajat temporar proprietarii cu capitalul lor pentru a-si atinge scopul. Din motivele pe care le explorăm mai jos, companiile industriale mai mari s-au dovedit a fi ţinte mai uşor de exploatat pentru sindicate decât firmele mai mici. În 1937, General Motors era probabil cea mai importantă corporaţie industrială din lume. Fabricile sale erau printre cele mai mari şi detineau cele mai costisitoare agregate asamblate vreodată, angajând mii de muncitori. Fiecare oră, fiecare zi în care fabricile GM erau forţate să stea inactive costa compania o mică avere. O grevă care a rămas nesolutionată timp de săptămâni întregi, precum cea din iarna 1936-1937, însemna pierderi rapide.

Sfidând Cererea şi Oferta

Incapabilă să producă automobile după ocuparea celei de-a treia fabrici, GM a capitulat curând în faţa sindicatului. Aceasta nu era deloc o decizie economică bazată pe cererea şi oferta de forţă de

muncă. Nicidecum. Când General Motors a acceptat revendicările sindicatelor, existau nouă milioane de şomeri în Statele Unite, 14% din forţa de muncă. Majoritatea celor fără loc de muncă ar fi acceptat cu bucurie locuri de muncă la GM. Cu siguranţă aveau abilităţile necesare pentru a ocupa locuri de muncă pe linia de asamblare, deşi s-ar putea să nu ştiţi acest lucru din majoritatea relatărilor contemporane. O etichetă delicată a învăluit o analiză directă a relaţiilor de muncă în perioada industrială.
Una dintre pretenţiile sale era ideea că locurile de muncă din fabrici, în special la mijlocul secolului XX, erau munci calificate. Acest lucru era neadevărat. Majoritatea locurilor de muncă din fabrici puteau fi îndeplinite de aproape oricine era capabil să se prezinte la timp. Acestea necesitau foarte puţină instruire, nici măcar capacitatea de a citi sau scrie. În anii 1980, o mare parte din forţa de muncă de la General Motors era fie analfabetă, fie fara cunostiinte de calcul matematic, fie ambele. Până în anii 1990, muncitorul tipic de la linia de asamblare de la GM primea doar o zi de instructaj înainte de a-şi ocupa locul pe linia de asamblare.
O meserie pe care o poţi învăţa într-o singură zi nu este o muncă calificată.
Totuşi, în 1937, când muncitorii calificaţi şi cei necalificaţi se aliniau la cerşit locuri de muncă, muncitorii din fabricile GM au reuşit să-şi constrângă angajatorii să le mărească salariile. Succesul lor a avut mai mult de-a face cu dinamica violenţei decât cu oferta şi cererea de forţă de muncă. În martie 1937, luna următoare soluţionării confruntării cu GM, au avut loc încă 170 de greve în Statele Unite.
Majoritatea au avut succes. Episoade similare au avut loc în fiecare ţară industrializată.
Muncitorii au preluat pur şi simplu fabricile şi au cerut răscumpărari prin revendicarile lor proprietarilor. A fost o tactică de o mare simplitate şi una care, în majoritatea cazurilor, a fost profitabilă şi distractivă pentru cei care participau. Un grevist a scris pe o pancarda: „Mă distrez de minune,ceva nou, ceva diferit, multă haleala şi muzică.”(13)
Greva de la GM din 1936-1937 şi celelalte confiscări forţate de fabrici din acea vreme au fost exemple ale unui fenomen pe care l-am descris în Sange pe Strazi drept „exploatarea capitaliştilor de către muncitori”. Aceasta nu era perspectiva pe care Pete Seeger

o punea pe muzică în cântecele sale triste. Dar, dacă nu plănuieşti o carieră de cântăreţ folk într-un cartier muncitoresc,un lucru important pe care trebuie să te concentrezi nu este interpretarea populară, ci realitatea subiacentă. Oriunde te uiţi în istorie,există, în general, un strat de raţionalizare şi iluzii care deghizează adevăratele fundamente megapolitice ale oricărei extorcări sistematice. Dacă iei raţionalizările ad litteram, este puţin probabil să înţelegi ce se întâmplă cu adevărat.

DESCIFRAREA LOGICII EXTORCĂRII

Pentru a recunoaşte implicaţiile megapolitice ale trecerii actuale către Era Informaţiei, trebuie să renunţăm la clişee şi să ne concentrăm asupra logicii reale a violenţei în societate. Este ca şi cum ai îndepărta straturile unei cepe coapte. Poate să vă aducă lacrimi în ochi, dar nu vă uitaţi în altă parte. Mai întâi examinăm logica extorcării la locul de muncă, apoi extindem analiza la probleme mai largi care implică crearea şi protejarea activelor şi natura guvernării moderne. Într-o mai mare măsură decât îşi imaginează majoritatea oamenilor, prosperitatea guvernării, la fel ca cea a sindicatelor, a fost direct corelată cu pârghia disponibilă pentru extorcare. Această pârghie era mult mai mică în secolul al XIX-lea decât în al XX-lea. În următorul mileniu, va scădea aproape până la punctul de dispariţie. Întreaga logică a guvernării şi caracterul puterii au fost transformate prin microprocesare. Acest lucru poate părea exagerat când te gândeşti prima dată la asta. Dar uitaţi-vă cu atenţie. Prosperitatea guvernelor a mers mână în mână cu prosperitatea sindicatelor în secolul al XX-lea. Înainte de acest secol,majoritatea guvernelor au rechiziţionat mult mai puţine resurse decât statele militante ale bunăstării cu care ne-am obişnuit. În mod similar, sindicatele erau factori mici sau nesemnificativi în viaţa economică anterioară acestui secol. Capacitatea muncitorilor de a-şi constrânge angajatorii să plătească salarii peste nivelul pieţei depindea de aceleaşi condiţii megapolitice care le permiteau guvernelor să extragă 40% sau mai mult din producţia economiei sub formă de impozite.

Extorcarea la locul de muncă înainte de secolul al XX-lea

Ascensiunea şi declinul extorcării sindicale a capitaliştilor poate fi uşor explicată prin megapolitica în schimbare a procesului de producţie. În 1776, când Adam Smith a publicat Avuţia naţiunilor, condiţiile pentru extorcare la locul de muncă erau suficient de

nefavorabile încât „combinaţiile” muncitorilor „pentru a creşte preţul muncii lor” erau rareori sustenabile. Majoritatea firmelor producătoare erau mici şi de familie. Activităţile industriale la scară mai mare abia începeau să apară. Acest lucru nu excludea oportunităţile violenţei, dar le oferea puţină putere de influenţă. Într-adevăr, în timpul lui Smith şi până în secolul al XIX-lea, sindicatele erau în general considerate combinaţii ilegale în Marea Britanie, Statele Unite şi alte ţări de drept comun.
Adam Smith a descris tentativele de grevă în aceşti termeni: „Pretextele lor obişnuite sunt uneori preţul ridicat al proviziilor; uneori profitul mare pe care stăpânul lor îl obţine prin munca lor.... Ei recurg întotdeauna la cel mai puternic strigăt şi uneori la cea mai şocantă violenţă şi indignare.”(14) Cu toate acestea, muncitorii „foarte rar obţin vreun avantaj din aceste combinaţii tumultoase”, cu excepţia „pedepsei sau distrugerea liderilor rebeliunii.”(15) Economiile de scară în industrie şi dimensiunea firmelor au crescut în timpul secolului al XIX-lea.
Cu toate acestea, majoritatea indivizilor au continuat să lucreze pentru ei înşişi ca fermieri sau mici proprietari, iar eforturile de organizare sindicală, precum cele descrise de Adam Smith, au continuat „în general să se solutioneze cu nimic.”(16) Statutul juridic şi politic al sindicatelor s-a schimbat doar pe măsură ce scara afacerilor a crescut. Primele sindicate care au reuşit să se organizeze au fost sindicatele meşteşugăreşti ale muncitorilor cu înaltă calificare, care în mod normal se organizau fără violenţă extinsă. Acestea tindeau să se mulţumească cu creşteri salariale care se potriveau cu costurile marginale ale înlocuirii lor.
Sindicatele pentru muncitorii necalificaţi erau o altă poveste. Aceştia au avut tendinţa de a exploata trecerea către firme de scară mai mare, selectând pentru eforturi de organizare tocmai acele industrii care erau deosebit de vulnerabile la coerciţie, fie pentru că operau la o scară mai mare, fie pentru că natura operaţiunilor îi expunea pe proprietarii lor la sabotaj fizic. Acest model a fost confirmat din Newcastle până în Argentina.(17)
Un exemplu timpuriu de mişcări violente ale forţei de muncă din Statele Unite a fost un atac asupra Canalului Chesapeake şi Ohio în 1834. Spre deosebire de majoritatea afacerilor de la începutul secolului al XIX-lea, Canalul C&O nu era o operaţiune controlată şi uşor de protejat.

Aşa cum fusese planificat iniţial, acesta trebuia să se întindă pe 342 de mile(550 km), cu o înclinatie de 3.000
de picioare(941m) de la Potomacul Inferior până la raul Ohio Superior.(18)
Săparea unui astfel de canal a fost o lucrare dificila care nu a fost niciodată finalizată complet. Cu toate acestea, un număr mare de muncitori au fost angajaţi in încercarea de a finaliza proiectul, dintre care unii nu au întârziat să realizeze că canalul putea fi uşor incapacitat. Într-adevăr, fără o întreţinere regulată, acesta putea fi sabotat de bizami care se îngropau sub calea de remorcare. În timpul funcţionării, ecluzele şi pragurile canalului puteau fi distruse pur şi simplu prin utilizarea neglijentă, inundaţii cauzate de
ploi abundente sau loviturile unor vase neremorcate. Greviştilor le era foarte uşor să blocheze calea navigabilă cu bărci scufundate sau alte obstacole. La începutul anului 1834, revoltele între bandele rivale de muncitori irlandezi de pe C&O au dus la o încercare de a valorifica acest potenţial şi de a acapara canalul. Efortul a eşuat, însă, soldat cu cinci morţi, după ce preşedintele Andrew Jackson a trimis trupe federale din Ft. McHenry pentru a dispersa muncitorii.
Minele şi căile ferate au oferit, de asemenea, ţinte timpurii preferate pentru activismul sindical din America. La fel ca şi Canalul C&O, şi acestea erau extrem de vulnerabile la sabotaj.
Minele, de exemplu, puteau fi inundate sau blocate la intrare. Simpla ucidere a catârilor care remorcau vagoanele de minereu din minele subterane crea o situaţie dificilă şi neplăcută pentru proprietari. În mod similar, liniile de cale ferată se întindeau
pe mulţi kilometri şi puteau fi păzite doar cu dificultate. Era relativ uşor pentru sindicalişti să atace minele şi căile ferate şi să provoace daune economice substanţiale.
Asemenea atacuri au devenit frecvente în timpul încercărilor de a organiza sindicate eficiente.
Aceste eforturi au fost, în general, cele mai intense în perioadele în care salariile reale creşteau din cauza deflaţiei. Când proprietarii încercau să ajusteze salariile nominale, acest lucru declanşa adesea proteste care au dus la violenţă. Astfel de incidente au fost răspândite în depresiunea economica care a urmat Panicii din 1873.
În decembrie 1874, a izbucnit un război deschis în câmpurile carbonifere de antracit din estul Pennsylvaniei.

Sindicatele au organizat o forță de grevisti violentă sub denumirea unei societăți secrete numită Ordinul Antic al Hibernienilor. Cunoscut și sub numele de „Molly Maguires”, după un revoluționar irlandez, acest grup era cunoscut pentru „terorizarea câmpurilor de cărbune și împiedicarea minerilor care doreau să lucreze acolo. Sabotajul și distrugerea proprietății, ilegalitatile și asasinatul sfruntat, toate puteau fi imputate membrilor săi.(19)
De asemenea, au existat violenţe recurente în rândul angajaţilor feroviari. De exemplu, au existat revolte grave în iulie 1877, care vizau distrugerea proprietății atât a căilor ferate Pennsylvania, cât și a celor din Baltimore & Ohio. Muncitorii au preluat macazurile, au rupt șine, au sigilat depozitele de căi ferate, au scos din uz locomotivele, au sabotat, sau chiar mai rau au jefuit trenuri. În Pittsburgh, depozitele de căi ferate Pennsylvania Railroad au fost incendiate, cu sute de oameni înăuntru. Zeci de persoane au fost ucise, două mii de vagoane au fost arse și jefuite, iar atelierul mecanic a fost distrus, împreună cu un elevator de cereale și 125 de locomotive.Trupele federale au intervenit pentru a reinstaura ordinea.
Deşi aceste greve timpurii au fost interpretate cu simpatie de către activiștii socialiști și sindicali, ele au inspirat puțin sprijin public. În ciuda vulnerabilității inerente a unor industrii precum mineritul și căile ferate, condițiile megapolitice generale nu erau încă favorabile exploatării capitaliștilor de către muncitori. Scara întreprinderilor era prea mică pentru a facilita extorcarea sistematică.
Deşi existau industrii vulnerabile, acestea angajau o fracțiune prea mică din populaţie pentru a permite ca beneficiile coerciției împotriva angajatorilor să fie împărtășite pe scară largă.
Fără un astfel de sprijin, ele erau nesustenabile, deoarece proprietarii se puteau baza pe guvern pentru protecție. În timp ce sindicatele încercau uneori prin intimidare să împiedice oficialii locali să aplice ordinele judecătorești, aceste eforturi au avut, de asemenea, rareori succes. Chiar şi cele mai violente greve erau de obicei suprimate în câteva zile sau săptămâni prin mijloace militare.

Șantajul simplificat

Există o lecție de învățat in Era Informației prin faptul că încercările sindicatelor de a obține salarii peste nivelurile de echilibru ale pieței au avut rareori succes atunci când dimensiunea firmei era mică. Nici măcar acele domenii de activitate care erau în mod clar

vulnerabile la sabotaj, cum ar fi canalele, căile ferate, tramvaiele şi minele, nu au fost uşor de controlat. Acest lucru nu se datorează faptului că sindicatele s-ar fi ferit să folosească violenţa. Dimpotrivă. Violenţa a fost folosită cu abundenţă, uneori împotriva persoanelor importante. De exemplu, într-un caz celebru în mişcarea sindicală americană de „răzbunare a minerilor", guvernatorul Frank Steunenberg din Idaho, care se opusese unei tentative a minerilor de a bloca proprietăţile de la Coeur d'Alene, a fost asasinat de o bombă a unui asasin plătit angajat de sindicat. Dar chiar şi crima şi ameninţările cu crima au fost de obicei insuficiente pentru a obţine recunoaşterea sindicală înainte de apariţia fabricilor la scară largă şi a întreprinderilor de producţie în masă în secolul al XX-lea.

Pentru a înţelege de ce circumstanţele sindicatelor au suferit o astfel de schimbare în secolul al XX-lea, trebuie să analizăm caracteristicile tehnologiei de producţie. Ceva s-a schimbat cu siguranţă odată cu creşterea rapidă a numărului de muncitori în fabrici în primele decenii ale secolului al XX-lea. Această schimbare a făcut ca afacerile din avangarda economiei să fie deosebit de vulnerabile la extorcare. De fapt, caracteristicile fizice ale tehnologiei industriale aproape i-au invitat pe lucrători să folosească coerciţia pentru a-i înfrânge pe capitalişti. Luaţi în considerare urmatoarele:

1. Majoritatea produselor industriale aveau un conţinut ridicat de resurse naturale. Acest lucru tindea să ancoreze producţia într-un număr limitat de locaţii, aproape în felul în care minele trebuie să fie amplasate acolo unde se află zăcămintele de minereu. Fabricile amplasate în apropierea centrelor de transport, cu acces convenabil la furnizori de piese şi materii prime, aveau avantaje operaţionale semnificative. Acest lucru a facilitat extragerea de către organizaţiile coercitive cum ar fi guvernele şi sindicatele a unora dintre aceste avantaje pentru ele însele.
2. Economiile de scară în creştere au dus la întreprinderi foarte mari. Fabricile de la începutul secolului al XIX-lea fuseseră relativ mici. Dar, pe măsură ce economiile de scară au crescut odată cu linia de asamblare în secolul al XX-lea, dimensiunea şi costul instalaţiilor din prim-planul procesului de producţie au crescut rapid. Acest lucru le-a făcut ţinte mai uşoare în mai multe moduri. De exemplu, economiile de scară semnificative tind să meargă

mână în mână cu cicluri lungi de productie. Ciclurile lungi de productie duc la piețe mai stabile.
Acest lucru, la rândul său, invită directionarea extorcarii catre firme, deoarece implică faptul că există beneficii pe termen lung de obținut.
3. Numărul de concurenți din industriile de top a scăzut brusc. Nu era neobișnuit în perioada industrială să găseşti doar o mână de firme care concurau pentru piețe de miliarde de dolari. Acest lucru a contribuit la transformarea acestor firme în ținte pentru activitatile sindicatelor. Este mult mai simplu să ataci cinci firme decât cinci mii.
Însăși concentrarea industriei a fost un factor care a facilitat extorcarea.
Acest avantaj se autoconsolida, deoarece firmele constrânse să plătească salarii de monopol erau puțin probabil să se confrunte cu o concurență acerbă din partea altora care erau și ele împovărate de costuri forței de muncă peste valoarea pieței. Prin urmare, sindicatele puteau seca o parte considerabilă din profiturile acestor firme fără a le expune falimentului imediat. Evident, dacă angajatorii ar fi dat faliment în mod obișnuit ori de câte ori erau forțați să plătească salarii peste piață, lucrătorii ar fi câștigat puțin constrângându-i să facă acest lucru.
4. Cerințele de capital pentru investițiile fixe au crescut pentru a se potrivi cu amploarea întreprinderii. Acest lucru nu numai că a sporit vulnerabilitatea capitalului și a amplificat costurile închiderii fabricilor; de asemenea, a făcut din ce în ce mai puțin probabil ca o fabrică modernă să poată fi deținută de o singură persoană sau familie, cu excepția cazului în care aceasta este moștenită de la cuiva care lansase afacerea la o scară mai mică. Pentru a finanța costurile masive de utilare și operare a unei fabrici mari, averea a sute sau mii de oameni trebuia pusă laolaltă pe piețele de capital. Acest lucru a avut tendința de a face mai dificilă apărarea proprietății de către proprietarii divizați și aproape anonimi. Aceștia nu aveau de ales decât să se bazeze pe manageri profesioniști care rareori dețineau mai mult decât o parte mica din pachetul majoritar al companiei. Dependența de managerii subordonați a slăbit rezistența firmelor la extorcare. Managerii nu aveau stimulente puternice pentru a-și risca viața și integritatea fizică protejând proprietatea firmei. Eforturile lor rareori se potriveau cu tipul de

militantism observat în mod obişnuit în rândul proprietarilor de magazine de băuturi alcoolice şi al altor întreprinderi mici atunci când proprietatea lor era ameninţată.
5. Dimensiunea mai mare a firmei a însemnat, de asemenea, că o parte mai mare din forţa de muncă totală era angajată în mai puţine firme decât oricând în trecut. În unele cazuri, zeci de mii de muncitori şi-au găsit un loc de muncă într-o singură companie. În termeni militari, proprietarii şi managerii erau categoric depăşiţi numeric de persoanele angajate în poziţii subordonate.
Raporturile de treizeci la unu sau mai puţin erau comune. Acest dezavantaj creştea odată cu dimensiunea firmei, deoarece un număr masiv de muncitori reuniţi puteau folosi mai uşor violenţa într-un mod anonim. În astfel de condiţii, muncitorii era puţin probabil să fi avut vreun contact sau relaţii semnificative cu proprietarii fabricii. Caracterul anonim al acestor relaţii, fără îndoială, a făcut mai uşor pentru muncitori să ignore importanţa drepturilor de proprietate ale proprietarilor.
6. Ocuparea masivă a forţei de muncă într-un număr mic de firme a fost un fenomen social larg.
Acest lucru a sporit şi mai mult avantajele megapolitice de care se bucurau sindicatele în comparaţie cu secolul al XIX-lea în America, când majoritatea oamenilor erau lucrători independenţi sau lucrau în firme mici. În 1940, 60% din forţa de muncă americană avea locuri de muncă de tip inferior(muncitori,constructori,linii de asamblare,etc).(22)
Drept urmare, sprijinul pentru utilizarea extorcării pentru creşterea salariilor s-a răspândit la un număr mare de persoane care îşi imaginau că ar putea beneficia de pe urma acesteia. Acest lucru a fost ilustrat de un studiu din 1938-1939 privind opiniile a 1.700 de persoane din Akron, Ohio, faţă de proprietatea corporativă.
Sondajul a constatat că 68% dintre CIO Rubber Workers(alianta sindicala Congresul Organizatiilor Industriale) aveau foarte puţină sau zero simpatie cu conceptul de proprietate corporativă, „în timp ce doar 1% se regăseau în clasificarea susţinerii puternice a drepturilor de proprietate corporativă".(23) Pe de altă parte, nici un om de afaceri, nici măcar un mic proprietar, nu s-a încadrat în aceeaşi categorie de „opoziţie puternică faţă de proprietatea corporativă; 94% au primit evaluări în intervalul de susţinere extrema pentru drepturile de proprietate".(24)

7. Tehnologia liniei de asamblare era inerent secvenţială. Faptul că întregul proces de producţie depindea de mişcarea şi asamblarea pieselor într-o secvenţă fixă crea vulnerabilităţi suplimentare la întreruperi. Practic, linia de asamblare era ca o cale ferată între zidurile fabricii. Dacă linia putea fi blocată, sau disponibilitatea unei singure piese putea fi întreruptă, întregul proces de producţie era oprit.
8. Tehnologia liniei de asamblare standardiza munca. Aceasta a redus variabilitatea producţiei pentru persoanele cu abilităţi diferite care lucrau cu aceleaşi unelte. De fapt, un obiectiv crucial al proiectării fabricilor a fost acela de a crea un sistem în care un geniu şi un idiot în ture succesive ale liniei de asamblare să producă acelaşi produs. Ceea ce ar putea fi numit „maşinile debile" erau proiectate să fie capabile de un singur tip de producţie. Acest lucru a făcut inutil chiar şi pentru cumpărătorul unui Cadillac să întrebe despre identitatea lucrătorilor de la linie care îi produceau vehiculul. Toate produsele erau menite să fie la fel, indiferent de diferenţele de abilităţi şi inteligenţă dintre lucrătorii care le produceau. Faptul că muncitorii necalificaţi de pe linia de asamblare puteau produce acelaşi produs ca şi indivizii mai capabili a contribuit la agenda egalitară, făcând să pară că contribuţiile economice ale tuturor erau egale. Abilităţile antreprenoriale şi efortul mental păreau mai puţin importante. Magia producţiei moderne păreau să rezide în maşinile în sine. Dacă acestea nu puteau fi de fapt proiectate de toată lumea, ele păreau totuşi accesibile intelectual aproape tuturor. Acest lucru a dat mai multă plauzibilitate ficţiunii conform căreia munca necalificată era „exploatată" de proprietarii de fabrici care puteau fi eliminaţi din ecuaţie fără pierderi pentru nimeni în afară de ei înşişi. „Am învăţat că putem lua fabrica", aşa cum a spus un grevist al GM.
„Ştiam deja cum să le conducem. Dacă General Motors nu este atentă ,punem doi plus doi cap la cap."(25).
Aceste caracteristici ale tehnologiei industriale au condus în mod uniform la crearea sindicatelor pentru a exploata vulnerabilitatea la represiuni şi la guverne suprapopulate care s-au îngrăşat pe baza taxelor mari care puteau fi impuse activitatilor industriale de mare anvergură. Acest lucru nu s-a întâmplat o dată sau de două ori, ci s-a întâmplat oriunde industria la scară largă a prins rădăcini. De nenumărate ori, sindicatele au apărut pentru a folosi violenţa

pentru a obține salarii considerabil peste nivelurile pieței. Au fost capabile să facă acest lucru deoarece fabricile industriale tindeau să fie scumpe, evidente, imobile și costisitoare. Cu greu puteau fi ascunse. Nu puteau fi mutate.
Fiecare moment în care erau scoase din funcţiune însemna că costurile lor uriaşe nu erau amortizate.
Toate acestea le-au făcut să fie predispuse la represiuni coercitive, un fapt mult mai evident în istoria sindicatelor decât ar vrea să creadă ideologia predominantă a secolului XX. Renumitul economist Henry Simons a formulat problema în 1944:
Organizarea muncii fără puteri mari de constrângere şi intimidare este o abstracţie ireală. Sindicatele au acum astfel de puteri; Întotdeauna au avut şi vor avea întotdeauna, atâta timp cât persistă în forma actuală. Acolo unde puterea este mică sau deţinută nesigur, ea trebuie exercitată în mod deschis şi extins;la scara mare şi fara posobilitatea de a fi contestata si devine la fel ca puterea guvernului, deţinută cu încredere, privită cu respect şi rareori afişată în mod evident.(26)
Oricât de precisă este analiza lui Simons, acesta s-a înşelat însă în privinţa unui punct crucial.
El a presupus că sindicatele „vor avea întotdeauna” ceea ce a descris ca fiind „mari puteri de coerciţie şi intimidare”. De fapt, sindicatele dispar, nu doar în Statele Unite şi Marea Britanie, ci şi în alte societăţi industriale mature.
Motivul pentru care dispar, ceea ce Simons a ratat şi ceea ce chiar şi mulţi organizatori sindicali nu reuşesc să înţeleagă, este că trecerea la o Societate Informaţională a modificat condiţiile megapolitice în moduri cruciale care cresc brusc securitatea proprietăţii. Microtehnologia a început deja să se dovedească subversivă faţă de extorcarea care susţine statul asistentei sociale, deoarece chiar şi în domeniul comercial creează stimulente foarte diferite faţă de cele din perioada industrială.
1. Tehnologia informaţiei are un conţinut neglijabil de resurse naturale. Aceasta conferă puţine sau nici unul dintre avantajele inerente ale locaţiei. Majoritatea tehnologiilor informaţiei sunt extrem de portabile. Deoarece pot funcţiona independent de loc, tehnologia informaţiei creşte mobilitatea ideilor, persoanelor şi capitalului. General Motors nu şi-ar putea împacheta cele trei linii de asamblare din Flint, Michigan, şi să zboare. O companie de software poate. Proprietarii îşi pot descărca algoritmii în computere portabile şi pot lua următorul avion.

Astfel de firme au, de asemenea, un stimulent suplimentar pentru a scăpa de impozitele mari sau de cererile sindicatelor pentru salarii de monopol.
Firmele mai mici tind să aibă mai mulţi concurenţi. Dacă aveţi zeci sau chiar sute de concurenţi care vă tentează clienţii, nu vă puteţi permite să plătiţi politicienilor sau angajaţilor mult mai mult decât valorează aceştia în realitate. Dacă aţi încerca singur să faceţi acest lucru, costurile dvs. ar fi mai mari decât ale concurenţilor dvs. şi aţi da faliment. Absenţa avantajelor operaţionale semnificative într-o anumită locaţie înseamnă că organizaţiile coercitive, cum ar fi guvernele şi sindicatele, vor avea inevitabil mai puţine pârghii de exploatat în încercarea de a extrage unele dintre aceste avantaje pentru ele însele.
2. Tehnologia informaţiei reduce scara întreprinderii. Acest lucru duce la o dimensiune mai mică a firmei, ceea ce implică un număr mai mare de concurenţi. Concurenţa sporită reduce potenţialul de extorcare prin creşterea numărului de ţinte care trebuie controlate fizic pentru a creşte salariile sau ratele de impozitare peste nivelurile competitive.
Scăderea bruscă a dimensiunii medii a firmelor, facilitată de tehnologia informaţiei a redus deja numărul de persoane angajate în poziţii subordonate. În Statele Unite, de exemplu, estimările răspândite la scară largă sugerează că până la 30 de milioane de persoane lucrau singure în propriile firme în 1996. Evident, este puţin probabil ca aceste 30 de milioane să intre în grevă împotriva lor înşişi. Este doar mai puţin plauzibil ca milioanele suplimentare care lucrează în firme mici cu o mână de angajaţi să încerce să-şi constrângă angajatorii să plătească salarii peste piaţa pieţei.
În era informaţiei, lucrătorii care doresc să-şi mărească salariile prin extorcare nu vor avea avantajul militar al unui număr copleşitor de persoane care îi făcea mai amenintatori în cadrul unei fabricii. Cu cât sunt mai puţine persoane angajate într-o firmă, cu atât sunt mai puţine oportunităţi de violenţă anonimă. Numai din acest motiv, zece mii de lucrători împărţiţi între cinci sute de firme ar reprezenta o ameninţare mai mică pentru proprietatea acelor firme decât zece mii de lucrători dintr-o singură firmă, chiar dacă raportul dintre lucrători şi proprietari/manageri ar fi exact acelaşi.
3. Scăderea dimensiunii întreprinderilor implică, de asemenea, că eforturile de a asigura salarii peste piaţă sunt mai puţin

susceptibile de a beneficia de un sprijin social larg, aşa cum s-a întâmplat în perioada industrială.
Sindicatele care încearcă să-i domine pe angajatori sunt mult mai predispuse să se regăsească în situaţia lucrătorilor de la canale, a angajaţilor feroviari şi a minerilor din secolul al XIX-lea. Chiar şi acolo unde câteva firme cu economii la scară largă rămân ca rămăşiţe ale Erei Industrială, acestea vor face acest lucru într-un context de ocupare a forţei de muncă dispersate pe scară largă în firme mici. Preponderenţa firmelor mici şi a micilor fermieri sugerează un sprijin social mai mare pentru drepturile de proprietate, chiar dacă dorinţa de a redistribui venitul rămâne neschimbată.
4. Tehnologia informaţiei reduce costurile de capital, ceea ce tinde, de asemenea, să crească concurenţa prin facilitarea antreprenoriatului şi permiţând mai multor persoane să lucreze independent. Cerinţele de capital mai mici nu numai că reduc barierele la intrare; ele reduc şi „barierele la ieşire". Cu alte cuvinte, acestea implică faptul că firmele sunt susceptibile de a avea mai puţine active în raport cu veniturile şi, prin urmare, o capacitate mai mică de a suporta pierderi. Nu numai că vor tinde să recurgă mai puţin la bănci pentru împrumuturi; Firmele din Era Informaţiei sunt, de asemenea, susceptibile de a avea mai puţine active fizice de acaparat.
5. Tehnologia informaţiei scurtează ciclul de viaţă al produsului. Acest lucru duce la o învechire morală a produsului. Şi acest lucru tinde să facă ca orice câştiguri care ar putea fi obţinute prin extorcarea salariilor peste piaţă să fie de scurtă durată. Pe pieţele extrem de competitive, salariile prea mari pot duce direct la o pierdere rapidă a locurilor de muncă şi chiar la falimentul firmei. A căuta salarii temporar mai mari cu preţul punerii locului de muncă în pericol este ca şi cum ţi-ai arde mobila pentru a incalzeste casa cu câteva grade.
6. Tehnologia informaţiei nu este secvenţială, ci simultană şi dispersată.
Spre deosebire de linia de asamblare, tehnologia informaţiei poate găzdui mai multe procese în acelaşi timp. Aceasta dispersează activităţile în reţele, permiţând redundanţa şi substituţia între staţiile de lucru care ar putea număra mii sau chiar milioane şi ar putea fi oriunde pe Pământ. În creşterea numărului de activităţi,

este posibil ca oamenii să coopereze fără a intra vreodată în contact fizic unii cu alţii. Pe măsură ce realitatea virtuală şi videoconferinţele devin mai avansate, tendinţa către dispersarea funcţiilor şi munca la distanţă se va accelera. Acesta este echivalentul din Era Informaţiei al „costului redus", care a distrus puterea breslelor medievale.
Faptul că tot mai puţini oameni vor lucra împreună în fabrici pline de fum nu numai că elimină un avantaj important de care muncitorii anterior se bucurau în organizarea de extorcări ilegale ale capitaliştilor; de asemenea, face din ce în ce mai dificilă chiar şi identificarea tipului de extorcare care a fost acceptabila la locul de muncă. Până acum, doar persoanele care au lucrat împreună şi au fost angajate de o firmă într-un cadru comun au avut voie să folosească violenţa în încercarea de a-şi creşte veniturile. Dar dacă „locul de muncă" nu există ca locaţie centrală, iar majoritatea funcţiilor sunt distribuite către subcontractanţi şi cei care lucreaza de acasa, există foarte puţine lucruri de identificat pentru o extorcare ilegală a eforturilor lor sau de la clienţii sau „angajatorii" lor.
De exemplu, un angajat remote care cere bani în plus sub ameninţarea că va infecta computerele companiei cu un virus este un salariata în grevă? Sau doar un excroc care incearca sa obtina bani ?
Fie că este una sau alta dintre ele, se va dovedi a fi o diferenta triviala a aceluia lucru. Reacţia firmelor vizate va fi probabil cam aceeaşi în orice eveniment. Soluţiile tehnice la sabotajul informaţional, cum ar fi criptarea îmbunătăţită şi securitatea reţelei, care ar răspunde pericolului unui hacker extern, ar trebui, de asemenea, să elimine capacitatea angajatului sau subcontractorului nemulţumit de a impune daune părţilor cu care interacţionează în mod regulat sau sporadic.
Desigur, s-ar putea sugera că lucrătorul sau angajatul remote s-ar putea oricând prezenta la birou şi ar putea declanşa o grevă tradiţională acolo. Dar chiar şi acest lucru s-ar putea să nu fie atât de simplu pe cât ar părea în Era Informaţiei. Capacitatea tehnologiei informaţiei de a transcende localitatea şi de a dispersa funcţiile economice înseamnă că, pentru prima dată, angajaţii şi angajatorii nici măcar nu trebuie să locuiască în aceleaşi jurisdicţii. Aici, nu vorbim despre diferenţa dintre a fi în cartierele Mayfair

şi Peckham(cartiere ale Londrei), ci despre angajatorii din Bermuda şi telecomuter-ii din New Delhi.
În plus, dacă indienii ar fi fascinaţi de relatările despre marile greve ale GM din 1936-1937 şi ar fi hotărâţi să călătorească în Bermuda pentru a picheta, s-ar putea să nu găsească nici un birou fizic la sosire. Chiat/Day, o mare companie de publicitate, a început deja să-şi demonteze sediul central. Angajaţii săi, sau subcontractanţii, rămân în contact prin redirecţionarea apelurilor şi prin internet. Când devine necesar să se adune echipe de informaticieni pentru a coordona lucrările la proiecte, aceştia închiriază săli de şedinţe la hotel. Când proiectul se termină, aceştia pleacă.
Faptul că microprocesarea ajută la eliberarea şi dispersarea procesului de producţie de secvenţa fixă a liniei de asamblare reduce considerabil efectul avantajului de care se bucurau anterior instituţiile coercitive precum sindicatele şi guvernele. Dacă linia de asamblare ar fi ca o cale ferată între zidurile unei fabrici, care ar putea fi uşor capturată printr-o grevă , spaţiul cibernetic este un tărâm nelimitat, fără existenţă fizică. Nu poate fi ocupat prin forţă sau răscumpărat. Poziţia angajaţilor care doresc să folosească violenţa ca pârghie pentru a extrage venituri mai mari va fi mult mai slabă în Era Informaţiei decât a fost pentru greviştii de la General Motors în 1936-37.
7. Microprocesarea individualizează munca. Tehnologia industrială a standardizat munca. Oricine folosea aceleaşi instrumente avea acelaşi rezultat.
Microtehnologia a început să înlocuiască maşinile „stupide” cu o tehnologie mai inteligentă capabilă de un rezultat extrem de variabil.
A început înlocuirea maşinilor „reduse” cu o tehnologie mai inteligentă capabilă de o producţie extrem de variabilă.
Variabilitatea crescută a producţiei pentru persoanele care utilizează aceleaşi instrumente are implicaţii profunde, multe dintre ele le vom explora în capitolele următoare. Printre cele mai importante se numără faptul că acolo unde producţia variază, şi veniturile variază. Cea mai mare parte a valorii în domeniile în care abilităţile variază va tinde să fie creată de un număr mic de persoane. Aceasta este o caracteristică comună a celor mai competitive pieţe. Este destul de evident, de exemplu, în sport. Milioane de tineri din întreaga lume joacă diverse versiuni de fotbal.

Dar 99% din banii cheltuiţi pentru a viziona meciuri de fotbal sunt plătiţi pentru a vedea performanţele unei mici fracţiuni din numărul total de jucători. De asemenea, lumea este plină de actori şi actriţe aspirante. Cu toate acestea, doar un număr relativ mic devin vedete. În mod egal, zeci de mii de cărţi sunt publicate anual. Dar cea mai mare parte a banilor din redevenţe este plătită unui număr mic de autori de bestselleruri care îşi pot captiva cu adevărat cititorii. Din păcate, nu ne numărăm printre ei.
Variabilitatea vastă a producţiei între persoanele care utilizează acelaşi echipament reprezintă încă un obstacol în calea extorcării. Creează o problemă majoră de negociere cu privire la modul de împărţire a câştigului. În cazul în care o proporţie relativ mică dintre cei care participă la o anumită activitate creează cea mai mare parte a valorii, este aproape matematic imposibil ca aceştia să fie lăsaţi pe dinafara de un rezultat forţat care stabileşte venituri medii. Un programator de software poate concepe un algoritm pentru controlul unui robot care se dovedeşte a valora milioane. Altul, lucrând cu echipamente identice, poate scrie un program care nu valorează nimic. Programatorul mai productiv nu este mai predispus să îşi dorească ca venitul său să fie legat de cel al compatriotului său, aşa cum Tom Clancy nu este de acord să stabilească o medie a redevenţelor sale la cărţi cu ale noastre. Chiar şi primele etape ale Revoluţiei Informaţionale au făcut mult mai evident decât era în 1975 că deprinderile şi abilităţile mentale sunt variabile cruciale în producţia economică. Acest lucru a vaporizat deja raţionalizarea odinioară mândră pentru extorcarea capitaliştilor de către muncitori, raţiune care a predominat în perioada industrială.
Fantezia că munca necalificată a creat de fapt valoarea care părea să fie însuşită într-o cotă disproporţionată de către capitalişti şi antreprenori este deja un anacronism. Nici măcar nu este o ficţiune plauzibilă în cazul tehnologiei informaţiei. Când programatorul se aşează să scrie un cod, există o linie de atribuire prea directă între abilităţile sale şi produsul său pentru a permite prea multe greşeli cu privire la cine este responsabil. Este evident, fără îndoială, că un analfabet sau semi-analfabet nu ar putea programa un computer. Prin urmare, este la fel de evident că orice valoare din programele compilate de alţii nu ar fi putut fi furată de la el.

Acesta este motivul pentru care strigătele de „exploatare” de către muncitori se aud acum în principal în rândul operatorilor de la curăţenie.
Tehnologia informaţiei arată clar că problema cu care se confruntă persoanele cu calificare scăzută nu este aceea că sunt exploatate în mod nedrept capacităţile lor productive, ci mai degrabă teama că ar putea să nu aibă capacitatea de a aduce o contribuţie economică reală.
Aşa cum sugerează Kevin Kelly în carte sa Incontrolabil, compania auto „Upstart” din Era Informaţiei ar putea fi ideea unui „grup de oameni”, care îşi vor externaliza majoritatea pieselor şi totuşi vor produce maşini mai atent personalizate şi adaptate dorinţelor cumpărătorului lor decât orice s-a văzut până acum in Detroit sau Tokyo: „Maşinile, fiecare adaptată clientului, sunt comandate de o reţea de clienţi şi expediate imediat ce sunt gata. Matriţele pentru caroseria maşinii sunt modelate rapid de lasere ghidate de computer şi alimentate de modele generate de răspunsul clienţilor şi de marketingul ţintă. O linie flexibilă de roboţi asamblează maşinile. Repararea şi îmbunătăţirea roboţilor sunt externalizate către o companie de roboţi.”(27)
„Instrumente cu voce”
Într-o măsură din ce în ce mai mare, munca necalificată poate fi efectuată de maşini automate, roboţi şi sisteme de calcul, cum ar fi asistenţii digitali. Când Aristotel a descris sclavii drept „instrumente cu voce”, el vorbea despre fiinţe umane. Într-un viitor nu îndepărtat, „instrumentele cu voce”, precum duhurile din fabule, vor putea vorbi şi urma instrucţiuni şi chiar vor gestiona sarcini complexe.Creşterea rapidă a puterii de calcul a scos la iveală o serie de aplicaţii primitive ale recunoaşterii vocale, cum ar fi telefoanele handsfree şi computerele care efectuează calcule matematice urmând instrucţiuni verbale.
Computerele care convertesc vorbirea în text erau deja comercializate la sfârşitul anului 1996, în timp ce scriem. Pe măsură ce capacităţile de recunoaştere a tiparelor se îmbunătăţesc, computerele conectate la sintetizatoare vocale vor funcţiona prin reţele pentru a îndeplini numeroase funcţii întreprinse anterior de oameni angajaţi ca operatori telefonici, secretare,agenţi de turism, asistenţi administrativi, campioni la şah, procesatori de cereri de despăgubire,compozitori, traderi de obligaţiuni,specialişti în război

cibernetic, analişti militari sau chiar flirturi la telefon prin apeluri la numărul 900.
Michael Mauldin de la Universitatea Carnegie-Mellon a programat un „bot”,o personalitate artificială pe nume Julia, care este capabilă să păcălească aproape pe oricine cu cu care conversează pe internet. Conform rapoartelor de presă,Julia este o „doamnă deşteaptă care îşi trăieşte viaţa într-un rol interpretat pe internet. Este inteligentă, amuzantă şi îi place să flirteze. Este, de asemenea, un pic pasionată de hochei şi capabilă să vină cu comentariul sarcastic perfect într-o clipă. Julia, însă, nu este o doamnă. Este un bot, o inteligenţă artificială care există doar în eterul internetului.”(28) Progresul uimitor care a fost deja realizat în programarea inteligenţei artificiale şi al asistentei digitale lasă puţine îndoieli că multe aplicaţii practice vor urma in viitor. Acest lucru are consecinţe megapolitice semnificative.

Individul ca un ansamblu

Dezvoltarea de „instrumente cu voce” pentru aplicaţii multiple creează posibilitatea dispersării individului în mai multe activităţi simultane.
Individul nu va mai fi singular, ci potenţial un ansamblu de zeci sau poate chiar mii de activităţi întreprinse prin intermediul agenţilor inteligenţi.
Acest lucru nu numai că va spori considerabil capacitatea productivă a celor mai talentaţi indivizi; De asemenea, va face ca Individul Suveran să fie potenţial mult mai formidabil din punct de vedere militar decât a fost vreodată.
Nu numai că un individ va putea să-şi manifeste multiplice activitatile multiple prin angajarea unui număr practic nelimitat de agenţi inteligenţi. El sau ea va putea chiar să acţioneze după moarte. Pentru prima dată, un individ va fi capabil să îndeplinească sarcini elaborate chiar dacă este mort biologic. Nu va mai fi posibil nici pentru un inamic în război, nici pentru un criminal să anuleze complet capacitatea unui individ de a se răzbuna ucigându-l. Aceasta este una dintre cele mai revoluţionare inovaţii în logica violenţei din întreaga istorie.

Perspective pentru Era Informaţiei

Cele mai mari schimbări din viaţă apar la variabile pe care nimeni nu le urmăreşte. Sau, altfel spus, considerăm de la sine înţelese variabile care au fluctuat foarte puţin timp de secole sau chiar

sute de generaţii. Pentru cea mai mare parte a istoriei, dacă nu pentru cea mai mare parte a existenţei umane, echilibrul dintre protecţie şi extorcare a fluctuat într-o marjă îngustă, extorcarea deţinând întotdeauna avantajul. Acum, acest lucru este pe cale să se schimbe. Tehnologia informaţiei pune bazele unei schimbări fundamentale a factorilor care determină costurile şi recompensele recurgerii la violenţă. Faptul că agenţii inteligenţi vor fi disponibili pentru a investiga şi probabil a se răzbuna într-un fel sau altul împotriva celor care iniţiază violenţa este doar un indiciu al acestei noi perspective în materie de protecţie. În urmă cu douăzeci şi cinci de ani, următoarea afirmaţie nu ar fi fost nimic mai mult decât tirada unui excentric: „Dacă mă omori, voi scoate banii din conturile tale bancare şi îi voi da organizaţiilor caritabile din Nepal."

După începutul mileniului, s-ar putea să nu mai fie. Dacă se va dovedi a fi o ameninţare practică ar fi determinata de factori de timp şi spatiu. Totuşi, chiar dacă conturile potenţialului făptaş s-ar dovedi impermeabile, cu siguranţă ar exista alte prejudicii costisitoare pe care o armată de agenţi inteligenţi le-ar putea impune ca represalii pentru o crimă. Gândeşte-te la asta.

Noi alternative în materie de protecţie

Aceasta este doar una dintre numeroasele modalităţi de a spori protecţia manifestate de tehnologia erei informaţiei, majoritatea tinzând să submineze monopolul asupra protecţiei şi extorcării de care s-au bucurat guvernele în ultimele două secole. Chiar şi fără noua strălucire tehnologică, au existat întotdeauna alternative de protecţie, nu toate fiind monopolizate de guvern.

O persoană care se simte ameninţată poate pur şi simplu să fugă. Când lumea era la inceput şi orizonturile erau deschise, opţiunea de a fugi era folosită în mod obişnuit.

Când oamenii îşi fac griji cu privire la pierderile cauzate de furt sau vandalism, pot alege să achiziţioneze poliţe de asigurare pentru a despăgubi astfel de riscuri. Blestemele şi vrăjile, deşi forme slabe de protecţie, au salvat, de asemenea, vieţi şi au evitat actele de furt. Ele funcţionează uneori în societăţi în care prădătorii sunt superstiţioşi. Obiectele de valoare pot fi, de asemenea, protejate prin ascundere. Aceasta este uneori o metodă eficientă atunci când poate fi folosită. Bunurile pot fi îngropate. Securizate cu lacăte. Plasate în spatele zidurilor înalte si echipate cu alarme şi dispozitive electronice de

monitorizare. Dar ascunderea bunurilor şi a persoanelor nu a fost întotdeauna practică.
În ciuda varietăţii de mijloace de protecţie care au fost folosite istoric, o metodă le-a dominat pe toate celelalte ,capacitatea de a învinge violenţa cu aceeasi masura, de a apela la o forţă mai mare pentru a copleşi pe oricine te-ar ataca sau ţi-ar fura bunurile. Întrebarea este unde te poţi adresa pentru un astfel de serviciu şi cum poţi motiva pe oricine să-şi rişte viaţa şi integritatea pentru a te ajuta să lupţi împotriva bandiţilor care ar putea iniţia forţa împotriva ta. Uneori, rudele apropiate au răspuns apelului. Uneori, grupurile tribale şi bazate pe clanuri au servit ca o poliţie neoficială, răspunzând la violenţa împotriva oricăruia dintre membrii lor cu răzbunări sângeroase.
Uneori, mercenari sau gărzi private au fost angajaţi pentru a respinge atacurile, dar nu întotdeauna atât de util pe cât ţi-ai dori. Noii agenţi inteligenţi ai Erei Informaţiei, deşi activităţile lor vor fi în mare parte limitate la spaţiul cibernetic, adăugă o nouă alternativă. Loialitatea lor, spre deosebire de cea a mercenarilor, a gărzilor private şi chiar a verişorilor îndepărtaţi, va fi incontestabilă.

Paradoxurile puterii

Utilizarea violenţei pentru a proteja împotriva violenţei este plină de paradoxuri. În condiţiile care au existat până acum, orice grup sau agenţie pe care aţi putea-o angaja pentru a vă proteja cu succes viaţa şi averea de atacuri ar fi avut, de asemenea, în mod necesar, capacitatea de a prelua oricare dintre acestea. Acesta este un dezavantaj pentru care nu există un răspuns uşor. În mod normal, aţi putea apela la concurenţă pentru a împiedica furnizorii unui serviciu economic să ignore dorinţele clienţilor lor. Dar în ceea ce priveşte violenţa, concurenţa directă are adesea rezultate perverse. În trecut, aceasta a dus de obicei la o violenţă sporită. Când două agenţii care ar fi vrut să protejeze îşi trimit forţele pentru a se aresta reciproc, rezultatul este mai degrabă asemănător cu un război civil decât cu protecţia. Când căutaţi protecţie împotriva violenţei, în mod normal nu doriţi să creşteţi producţia de violenţă, ci să o suprimaţi. Şi să o suprimaţi în termeni care nu permit jefuirea clienţilor care plătesc pentru serviciul de protecţie în primul rând.
„...în timpuri în care oamenii trăiesc fără o putere comună care să-i ţină pe toţi îngroziti, ei se află în acea stare care se numeşte război:

şi un astfel de război, al fiecărui om împotriva celuilalt... în care oamenii trăiesc fără altă siguranţă decât cea pe care le-o va oferi propria lor forţă şi propriile lor invenţii." —THOMAS HOBBES

Monopol şi anarhie

Acesta este motivul pentru care anarhia, sau „războiul tuturor împotriva tuturor", aşa cum a descris-o Hobbes, a fost rareori o stare de fapt satisfăcătoare. Concurenţa locală în utilizarea violenţei a însemnat de obicei plata unor costuri mai mari pentru protecţie şi beneficii mai mici din aceasta siguranta.

Ocazional, entuziaştii liber cugetatori ai piaţei au sugerat că mecanismele pieţei ar fi suficiente pentru a asigura supravegherea drepturilor de proprietate şi protejarea vieţii, fără a fi nevoie de nici o suveranitate.(29)

Unele dintre analize au fost complexe, dar rămâne faptul că furnizarea pe piaţa liberă a serviciilor de poliţie şi justiţie nu s-a dovedit viabilă în condiţiile megapolitice ale industrialismului. Doar societăţile primitive, în care comportamentul este puternic stereotipizat şi populaţiile erau mici şi omogene, au putut supravieţui fără guverne care să ofere serviciul de monopolizare locală a protecţiei prin violenţă.

Exemple de societăţi anarhice peste nivelul de organizare tribala vânător-culegător sunt puţine şi foarte vechi. Toate se numără printre cele mai simple economii ale fermierilor izolaţi care se ocupau de colectarea apei de ploaie. Kafirii din Afganistanul pre-musulman. Unele triburi irlandeze în Evul Mediu. Unele triburi indiene din Brazilia, Venezuela şi Paraguay. Alti aborigeni din părţi împrăştiate ale lumii. Metodele lor de organizare a protecţiei fără guvern sunt cunoscute doar cunoscătorilor cazurilor extreme. Dacă doriţi să aflaţi mai multe despre ei, cităm mai multe cărţi în Notele noastre care conţin mai multe detalii.(30)

Grupurile primitive au putut funcţiona fără o organizaţie distinctă specializată în violenţă doar pentru că erau societăţi mici, închise şi erau izolate. Se puteau baza pe relaţii strânse de rudenie pentru a se apăra împotriva majorităţii ameninţărilor violente la scară limitată, care erau singurul tip pe care era probabil să le întâlnească. Când se confruntau cu ameninţări mai mari, organizate de state, erau copleşiţi şi supuşi unor reguli monopolizate de grupuri din afară. Acest lucru s-a întâmplat in permanenta. Oriunde s-au format societăţi la o scară mai mare decât cete şi

triburi, în special acolo unde rutele comerciale au adus diferite popoare în contact, specialiştii în violenţă au apărut întotdeauna pentru a jefui orice surplus pe care oamenii mai paşnici l-ar putea produce. Când condiţiile tehnologice au crescut randamentul violenţei, acestea au condamnat societăţile care nu erau organizate pentru a canaliza resurse mari către război.

„Care prinţi indeplineau indatoriri de poliţie? Care dintre ei erau extorcatori sau talhari? Un talhar putea deveni, în fapt, şeful poliţiei imediat ce îşi regulariza «prada», o adapta la capacitatea de plată(tribut), îşi apăra rezervaţia împotriva altor jefuitori şi îşi menţinea monopolul teritorial suficient de mult timp pentru ca obiceiul să îl facă legitim, —FREDERIC C. LANE

Guvernul ca vânzător de protecţie

După cum am spus în mai multe momente, principala funcţie economică a guvernului din perspectiva celor care plătesc impozitele este de a oferi protecţie vieţii şi a proprietăţii.

Totuşi, guvernul operează adesea ca şi crima organizată, extrăgând resurse de la oamenii din sfera sa de operaţiuni sub formă de tribut sau pradă.

Guvernul nu este doar un serviciu de protecţie; este, de asemenea, o escrocherie protectiva. În timp ce guvernul oferă protecţie împotriva violenţei altora,la fel ca si taxa de protecţie, acesta percepe şi taxe clienţilor pentru protecţia împotriva daunelor pe care altfel le-ar impune singur. Prima acţiune este un serviciu economic. A doua este o escrocherie. În practică, distincţia dintre cele două forme de „protecţie" poate fi dificila. Guvernele, aşa cum a subliniat Charles Tilly, pot fi probabil cel mai bine înţelese ca „cele mai mari exemple de crimă organizată".(32)

Activităţile chiar şi ale celui mai bun guvern implicau de obicei un amestec de serviciu economic de protecţie combinat cu extorcare. Din punct de vedere istoric, ambele urmăriri ar putea fi optimizate dacă guvernul ar putea impune un cvasi-monopol asupra coerciţiei în teritoriile în care operează. În cazurile în care un singur grup armat putea stabili predominanţă în utilizarea violenţei, calitatea serviciului de protecţie pe care îl putea oferi era în mod normal mult superioară celei care putea fi obţinută de la una dintre numeroasele agenţii de protecţie concurente aflate în competitie pentru acelaşi teritoriu.

Un monopol natural pe uscat

Obţinerea unui monopol local asupra coerciţiei nu numai că permitea unui guvern să şi protejeze mai eficient potenţialii clienţi de violenţa iniţiată de alţii; de asemenea, reducea considerabil costurile de operare ale guvernului. După cum spunea Lane, „Industria care foloseşte violenţa şi controlează violenţa era un monopol natural, cel puţin pe uscat. În limitele teritoriale, serviciul pe care îl presta putea fi produs mult mai ieftin de un monopol." (33)

Astfel, un „monopol al utilizării forţei într-un teritoriu invecinat cu altul permitea unei întreprinderi producătoare de protecţie să îşi îmbunătăţească produsul şi să îşi reducă costurile." O astfel de organizaţie de guvernare putea oferi mai multă protecţie cu mai puţine cheltuieli dacă nu ar fi trebuit să se angajeze în acţiuni militare permanente pentru a respinge grupurile concurente care încercau să extragă plăţi pentru protecţie de la clienţii săi. Perspectiva că tehnologia informaţiei va ajuta la „relaxarea" presupunerii că suveranitatea trebuie să se bazeze pe un monopol teritorial a atras deja atenţia teoreticienilor politici. Este tema cărţii „Dincolo de suveranitate: teritoriu şi economie politică în secolul XXI", de David J. Elkins. Elkins repetă teza noastră conform căreia guvernele monopoliste sunt destinate să fie descentralizate la fel cum au fost monopolurile religioase în anii de după 1500. El scrie: „Obişnuiam să presupunem că religiile ar trebui să aibă propriul lor teritoriu sau «limite». Pe măsură ce naţiunile au înlocuit religiile universale ca arbitri suverani ai vieţii şi ai morţii, «compactitatea» şi «limitările» religiei au cedat locul familiarei amestecări a credincioşilor în aceeaşi zonă. În schimb, refuzăm să acceptăm amestecarea naţiunilor, sau a provinciilor, de altfel, deşi cred că această ipoteza este în curs de destrămare." (35)

David continuă să argumenteze, în conformitate cu punctul nostru de vedere, că monopolurile teritoriale asupra suveranităţii pot fi destrămate fără anarhie, după cum o demonstrează divizarea suveranităţii dintre guvernele naţionale şi provinciale într-un sistem federal precum cel al Canadei şi prin guvernul de condominiu care implică suveranitatea comună franceză şi britanică, care a caracterizat unele insule din Pacific pentru o mare parte a acestui secol. Astfel, deşi monopolurile teritoriale asupra suveranităţii au fost rareori separate prin forţă, ele pot fi separate prin acorduri. Potrivit lui Elkins, şi suntem de acord, „Naţiunea teritorială a fost

un pachet sau un coş în care se încadrează alte faţete ale vieţii noastre. Este similar conceptului economic de «coş» de bunuri - nu poţi obţine cu uşurinţă articole individual, ci trebuie să le iei colectiv. Într-un restaurant, se poate comanda «à la carte»; dar în ceea ce priveşte identităţile noastre, trebuie să luăm ceea ce naţiunile au grupat laolaltă, ceea ce echivalează cu «table d'hôte».... Guvernarea à la carte va părea naturală cetăţenilor în secolul XXI." (36)

Nu există nici o dezvoltare care să contribuie mai dramatic la dezagregarea suveranităţii şi la ascensiunea guvernării à la carte decât apariţia unei cibereconomii care transcende cu totul graniţele fizice.

„Pe măsură ce frecvenţele cresc şi lungimile de undă scad, performanţa digitală se îmbunătăţeşte exponenţial.

Lăţimea de bandă creşte, consumul de energie se micşorează, dimensiunea antenei se micşorează, interferenţele se diminuează, ratele de eroare scad vertiginos" —GEORGE GILDER

LEGEA TELECOSMOSULUI ABROGĂ LEGILE NAŢIUNILOR

Nu suntem singurii care observă că lăţimea de bandă (sau capacitatea de transport a mijloacelor de comunicaţii) este destinată să aibă prioritate faţă de statul teritorial. Jim Taylor şi Watts Wacker, autorii cărţii „Delta de 500 de ani: Ce se întâmplă după ceea ce va urma", nu îşi definesc argumentul aşa cum facem noi, dar văd clar că „accesul creează globalism, iar globalismul perturbă sistemele politice făcând ca conceptul de frontiere să fie învechit. Pe măsură ce frontierele dispar, conceptul de impozitare, care susţine guvernele, devine din ce în ce mai fragil.... Pe măsură ce frontierele dispar, conceptul de drept - convingerea că, pentru că te-ai născut într-un anumit loc, ai dreptul la avantajele economice asociate cu acel loc se destramă, iar pe măsură ce se destramă, se destramă odată cu el şi avantajele naţionalităţii. Şi pe măsură ce toate acestea se întâmplă, idealurile care stau la baza naţionalităţii - patriotismul, democraţia,statul, creuzetul, unificarea, participarea responsabilă, orice ar fi ele în orice naţiune în care trăieşti sunt retrogradate la gropa de gunoi a istoriei."(37) Fără a spune acest lucru explicit, şi autorii simt aparent că istoria se îndreaptă spre eliberarea Individului Suveran. După cum se spune, „La orizont aşteaptă o formă mult mai pură de individualism decât democraţia aşa cum o înţelegem acum." (38)

Cum se va întâmpla acest lucru? Taylor şi Wacker văd in desfasurare o dinamică puternică:
Simplul fapt este că sentimentul mai larg de patriotism - o dragoste pentru naţiune, un sentiment de datorie filială faţă de aceasta - nu mai este o predispoziţie deosebit de utilă.... Cetăţenii care prosperă în societatea globală se vor identifica la nivel global. Vor face alegeri politice, sociale şi economice bazate nu pe identitatea naţională, ci pe modul în care aceste alegeri se raportează direct la ei înşişi şi la oameni ca ei din întreaga lume.... Naţiunile şi corporaţiile care prosperă se vor organiza în consecinţă. Îşi vor maximiza libertatea de a cunoaşte, de a se deplasa, de a face şi de a exista. Naţiunile şi corporaţiile care nu o fac, care continuă să lupte împotriva acţiunilor de ariergardă bazate pe nostalgie, se vor atrofia.(39)
Devalorizarea frontierelor fizice implicată de triplarea lăţimii de bandă în fiecare an şi creşterea geometrică a internetului şi a World Wide Web-ului va accelera procesul de descentralizare a guvernelor. Într-adevăr, o continuare a triplării anuale a lăţimii de bandă până în anul 2012 ar implica o creştere de un miliard de ori a lăţimii de bandă din 1993, când George Gilder a sugerat pentru prima dată că lăţimea de bandă era destinată să crească chiar mai rapid decât capacitatea microprocesoarelor.
Dacă acest lucru se va întâmpla - aşa cum credem că se va întâmpla, judecând după recentele descoperiri în optica integrată - abundenţa de capacităţi de comunicaţii care s-ar crea ar duce la o creştere fantastică a comerţului cibernetic. Cu multiplexarea(combinarea a mai multor transmisii intr-un singur canal)prin diviziune de undă, o singură fibră optică, subţire ca un fir de păr uman, are capacitatea de a transporta un trilion de biţi pe secundă.(40)
Cu alte cuvinte, un singur cablu de fibră optică ar putea găzdui de douăzeci şi cinci de ori mai mulţi biţi decât sarcina totală a tuturor reţelelor de comunicaţii din lume combinate.
Capacitatea de extindere este uluitoare. Cu această capacitate de comunicaţii dezlănţuită, se vor investi mult mai mulţi bani pe comunicare, deoarece va fi atât de ieftină. Şi medii consacrate, precum telefonia dedicată şi televiziunea, vor deveni anacronisme. World Wide Web-ul va livra un mix mai bogat de semnale către fiecare computer decât experimentează consumatorii la reteaua

de televiziunea actuala. Pe măsură ce revoluţia lăţimii de bandă se desfăşoară, aceasta va atrage din ce în ce mai mulţi oameni în lumea virtuală fără graniţe a comunităţilor online şi a comerţului cibernetic, o lume cu suficientă densitate grafică pentru a deveni „universul tridimensional virtual", genul de realitate cibernetică alternativă, imaginată de romancierul science fiction Neal Stephenson.„Metaversul" lui Stephenson este o comunitate virtuală cu propriile legi, prinţi şi ticăloşi.(41) Pe măsură ce tot mai multă activitate economică este atrasă în spaţiul cibernetic, valoarea puterii monopolistice a statului în interiorul graniţelor se va micşora, oferind statelor un stimulent tot mai mare pentru a-şi franciza şi fragmenta suveranitatea.

Aşa cum statele naţionale au astăzi stimulente pentru a găzdui porturi libere, zone de liber schimb, tot aşa vor avea stimulente pentru a-şi închiria suveranitatea. Am deja discutat despre negocierile avansate dintre Ordinul Suveran Militar Ospitalier al Sfântului Ioan al Ierusalimului, al Rodosului şi al Maltei, vechi de nouă sute de ani, mai cunoscut sub numele de Cavalerii de Malta, şi Republica Malta pentru a returna ordinului suveranitatea asupra Fortului Sfântul Angelo. Ne aşteptăm ca aceste negocieri să fie încheiate cu succes. Altele vor urma. Unele state-naţiune vor ceda suveranitatea asupra unor enclave mici şi zone îndepărtate unor grupuri de afinitate complet noi şi comunităţi virtuale. Într-adevăr, nu este puţin probabil ca entităţile comerciale cum ar fi firmele de securitate şi lanţurile hoteliere, să liciteze pentru suveranitatea asupra unor mici porţiuni de teritoriu. Wackenhut, Pinkerton şi Argenbright ar putea, în viitor, oferi comunităţi de pensionari hibride, închise şi zone scutite de taxe, în climate atractive din întreaga lume.

Entităţi religioase, precum Cavalerii de Malta, dar reprezentând fiecare confesiune imaginabilă, vor încerca în felul lor să facă raiul întruchipat în anumite colţuri îndepărtate ale pământului. Chiar şi persoanele şi familiile bogate vor deţine propriile parcele unde îşi vor exercita suveranitatea limitată, îşi vor emite propriile ştampile şi paşapoarte şi vor gestiona un site web.

MONOPOL ŞI JAF

Reţineţi că stimulentele pentru a partaja sau a închiria suveranitatea contra cost sunt destul de diferite de cele cu care s-au confruntat istoric conducătorii expuşi concurenţei militare in

monopolul lor local de coerciţie. Suveranitatea închiriată nu este mai putin destabilizatoare decât găzduirea unei zone de liber schimb. Prin contrast, concurenţa militară pentru putere, de tipul celei urmărite de lupta împotriva liderilor militari şi a bandelor de gherilă, afectează în mod direct dacă potenţialul guvern are stimulente mai puternice pentru a proteja oamenii aflaţi în raza sa de acţiune sau sa decida să-i jefuiască. Acolo unde grupurile rivale se luptă şi manevrează într-un echilibru instabil, stimulentele pentru a utiliza violenţa in scop de jaf cresc. Jafurile devin mai atractive. Deoarece puterea este mai puţin stabilă, iar monopolul local de coerciţie mai puţin sigur, timpul celor cu capacitatea de a folosi violenţa se micşorează.
„Regele junglei" se poate afla pe un teren atât de alunecos încât nu poate aştepta să supravieţuiască suficient de mult timp pentru a realiza o parte din câştigurile substanţiale care rezultă în cele din urmă din detinerea violenţei. Când este cazul, puţine lucruri îi pot împiedica pe cei care comandă ,ceea ce este recunoscut drept guvern să îşi folosească puterea pentru a teroriza şi jefui societatea. Prin urmare, logica forţei ne spune că, cu cât mai multe grupuri armate concurente operează pe un teritoriu, cu atât este mai mare probabilitatea ca acestea să recurgă la violenţa prădătoare. Fără o singură putere copleşitoare care să suprime violenţa independentă, aceasta tinde să prolifereze, iar multe dintre câştigurile cooperării economice şi sociale se pierd în vant.
Daunele care pot apărea atunci când violenţei ii este dată libertate deplină într-o stare de anarhie sunt demonstrate de soarta Chinei sub conducerea liderilor militari din anii 1920. Este o poveste pe care am relatat-o în Marea Rafuială. Liderii militari concurenţi au provocat mari daune în zone în care nu exista o singură putere copleşitoare care să îi ţină sub control. Poveşti similare care ilustrează un punct de vedere similar au fost difuzate lumii în culori vii de echipele de ştiri CNN care au înfruntat străzile din Mogadiscio,Somalia. Forţele armate ale liderilor militari din Somalia, porecliţi „tehnicienii", au adus anarhia în acea ţară tristă înainte ca Statele Unite să conducă o intervenţie militară masivă pentru a-i controla. Când puterea dominantă,forta militare a SUA. a fost retrasa, tehnicienii şi-au reluat activitatea şi anarhia a reinceput. Un raport din Washington Post a observat:

Camionete echipate cu tunuri antiaeriene cutreieră din nou străzile prăfuite şi pline de moloz. Au revenit şi tinerii aroganţi în tricouri şi cu puşti Kalaşnikov atârnate pe umeri, extorcând bani de la maşinile şi autobuzele care trec prin barierele rutiere improvizate. Un cartier controlat de miliţii de aici este atât de puternic înarmat încât localnicii îl numesc „Bosnia-Herţegovina".
Călătoria pe străzile murdare ale acestui oraş astăzi aminteşte izbitor de zilele din 1992, când războiul haotic dintre miliţiile rivale a aruncat Somalia în anarhie şi o foamete care a determinat o intervenţie militară condusă de SUA. Încă o dată, pentru a traversa Mogadiscio, călătorii trebuie să angajeze o maşină plină de bandiţi înarmaţi, sperând că aceştia vor oferi protecţie pentru o sută de dolari pe zi, plus timp pentru a servi prânzul(42)
Exemplele Somaliei, Rwandei şi ale altor ţări pe care le veţi vedea în curând la televizor oferă o dovadă evidentă că o competiţie violentă pentru controlul teritoriului nu produce aceleaşi câştiguri economice imediate ca alte forme de competiţie. Dimpotrivă le reduc. Bandiţilor şi jefuitorilor nomazi care concurează în anarhie le lipsesc chiar si stimulentele slabe pentru a proteja activitatea productivă, care uneori uşurează chiar şi regimurile dictatorilor atunci când domnia lor este sigură.
„Societatea pe care o numim epoca modernă este caracterizată, mai ales în Occident, printr-un anumit nivel de monopolizare. Libera utilizare a armelor este refuzată individului şi rezervată unei autorităţi centrale de orice fel, şi, în mod similar, impozitarea proprietăţii sau venitului indivizilor este concentrată în mâinile unei autorităţi sociale centrale.
Mijloacele financiare care curg astfel către această autoritate centrală îşi menţin monopolul asupra forţei militare, în timp ce aceasta, la rândul ei, menţine monopolul impozitării. Fiecare au aceeasi importanta ,sunt două faţete ale aceluiaşi monopol. Dacă una dispare, cealaltă urmează automat; domnia monopolului poate fi uneori zdruncinată mai puternic de o parte a fatetei decât de cealaltă"(43) —NORBERT ELIAS

EVOLUȚIA PROTECȚIEI

Lane a dezvoltat un argument pe care l-am însuşit în mod eronat pentru scopurile noastre în imaginarea modului în care se poate desfăşura Era Informaţiei. El a susţinut că istoria economiilor occidentale de la Evul Mediu încoace poate fi interpretată în termeni

de patru etape de concurenţă şi monopol în organizarea violenţei. În timp ce Lane este în mare parte tăcut cu privire la factorii megapolitici pe care îi identificăm ca influenţând scara la care operează guvernele, explorarea sa asupra economiei violenţei coincide strâns cu argumentul pe care l-am expus în Sange pe Starzi şi Marea Rafuiala, precum şi în alte părţi ale acestui volum. Am analizat deja unii dintre factorii megapolitici care au jucat un rol în evoluţia societăţii occidentale după căderea Romei. Lane a examinat, de asemenea, această perioadă, concentrându-se pe consecinţele economice ale acelei concurenţe pentru monopolizarea violenţei. El a identificat patru etape importante în funcţionarea economiilor în ultimii o mie de ani, fiecare implicând o fază diferită în organizarea violenţei.

Evul Mediu

Prima etapă este una de „anarhie şi jaf" care a marcat revoluţia feudală de acum o mie de ani. Deşi Lane nu specifică datele pentru nici una dintre perioadele sale rezumative, aritmetica stabileşte destul de clar graniţa primei sale perioade, iar descrierea sa a etapei de „anarhie şi jaf" pare să corespundă condiţiilor din timpul tranziţiei de la Evul Mediu, când utilizarea violenţei era „extrem de competitivă, chiar şi pe uscat".(44) Nu spune de ce, dar când violenţa este „extrem de competitivă", aceasta înseamnă de obicei că există obstacole semnificative în calea proiecţiei puterii la orice distanţă. În termeni militari, apărarea este predominantă faţă de ofensivă.

Din motivele pe care le-am explicat în Capitolul 3, această etapă de „anarhie şi jaf" a coincis cu scăderea productivităţii agriculturii din cauza schimbărilor climatice adverse.

Întrucât tehnologia oferea puţine economii de scară eficiente pentru a ajuta la asigurarea unui monopol al violenţei la acea vreme, concurenţa dintre potenţialii conducători era larg disputata. Activitatea economică a fost sufocată.

Slăbiciunea economiei a agravat problema stabilirii unei ordini stabile. Crearea unui monopol local al violenţei implica un cost prea mare în activitatea militară, proporţional cu valoarea slabă a cifrei de afaceri economice. Fără capacitatea de a impune un monopol efectiv asupra unui teritoriu viabil din punct de vedere economic, cavalerii înarmaţi călare terorizau şi jefuiau, oferind în acelaşi timp puţină „protecţie" clienţilor lor.

Feudalismul

„A doua etapă începe cu stabilirea de mici monopoluri regionale sau provinciale. Producţia agricolă creşte, iar cea mai mare parte a surplusului este colectată de monopoliştii violenţei recent stabilit.”(45) Totuşi, surplusul este relativ slab în timpul acestei a doua etape, pe care o identificăm cu Evul Mediu timpuriu. Creşterea economică este împiedicata de absenţa avantajelor de scară în organizarea violenţei, ceea ce menţine costurile militare de impunere a monopolurilor locale ridicate. Dar, în timp ce costurile rămân ridicate, preţul pe care mini-suveranităţile l-ar putea percepe pentru protecţie creşte, deoarece activitatea economică se extinde atunci când anarhia este restricţionată.

„În timpul unei faze târzii a celei de-a doua etape, mulţi dintre cei care percep tribut atrag clienţi prin oferte speciale pentru întreprinderile agricole şi comerciale. Aceştia oferă protecţie la preţuri mici pentru cei care vor aduce noi terenuri în cultivare şi servicii speciale de poliţie pentru a încuraja comerţul, cum ar fi cel organizat de Conţii de Champagne pentru negustorii care vin la târgurile lor.”(46) Cu alte cuvinte, atunci când au reuşit să stabilească un control suficient asupra teritoriului pentru a negocia credibil, căpeteniile militare locale au făcut ceea ce fac negustorii locali atunci când au nevoie să-şi mărească cota de piaţă: şi-au redus serviciile pentru a atrage clienţi. Căpeteniile militare au folosit ulterior resursele suplimentare din activitatea economică suplimentară pentru a-şi consolida controlul asupra teritoriilor mai mari. Odată ce acest control a fost ferm stabilit, au început să se bucure de mai multe avantaje ale monopolului. Costurile lor militare pentru poliţie au avut tendinţa să scadă şi, de asemenea, puteau creşte preţul pe care îl percepeau fără să-şi facă griji că acest lucru le-ar face serviciul mai puţin atractiv pentru clienţi.

In această etapă complicată a istoriei occidentale, cei care folosesc violenţa,lorzii şi monarhii medievali, iau cea mai mare parte a surplusului peste limita de subzistenţă. Există puţini negustori. Cei mai de succes sunt cei care sunt capabili să evite sau să minimizeze impozitele, taxele şi alte costuri impuse de cei care cer bani pentru „servicii de protecţie”.

Perioada modernă timpurie

O a treia etapă este atinsă atunci când negustorii şi proprietarii de

pământuri care nu sunt şi specialişti în violenţă „primesc mai mult din surplusul economiei decât deţinătorii de feude şi monarhii.... În această a treia etapă, afacerile specializate în utilizarea violenţei primesc mai puţin din surplus decât întreprinderile care cumpără protecţie de la guverne."(47).

Întrucât negustorii de succes sunt mai predispuşi să îşi reinvestească profiturile decât să le consume, profiturile mai mari ale negustorilor în acea etapă a istoriei au dus la o creştere auto-sustinuta.

Epoca fabricilor

Lane identifică trecerea de la a treia la a patra etapă, odată cu apariţia inovaţiilor tehnologice şi industriale, ca factori mai importanţi în obţinerea profiturilor decât reducerea costurilor de protecţie. Prin aceasta, Lane pare să se refere la perioada care incepe cu anul 1750. Din acel moment, caracterul tehnologiei a început să joace un rol clar dominant în prosperitatea regiunilor. Pentru a lua un caz extrem, chiar şi zonele în care nu exista deloc guvern, aşa cum era cazul în unele părţi ale Noii Zeelande, de exemplu, înainte de 1840, aceste regiuni nu erau susceptibile de a deveni extrem de prospere pur şi simplu pentru că nu plăteau impozite. În acel moment al istoriei, inovaţiile în tehnologia industrială erau mai importante pentru obţinerea de profituri decât orice economii care s-ar putea obţine prin reducerea costurilor de protecţie, chiar şi la zero. Pe măsură ce amploarea guvernului a crescut, mecanismele de credit şi finanţare iniţiate de guverne pentru a strânge resurse pentru operaţiuni militare au devenit disponibile pentru finanţarea afacerilor de mai mare amploare.

Deşi Lane nu spune acest lucru, concentrarea avantajelor tehnologice într-o anumită locaţie a redus concurenţa dintre jurisdicţii şi a permis „întreprinderilor specializate în utilizarea violenţei" si guvernelor, să perceapă preţuri mai mari.

Atunci când există decalaje tehnologice mari între concurenţii dintr-o jurisdicţie şi alta, aşa cum a fost în timpul erei industriale, antreprenorii din jurisdicţiile cu cea mai bună tehnologie tind să câştige mai mulţi bani, chiar dacă vor fi nevoiţi să plătească impozite mai mari şi alte costuri guvernelor lor.

Jefuieşte cu un zâmbet

Guvernele din era industrială se bucurau de un monopol încântător

de exploatat.Costurile lor reale pentru asigurarea protecţiei vieţii şi a membrilor erau extrem de mici în raport cu preţurile (impozitele) pe care le percepeau. Cu toate acestea, se aflau într-adevăr într-un domeniu în care concurenţa era atât de perversă încât se puteau angaja mult mai mult în afacerea terorismului fiscal decât în cea a protecţiei şi totuşi acest fapt să treacă aproape neobservat.
A fost un moment rar în istorie.
Dezavantajele anarhiei în condiţiile megapolitice ale industrialismului au făcut ca,concurenţa în serviciile de protecţie din acelaşi teritoriu să fie imposibilă din punct de vedere tehnologic. Singura modalitate de a obţine o protecţie eficientă în aceste condiţii era să se dispună de o capacitate mai mare de a folosi violenţa. Prin urmare, nu se putea câştiga prea mult încercând a distinge care dintre taxele cuiva era mai profitabila, în cuvintele lui Lane, „ca plată pentru serviciul prestat" pe de „ altă parte plata pe care oricine este tentat să o numească pradă".(48) Distincţia era cu siguranţă destul de reală. Dar din moment ce cineva era obligat să plătească taxele in orice conditie, dezvoltarea acestor plati avea putine foloase in afară de satisfacerea curiozităţii morbide. După cum spunea Lane, indiferent de ce porţiune din taxe era pradă, acestea erau un preţ pe care trebuia să-l plăteşti „pentru a evita pierderi mai severe".(49)

Creşterea veniturilor in industrialism

Parţial motivul pentru care această dilemă a fost tolerabilă în ultimele două secole de dominare a statului-naţiune a fost faptul că veniturile creşteau dramatic, în special în jurisdicţiile unde cea mai mare parte a dezvoltării industriale era limitată.
Cei care conduceau guverne OCDE(colaborare globala economica pentru dezvoltare) au preluat un procent mai mare din venituri aproape în fiecare an. Dar creşterea jafului a fost totuşi însoţită de o prosperitate mult mai mare şi de o inegalitate mai mare a bogăţiei faţă de restul lumii.
În astfel de condiţii, obiecţiile la creşterea impozitării au fost inevitabil marginale şi insuficiente pentru a devia evenimentele de la progresul lor logic. Într-adevăr, din motivele expuse în capitolele anterioare, supravieţuirea militară a unui stat naţional industrial depindea în mare măsură de faptul că nu se puteau pune limite efective asupra pretenţiilor sale asupra resurselor cetăţenilor săi. În fiecare stat industrial, politicile au mers mai mult sau mai puţin

în aceeaşi direcţie.
În punctul de vârf al industrialismului după al Doilea Război Mondial, rata impozitelor marginale pe venit a ajuns la 90% sau mai mult. Aceasta a fost o afirmare mult mai agresivă a dreptului statului de a extrage resurse decât erau predispuşi să facă chiar şi despoţii orientali din primele civilizaţii hidraulice. Totuşi, versiunea industrială a jafului şi-a urmat propria logică. O mare parte din aceasta a fost determinată de caracterul tehnologiei industriale din prima jumătate a secolului al XX-lea, pe care l-am descris anterior. Această tehnologie a făcut aproape inevitabil ca statul să confişte şi să redistribuie o mare parte din venit, o mare parte din povara jafului căzând asupra unui segment mic de capitalişti. Majoritatea proceselor industriale erau puternic dependente de resursele naturale şi, prin urmare, legate de locurile în care resursele se aflau. O oţelărie, o mină sau un port puteau fi mutate doar cu costuri uriaşe sau deloc. Astfel de instalaţii erau, prin urmare, ţinte staţionare care puteau fi impozitate cu uşurinţă. Impozitele pe proprietate, pe societăţi şi impozitele pe concedieri au crescut brusc în acest secol. La fel şi impozitele pe venit, mai întâi asupra capitaliştilor, dar în cele din urmă asupra muncitorilor înşaşi. Apariţia ocupării forţei de muncă industriale pe scară largă a făcut practic impozitul pe venit sa devina larg raspandit. Salariile puteau fi reţinute de la sursă, autorităţile fiscale coordonând colectările cu departamentele contabile ale firmelor industriale. Considerăm acest lucru de la sine înţeles astăzi, dar colectarea unui impozit pe venit la poarta fabricii era o sarcină mult mai simplă decât răspândirea în zonele rurale pentru a stoarce o parte din profiturile a milioane de meştesugari şi fermieri independenţi.
Pe scurt, tehnologia industrială a avut tendinţa de a face impozitarea o rutină, mai previzibilă şi mai puţin periculoasă din punct de vedere personal decât impozitarea din multe perioade anterioare.
Cu toate acestea, aceasta a extras un procent mai mare din resursele societăţii decât orice formă de suveranitate mai înainte.

Protejand ce?

Faptul că societăţile puteau deveni mai bogate în timp ce procentul total de venit absorbit din impozite creştea semnificativ invită la o întrebare despre caracterul protecţiei pe care guvernele o ofereau economiilor industriale. Ce protejau? Răspunsul nostru: în

principal protejau instalaţii industriale cu costuri de capital ridicate şi vulnerabilitate semnificativă la atacuri. Prezenţa firmelor industriale la scară largă nu ar fi fost posibilă într-un mediu dezordonat, cu o violenţă concurenţială mai mare, chiar dacă rezultatul concurenţei ar fi fost reducerea ponderii globale din producţie preluată de guvern. Acesta este motivul pentru care operaţiunile cu capital intensiv sunt nerentabile în mahalalele americane, precum şi în societăţile din lumea a treia, unde violenţa ad-hoc este endemică. Societatea industrială în ansamblu a putut continua deoarece un anumit tip de ordine a fost stabilit şi menţinut. Întreprinderile erau supuse unor percheziţii regulate şi previzibile, mai degrabă decât unor violenţe neregulate.
Chiar şi în perioada de apogeu a industrialismului, era întotdeauna o exagerare să vorbim despre un guvern care foloseşte un „monopol al forţei". Toate guvernele încearcă să menţină un astfel de monopol, dar, aşa cum am văzut, angajaţii corporaţiilor industriale descopereau de obicei că puteau folosi violenţa împotriva angajatorilor lor. Atâta timp cât publicul larg are acces la orice fel de arme sau o mulţime dezordonată îşi păstrează capacitatea fizică de a răsturna un autobuz sau de a arunca cu pietre în poliţie, cei care controlează guvernul nu monopolizează total forţa. Ei doar controlează forţa predominantă într-o asemenea măsură încât devine neprofitabil pentru majoritatea oamenilor să concureze cu ei în condiţiile existente.

Un guvern bazat pe internet poate funcţiona doar cu consimţământul celor guvernaţi. Prin urmare, orice guvern bazat pe internet trebuie să ofere cetăţenilor săi beneficii reale dacă doreşte ca aceştia să rămână. Aceste beneficii pot să nu fie doar bunuri sau servicii personale, ci mai degrabă beneficiile mai largi ale unui
regim de reglementare: o piaţă curată şi transparentă, cu reguli şi consecinţe definite,sau o comunitate supravegheată unde copiii pot avea încredere în oamenii pe care îi întâlnesc şi intimitatea individuală este protejată. (50)—ESTHER DYSON

Era informaţiei

Era informaţiei aduce în existenţă o a cincea etapă în evoluţia concurenţei în utilizarea violenţei în Occident. Această etapă nu a fost anticipată de Lane. Această a cincea fază implică concurenţa în spaţiul cibernetic, o arenă care nu este supusă monopolizării de către nici o „întreprindere care utilizează violenţa".

Nu este supusă monopolizării pentru că nu este un teritoriu.
Deşi argumentul lui Lane încorporează presupuneri convenţionale postbelice despre inevitabilitatea statului-naţiune, el a recunoscut un punct care va fi mai crucial pentru înţelegerea viitorului decât ar fi putut părea acum patruzeci sau cincizeci de ani. Acesta este faptul că guvernele nu au stabilit niciodată monopoluri stabile de coerciţie asupra apelor internationale. Gândiţi-vă la asta. Nici o lege guvernamentală nu s-a aplicat vreodată exclusiv acolo. Aceasta este o chestiune de maximă importanţă pentru înţelegerea modului în care organizarea violenţei şi a protecţiei va evolua pe măsură ce economia migrează în spaţiul cibernetic, care nu are nici o existenţă fizică. Din aceleaşi motive pe care Lane le-a menţionat observând că nici un guvern nu a reuşit vreodată să monopolizeze violenţa in aceasta jurisdictie mare, este şi mai puţin probabil ca un guvern să poată monopoliza cu succes un tărâm infinit fără graniţe fizice.

CONCURENŢĂ FĂRĂ ANARHIE

În trecut, când condiţiile făceau dificilă stabilirea unui monopol de către orice entitate care exercita violenţa, rezultatele erau anarhia şi jaful.
Era informaţiei, însă, a schimbat termenii tehnologici în care violenţa este organizată şi se manifestă profund. Spre deosebire de trecut, când incapacitatea de a monopoliza protecţia într-o regiune însemna costuri militare mai mari şi profituri economice mai mici, faptul că guvernele nu pot monopoliza spaţiul cibernetic implică de fapt costuri militare mai mici şi profituri economice mai mari. Acest lucru se datorează faptului că tehnologia informaţiei creează o nouă dimensiune în materie de protecţie. Pentru prima dată în istorie, tehnologia informaţiei permite crearea şi protejarea activelor care se află complet în afara domeniului monopolului teritorial asupra violenţei al oricărui guvern individual.

„Ţările în care unităţile de putere politică şi guvernare sunt multiple şi cărora le lipseşte o sursă centrală, stabilă şi necontestată de supraveghere a jurisdicţiei şi puterii trebuie să îşi concepă propriile soluţii de lucru pentru a rezolva problemele ridicate de astfel de frontiere. (51)—REES DAVIES

Analogia cu frontiera

Spaţiul cibernetic este, într-un fel, echivalentul unei regiuni de marş sau marcă (zona tampon intre doua state fara jurisdictie) protejate tehnologic de tipul celei care exista în zonele de frontieră în Evul Mediu. În trecut,când influenţa monarhilor şi regilor era

redusă, iar pretenţiile unuia sau a mai multora se suprapuneau la o frontieră, exista ceva asemănător unui guvern competitiv. O privire asupra modului în care funcţionau regiunile de marş ar putea oferi informaţii despre cum legile marşului sau ceva asemănător pot migra în spaţiul cibernetic.

Andorra supravieţuieşte ca un fel de regiune de marş fosilizată între Franţa şi Spania, un artefact al condiţiilor megapolitice care au îngreunat dominarea oricăruia dintre regate în acea zonă rece şi aproape inaccesibilă de 190 mile pătrate din Pirinei. În 1278, s-a încheiat un acord care împărţea suzeranitate asupra Andorrei între lorzii feudali locali francezi şi spanioli, contele francez de Foix şi episcopul spaniol de Urgel. Fiecare numea unul dintre cei doi administratori care exercitau cu moderaţie autoritatea minimă a guvernului în Andorra, în principal prin comanda asupra micii miliţii andorane, acum o forţă de poliţie. Rolul contelui a fost de mult înlocuit de istorie.

Guvernul francez îl înlocuieşte acum din Paris. Printre îndatoririle sale se numără şi acceptarea a jumătate din tributul anual pe care Andorra îl plăteşte, o sumă mai mică decât chiria pe o lună într-un apartament de lux.Episcopul de Urgel continuă să primească partea sa din tribut, la fel cum făceau predecesorii săi în Evul Mediu.

Aşa cum sugerează şi tributul divizat, în Andorra au existat două surse de „jurisdicţie şi putere de supraveghere” în loc de una singură. Apelurile din procesele civile andorrene se depuneau în mod tradiţional fie la Colegiul Episcopal de Urgel, fie la Curtea de Casaţie din Paris.

O consecinţă a poziţiei ambigue a Andorrei a fost că aproape nici o lege nu a fost promulgată. Andorra s-a bucurat de un guvern extrem de mic şi de lipsa impozitelor timp de mai bine de şapte sute de ani. Astăzi, acest lucru îi conferă o atractivitate tot mai mare ca paradis fiscal.Dar până acum o generaţie, Andorra era renumită pentru săracia sa. Odată dens împădurită, a fost defrişată de-a lungul secolelor de către locuitorii care încercau să se încălzească în iernile aspre. Întregul loc este acoperit de zăpadă din noiembrie până în aprilie în fiecare an. Chiar şi vara, în Andorra este atât de rece încât culturile cresc doar pe versiunile sudice. Dacă descrierea noastră o face să pară neatrăgătoare, tocmai aţi aflat secretul succesului său. Andorra a supravieţuit ca o enclavă feudală în epoca statului-naţiune, deoarece era izolată şi săracă în pământ

fertil.
La un moment dat, au existat numeroase regiuni de frontieră medievale sau „marşuri" unde suveranităţile se amestecau. Aceste frontiere violente au persistat timp de decenii sau uneori timp de secole în zonele de frontieră ale Europei. Majoritatea erau sărace. După cum am menţionat anterior, au existat marşuri între zone sub control celtic şi englez în Irlanda; între Ţara Galilor şi Anglia, Scoţia şi Anglia, Italia şi Franţa, Franţa şi Spania, Germania şi frontierele slave din Europa Centrală şi între regatele creştine ale Spaniei şi regatul islamic al Granadei.
La fel ca si Andorra, aceste regiuni de marşuri au dezvoltat forme instituţionale şi juridice distincte de un tip pe care probabil il vom revedea în următorul mileniu.
Din cauza poziţiei competitive a celor două autorităţi, fiecare dintre ele fiind firavă, conducătorii uneori solicitau voluntari printre supuşii lor pentru a se stabili în regiunile de marş, pentru a-şi mări raza de acţiune a autorităţii. Aproape de la sine înţeles, supuşii erau atraşi să se stabilească în zona de marcă prin eliberarea de fiscalitate. Având în vedere marginile delicate pe care concurau, autorităţile respective daca una din jurisdictia ,,zonei de marş" încerca să impună taxe, îngreuna supusilor săi traiul şi le oferea un motiv să se afilieze cu autoritatea concurentă. Prin urmare, locuitorii unei astfel de zone aveau de obicei posibilitatea de a alege în a decide la ale cui legi urmau să se supună. Această alegere se baza pe slăbiciunea puterii autorităţilor concurente; nu era un gest ideologic.
Cu toate acestea, au apărut dificultăţi practice care trebuiau rezolvate. In feudalism, proprietarii de terenuri care deţineau proprietăţi de ambele părţi ale unei frontiere nominale se confruntau cu un conflict serios de îndatoriri. De exemplu, un lord de la graniţa Scoţiei şi Angliei, care deţinea proprietăţi în ambele regate, putea teoretic să datoreze serviciu militar ambelor în caz de război. Pentru a rezolva această obligaţie contradictorie, aproape oricine, în ierarhia feudală, putea alege ale cui legi să respecte printr-un proces legal numit recunoaştere.
Tehnologia informaţiei va crea oportunităţi echivalente pentru alegerea competitivă în ceea ce priveşte sediul activităţilor economice, dar cu diferenţe importante. O diferenta
spre deosebire de societăţile de frontieră medievale, spaţiul

cibernetic este probabil să fie, în timp util, cel mai bogat dintre domeniile economice. Prin urmare, va tinde să fie o frontieră în creştere, mai degrabă decât una în retragere. Puţine persoane din regiunile centrale ale societăţii medievale ar fi dorit să se mute in frontiere fără stimulente puternice, inclusiv imperative religioase, deoarece aceste regiuni tindeau să fie violente şi sărace.
Prin urmare, acestea nu au atras resurse sub controlul autorităţilor. Spaţiul cibernetic va reusi acest lucru.
În al doilea rând, noua frontieră nu va fi una cu carater dual, care invită la coluziune între cele două autorităţi pentru a compromite revendicările lor de frontieră. Astfel de compromisuri au avut tendinţa de a nu fi eficiente în perioada medievală din două motive: existau frecvent decalaje culturale puternice între autorităţile rivale şi, mai important, le lipsea capacitatea fizică de a impune o înţelegere negociată neavând suficientă putere militară pe teren. În era statului-naţiune, când autorităţile naţionale au ajuns să exercite suficientă putere militară pentru a impune soluţii, majoritatea regiunilor de marş şi a frontierelor vagi au dispărut. Fixarea frontierelor a devenit norma. Aceasta este o soluţie stabilă dacă bipolaritatea violenţei se confruntă cu perspectiva de a-şi împărţi autoritatea asupra regiunilor invecinate. Dar concurenţa în stabilirea sediului fizic al tranzacţiilor în cibereconomia nu va fi între două autorităţi, ci între sute de autorităţi din întreaga lume. Pentru statele teritoriale, crearea unui cartel eficient pentru a menţine ratele de impozitare ridicate va fi aproape imposibilă. Acest lucru va fi valabil din acelaşi motiv -impunerea preţurilor de monopol pe pieţe cu sute de concurenţi nu funcţionează.
Ca dovadă, luaţi în considerare decizia Republicii Seychelles, o mică ţară insulara din Oceanul Indian, de a adopta o nouă lege privind investiţiile, pe care oficialii guvernului SUA o descriu drept o lege „Criminali sunteti bine veniti". Conform legii, oricine investeşte 10 milioane de dolari în Seychelles nu numai că va avea garantată protecţia împotriva extrădării, dar va primi şi un paşaport diplomatic. Contrar afirmaţiilor guvernului SUA,totuşi, beneficiarii vizaţi nu sunt traficanţii de droguri, care sunt în general sub protecţia unor guverne mai importante în orice caz, ci antreprenori independenţi care au devenit incorecţi din punct de vedere politic. Primul potenţial beneficiar al legii din Seychelles este un sud-african alb care s-a îmbogăţit prin ocolirea sancţiunilor economice

impuse fostului regim de apartheid. Acum se confruntă cu pericolul represaliilor economice din partea noului guvern sud-african şi este dispus să plătească Republicii Seychelles pentru protecţie.(52)

Indiferent de meritele fiecărui caz individual, exemplul arată de ce încercările guvernelor de a menţine un cartel pentru protecţie local sunt sortite eşecului. Spre deosebire de frontiera medievală, în care concurenţa se desfăşura doar între două autorităţi, frontiera în comerţul cibernetic va fi între sute de jurisdicţii, numărul acestora crescând probabil rapid la mii.

În era corporaţiilor virtuale, indivizii vor alege să îşi inregistreze activităţile generatoare de venituri într-o jurisdicţie care oferă cele mai bune servicii la cel mai mic cost. Cu alte cuvinte, suveranitatea va fi comercializată. Spre deosebire de societăţile medievale de frontieră, care erau în majoritatea cazurilor sărace şi violente, spaţiul cibernetic nu va fi asa. Concurenţa în care tehnologia informaţiei determină guvernele să se angajeze nu este o concurenţă de tip militar, ci o concurenţă în ceea ce priveşte calitatea şi preţul unui serviciu economic - protecţie autentică. Pe scurt, guvernele vor fi obligate să ofere clienţilor ceea ce îşi doresc.

Utilitatea diminuată a violenţei

Desigur, aceasta nu înseamnă că guvernele vor renunţa la utilizarea violenţei. Departe de asta. Mai degrabă, ceea ce spunem este că violenţa îşi va pierde o bună parte din influenţa sa. O posibilă reacţie din partea guvernelor ar fi să intensifice utilizarea violenţei în contexte locale, în încercarea de a compensa semnificaţia sa globală în declin. Oricare ar fi însă acţiunile guvernelor, ele nu vor fi capabile să sature spaţiul cibernetic cu violenţă în acelaşi mod în care au saturat teritoriile pe care le-au monopolizat cu violenţă în lumea modernă. Indiferent câte guverne încearcă să intre în spaţiul cibernetic, ele nu vor fi mai capabile sau mai puternice în acest domeniu decât competitorii.

În mod ironic, încercările statelor-naţiune de a purta „războaie informaţionale" pentru a domina sau a împiedica accesul la spaţiul cibernetic le-ar accelera probabil doar propria dispariţie.

Tendinţa către descentralizarea sistemelor mari este deja puternică din cauza declinului economiilor de scară şi a creşterii costurilor de menţinere impreuna a grupurilor sociale fragmentate. Ironia războaielor informaţionale este că acestea ar putea foarte bine să

impună un şoc mai mare sistemelor fragile rămase din Era Industrială decât economiei informaţionale emergente în sine. Atâta timp cât tehnologia informaţională esenţială continuă să funcţioneze, comerţul cibernetic ar putea continua în tandem cu luptele războiului informaţional într-un mod care nu s-ar întâmpla niciodată într-un război teritorial. E greu de imaginat milioane de tranzacţii comerciale având loc pe front într-unul dintre războaiele secolului al XX-lea. Dar războaiele virtuale s-ar putea să nu epuizeze nici o capacitate a spaţiului cibernetic de a găzdui activităţi multiple. Şi pentru că in realitatea virtuală va exista un pericol mic de proximitate şi aproape niciunul de a fi lovit de şrapnel virtual care explodează.

Vulnerabilitatea sistemelor la scară largă

Pericolele războiului informaţional vor fi în mare parte pericole pentru sistemele industriale la scară largă care operează cu comandă şi control central. Autorităţile militare din Statele Unite şi alte state-naţiune importante planifică şi se tem de acte de sabotaj informaţional care ar putea avea consecinţe grave pentru dezactivarea sistemelor mari. Un act de război cibernetic ar putea închide un sistem de telecomunicatii,ar putea perturba controlul traficului aerian sau ar putea sabota un sistem de pompare care reglează fluxul de apă către un oraş. Un virus programat ar putea chiar să oprească generatoarele convenţionale sau nucleare, oprind segmente ale reţelei electrice. Aşa-numitele bombe logice(coduri malitioase ascunse în software)ar putea distruge o mare cantitate de informaţii, cele mai sensibile dintre acestea fiind în sistemele centrale de control care operează sisteme vulnerabile, la scară largă, moştenite din Era Industrială. În absenţa unei distrugeri masive şi cuprinzătoare a întregii tehnologii informaţionale, care ar opri literalmente economia mondială, comerţul cibernetic şi realitatea virtuală vor rămâne dincolo de capacitatea oricărui guvern de a le înăbuşi, cu atât mai puţin de a le monopoliza. Chiar şi acest dezavantaj al tehnologiei informaţiei, aparenta vulnerabilitate a sistemelor de stocare a informaţiilor la degradare şi distrugere, a fost în mare măsură rezolvată de noile tehnologii de arhivare. Un nou sistem denumit „Memorie de înaltă densitate Numai pentru citire” sau „HD-ROM”,in care datele stocate nu pot fi modificate sau pot fi modificate numai lent ori cu dificultate si creaza arhive în vid. Capacitatea de stocare este acum de până

la 25.000 de megaocteţi pe inch pătrat. Spre deosebire de sistemele anterioare care erau vulnerabile la degradarea timpurie şi la întreruperea cauzată de şocuri, datele stocate în HD-ROM promit să existe pe termen lung. Unul dintre dezvoltatorii HD-ROM, Bruce Lamartine, spune: „Este practic impermeabil la ravagiile timpului, şocurilor termice şi mecanice sau câmpurilor electromagnetice care sunt atât de distructive pentru alte medii de stocare."(53) Chiar şi detonarea unei explozii de către teroriştı nu ar bruia sau distruge neapărat informaţii vitale, cum ar fi codurile monedei digitale, de care va depinde buna funcţionare a unei economii cibernetice.

„Armatele moderne sunt atât de dependente de informaţii încât acum este posibil să le orbim şi să le asurzim pentru a obţine victoria fără a trage un singur foc." — COL. ALAN CAMPEN, U.S.A.F. (Ret.)

SUPERPUTERILE RĂZBOIULUI VIRTUAL

Constrângerile statului-naţiune în război vor avea din ce în ce mai puţin sens megapolitic pe măsură ce importanţa informaţiei în război creşte. Deoarece nu are existenţă fizică, spaţiul cibernetic nu este un tărâm în care magnitudinile aşa cum le cunoaştem în lumea fizică să aibă o importanţă majoră. Nu contează câţi programatori au fost implicaţi în stipularea unei secvenţe de comenzi.Tot ce contează este dacă programul funcţionează. Individul Suveran poate conta cu adevărat la fel de mult în spaţiul cibernetic ca un stat-naţiune, cu locul său în ONU, propriul steag şi o armată desfăşurată pe teren. În termeni pur economici, unii Indivizi Suverani deja deţin venituri de sute de milioane anual, sume care depăşesc puterea de cumpărare discreţionară a unora dintre statele-naţiune falimentare. Dar asta nu este tot. În ceea ce priveşte războiul virtual purtat prin manipularea informaţiilor, unii indivizi pot fi la fel de importanţi sau mai importanţi decât multe dintre statele lumii. Un geniu bizar, lucrând cu servitori digitali, ar putea teoretic să obţină acelaşi impact într-un război cibernetic ca un stat-naţiune. Bill Gates cu siguranţă ar putea.

În acest sens, era Individului Suveran nu este doar un slogan. Un hacker sau un mic grup de matematicieni, ca să nu mai vorbim de o companie precum Microsoft sau aproape orice companie de software, ar putea, în principiu, să facă oricare din activitatile

Grupul Operativ pentru Război Cibernetic al Pentagonului .
Există sute de firme în Silicon Valley şi în alte părţi care au deja o capacitate mai mare de a purta un război cibernetic decât 90% din statele-naţiune existente.
Evenimentele din 1998 au adus mărturii din partea preşedintelui SUA şi a principalilor săi consilieri in care principalul inamic al Statelor Unite nu era un alt stat-naţiune, ci Osama bin Laden, un milionar saudit exilat. Afirmaţia că Bin Laden, un individ, reprezenta o ameninţare semnificativă la adresa celei mai mari puteri militare a erei industriale a fost susţinută de un baraj de rachete de croazieră. Nu suntem pe deplin convinşi că Bin Laden nu a fost ales doar pentru a juca rolul lui „Richard Jewell" in atentatul din Nairobi. Oricum, dacă un individ ca Bin Laden ar putea fi considerat o ameninţare gravă la adresa Statelor Unite , el sau un alt multimilionar ar putea fi şi mai convingător din pozitia de terorist cibernetic, deoarece tehnologia cibernetică dezavantajează indivizii mai puţin în confruntarea cu grupuri mari decât se intampla atunci cand se folosesc explozibili.
Presupunerea că guvernele vor continua să monopolizeze viaţa local, pe măsură ce se deschid căi alternative de protecţie din toate părţile, este un anacronism.
Un rezultat mult mai probabil este că statele-naţiune vor trebui reconfigurate pentru a reduce vulnerabilitatea lor la viruşi informatici, bombe logice,fibra optica infectata şi programe-trapdoor care ar putea fi monitorizate de Agenţia Naţională de Securitate a SUA sau de un hacker adolescent.
Logica megapolitică a spaţiului cibernetic sugerează că sistemele centrale de comandă şi control care domină în prezent infrastructura la scară largă a lumii vor trebui înlocuite cu modele multicentrice de securitate cu capacităţi distribuite, astfel încât să nu poată fi uşor capturate sau blocate de un virus informatic.
Noi tipuri de software, cunoscute sub numele de sisteme deschise agorice(tehnologia blockchain) vor înlocui software-ul de comandă şi control moştenit din Era Industrială. Acel software mai vechi a alocat capacitatea de calcul în funcţie de priorităţi rigide, în acelaşi mod în care planificatorii centrali de la Gosplan din fosta Uniune Sovietică obişnuiau să aloce bunuri vagoanelor de marfă după reguli rigide. Noile sisteme sunt controlate de algoritmi care imită mecanismele pieţei pentru a aloca resursele mai eficient printr-un

proces intern de licitare care imită procesele competitive din creier. În loc ca monopoluri gigantice informatice să îndeplinească funcţii importante de comandă şi control, acestea vor fi descentralizate în noul mileniu.
Nu există un exemplu mai bun al rezistenţei reţelelor distribuite în comparaţie cu sistemele de comandă şi control decât cel oferit de Digital Equipment în laboratorul său de cercetare Palo Alto. Un inginer a deschis uşa unui cofret metalic care adăpostea propria reţea de calculatoare a companiei. După cum a relatat Kevin Kelly, inginerul „a smuls dramatic un cablu din măruntaiele acesteia. Reţeaua a ocolit breşa şi nu a şovăit deloc."(55)
Era informaţiei nu numai că va facilita concurenţa fără anarhie în spaţiul cibernetic; va duce inevitabil la reproiectarea sistemelor importante rămase din industrialism. O astfel de reconfigurare este esenţială pentru a le face mai puţin vulnerabile la răul care ar putea veni de la oricine sau de oriunde. Aşa cum Era Industrială a dus inevitabil la reconfigurarea instituţiilor rămase din perioada medievală, cum ar fi şcolile şi universităţile, tot aşa instituţiile rămase din Epoca Industrială sunt susceptibile de a se transforma în miniatură, în moduri care reflectă logica microtehnologiei.
Nevoia de protecţie împotriva bandiţilor de pe Autostrada Informaţională va necesita adoptarea pe scară largă a algoritmilor de criptare cu cheie publică-cheie privată.
Aceştia permit deja oricărui utilizator individual al unui computer personal să codifice orice mesaj mai sigur decât ar fi putut Pentagonul să-şi sigileze codurile de lansare cu doar o generaţie în urmă. Aceste forme puternice şi indestructibile de criptare vor fi necesare pentru a securiza tranzacţiile financiare împotriva hackerilor şi hoţilor.
Vor fi necesare şi dintr-un alt motiv. Instituţiile financiare private şi băncile centrale vor adopta algoritmi de criptare indestructibili atunci când îşi vor da seama că guvernul SUA - şi s-ar putea să nu fie singur - are capacitatea de a penetra software-ul bancar şi sistemele informatice actuale pentru a falimenta literalmente o ţară sau a jefui contul bancar al oricui care trăieşte aproape oriunde. Nu există nici un motiv tehnologic pentru care un individ sau o ţară ar trebui să-şi lase depozitele sau tranzacţiile financiare la mila Agenţiei Naţionale de Securitate a SUA sau a succesorilor KGB-ului sau a oricărei organizaţii similare, licite sau ilicite.

Algoritmii de criptare impenetrabili de către guverne nu sunt iluzii. Acestea sunt deja disponibile ca shareware pe internet. Când sistemele de satelit pe orbită joasă(LEO) vor fi complet operaţionale, persoanele care utilizează computere personale avansate cu antene nu mai mari decât cele ale telefoanelor portabile vor putea comunica oriunde pe glob fără a interfera cu sistemul telefonic. Nu va fi mai posibil pentru un guvern să monopolizeze spaţiul cibernetic, un tărâm fără existenţă fizică, aşa cum nu ar fi fost pentru cavalerii medievali să controleze tranzacţiile în perioada industrială călare pe un mijloc penetrant.

Protecţie prin stealth

Societăţile informaţionale vor plasa resurse vaste în afara capacitatii institutiilor de a fi jefuiti.

Când spaţiul cibernetic va găzdui din ce în ce mai mult tranzacţii financiare şi alte forme de comerţ, resursele utilizate acolo vor fi mai mult sau mai puţin imune la agresiuni şi furturi obişnuite. Prin urmare, prădătorii nu vor putea valorifica o parte la fel de mare din resurse precum o fac astăzi şi cum au făcut-o de-a lungul unei mari părţi a secolului XX.

Prin urmare, inevitabil, protecţia guvernamentală a unei mari părţi din averea mondială va fi redundantă. Guvernul nu va fi mai bine poziţionat pentru a proteja un sold bancar în spaţiul cibernetic decât sunteţi dumneavoastră. Întrucât guvernul va fi mai puţin necesar, protectia sa relativa este probabil să scadă doar din acest motiv. Există şi altele.

Având în vedere o pondere mare şi tot mai mare a tranzacţiilor financiare care au loc în spaţiul cibernetic în noul mileniu, indivizii vor avea de ales jurisdicţiile în care să le desfasoare. Acest lucru va crea o concurenţă intensă pentru stabilirea preţului serviciilor guvernamentale (impozitele pe care le percepe) pe o bază opusa monopolului. Acest lucru este revoluţionar. După cum a susţinut George Melloan în The Wall Street Journal, singura instituţie care a rezistat cu cel mai mare succes forţelor concurenţei globale a a fost statul bunăstării. „Un studiu realizat de cercetătorii de la Şcoala Wharton şi Universitatea Naţională Australiană a discutat forţele care acţionează asupra transferurilor de venituri. Geoffrey Garrett şi Deborah Mitchell au concluzionat că «nu există practic nici o dovadă că integrarea sporită a pieţei a pus presiuni negative asupra programelor lor fundamentale de asistenţă socială».

Dimpotrivă, scriu ei, «guvernele au răspuns invariabil la integrarea sporită pe pieţele internaţionale prin creşterea transferurilor de venituri».” (56)
Apariţia economiei cibernetice va expune în sfârşit statul asistenţei sociale unei concurenţe reale. Va schimba natura suveranităţilor şi va transforma economiile, pe măsură ce echilibrul dintre protecţie şi extorcare se înclină complet de partea protecţiei decât a făcut-o vreodată.
I. Vezi capitolul 8 din Marea Rafuiala, „Aşteptări liniare într-o lume neliniară: Cum ne-a condus telescopul spre calcul; Cum ne poate ajuta computerul să intelegem”.
II. Reţineţi că cele patru etape ale concurenţei şi monopolului în utilizarea violenţei ale lui Lane sunt diferite de cele patru etape ale organizării vieţii economice pe care noi le identificăm - şi anume, culesul, agricultura, industrialismul şi Era Informaţiei.

CAPITOLUL 7
TRANSCENDEREA LOCAȚIEI

Apariţia cibereconomiei
„Adevărata problemă este controlul. Internetul este prea răspândit pentru a fi dominat cu uşurinţă de orice guvern singular. Prin crearea unei zone economice globale fără întreruperi, anti-suverane şi nereglementabile, internetul pune sub semnul întrebării însăşi ideea de stat-naţiune.”(1) - JOHN PERW BARLOW
Autostrada Informaţională a devenit una dintre cele mai familiare metafore ale începuturilor erei digitale. Este remarcabilă nu numai pentru omniprezenţa sa, ci şi pentru neînţelegerea comună pe care o trădează in legatura cu cibereconomia. O autostradă, la urma urmei, este o versiune industrială a unei poteci, o reţea pentru tranzitul fizic al persoanelor şi bunurilor. Economia informaţională nu este ca o autostradă, o cale ferată sau o conductă. Nu transportă informaţii dintr-un punct în altul aşa cum Autostrada Transcanadiană transportă camioane grele din Alberta până în New Brunswick. Ceea ce lumea numeşte „Autostrada Informaţională” nu este doar o legătură de tranzit. Este destinaţia. Spaţiul cibernetic transcende locatia. Implică nimic mai puţin decât partajarea instantanee a datelor oriunde şi nicăieri simultan. Economia informaţională emergentă se bazează pe interconexiunile

care leagă şi reconectează milioane de utilizatori a milioane de computere. Esenţa sa constă în noile posibilităţi care apar din aceste conexiuni. După cum spunea John Perry Barlow, „Ceea ce oferă internetul este promisiunea unui nou spaţiu social, global şi antisuveran, în care oricine, oriunde poate exprima restului umanităţii orice crede fără frica. Există în aceste noi medii o prefigurare a libertăţii intelectuale şi economice care ar putea anula toate puterile autoritare de pe pământ."

Spaţiul cibernetic, la fel ca tărâmul imaginar al zeilor lui Homer, este un tărâm separat de lumea terestră familiară fermei şi fabricii. Totuşi, consecinţele sale nu vor fi imaginare, ci reale. Într-o măsură mult mai mare decât înţeleg mulţi acum, partajarea instantanee a informaţiilor va fi ca un solvent care dizolvă mari instituţii. Nu numai că va altera logica violenţei, aşa cum am explorat deja; va altera radical costurile informaţiei şi ale tranzacţiilor care determină modul în care întreprinderile se organizează şi modul în care funcţionează economia. Ne aşteptăm ca microprocesarea să schimbe organizarea economică a lumii.

„Este posibil astăzi, într-o măsură mai mare decât oricând în istoria lumii, ca o companie să se stabilească oriunde, să utilizeze resurse de oriunde pentru a face un produs care poate fi vândut oriunde."
—MILTON FRIEDMAN

TIRANIA LOCATIEI

Faptul că prima încercare a erei industriale, aflată pe cale de dispariţie, de a concepe economia informaţională constă în a o gândi în termenii unui proiect gigantic de lucrări publice, ne spune cât de ancorată este gândirea noastră în paradigmele trecutului. Este cam ca şi cum i-ai auzi pe fermierii de la sfârşitul secolului al XVIII-lea descriind o fabrică drept „o fermă cu acoperiş". Totuşi, metafora „autostrăzii" este mai revelatoare decât atât. De asemenea, trădează măsura în care suntem ostatici tiraniei locatiei. Chiar şi atunci când tehnologia ne permite să transcendem spatiul fizic, instrumentul eliberării noastre primeşte o poreclă care îl descrie ca o rută dintr-un loc în altul. Asemenea somonului marcat de instinctul său de întoarcere acasă, conştiinţa noastră este încă profund dirijată de noţiunile de localizare.

De-a lungul întregii istorii până în prezent, economiile au fost legate de o zonă geografică locală.

Majoritatea oamenilor care au trăit înainte de secolul al XX-lea

şi-au petrecut zilele ca nişte prizonieri de facto aflaţi în arest la domiciliu, rareori aventurându-se la mai mult de câteva zile de mers pe jos de locul în care s-au născut. O călătorie la distanţă apreciabila era opera a generaţiilor. Doar ocazional, o criză ,un război, ciumă, o schimbare adversă a climei - stimula o migraţie largă. Pentru a scoate fiinţele umane dintr-un sat mizerabil era nevoie de ceva spectaculos şi presant. Nimic altceva nu putea stimula oamenii să-şi strângă bunurile şi să plece în căutarea unei vieţi mai bune.

Până de curând, puţinii care căutau oportunităţi în afara propriei locaţii deveneau adesea faimoşi. Gândiţi-vă că Marco Polo este încă renumit pentru că a călătorit continentul eurasiatic pentru a vizita curtea Marelui Han. El a fost excepţia în vremea sa. Puţine alte jurnale de călătorie au supravieţuit din perioada premodernă. Printre cele mai citite, Călătoriile lui Mandeville, scrisă în franceză în 1357, este remarcabilă pentru că a fost compusă de cineva care probabil nu a părăsit niciodată Europa.

Mandeville transmite detalii încântătoare şi adesea fanteziste despre viaţa în întreaga lume, inclusiv sugestia că mulţi etiopieni au un singur picior: „Piciorul este atât de mare încât acoperă tot corpul de soare atunci când se întind şi se odihnesc.” (3)

Evident, puţini dintre contemporanii lui Mandeville care au citit povestea sa populară ştiau probabil că „Bigfoot”-ul său etiopian nu exista.

Abia la începutul erei moderne, odată cu călătoriile de explorare de la sfârşitul secolului al XV-lea, au existat contacte susţinute între continente.

Căpitanii neînfricaţi precum Cristofor Columb şi Vasco da Gama, care au pornit să captureze comerţul cu mirodenii, au fost suficient de extraordinari pentru a fi amintiţi în fiecare gospodărie alfabetizată timp de aproape cinci secole.

De la apariţia agriculturii până la generaţiile recente, viaţa a fost caracterizată de imobilitatea sa. Acest lucru este aproape uitat astăzi, în special în coloniile europene din „Lumea Nouă”, unde mişcarea este mai fluidă şi toată lumea tinde să-şi trateze perspectiva din punctul de vedere al unui imigrant. O temă a educaţiei elementare din America de Nord este că coloniştii au venit din Europa în căutarea libertăţii şi a oportunităţilor,ceea ce este adevărat. Ceea ce rareori se spune,totuşi, este cât de reticenţi

erau majoritatea oamenilor să facă această călătorie, chiar şi atunci când se confruntau cu sărăcia de acasă. Cei puţini care au migrat au suferit ceea ce, în termenii de astăzi, sunt încercări de neimaginat pentru a se stabili. Au venit doar cei mai întreprinzători sau cei mai disperaţi dintre săraci. La mijlocul secolului al XVII-lea, deţinuţii închişi în Bridewell, faimoasa casă de corecţie din Londra, s-au revoltat pentru a-şi arăta „lipsa de disponibilitate de a merge în Virginia".(4) În 1720, au avut loc revolte pe străzile Parisului pentru a elibera vagabonzi, hoţi şi criminali programaţi pentru deportare în Louisiana.

Orizonturi înguste

Dificultăţile fizice de comunicare şi transport, agravate de abilităţi lingvistice limitate, au menţinut focalizarea acţiunii umane îngustă şi legata de locatie. Chiar şi la începutul secolului al XX-lea, era obişnuit să găseşti sate chinezeşti la doar opt kilometri distanţă, vorbind dialecte diferite, chiar şi de-a lungul coastei. Organizarea locală a aproape tuturor economiilor impunea o penalitate de pieţe înguste şi oportunităţi pierdute. Costurile factorilor de producţie au fost menţinute ridicate din cauza concurenţei limitate. Accesul la competenţe specializate era minim. Cu venituri atât de scăzute încât atingeau marjele sărăciei şi fără acces la capital extern sau pieţe de asigurări eficiente, micii fermieri din mare parte a lumii erau sufocati in sărăcie. Am explorat unele dintre dificultăţile impuse ţăranilor de limitările vieţii la sate. Chiar şi acum, în timp ce scriem aceste rânduri, cel puţin un miliard de oameni,majoritatea din Asia şi Africa, se luptă să supravieţuiască cu mai puţin de un dolar pe zi.

„TOATĂ POLITICILE ESTE LOCALĂ"

Într-o măsură mai mare decât se crede în mod obişnuit, imobilitatea oamenilor şi a avurilor lor a influenţat modul în care vedem lumea. Chiar şi cei care par cei mai dispuşi să fie de acord că Pământul este un loc mic la sfârşitul secolului al XX-lea continuă să gândească în termeni constrânşi de concepte învechite ale politicii industriale. Acest lucru este subliniat de un slogan care a devenit popular printre ecologişti în anii 1980: „Gândeşte global, dar acţionează local". Este o injuncţie care reflectă logica politicii, o logică care s-a concentrat întotdeauna pe avantajele puterii locale. Gândire axata local a fost dictata de megapolitica tuturor societăţilor trecute. Toate caracteristicile topografice care servesc

drept bariere sau facilitatori pentru exercitarea puterii sunt locale. Fiecare râu, fiecare munte, fiecare insulă este localizata.
Clima este locală. Temperatura, precipitaţiile şi condiţiile de creştere variază pe măsură ce urci pe un munte. Fiecare microb care se raspandeste, apare undeva şi nu in alte locatii.
Nu e de mirare că tirania legata de spatiu pătrunde în conceptele noastre despre cum societatea trebuie să se organizeze şi să funcţioneze. Avantajele de putere care au oferit unui grup sau altul un monopol local asupra violenţei au provenit până acum întotdeauna de undeva şi s-au estompat de-a lungul marginilor megapolitice unde sunt trasate graniţele.
De aceea nu a existat niciodată un guvern mondial.
Deşi importanţa locului pentru exercitarea puterii a fost rareori făcută explicită, unii susţinători ai constrângerii de a redistribui recompensele acţiunii umane au început să simtă declinul influenţei locului încă din anii 1930. Ei au văzut în transportul modern o diviziune a spaţiului social între cei bine plătiţi şi cei săraci. Această fricǎ a fost surprinsă de John Dos Passos în romanul „The Big Money":„Tag" stătea pe marginea autostrăzii, frânt, flămând. Deasupra, zbura un avion transcontinental plin de directori bine plătiţi. Clasa superioară a ales calea aeriana, clasa inferioară drumul: nu mai exista nici o legătură între ele, erau două naţiuni." (5) Acesta este un alt mod de a spune că îmbunătăţirea transportului a redus efectul de levier al extorcării pur şi simplu prin multitudinea de optiuni unde persoanele de succes ar putea alege să fie. Cu siguranţă, vagabondul de pe drumul de dedesubt nu era în măsură să facă presiuni pentru o pomană de la cei care zburau deasupra. Tendinţele pe care Dos Passos le-a observat acum şaizeci de ani au devenit acum doar mai pronunţate.

Transportul în comun

În 1995, un milion de persoane treceau graniţele undeva în lume în fiecare zi. Aceasta reprezintă o schimbare surprinzătoare faţă de trecut. Înainte de secolul al XX-lea, călătoriile erau atât de rare încât majoritatea frontierelor erau pur şi simplu frontiere, nu bariere în calea tranzitului. Paşapoartele erau necunoscute. Dezvoltarea navelor de linie, a trenurilor şi a altor forme îmbunătăţite de transport au crescut dramatic deplasarea. Dar această mişcare a devenit mai puternic reglementată de state ale căror puteri au fost sporite prin aceleaşi îmbunătăţiri în

transporturi şi comunicaţii care au făcut călătoriile omului de rand mai ieftine şi mai uşoare. Apariţia filmelor şi, în special, a televiziunii a contribuit, de asemenea, mult la deschiderea orizonturilor şi la stimularea călătoriilor şi imigraţiei. Totuşi, până acum, ipotezele fundamentale ale organizării sociale şi economice au rămas ancorate local.

„...pentru a evita acel Eşec al Nervului pentru care istoria impune o pedeapsă atât de nemiloasă – trebuie să avem curajul de a urma toate extrapolările tehnice până la concluzia lor logică.(6)

—ARTHUR C. CLARKE

Contextul complet al citatului din cartea lui Clarke , **Profiluri ale viitorului: o anchetă asupra limitelor şi posibilităţii coexistenţei,** subliniază necesitatea ca omenirea să îmbrăţişeze potenţialul progresului tehnologic, mai degrabă decât să se teamă de el, o temă recurentă în opera sa şi un principiu călăuzitor pentru o mare parte a erei spaţiale şi a revoluţiei digitale.

EROAREA AŞTEPTĂRILOR MINIME

Legătura imaginaţia de limitarea geografică este încă atât de strânsă încât unii experţi care au examinat Internetul în 1995 au concluzionat că are un potenţial comercial redus şi aproape Nici o semnificaţie în afară de a fi un mediu electronic pentru chat şi o modalitate de a oferi pornografie. Mulţi dintre cei care se îndoiesc de importanţa economică a spaţiului cibernetic sunt un fel de Colonelul Blimp(personaj inventat de caricaturistul neozeelandez David Low care reprezinta o figură pompoasă, obeză şi în vârstă, interpretată popular ca un tip înrăit sau reacţionar) al epocii informaţiei. Complezenţa lor rivalizează cu cea a establishmentului britanic care se confrunta cu declinul imperiului în anii 1930. Ori de câte ori elitele se simt ameninţate, prima lor reacţie este negarea. Acest lucru este evidenţiat de speranţa profundă că Internetul nu va însemna niciodată prea mult, uneori aprobată de autorităţi care ar trebui să constientizeze mai aprofundat. Ne-am referit anterior la lucrarea lui David Kline şi Daniel Burstein, „Războinicii Parcursului: Vise şi coşmaruri de-a lungul autostrăzii informaţiei”. Respingerea de către ei a potenţialului economic al internetului este o altă dovadă că a fi bine informat din punct de vedere tehnic nu este sinonim cu înţelegerea consecinţelor tehnologiei.(7)

Chiar şi cei mai seriosi observatori din punct de vedere tehnic din

trecut nu au reuşit adesea să înţeleagă implicaţiile noilor tehnologii. O comisie parlamentară britanică, reunită în 1878 pentru a analiza perspectivele lămpii incandescente a lui Thomas Edison, a raportat că ideile lui Edison erau „suficient de bune pentru prietenii noştri transatlantici,...dar nedemne de atenţia oamenilor practici sau a savantilor". (8)
Thomas Edison însuşi a fost un om cu o mare viziune, dar a crezut că fonograful pe care l-a inventat va fi folosit în principal de oamenii de afaceri pentru dictare. Cu puţin timp înainte ca fraţii Wright să demonstreze că avioanele pot zbura, distinsul astronom american Simon Newcomb a demonstrat cu autoritate de ce zborul cu avioane mai grele decât aerul era imposibil. El a concluzionat: „Demonstraţia că nici o combinaţie posibilă de substanţe cunoscute, forme cunoscute de maşini şi forme cunoscute de forţă nu poate fi unită într-o maşină practică prin care oamenii să zboare distanţe lungi prin aer, i se pare scriitorului la fel de completă pe cât este posibila pentru demonstraţia oricărui fapt fizic."(9) La scurt timp după ce avioanele au început să zboare, un alt astronom renumit, William H. Pickering, a explicat publicului de ce călătoriile comerciale nu vor fi viabile niciodată: „Mintea populară îşi imaginează adesea maşini zburătoare gigantice traversând Atlanticul în viteză şi transportând nenumăraţi pasageri într-un mod analog navelor noastre cu aburi moderne....Este evident, cu dispozitivele noastre actuale, nu există nici o speranţă de a concura in viteza nici cu locomotivele noastre, nici cu automobilele noastre." (10)
Am reamintit anterior o altă profeţie extrem de inexactă despre potenţialul unei noi tehnologii -predicţia de la începutul secolului al XX-lea a producătorilor Mercedes conform căreia nu vor exista niciodată mai mult de un milion de automobile în întreaga lume. Din nou, ei ştiau mai multe despre automobile decât aproape oricine, dar nu ar fi putut să greşească mai clar în estimarea impactului automobilelor asupra societăţii.
Având în vedere această tradiţie de neînţelegeri, nu este surprinzător faptul că mulţi observatori întârzie să înţeleagă cele mai importante implicaţii ale noii tehnologii informaţionale - faptul că aceasta transcende tirania spatiului.
Noua tehnologie creează pentru prima dată un tărâm infinit, non-terestru, pentru activitatea economică.

Aceasta deschide o opţiune pentru explorarea noilor frontiere ale economiei cibernetice, pentru a „gândi global şi a acţiona global”. Acest capitol explică de ce.

DINCOLO DE LOCATIE

Prelucrarea şi utilizarea informaţiilor înlocuiesc şi modifică rapid produsele fizice ca fiind cea mai importantă sursă de profit. Acest lucru are consecinţe majore.

Tehnologia informaţiei separă potenţialul de generare de venituri de orice reşedinţa în orice locaţie geografică specifică. Întrucât o parte din ce în ce mai mare din valoarea produselor şi serviciilor va fi creată prin adăugarea de idei şi cunoştinţe unui produs, o componentă din ce în ce mai mică a valorii adăugate va fi supusă extorcarii în cadrul jurisdicţiilor locale. Ideile pot fi formulate oriunde şi transmise la nivel global cu viteza luminii. Acest lucru înseamnă inevitabil că economia informaţională va fi dramatic diferită de economia din Epoca Fabricilor.

Am recunoaşte criticilor că sarcinilor pe care le-aţi fi putut întreprinde prin intermediul internetului în 1998 ar putea părea banală. La urma urmei, nu este nimic teribil de revoluţionar în a citi un articol despre grădinărit pe net sau a cumpăra o ladă de vin de la distanţă. Totuşi, potenţialul economiei cibernetice nu poate fi judecat doar pe baza începuturilor sale, la fel cum potenţialul automobilului de a transforma societatea nu a putut fi judecat pe baza a ceea ce aţi fi vazut în jurul vostru în anul 1900. Ne aşteptăm ca economia cibernetică să evolueze in mai multe etape.

1. Cele mai primitive manifestări ale Erei Informaţiei implică Internetul pur şi simplu ca mediu informaţional pentru a facilita ceea ce altfel ar fi tranzacţii obişnuite din era industrială. În acest moment, Internetul nu este mai mult decât un sistem exotic de livrare prin cataloage. Virtual Vineyards, de exemplu, unul dintre primii comercianţi cibernetici, vinde pur şi simplu vin pe o pagină de pe World Wide Web. Astfel de tranzacţii nu sunt încă direct subversive faţă de vechile instituţii. Ele folosesc monedă industrială şi au loc în jurisdicţii identificabile. Aceste utilizări ale internetului au un impact megapolitic redus.
2. O etapă intermediară a comerţului pe internet va folosi tehnologia informaţiei în moduri care ar fi fost imposibile în era industrială, cum ar fi contabilitatea la distanţă sau diagnosticul medical. Mai multe exemple ale acestor noi aplicaţii ale puterii

de calcul avansate sunt prezentate mai jos.
A doua etapă a comerţului online va funcţiona în continuare în cadrul vechiului cadru instituţional, folosind monede naţionale şi supunându-se jurisdicţiei statelor-naţiune.
Comercianţii care utilizează internetul pentru vânzări nu îl vor folosi încă pentru a-şi înregistra profiturile, ci doar pentru a obţine venituri. Aceste profituri realizate din tranzacţiile pe internet vor fi în continuare supuse impozitării.
3. O etapă mai avansată va marca tranziţia către un comerţ cibernetic autentic. Nu numai că tranzacţiile vor avea loc pe internet, ci vor migra şi în afara jurisdicţiei statelor-naţiune. Plăţile vor fi efectuate în monedă digitală. Profiturile vor fi înregistrate în bănci cibernetice. Investiţiile vor fi făcute în case de brokeraj cibernetic. Multe tranzacţii nu vor fi supuse impozitării. În această etapă, comerţul cibernetic va începe să aibă consecinţe megapolitice semnificative, de tipul celor pe care le-am subliniat deja. Puterile guvernelor asupra domeniilor tradiţionale ale economiei vor fi transformate de noua logică a internetului. Puterea de reglementare extrateritorială se va prăbuşi. Jurisdicţiile vor fi descentralizate. Structura firmelor se va schimba, la fel şi natura muncii şi a ocupării forţei de muncă.
Această schiţă a etapelor Revoluţiei Informaţionale este doar cea mai simplă schiţă a ceea ce ar putea fi cea mai amplă transformare economică de până acum.

GLOBALIZAREA COMERŢULUI

În Era Informaţiei, majoritatea avantajelor jurisdicţionale actuale vor fi erodate rapid de tehnologie. Vor apărea noi tipuri de avantaje. Scăderea costurilor comunicaţiilor a redus deja nevoia de proximitate ca o condiţie necesară pentru desfăşurarea afacerilor. În 1946, era posibil din punct de vedere tehnic pentru un investitor din Londra să plaseze o comandă la un broker din New York. Dar doar cea mai mare şi cea mai convingătoare tranzacţie ar fi justificat acest lucru: un apel telefonic de trei minute între New York şi Londra costa 650 de dolari. Astăzi, costă 0,91 dolari. Preţul unui apel telefonic intercontinental a scăzut cu peste 99% în jumătate de secol.

Comunicare convergentă

În curând, diferenţa dintre chat-ul intercontinental şi un apel local ar putea fi minimă.

La fel pot fi şi diferenţele dintre telefon, computer şi televizor. Toate vor fi dispozitive de comunicaţii interactive, mai uşor de distins din motive ergonomice decât funcţionale. Veţi putea purta o conversaţie vocală pe internet folosind microfoanele şi difuzoarele de pe computerul personal. Sau veţi putea viziona un film. Veţi putea răspunde la televizor şi comunica cantităţi uriaşe de date prin reţeaua oferită de televiziune. Pe măsură ce distincţia din era industrială dintre diverse forme de comunicare se estompează şi costurile scad, tot mai multe servicii vă vor factura în funcţie de ora de utilizare, mai degrabă decât în funcţie de destinaţia mesajelor dumneavoastră. Conversaţia sau transmiterea de date oriunde în lume va costa puţin mai mult decât costa un apel local în majoritatea jurisdicţiilor în 1985.

Internet fără fir

Sateliţii pe orbită joasă şi alte abordari ale tehnologiei wireless vor transmite semnale direct către un pager din buzunar, un computer portabil sau o staţie de lucru, fără a include un sistem local de telefonie sau cu un sistem de cablu TV.

Pe scurt, internetul va fi fara fir. Primii paşi în această direcţie vor fi cu siguranţă întârziaţi din cauza vitezei relativ lente de transmitere a datelor în mediile wireless timpurii şi a dificultăţilor de a „auzi" semnalele slabe transmise de la dispozitivele abonaţilor, dintre care unele vor fi mobile şi alimentate cu baterii. Cu toate acestea, probleme tehnice vor fi rezolvate pe măsură ce lăţimea de bandă creşte.

Afaceri fără frontiere

Extinderea continuă a puterii de calcul va duce la o tehnologie cu o compresie mai bună, accelerând fluxul de date. Adoptarea pe scară largă a algoritmilor de criptare cu cheie publică/privată existenţi va permite furnizorilor, cum ar fi sistemele prin satelit, să încorporeze funcţia de facturare în serviciu, reducând costurile. Simultan cu serviciul, furnizorii vor putea debita conturile încărcate pe computerele personale în acelaşi mod în care France Telecom debitează „cardurile inteligente" folosite în cabinele telefonice din Paris.

Telefonul tău devine o bancă

Diferenţa este că, în viitorul apropiat, vei putea primi credite în contul tău prin tot felul de tranzacţii şi vei putea lua cu tine cabina telefonică.

PC-ul tău va fi sucursala băncii tale şi a agenţiei de brokeraj valutar global, precum şi echivalentul chioşcului din Paris de unde îţi cumperi cartela telefonică anonimă.
Şi, la fel ca si telefoanele publice cu card inteligent, care sunt inutile pentru hoţi dacă sunt sparte cu o rangă, computerul tău ar putea fi jefuit doar de cineva capabil să spargă sau să manipuleze un cod informatic sofisticat. Asta ar exclude mulţi huligani capabili să manipuleze o rangă. Cu o criptare adecvată, nimic din computerul tău nu ar putea fi descifrat sau utilizat ilegal.
Până la începutul mileniului, veţi putea face tranzacţii comerciale aproape oriunde la nord de Antarctica. Oriunde este disponibil un telefon celular cu fir sau digital.
Oriunde sunt utilizate sisteme interactive de televiziune prin cablu. Oriunde un satelit este deasupra capului sau există alte sisteme de transmisie wireless. Veţi putea vorbi, transmite date şi călători prin realitatea virtuală peste graniţe după bunul plac. Numerele de telefon care identifică locaţia vorbitorului prin prefixe vor fi probabil înlocuite de numere de acces universal, care vor ajunge la partea cu care doriţi să comunicaţi oriunde pe planetă.
Fiţi martori la Iridium.

Înțelegerea limbii chineze

Nu numai că veţi putea vorbi şi trimite un fax. În timp, veţi putea scurta un proces de învăţare de mai mulţi ani şi conversa în chineză cu un maistru de fabrică din Shanghai. Nu va mai conta atât de mult că nu vorbiţi limba sau dialectul lui.
Cuvintele lui pot fi în chineză, dar le veţi auzi traduse aproximativ în engleză. El vă va auzi conversaţia în chineză. În timp, capacitatea de a utiliza traducerea instantanee va creşte semnificativ concurența în regiunile în care obstacolele legate de limbă şi idiomuri au fost până acum semnificative. Când se va întâmpla acest lucru, va conta puţin sau deloc dacă guvernul chinez nu doreşte ca decizia să fie luată.

Media personalizată

Pe măsură ce lumea se apropie, veţi avea o oportunitate mai mare decât oricând în istorie de a vă personaliza locul în ea. Chiar şi informaţiile pe care le primiţi în mod regulat din mass-media vor fi informaţii la alegerea dumneavoastră.
Mass-media va deveni media individualizată. Dacă sunteţi interesat de şah mai presus de orice sau sunteţi un pasionat de

crescator de pisici, veţi putea programa ştirile de seară pentru a prezenta informaţii importante pentru dumneavoastră despre pisici sau şah. Nu veţi mai fi la mila lui Dan Rather sau a BBC-ului pentru ştirile care ajung la dumneavoastră. Veţi putea selecta ştiri compilate şi editate conform instrucţiunilor dumneavoastră.

De la producţia de masă la producţie personalizată

Dacă ştirile sunt slabe, puteţi accesa un catalog virtual pe World Wide Web. Dacă vedeţi o pereche de pantaloni care nu vi se potrivesc,ii puteţi ajusta atunci când plasaţi comanda. Aceastia vor fi croiti la comandă şi adaptati corpului dvs. de către roboţi din Malaezia, din fotografii scanate în computerul dvs şi transmise prin internet.

Brokeraj cibernetic

Veţi putea utiliza banii digitali pentru a face investiţii, precum şi pentru a plăti pentru servicii şi produse. Dacă locuiţi într-o jurisdicţie precum Statele Unite, care reglementează puternic opţiunile dvs. de investiţii, puteţi alege să vă inregistrati activităţile într-o jurisdicţie care vă permite libertatea de a urmări o gamă completă de opţiuni de investiţii.

Indiferent dacă locuiţi în Cleveland sau Belo Horizonte, vă puteţi desfăşura activitatea de investiţii în Bermuda, Insulele Cayman, Rio de Janeiro sau Buenos Aires.

Oriunde v-aţi afla, utilizarea resurselor digitale se va extinde pe măsură ce economia cibernetică evoluează. Veţi putea folosi sisteme expert pentru a vă ajuta să selectaţi investiţiile şi contabili digitali şi pentru a monitoriza progresul activelor dvs. în timp real.

Cultură virtuală

Când nu revizuiţi ratele de profit şi pierdere, puteţi face o vizită virtuală la Muzeul Luvru. Călătoria dvs. probabil va necesita să plătiţi o redevenţă echivalentă cu o treime de penny către Bill Gates sau cuiva cu aceeaşi viziune care a achiziţionat drepturile de realitate virtuală pentru a vizita muzeul. În timp ce vă întrebaţi dacă Mona Lisa a avut probleme cu dinţii, computerul dvs. ar putea descărca traducerea lui S. I. Hsiung a romanului „Idila din camera de vest”.

În momentele alese de dvs., sistemul dvs. personal de comunicaţii va citi textul cu voce tare, ca un bard din vechime. Programele multitasking vă vor permite să efectuaţi mai multe funcţii simultan.

Căutarea Jurisdicţiilor pe Internet

Dacă vă inspiră doza de clasici, puteţi organiza o corporaţie virtuală pentru a comercializa producţii dramatice din literatură celebră pentru vizionare prin intermediul unui ecran retinian tridimensional. În loc să fie proiectate în aer, imaginile vor fi proiectate direct pe retinele spectatorilor cu lasere de energie redusă care fluctuează de cincizeci de mii de ori pe secundă. Această tehnologie, deja în curs de dezvoltare de către Micro Vision din Seattle, Washington, va permite multor persoane care sunt nevăzătoare să vadă. Înainte de a întreprinde proiectul, aţi putea instrui asistentul dvs. digital să analizeze ofertele contractuale actuale de protecţie pentru unităţi de producţie din Malaezia, China, Peru, Brazilia şi Republica Cehă.
Când alegeţi o locaţie, veţi putea înfiinţa compania dvs. într-o oră în Bahamas, prin amabilitatea St. George's Trust Company. Instrucţiunile dvs. vor plasa toate activele lichide ale companiei într-un cont virtual al unei banci digitală care are sediul simultan în Newfoundland, Insulele Cayman, Uruguay, Argentina şi Liechtenstein. Dacă oricare dintre jurisdicţii încearcă să retragă autoritatea de operare sau să confişte activele deponenţilor,activele vor fi transferate automat către o altă jurisdicţie cu viteza luminii.

AVANSURI CALITATIVE

Multe dintre tranzacţiile pe care în curând le veţi putea efectua în spaţiul cibernetic ar fi fost imposibile în Era Industrială, şi nu doar pentru că traverseaza o barieră lingvistică. A-ţi trimite asistenţii digitali să localizeze articole netraduse publicate în reviste ştiinţifice maghiare este calitativ diferit de a vorbi cu un bibliotecar. A asista la un tutorial Oxford de la o distanţă de opt mii de kilometri nu este acelaşi lucru cu a urma tutorialul atunci când dormi la mai puţin de şase kilometri de Carfax. Şi a juca la ruletă la Hotel de Paris, Monte Carlo, este o experienţă nouă atunci când o poţi face prin intermediul realităţii virtuale de la o petrecere din Punte del Este, Uruguay.

O cibervizită la cibermedic

În scurt timp, mai repede decât cred mulţi experţi acum că este posibil, activităţile vor migra în cibereconomia care combină tehnologiile în moduri inovatoare pentru a transcende tirania spatiului şi instituţiile învechite ale economiei industriale. Într-o zi curând, dacă aveţi dureri de stomac, veţi putea consulta un doctor digital,un sistem expert cu cunoştinţe enciclopedice

despre simptome, afecţiuni şi tratament. Acesta va accesa istoricul dumneavoastră medical în formă criptată, vă va întreba dacă durerea apare după masă sau înainte de masă. Indiferent dacă este intensă sau surdă, persistentă sau episodică. Oricare ar fi întrebările pe care le pun medicii, doctorul digital o va face si el. Acesta poate stabili că aţi băut prea mult vin sau nu. Puteţi fi îndrumat către un specialist cibernetic. Dacă aveţi nevoie de o operaţie, un chirurg cibernetic din Bermuda poate efectua operaţia de la distanţă cu ajutorul unui echipament specializat care efectuează micro-incizii.

Prelucrarea informaţiilor despre sanatate

Poate suna a science fiction. Dar multe dintre componentele ciberchirurgiei sunt deja functionale. Altele vor fi funcţionale până când veţi citi această carte.

General Electric a introdus un nou aparat de tratament prin rezonanţă magnetică (RMN) în cincisprezece spitale din întreaga lume. Se aşteaptă ca aparatul să aibă o fază de cercetare şi dezvoltare de trei ani, dar după aceea este probabil să se răspândească rapid şi să devină o normă de diagnostic pentru multe tipuri de intervenţii chirurgicale. Este un exemplu bun, al modului în care tehnologia schimbă societatea.

Cei mai mulţi dintre noi suntem familiarizaţi cu aparatele de imagistică prin rezonanţă magnetică (RMN), în care tehnicile de rezonanţă magnetică sunt utilizate pentru a oferi medicilor imagini ale ţesuturilor moi în scopuri de diagnoza. Acestea oferă imagini mai bune ale ţesuturilor moi decât razele X sau ultrasunetele şi au devenit o parte esenţială a tehnicilor de diagnostic moderne, în special în cazul cancerelor. Cu toate acestea, acestea au două limitări semnificativeîn prezent. Tubul nu permite accesul liber la pacient; aparatele au o putere limitată.

Ciberchirurgie

General Electric a reproiectat aparatele de rezonanţă magnetică astfel încât acestea să poată fi utilizate atât pentru tratament, cât şi pentru diagnosticare. Puterea a fost mărită de cinci ori. Tubul a fost, practic, tăiat în două, astfel încât pacientul va sta întins între două unităţi în formă de cilindru, în loc să fie complet închis. În loc să ia o imagine şi apoi să efectueze o intervenţie chirurgicală în lumina acelei imagini, chirurgul va putea vedea in timp real

ceea ce face. RMN-ul va fi combinat cu chirurgie neinvazivă, sau mai puţin invazivă, folosind microtehnici. În loc să fie nevoit să facă incizii mari cu bisturie, chirurgul va face microincizii cu sonde şi va putea vedea ceea ce dezvăluie sondele în timp ce operează. El va efectua operaţia privind ecranul în loc să privească direct corpul. În principiu, sondele vor fi operabile de la distanţă. Acestea vor putea distruge tumorile cu laser sau dispozitive criogenice - de încălzire sau congelare - de mare precizie.
Acest lucru va permite operaţii care acum sunt imposibile, în special în neurochirurgie, unde tumorile se află adesea foarte aproape de părţi vitale ale creierului. De asemenea, va permite operaţii repetate, atunci când trauma operaţiei chirurgicale tradiţionale nu poate fi repetată fără daune majore.
Unii cercetători cred că utilizarea bisturiului in chirurgia ţesuturilor moi ar putea fi considerat din nou o relicvă până în 2010. Multă frică şi o mare parte din şoc vor dispărea din chirurgie dacă acest lucru este adevărat. Evident, aceasta este o veste foarte bună pentru pacient. Operaţiile care acum durează ore întregi şi trebuie urmate de zile sau săptămâni în spital, vor dura doar o jumătate de oră şi este posibil să nu necesite deloc spitalizare.Si intr-adevăr, chirurgul şi pacientul s-ar putea să nu fie niciodată în aceeaşi cameră. Dar ce va face acest lucru spitalelor şi chirurgilor?

Mai puţini microchirurgi vor face mai mult

Va exista o revoluţie în chirurgie. În formare, o treime dintre tinerii chirurgi nu au reuşit să dobândească abilităţile necesare pentru microchirurgie. O treime sunt nu sunt capabili să o facă,
iar o treime devin excelenţi. Proporţii similare se găsesc în cursurile de conversie pentru chirurgii seniori. Mai puţini chirurgi vor putea efectua mai multe operaţii într-un timp mai scurt. Este probabil ca asiguratorii de sănătate şi persoanele care solicită intervenţii chirurgicale să insiste asupra statisticilor privind rezultatele fiecarui chirurg, care vor varia destul de mult.
Pacienţii vor dori să meargă la chirurgii care au cele mai bune rezultate, în special dacă afecţiunile lor le pun viaţa în pericol. În unele cazuri, cei mai buni chirurgi pot opera de la distanţă. Aceştia pot efectua întreaga operaţie dintr-o altă jurisdicţie unde taxele sunt mai mici şi instanţele nu onorează cererile de malpraxis exorbitante.

Avocaţi digitali

Înainte de a accepta să efectueze o operaţie, chirurgul calificat va apela probabil la un avocat digital pentru a redacta un contract rapid care specifică şi limitează răspunderea pe baza dimensiunii şi caracteristicilor tumorii dezvăluite în imaginile afişate de aparatul de rezonanţă magnetică. Avocaţii digitali vor fi sisteme de recuperare a informaţiilor care automatizează selecţia prevederilor contractuale, utilizând procese de inteligenţă artificială cum ar fi reţelele neuronale pentru a personaliza contractele private pentru a îndeplini condiţiile juridice transnaţionale. Participanţii la majoritatea tranzacţiilor de mare valoare sau importante nu numai că vor căuta parteneri potriviţi cu care să desfăşoare o afacere; vor căuta şi un domiciliu potrivit pentru tranzacţiile lor.

Consultaţia de urgenţă

Pentru a continua exemplul chirurgiei cibernetice, tehnologia Erei Informaţiei va pune un accent pe cele mai înalte competenţe în chirurgie, aşa cum se va întâmpla în aproape orice tendinta. Pacienţii au fost dispuşi să plătească un astfel de premiu atâta timp cât au existat bisturiile. Dar limitele informaţiilor şi dificultatea de a căuta chirurgi în cazurile de urgenţă din orice locaţie dată au făcut ca piaţa chirurgiei să fie una foarte imperfectă. Va fi mai puţin imperfectă în Era Informaţiei. Un pacient care se confruntă cu nevoia unei operaţii în douăzeci şi patru de ore sau poate chiar patruzeci şi cinci de minute, ar putea desemna asistenţi digitali pentru a localiza cei mai buni zece chirurgi din întreaga lume disponibili pentru a efectua o astfel de sarcină de la distanţă, a le revizui ratele de succes în cazuri similare şi a solicita oferte pentru acestia in particular de la asistenţii digitali corespunzători. Toate acestea ar putea fi analizate în câteva momente. În consecinţă,primii 10% dintre chirurgi vor avea o cotă mult mai mare pe piaţa globală a chirurgiei. Aparatul RMN, plus tehnicile de microchirurgie, vor creşte randamentul muncii lor. Chirurgii cu mai puţine abilităţi se vor concentra pe pieţele locale reziduale.

Acest exemplu de viaţă şi de moarte ajută la sugerarea unora dintre consecinţele revoluţionare ale eliberării economiilor de tirania spatiului. Cineva ar putea obiecta că aparatul MRT al General Electric nu a fost menit să fie utilizat la distanţă. Poate, dar acest lucru ratează rationamentul. Acesta sau alte echipamente similare vor putea fi curând folosite global. Când operaţiile vor fi efectuate mai bine de chirurgii care urmăresc un ecran decât de cei care

privesc direct pacientul, va conta mai puţin decât presupunem acum unde se află chirurgul şi ecranul său. Un număr tot mai mare de servicii sunt destinate să fie reconfigurate pentru a reflecta faptul că tehnologia informaţiei permite persoanelor de oriunde să interacţioneze chiar şi într-o chestiune atât de delicată precum chirurgia.
În activităţile care necesită echipamente mai puţin precise şi implică riscuri mai mici de eşec, cibereconomia va prospera şi mai rapid.
„Politica financiară a statului asistentei sociale impune ca proprietarii de avere să nu aibă nici o modalitate de a o proteja.”
—ALAN GREENSPAN

DEVALUAREA CONTRAGERII

În aproape fiecare domeniu competitiv, inclusiv în cea mai mare parte a activităţii de investiţii de trilioane de dolari din lume, migrarea tranzacţiilor în spaţiul digital va fi condusă de o presiune aproape hidraulică - imboldul de a evita impozitarea prădătoare, inclusiv impozitul pe care inflaţia îl impune tuturor celor care îşi acumuleaza averea într-o monedă naţională.

Evadarea din taxele de protecţie impuse stat

Nu trebuie să vă gândiţi mult la megapolitica erei informaţiei pentru a vă da seama că exploatarea impusa prin impozite şi inflaţia de tipul celei impuse de către cele mai bogate ţări industrializate asupra cetăţenilor lor vor fi total necompetitive pe noua frontieră a spaţiului cibernetic. La scurt timp după trecerea in noul mileniu, oricine plăteşte impozite pe venit la ratele impuse în prezent va face acest lucru din proprie voinţă. După cum a subliniat Frederic C. Lane, istoria arată că pe „zonele de mars şi in apele internationale, unde nimeni nu deţinea un monopol durabil în folosirea violenţei, negustorii evitau plata unor taxe care erau atât de mari încât protecţia putea fi obţinută mai ieftin prin alte mijloace.”(11)
Economia cibernetică oferă exact o astfel de alternativă. Nici un guvern nu va putea să o monopolizeze. Iar tehnologiile informaţionale pe care le cuprinde vor oferi o protecţie mai ieftină şi mai eficientă pentru activele financiare decât a oferit vreodată motivatia majoritatii guvernelor .

Magia neagră a dobânzii compuse

Reţineţi că fiecare 5.000 de dolari din plăţile anuale de impozite plătite pe parcursul a patruzeci de ani vă reduce averea netă

cu 2,2 milioane de dolari, presupunând că aţi putea obţine doar un randament de 10% la capitalul dumneavoastră. La o cota de 20%, pierderea compusă creşte la aproximativ 44 de milioane de dolari. Pentru persoanele cu venituri mari dintr-o ţară cu impozite mari, pierderile cumulative din terorismul fiscal pe parcursul vieţii sunt uimitoare. Cei mai mulţi vor pierde mai mult decât au avut vreodată.

Acest lucru pare imposibil, dar matematica este clară. Este ceva ce poţi confirma singur cu un calculator de buzunar. Primii 1% dintre contribuabili din Statele Unite plătesc în medie peste 125.000 de dolari impozite federale pe venit anual. Pentru o fracţiune din această sumă, 45.000 de dolari pe an, cineva ar fi binevenit să trăiască în cadrul unui tratat fiscal privat în Elveţia şi să se bucure de legea şi ordinea oferite de ceea ce este probabil cel mai onest sistem poliţienesc şi judiciar din lume. Din această perspectivă, cei 80.000 de dolari suplimentari pe an de impozit pe venit plătiţi peste acest nivel generos ar putea fi clasificaţi drept tribut sau jaf. Patruzeci şi cinci de mii de dolari reprezintă cu siguranţă o plată substanţială pentru menţinerea legii şi ordinii, având în vedere că protecţia poliţiei este menită să fie un bun public. În teorie, bunurile publice pot fi extinse la utilizatori suplimentari la un cost marginal apropiat de zero. Elveţienii s-ar bucura să plătiti un impozit fix negociat de 45.000 de dolari (50.000 de franci elveţieni) pe an, deoarece obţin un profit anual de 45.000 de dolari pentru fiecare milionar înscris in jurisdictie.

Comparativ cu alternativa elveţiană, pierderile pe durata vieţii din plata impozitului federal pe venit la cotele americane ar fi de 705 milioane de dolari pentru un investitor care ar putea avea o rată medie de rentabilitate de 20%. Dar nu uitaţi, aceasta presupune o plată anuală de impozite de 45.000 de dolari. Comparativ cu un paradis fiscal precum Bermuda, unde impozitul pe venit este zero, pierderea pe durata vieţii din plata impozitelor la cotele americane ar fi de aproximativ 1,1 miliarde de dolari.

Aţi putea obiecta că un randament anual de 20% reprezintă o rată ridicată a randamentului. Fără îndoială, aţi avea dreptate. Dar, având în vedere creşterea uimitoare din Asia din ultimele decenii, mulţi investitori din lume au obţinut acest lucru şi chiar mai mult.

Rata compusă a rentabilităţii în domeniul imobiliar din Hong Kong

din 1950 a fost de peste 20% pe an. Chiar şi unele economii mai puţin cunoscute pentru creştere au oferit oportunităţi uşoare pentru profituri mari. Aţi fi putut realiza un randament real mediu de peste 30% anual la depozite în dolari americani în băncile paraguayene în ultimele trei decenii. Randamentele mari ale investiţiilor sunt mai uşor de realizat în unele locuri decât în altele, dar investitorii pricepuţi pot cu siguranţă obţine profituri de 20% sau mai mult în anii buni, chiar dacă acestea nu se compară în mod constant cu performanţele lui George Soros sau Warren Buffet.
Evident, cu cât rata de rentabilitate pe care aţi putea-o obţine din capitalul dumneavoastră este mai mare,cu atât sunt mai mari costurile de oportunitate impuse de impozitele pe venituri şi câştigurile de capital.
Însă concluzia este că pierderea este uriaşă, mai mare decât suma totală a averii pe care aţi putea-o acumula vreodată, nu depinde de capabilitatea dumneavoastră de a obţine rate de rentabilitate fanteziste. Unele fonduri mutuale care operează în Statele Unite au înregistrat câştiguri medii anuale de peste 10% timp de mai mult de o jumătate de secol. Dacă v-ati descurca mai bine de aceasta medie şi vă număraţi printre cei 1% dintre americanii cu venituri mari, atunci averea dumneavoastră netă este redusă cu peste 33 de milioane de dolari doar din impozitul pe venit pe care îl plătiţi in peste 45.000 de dolari anual.
Comparativ cu o jurisdicţie fără impozit pe venit, pierderea este de 55 de milioane de dolari.

55 de dolari în loc de 55 de milioane de dolari

Dacă presupunerile economiştilor de maximizare a profitului sunt corecte, aşa cum credem noi că sunt în general, una dintre cele mai sigure predicţii pe care le-aţi putea face este că majoritatea oamenilor ar acţiona pentru a salva 55 de milioane de dolari dacă ar putea. Aceasta este predicţia noastră. Când magia neagră a dobânzii compuse va deveni mai clară în mintea oamenilor de succes din ţările cu impozite mari, aceştia vor începe să aleaga cu seriozitate între jurisdicţii, aşa cum hotarasc la cumpararea unui automobil sau a unei poliţe de asigurare.
Dacă vă îndoiţi, opriţi pur şi simplu oamenii la întâmplare pe străzile din New York sau Toronto şi întrebaţi-i dacă s-ar muta în Bermuda pentru 55 de milioane de dolari.
Raspunsul vine de la sine. Dilema pe care o ridică aminteşte

de cea pe care şi-o imagina Mark Twain în timp ce decidea dacă ar prefera să petreacă noaptea cu Lillian Russell complet goală sau cu generalul Grant în uniformă de gală. Nu a deliberat asupra raspunsului mult timp. Locuitorii statelor prospere, în special cei din Statelor Unite, pot fi mai lenţi în intelegere, dar numai pentru că nu sunt încă conştienţi de alegerea cu care se confruntă. La momentul potrivit, vor fi. Dumneavoastră sau oricine este motivat de dorinţa de a trăi o viaţă mai bună veţi vedea atracţia reducerii pierderilor pe care le suferiţi din cauza impozitării prădătoare. Trebuie doar să vă depuneţi tranzacţiile în spaţiul cibernetic. Acest lucru va fi, desigur, ilegal în multe jurisdicţii. Dar legile vechi rareori pot rezista noilor tehnologii. În anii 1980, în Statele Unite era ilegal să trimiţi un mesaj fax.

Poşta SUA considera faxurile drept corespondenţă de primă clasă, asupra căreia Poşta SUA revendica un monopol antic. A fost emis un edict în acest sens reiterând cerinţa ca toate transmisiile prin fax să fie direcţionate către cel mai apropiat oficiu poştal pentru a fi livrate împreună cu poşta obişnuită. După miliarde de mesaje fax, nu este clar dacă cineva a mai respectat vreodată această lege. Dacă a facut-o a fost doar aleatoriu.

Avantajele operării în economia cibernetică emergentă sunt chiar mai convingătoare decât evitarea oficiului poştal în trimiterea unui fax.

Adoptarea pe scară largă a tehnologiilor de criptare cu cheie publică/cheie privată va permite în curând desfăşurarea multor activităţi economice in orice emisfera doriţi. După cum a scris James Bennet, editor tehnologic al Strategic Investment:

Aplicarea legilor şi în special a codurilor fiscale a devenit puternic dependentă de supravegherea comunicaţiilor şi tranzacţiilor. Odată ce următorii paşi logici vor fi făcuţi şi locaţiile bancare offshore vor oferi servicii de comunicare prin poştă electronică criptată cu RSA hard, utilizând numere de cont derivate din sisteme cu cheie publică, tranzacţiile financiare vor fi aproape imposibil de monitorizat la bancă sau în comunicaţii. Chiar dacă autorităţile fiscale ar planta o cârtiţă în banca offshore sau ar sparge înregistrările bancare, nu ar putea identifica deponenţii!

Într-o măsură care nu a fost niciodată posibilă până acum, indivizii vor putea determina unde să îşi stabilească activităţile economice şi cât impozit pe venit preferă să plătească.

Multe tranzacţii din Era Informaţiei nu vor trebui să fie arondate în nici o suveranitate teritorială. Investitorii se vor indrepta din ce în ce mai mult spre locuri precum Bermuda, Insulele Cayman, Uruguay sau jurisdicţii similare care nu impun impozite pe venit sau alte sarcini tranzacţionale costisitoare asupra comerţului.

De la monopol la concurenţă

Guvernele s-au obişnuit să impună „servicii de protecţie" care sunt, după cum spunea Frederic C. Lane, „de calitate slabă şi scandalos de scumpe".(12)

Acest obicei de a percepe mult mai mult decât merită de fapt serviciile guvernamentale s-a dezvoltat de-a lungul secolelor de monopol. Taxele erau crescute fără milă pentru oricine părea capabil să plătească, tocmai pentru că guvernele aveau un monopol sau ceva similar asupra coerciţiei. Această tradiţie a monopolului se va ciocni într-un mod profund cu noile posibilităţi megapolitice ale comerţului cibernetic.

Criptarea va facilita protejarea tranzacţiilor în spaţiul cibernetic. Costul unui program software de criptare eficient, precum PGP, este mai mic decât comisionul perceput de un broker cu servicii complete pentru o tranzacţie de o sută de acţiuni. Cu toate acestea, va face aproape orice tranzacţie invizibilă şi impermeabilă pentru guverne şi hoţi timp de mulţi ani de acum încolo. Noua tehnologie a erei informaţiei va proteja eficient activele cibernetice la un cost extrem de mic. Pentru 55 de dolari, în loc de 55 de milioane de dolari,participanţii la economia cibernetică se vor bucura de o protecţie reală mai bună a activelor lor decât cea de care se bucurau în era industrială sau în orice moment anterior din istorie. Algoritmii de criptare uşor de utilizat şi capacitatea de a căuta tranzacţii între jurisdictii terestre vor oferi o protecţie eficientă împotriva celei mai mari surse de jaf, statele-naţiune însele. Aceasta nu înseamnă că guvernele teritoriale vor fi complet depăşite.Acestea vor putea în continuare să exploateze vulnerabilităţile la vătămări personale pentru a extrage impozite pe cap de locuitor sau poate chiar să solicite răscumpărare direct persoanelor bogate. De asemenea, vor putea să impună colectarea impozitelor pe consum. Totuşi, protecţia, cel mai important serviciu oferit de guverne, va fi plasată pe o bază mai competitivă. O parte mai mică din costul pe care oamenii productivi îl plătesc pentru

protecţie va fi disponibilă pentru a fi confiscată şi realocată de către autorităţile politice. Inovaţiile tehnologice vor plasa o parte tot mai mare din bogăţia lumii în afara accesului guvernelor. Acest lucru va reduce riscurile comerciale, reducând drastic, în cuvintele istoricei Janet Abu-Lughod, „proporţia tuturor costurilor" care altfel ar fi trebuit să fie „alocată taxelor de tranzit, tributului sau simplei extorcări".

A fost rar în istorie să găsim guverne cu adevărat constrânse de concurenţă. În puţinele dăţi când s-a întâmplat ceva de genul acesta, guvernele erau slabe, iar tehnologiile erau similare între jurisdicţii. După cum a sugerat Lane, principalul factor care afectează profitabilitatea în astfel de condiţii tinde să fie diferenţa dintre costurile de protecţie plătite de diferiţi antreprenori. Negustorul medieval care trebuia să plătească douăzeci de taxe pentru a-şi aduce mărfurile pe piaţă nu putea concura cu un negustor care trebuia să plătească doar patru taxe pentru a livra aceleaşi mărfuri clientului. Condiţii similare sunt destinate să revină odată cu Era Informaţiei. Profitabilitatea va fi din nou determinată nu atât de avantajul tehnologic, cât de succesul dumneavoastră în minimizarea costurilor pe care sunteţi obligat să le plătiţi pentru protecţia oferita de stat.

Această nouă dinamică economică contrazice direct dorinţa guvernului, rămasă din era industrială, de a impune preţuri de monopol pentru serviciile sale de protecţie.

Dar, fie că ne place sau nu, vechiul sistem va esua în noul mediu competitiv al erei informaţiei. Orice guvern care insistă să-şi împovăreze cetăţenii cu taxe mari pe care concurenţii nu le plătesc,va asigura doar gravitatia profiturile şi bogăţiei în altă parte. Prin urmare,eşecul statelor prospere mature de a reduce taxele pe termen lung va fi auto-corectabil. Guvernele care impozitează prea mult vor transforma pur şi simplu jurisdictia aflata în puterea lor într-o răspundere falimentară.

„... aşa cum regele, prin prerogativa sa, poate face bani din orice activitate doreşte, şi poate stabili standardul acestora, tot aşa poate schimba banii în substanţă şi utilitate şi le poate spori sau devaloriza valoarea sau îi poate condamna şi anula complet,..."

—DINTR-O DECIZIE A CURŢII JUDEŢALE ENGLEZE, 1604

MOARTEA ELITELOR

Guvernele nu numai că îşi vor pierde puterea de a impozita multe

forme de venit şi capital; ele sunt, de asemenea, destinate să îşi piardă puterea de constrângere asupra banilor. În trecut, tranziţiile megapolitice au fost asociate cu schimbări în caracterul banilor.
• Introducerea monedei a contribuit la lansarea ciclului de cinci sute de ani de expansiune în economia antică, care a culminat cu naşterea lui Hristos şi cele mai scăzute rate ale dobânzii înainte de perioada modernă.
• Apariţia Evului Mediu a coincis cu închiderea virtuală a monetăriilor.În timp ce monedele romane au continuat să circule, cantităţile de bani au scăzut odată cu comerţul într-o spirală descendentă care le-a restabilit valoarea.
• Revoluţia feudală a coincis cu o reintroducere a banilor, monedelor,cambiilor şi a altor moduri pentru soluţionarea tranzacţiilor comerciale. În special, o creştere a producţiei europene de argint din noile mine de la Rammelsberg, Germania, a facilitat o creştere a circulaţiei monedelor care a contribuit la lubrifierea comerţului.
• Cea mai mare revoluţie în domeniul banilor dinaintea erei informaţiei a venit odată cu apariţia industrialismului. Statul modern timpuriu şi-a consolidat puterea în Revoluţia Prafului de Puşcă. Pe măsură ce controlul său a crescut, statul şi-a afirmat puterea asupra banilor şi a ajuns să se bazeze în mare măsură pe tehnologia emblematică a industrialismului, tiparul. Primul instrument al producţiei de masă, tiparul, a fost utilizat pe scară largă de guverne în perioada modernă pentru a produce în masă bani de hârtie. Banii de hârtie sunt un produs distinct industrial. Ar fi fost impracticabil înainte de tipar să se dubleze chitanţe sau certificate care au devenit monedă de hârtie. Cu siguranţă, călugării din scriptoria nu şi-ar fi petrecut timpul desenând bancnote de cincizeci de lire. Banii de hârtie au contribuit, de asemenea, semnificativ la puterea statului, nu numai prin generarea de profituri din deprecierea monedei,ci şi prin oferirea statului a unei pârghii asupra cine putea acumula bogăţie. După cum a spus Abu-Lughod, „când banii de hârtie susţinuţi de stat au devenit moneda obligatorie,şansele de acumulare de capital în opoziţie cu sau independent de maşinăria statului au devenit dificile”.

CYBERCASH-UL

Acum, apariţia Erei Informaţiei implică o altă revoluţie în caracterul banilor. Pe măsură ce comerţul cibernetic începe, acesta

va duce inevitabil la monede digitale. Această nouă formă de bani va reseta şansele, reducând capacitatea statelor-naţiune ale lumii de a determina cine devine un Individ Suveran. O parte crucială a acestei schimbări va veni datorită efectului tehnologiei informaţiei în eliberarea deţinătorilor de bogăţii de exproprierea prin inflaţie. În curând, veţi plăti pentru aproape orice tranzacţie pe internet sau pe World Wide Web în momentul in care o plasaţi, folosind cybercash.

Această nouă formă digitală de bani este destinată să joace un rol esenţial în comerţul cibernetic. Va consta din secvenţe criptate de numere prime de sute de cifre. Unice, anonime şi verificabile, aceste sume vor găzdui cele mai mari tranzacţii. De asemenea, vor fi divizibile în cea mai mică fracţiune de valoare. Vor fi tranzacţionabile printr-o apăsare de tastă pe o piaţă angro de trilioane de dolari fără graniţe.

Comert fără dolari

Inevitabil, această nouă cibermonedă va fi denaţionalizată. Când indivizii suverani pot face tranzacţii transfrontaliere într-un tărâm fără realitate fizică, nu vor mai trebui să tolereze practica îndelungată a guvernelor de a degrada valoarea banilor lor prin inflaţie. De ce ar face-o? Controlul asupra banilor va migra din sălile puterii către piaţa globală. Orice individ sau firmă cu acces la spaţiul cibernetic va putea să renunţe cu uşurinţă la orice monedă care pare în pericol de depreciere. Spre deosebire de astăzi, nu va mai fi nevoie să se tranzacţioneze cu mijloace legale de plată. Într-adevăr, în tranzacţiile care se desfăşoară pe tot globul, va fi probabil ca cel puţin o parte la fiecare tranzacţie să se trezească tranzacţionând cu o monedă care nu este un mijloc legal de plată.

Dezavantajele reducerii trocului

Veţi putea tranzacţiona în orice mediu doriţi în cibereconomie. După cum a susţinut regretatul economistul F. A. Hayek, laureat al Premiului Nobel, „nu există o distincţie clară între bani şi opusul lor”. El a scris: „deşi de obicei presupunem că există o linie de distincţie clară între ceea ce poate fi considerat ca banii şi ceea ce nu , legea, în general, încearcă să facă o astfel de distincţie - în ceea ce priveşte efectele cauzale ale evenimentelor monetare, nu există o astfel de diferenţă clară. Ceea ce găsim este mai degrabă o secventa continua în care obiecte cu diferite grade de lichiditate sau cu valori care pot fluctua independent unele de altele, se contopesc unele cu

Altele în măsura în care funcţionează ca bani."(13). Banii digitali din reţelele globale de calculatoare vor face ca fiecare obiect din secventa de lichiditate al lui Hayek să fie mai lichid - cu excepţia hârtiilor emise de stat. O consecinţă va fi că trocul va deveni mult mai practic. Un număr tot mai mare de obiecte şi servicii vor fi oferite specific pentru alte obiecte şi servicii. Aceste tranzacţii potenţiale vor fi promovate pe scară largă în întreaga lume pe internet, ceea ce le va creşte lichiditatea în mod semnificativ. Unul dintre principalele dezavantaje ale trocului a fost întotdeauna dificultatea de a potrivi o cerere specifică cu o alta care avea exact acea ofertă şi căuta să dobândească pentru sine exact ceea ce prima îşi propunea să dea in schimb. Trocul primitiv s-a împiedicat de improbabilitatea descurajantă de a potrivi exact două părţi care doresc să facă schimb pe o piaţă locală. Numerarul a depăşit limitările trocului, iar avantajele sale vor continua să fie convingătoare în majoritatea tranzacţiilor. Dar creşterile vaste ale puterii de calcul şi globalizarea comerţului în spaţiul cibernetic reduc, de asemenea, dezavantajele trocului. Şansele de a găsi pe cineva cu dorinţe exact reciproce cu ale tale cresc dramatic atunci când poţi sorta instantaneu în întreaga lume, mai degrabă decât să apelezi doar la cei pe care i-ai putea întâlni local.

Falsificarea este exclusa

În timp ce banii de hârtie vor rămâne, fără îndoială, în circulaţie ca mijloc rezidual de schimb pentru cei săraci şi nepriceputi în utilizarea computerelor, banii pentru tranzacţii de mare valoare vor fi privatizaţi. Banii digitali nu vor mai fi denominaţi doar în jurisdictii naţionale asa cum se intampla cu banii de hârtie din perioada industrială. Probabil vor fi definiţi în grame sau uncii de aur, la fel de fin divizibili ca aurul în sine. Sau pot fi definiţi în termeni de alte depozite reale de valoare. Chiar şi acolo unde se utilizează diferite măsuri de stabilire a preţurilor sau anumite tranzacţii continuă să fie denominate în monede naţionale monede, banii cibernetici vor servi consumatorii mult mai bine decât au făcut-o vreodată banii statelor-natiune. Capacitatea de calcul care avansează rapid va diminua dificultăţile de ajustare a preţurilor la diverse medii de schimb până la punctul de dispariţie. Fiecare tranzacţie va implica transferul de secvenţe criptate de numere prime de sute de cifre. Spre deosebire de chitanţele de hârtie emise de guverne în timpul erei standardului aur,care

puteau fi duplicate după bunul plac, noul standard digital aur sau echivalentele sale de troc vor fi aproape imposibil de falsificat din motivul matematic fundamental ,imposibilitatea de a desluși produsul numerelor prime de sute de cifre. Toate chitanţele vor fi verificabile in mod unic.
Numele monedelor tradiţionale, precum „lira” şi „peso”, reflectă faptul că acestea au provenit ca măsuri de greutate a unor cantităţi specifice de metale preţioase. Lira sterlină era odată o liră de argint. Banii de hârtie în Occident au început ca chitanţe de depozit sau de depozit pentru cantităţi de metale preţioase. Guvernele care emiteau aceste chitanţe au descoperit curând că puteau tipări mult mai multe decât puteau răscumpăra de fapt cu oferta lor de lingouri. Acest lucru era uşor. Nici o persoană care deţinea un certificat de aur sau argint nu putea distinge nici o informaţie despre oferta reală de metale preţioase prin chitanţa sa. În afară de numerele de serie, toate chitanţele arătau la fel, fapt care a atras atât falsificatorii, cât şi politicienii şi bancherii care doreau să profite de pe urma umflării ofertei de bani.
Moneda cibernetică va fi aproape imposibil de falsificat în acest mod, oficial sau neoficial. Verificabilitatea chitanţelor digitale exclude acest instrument clasic de expropriere a bogăţiei prin inflaţie. Banii noi digitali ai Erei Informaţiei vor returna controlul asupra mijlocului de schimb, proprietarilor, care doresc să îi păstreze, mai degrabă decât statelor-naţiune care doresc să îi distrugă.

Costul tranzacţiei monedei „libere”

Utilizarea acestei noi monede digitale vă va elibera substanţial de puterea statului. Anterior, am menţionat recordul sumbru al statelor-naţiune ale lumii în menţinerea valorii monedelor lor în ultima jumătate de secol. Nici o monedă nu a suferit o pierdere mai redusa din cauza inflaţiei de la al Doilea Război Mondial încoace decât marca germană. Cu toate acestea, chiar şi aşa, 71% din valoarea sa a dispărut între 1 ianuarie 1949 şi sfârşitul lunii iunie 1995. Moneda de rezervă mondială din această perioadă, dolarul american, a pierdut 84% din valoare.(14) Aceasta este o măsură a bogăţiei pe care guvernele au expropriat-o exploatând monopolurile lor teritoriale asupra mijloacelor de plată legale.
Reţineţi că nu există o necesitate intrinsecă ca moneda să se deprecieze sau ca costul nominal al vieţii să crească în fiecare an.

Dimpotrivă. Provocarea tehnică a menţinerii puterii de cumpărare a economiilor este trivială. Puteţi vedea acest lucru doar prin analiza puterii de cumpărare pe termen lung a aurului. Între 1 ianuarie 1949 şi sfârşitul lunii iunie 1995, în timp ce cea mai bună dintre monedele naţionalizate a pierdut aproape trei sferturi din valoarea sa, puterea de cumpărare a aurului a crescut de fapt. După cum a documentat profesorul Roy W. Jastrom în cartea sa Constanta de Aur, aurul şi-a menţinut puterea de cumpărare, cu fluctuaţii minore, de când există înregistrări credibile ale preţurilor, încă din anul 1560 în cazul Angliei.

Monedele naţionale legate de aur şi-au menţinut, de asemenea, puterea de cumpărare atunci când exigenţele militare nu au fost presante. Valoarea lirei sterline a crescut, în loc să scadă, în timpul relativ paşnic al secolului al XIX-lea, chiar dacă moneda era doar slab legată de standardul aur. Noile condiţii mega-politice ale erei informaţiei fac posibilă o verigă mai puternica, decat cea a standardului aur,întărită pentru prima dată de resurse informaţionale şi de calcul mult îmbunătăţite în mâinile consumatorilor.

Ameninţarea pierderii rapide a întregii lor afaceri dacă nu reuşeau să îndeplinească aşteptările (abuzul oricarei organizaţii guvernamentală de oportunitatea de a stabili preţurile materiilor prime!) ar oferi o protecţie mult mai puternică decât oricare concepută împotriva unui monopol guvernamental.(19) —FRIEDRICH A. VON HAYEK

Privatizarea banilor

Friedrich von Hayek a susţinut în 1976 că utilizarea unor monede private competitive ar eradica inflaţia.(20)

Fără cerinţe de plată legală a banilor care să oblige acceptarea unei monede inflaţioniste într-o jurisdicţie, a susţinut Hayek, concurenţa de piaţă ar obliga emitenţii privaţi de monedă să păstreze valoarea mijloacelor lor de schimb. Orice emitent al unei monede private care nu îşi menţine valoarea şi-ar pierde în curând clienţii. Evoluţia numerarului cibernetic criptat va aduce la viaţă logica lui Hayek. Teoria „sistemului bancar liber”, aşa cum este numită, nu este doar o speculaţie ipotetică academică. Monedele private concurente au circulat în Scoţia de la începutul secolului al XVIII-lea până în 1844. În acea perioadă, Scoţia nu avea bancă centrală. Existau puţine reglementări sau restricţii privind intrarea în domeniul bancar.

Băncile private acceptau depozite şi emiteau propriile monede Private susţinute de lingouri de aur. După cum a documentat profesorul Lawrence White, acest sistem a funcţionat bine. Era mai stabil, cu o inflaţie mai mică decât sistemul bancar şi monetar mai puternic reglementat şi politizat folosit în Anglia în aceeaşi perioadă. — Michael Prowse de la Financial Times a rezumat experienţa bancară liberă a Scoţiei: „Au existat puţine fraude. Nu au existat dovezi de emisiune excesivă de bancnote. Băncile nu deţineau de obicei rezerve excesive sau inadecvate. Rănirile masive de depozite erau rare şi nu contagioase. Băncile libere se bucurau de respectul cetăţenilor şi au oferit o bază solidă pentru creşterea economică care a depăşit-o pe cea din Anglia în cea mai mare parte a perioadei."(21) Ceea ce a funcţionat bine în condiţiile tehnologice ale secolelor al XVIII-lea şi al XIX-lea va funcţiona şi mai bine cu tehnologia secolului XXI.

În curând veţi putea tranzacţiona bani digitali de la o firmă privată, emişi la fel cum American Express emite cecuri de călătorie ca si chitanţe pentru numerar. O instituţie cu o reputaţie mai mare decât orice guvern, cum ar fi o companie minieră de top sau Corporaţia Bancară Elveţiană, ar putea crea chitanţe criptate pentru cantităţi de aur sau chiar pentru lingouri unice, identificate prin semnături moleculare şi, eventual, chiar inscripţionate cu holograme. Aceste chitanţe vor fi apoi tranzacţionate ca bani, aproape fără nici o posibilitate de a fi falsificate sau umflate.

Noul aur digital va depăşi multe dintre problemele practice care au inhibat utilizarea directă a aurului ca monedă în trecut. Nu va mai fi incomod, greoi sau periculos să se tranzacţioneze sume mari de aur. Chitanţele digitale nu vor fi prea grele de transportat. Într-adevăr, singura lor existenţă fizică va fi exact ca modele elaborate de un cod emis de calculator. Nici nu va fi dificil să se împartă chitanţele digitale în unităţi suficient de mici pentru a plăti chiar şi achiziţii de valoare redusa. O bucata de aur fizic suficient de mică pentru a plăti pentru o guma de mestecat s-ar pierde în curând sau ar fi confundata cu una suficient de mică pentru a plăti pentru două astfel de produse. Dar va fi la fel de uşor pentru computer să distinga aceste denominări ale banilor digitali indiferent de marimea lor.Capacitatea banilor digitali de a oferi microplăţi va facilita

apariţia unor noi tipuri de afaceri care până acum nu ar fi putut exista, specializate în organizarea distribuţiei de informaţii cu valoare redusă. Furnizorii acestor informaţii vor fi acum compensaţi prin scheme de redevenţe prin debit direct care depăşesc costurile tranzacţiilor anterior descurajante. Atunci când costul facturării depăşeşte valoarea unei tranzacţii, aceasta probabil nu va avea loc. Utilizarea monedei digitale facilitează facturarea simultană la costuri foarte mici, în care conturile sunt debitate cu utilizarea. Am citat un astfel de exemplu mai sus, imaginându-ne că aţi putea plăti o redevenţă echivalentă cu o treime de penny către Bill Gates sau oricine deţine drepturile de realitate virtuală pentru a vizita Luvrul. Imaginati-va acest exemplu aplicat la o mie de alte activitati.

Realitatea virtuală va crea oportunităţi de licenţiere aproape nelimitate care vor impune doar plăţi de microredevenţe. Într-o zi veţi putea să revedeţi al treilea meci al Seriei Mondiale din 1969 şi să plătiţi microredevenţe jucătorilor ale căror imagini sunt folosite pentru a face realitatea dvs. virtuală să pară reală.

ERADICAREA INFLAŢIEI

Una dintre posibilitati cu siguranţă cea mai importantă consecinţă a noii monede digitale va fi sfârşitul inflaţiei şi reducerea gradului de îndatorare catre sistemului financiar. Implicaţiile economice sunt profunde. Creşterea inflaţiei în secolul al XX-lea, aşa cum am argumentat în Sânge pe străzi şi Marea Răfuială, a fost strâns legată de echilibrul puterii în lume.

Randamentele tot mai mari ale violenţei au dictat cheltuieli militare mult mai mari, ceea ce la rândul său a necesitat eforturi din ce în ce mai agresive de expropriere a bogăţiei. Guvernele au descoperit că pot impune în mod eficient un impozit anual pe avere tuturor celor care deţineau solduri în monedele lor naţionale. Acest impozit anual pe avere asupra deţinătorilor de capital ar putea fi văzut şi ca un comision de tranzacţie pentru a permite utilizatorilor de monedă să îşi menţină averea într-o formă convenabilă furnizată de emitenţi.(22)

A considera inflaţia ca un comision de tranzacţie pentru confortul deţinerii monedei poate fi neobişnuit, dar gândiţi-vă la ea cu atenţie. În timpul erei industriale, ne-am obişnuit atât de mult să considerăm furnizarea de monedă ca pe un serviciu pentru care nu se plăteşte direct, încât era uşor să uităm că emitenţii dolarilor,

pesos-ului, lirelor sterline şi francilor, şi anume guvernele, ne-au cerut să plătim, şi plătim scump prin inflaţie. Rata acestei taxe tranzacţionale inflaţioniste pe monedă a variat în ultima jumătate de secol de la un minim de 2,7% anual pentru marca germană, la rate periculos de apropiate de 100%. De exemplu, între 1960 şi 1991, când preşedintele Menem a lansat reforma consiliului monetar din Argentina, inflaţia a şters şaptesprezece zerouri din versiunile succesive ale monedei argentiniene.
Dacă toată bogăţia lumii ar fi fost convertită în pesos argentinieni în 1960 şi îngropată, nu ar fi meritat efortul de a o recupera până în 1991.
Exemplul Argentinei este un indicator important pentru următorul mileniu. Moneda nu va mai putea fi apreciata nenatural deoarece alte state-naţiune nu vor mai putea scăpa de consecinte, aşa cum nici Argentina nu mai poate. Diferenţa va fi că banii privaţi dispersaţi pe internet vor fi chiar mai puţin susceptibili la o apreciere artificiala a politicilor decât sistemul automat al consiliului monetar din Argentina, care ar putea fi afectat de o contracţie a creditului importat din alte ţări. Banii privaţi nu vor fi umflaţi din cauza presiunilor pieţei concurenţiale.
Moartea inflaţiei va elimina profiturile deghizate pe care inflaţia le transmitea anterior celor care erau emitenţii monopolişti de monedă. Dacă toate profiturile deghizate ale emiterii de monedă ar fi stinse, ar fi necesară o nouă metodă de plată pentru a compensa direct emitenţii de monedă. Prin urmare, utilizarea noului sistem monetar va implica probabil un cost de tranzacţie mai explicit, poate un comision de ordinul a 1% pe an. Acesta va fi un preţ mic de plătit în comparaţie cu penalizarea inflaţionistă anuală de la 2,7 % la 99% impusă de statele naţionale. Cu atât mai mult, deoarece există probabilitatea ca preţurile generale să scadă în viitor, pe măsură ce monopolurile sunt erodate şi concurenţa se intensifică la nivel mondial.

Contractarea avantajelor

Apariţia monedei digitale nu numai că va învinge inflaţia odată pentru totdeauna; de asemenea, va contracta efectul de levier(este o strategie financiară ce permite investitorilor să controleze o poziţie pe piaţă mult mai mare decât capitalul propriu, folosind fonduri împrumutate de la broker, amplificând astfel potenţialul de profit, dar şi de pierdere) în sistemele bancare ale lumii. Capacitatea

oamenilor de pretutindeni de a ocoli autoritățile de reglementare și de a-și transfera fondurile direct prin internet este o consecință complet fără precedent a globalizării piețelor. Va fi dincolo de puterea oricărui guvern de a reglementa. Atunci când guvernele nu vor mai putea deprecia moneda prin tipărirea banilor sau jefui pe cei care agonisesc prin extinderea creditului după bunul plac prin intermediul sistemelor bancare captive, vor pierde o mare parte din capacitatea lor indirectă de a rechiziționa resurse.

Rate mari ale dobânzii

Acest lucru va crea o dilemă evidentă pentru majoritatea guvernelor occidentale. Acestea se vor confrunta cu scăderi bruște ale veniturilor din impozitare și cu eliminarea virtuală a efectului de levier în sistemul monetar. În același timp, vor păstra pasivele nefinanțate și așteptările umflate pentru cheltuielile sociale moștenite din era industrială.

Rezultatul așteptat este o criză fiscală intensă, cu multe efecte secundare sociale neplăcute pe care le vom analiza în capitolele ulterioare. Consecința economică a acestei crize de tranziție va include probabil o creștere bruscă a ratelor dobânzii reale. Debitorii vor fi presați pe măsură ce pasivele pe termen lung contractate în cadrul vechiului sistem sunt lichidate, iar creditele concesionate se epuizează.

Modificate de concurență

Guvernele care se confruntă cu o concurență serioasă din cauza monopolurilor lor valutare probabil vor căuta să subevalueze monedele digitale contra cost prin înăsprirea creditelor și sa ofere deponentilor randamente reale mai mari la soldurile de numerar în monede naționale. Unele guverne ar putea chiar să încerce să monetizeze aurul ca o altă soluție pentru a face față concurenței cu monedele private. Acestea ar putea considera că ar putea obține profituri mai mari din prerogativa controlului unui standard aur ca si cel din secolul al XIX-lea,valuta legata foarte putin de standard aur, decât cazul in care ar permite ca moneda lor națională să fie înlocuită în întregime de moneda digitala comercială. Dar nu toate guvernele vor răspunde în același mod. Cei din regiunile în care utilizarea computerelor și participarea la internet sunt scăzute pot opta pentru hiperinflația de modă veche în primele etape ale cibereconomiei. Acest lucru nu va permite acestor guverne să atraga conturile in numerar ale bogaților,dar

dar va stoarce resurse de la cei cu puţină avere sau acces redus la cibereconomie. Guvernele care utilizează astfel de tactici ar putea totuşi să se împrumute la nivel internaţional în monedă digitala. Alte guverne se pot adapta la oportunităţile create de economia informaţională şi pot facilita tranzacţiile locale cu bani cibernetici. Acele jurisdicţii care recunosc primele validitatea semnăturilor digitale şi instituie in instanţele locale sechestrul si expropierea pentru neplata datoriilor cibernetice vor beneficia de o creştere disproporţionată a împrumuturilor de capital pe termen lung. Evident, nu ar fi disponibili bani digitali pentru credite pe termen lung în teritoriile în care instanţele locale ar impune penalităţi sau ar permite debitorilor să intre în incapacitate de plată fără drept de regres.

Diferenţa de randament

Combinaţia dintre crizele creditelor, ajustările competitive ale autorităţilor monetare naţionale şi obstacolele tranzitorii timpurii în calea împrumuturilor de monedă cibernetică va duce la un decalaj de randament în primele etape ale economiei informaţionale. Moneda cibernetică va plăti rate ale dobânzii mai mici deponentilor decât monedele naţionale şi probabil va suporta şi costuri explicite de tranzacţie. Compensarea acestor dezavantaje aparente ale deţinerii soldurilor în monedă digitală va fi o protecţie sporită împotriva pierderilor datorate taxelor prădătoare şi inflaţiei. Deoarece probabil va fi legată de aur, moneda cibernetică va beneficia şi de aprecierea aurului. Preţul aurului va creşte probabil semnificativ în raport cu alte mărfuri, indiferent care dintre politicile guvernamentale alternative predomină.

De ce?

Preţul real al aurului creşte aproape întotdeauna în timpul deflaţiei. O deflaţie, la urma urmei, reflectă o lipsă de lichiditate. Aurul este forma supremă de lichiditate.

Deflaţia erei industriale

Ratele reale mai mari vor stimula lichidarea activităţilor neproductive şi cu costuri ridicate şi vor reduce temporar consumul. Am explorat logica ciclului creditului şi desfăşurarea acestuia în Sânge pe străzi şi Marea Rafuială, aşa că nu vom repeta aceste argumente aici. Este suficient să spunem că mediul deflaţionist se poate prelungi o perioadă de timp, cu consecinţe mai negative în economiile industriale cu costuri ridicate din America de Nord şi

Europa de Vest decât în economiile cu costuri reduse din Asia şi America Latină.

Rate mai mici pe termen lung

Deşi consecinţele timpurii ale apariţiei cibereconomiei vor include probabil rate ale dobânzii mai mari, consecinţa pe termen lung va fi exact opusul. Randamentele după impozitare pentru deponenti vor creşte brusc pe măsură ce resursele scapă din stăpânirea guvernelor. Îmbunătăţirile dramatice ale eficienţei utilizării resurselor şi eliberarea capitalului pentru a găsi cele mai mari randamente la nivel global ar trebui să compenseze rapid producţia pierdută la începutul crizei de tranziţie.

Controlul investitorilor asupra capitalului

Gânditorii convenţionali care analizează argumentul nostru în acest moment ar concluziona că prăbuşirea redistribuirii veniturilor în statele-naţiune principale ar condamna lumea la colaps economic. Nu credeţi asta. Nu negăm faptul că o criză de tranziţie ar fi probabilă. Dar opinia conform căreia statul îmbunătăţeşte funcţionarea economiei prin realocarea masivă a resurselor este un anacronism, un act de credinţă naiva echivalent cu superstiţiile răspândite de la sfârşitul Evului Mediu, conform cărora postul şi flagelarea erau benefice pentru o comunitate. Nu trebuie uitat că guvernele risipesc resursele pe scară largă. Risipa resurselor te face sărac. O îmbunătăţire dramatică a eficienţei utilizării resurselor va apărea atunci când veniturile absorbite în mod tradiţional de guverne vor ajunge să fie controlate în schimb de persoane cu talent autentic.

Zeci de miliarde, apoi în cele din urmă sute de miliarde de dolari vor fi controlate de sute de mii, apoi milioane de indivizi suverani. Aceşti noi administratori ai bogăţiei lumii se vor dovedi probabil mult mai capabili decât politicienii în utilizarea resurselor şi implementarea investiţiilor. Pentru prima dată în istorie, condiţiile megapolitice vor permite celor mai capabili investitori şi antreprenori mai degrabă decât specialiştilor în coercitie, controlul suprem asupra capitalului. Nu este nerezonabil să ne aşteptăm ca ratele de rentabilitate ale acestor investiţii dispersate, conduse de piaţă să fie duble sau triple faţă de randamentele modeste obţinute din alocările bugetare conduse politic din era statului-naţiune. Nu era neobişnuit în ultimele decenii ale secolului al XX-lea să găsim exemple în orice ţară de investiţii guvernamentale cu rezultate

substanţial negative. Am citat statistici oficiale ruseşti în versiunea revizuită a cartii „Marea Rafuială” din noiembrie 1992, sugerând că întreaga economie a Rusiei „valora doar 30 de miliarde de dolari, doar o treime din valoarea materiilor prime utilizate. Prin urmare, producţia economica a Rusiei s-ar tripla în valoare dacă economia internă din industrie şi servicii ar fi complet oprita. În loc să contribuie la cresterea economiei o reduc.”(23)
Desigur, exemplul Rusiei după prăbuşirea comunismului este unul extrem, dar există dovezi ample că reducerea controlului statului asupra resurselor tinde să îmbunătăţească eficienţa economică. Ratele de creştere citate de The Economist sugerează că libertatea economică este puternic corelată cu creşterea economică, cele mai rapide rate de creştere fiind în ţările cele mai libere. Economia cibernetică a erei informaţiei va fi mai liberă decât orice alt domeniu comercial din istorie.
Prin urmare, este rezonabil să ne aşteptăm ca economia cibernetică să devină rapid cea mai importantă economie nouă a noului mileniu. Succesul său va atrage noi participanţi din întreaga lume, în acelaşi mod în care utilizarea pe scară largă a faxurilor a făcut telecopierea din ce în ce mai atractivă pentru non-utilizatori. Dar şi mai important, eliberarea de violenţa prădătoare va permite cibereconomiei să crească cu rate compuse de creştere mult mai mari decât economiile convenţionale dominate de statele-naţiune. Acesta este probabil cel mai important punct de menţionat în anticiparea impactului economic al presupusului colaps al capacităţilor de impozitare şi inflaţie ale monopolului guvernului. Lăsând la o parte dificultăţile de tranziţie, care ar putea dura decenii, perspectivele pe termen lung pentru economia globală ar trebui să fie extrem de optimiste.
Ori de câte ori circumstanţele permit oamenilor să reducă costurile de protecţie şi să minimizeze tributul plătit celor care controlează violenţa organizată, economia creşte de obicei dramatic. După cum a spus Lane, „Aş dori să sugerez că cel mai important factor în majoritatea perioadelor de creştere, dacă a fost vreunul important, a fost o reducere a proporţiei resurselor dedicate războiului şi statului poliţienesc.”(28)
Ar putea exista câştiguri mari in eficienţă care decurg dintr-o reducere a resurselor dedicate prădării şi existenta stateloedin prada impozitelor.

Dacă stabilirea preţului protecţiei ar fi plasată pe o bază competitivă, monopolurile locale concurând pentru clienţi pe bază de preţ şi calitate, ar fi posibile câştiguri uriaşe in eficienţă. Rezultatul aşteptat ar fi rate mult mai mici de impozitare şi o pierdere mai mică de resurse şi efort în activitatea politică, care nu şi-ar mai plăti dividendele uriaşe anterioare.
Ar renunţa alegătorii de bunăvoie la câştigurile politice neaşteptate cu care s-au obişnuit? Aceasta este o problemă pe care o abordăm pe larg în altă parte. Dar un răspuns simplu este că s-ar putea să nu avem de ales. Nimeni nu demonstrează acum împotriva vremii ploioase sau a secetei, oricât de dăunătoare din punct de vedere economic sau neplăcute ar fi. Nimeni, oricât de înclinat spre infracţiuni ar fi, nu rapeste un sărac cerand o recompensa uriaşă sub ameninţarea morţii. Dacă devine imposibil pentru politicieni să obţină resurse pentru redistribuire, publicul ar putea răspunde într-un mod raţional şi ar uita de politică, la fel cum oamenii bine intenţionaţi au încetat să organizeze marşuri ale penitenţilor când Evul Mediu s-a încheiat.
I. Inflaţia a avut o altă ispita în perioada industrială, când preţurile şi salariile erau inflexibile în scădere.Inflaţia modestă a crescut producţia prin reducerea salariilor reale şi a preţurilor.

CAPITOLUL 8
SFÂRŞITUL ECONOMII EGALITARIENE

Revoluţia capacitatii de câştig într-o lume fără locuri de muncă

„Sa nu vă înşelaţi! Dumnezeu nu se lasă batjocorit! Ce seamănă omul, aceea va secera.” —GALATENI 6:7

Marile schimbări în formele dominante de producţie sau apărare schimbă structura societăţii şi proporţia de bogăţie şi putere a diferitelor grupuri.
Era informaţiei înseamnă mai mult decât o utilizare tot mai mare a unor computere puternice.
Ea înseamnă o revoluţie în stilurile de viaţă, instituţii şi distribuţia resurselor. Deoarece rolul violenţei sub acoperire în controlul resurselor va fi diminuat drastic, se va dezvolta o nouă configuraţie a bogăţiei, fără medierea coercitivă din partea guvernului care a

caracterizat secolul al XX-lea.
Deoarece locaţia va însemna mult mai puţin în Societatea Informaţională, va exista un rol diminuat în viitor pentru toate organizaţiile care operează în interiorul, mai degrabă decât dincolo de graniţele geografice. Politicienii, sindicatele, profesiile reglementate, lobby-iştii şi guvernele în sine vor fi mai puţin importante. Deoarece favorurile şi restricţiile comerciale smulse de la guverne vor fi mai puţin valoroase, mai puţine resurse vor fi irosite fie pentru a promova, fie pentru a rezista lobby-ului.
Cei care au folosit constrângerea şi avantajul local pentru a redistribui veniturile sunt destinati să-şi piardă o mare parte din putere. Acest lucru va modifica controlul resurselor. Averea generată privat, care până acum a fost confiscată de statul-naţiune, va fi păstrată în schimb de către cei care o câştigă.
Cantităţi tot mai mari de bogăţie îşi vor găsi drumul în mâinile celor mai capabili antreprenori şi investitori de capital din întreaga lume. Globalizarea, împreună cu alte caracteristici ale economiei informaţionale, va tinde să crească veniturile câştigate de cei mai talentaţi indivizi din fiecare domeniu. Deoarece valoarea marginală generată de performanţa va fi atât de mare, distribuţia capacităţii de câştig în întreaga economie globală va lua aceeaşi formă ca si cea din profesiile bazate pe aptitudini precum atletismul şi opera.
O AMPLITUDINE DINCOLO DE LEGEA LUI PARETO
Legea lui Pareto(inegalitatea efort-efect) spune că 80% din beneficiu va depinde de sau va ajunge la 20% dintre cei implicati. Acest lucru poate fi aproximativ adevărat, deşi, mai frapant, 1 % din populaţia Statelor Unite plăteşte 28,7% din impozitul pe venit, ceea ce sugerează că, pe măsură ce societăţile avansează în Era Informaţiei, acestea vor experimenta o distribuţie şi mai dezechilibrată a veniturilor şi abilităţilor decât a observat Vilfredo Pareto la sfârşitul secolului trecut. Oamenii sunt destul de obişnuiţi cu inegalităţi substanţiale privind averea. În 1828, se credea că 4% dintre new yorkezi deţineau 62% din toată averea oraşului. Până în 1845, primii 4% deţineau aproximativ 81% din toată averea corporativă şi necorporativă din New York City. Într-un sens mai larg, primii 10% din populaţie deţineau aproximativ 40% din averea din întreaga Statele Unite în 1860. Până în 1890, înregistrările sugerează că cei mai bogaţi 12% deţineau atunci aproximativ 86% din averea Americii.(1)

Cifrele din 1890 sunt apropiate de ceea ce Pareto avea în minte. Acestea variază de la raportul său de 80-20%, în principal pentru că un aflux uriaș de imigranți fără un ban a sosit în America la sfârșitul secolului al XIX-lea. Ponderea imigranților în averea totală era neglijabilă; prin urmare, sosirea lor a făcut automat ca deținerile totale de avere să fie si mai inegale. De fapt, aceasta este o ilustrare izbitoare a faptului că orice creștere reală a oportunităților este aproape inevitabil obligată să aducă la cel puțin o scurtă creștere a inegalității. Până în 1890, imigranții reprezentau aproximativ 15 % din populația totală a SUA, dar peste 40% în unele dintre statele nord-estice, unde se genera o mare parte din venituri și bogăție.(2)

Adaptându-se la creșterea bruscă a imigrației, America sfârșitului de secol XIX se încadrează în formula lui Pareto cam la fel de bine ca Elveția de la sfârșitul secolului al XIX-lea, unde acesta a trăit. Era informației a schimbat deja distribuția bogăției, în special în Statele Unite, și este unul dintre motivele amărăciunii politicii americane moderne, pe care o vom explora mai departe în capitolul următor.

Era Informației necesită un standard destul de ridicat de alfabetizare și abilități matematice pentru succesul economic. Un sondaj masiv al Departamentului Educației din SUA, „Alfabetizarea adulților în America", a arătat că până la 90 de milioane de americani cu vârsta de peste cincisprezece ani sunt extrem de nepregatiți.

Sau în caracterizarea mai colorată a expatului american Bill Bryson, „Sunt la fel de talentati ca si suinele in sport".(3)

Mai exact, 90 de milioane de adulți americani au fost considerați incapabili să scrie o scrisoare, să înțeleagă un orar de autobuz sau să adune și să scadă chiar cu ajutorul unui calculator. Cei care nu pot înțelege un orar obișnuit de autobuz este puțin probabil să fie capabili să înțeleagă prea bine Autostrada Informațională. Din această treime a americanilor care nu s-au pregătit să se alăture lumii informației electronice, este recrutată o subclasă furioasă. În vârful societății se află un grup mic, poate 5 %, de lucrători în domeniul informației cu studii superioare sau proprietari de capital, care sunt echivalentul Erei Informaționale al aristocrației funciare din epoca feudală cu diferența crucială că elita Erei Informaționale este formată din specialiști în producție, nu specialiști în violență.

Megapolitica inovației

Fără un motiv întemeiat, majoritatea sociologilor secolului al XX-lea au presupus că progresul tehnologic ar tinde în mod natural să producă societăţi din ce în ce mai egalitare. Acest lucru nu era adevărat înainte de anul 1750. Începând cam în acea perioadă, noile tehnologii industriale inovatoare au început să deschidă oportunităţi de angajare pentru cei necalificaţi şi să crească amploarea întreprinderilor. Noua tehnologie a fabricilor nu numai că a crescut câştigurile reale ale săracilor fără nici un efort intelectual din partea lor; de asemenea, a avut tendința de a creşte puterea sistemelor politice, făcându-le mai capabile să redistribuie veniturile, precum şi mai capabile să reziste tulburărilor. Privind dintr-o perspectivă mai lungă, nu există nici un motiv inerent să presupunem că tehnologia tinde întotdeauna să mascheze, mai degrabă decât să accentueze diferențele dintre talentele şi motivația umană.

Unele tehnologii au fost relativ egalitare, necesitând contribuţiile multor lucrători independenţi de utilitate aproximativ egală; altele au pus puterea sau bogăţia în mâinile câtorva stăpâni, în timp ce majoritatea oamenilor erau puţin mai mult decât iobagi. Atât istoria, cât şi tehnologia au modelat diferite naţiuni în moduri diferite.

Epoca Fabricilor a produs o formă, iar Era Informaţiei produce o alta, mai puțin violentă şi, prin urmare, mai elitistă şi mai puțin egalitară decât cea pe care o înlocuieşte.

La sfârşitul secolului al XIX-lea, o serie de economişti, dintre care cel mai distins in Anglia a fost William Stanley Jevons , au început să dezvolte matematica economică (calcul diferenţial algebric, probabilităţi, statistică, optimizare). Unul dintre primii care au aplicat teoria probabilităţilor la o problemă socială majoră a fost economistul german Otto Ammon, a cărui lucrare a fost tradusă pentru prima dată în engleză de Carlos C. Closson într-un articol din Journal of Political Economy în 1899. Articolul era intitulat „Câteva aplicaţii sociale ale doctrinei probabilităţii”.Cineva ar putea presupune că un astfel de articol acum este doar in interesul anticarilor. De fapt, tratează o problemă economică care revine în prim-plan şi o abordează într-un mod care încă incită. Otto Ammon era interesat de distribuţia abilităţilor în societate şi de relaţia acesteia cu distribuţia veniturilor şi a statutului. El a luat ca

punct de plecare probabilitatea apariţiei scorurilor maxime a patru zaruri, fiecare cu şase feţe. Din 1.296 de aruncări posibile, unele totaluri vor apărea mult mai des decât altele.

Suma de	24	apare	o singura	data
“	23	“	“	De 4 ori
“	22	“	“	De 10 ori
“	21	“	“	De 20 ori
“	20	“	“	De 35 ori
“	19	“	“	De 56 ori
“	18	“	“	De 80 ori
“	17	“	“	De 104
“	16	“	“	De 125
“	15	“	“	De 140
“	14	“	“	De 146
“	13	“	“	De 140
“	12	“	“	De 125
“	11	“	“	De 104
“	10	“	“	De 80 ori
“	9	“	“	De 56 ori
“	8	“	“	De 35 ori
“	7	“	“	De 20 ori
“	6	“	“	De 10 ori
“	5	“	“	De 4 ori
“	4	“	“	O data

Este imediat evident că atât scorurile mari, cât şi cele mici sunt relativ rare.
Există două totaluri posibile, dar primele patru dintre acestea apar doar de treizeci şi cinci de ori din cele 1.296, iar ultimele patru apar doar de treizeci şi cinci de ori. Grupa de 7 scoruri din mijloc se poate aştepta să apară de 884 de ori; treimea din mijloc a scorurilor posibile este rezultatul a mai mult de două treimi din toate aruncările. Acest lucru produce aglomerarea caracteristică spre centrul teoriei probabilităţilor.
Otto Ammon a susţinut că această distribuţie aleatorie a aruncărilor zarurilor era echivalentă cu distribuţia abilităţilor umane. El scria înainte de dezvoltarea testelor de inteligenţă şi a IQ-ului şi se baza pe lucrările anterioare despre inteligenţă ale lui

Francis Galton. Ammon nu considera că utilitatea socială sau succesul în viaţă depinde pur şi simplu de inteligenţă. El a enumerat „trei grupuri de trăsături mentale care sunt în mare măsură decisive în pozitia pe care un om o va ocupa în viaţă”. Acestea erau:

1. Trăsături intelectuale; printre care am inclus tot ce aparţine laturii raţionale a omului puterea de deductie rapidă, memoria, puterea de judecată, inventivitatea şi orice aparţine acestui domeniu.
2. Trăsături morale; şi anume, autocontrolul, voinţa, hărnicia, perseverenţa, moderaţia, respectul pentru obligaţiile familiale, onestitatea şi altele asemenea.
3. Trăsături economice; cum ar fi capacitatea de a face afaceri, talentul organizatoric, abilităţile tehnice, prudenţa, calculul inteligent, previziunea, economisirea şi aşa mai departe.

La aceste trăsături mentale el a adăugat:

4. Trăsături fizice; puterea de muncă, rezistenţa, puterea de a suporta eforturi sustinute şi de a rezista stresului de orice fel, vigoarea, bunătatea, sănătatea etc.

În opinia lui Otto Ammon, distribuţia probabilă a acestor calităţi de inteligenţă, caracter, talent şi corp era similară cu cea a scorurilor de la zaruri.

El a mers mai departe şi a susţinut că existau, de fapt, mult mai mult de patru variabile şi că acestea variau în mai mult de şase moduri.

Dacă în loc să arunce patru zaruri, cineva aruncă opt, atunci există nu mai puţin de 1.679.616 aruncări posibile, totuşi cel mai mare scor, patruzeci şi opt, poate fi totuşi aşteptat să apară o singură dată. Bărbatul sau femeia care obţine un scor foarte mare la toţi factorii care determină locul în viaţă este mult mai rar decât ar sugera probabilitatea de a arunca patru zaruri; poate la fel de rar ca aruncarea a opt zaruri. Totuşi, notează Ammon, un amestec de scoruri mari şi mici la aceste calităţi umane poate produce „persoane cu daruri dezechilibrate, nearmonioase, care, în ciuda unor calităţi strălucite, nu pot trece cu succes testele vieţii”.

„Ca un vârf de munte singuratic, sau mai degrabă, ca turla unei catedrale, se ridică oamenii cu talent şi geniu deasupra masei largi a mediocrităţii... Numărul celor supradotaţi este, în orice caz, atât de mic încât este imposibil ca «mulţi astfel de oameni să fie ţinuţi în clasele inferioare prin imperfectiunea instituţiilor sociale».”
—OTTO AMMON

Trăsăturile şi venitul

Ammon se îndreaptă apoi către distribuţia veniturilor. Desigur, statisticile din anii 1890 erau mult mai puţin adecvate decât ar fi acum, dar birocraţia germană era deja bine dezvoltată, iar Otto Ammon a găsit în Saxonia, Prusia, Baden şi alte state germane curbe de venit pe care le considera similare, atât cu distribuţia percepută de el a abilităţilor umane, cât şi cu probabilităţile zarurilor. El a găsit cifre similare în lucrarea lui Charles Booth, Viaţa şi munca oamenilor din Londra (1892). Într-adevăr, distribuţia socială a lui Booth arată exact aşa cum s-ar putea aştepta cineva in teoria probabilităţilor a lui Ammon. Booth a constatat ca în Londra existau 25% dintre cei relativ săraci sau in saracie crunta, 51,5% erau intr-o situatie comfortabila iar 15% erau înstăriţi sau chiar foarte bogati; dacă luăm cele două categorii inferioare ale lui Booth, acestea ajung la 9,5%. Înainte statelor-natiune bazate pe asistenţă socială din secolul al XX-lea, era obişnuit să se vorbească despre cei mai puţin înstăriţi ca fiind „a zecea parte scufundată”.(5)

Cele două categorii superioare ale lui Booth ajung la 7%.

Din toate acestea, Otto Ammon a tras o serie de concluzii interesante. El credea că abilităţile oamenilor, definite în sens larg, le determinau locul în societate şi veniturile. El credea că abilităţile ridicate duc în mod natural la creşterea veniturilor şi a poziţiei sociale a oamenilor. „Ca un vârf de munte singuratic, sau mai degrabă, ca turla unei catedrale, se ridică oamenii cu talent şi geniu deasupra masei largi a mediocrităţii,...” De asemenea, el credea că „adevărata formă a aşa-numitei piramide sociale este cea a unei cepe sau a unui nap oarecum plat”. Acest nap are o tulpină îngustă deasupra şi o rădăcină îngustă dedesubt. Un astfel de nap social este preferabil ca metaforă pentru piramida socială deoarece, la fel ca societatea industrială modernă, are masa în mijloc în timp ce piramida are masa la bază.

Forma napului

Societăţile industriale moderne sunt într-adevăr nişte napi, cu o clasă mică, bogată şi profesională superioară în vârf, o clasă de mijloc mai mare şi o clasă minoritară săracă jos. În raport cu mijlocul, ambele extreme sunt mici. În Londra modernă, dacă nu şi în Washington, există cu siguranţă mai mulţi milionari decât persoane fără adăpost.

Toate acestea sunt interesante, dar interesul imediat al teoriei lui

Ammon constă în schimbarea majoră pe termen lung pe care o experimentăm în relaţiile, financiare şi politice, dintre vârf şi mijloc. Abilităţile necesare în Era Fabricilor, care acum este pe cale să apună, sunt incontestabil diferite de cele cerute de Era Informaţiei. Majoritatea oamenilor puteau stăpâni abilităţile necesare pentru operarea maşinilor de la mijlocul secolului al XX-lea, dar aceste locuri de muncă au fost acum înlocuite de maşini inteligente care, în fapt, se controlează singure. O întreagă arenă de locuri de muncă cu calificare redusă şi medie a dispărut deja. Dacă avem dreptate, acesta este un preludiu la dispariţia majorităţii locurilor de muncă şi la reconfigurarea muncii pe piaţa spot(piata la vedere/numerar).
„Totuşi, este un fapt, recunoscut oficial, dar discret, că majoritatea tinerilor şomeri nu au nici o calificare...”(6) —CLIVE JENKINS ŞI BARRIE SHERMAN

MAI PUŢINI OAMENI VOR INDEPLINI MAI MULTE SARCINI

Putem lua simpla distribuţie cu patru zaruri a abilităţilor umane şi să presupunem că oamenii ar putea obţine scoruri în Era Fabricilor cu un set de 4 zaruri de 2 ori sau mai mari. Aceasta ar însemna că peste 95% din populaţie era peste ceea ce Charles Booth numea „limita inferioară a utilităţii sociale pozitive”. Într-adevăr, 3% a fost stabilit ca standardul de ocupare deplină a forţei de muncă în anii 1940 şi 1950. Să presupunem că în Era Informaţiei scorul necesar a crescut la 4 X 3, iar minimul necesar a crescut de la 8 la 12. Aceasta ar însemna că aproape 24% ar scădea sub această limită de „utilitate socială”.

Ceva similar s-ar întâmpla la capătul superior al scalei. În Era Fabricilor, nivelul necesar de abilităţi înalte era probabil 4X4; să presupunem că în Era Informaţiei a crescut la 4 X 5. În acest caz, proporţia persoanelor calificate pentru locurile de muncă de top, care sunt şi cele mai bine plătite, ar scădea de la 34% la 5%.

Aceste cifre sunt pur ipotetice. Evident, nu ştim care va fi schimbarea cerinţelor de competenţe sau care a avut deja loc dar cu siguranţă a existat o creştere. Din cauza formei napilor, o creştere destul de modestă a cerinţei minime de competenţe ar scoate un număr mare de persoane în afara unui rol economic semnificativ.

În mod similar, o creştere destul de mică a cerinţei de competenţe superioare ar reduce foarte dramatic numărul de persoane calificate pentru locurile de muncă superioare. O anumită schimbare are loc: încă nu ştim cât de mare va fi.

Într-adevăr, nu lipsesc dovezile sociale şi politice care arată că această schimbare are loc în toate societăţile industriale avansate, că ritmul său se accelerează şi că mişcarea este deja una amplă. Recompensele pentru abilităţi rare au crescut şi cresc in continuare. Acest lucru a fost observat cu nemulţumire de către gânditorii convenţionali.

Luaţi în considerare, de exemplu cartea, De ce puţinii din vârf primesc mult mai mult decât restul dintre noi, de Robert H. Frank şi Philip J. Cook. Aceasta documentează tendinţa crescândă a celor mai talentaţi concurenţi din multe domenii din Statele Unite de a câştiga venituri foarte mari.

În mod similar, oportunităţile pentru competenţe medii sunt în scădere; un număr substanţial de competenţe scăzute se află acum în afara intervalului care este recompensat cu un trai confortabil, deşi acestea ar putea încă să-şi găsească un loc în serviciile la scară mică.

Dacă Era Informaţiei necesită competenţe superioare atât la la varf, cât şi la nivelul inferior toţi, cu excepţia primilor 5%, vor fi relativ dezavantajaţi, dar cei 5% vor câştiga enorm. Ei vor câştiga o cotă mai mare din venit şi vor păstra o cotă mai mare din ceea ce câştigă. În acelaşi timp, vor face o parte mai mare din munca lumii decât in orice perioada anterioara. Mulţi vor deveni Indivizi Suverani. În Era Informaţiei, distribuţia veniturilor va arăta mai mult ca în anul 1750 decât ca în anul 1950.

Societăţile care au fost îndoctrinate să se aştepte la egalitatea veniturilor şi la niveluri ridicate de consum pentru persoanele cu competenţe scăzute sau modeste se vor confrunta cu demotivare şi insecuritate. Pe măsură ce economiile din mai multe ţări asimilează mai profund tehnologia informaţiei, acestea vor vedea apariţia - atât de evidentă deja în America de Nord - a unei subclase mai mult sau mai puţin fara cautare pe piata muncii. Exact asta se întâmplă.

Acest lucru va duce la o reacţie naţionalistă, antitehnologică, aşa cum vom detalia în capitolul următor.

Era Fabricilor s-ar putea dovedi a fi o perioadă unică în care utilaje nerentabile au lăsat o nişă extrem de profitabilă pentru oamenii necalificaţi. Acum, că maşinile se pot descurca singure, Era Informaţiei îşi revarsă darurile asupra celor mai bogati 5% din napii lui Otto Ammon. Era Informaţiei arăta deja mai bine

pentru primii 10%, aşa-numita elită cognitivă. Totuşi, va fi cea mai profitabila pentru primele 10% din cei mai competenti 10%, care sunt dublul topului cognitiv. În epoca feudală, era nevoie de o sută de ţărani semi-calificaţi pentru a întreţine un senior militar (sau cavaler) călare. Indivizii Suverani ai economiei informaţionale nu vor fi şefi militari, ci maeştri ai unor abilităţi specializate, inclusiv antreprenoriatul şi investiţiile. Totuşi, raportul feudal de o sută la unu pare să revină. In orice circumstante, societăţile secolului XXI sunt probabil mai inegale decât cele din secolului XX.

MAJORITATEA OAMENILOR VOR AVAEA DE CÂŞTIGAT DE PE URMA MORTII POLITICILOR

Este puţin probabil ca economia egalitară şi naţiunile pe care le susţine să poată dispăres fără o criză. Deşi o „criză", prin definiţie, poate dura doar un scurt timp, ne imaginăm totuşi că trauma sfârşitului naţiunilor ar putea reverbera ani de zile. Fără a ignora această traumă, ale cărei dimensiuni le vom explora mai detaliat mai târziu, este important să nu uităm că în multe zone ale globului tranziţia către economia informaţională va duce la o creştere bruscă a producţiei, cu venituri mai mari în toate domeniile. Într-adevăr, în acele zone care nu au beneficiat niciodată pe deplin de beneficiile industrialismului, dar care sunt acum deschise pieţei libere, veniturile cresc sau vor creşte în rândul tuturor claselor sociale.

Deflaţia constrângerii ca o caracteristică a vieţii economice va permite producătorilor să păstreze active care până acum au fost confiscate şi redistribuite. Redistribuirea însemna de obicei că activele erau transferate în utilizări cu valoare mai mică, reducând astfel productivitatea capitalului. Averea preluată în mod disproporţionat de la persoanele care erau cele mai pricepute in investirea resurselor a fost realocată de politicieni către cei care erau mai puţin pricepuţi. În majoritatea cazurilor, venitul redistribuit a fost folosit în activităţi economice de ordin inferior. Efectele eliberării resurselor de sub constrângerea sistematică vor varia foarte mult între jurisdicţii. Această îngheţare a resurselor va falimenta statele sociale şi va accentua dezavantajele economiei la scară largă subminand guvernele mari şi toate instituţiile subvenţionate de guvernele mari. Pe de altă parte, trecerea către cibereconomia va reduce dezavantajele economice suferite

de persoanele care operează sub suveranitate în regiuni care au suferit în mod tradiţional de incapacitatea de a se organiza la scară largă.

„Dacă lumea funcţionează ca o singură piaţă mare, fiecare angajat va concura cu fiecare persoană oriunde în lume care opereaza in acelasi domeniu. Sunt mulţi şi o mare parte dintre ei sunt flămânzi. (8)—ANDREW S. GROVE, PREŞEDINTE, INTEL CORP.

SCHIMBAREA AVANTAJELOR LOCATIEI

Deoarece nu vor mai exista randamente crescânde ale violenţei, nu va exista nici un avantaj în a trăi intr-o jurisdictie care le-ar putea captura. Guvernele odinioară competente nu vor mai fi prietenii acumulării de bogăţie, ci duşmanii lor. Taxele mari, costurile de reglementare împovărătoare şi angajamentele ambiţioase de redistribuire a veniturilor vor face din teritoriile aflate sub controlul lor medii neprietenoase pentru afaceri.

Cei care locuiesc în jurisdicţii care au rămas sărace sau subdezvoltate în timpul perioadei industriale au cel mai mult de câştigat de pe urma eliberării economiilor de limitele geografiei. Acest lucru este contrar a ceea ce veţi auzi. Principala controversă din jurul apariţiei economiei informaţionale şi ascensiunii Individului Suveran se va concentra pe presupusele efecte adverse asupra „echităţii" care decurg din moartea politicii. Este cu siguranţă adevărat că apariţia economiei informaţionale globale va da o lovitură mortală redistribuirii veniturilor la scară largă.

Principalii beneficiari ai redistribuirii veniturilor în Era Industrială au fost locuitorii jurisdicţiilor bogate, al căror nivel de consum este de douăzeci de ori mai mare decât media mondială. Doar în ţările OCDE redistribuirea veniturilor a avut efecte notabile în creşterea veniturilor persoanelor necalificate.

Cele mai mari inegalităţi de venituri au fost observate între jurisdicţii. Redistribuirea veniturilor a făcut puţin pentru a le atenua. De fapt, credem că ajutorul extern şi programele de dezvoltare internaţională au avut efectul pervers de a reduce veniturile reale ale oamenilor săraci din ţările subdezvoltate prin subvenţionarea guvernelor incompetente. Aceasta este o problemă pe care o analizăm mai în profunzime în analiza impactului Revoluţiei Informaţionale asupra moralităţii.

Un secol de creştere a inegalităţii veniturilor

În perioada industrială, factorul care a contribuit cel mai mult la

determinarea venitului pe viaţă al contribuabilului obişnuite a fost jurisdicţia politică în care aceasta locuia. Contrar impresiei comune din economiile bogate de astăzi, inegalitatea veniturilor a crescut rapid în timpul perioadei industriale. O estimare a Bancii Mondiale sugerează că venitul mediu pe cap de locuitor în cele mai bogate ţări a crescut de la unsprezece la cincizeci şi doua de ori fata de tarile in curs de dezvoltare în intervalul anilor 1870 -1985.(9) Deşi inegalitatea a crescut dramatic la nivel global, aceasta adesea părea altfel pentru fracţiunea lumii care locuia în ţările industrializate.
Inegalitatea veniturilor a crescut între jurisdicţii, mai degrabă decât în interiorul acestora.
Din motive pe care le-am explorat deja, caracterul tehnologiei industriale în sine a contribuit la asigurarea reducerii decalajelor de venit în jurisdicţiile în care guvernele pe incompetente isi exercitau puterea pe scară largă.
Atunci când recurenţa la violenţă era în creştere, aşa cum se întâmpla în timpul erei industriale, guvernele care operau pe scară largă aveau tendinţa de a fi controlate de angajaţii lor. Acest lucru făcea practic imposibilă impunerea de controale asupra revendicărilor acestora asupra resurselor. Controlul lor necontenit asupra resurselor conferea un avantaj militar important atâta timp cât magnitudinea puterii predomina asupra eficienţei cu care aceasta era utilizată. Un corolar deloc întâmplător al guvernului controlat de angajaţii săi a fost o accelerare bruscă a redistribuirii veniturilor. Aproape fiecare societate are o anumită prevedere pentru redistribuirea veniturilor, cel puţin temporar în circumstanţe extraordinare.
Cu toate acestea, o lectură atentă a istoriei acordării de ajutor celor săraci arată că beneficiile „sociale” tind să fie mai generoase atunci când sărăcia este minimă.
Redistribuirea veniturilor este mai probabil să fie redusă atunci când veniturile pentru un număr mare de persoane scad. Condiţiile din societăţile industriale bogate din a doua jumătate a secolului XX erau aproape perfecte pentru redistribuirea veniturilor. Acest lucru a dus la recompense mult mai mari pentru munca necalificată în aceste jurisdicţii favorizate. În cele din urmă, a oferit chiar şi niveluri ridicate de consum pentru cei care nu lucrau deloc.

Paradoxul bogăției industriale

Ironia este că tot în aceste jurisdicţii mai mulţi oameni au devenit înstariti. Acest paradox aparent are sens odată ce înţelegeţi dinamica megapoliticii explorată în capitolele anterioare. Sectoarele de top ale economiei industriale necesitau menţinerea ordinii la scară largă pentru a funcţiona optim.

Acest lucru i-a făcut deosebit de vulnerabili la extorcarea din partea sindicatelor şi guvernelor dornice să maximizeze numărul de persoane aflate sub influenţa lor. Totuşi, redistribuirea pe scară largă a veniturilor nu a înăbuşit complet capacitatea economiei industriale de a funcţiona. Oricine a avut norocul să se nască în Europa de Vest, fostele colonii britanice sau Japonia în perioada de vârf a industrializării era, prin urmare, probabil mult mai bogat decât o persoană cu competenţe echivalente din America de Sud, Europa de Est, Uniunea Sovietică , Africa şi masa continentală a Asiei. Impactul benefic al tehnologiei informaţiei va include depăşirea multor obstacole în calea dezvoltării care au împiedicat majoritatea populaţiei lumii să se bucure de multe dintre beneficiile pieţelor libere în timpul perioadei moderne.

„Caracteristicile indigene ale ţărilor sărace sunt izbitor de neprimitoare pentru organizaţiile eficiente la scară largă, în special pentru organizaţiile la scară largă care trebuie să opereze (guvernele au o astfel de eficienta) pe o arie geografică extinsă. (10) —MANCUR OLSON

DEZECONOMIILE DE SCARA ŞI ÎNTÂRZIAREA CRESTERII ECONOMICE

După cum a demonstrat Mancur Olson, lipsa dezvoltarii din secolul al XX-lea nu s-a datorat deficitului de capital sau a competenţelor specializate în sine. În „Dezeconomii de scară şi dezvoltare”, un eseu publicat în 1987, cu doi ani înainte de căderea Zidului Berlinului, Olson a scris: „Dacă capitalul ar fi fost într-adevăr insuficient în ţările sărace, «productivitatea sa marginală» şi, prin urmare, profitabilitatea utilizării sale ar fi trebuit să fie mai mari decât în ţările prospere. Ratele scăzute de creştere ale multor ţări care au primit cantităţi apreciabile de ajutor extern şi productivitatea scăzută a unor fabrici moderne care au fost construite în ţări sărace au diminuat şi mai mult credibilitatea explicaţiei «lipsei de capital» a subdezvoltării.”(11)

Acest lucru trebuie să fie corect. Dacă deficitul de capital sau de competenţe ar fi fost principala problema, randamentele

obţinute de ambele în jurisdicţiile sărace ar fi fost mai mari decât în ţările dezvoltate.
Atât personalul calificat, cât şi capitalul ar fi inundat aceste regiuni până când randamentele s-ar fi echilibrat. De fapt, adesea se întâmpla contrariul.
A existat o emigrare substanţială a persoanelor educate din jurisdicţii slab dezvoltate.
Iar puţinii norocoşi care au reuşit să acumuleze capital în astfel de locuri l-au exportat cât mai rapid posibil în Elveţia şi în alte ţări avansate.

Un guvern mai bun nu putea fi importat

Olson susţine, şi suntem de acord, că adevăratul obstacol în calea dezvoltării în ţările înapoiate a fost singurul factor de producţie care nu putea fi împrumutat cu uşurinţă sau importat din străinătate, şi anume guvernul. Aceasta este o problemă care s-a agravat pe măsură ce s-a desfăşurat secolul al XX-lea. În 1900, Marea Britanie şi Franţa, împreună cu alte ţări europene, se ocupau de exportarea unui guvern competent în regiuni în care puterile indigene erau incapabile să funcţioneze eficient la scară largă. Dar schimbarea condiţiilor megapolitice din secolul al XX-lea a crescut costurile şi a redus randamentele acestei activităţi. Colonialismul, sau imperialismul, aşa cum era cunoscut, a încetat să mai fie o propunere profitabilă. Schimbările tehnologice au crescut costurile proiectării puterii din centru către periferie şi au redus costurile militare ale unei rezistenţe eficiente. În consecinţă, puterile imperiale s-au retras sau au rămas doar în enclave mici, precum Bermuda sau Insulele Cayman.

„Dacă statul-naţiune postcolonial devenise o frână în calea progresului, aşa cum tot mai mulţi critici din Africa păreau să fie de acord până la sfârşitul anilor 1980, motivul principal putea fi identificat fără îndoială. Statul nu era eliberator şi protector faţă de cetăţenii săi, indiferent de ceea ce susţinea propaganda sa; dimpotrivă, efectul său brut a fost restrictiv şi exploatator, sau, pur şi simplu, nu a reuşit să funcţioneze deloc în sens social."(12) —BASIL DAVIDSON

Guvernele indigene care au înlocuit stăpânirea colonială în ţările care nu erau colonizate de europeni şi-au ales liderii şi administratorii din populaţii care aveau puţină experienţă sau abilităţi în conducerea oricărui tip de întreprindere la scară largă. În multe cazuri, în special în Africa, infrastructura moştenită de la puterile coloniale care plecau a fost rapid jefuită, distrusă sau lăsată să se deterioreze. Liniile telefonice au fost distruse şi

transformate în brăţări. Drumurile nu mai erau întreţinute. Liniile de cale ferată au devenit inutile pe măsură ce platformele rutiere se prăbuşeau şi locomotivele se stricau. În Zair, infrastructura elaborată de transport instalată de belgieni dispăruse aproape complet până în 1990. Doar câteva vapoare fluviale ruginite au continuat să funcţioneze, unul dintre ele fiind preluată de către dictator si convertit intr-un fel de palat plutitor.

Comunicaţiile şi transporturile nesigure reflectă incompetenţa statelor-naţiune înapoiate în menţinerea ordinii. Acestea au menţinut preţurile ridicate şi au minimalizat oportunităţile pentru majoritatea populaţiei lumii. După cum subliniază Olson:

În primul rând, transporturile şi comunicaţiile deficitare tind să forţeze o firmă să se bazeze în principal pe factorii de producţie locali. Atunci când scara unei firme creşte, aceasta va trebui să meargă mai departe pentru a obţine factori de producţie, iar cu cât sistemele de transport şi comunicaţii sunt mai slabe, cu atât costurile acestor factori vor creşte rapid odată cu creşterea producţiei.

Al doilea şi mai important motiv pentru care sistemele de transport şi comunicaţii deficitare sunt obstacole împotriva întreprinderilor eficiente la scară largă este acela că acestea fac mult mai dificilă
coordonarea eficientă a acestor întreprinderi."(13)

Uşurarea poverii unei guvernării defectuoase

Săracii ambiţioşi ai lumii, mai mult decât oricine, vor beneficia pe măsură ce tehnologia locatia în care trăim. Noile tehnologii, cum ar fi telefonul celular, permit comunicaţiilor să funcţioneze independent de capacitatea poliţiei locale de a apăra fiecare stâlp de telefon dintr-o jurisdicţie cu hoţi de cupru. Pe măsură ce faxul wireless şi conexiunile la internet devin disponibile, nu mai contează atât de mult dacă angajaţii poştali disperaţi de săraci vor fura corespondenţa doar pentru a fura timbrul.

În multe cazuri, comunicaţiile eficiente chiar înlocuiesc nevoia de transport fizic de bunuri şi servicii. Comunicaţiile mai bune şi puterea de calcul considerabil crescută nu numai că fac coordonarea activităţilor complexe mai ieftină şi mai eficientă; de asemenea, reduc economiile de scară şi dizolvă organizaţiile mari. Toate aceste schimbări tind să reducă penalizarea pe care persoanele din ţările înapoiate au suferit-o pentru că au trăit sub guverne incompetente.

Revoluţia informaţională va face mult mai puţin important dacă guvernele sunt capabile să funcţioneze eficient. Prin urmare, va fi mai uşor pentru persoanele care trăiesc în ţări tradiţional subdezvoltate să depăşească obstacolele pe care guvernele

lor le-au plasat până acum în calea creşterii economice.

Egalitatea de şanse în era informaţiei

În era informaţiei, avantajele locaţionale familiare vor fi rapid transformate de tehnologie. Capacitatea de câştig pentru persoanele cu abilităţi similare va deveni mult mai egală, indiferent de jurisdicţia în care locuiesc. Acest lucru a început deja să se întâmple. Deoarece instituţiile care au folosit constrângerea şi avantajul local pentru a redistribui veniturile îşi pierd puterea, inegalitatea veniturilor în cadrul jurisdicţiilor va creşte. Concurenţa globală va tinde, de asemenea, să crească veniturile câştigate de cei mai talentaţi indivizi din fiecare domeniu, oriunde locuiesc, la fel cum se întâmplă acum în atletismul profesionist. Valoarea marginală generată de performanţa superioară pe o piaţă globală va fi uriaşă.

În timp ce dezbaterea publică se va concentra pe creşterea „inegalităţii" în ţările OCDE, indivizii de pretutindeni se vor bucura de oportunităţi mult mai egale.

Nu vor mai trebui să locuiască într-o jurisdicţie care funcţionează bine pe scară largă pentru a reuşi. Abilităţile înnăscute şi dorinţa de a le dezvolta vor fi măsurate pe un teren de joc mai egal ca niciodată. Avantajele jurisdicţionale care au dus la creşterea inegalităţii dintre economiile bogate şi cele sărace în timpul perioadei industriale se vor schimba dramatic.

Randamente mai mari în zonele sărace

Obstacolele pe care guvernele din regiunile mai sărace le pun în calea funcţionării pieţelor libere vor fi mult diminuate pe măsură ce economia cibernetică va intra în funcţiune. Drept urmare, capitalul şi competenţele insuficiente vor genera, de fapt, randamente mai mari în multe zone sărace în prezent, aşa cum au postulat teoreticienii dezvoltării din anii 1950. Şi atât capitalul, cât şi competenţele vor fi mult mai uşor importate. Economiile emergente nu vor mai trebui să se bazeze la fel de mult ca în epoca industrială pe factorii de producţie locali. Capacitatea lor sporită de a atrage capital şi expertiză la distanţă va duce la rate de creştere mai mari. Acest lucru se va întâmpla indiferent dacă guvernele incompetente devin sau nu mai oneste sau mai capabile să protejeze drepturile de proprietate. Lipsite de putere asupra spaţiului cibernetic, guvernele incompetentevor fi pur şi simplu mai puţin capabile să împiedice oamenii din jurisdicţiile lor să

beneficieze de libertatea economică.

Consolidare pozitivă

În noua economie cibernetică, portabilitatea aproape totală a tehnologiei informaţiei va interzice acumularea multor avantaje jurisdicţionale care au apărut în epoca industrială. Concurenţa sporită între un număr tot mai mare de jurisdicţii va genera noi tipuri de avantaje locale. Suveranitatea va fi comercializată, nu prădătoare. Guvernele vor fi obligate de forţa concurenţei să stabilească politici care să atragă acei clienţi care aduc cele mai mari contribuţii la bunăstarea economică si nu pe cei care contribuie puţin sau ale căror contribuţii economice sunt negative. Aceasta va reprezenta o schimbare extraordinară faţă de practica obişnuită a secolului al XX-lea. Ideologia statului-naţiune era că viaţa poate şi ar trebui să fie reglementată într-un mod pozitiv prin subvenţionarea rezultatelor nedorite şi penalizarea celor dezirabile. A fi sărac este inoportun; prin urmare, săracii au fost subvenţionaţi. A deveni bogat este dezirabil; prin urmare, s-au impus taxe punitive bogaţilor pentru a face viaţa mai „dreaptă”.

Deoarece întreaga această abordare politică era înrădăcinată pe o fundaţie megapolitică care rezista oricărei atracţii, nu conta prea mult care erau consecinţele perverse ale subvenţionării disfuncţionalităţii. Nici nu se lua prea mult în considerare abilităţile,munca asiduă sau ingeniozitatea necesare pentru câştigarea bogăţiei cand a fost redistribuită.

Rezultatele au fost măsurate în termeni de drepturi. Perspectiva politică a secolului al XX-lea presupunea că, pentru ca rezultatele să fie „corecte”, acestea trebuiau să fie egale.

Noua paradigmă

Noile condiţii megapolitice ale secolului XXI vor permite testelor de piaţă să reglementeze rezultatele în domenii dominate anterior de politică. Paradigma pieţei presupune că rezultatele pot fi mai bine reglementate prin recompensarea rezultatelor dezirabile şi penalizarea celor nedorite. A fi sărac este indezirabil, iar a deveni bogat este oportun. Prin urmare, stimulentele ar trebui să recompenseze crearea de bogăţie şi să încurajeze oamenii să plătească pentru resursele pe care le consumă. Viaţa este mai „dreaptă” atunci când oamenii pot păstra mai mult din ceea ce câştigă.

Aceasta este o opinie care va fi auzită mai des în noul mileniu decât

a fost în secolul care se încheie acum. Mai mult, va fi mai convingătoare ca niciodată deoarece va fi fondată megapolitic. Capitalul în era informaţiei devine tot mai mobil în fiecare moment. Capacitatea de a obţine venituri mari nu mai este legată de reşedinţa în locaţii specifice, aşa cum era cazul când cea mai mare parte a bogăţiei era creată prin manipularea resurselor naturale. Cu fiecare zi care trece, devine mai uşor pentru oamenii care utilizează tehnologia informaţiei extrem de portabilă să creeze active care sunt mult mai puţin supuse pârghiei violenţei decât a fost orice formă de bogăţie in trecut.
Reglementările politice arbitrare care impun costuri fără a crea beneficii compensatorii pe piaţă vor deveni în curând neviabile. Forţe competitive puternice tind să egalizeze preţurile bunurilor, serviciilor, forţei de muncă şi capitalului la nivel global.
Guvernele vor avea mai puţină libertate de a impune politici arbitrare decât sunt obişnuite. Orice guvern care încearcă să impună reglementări mai împovărătoare asupra unei activităţi decât alte suveranităţi, pur şi simplu va alunga acea activitate. În unele cazuri, desigur, alungarea activităţilor nedorite va mulţumi piaţa şi va face ca acele jurisdicţii să fie cu atât mai populare şi mai prospere. În acest sens, anumite reglementări pot fi comparate cu regulile casei impuse de proprietarii unui lanţ hotelier. Dacă interzic oamenilor să meargă desculţi sau să fumeze în hol, fără îndoială vor pierde anumiţi clienţi. Dar respingerea acestor clienţi s-ar putea să nu coste clienţii în general sau să reducă veniturile sale totale. Nefumătorii încălţaţi pot plăti mai mult tocmai pentru că fumătorii desculţi sunt excluşi. În mod similar, reglementările care fac costisitoare sau imposibilă operarea unei instalaţii de ecarisare(operaţie de tratare şi de prelucrare a cadavrelor de animale şi a deşeurilor de la abatoare în vederea transformării lor în produse furajere sau industriale -făină de oase, clei) într-o anumită jurisdicţie pot determina ecarisarea în altă parte, fără a priva jurisdicţia în ansamblu de venituri.
Aceste exemple demonstrează cum reglementările pot avea, în circumstanţe rare, o valoare de piaţă pozitivă, mai degrabă decât negativă, în special într-o lume cu un număr de jurisdicţii în creştere rapidă. Regulile care menţin standarde ridicate de sănătate publică, aer curat şi apă curată vor fi foarte apreciate în multe locaţii. La fel şi alte reglementări şi convenţii, uneori mai exotice

de tipul celor care ar putea fi impuse de dezvoltatorii imobiliari sau hotelurile care deservesc anumite segmente de piaţă.

Fără vamă în spaţiul cibernetic

Ne aşteptăm ca comercializarea suveranităţii să ducă rapid la descentralizarea multor suveranităţi teritoriale mari. Simplul fapt că tehnologia informaţiei nu poate fi supusă unor controale la frontieră de tipul celor care pot împiedica în continuare comerţul cu produse manufacturate şi agricole are implicaţii importante. Aceasta înseamnă că protecţionismul va fi mai puţin eficient în timp, deoarece comerţul cu informaţii înlocuieşte produsele fizice în generarea de bogăţie.

De asemenea, înseamnă că regiunile mai mici vor fi din ce în ce mai puţin dependente de menţinerea unor jurisdicţii politice extinse pentru a asigura accesul la pieţele în care pot câştiga venituri. Tehnologia informaţiei expune persoanele care lucrează în sectoare de servicii anterior protejate concurenţei străine. Dacă o firmă din Toronto dorea să angajeze un contabil acum douăzeci de ani, acea persoană trebuia să fie localizată fizic în Toronto sau într-o comunitate din apropiere, la o distanţă disponibila navetei. În Era Informaţiei, un contabil din Budapesta sau Bangalore, India,ar putea face treaba şi descărca tot materialul necesar în formă criptată prin internet. Comunicarea instantanee prin satelit face ca orice parte a lumii să fie la doar o comanda distanţă prin modem şi fax. Cineva care are nevoie de analişti bursieri ar putea angaja douăzeci şi şapte în India la preţul unuia pe Wall Street. Pe măsură ce tehnologia informaţiei se îmbunătăţeşte cu o intensitate sau mai mult la fiecare optsprezece luni (Legea lui Moore), un număr din ce în ce mai mare de lucrători din sectorul serviciilor vor fi expuşi unei concurenţe prin preţuri care este în esenţă dincolo de capacitatea politicienilor de a o împiedica. Această competiţie se va aplica în cele din urmă la fel de mult profesiilor învăţate ca şi contabililor. Avocaţii digitali şi doctorii digitali vor prolifera în Economia Informaţională.

Ceasul Mortii pentru Statele-naţiune

Odată cu dispariţia beneficiilor economice obţinute anterior în limitele statelor-naţiune, statele-naţiune însele se vor prăbuşi în cele din urmă sub responsabilităţile lor uriase. Dar faptul că toate statele-naţiune sunt în stare de veghe nu înseamnă că sunt toate destinate să sucombe în acelaşi moment.

Departe de asta.Presiunile descentralizate vor tinde să fie cele mai intense în entităţile politice mari unde veniturile pentru majoritatea populaţiei stagnează sau scad. Jurisdicţiile din America Latină şi Asia, unde venitul pe cap de locuitor creşte rapid, ar putea dăinui timp de generaţii sau până când perspectivele de venit pe viaţă de acolo se vor egala cu cele din fostele ţări industriale bogate. În acel moment, nu vor mai exista câştiguri uşoare care să înlocuiască costurile, iar politica creşterii va deveni mai provocatoare.
De asemenea, bănuim că statele-naţiune cu o singură metropolă majoră vor rămâne coerente mai mult timp decât cele cu mai multe oraşe mari, ceea ce implică centre multiple de interes cu diversele lor mai putin dezvoltate regiuni.
Un alt stimulent pentru descentralizare va fi gradul ridicat de îndatorare al guvernului central.
Cele trei ţări industriale bogate cu cea mai mare îndatorare relativă - Canada, Belgia şi Italia - nu sunt întâmplător naţiuni cu mişcări separatiste avansate. Toate cele trei ţări au suferit de deficite bugetare cronice şi au acum datorii naţionale care depăşesc 100% din PIB. Pe măsură ce datoria naţională a crescut în fiecare ţară, atractivitatea mişcărilor separatiste a crescut şi ea. În Italia, Liga Nordului a apărut ca o mişcare politică regională dinamică şi populară. Platforma sa se bazează pe o observaţie matematică simplă: nordul Italiei, sau „Padonia", ar fi mai bogată decât Elveţia dacă porţiuni mari din veniturile sale nu ar fi sifonate pentru a subvenţiona Roma şi sudul mai sărac. Liga Nordului propune o soluţie evidentă: separarea de Italia şi, astfel, scăparea de unele dintre consecinţele grave ale dobânzii compuse. În mod similar, în Belgia, unde datoria naţională depăşeşte 130 % din PIB, flamanzii şi valonii(Regiunea Valonă) manevrează finantele ca un cuplu ostil înaintea unui divorţ. O minoritate tot mai mare printre flamanzi susţine că subvenţionează pe nedrept valonii şi ar putea îmbunătăţi situaţia lor economică prin împărţirea Belgiei în două.
Cazul Canadei diferă prin faptul că Canada franceză, principala regiune care acum se agită pentru separatism, a fost subvenţionată din punct de vedere istoric de Canada engleză. Dar pe măsură ce datoria federală şi deficitul cresc, în Quebec se conturează conştientizarea faptului că această formă de redistribuire a veniturilor va scădea. Prin urmare, Blocul din Quebec cochetează cu o chemare care îi lipsea în urmă cu un deceniu – promisiunea

de a creşte venitul după impozitare prin abolirea plăţii impozitului federal canadian. Liderii separatişti sugerează, de asemenea, că Quebecul ar trebui să părăsească Canada fără a suporta o povară proporţională a datoriei federale. Canadienii englezi se opun acestui argument şi tind să-i respingă implicaţiile deoarece sunt foarte conştienţi de transferurile mari efectuate către Quebec de-a lungul anilor. Cu toate acestea, atractivitatea Partidului Quebecois este puternică şi pare doar o chestiune de timp până când un referendum de secesiune va dizolva Canada. O soartă similară le aşteaptă şi pe alte state-naţiune atunci când situaţia lor financiară se deteriorează.

Un alt factor care este de rău augur pentru supravieţuirea pe termen lung a Canadei este faptul că este o ţară slab populată, cu o infrastructură extinsă din era industrială greu de întreţinut. Tranziţia către era informaţiei depreciază inevitabil infrastructura fizică. Pe măsură ce lucrătorii de la distanţă îi înlocuiesc pe angajaţii din fabrici şi pe cei din birouri, va conta mai puţin dacă autostrăzile şi alte căi de transport sunt reconstruite şi bine întreţinute. Cu crizele fiscale care apasă din toate părţile, tot mai multe facţiuni din viaţa canadiană se vor retrage la viziunea exclusivistă din secolul al XVIII-lea asupra finanţării bunurilor publice, susţinută de Adam Smith. El a scris în Avuţia naţiunilor: „Dacă străzile Londrei ar fi iluminate şi pavate pe cheltuiala trezoreriei [naţionale], există vreo probabilitate ca acestea să fie atât de bine iluminate şi pavate cum sunt în prezent, sau chiar cu un cost atât de mic?" În plus, cheltuiala, în loc să fie generată printr-un impozit local asupra locuitorilor fiecărei străzi, parohii sau districte din Londra, ar fi, în acest caz, acoperită din veniturile generale ale statului şi, în consecinţă, ar fi generată printr-un impozit asupra tuturor locuitorilor regatului, dintre care cea mai mare parte nu a obţinut nici un fel de beneficiu din iluminatul şi pavarea străzilor din Londra.(14)

Înlocuiţi Londra cu Toronto şi vă aflaţi într-o ecuaţie care va strabate mintea multora din Alberta şi Columbia Britanică. Logica descentralizării se va dovedi contagioasă. Când Canada se va destrăma, acest lucru va duce la o creştere semnificativă a activităţii secesioniste în nord-vestul Pacificului din Statele Unite. Locuitorii din Alaska, Washington, Oregon, Idaho şi Montana s-ar afla într-un dezavantaj clar în concurenţa cu Alberta şi Columbia Britanică ca suveranităţi independente.

CE VA URMA DUPĂ STATUL-NAŢIUNE

În locul statelor-naţiune veţi vedea, la început, jurisdicţii mai mici la

nivel provincial şi, în cele din urmă, suveranităţi mai mici, enclave de diferite tipuri, precum oraşe-stat medievale înconjurate de zonele lor interioare. Oricât de ciudat ar părea oamenilor, indoctrinati cu importanţa politicii, politicile acestor noi ministate vor fi, în multe cazuri, influenţate mai mult de poziţionarea antreprenorială decât de luptele politice. Aceste noi suveranităţi fragmentate vor satisface gusturi diferite, la fel cum fac hotelurile şi restaurantele, aplicând reglementări specifice în spaţiile lor publice care atrag segmentele de piaţă din care provin clienţii. Aceasta nu înseamnă, desigur, că nu există probleme speciale care decurg din organizarea protecţiei pe bază nomadă. Le vom aborda în capitolul următor.

„Aerul de oraş aduce libertate." —ZICLAN MEDIEVAL

Non-cetăţenii din zona rurală

În ciuda acestor dificultăţi, ingeniozitatea umană găseşte de obicei o modalitate de a crea instituţii pentru a captura oportunităţi profitabile, chiar şi acolo unde cererea provine de la persoane care pot plăti puţin. Acolo unde potenţialii clienţi se numără printre cele mai bogate persoane de pe pământ, această tendinţă ar trebui să fie cu atât mai evidentă. Ieşirea,sau „votul cu picioarele", este întotdeauna o opţiune atunci când produsele, organizaţiile sau chiar guvernele învechite îşi pierd atractivitatea şi par să ofere puţine perspective de îmbunătăţire imediată. Luaţi în considerare, de exemplu, creşterea oraşelor medievale care au servit drept refugii sigure pentru iobagii care scăpau de subjugarea feudală.

Rolul lor se poate dovedi analog cu rolul noilor jurisdicţii în acomodarea ieşirii iminente din statele-naţiune. Acceptarea străinilor care scăpau de un stăpân ca „cetăţeni in zona rurală" a sfidat convenţiile predominante ale dreptului feudal şi al autorităţii episcopale. Dar, cu toate acestea, a fost o alternativă în general de succes pentru cei care au folosit-o, contribuind important la slăbirea influenţei feudalismului. După cum spunea istoricul medieval Fritz Rorig, iobagul unui lord secular ar fi „un burghez liber al oraşului după un an şi o zi".(15) Este rezonabil să ne aşteptăm să apară noi refugii instituţionale, pe baza „noilor principii juridice", pentru a oferi refugiu fiscal cetăţenilor statului, la fel cum oraşul medieval oferea refugiu supuşilor feudali care trăiau în umbra zidurilor sale.

Economistul Albert O. Hirschman, care a explorat subtilităţile teoretice ale „votului cu picioarele" în cartea sa „Ieşire, Voce şi

Loialitate", publicată pentru prima dată în 1969, a prevăzut că progresele tehnologice vor creşte probabilitatea ieşirii din sistem ca strategie pentru gestionarea statelor aflate în declin. El a scris: „Numai pe măsură ce ţările încep să se asemene între ele datorită progreselor în comunicare şi modernizării generale va apărea pericolul unor ieşiri premature şi excesive..."(16) Exact asta se întâmplă. Tehnologia informaţiei diminuează rapid multe dintre diferenţele dintre jurisdicţii, făcând din ieşire o opţiune mult mai atractivă.

Desigur, „ieşirile premature şi excesive" din vocabularul lui Hirschman sunt înţelese din punctul de vedere al ceea ce este optim pentru statul părăsit.

Fără îndoială, domnii din Europa medievală credeau că sufereau de „ieşiri premature şi excesive" a iobagilor lor în oraşele unde au obţinut libertatea.

Revenind la exemplul nostru anterior, nu este atât de exagerat pe cât ar părea să presupunem că vor exista o serie de mini-state care vor oferi refugiu exilaţilor care fug din statele-naţiune pe moarte. Aceste suveranităţi vor concura în ceea ce priveşte termenii şi condiţiile de exil. Unele, poate pe Coasta de Vest a Americii de Nord, s-ar putea adresa persoanelor care nu fumează şi sunt intolerante la fumatul pasiv din partea celor care fumează. Evident, astfel de regimuri nu ar fi populare printre fumători. Regulile care interzic obiceiul lor vor părea o impunere arbitrară pentru mulţi fumători. În era industrială a politicii de masă, astfel de diferenţe de opinie au fost aparate în campanii politice care, în cele din urmă, au obligat un grup sau altul să respecte dorinţele celor mai puternici. Dar nu este în nici un caz esenţial ca disputele privind alegerile care se exclud reciproc să fie soluţionate într-un mod care să necesite ca preferinţele unui număr mare de oameni să fie suprimate.

Unor persoane le place să mănânce foie gras, iar altora le plac hot dog-ii, iar altora iaurtul de soia. De obicei, nu trebuie să se certe cu privire la preferinţele lor alimentare, deoarece alegerile lor culinare nu sunt legate între ele. Nimeni nu îi obligă pe toţi să consume aceeaşi masă. Cu toate acestea, condiţiile megapolitice au impus consumul comun al multor tipuri de bunuri colective şi chiar private furnizate de guverne în era industrială.

De ce? Pentru că existau avantaje economice mari care puteau fi obţinute prin operarea la scară largă. Prin urmare, era impracticabil

să se împartă jurisdicţiile extinse în enclave unde fiecare putea face ce voia, chiar şi în ceea ce priveşte aspectele importante. Abordarea exclusivistă a furnizării de bunuri publice, susţinută de Adam Smith, poate fi mult mai uşor de asimilat atunci când numărul de jurisdicţii se înmulţeşte de zece sau chiar de o sută de ori. În Era Informaţiei, un număr tot mai mare de suveranităţi vor fi enclave mici, mai degrabă decât imperii continentale. Unele pot fi triburi de amerindieni nord-americani care vor revendica jurisdicţie fiscală asupra rezervaţiilor şi rezervelor lor, aşa cum revendică acum dreptul de a opera cazinouri de jocuri de noroc sau de a pescui, încălcând limitele.

Deoarece tehnologia informaţiei elimină multe dintre dezavantajele descentralizării zonelor comerciale, va fi mai practic ca noile suveranităţi să funcţioneze mai mult pe principiile cluburilor sau grupurilor de afinitate decât pe cele care guvernau statele-naţiune teritoriale. Aşa cum nu este crucial ca fiecare client potenţial să împărtăşească aceleaşi gusturi în materie de haine sau să urmărească aceleaşi programe de televiziune, va fi mai puţin important decât pare ca toată lumea să fie de acord cu punctele de afinitate care definesc stilul de guvernare al suveranităţilor fragmentate.

Gusturile dispersate vor duce la stiluri foarte divergente de suveranitate fragmentată la fel cum există opţiuni din ce în ce mai largi în ceea ce priveşte stilul vestimentar sau emisiunile de televiziune. Unele microstate pot fi chiar legate ca grupurile hoteliere în francize sau pot opera împreună pentru a obţine avantaje în funcţiile poliţiei şi alte servicii reziduale ale guvernului. Cei cărora le plac străzile curate şi nu le place să găsească gumă de mestecat sub mese vor găsi Singapore atrăgător. Fanii lui Beavis şi Butthead nu. Cei cărora le place viaţa de noapte agitată vor prefera Macao sau Panama sau un loc similar.

Clientii care nu se simt confortabil cu moravurile dintr-o jurisdicţie vor fi bineveniţi în altele. În timp ce Salt Lake City poate fi fără fum, noul oraş-stat din Havana, poate redenumit Monte Cristo, va fi probabil învăluit într-un nor de fum de trabuc.

„Înseamnă că toate monopolurile, ierarhiile, piramidele şi reţelele electrice ale societăţii industriale se vor dizolva în faţa acestei presiuni constante de distribuire a informaţiilor către periferia tuturor reţelelor. Mai presus de toate,Legea lui Moore va răsturna cheia puterii, conglomeratul fizic al controlului din America de astăzi. Metropola – acele oraşe industriale care acum trăiesc pe baza sistemelor de

susţinere a vieţii ,aproximativ 360 de miliarde de dolari din subvenţii directe de la noi toţi, ceilalţi, în fiecare an. Oraşele mari sunt un bagaj rămas din era industrială.”
—GEORGE GILDER

O ironie particulară a reapariţiei micro-suveranităţilor sau a „oraşelor-stat” este că aceasta poate coincide cu parasirea multor oraşe. Marele oraş a fost în mare măsură un artefact al industrialismului în Occident. A apărut odată cu sistemul de fabrici pentru a capta economii de scară în fabricarea produselor cu un conţinut ridicat de resurse naturale.

La începutul secolului al XIX-lea, oraşele cu peste 100.000 de locuitori erau considerate uriaşe, iar în afara Asiei, unde statisticile populaţiei erau îndoielnice, nu existau oraşe cu peste un milion de locuitori. Cel mai mare oraş din Statele Unite în 1800 era Philadelphia, cu o populaţie de 69.403. New York avea doar 60.489. Baltimore era al treilea oraş ca mărime din America, cu 26.114 locuitori.(18)

Majoritatea a ceea ce aveau să devină marile metropole ale Europei aveau populaţii care sunt mici după standardele secolului al XX-lea. Londra, cu o populaţie de 864.845, era probabil cel mai mare oraş din lume. Parisul, cu 547.756, era singurul alt oraş din Europa cu peste o jumătate de milion de locuitori în 1801.(19) Populaţia Lisabonei era de 350.000.(20) Viena avea o populaţie de 252.000.(21) Berlinul abia depăşise 200.000 până în 1819.(22) Madridul avea 156.670 de locuitori.(23) Populaţia Bruxelles-ului în 1802 era de 66.297.

Budapesta avea o populaţie de doar 61.000 de locuitori.(24)

Există o tentaţie evidentă de a crede că creşterea oraşelor mari este o funcţie directă a creşterii populaţiei. Dar acest lucru nu este neapărat adevarat. Fiecare om de pe pământ ar putea trăi înghesuit în Texas, fiecare familie locuind în propria casă independentă cu curte, şi totuşi să mai rămână o parte din Texas nelocuita. Aşa cum a susţinut Adna Weber în studiul clasic „Dezvoltarea oraşelor în secolul al XIX-lea”, creşterea populaţiei în sine nu explică de ce oamenii trăiesc în medii urbane, mai degrabă decât dispersaţi în mediul rural. În 1890, Bengalul avea aproximativ aceeaşi densitate a populaţiei ca Anglia. Totuşi, populaţia urbană a Bengalului era de doar 4,8%, în timp ce cea a Angliei era de 61,7%. Din punct de vedere istoric, oraşele au fost separate de mediul rural pentru a ţine la distanţă jefuitorii şi clasele inferioare.

Creşterea ocupării forţei de muncă în industrie în secolele al XIX-lea şi al XX-lea a creat oraşe mari. Si astfel, metropola a devenit extrem de vulnerabila la colaps, pe măsură ce industrialismul a început să se estompeze. Indicatorul perfect al acestei dezvoltări este Detroit, principalul oraş industrial de la mijlocul secolului al XX-lea. La un moment dat, o mare parte din producţia industrială mondială trecea prin Detroit. Acum este o cochilie goală la pământ, măcinată de criminalitate şi dezordine. În multe cartiere din centrul oraşului Detroit, una sau mai multe clădiri dărăpănate au fost arse din temelii sau dărâmate, lăsând impresia că oraşul a supravieţuit unei serii de raiduri ale bombardierelor din cel de-al Doilea Război Mondial.
Detroit reprezintă o amintire a faptului că multe oraşe industriale nu mai sunt viabile.
Acestea se vor prăbuşi pe măsură ce informaţiile şi ideile devin factori mai importanţi care conferă valoare decât productia care utilizeaza resurse naturale. În multe cazuri, centrul urban a devenit deja prea mare pentru a-şi susţine propria greutate. Pentru a menţine o metropolă funcţională, este necesar ca un număr substanţial de sisteme de sprijin să funcţioneze eficient la scară largă. Însăşi aglomerarea a milioane de oameni implică o creştere uriaşă a vulnerabilităţii la criminalitate, sabotaj şi violenţă aleatorie. În timpul erei industriale, preţul poliţiei împotriva acestor riscuri a fost rambursat de economiile de producţie la scară largă.
În Era Informaţiei, doar oraşele care îşi acoperă costurile de întreţinere oferind o calitate ridicată a vieţii vor rămâne viabile. Persoanele aflate la distanţă nu vor mai fi obligate să le subvenţioneze. Un bun indicator al viabilităţii oraşelor este acela cand cei care locuiesc în centrul oraşului sunt mai bogaţi decât cei de la periferia sa. Buenos Aires, Londra şi Parisul vor rămâne locuri primitoare pentru a trăi şi a face afaceri mult timp după ce ultimul restaurant bun se va închide în South Bend, Louisville şi Philadelphia.

Statele-Sat

Unele oraşe-stat se pot dovedi a fi doar enclave fără oraşe ataşate. Poate ar fi mai bine să le considerăm state-sat sau state-rurale. Resursele naturale vor fi, de asemenea, evaluate în moduri diferite. Când poţi face afaceri oriunde, poţi alege să faci afaceri într-un loc frumos unde poţi respira adânc fără a inhala prea multă poluare

cancerigenă.
Tehnologiile de comunicaţii care reduc la minimum dificultăţile lingvistice vor face tot mai uşoară locuirea aproape oriunde mediul este atractiv. Regiunile slab populate cu climat temperat şi inzestrate cu vast teren arabil pe cap de locuitor, cum ar fi Noua Zeelandă şi Argentina, se vor bucura, de asemenea, de un avantaj comparativ, deoarece se bucură de standarde ridicate de sănătate publică şi sunt producători de alimente şi produse regenerabile cu costuri reduse. Astfel de produse vor beneficia de creşterea cererii, pe măsură ce nivelul de trai al miliardelor de oameni din Asia de Est şi America Latină creşte.

Teorema inechivalenţei

Multe dintre presupunerile economiştilor despre comportament sunt înrădăcinate în tirania spatiului. Un exemplu distinct este „Teorema echivalenţei" a lui Ricardo, care sugerează că cetăţenii dintr-o ţară care înregistrează deficite uriaşe îşi vor ajusta aşteptările anticipând rate de impozitare mai mari necesare în viitor pentru a achita datoria. În acest sens, există o „echivalenţă" între finanţarea cheltuielilor prin impozitare şi prin datorii. Cel puţin a existat o astfel de echivalenţă la începutul secolului al XIX-lea când a scris Ricardo. În Era Informaţiei, însă, persoana raţională nu va răspunde perspectivei unor impozite mai mari pentru a finanţa deficitele prin creşterea ratei sale de economisire; îşi va transfera domiciliul sau îşi va inregistra tranzacţiile în altă parte. Din acelaşi motiv pentru care producătorii selectează furnizorii în căutarea celor mai mici costuri, aceştia vor fi şi mai puternic motivaţi să caute furnizori alternativi de protecţie. Beneficiile acestui lucru vor eclipsa marjele care pot fi realizate prin trecerea la un nou furnizor de tuburi de plastic. Rezultatul aşteptat este că Indivizii Suverani şi alte persoane raţionale vor fugi de jurisdicţiile cu datorii mari nefinanţate.
Guvernele ieftine care au puţine datorii şi impun costuri reduse clienţilor vor fi domiciliile preferate pentru crearea de bogăţie în Era Informaţiei. Aceasta implică perspective mult mai atractive pentru desfăşurarea afacerilor în zone în care îndatorarea este scăzută şi guvernele au fost deja restructurate, cum ar fi Noua Zeelandă, Argentina, Chile, Peru, Singapore şi alte părţi ale Asiei şi Americii Latine. Aceste zone vor fi, de asemenea, platforme superioare pentru desfăşurarea de afaceri decat cele ale economiilor

nereformate şi cu costuri ridicate din America de Nord şi Europa de Vest.

Eroziunea anomaliilor preţurilor locale

Costurile informaţiei mult reduse vor elimina majoritatea avantajelor preţurilor locale. Cumpărătorii nu numai că vor putea scana un număr imens de puncte de vânzare în căutarea celor mai mici preţuri pentru bunurile comercializabile; vor putea, de asemenea, să utilizeze servicii la distanţă pentru a face cumpărături dincolo de graniţele jurisdicţionale. Acest lucru va permite oamenilor să compare mult mai uşor caracteristicile produselor dificil de analizat, cum ar fi asigurările. Şi vor ocoli restricţiile comerciale impuse de procedurile locale de licenţiere. În consecinţă, marjele de profit sunt susceptibile de a scădea în orice domeniu în care anomaliile preţurilor locale pot fi erodată de informaţii suplimentare şi de concurenţă.

NOI IMPERATIVA ORGANIZAŢIONALE

Cibereconomia va fi semnificativ diferita de economie industrială prin modul în care participanţii săi interacţionează. Tehnologia informaţiei va disipa multe dintre avantajele organizaţionale pe termen lung ale firmelor care decurg din costurile ridicate ale tranzacţiilor şi informatiilor. Era informaţiei va fi era „corporaţiei virtuală”.

Mulţi analişti mai pricepuţi decât noi în domeniul tehnologiei informaţiei nu au reuşit deloc să vadă că aceasta este destinată să transforme logica organizării economice.

Nouă tehnologie nu numai că transcende graniţele şi barierele; ea revoluţionează şi costurile „interne” ale calculului. Chiar şi puţinele afaceri care nu vor fi afectate de expunerea la o concurenţă transfrontalieră mai mare din cauza dezvoltării tehnologiei informaţiei şi comunicării vor fi expuse unor noi imperative organizaţionale. Scăderea rapidă a costurilor informaţiei şi tranzacţiilor va reduce decisiv economiile de scară, anulând multe dintre stimulentele care au dat naştere firmelor vechi şi angajărilor de carieră în perioada industrială.

De ce Firmele?

Economiştii clasici precum Adam Smith au fost aproape tăcuţi cu privire la problema mărimii firmei. Nu au abordat ce anume influenţează dimensiunea optimă a firmelor, de ce firmele iau forma pe care o au sau chiar de ce exista firme. De ce antreprenorii

angajează angajaţi, în loc să plaseze fiecare sarcină care trebuie îndeplinită spre licitaţie contractorilor independenţi pe piaţa licitaţiilor? Economistul laureat al Premiului Nobel Ronald Coase a contribuit la lansarea unei noi direcţii în economie punând câteva dintre aceste întrebări importante. Răspunsurile sugerează consecinţele revoluţionare ale tehnologiilor informaţiei pentru structura afacerilor. Coase a susţinut că firmele erau modalitatea eficientă a depăşirii deficitelor informaţionale şi costurile ridicate ale tranzacţiilor.(26)

Informaţii şi costurile tranzacţiilor

Pentru a înţelege de ce, luaţi în considerare obstacolele cu care v-aţi fi confruntat în încercarea de a opera o linie de asamblare din era industrială fără o singură firmă care să-i coordoneze activităţile. În principiu, un automobil ar fi putut fi produs fără ca producţia să fie centralizată sub supravegherea unei singure firme. Economistul Oliver Williamson, împreună cu Coase, este un alt pionier în dezvoltarea teoriei firmei.

Williamson a definit şase metode diferite de operare şi control. Printre acestea se numără „modul antreprenorial", „în care fiecare staţie de lucru este deţinută şi operată de un specialist".(27)O alta este ceea ce Williamson numeşte „staţiile de lucru centralizate" în care „un produs intermediar este transferat în etape de către fiecare lucrător".(28)

Nu există nici un motiv fizic pentru care miile de angajaţi nu ar fi putut fi înlocuiţi de un grup de contractori independenţi, fiecare închiriind spaţiu în fabrică, licitând pentru piese şi oferindu-se să asambleze puntea sau să sudeze aripile pe şasiu. Totuşi, aţi căuta în zadar un exemplu de fabrică de automobile din era industrială organizată şi condusă de contractori independenţi.

Probleme de coordonare

Operarea unei instalaţii industriale fără beneficiul coordonării prin intermediul unei singure firme ar fi disipat majoritatea economiilor care ar fi putut fi realizate prin operarea la scară largă. Problemele masive de tranzacţii în coordonarea unui complex de firme mici ar fi manualizat efectiv linia de asamblare.

Pentru a funcţiona, un astfel de sistem ar fi necesitat negocieri continue între contractorii individuali. În loc să se concentreze asupra producţiei, multitudinea de contractori sau antreprenori ar fi trebuit să-şi dedice timpul şi atenţia fixării preţurilor

componentelor şi elaborării termenilor propriilor interacţiuni în continuă schimbare. Simpla monitorizare a producţiei ar fi fost o problemă dificilă.

Autoritatea de a acţiona

Cu un astfel de set de organizaţii independente care se chinuie să asambleze o maşină, crearea şi reproiectarea modelelor ar fi fost un coşmar. Trebuie doar să vă imaginaţi dificultatea cu care se confruntă designerul în încercarea de a convinge sutele de contractori independenţi cu privire la modificările necesare pentru a introduce un nou model. În practică, ar fi fost nevoie de un consimţământ aproape unanim. Oricine ar fi respins sau ar fi obiectat la orice modificare a specificaţiilor produsului ar fi putut fie să distrugă efectiv îmbunătăţirea modelului, fie să crească costul introducerii acestuia, punând astfel în pericol şi mai mult câştigurile obţinute prin operarea la scară largă.

Negocieri inutile

O linie de asamblare închiriată (sau deţinută separat) de contractori independenţi ar fi fost supusă numeroaselor vulnerabilităţi evitate prin operarea în cadrul unei singure firme. Decesul, boala sau falimentul contractorilor individuali ar fi fost un eveniment mult prea frecvent în operaţiunile care necesită cooperarea a mii de oameni pentru a construi un singur produs sub un singur acoperiş. Piaţa licitaţiilor ar fi putut cu siguranţă să înlocuiască aceşti contractori. Dar fiecare succesiune ar fi necesitat o înţelegere negociată, cum ar fi o cumpărare a operatorului anterior de către înlocuitorul său. De asemenea, ar fi necesitat un acord privind preluarea închirierii spaţiului fabricii şi, eventual, un nou contract de închiriere pentru aparatul de sudură sau presa utilizată pentru ştanţarea soclurilor stopurilor.

Toate acestea ar fi fost complicate.

Capcane de stimulare

O altă dificultate crucială cu o linie de asamblare a contractorilor independenţi în condiţiile erei industriale a fost că cerinţele de capital pentru contractorii individuali ar fi diferit dramatic. O matriţă de plastic necesară pentru a produce un comutator de bord, de exemplu, ar fi putut fi relativ ieftină, în timp ce echipamentul necesar pentru a turna un bloc motor sau a ştanţa tabla de pe o apărătoare ar fi putut costa milioane. Conţinutul ridicat de resurse şi natura secvenţială a producţiei pe linia de asamblare au făcut

ca problemele care decurg din costurile ridicate de capital să fie inevitabile, din motivele analizate în capitolul precedent. Antreprenorii cu sarcini care necesită un volum mare de capital ar fi fost, în esenţă, dependenţi de cooperarea celorlalţi pentru a-şi amortiza investiţiile.
Capacitatea contractorilor cu cerinţe de capital mai mari de a strânge bani şi de a opera cu profit ar fi depins de asigurarea cooperării multor altor participanţi la proces ale căror costuri de capital erau mult mai mici. În multe cazuri, nu ar fi obţinut-o. Ar fi existat un stimulent substanţial pentru cei mici să-i exploateze pe cei mari. Cei care aveau nevoie de mai puţini bani pentru a-şi desfăşura funcţia specifică pe linia de asamblare ar fi câştigat necooperând în momente cruciale. La fel ca muncitorii în grevă, ar fi putut închide linia de asamblare sub un pretext sau altul, impunându-şi costuri mici, dar multă suferinţă celor cu investiţii de capital mai mari. Procesul de producţie ar fi fost supus unui joc constant de noroc, contractorii mici expunându-i pe cei cu costuri de capital mai mari la extorcare prin capacitatea lor de a zădărnici producţia. Manevrele contractorilor mai mici pentru a extrage plăţi suplimentare de la cei mari ar fi redus eficienţa sistemului.

Firma ca Solutie

Pe scurt, multe dintre economiile care puteau fi realizate în timpul erei industriale prin operarea unei linii de asamblare la scară largă s-ar fi disipat dacă producţia ar fi fost împărţită între o multitudine de contractori individuali.
O singură firmă mare era o modalitate eficientă de a depăşi aceste dezavantaje, în ciuda celorlalte limitări ale sale. Marile afaceri erau birocratice. Dar, într-o oarecare măsură, birocraţia şi ierarhia erau exact ceea ce era necesar în timpul Erei Industriale. Echipele administrative şi de management monitorizau şi coordonau producţia, numeroşi manageri de nivel mediu transmiţând ordine în ierarhic in jos şi alte informaţii în susul structurii de comandă. Birocraţia corporativă asigura, de asemenea, evidenţa contabilă şi controalele contabile şi minimiza problemele principale ale agenţie, în care angajaţii nu acţionează în bunul interes al firmei care îi angajează. Pentru a realiza o contabilitate sofisticată în condiţiile Erei Industriale era necesară munca multor oameni. Existenţa unei astfel de birocraţii administrative era costisitoare. Trebuia plătită indiferent dacă producţia era activă sau lentă.

Deoarece aceşti administratori deţineau cunoştinţe cruciale necesare pentru a conduce afacerea, aceştia erau de obicei plătiţi cu o primă peste ceea ce ar fi cerut abilităţile lor pe piaţa spot(piata la vedere a marfurilor si tranzactiilor decontate imediat).

„Excesul organizaţional"

Numărul mare de manageri şi administratori profesionişti avea şi dezavantajul de a tinde să „captureze" firma şi să o opereze în propriile interese mai degrabă decât în cele ale acţionarilor. Nu era neobişnuit în era industrială, de exemplu, să găseşti firme care cheltuiau generos pe mobilier de birou, abonamente la cluburi şi alte avantaje de care putea beneficia managementul, dar care s-ar fi putut să nu genereze un randament direct investitorilor. Într-o afacere complicată, era imposibil să se monitorizeze cu uşurinţă din exterior care cheltuieli generale erau esenţiale şi care erau indulgenţe pentru angajaţi. De asemenea, era dificil să se prevină ca o fracţiune uneori considerabilă a angajaţilor corporativi să se eschiveze de la sarcini. Faptul că era dificil din punct de vedere tehnologic să se monitorizeze performanţa făcea necesar un management mediu numeros şi, în acelaşi timp, îngreuna monitorizarea managerilor. Toate aceste condiţii au contribuit la ceea ce a devenit cunoscut sub numele de „slack organizaţional", un termen inventat în 1963 de Richard Cyert şi James March în lucrarea „O teorie comportamentală a firmei" (29) O examinare atentă a sugerat că numeroase firme reale subperformau substanţial fata de potenţialul real.

„Indiferent dacă produci rezultate sau nu, salariul este acelaşi.
„Indiferent dacă munceşti din greu sau nu, salariul este acelaşi.
„Indiferent dacă îţi pasă sau nu, salariul este acelaşi."
—CHRIS DRAY

„Asta nu e treaba mea"

Ca entitate care aspira la permanenţă, marea firmă industrială avea dezavantajul pe care l-am explorat deja, de a fi expusă la represiuni din partea sindicatelor. De asemenea, împărtăşea unele dintre caracteristicile birocraţiei observate într-o formă mai exagerată în birourile guvernamentale. Ordinele veneau de sus. Sarcinile erau stereotipe şi compartimentate. Aceste sarcini erau adesea rigid definite. Au apărut graniţe între categoriile de locuri de muncă, similare cu cele impuse de cartelurile care reglementau profesiile învăţate.

A te aştepta ca un contabil să schimbe un bec ars într-o lampă de pe biroul său părea la fel de ciudat pentru mulţi în timpul Epocii Industriale ca şi cum ai fi apelat la un avocat pentru a-ţi vindeca gripa. Angajaţilor în multe cazuri nici măcar nu li se permitea, să treacă peste graniţele compartimentate dintre funcţiile rigid definite.

„Asta nu e treaba mea" era un slogan larg auzit care sublinia „slăbiciunea organizaţională" a Epocii Industriale. Treaba fiecăruia era definită cu precizie în termeni de sarcini stereotipe care nu trebuiau încălcate, oricât de mult ar fi putut îmbunătăţi productivitatea. Fiecare angajat din birocraţia corporativă era angajat în funcţie de „calificări" considerate a fi susceptibile de a prezice performanţa în funcţia sa specifică. Cu puţine excepţii, toată lumea era plătită pe baza unei clasificări a postului cu o salarizare mai mult sau mai puţin uniformă în întreaga organizaţie. Deoarece performanţa specifică în ierarhiile administrative ale marilor afaceri nu era adesea măsurată,la fel ca în birocraţiile de stat, munca se desfăşura într-un ritm lent.

Aşadar, deşi firma a surprins economiile de scară ale producţiei de masă, a făcut-o cu preţul altor ineficienţe.

„Într-o piaţă, nu faci ceva pentru că cineva îţi spune sau pentru că este listat la pagina treizeci a planului strategic. O piaţă nu are limite de locuri de muncă... Nu există comenzi, nu nu există traducere a semnalelor de sus, nimeni nu sortează munca în pachete. Într-o piaţă sunt clienţi, iar relaţia dintre un furnizor şi un client este fundamental non-organizaţională, deoarece este între două entităţi independente.
—WILLIAM BRIDGES

Noi imperative

Noile condiţii megapolitice ale erei informaţiei vor modifica semnificativ logica organizării afacerilor. O parte din aceasta este evidentă. Dacă tehnologia informaţiei contribuie cu ceva,ea reduce dramatic costul procesării, calculului şi analizei informaţiilor. Un efect al unei astfel de tehnologii este reducerea necesităţii de a angaja un număr mare de manageri de nivel mediu pentru a monitoriza procesele de producţie.

Într-adevăr, maşinile-unelte automatizate, posibile datorită puterii de calcul avansate, înlocuiesc în multe cazuri lucrătorii plătiţi cu ora. Şi acolo unde procesul de producţie continuă să fie gestionat de personal, procesul de control şi coordonare a fost în mare parte automatizat. Echipamentele echipate cu microprocesoare pot monitoriza progresul liniei de asamblare mult mai eficient decât ar

putea sa o faca managerii vreodată. Noul echipament nu numai că poate măsura viteza şi precizia cu care lucrează oamenii, dar poate, de asemenea, compila automat conturi şi reordona componentele în momentul în care acestea sunt scoase din stoc. Cele mai mici operaţiuni îşi pot permite acum programe de control financiar care le contabilizează finanţele cu o viteză mai mare decât ar fi putut chiar şi cele mai mari corporaţii să obţină prin ierarhiile lor de producţie cu câteva decenii în urmă.
Faptul că tehnologia informaţiei permite producţia dispersată, nesecvenţială, de produse cu conţinut redus de resurse naturale reduce dramatic vulnerabilitatea la riscuri şi extorcare, aşa cum am explorat deja. Cu toate acestea, acestea nu sunt singurele caracteristici ale tehnologiei informaţiei care fac şi mai atractivă externalizarea funcţiilor îndeplinite anterior de angajaţi. Costurile de capital sunt mai mici. Ciclurile de producţie sunt mai scurte. Contractorii independenţi înşişi, inclusiv firmele unipersonale, au la dispoziţie reţele informaţionale mult mai sofisticate. În curând, aceştia se vor putea baza pe o sumedenie de servitori digitali pentru a îndeplini o gamă largă de funcţii de birou, de la răspunsul la telefon până la servicii de secretariat. Servitorii digitali vor fi secretare, agenţi de publicitate, agenţi de turism, casieri şi birocraţi.

Dispariţia locurilor de muncă bune

Într-o măsură din ce în ce mai mare, indivizii capabili să creeze o valoare economică semnificativă vor putea păstra cea mai mare parte a valorii pe care o creează pentru ei înşişi. Personalul de sprijin care anterior absorbea o mare parte din veniturile generate de principalii creatori de venit dintr-o întreprindere va fi înlocuit de agenţi automatizaţi şi sisteme informatice cu costuri reduse. Aceasta implică faptul că o organizaţie va fi mai în măsură să se asigure de cea mai înaltă calitate a serviciilor prin externalizarea acestora, mai degrabă decât prin menţinerea funcţiei în cadrul firmei, unde va fi relativ mai dificil să se recompenseze persoanele pentru îndeplinirea corectă a unei sarcini. O corporaţie virtuală va elimina cea mai mare parte a „lacunei organizaţionale” prin eliminarea organizaţiei.
„Locurile de muncă bune” vor fi de domeniul trecutului. Un „loc de muncă bun”, aşa cum a spus economistul Orly Ashenfelter de la

Princeton, „este un loc de muncă care plătește mai mult decât valorezi”.(32)

În Era Industrială, multe „locuri de muncă bune” existau din cauza costurilor ridicate de informare și de tranzacție. Firmele au crescut și au internalizat o gamă mai largă de funcții deoarece acest lucru le-a permis să capteze economii de scară. Cresterea corporativă a fost și subvenționată de legile fiscale. Impozitele mari care au predominat în etapele târzii ale erei industriale au amplificat artificial avantajele formării unei firme durabilă și ale angajării de salariați permanenți. În majoritatea națiunilor, legile și reglementările fiscale au crescut substanțial costurile de formare și dizolvare a firmelor pe bază de proiect.

De asemenea, acestea au avut tendința de a forța antreprenorii să includă contractorii independenți ca angajați. Intervențiile legale au umflat temporar și mai mult oferta de „locuri de muncă bune”, făcând costisitoare și dificilă concedierea unui angajat, oricât de puțin ar contribui acesta la productivitatea firmei.

În mod inevitabil și logic, caracterul organizării afacerilor în era industrială a asigurat că persoanele cele mai calificate și talentate, care au creat o cotă disproporționată din valoarea adăugată într-o organizație, au fost plătite proporțional mai puțin decât valora contribuția lor. Acest lucru se va schimba în Era Informației. Revoluția microprocesării crește brusc disponibilitatea informațiilor și reduce costurile tranzacțiilor. Acest lucru descentralizează firma. În loc de birocrație permanentă, activitățile vor fi organizate în jurul proiectelor, în mare parte în modul în care funcționează deja companiile de productie a filmelor. Majoritatea funcțiilor anterior „interne” ale firmei vor fi externalizate către contractori independenți.

Angajații din era industrială care dețineau „locuri de muncă bune”, dar care contribuiau puțin și se bazau pe colegii de muncă pentru a-i „acoperi” se vor trezi în curând licitând pentru contracte pe piața spot. La fel și mulți angajați loiali și harnici.„Locurile de muncă bune” vor fi un anacronism, deoarece locurile de muncă în general vor fi anacronice.

În cazul extrem al marilor corporații japoneze, angajații se așteptau să aibă un loc de muncă pe viață. Chiar și acolo unde nu aveau nici o sarcină productivă de îndeplinit, ar fi fost păstrati, uneori pur și simplu apărând să stea la „un birou gol într-un colțul al fabricii”

Acum, chiar şi în Japonia, ,,gulere albe" excesive sunt reduse. Titlul unei poveşti din International Herald-Tribune relata: „Tristetea despărţiii este atât de crudă: cultura japoneză a locurilor de muncă pe viaţă în mod dureros expiră."(33)
În perioada postindustrială, locurile de muncă vor fi sarcini pe care le indepliniţi, nu ceva ce doar va apare in fisa postului. Înainte de era industrială, angajarea permanentă era aproape necunoscută. După cum spunea William Bridges, „Înainte de 1800 – şi mult după aceea în multe cazuri – postul s-a referit întotdeauna la o anumită sarcină sau atribuţie, niciodată la un rol sau o poziţie într-o organizaţie.... Între 1700 şi 1890, Oxford English Dictionary găseşte multe întrebuinţări ale termenilor precum birjar,medic şi gradinar — toate referindu-se la persoanele angajate o singură dată. Slujbă sau muncă (un alt termen frecvent) era o activitate ocazională, nu o angajare obişnuită."(34)
În era informaţiei, majoritatea sarcinilor care au fost capturate anterior în cadrul firmelor ca un procedeu de reducere a informaţiile şi costurile de tranzacţie vor migra înapoi pe piaţa spot. „Exact la timp" controlul stocurilor şi externalizarea sunt ambele practice din cauza tehnologia informaţiei. Sunt paşii către moartea locurilor de muncă. Deja, marile corporaţii precum AT&T au eliminat toate categoriile de locuri de muncă permanente. Poziţiile din acea firmă mare sunt acum ocazionale. În cuvintele lui Bridges, „Angajarea devine din nou temporara şi adaptata situatiei, iar categoriile îşi pierd granitele."(35)
În noua economie cibernetică, „antreprenorii independenţi" se vor deplasa de-a lungul continentelor pentru a construi împreună în Era Informaţiei echivalentul liniei de asamblare.

Hollywood preia controlul

Modelul organizarii de afaceri a noii economii informaţionale poate fi o companie de producţie de filme. Astfel de întreprinderi pot fi foarte sofisticate, cu bugete de sute de milioane de dolari. Deşi sunt adesea operaţiuni mari, sunt de asemenea temporare. O companie de film care produce un film pentru 100 de milioane de dolari se poate reuni timp de un an şi apoi se dizolvă.
Deşi oamenii care lucrează la producţie sunt talentaţi, nu au nici o aşteptare ca găsirea unui loc de muncă in acest proiect să fie echivalentă cu a avea un „loc de muncă permanent". Când proiectul se termină, tehnicienii, cameramanii, inginerii de sunet şi

specialiştii în garderobă vor merge pe drumuri separate. Este posibil să se reunească într-un alt proiect sau nu.
Pe măsură ce economiile de scară se reduc, iar cerinţele de capital pentru multe tipuri de activităţi care necesită multă informaţie scad simultan, va exista un stimulent puternic pentru ca firmele să se dizolve. Operaţiunile comerciale vor fi de circumstanta şi temporare. Firmele vor tinde să fie mai efemere. Corporaţiile virtuale care adună talente în scopuri specifice vor fi mai eficiente decât companiile cu vechime. Pe măsură ce criptarea devine răspândită, iar impozitarea capitalului este redusă de concurenţă, economiile de scară artificiale care susţin existenţa firmelor „permanente" vor dispărea. Acest lucru se va întâmpla indiferent dacă taxele sunt reduse rapid sau lent. Dacă se reduce rapid, costurile artificiale ale funcţionării pe bază de proiect vor dispărea mai repede. Dacă va continua încet, principala povară a plăţii impozitelor anacronic de mari va cădea asupra firmelor existente, în timp ce noile întreprinderi vor opera ca si corporaţii virtuale, permiţându-le să scape mai usor de poveri costisitoare impuse de statul-naţiune pe moarte.
În timp ce abilităţile şi talentele speciale vor fi mai importante ca niciodată în economia informaţională, majoritatea graniţelor artificiale dintre profesii se vor dizolva. Tehnologiile avansate de stocare a informaţiilor şi de recuperare a acestora vor face ca secretele comerciale şi informaţiile specializate ale unor profesii precum dreptul, medicina şi contabilitatea să fie accesibile oricui. Valoarea economică a memorării ca abilitate va scădea, în timp ce importanţa sintezei şi a aplicării creative a informaţiilor va creşte.Implicaţiile complete ale acestei schimbări vor fi întârziate de reglementările învechite.
Dar, pe termen lung, puterea guvernelor de a reglementa economia cibernetică se va ofili până in punctul dispariţiei. Orice reglementare artificială a monopolurilor profesionale care creşte costurile fără beneficii care sunt apreciate pe piaţă va fi în cele din urmă ignorată.
Există şi alte implicaţii ale trecerii la o economie informaţională:
• Reglementările locale care impun costuri mai mari vor fi transformate într-o bază de piaţă.
• Concurenţa între jurisdicţii va fi intensificată pentru a găzdui activităţi cu valoare adăugată mare, care, în principiu, ar putea fi

localizate oriunde. Nici un loc nu este neapărat mai convingător decât următorul.
• Relaţiile de afaceri vor gravita către dependenţa de „cercuri de încredere”. Datorită criptării, care oferă indivizilor posibilitatea de a fura nedetectaţi, onestitatea va fi o caracteristică mai apreciată a asociaţilor in afaceri.
• Regimurile brevetelor şi drepturilor de autor se vor schimba, datorită uşurinţei accesului la anumite informaţii.
• Protecţia va deveni din ce în ce mai tehnologică decât juridică. Clasele inferioare vor fi excluse. Trecerea la comunităţi închise este aproape inevitabilă. Excluderea persoanelor care fac probleme este o modalitate eficientă, precum şi tradiţională de a minimiza violenţa criminală în perioadele de autoritate centrală slabă.
• Mărfurile în vrac vor fi impozitate puternic şi expediate local, ca în Evul Mediu, în timp ce bunurile de lux vor fi impozitate uşor şi expediate pe distanţe mari.(36)
• Funcţiile poliţiei vor fi preluate din ce în ce mai mult de către societati private legate de asociaţii comerciale.
• Ar putea exista un avantaj tranzitoriu pentru firmele private faţă de cele listate la bursă deoarece firmele private se vor bucura de o mai mare libertate de a scăpa de costurile impuse de guverne.
• Angajarea pe viaţă va dispărea, pe măsură ce „locurile de muncă” devin din ce în ce mai mult sarcini sau „muncă ocazională”, mai degrabă decât poziţii în cadrul unei organizaţii.
• Controlul asupra resurselor economice se va muta de la stat la persoane cuabilităţi şi inteligenţă superioară, pe măsură ce devine din ce în ce mai uşor să creezi bogăţie prin adăugarea de informaţii produselor.
Mulţi membri ai profesiilor învăţate vor fi înlocuiţi de sistemele interactive de recuperare a informaţiilor.
Se vor dezvolta noi strategii de supravieţuire pentru persoanele cu inteligenţă mai scăzută, implicând o concentrare mai mare pe dezvoltarea abilităţilor de agrement, a abilităţilor sportive
şi a criminalităţii, precum şi pe serviciul acordat numărului tot mai mare de indivizi suverani pe măsură ce inegalitatea veniturilor în cadrul jurisdicţiilor creşte.
Sistemele politice care s-au dezvoltat într-o perioadă în care exista o revenire tot mai mare a violenţei trebuie să treacă prin ajustări drastice. Acum, când eficienţa creşte în importanţă în raport cu

magnitudinea puterii comandate de un sistem, suveranităţile mici, eficiente, care oferă mai multă protecţie clienţilor lor la costuri mai mici, vor fi din ce în ce mai sustenabile.
Ca şi în perioada medievală, există din nou dezeconomii de scară în creştere în organizarea violenţei. Acest lucru se reflectă deja în numărul tot mai mare de entităţi suverane de la căderea comunismului. Ne aşteptăm ca numărul de suveranităţi din lume să se înmulţească rapid, pe măsură ce logica erei informaţiei este confirmată de experienţă.
Puterea va fi din nou exercitată la scară mică. Enclavele şi provinciile ar putea chiar să constate că au avantaje substanţiale faţă de naţiunile care se întind pe continente în oferirea de condiţii competitive „clienţilor" lor pentru servicii de suveranitate. Acest lucru va fi foarte diferit de perioada modernă, aflată în declin rapid, în care nici o entitate nu putea supravieţui decât dacă putea gestionaa o forţă militară suficientă pentru a controla un regat. În trecut, când existau dezeconomii de scară în exercitarea puterii, cei care beneficiau cel mai mult de protecţie, precum negustorii bogaţi din cetăţile-stat din Evul Mediu târziu, controlau guvernul. În opinia noastră, puteţi căuta din nou ceva similar. Reducerea poverilor prădătoare şi o dispunere mai eficientă a resurselor ar trebui să ducă la o creştere rapidă în zonele în care clienţii exercită controlul asupra suveranităţilor locale.
După cum vom explora în continuare, dacă aceste evoluţii pot sau ar trebui să continue în faţa opoziţiei din partea legiunilor de perdanţi va fi printre cele mai importante controverse ale erei informaţiei.

CAPITOLUL 9
NAȚIONALISM, REACȚIE ȘI NOII LUDIȚI

„Naţionalismul, desigur, este intrinsec absurd. De ce ar impune accidentul -norocul sau ghinionul - naşterii ca american, albanez, scoţian sau locuitor al insulelor Fiji, loialităţi care domină viaţa unui individ şi structurează o societate astfel încât să o pună într-un conflict formal cu altele? În trecut existau loialităţi locale faţă de regiune, clan şi trib, obligaţii, faţă de stăpân sau moşier, războaie dinastice sau teritoriale, dar loialităţile primare erau faţă de religie, Dumnezeu sau zei, eventual faţă de împărat,

faţă de o civilizaţie ca atare. Nu exista naţiune. Exista ataşament faţă de patrie,pământul părinţilor sau patriotism, dar a vorbi despre naţionalism înainte de timpurile moderne este anacronic.(1) —WILLIAM PFAFF

http://www.ibm.com

A spune că „lumea devine mai mică” este o figură de stil informativă, întărită de autorităţi la fel de prestigioase precum agenţia de publicitate IBM. „Soluţiile lor pentru o planetă mică” reclamele multiculturale pentru internet le reamintesc fanilor sportului, care s-ar putea să nu realizeze singuri, că termenii relaţiilor dintre indivizi in jurisdicţii foarte dispersate au fost schimbaţi de tehnologie. Ne referim la distinsul istoric William McNeill pentru o notă de subsol utilă despre implicaţii. El scrie: „Intensificarea continuă a comunicaţiilor şi transporturilor, în loc să favorizeze consolidarea naţională, a început să funcţioneze într-un sens opus, în măsura în care aria sa de acoperire transcende graniţele politice şi etnice existente.”(2) Pe măsură ce lumea „devine mai mică” şi comunicaţiile se îmbunătăţesc revendicarile accidentale şi „intrinsec absurde” ale naţiunilor şi naţionalismului sunt sortite să slăbească.

MAREA TRANSFORMARE

Problema acestei perspective rezonabile este că toată istoria anterioară sugerează că nu poate fi acomodată într-un mod rezonabil. Tranziţia pe care o implică va atrage dupa sine o criză. Impune un mod radical nou de gândire, o nouă imaginaţie a comunităţii care depăşeşte naţionalismul şi statul-naţiune. După cum a subliniat Michael Billig, „credinţele noastre despre naţionalitate şi despre naturaleţea apartenenţei la o naţiune” sunt „produsele unei anumite epoci istorice”.(3) Acea epocă, Epoca Modernă,ar putea fi deja defunctă. Instituţiile sale predominante, statele-naţiune, încă dăinuie, dar supravieţuiesc precar pe o fundaţie erodată. Pe măsură ce alte consecinte negative apar şi statele-naţiune se prăbuşesc, ne aşteptăm la o reacţie neplăcută, în special în ţările bogate unde „economia naţională” a adus venituri mari muncii necalificate în secolul al XX-lea.

Ca o consecinta a celor discutate anterior, schimbarea condiţiilor megapolitice prilejuită de apariţia tehnologiei informaţiei va duce la schimbări instituţionale radicale. Teza acestei cărţi este că puterea masivă a statului-naţiune este destinată să fie privatizată şi comercializată.

Ca orice schimbare instituţională cu adevărat radicală, privatizarea şi comercializarea suveranităţii va implica o revoluţie în „bunul simţ" al modului în care lumea este înţeleasă. O astfel de schimbare se întâmplă rareori într-un mod gradual, liniar. Dimpotrivă. Într-adevăr, din motivele pe care le-am explorat în Marea Răfuială, este practic exclusă. Ne aşteptăm ca Era Informaţiei să aducă discontinuităţi - rupturi bruşte cu instituţiile şi conştiinţa trecutului. Iată ce trebuie să căutăm pe măsură ce procesul se desfăşoară:

1. Schimbări în organizarea economică de tipul celor descrise în capitolele anterioare care decurg din impactul microprocesării.
2. O scădere mai mult sau mai puţin rapidă a importanţei tuturor organizaţiilor care operează în interiorul, mai degrabă decât dincolo de graniţele geografice. Guvernele, sindicatele, profesiile autorizate şi lobby-iştii vor deveni mai puţin importanţe în Era Informaţiei decât au fost în timpul Erei Industriale. Deoarece favorurile şi restricţiile comerciale smulse de la guverne vor fi mai puţin utile, mai puţine resurse vor fi irosite pentru influentarea puterilor in stat.(4)
3. Recunoaşterea mai largă a faptului că statul-naţiune este învechit, ceea ce duce la mişcări de secesiune pe scară largă în multe părţi ale globului.
4. Un declin al statutului şi puterii elitelor tradiţionale, precum şi un declin al respectului acordat simbolurilor şi credinţelor care justifică statul-naţiune.
5. O reacţie naţionalistă intensă şi chiar violentă, centrată în rândul celor care îşi pierd statutul, veniturile şi puterea atunci când ceea ce consideră a fi „viaţa lor obişnuită" este perturbată de descentralizarea politică şi de noile aranjamente de piaţă. Printre caracteristicile acestei reacţii se numără:

a. suspiciunea şi opoziţia faţă de globalizare, liberul schimb, proprietatea „străină" şi penetrarea economiilor locale;
b. ostilitatea faţă de imigraţie, în special a grupurilor care sunt vizibil diferite de fostul grup naţional;
c. ura populară faţă de elita informaţională, oamenii bogaţi, cei cu studii superioare şi plângeri cu privire la scurgerea capitalului şi dispariţia locurilor de muncă;
d. măsuri extreme luate de naţionaliştii care intenţionează să oprească secesiunea indivizilor şi regiunilor din statele-naţiune

în declin, inclusiv recurgerea la războaie şi acte de „epurare etnică” care întăresc identificarea naţionalistă cu statul şi raţionalizează pretenţiile statului asupra oamenilor şi resurselor acestora.
6. Întrucât va fi evident că tehnologiile informaţionale facilitează evadarea Indivizilor Suverani de sub puterea statului, reacţia la prăbuşirea constrângerii va include şi un atac neo-ludit(grup de manufacturieri din Anglia sec.XIX care s-a opus industrializarii si productiei de masa care au vazut in masini sfarsitul modului lor de existenta) asupra acestor noi tehnologii şi a celor care le utilizează.
7. Reacţia naţionalist-ludită nu va fi uniformă în toate regiunile şi grupurile de populaţie:
a. Reacţia va fi mai puţin intensă în economiile în creştere rapidă, unde venitul pe cap de locuitor a fost scăzut în timpul erei industriale şi unde dezvoltarea pieţelor creşte veniturile în rândul tuturor mestesugurile.
b. Sentimentele reacţionare vor fi resimţite cel mai intens în ţările actuale bogate şi în special în comunităţile cu procente ridicate de persoane sărace în nivelul de pregatire şi valori, care anterior se bucurau de venituri mari.
c. Totusi, neo-luddiţii îşi vor atrage majoritatea adepţilor printre cei aflaţi în ultimele două treimi ale veniturilor realizate din populaţiile statelor-naţiune de top.
d. Reacţia naţionalistă şi ludistă va fi însă cea mai puternică, nu în rândul celor foarte săraci, ci în rândul persoanelor cu abilităţi medii, cu realizări sub asteptări, care au ajuns la vârsta majoratului în timpul erei industriale şi se confruntă cu un declin in statusul ocupational.
8. Pe măsură ce noile condiţii megapolitice dau naştere unei noi conştiinţe a identităţii, împreună cu ideologii şi moralităţi noi complementare, vechile imperative ale naţionalismului îşi vor pierde atractivitatea.
9. Reacţia naţionalistă va atinge apogeul în primele decenii ale noului mileniu, apoi se va estompa pe măsură ce eficienţa suveranităţilor fragmentate se va dovedi superioară puterii cumulate de statului-naţiune. Bănuim că intimidarea congenitală de către statele-naţiune a jurisdicţiilor alternative, exemplificată de invazia rusă a Ceceniei, va tinde să priveze naţiunile şi fanaticii naţionalişti de simpatia noilor generaţii care ajung la maturitate în condiţiile megapolitice ale erei informaţiei.

10. Statul-naţiune se va prăbuşi în cele din urmă în urma unei crize fiscale. Crizele sistemice apar de obicei atunci când instituţiile aflate în dificultate suferă de creşterea cheltuielilor şi scăderea veniturilor - o situaţie care va afecta inevitabil statele-naţiune principale, pe măsură ce beneficiile de pensie şi cheltuielile medicale cresc exponenţial la începutul secolului XXI. În momentul în care scriem aceste rânduri, atât Regatul Unit, cât şi Statele Unite sunt împovărate de datorii nefinanţate în valoare de mai multe trilioane de dolari legate de pensii (comparabile pe cap de locuitor), pe care nici una dintre ele probabil nu le va putea atenua. Alte state naţionale importante se confruntă cu poveri similare care duc la faliment.

PARALELE CU RENAŞTEREA

Am subliniat anterior motivele pentru care credem că prăbuşirea statului ,,bonă" va avea consecinţe apropiate de cele asociate cu prăbuşirea monopolului instituţional al Sfintei Biserici Mame de acum cinci secole. Similar cu statul-naţiune de astăzi, Biserica se afla atunci într-o poziţie de predominanţă necontestată timp de secole. În anumite privinţe, Biserica era chiar mai ferm fixată decât a devenit statul ,,asistentei sociale" cinci sute de ani mai târziu. Biserica pretinsese de mult timp că acţionează ca „autoritatea universală din fruntea societăţii creştine".(5) Aceasta este caracterizarea istoricului medieval John B. Morrall. Totuşi, în timp ce puţini europeni ar fi contestat pretenţia Bisericii la supremaţie în creştinătate înainte de revoluţia tehnologică din anii 1490, Biserica abia a supravieţuit în rolul său tradiţional timp de încă o generaţie.

Privatizarea conştiinţei

La începutul anilor 1520, milioane de europeni onesti respinseseră autoritatea universală a Bisericii Catolice, o erezie pedepsită cu tortură şi moarte cu doar câteva decenii înainte. Într-adevăr, multe catedrale şi biserici europene medievale erau decorate cu sculpturi instructive ale ereticilor cărora le erau smulse limbile de catre demoni.(6)

Lecţia transmisă de aceste torturi trebuie să-i fi impresionat pe mulţi enoriaşi analfabeţi care ar fi putut recunoaşte victimele drept eretici pur şi simplu după pedeapsa lor. Iconografia era lipsită de ambiguitate: ereticii erau cei ale căror limbi erau mutilate.

Totuşi, oricât de aspră era această pedeapsă, era doar initierea

pentru pedeapsa supremă pentru erezie: moartea pe rug.
Spre disperarea Bisericii, însă, lecţia nu a fost suficient de intimidantă. Apariţia tiparului a umflat oferta de argumente eretice atât de dramatic încât chiar şi perspectiva unei pedepse oribile a încetat să-i mai descurajeze pe potenţialii eretici. Într-adevăr, nu puţini pionieri ghinionişti ai libertăţii religioase în Europa modernă timpurie au plătit pentru afirmaţiile lor de independenţă spirituală, fiindu-le retezate limbile. Alţii au fost arşi pe rug. Agenţii reacţiunii din Inchiziţie au incinerat literalmente oameni pentru că rosteau ceea ce am considera acum expresii obişnuite ale conştiinţei.
În total, Reforma Protestantă şi reacţia generata au costat vietile a milioane de oameni.
Numărul deceselor de pe câmpurile de luptă din a doua jumătate a Războiului de Treizeci de Ani a totalizat 1.151.000 de oameni.(7) Mulţi alţii au murit din cauza foametei, a bolilor şi din cauza Inchiziţiei şi a altor autorităţi. În nici un caz, nu toate violenţele au fost comise de autorităţile catolice. Oasele a peste o mie de catolici englezi de frunte, despre care se crede că au fost ucişi brutal de regele Henric al VIII-lea, au fost descoperite in Turnul Londrei. Unii, inclusiv Sir Thomas More şi episcopul St. John Fisher, au fost executaţi în mod deschis pentru că au refuzat să abandoneze vechea credinţă.(8)
Fiica catolică a regelui Henric al VI-lea, regina Maria, pe de altă parte,nebună in urma sifilisului moştenit de la tatăl ei, a incinerat trei sute de eretici protestanţi pe rug în ultimii doi ani ai domniei sale. Acesta a fost preţul plătit pe măsură ce indivizi de diferite convingeri şi-au afirmat convingerile religioase şi dreptul mult timp refuzat de a alege biserica pe care o susţineau.
Văzute din perspectiva noastră de la sfârşitul secolului al XX-lea, aceste expresii ale credinţei personale se încadrau perfect în limitele care ar trebui protejate de libertatea religioasă şi libertatea de exprimare. Dar nu exista nici libertate religioasă, nici libertate de exprimare la începutul secolului al XVI-lea. Autorităţile vremii încă se orientau spre viziunea medievală asupra lumii, aflată în declin. În ochii lor, gesturile de autonomie individuală în opoziţie cu autoritatea, în special **plenitudo potestatis** (plenitudinea puterii) papei, erau scandaloase şi categoric subversive. Aşa cum a spus istoricul teologic Euan Cameron, reformatorii religioşi precum

Martin Luther au adoptat opinii care „au însemnat o ruptură deliberată şi decisivă cu continuitatea instituţională şi spirituală a vechii Biserici.(9)

Erezie şi trădare

În acest spirit, anticipăm «o ruptură deliberată şi decisivă» cu continuitatea instituţională şi ideologică a statului-naţiune. Până la sfârşitul primului sfert al secolului următor, milioane de indivizi integri vor fi comis echivalentul secular al ereziei din secolul al XVI-lea - un fel de trădare trivială. Ei îşi vor fi retras loialitatea faţă de statul-naţiune şubred pentru a-şi afirma propria suveranitate, dreptul de a-şi alege nu episcopii sau lăcaşul de cult, ci forma de guvernare ca şi clienţi. Privatizarea suveranităţii va fi o paralelă cu privatizarea conştiinţei de acum cinci secole. Ambele reprezintă dezertarea în masă a foştilor susţinători ai instituţiilor dominante. După cum a scris Albert O. Hirschman, expert în „răspunsuri la declinul firmelor, organizaţiilor şi statelor", acest tip de evadare este dificil deoarece „ieşirea a fost adesea etichetată drept criminală, deoarece a fost stigmatizată ca fiind„dezertare, defectare şi trădare."(10).

Indivizii suverani nu vor mai fi pur şi simplu de acord cu ceea ce li se impune ca resurse umane ale statului. Milioane de oameni vor renunţa la obligaţiile cetăţeniei pentru a deveni clienţi ai serviciilor utile oferite de guverne.

Într-adevăr, ei vor crea şi vor patrona instituţii paralele care vor plasa majoritatea serviciilor asociate cu cetăţenia pe o bază complet comercială. În cea mai mare parte a secolului al XX-lea, productivitatea a fost tratată ca niste active de către stat, în acelaşi mod în care fermierul tratează vacile de lapte. Au fost mulşi din ce în ce mai viguros. Acum vacile vor incepe sa se mute.

Abandonul faţă de cetăţenie

Aşa cum noile condiţii megapolitice au subminat monopolul Bisericii în secolul al XVI-lea, ne aşteptăm ca megapolitica erei Informaţiei să dicteze în cele din urmă termenii guvernării în secolul XXI, indiferent cât de scandaloşi ar părea noii săi termeni pentru cei care încorporează valorile politicii moderne ca fiind ale lor. Evoluţia de la statutul de „cetăţean" la cel de „client" implică o trădare a trecutului la fel de bruscă ca tranziţia de la cavalerism la cetăţenie în epoca modernă timpurie. Dezertarea elitei informaţionale de la cetăţenie va avea un stimulent asemănător cu

cu cel care a determinat milioane de europeni cu cinci sute de ani mai devreme să renunţe la infailibilitatea papei.
Dacă paralela cu Reforma Protestanta nu este convingătoare, poate fi parţial pentru că nu este imediat evident astăzi că renunţarea la loialitatea faţă de instituţiile religioase a fost vreodată marea problemă sub forma careia trădarea a venit în secolul al XX-lea. În afara câtorva ţări islamice, erezia la sfârşitul secolului al XX-lea este un delict spiritual, la fel de dăunător reputaţiei unui individ ca si o amendă de viteză pentru conducerea unui autovehicul cu 45 de kilometri/ora într-o zonă cu limita de 30 de kilometri.(11)
Într-adevăr, nu este neobişnuit în Europa şi America de Nord să găseşti clerici şi chiar episcopi care nu cred în Dumnezeu sau neagă principiile cruciale ale credinţei pe care le susţin. Astăzi, o erezie ar trebui să fie aproape o închinare flagrantă la diavol pentru a fi remarcabilă.
În majoritatea ţărilor occidentale, doctrinele religioase sunt atât de prost formulate şi neglijente încât puţine persoane pot identifica punctele teologice care au fost în centrul controverselor ereziilor în trecut.(12) Aceasta reflectă mutarea generală a atenţiei de la religie.
Într-o oarecare măsură, liderii religioşi au contribuit de fapt la devierea de la sfârşitul secolului al XX-lea de la seriozitatea problemelor spirituale, deviindu-şi energiile de la preocupările spirituale pentru a deveni lobbyişti şi agitatori sociali. Atraşi ca nişte pilituri libere de magnetul puterii, ei îşi dedică o mare parte din activităţi presiunii asupra liderilor politici pentru a adopta politici redistributive cruciale pentru chilipiruri naţionaliste. Vedeţi eforturile zgomotoase ale Bisericii Catolice din Argentina de a presa guvernul preşedintelui Carlos Menem să abandoneze reformele economice în favoarea politicilor monetare inflaţioniste convenţionale şi a politicilor fiscale keynesiene.
Reclamaţii similare au fost depuse de liderii religioşi împotriva eforturilor de restructurare a bugetelor umflate din Noua Zeelandă şi din multe alte ţări.
Episcopii catolici au făcut lobby energic împotriva reformei asistenţei sociale în Statele
Unite.

O Inchiziţie Fiscală?

Superficial, liderii religioşi contemporani îşi concentrează o mare

parte din autoritatea morală în declin pe compensarea seculară şi agitaţia de a influenţa statul, mai degrabă decât pe mântuirea spirituală. Având în vedere acest istoric, se poate aştepta ca aceştia să participe ca complici la reacţia împotriva viitoarei reforme seculare. Pe măsură ce statul naţional este contestat şi începe să se clatine, nu va mai putea îndeplini promisiunile de beneficii materiale care sunt esenţiale pentru sprijinul popular. Negocierea de facto încheiată în timpul Revoluţiei Franceze va expira. Statul nu va mai fi capabil să garanteze cetăţenilor săi şcolarizare la costuri reduse sau gratuită, cu atât mai puţin îngrijire medicală, asigurare de şomaj şi pensii în schimbul unui serviciu militar altfel prost plătit. Deşi cerinţele în schimbare ale războiului vor permite guvernelor să se apere pe sine şi teritoriile aflate sub dominaţia lor fără a trimite armate masive, acest lucru cu greu va scuti guvernele de critici pentru încălcarea a ceea ce a devenit o înţelegere depasită. Într-adevăr, pe măsură ce noua logică megapolitică prinde contur, consecinţele acesteia se vor dovedi extrem de nepopulare în rândul perdanţilor din noua economie informaţională. Prin urmare, este aproape sigur că mulţi lideri religioşi, împreună cu principalii beneficiari ai cheltuielilor guvernamentale, vor fi în fruntea unei reacţii nostalgice care încearcă să reafirme pretenţiile naţionalismului. Aceştia vor susţine că nici un american, francez, canadian sau de altă naţionalitate - completaţi spaţiul liber - nu ar trebui să fie lăsat să se culce flamând. Chiar şi ţările care au fost în fruntea reformei şi care ar putea beneficia în mod disproporţionat de „globalismul prietenos cu piaţa”, precum Noua Zeelandă, vor fi chinuite de perdanţi reacţionari. Aceştia vor căuta să împiedice mişcarea capitalului şi a persoanelor peste graniţe. Şi nu se vor opri aici. Demagogii, precum Winston Peters, liderul Partid New Zeeland First, sunt prea leneşi să se gândească pertinent la modul în care va funcţiona noua lume. Dar, în cele din urmă, Winston şi echipa sa vor fi avertizaţi despre logica economiei informaţionale. Vor căuta să oprească difuzarea computerelor, roboticii, telecomunicaţiilor, criptării şi a altor tehnologii din Era Informaţiei care facilitează deplasarea lucrătorilor în aproape fiecare sector al economiei globale. Oriunde te-ai uita, există politicieni care vor zădărnici cu bucurie perspectivele de prosperitate pe termen lung doar pentru a împiedica indivizii să-şi declare independenţa faţă de politică.

Viziunea 20/20

Până în 2020, sau la aproximativ cinci secole după ce Martin Luther şi-a bătut pironit cele 95 de teze subversive pe uşa bisericii din Wittenberg, percepţia raporturilor cost-beneficiu ale cetăţeniei va fi trecuta printr-o clarificare subversivă similară. Viziunea statului-naţiune printre persoanele capabile şi bogate, Indivizii Suverani ai viitorului, va suferi o operatie chirurgicala cu laser . Ei vor vedea 20/20. În secolul al XX-lea, ca şi în întreaga epocă modernă, randamentele persistent ridicate ale violenţei au făcut ca guvernul mare să fie o propunere profitabilă.

Decisivitatea puterii concentrate a mobilizat loialitatea celor bogaţi şi ambiţioşi faţă de statele-naţiune OCDE, în ciuda impozitelor prădătoare impuse pe venit şi capital. Politicienii au reuşit să impună cote marginale de impozitare(procentul de impozit plătit pentru fiecare venit suplimentar, acţionând ca cea mai mare cotă aplicată câştigurilor unui contribuabil) care se apropiau sau depăşeau 90% în fiecare ţară OCDE în deceniul de după cel de-al Doilea Război Mondial.

După cum am expus anterior, bogaţii nu aveau de ales decât să accepte astfel de impozitari. Circumstanţele îi obligau să se bazeze pentru protecţie pe guverne care puteau stăpâni violenţa la scară largă. Rareori conta, cu excepţia poate a poliţiştilor britanici cu şansa de a fi detaşaţi la Hong Kong, faptul că guvernele OCDE impuneau taxe monopolistice. Oricine cu o capacitate mare de câştig care dorea să se bucure de oportunităţi economice de vârf în timpul erei industriale nu avea de ales decât să locuiască într-o economie cu impozite mari.

Aceasta însemna să suporte o povară fiscală disproporţionată faţă de serviciile oferite.

Aritmetica politicii

Vicepreşedintele american din secolul al XIX-lea, John C. Calhoun, a schiţat cu perspicacitate aritmetica politicii moderne. Formula lui Calhoun împarte întreaga populaţie a statului-naţiune în două clase: contribuabilii, care contribuie mai mult la costul serviciilor guvernamentale decât consumă; şi consumatorii de impozite, care primesc beneficii de la guvern care depăşesc contribuţia lor la cost. Cu câteva excepţii evidente, majoritatea antreprenorilor din OCDE erau contribuabili neţi într-o măsură exagerată in timp ce secolul al XX-lea se apropia de sfârşit. De exemplu, în 1996,cei mai bogati

1% dintre contribuabilii britanici a suportat 17% din povara totală impozitului pe venit. Aceştia au plătit cu 30% mai mult decât cei mai săraci 50%, care au contribuit cu doar 13% la plăţile impozitului pe venit. În Statele Unite, bogaţii au suportat o povară şi mai exagerată, cei mai bogati 1% plătind 30,2% din totalul încasărilor din impozitul pe venit în anul 1995.(12) Nu numai că bogaţii erau obligaţi să plătească pentru servicii care, aşa cum ne aminteşte Frederic C. Lane, „erau de proastă calitate şi scandalos de scumpe”, dar plăţile lor adesea nu erau proporţionale cu nici un serviciu oferit de stat.(13)
Beneficiile pentru care cei mai mari contribuabili plăteau adesea mergeau în întregime către alţii. În majoritatea cazurilor, bogaţii erau bucuroşi in a subconsuma serviciile guvernamentale, care erau de obicei de calitate scăzută. Birourile guvernamentale din aproape fiecare ţară erau notorii pentru ineficienţa lor, în mare parte pentru că tindeau să fie controlate de angajaţi care nu aveau nici un stimulent pentru a-şi îmbunătăţi productivitatea. Practic, indiferent de măsură, cei mai mari contribuabili din timpul erei industriale plăteau de multe ori mai mult pentru serviciile guvernamentale decât ar fi valorat pe o piaţă concurenţială.
Acest lucru a trecut cu greu neobservat. Din păcate, însă, recunoaşterea faptului că plăţile către guvern pentru protecţie erau, în cuvintele lui Lane, „risipă conform standardelor ideale” era rareori o perspectivă practică la mijlocul secolului al XX-lea. Mai degrabă, era pur şi simplu un defect care trebuia acceptat, „unul dintre diferitele tipuri de risipă încorporate în organizarea socială”.(14)
Alternativa pentru cei nemulţumiţi nu era să se mute din Marea Britanie în Franţa, de exemplu, sau din Statele Unite în Canada. Cu excepţia unor circumstanţe rare, acest lucru ar fi folosit foarte puţin. Statele-naţiune de top au suferit toate de acelaşi dezavantaj. Fiecare au adoptat regimuri fiscale mai mult sau mai puţin confiscatorii. Pentru a realiza o creştere semnificativă a autonomiei, trebuia să se scape complet de ţările principale din Europa şi Americii de Nord şi să se îndrepte spre periferie. Poverile fiscale erau semnificativ mai mici în anumite părţi ale Asiei, Americii de Sud şi pe diverse insule îndepărtate. Dar, de obicei, exista un preţ de plătit pentru a scăpa de impozitarea prădătoare – o pierdere a oportunităţilor economice şi, adesea, un declin al nivelului de

trai. După cum am explorat, în condiţiile erei industriale, oportunităţile economice erau constrânse, iar nivelul de trai era sub standardele acceptabile în majoritatea jurisdicţiilor din afara statelor-naţiune industriale de bază care se dedau impozitării de tip confiscator.

Să luăm în considerare sistemele comuniste ca o paradigmă. Alături de multe regimuri din lumea a treia, acestea nu impuneau de obicei impozite mari pe venit - sau chiar nici unul.(15)

Cu toate acestea, în timpul celor trei sferturi de secol în care Uniunea Sovietică a existat, puţini antreprenori, poate chiar nici unul si-au căutat refugiu fiscal acolo. Deşi ratele impozitului pe venit din Uniunea Sovietică nu erau mari, acestea nu ofereau nici un avantaj, deoarece sovieticii făceau din refuzul lor de a recunoaşte drepturile de proprietate o virtute. Acesta impunea o povară şi mai mare decât impozitarea. Sistemele comuniste făceau aproape imposibilă organizarea unei afaceri şi câştigarea unor venituri serioase. Practic, statul comunist confisca veniturile înainte de impozitare.

În plus, dacă cineva ar fi avut deja un venit sigur si dintr-un motiv excentric ar fi ales să locuiască la Moscova sau Havana, ar fi fost greu să folosească bani pentru a-şi asigura un nivel de trai decent. În afara accesului la trabucuri bune, caviar, orchestre excelente şi balet, viaţa în fostele sisteme comuniste oferea puţine plăceri de consum. Majoritatea lucrurilor bune rare ale vieţii nu erau disponibile sau erau raţionalizate strict pe baza influenţei politice, mai degrabă decât pe baza schimbului liber. Cu riscul de a valida stereotipul criticilor vieţii postmoderne care subliniază „importanţa consumului în experienţa postmodernă”, standardul în creştere al bunurilor şi serviciilor disponibile la nivel mondial de la căderea comunismului a făcut cu siguranţă concurenţa dintre jurisdicţii mai vie, contribuind astfel la slăbirea legăturilor cu naţiunea şi locatia. Sub vechiul regim, opţiunile consumatorilor erau atât de limitate încât chiar şi Castro însuşi ar fi fost greu să obţină un pachet de aţă dentară decentă dacă ar fi vrut să-şi cureţe fragmentele de Cohiba(brand de trabucuri cubaneze) de pe dinţi. Până de curând, nici măcar cei bogaţi din multe părţi ale globului nu se puteau bucura de calitatea vieţii care era comună în rândul claselor de mijloc din Europa de Vest sau America de Nord. Confruntaţi cu această situaţie dezolantă, majoritatea persoanelor cu talent

remarcabil au fost îndemnate să accepte înţelegerea naţionalistă din timpul erei industriale. Au rămas in tarile şi au plătit impozite scandalos de mari pentru protecţia îndoielnică oferită de statul-naţiune specific care monopoliza violenţa pe teritoriul în care s-au născut.

„Paradisul este acum închis şi ferecat, interzis de îngeri, aşa că acum trebuie să mergem înainte, în jurul lumii să vedem dacă cumva, undeva, există o cale de intrare."
—HEINRICH VON KLEIST

Căderea comunismului a îndepărtat o „Cortină de Fier" care împiedicase călătoriile şi blocase efectiv globalizarea comerţului, menţinând astfel artificial lumea „uriasa". Avionul cu reacţie, în combinaţie cu tehnologiile informaţionale au subminat comunismul, a crescut concurenţa pentru banii călătoriilor de lux. Parada bancherilor care intrau şi ieşeau chiar şi din cele mai îndepărtate provincii a fost un stimulent prodigios pentru standardul de cazare şi culinar la nivel mondial. Prin aceasta, nu ne referim la răspândirea hamburgerilor McDonald's şi a francizelor Kentucky Fried Chicken, pana în locuri anterior interzise precum Moscova sau Bucureşti.

Mai puţin observată, dar mai importantă, a fost răspândirea lanţurilor hoteliere de top şi a restaurantelor de calitate, care servesc vinuri Grand Cru Claret în loc de vodcă şi Coca-Cola. Datorită acestei transformări, oricine îşi permite se poate bucura acum de un nivel material ridicat de viaţă aproape oriunde pe planetă. Într-adevăr, este rară acum o ţară în care nu există un hotel de 5 stele şi cel puţin un restaurant care ar interesa un inspector Michelin.

Aşa cum a anticipat Hirschman acum un sfert de secol, progresul tehnologic a sporit semnificativ atractivitatea parasirii locatiei in piaţă ca soluţie la furnizarea şi stabilirea preţurilor nesatisfăcătoare a serviciilor. El a scris: „Dimpotrivă loialitatea faţă de propria ţară,este ceva de care ne-am putea lipsi... Numai pe măsură ce ţările încep să semăne între ele datorită progreselor comunicaţiilor şi modernizării în ansamblu, va apărea pericolul unor evadari premature şi excesive, „sechestrarea trenurilor" fiind un exemplu actual." - Reţineţi, aşa cum am subliniat în capitolul 8, standardul lui Hirschman privind „ieşirile premature şi excesive" este văzut din perspectiva statului-naţiune părăsit, nu din perspectiva individului care caută o viaţă mai bună.

Cu toate acestea, concluzia sa că asemănările dintre ţări vor creşte atracţia dezertării şi a ieşirii este ireproşabilă. Faptul că acum este mai uşor să trăieşti bine oriunde, face ca traiul unde costul este cel mai puţin necinstit să fie atractiv. Totuşi, mai important decât faptul că poţi trăi bine aproape oriunde este faptul că acum poţi câştiga un venit mare oriunde. Nu mai este necesar să locuieşti într-o jurisdicţie cu costuri ridicate pentru a acumula suficientă bogăţie pentru a trăi, aşa cum a sfătuit Lord Keynes, „cu înţelepciune, agreabil şi bine". Din motive pe care le-am explorat deja, microtehnologia schimbă fundamentul megapolitic de baza al statului naţional. În Era Informaţiei, o nouă cibereconomie va apărea dincolo de capacitatea oricărui guvern de a monopoliza. Pentru prima dată, tehnologia va permite indivizilor să acumuleze bogăţie într-un tărâm care nu poate fi uşor adaptat cerinţelor constrângerii sistematice.

Noua societate şi, prin urmare, noua cultură, va fi definită la un capăt de ceea ce maşinile pot face mai bine decât oamenii, prin automatizare care va elimina numărul tot mai mare de sarcini cu calificare scăzută şi, la celălalt capăt, prin puterea pe care tehnologia informaţiei o oferă oamenilor care au de fapt talentul necesar pentru a profita de ea. O astfel de societate va avea tensiuni mari între o clasă sociala redusă,care ar putea fi numită aristocraţia informaţională, şi o subclasă în creştere, care ar putea fi numită defavorizatii erei informaţională. Una dintre diferenţele dintre ele va fi că cei săraci vor fi, fie legaţi de locatie, fie vor găsi puţine beneficii de pe urma mutării. Aristocraţia informaţională, dupa cum vom discuta în altă parte, va fi extrem de mobilă, deoarece va putea câştiga bani în orice loc care este atractiv pentru ei, aşa cum au putut face întotdeauna romancierii populari. Robert Louis Stevenson îşi putea câştiga existenţa pe o insulă din Pacific acum o sută de ani; la fel si aristocraţia informaţională o va face oriunde pe glob.

Concurenţa de piaţă între jurisdicţii

Deoarece tehnologia informaţiei transcende tirania locului, aceasta va expune automat jurisdicţiile de pretutindeni unei concurenţe globale de facto pe baza calităţii şi preţului. Cu alte cuvinte, guvernele care exercită monopoluri teritoriale locale,ca majoritatea celorlalte entităţi, vor fi în cele din urmă supuse unei concurenţe reale de piaţă,pe baza modului în care îşi servesc clienţii.

Acest lucru va face în curând inevitabil evident că vechea logică care favoriza regimurile cu costuri ridicate în era industrială s-a inversat. Statele-naţiune de top, cu regimurile lor fiscale prădătoare, redistributive şi reglementările dure, nu vor mai fi jurisdicţii favorite. Privite detaşat, acestea oferă o protecţie de slabă calitate şi oportunităţi economice diminuate la preţuri de monopol. În anii următori,s-ar putea dovedi a fi mai lipsite de receptivitate socială şi mai violente decât alte regiuni cum ar fi America Latină, unde veniturile au fost în mod tradiţional mai inegale.
Statele de top ale asistentei sociale îşi vor pierde cei mai talentaţi cetăţeni prin dezertare.

Epoca „extranaţională"

Pe măsură ce era „Individului Suveran" prinde contur, mulţi dintre cei mai capabili oameni vor înceta să se mai considere parte a unei naţiuni, ca fiind „britanici", „americani" sau „canadieni". O nouă înţelegere „transnaţională" sau „extranaţională" a lumii şi o nouă modalitate de a-ţi identifica locul în ea aşteaptă să fie descoperite în noul mileniu. După cum s-a indicat anterior, dovezi timpurii ale acestei mentalităţi emergente au fost furnizate prin constatarea că aproape jumătate dintre telespectatorii adolescenţi ai MTV se aşteaptă să-si părăsească ţara în care s-au născut pentru a-şi trăi viaţa pe care şi-o doresc.
Această nouă ecuaţie a identităţii, spre deosebire de naţionalitate, nu va fi un produs al constrângerii sistematice care a făcut din statele-naţiune şi sistemul statal un concept acceptat universal în secolul al XX-lea.
Simplul fapt că evoluţiile care cuprind întregul glob sunt în mod obişnuit descrise ca fiind „internaţionale" arată cât de profund a pătruns paradigma naţionalistă în modul nostru de a concepe lumea. După două secole de îndoctrinare în misterele „relaţiilor internaţionale" şi „dreptului internaţional", este uşor să trecem cu vederea faptul că „internaţional" nu este un concept occidental de lungă durată.
De fapt, cuvântul internaţional a fost inventat de Jeremy Bentham în 1789. A fost folosit pentru prima dată în cartea sa Introducere în principiile moralei şi legislaţiei. Bentham a scris: „Trebuie recunoscut că termenul internaţional este unul nou, deşi se speră că este suficient de potrivit şi inteligibil."(17)

Cuvântul a prins, dar nu doar în sensul restrâns pe care Bentham l-a intenţionat.
„Internaţional” a devenit un sinonim superficial pentru orice se întâmplă pe glob.
Epoca Internaţională a început în 1789, acelaşi an cu Revoluţia Franceză.
A durat două secole, până în 1989, când a început revolta împotriva comunismului în Europa. Credem că acea a doua revoluţie a marcat sfârşitul Erei Internaţionale şi nu doar pentru că imnul comunist discreditat a fost „Internaţionala”. Economia de comandă cu proprietate de stat a fost cea mai ambiţioasă expresie a statului-naţiune. Relaţia strânsă dintre puterea de stat şi naţionalism s-a reflectat în limbaj. Cel mai agresiv verb al Epocii Moderne a fost „a naţionaliza”, adică a aduce sub proprietatea şi controlul statului. Era un cuvânt care se desprindea uşor de pe limbile demagogilor în majoritatea părţilor globului în timpul Erei Internaţionale. Acum face parte din vocabularul trecutului. Naţionalizarea a devenit anacronică, tocmai pentru că puterea de stat a devenit anacronică. În amurgul erei moderne, puterea concentrată a statului a fost subminată de interacţiunea dintre inovaţia tehnologică şi forţele pieţei.
Acum, următoarea etapă a triumfului pieţei este pe cale să se desfăşoare. Nu numai că statele naţionale individuale vor începe să se dizolve, dar, în opinia noastră, chiar şi clubul statelor naţionale, Naţiunile Unite, este destinat să dea faliment. Nu am fi surprinşi să vedem ONU lichidată la scurt timp după trecerea in noul mileniu. Dacă „internaţional” ar fi un titlu de valoare, acum ar fi momentul să-l vindem. Conceptul este probabil să fie înlocuit în noul mileniu sau cel puţin restrâns la sensul său original, din motivul convingător că întreaga lume nu va mai fi dominată de un sistem de naţiuni suverane bazat pe relatii reciproce. Relaţiile vor lua noile forme „extranaţionale” dictate de importanţa crescândă a microjurisdicţiilor şi a indivizilor suverani. O dispută între o enclavă de pe coasta Labradorului(estul Canadei) şi un Individ Suveran nu va fi descrisă pe bună dreptate ca o dispută „internaţională”. Va fi extranaţională.
În noua eră viitoare, comunităţile şi alianţele nu vor fi limitate teritorial. Identificarea va fi mai precis direcţionată către afinităţi autentice,credinţe comune, interese comune şi gene comune,mai

degrabă decât către afinităţi false atât de proeminente în atenţia naţionaliştilor. Protecţia va fi organizată în moduri noi care nu pot fi analizate de un sextant, un fir cu plumb sau alte instrumente moderne timpurii din trusa unui topograf care delimitează graniţele teritoriale.

COMUNITĂŢI ŞI TRADIŢII INVENTATE

Ideea că oamenii trebuie să se plaseze în mod natural într-o comunitate „inventată" numită naţiune va ajunge să fie văzută de elita cosmopolită ca fiind excentrică şi nerezonabilă în secolul următor, aşa cum ar fi trebuit sa fie în cea mai mare parte a existenţei umane. Statul-naţiune, aşa cum a scris sociologul Anthony Giddens, nu are „precedent în istorie".(18) Michael Billig, o autoritate în naţionalism, a amplificat acest punct de vedere:

În alte vremuri, oamenii nu aveau noţiunile de limbă şi dialect, darămite pe cele de teritoriu şi suveranitate, care sunt atât de comune astăzi şi care ne par acum atât de reale „nouă". Astfel de noţiuni sunt atât de puternic înrădăcinate în bunul simţ contemporan încât este uşor să uităm că sunt permanenţe inventate. Cizmarii medievali din atelierele din Montaillou sau San Mateo ar putea, la o distanţă de 700 de ani, să ne pară acum figuri limitate, legate de superstiţii. Dar ar fi găsit ideile noastre despre limbă şi naţiune ciudat de mistice; Ar fi fost nedumeriţi de ce acest misticism ar putea fi o chestiune de viaţă şi de moarte.(19)

Bănuim că oamenii raţionali din viitorul transnaţional vor fi la fel de nedumeriţi. După cum a spus Benedict Anderson, naţiunile sunt „comunităţi imaginate". (20)

Aceasta nu înseamnă că ceea ce este imaginat este neapărat banal. După cum a observat Dr. Johnson,dacă nu ar exista imaginaţie, un om s-ar „culca la fel de bucuros cu o cameristă ca şi cu o ducesă". Totuşi, pentru cei care au crescut în secolul al XX-lea,„naţiunile" pot părea o unitate de organizare atât de inevitabilă încât este dificil de înţeles că sunt mai degrabă „imaginate" decât naturale. Pentru a înţelege cât de diferit poate fi viitorul de lumea cu care suntem familiarizaţi, este necesar să vedem cum naţionalismul a fost impus „bunului simţ" al erei industriale.

Este uşor să trecem cu vederea gradul în care „comunitatea naţională" este formată printr-o investiţie continuă de imaginaţie. Nu există criterii obiective pentru a defini cu exactitate care grup ar trebui să fie o „naţiune" şi care nu. Nici nu există „frontiere naturale"strict vorbind,aşa cum au arătat eminenţii istorici Owen Lattimore şi C. R. Whittaker. „O graniţă imperială majoră",

spunea Lattimore, scriind despre China imperială, „nu este doar o linie care desparte regiunile geografice şi societăţile umane”. „De asemenea, reprezintă limita optimă de creştere a unei anumite societăţi.”(21)
Sau, aşa cum a spus economistul Ronald Findlay de la Universitatea Columbia, „În măsura în care sunt luate în considerare în economie, limitele unui anumit sistem economic sau «ţară» sunt în general considerate firesti împreună cu populaţia care trăieşte în aceste limite.” Totuşi, este evident că, oricât de unanim acceptate ar fi devenit aceste graniţe în dreptul internaţional, toate au fost la un moment dat contestate între pretendenţi rivali şi determinate în cele din urmă de echilibrul puterii economice şi militare dintre părţile aflate în conflict.”(22)
Cineva care deţine toate datele disponibile despre jumătate din statele-naţiune ale lumii şi o colecţie de hărţi satelitare de calitate nu ar putea preciza cu exactitate unde s-ar situa graniţele celorlalte state-naţiune. Nici nu există o modalitate ştiinţifică de a distinge biologic sau lingvistic membrii unei naţionalităţi de cei ai alteia. Nici o procedură de autopsie, oricât de avansată ar fi, nu ar putea distinge genetic între rămăşiţele americanilor, canadienilor sau sudanezilor in urma unui accident de avion. Graniţele dintre state şi naţionalităţi nu sunt naturale, precum graniţele dintre specii sau distincţiile fizice dintre rasele de animale. Mai degrabă, ele sunt artefacte ale eforturilor trecute şi continue de a proiecta puterea.
„O limbă este un dialect cu o armată şi o marină.” —MARIO PEI

LIMBILE CA ARTEFACTE ALE PUTERII

În mod surprinzător, cam acelaşi lucru se poate spune şi despre limbi.
După secole de dominaţie a statului-naţiune, ideea că „limba” nu formează o bază obiectivă pentru a distinge între popoare poate părea prost banală sau chiar absurdă. Dar să privim mai atent. Istoria limbilor moderne dezvăluie clar gradul în care acestea au fost modelate pentru a consolida identificarea naţionalistă. „Limbile” occidentale, aşa cum le înţelegem şi le vorbim acum nu au evoluat în mod natural în formele lor actuale. Nici nu sunt obiectiv distincte de „dialecte”. În lumea modernă, nimeni nu doreşte să vorbească un „dialect”. Aproape toată lumea preferă ca limba sa maternă să fie considerată autentic - o „limbă”.

„Nimeni să nu spună că cuvântul este de puţin folos în astfel de momente. Cuvântul şi Acţiunea sunt acelasi lucru. Afirmaţia puternică şi energică care linişteşte inimile creează comportamente - ceea ce se spune ca sunt produse. Acţiunea aici este slujitoarea cuvântului, ea il urmează supusă, ca în prima zi a facerii lumii: El a spus şi lumea a fost facuta." —MICHELET, august 1792

„Cuvântul şi Acţiunea Sunt un Tot"

Înainte de Revoluţia Franceză, de exemplu, versiunea latinei metise vorbită în sudul Franţei, la langue d'oc sau occitană, avea mai multe în comun cu lingua vulgară vorbită în Catalonia, în nordul Spaniei, decât cu la langue d'oil,limba vorbita la Paris care a devenit baza „francezei". Într-adevăr, atunci când „Declaraţia Drepturilor Omului şi Cetăţeanului" a fost publicată în stil parizian, aceasta era de neînţeles pentru o majoritate care trăia în granitele Franţei.(23) Una dintre provocările cu care s-au confruntat revoluţionarii francezi a fost calcularea modului de a traduce propoziţiile şi edictele lor în dialectul nenumăratelor sate care erau doar vag inteligibile unele cu altele.

Oamenii care trăiau în ceea ce a devenit „Franţa" aveau moduri de vorbire destul de diferite care erau în mod conştient combinate într-o singură limbă oficială, ca o chestiune de politică. Franceza scrisă fusese limba oficială a instanţelor de judecată încă de când Francois I a emis Edictul de la Villers-Cotterets în 1539.(24) Dar asta nu însemna că era inteligibilă pe scară largă, la fel cum „franceza juridică" nu era inteligibilă pe scară largă în Anglia după anul 1200, când a devenit limba oficială a instanţelor de judecată. Fiecare era o „limbă administrativă oficială", nu o limbă standardizată ,vorbită şi înţeleasă pe întreg teritoriul.

Revoluţionarii francezi doreau să creeze ceva mai cuprinzător, o limbă naţională. Istoricul Janis Langins comentează în lucrarea sa „Istoria socială a limbii" că „un curent de opinie influent printre revoluţionari credea că triumful Revoluţiei şi răspândirea iluminismului vor fi urmate de un efort conştient de a impune o franceză standard pe teritoriul Republicii".(25) Acest „efort conştient" a inclus o mare atenţie la utilizarea unor cuvinte individuale. Să luăm în considerare exemplul grăitor al adjectivului „revoluţionar",folosit pentru prima dată de Mirabeau în 1789. După o perioadă de „utilizare oarecum largă şi fără discernământ", aşa cum spune Langins, „în timpul Terorii a urmat o perioadă de suprimare şi uitare a acestuia timp de câteva decenii.... ,,La 12 iunie 1795,Convenţia a decis să reformeze limba, precum şi

instituţiile create de foştii noştri tirani [adică, robespieriştii învinşi] prin înlocuirea cuvântului «revoluţionar» în denumirile oficiale."(26) Această tradiţie a ingineriei lingvistice supravieţuieşte în primirea delicată de către autorităţile franceze a cuvintelor precum „weekend" care au ajuns în franceză din engleză.
Cu două secole în urmă, însă,lingvişti naţionali din Franţa nu restrictionau doar cuvintelor de peste Canalul Mânecii; ei se confruntau cu o sarcină mult mai mare, eradicarea variantelor locale de vorbire de pe teritoriul republicii. Acest exerciţiu nu se limita doar la suprimarea limbii occitane.„Franceza" vorbită pe Riviera era atunci mai apropiată de „italiana" vorbită mai la est decât de franceza pariziană. În mod similar, limba Alsaciei ar fi putut fi clasificată drept o formă de germană, care ea însăşi avea numeroase varietăţi locale. Basca era vorbită în Pirinei. La fel ca bretona, vorbită de-a lungul coastei de nord-vest a Franţei, basca avea puţin în comun cu oricare dintre „dialectele" oficiale ale latinei care au stat la baza „francezei". Exista, de asemenea, un număr substanţial de vorbitori de flamandă în nord-est. „Stilul de vorbire parizian", aşa cum ne aminteşte Michael Billig, nu a fost răspândit prin procese spontane , ci „impus, legal şi cultural, ca o tranşee"(27)
Ceea ce s-a întamplat Franţa ,s-a petrecut şi în alte părţi in procesul construirii statelor naţionale. Limbile erau adesea purtate de armate şi impuse de puterile coloniale.
De exemplu, harta Africii după independenţă a fost definită în funcţie de zonele în care predominau limbile administrative ale puterilor europene.
Dialectele locale erau rareori predate în şcoli. Distincţiile dintre „limbile" recunoscute, care tindeau să definească „naţiunile", chiar şi naţiunile cu graniţe coloniale arbitrare, şi „dialectele", care nu le defineau, erau în mare măsură politice.
Pe scurt, impunerea unei „limbi naţionale" a făcut parte dintr-un proces utilizat la nivel mondial pentru a spori puterea statului. Încurajarea sau obligarea tuturor din teritoriul unde statul monopoliza violenţa să vorbească „limba maternă" a oferit avantaje semnificative în facilitarea exercitării puterii.

Dimensiunea militară a uniformităţii lingvistice

Într-o lume în care recurenţa la violenţă era în creştere, adoptarea unei limbi naţionale a oferit avantaje militare. O limbă naţională era aproape o condiţie prealabilă consolidării puterii centrale în statele

naţionale. Autorităţile centrale care îşi încurajau cetăţenii să vorbească aceeaşi limbă au fost mai în măsură să slăbească puterea militară a magnaţilor locali. Standardizarea limbii după Revoluţia Franceză a făcut fezabilă cea mai ieftină şi mai eficientă formă de forţă militară modernă - armatele naţionale de recruţi. O limbă comună a permis trupelor din toate regiunile „naţiunii" să comunice fluent între ele. Aceasta era o condiţie prealabilă înainte ca armatele de recruţi să poată să înlocuiască batalioanele independente adunate şi controlate nu de autorităţile centrale, ci de puternicii magnaţi locali.

Înainte de Revoluţia Franceză, aşa cum am discutat în Capitolul 5, trupele erau recrutate şi comandate de potentaţi locali care puteau sau nu să răspundă la chemările la luptă emise de Paris sau de o altă capitală. În ambele cazuri, poziţia lor era determinată după negocieri atente. După cum notează Charles Tilly, „capacitatea de a acorda sau de a retrage sprijinul conferea...o mare putere de negociere".(28)

Mai mult, unităţile militare independente aveau dezavantajul suplimentar, în ceea ce privea autorităţile centrale, de a fi capabile să reziste eforturilor guvernului de a rechiziţiona resursele interne. În mod evident, autorităţile centrale, fie că era vorba de Rege sau Convenţia Revoluţionară, aveau o provocare dificilă în a colecta impozite sau în a deposeda resursele potentaţilor locali care comandau armate private capabile să apere aceste active.

„Armatele naţionale" au sporit considerabil puterea guvernului naţional de a-şi impune voinţa pe întregul teritoriu. Impunerea unei limbi naţionale a jucat un rol decisiv în facilitarea formării armatelor naţionale. Înainte ca armatele naţionale să se poată forma şi funcţiona eficient, era evident util ca diverşii lor membri să poată comunica fluent.

Prin urmare, era un plus militar dacă toţi cei din cadrul unei jurisdicţii puteau înţelege ordinele şi instrucţiunile, precum şi să transmită anumite informaţii înapoi de-a lungul lanţului birocratic de comandă. Revoluţionarii francezi au demonstrat valoarea acestui lucru aproape imediat. Pe lângă faptul că au organizat echivalentul unei şcoli de limbi străine, au înfiinţat şi „cursuri intensive" speciale de o lună, în cadrul cărora, aşa cum scrie Langins, „sute de studenţi din toată Franţa ar fi instruiţi în tehnicile de fabricare a prafului de puşcă şi a tunurilor".(29)

Avantajul militar al abordării franceze a fost demonstrat de succesele lor în perioada napoleoniană, precum şi de exemple contrare despre ceea ce s-a întâmplat cu regimurile care nu se puteau baza pe beneficiile impunerii unei limbi comune în timpul războiului. Unul dintre numeroşii factori care au contribuit la înfrângerile dezastruoase şi la demoralizarea forţelor ruse în primele zile ale Primului Război Mondial a fost faptul că corpul ofiţeresc aristocratic al ţarului avea tendinţa de a comunica în germană (cealaltă limbă de curte a Romanovilor era franceza), pe care trupele de rând şi cetăţenii nu o înţelegeau.
Acest lucru indică un alt avantaj militar important al unei limbi comune. Aceasta reduce obstacolele motivaţionale în purtarea unui război. Propaganda este inutilă dacă este de neînţeles. Şi în acest sens, revoluţionarii francezi erau bine conştienţi de posibilităţi. „Ideea lor dominantă", potrivit lui Langins, era „voinţa poporului... Prin urmare, ei trebuiau să se identifice cu voinţa populară exprimând-o în propria sa limbă particulară."(30)
Înainte de 1789, neintelegerea reciprocă dintre „cetăţeni" era un dezavantaj în exprimarea „voinţei poporului" şi, prin urmare, un control asupra exercitării puterii la nivel naţional.
În mai multe moduri, statele şi imperiile multilingve s-au confruntat cu obstacole mari în mobilizarea pentru război din timpul perioadei industriale.
Marginal, acestea au avut tendinţa de a fi înlocuite de statele naţionale care erau mai capabile să-şi motiveze cetăţenii să lupte şi să mobilizeze resurse pentru război.
Acest lucru este exemplificat de consolidarea naţionalistă, cum ar fi inventarea Franţei şi a francezilor la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Este ilustrat şi de cazuri de descentralizare naţionalistă, cum ar fi prăbuşirea Imperiului Austro-Ungar după Primul Război Mondial. Noile state naţionale care au apărut în urma destramarii Imperiului Habsburgic - Austria, Ungaria, Cehoslovacia şi Iugoslavia - erau, aşa cum spunea Keynes, „incomplete şi imature". Cu toate acestea, pretenţiile lor de a forma state naţionale independente grupate în jurul unor identităţi naţionale cel puţin parţial definite de limbă i-au convins pe Woodrow Wilson şi pe alţi lideri aliaţi să elaboreze Tratatul de la Versailles.
Divizarea Europei Centrale după Primul Război Mondial ilustrează ce sabie cu două tăişuri a devenit limba în construirea statului.

Când revenirea la violenţă era în creştere, o limbă comună a facilitat exercitarea puterii şi a consolidat jurisdicţiile. Cu toate acestea, atunci când stimulentele pentru consolidare au fost mai slabe, facţiunile formate de minorităţi în jurul disputelor lingvistice au avut, de asemenea, tendinţa de a fractura statele multilingve. Creşterea sentimentului separatist în oraşele Imperiului Austro-Ungar la mijlocul secolului al XIX-lea a urmat epidemiilor care au devastat populaţiile vorbitoare de limbă germană. Praga era un oraş vorbitor de limbă germană la începutul secolului al XIX-lea. Ca şi alte oraşe, a crescut rapid pe măsură ce secolul a evoluat, în mare parte prin migraţie, pe măsură ce un număr mare de ţărani vorbitori de limbă cehă fără pământ au fost asimilaţi din mediul rural. La început, nou-veniţii au considerat necesar să înveţe limba germană pentru a se integra, aşa că au făcut-o.

Dar când foametea şi bolile au luat cu ele un număr mare de locuitori urbani vorbitori de limbă germană la mijlocul secolului, aceştia au fost înlocuiţi de ţărani vorbitori de limbă cehă.

Dintr-o dată, au existat atât de mulţi vorbitori de limbă cehă încât nu a mai fost esenţial ca noii locuitori să înveţe limba germană. Praga a devenit un oraş vorbitor de limbă cehă şi un focar al naţionalismului ceh.

Mişcările separatiste contemporane se formează acum frecvent în jurul disputelor lingvistice în ţările multilingve. Evident, acesta este cazul în Belgia şi Canada, două naţiuni care, aşa cum am menţionat anterior, vor fi probabil printre primele din OCDE care se vor dizolva în noul mileniu. Puţine guverne pot depăşi acţiunile dure de impunere a uniformităţii lingvistice impuse de Partidul Quebecois în Quebec.(31)

Mai surprinzător, nemulţumirile legate de limbă au jucat, de asemenea, un rol în lansarea activităţilor timpurii ale separatiştilor din nordul Italiei, care, de asemenea,se confruntă cu dezintegrarea. La începutul anilor 1980, Liga Lombardă, aşa cum era cunoscută pe atunci, „a declarat lombarda ca fiind o limbă separată de italiană”. Billig comentează: „Dacă programul Ligii ar fi avut succes la începutul anilor 1980, şi dacă Lombardia s-ar fi separat de Italia, stabilindu-şi propriile graniţe statale, s-ar putea face o predicţie: lombarda ar fi ajuns să fie din ce în ce mai mult recunoscută ca diferită de italiană”.(32) Aceasta nu este o afirmaţie arbitrară. Reflectă ceea ce s-a întâmplat în cazuri similare.

De exemplu, după ce Norvegia a devenit independentă în 1905, naţionaliştii norvegieni au depus un efort concertat pentru a identifica şi sublinia caracteristicile „limbii norvegiene” care erau distincte de daneză şi suedeză. În mod similar, activiştii care favorizau o Belarus independentă au schimbat indicatoarele rutiere în „belarusă”, dar se pare că nu au reuşit să sublinieze faptul că belarusa este o limbă separată, mai degrabă decât un dialect al limbii ruse. Acum, că imperativele militare care favorizează uniformitatea lingvistică au fost în mare parte depăşite, ne aşteptăm ca limbile naţionale să se estompeze, dar nu fără luptă. Este de aşteptat ca zicala binecunoscută conform căreia „războiul este sănătatea statului” să fie testată ca o reposedare. Pe măsură ce statul-naţiune alunecă în irelevanţă, demagogii şi reacţionarii vor incita războaie şi conflicte, de exemplu luptele etnice care au zdruncinat fosta Iugoslavie şi cele tribale din numeroase jurisdicţii din Africa, de la Burundi până la Somalia. Conflictele se vor dovedi convenabile pentru pretextele pe care le oferă celor care încearcă să oprească tendinţa spre comercializarea suveranităţii. Războaiele vor facilita eforturile de a susţine regimuri de impozitare mai exigente şi vor impune sancţiuni mai severe pentru evitarea îndatoririlor şi poverilor cetăţeniei. Războaiele vor ajuta la consolidarea dimensiunii „ei şi noi” a naţionalismului. Pentru susţinătorii coerciţiei sistematice, suveranitatea comercializată, care oferă indivizilor o alegere a serviciilor de suveranitate pe baza preţului şi calităţii, va părea un păcat la fel de mare ca afirmarea de către indivizi a dreptului de a nu se conforma hotărârile papei şi de a-şi alege propria cale spre mântuire în timpul Reformei.
Paralela este subliniată de faptul că atât noua tehnologie a tipăririi de la sfârşitul secolului al XV-lea, cât şi noua tehnologie a informaţiei de la sfârşitul secolului al XX-lea au pus la dispoziţia indivizilor, într-un mod eliberator, cunoaşterea ocultă. Tipărirea a adus Scripturile şi alte texte sfinte direct la îndemâna indivizilor care anterior trebuiau să se bazeze pe preoţi şi ierarhia bisericească pentru a interpreta Cuvântul lui Dumnezeu. Noua tehnologie a informaţiei aduce la îndemâna oricui are o conexiune la computer informaţii despre comerţ, investiţii şi evenimente curente care anterior erau disponibile doar persoanelor aflate în vârful ierarhiilor guvernamentale şi corporative.
„Dezvoltarea tipografiei şi a editării a făcut posibilă noua conştiinţă

Naţională şi a promovat ascensiunea statelor naţionale moderne.— JACK WEATHERFORD

Rock and Roll în spaţiul virtual

Nu vă înşelaţi, apariţia internetului şi a World Wide Web va fi la fel de distructivă pentru naţionalism precum apariţia prafului de puşcă şi a tiparului a fost propice naţionalismului. Legăturile globale de calculatoare nu vor readuce latina ca limbă universală, dar vor ajuta la schimbarea comerţului din dialectele locale, cum ar fi franceza din Quebec, către noua limbă globală a internetului şi a World Wide Web - limba pe care Otis Redding şi Tina Turner au predat-o lumii, limba rock and roll-ului, engleza.

Aceste noi medii vor submina naţionalismul prin crearea de noi afinităţi care înlocuiesc graniţele geografice. Ele vor atrage un public foarte dispersat care se formează oriunde se întâmplă să se afle persoane educate. Aceste noi afinităţi non-teritoriale vor înflori şi, făcând acest lucru, vor contribui la crearea unui nou punct de interes pentru «patriotism».” Sau, mai degrabă, vor forma noi „grupuri interne” cu care indivizii se pot identifica fără a-şi sacrifica neapărat raţionalitatea economică. Istoria evreilor din ultimii două mii de ani arată că acest lucru este posibil pe termen lung şi în faţa unor condiţii locale ostile. După cum sugerează comentariul lui William Pfaff citat la începutul acestui capitol, nu este factual şi Este greşit să credem că loialitatea faţă de pământul părinţilor, patria, implică în mod necesar loialitatea faţă de o instituţie care seamănă cu un stat naţional. Geoffrey Parker şi Lesley M. Smith clarifică acest lucru şi mai mult în Criza Generala a Sec. al -XVII - lea , arătând că ceea ce par a fi exemple de naţionalism modern timpuriu sunt mai eviddent cazuri de patrioţi care apără o patrie mult mai restrânsă – adesea împotriva invadării unui stat. Ei scriu: „Prea des, o presupusă loialitate faţă de o comunitate naţională se dovedeşte, la o inspecţie atentă, a nu fi nimic de genul acesta. Patria însăşi este cel puţin la fel de probabil să fie oraşul natal sau o provincie ca întreaga naţiune.” (34)

După cum explică lucid Jack Weatherford în „Sălbaticii şi civilizaţia”, ascensiunea presei tiparite, prima tehnologie de producţie în masă, a avut efecte dramatice în contribuţia la crearea politicii, cu cerinţele sale de loialitate faţă de un stat naţional vast. Până în anul 1500, existau tipografii care funcţionau în 236 de locuri din Europa, „şi acestea tipăriseră un total combinat

de aproximativ 20 de milioane de cărţi”.(35)
Prima carte tipărită a lui Gutenberg a fost o ediţie a Bibliei în latină. Au urmat ediţii ale altor cărţi medievale populare în latină. După cum explică Weatherford, tipărirea a mers într-o direcţie care a dezamagit aşteptările timpurii prin care disponibilitatea rapidă a textelor ar răspândi utilizarea latinei şi chiar a limbii greacă. Dimpotrivă. Au existat două motive importante pentru care textul tiarit nu a consolidat utilizarea latinei. În primul rând, ea fost o tehnologie de producţie în masă. După cum subliniază Benedict Anderson, „Dacă cunoştinţele despre manuscrise erau rare şi tradiţiile arcane, cunoştinţele imprimate trăiau prin reproductibilitate şi diseminare.”(36) Foarte puţini europeni erau multilingvi în 1500. Aceasta însemna că publicul pentru lucrările în latină nu era un public de masă. Marea majoritate care erau monogloţi constituia o piaţă mult mai mare de potenţiali cititori. Mai mult, ceea ce era adevărat pentru cititori era şi mai adevărat pentru scriitori. Editorii aveau nevoie de produse care să se vândă. Deoarece existau puţini autori contemporani din secolul al XV-lea sau al XVI-lea care puteau compune lucrări noi satisfăcătoare în latină, editorii erau împinşi de necesitatea pieţei să publice lucrări în limba oficială. Astfel, tipărirea a contribuit la diferenţierea Europei în subseturi lingvistice. Acest lucru a fost încurajat nu numai de publicarea de noi lucrări care au stabilit identitatea noilor limbi, precum spaniola şi italiana, ci şi de adoptarea tipurilor de caractere specifice, cum ar fi cele romane, italice şi alfabetul gotic greu, care era comun în publicaţiile germane până bine în secolul al XX-lea. Noua publicare oficială, ceea ce Anderson descrie drept „capitalism tipărit”, a avut un mare succes. În special, tipografia a dat ereziei impulsul decisiv pe care îl aşteptăm pentru transnaţionalizarea internautului.
În special, Luther a devenit „primul autor de bestselleruri binecunoscut. Sau, altfel spus, primul scriitor care şi-a putut «vinde» noile cărţi pe baza numelui său”. În mod uimitor, operele lui Luther au reprezentat „nu mai puţin de o treime din toate cărţile în limba germană vândute între 1518 şi 1525”.
În multe privinţe, noua tehnologie a Erei Informaţiei va contracara o parte a impactului megapolitic al tehnologiei secolului al XV-lea, tiparul, în stimularea şi susţinerea ascensiunii statelor-naţiune. World Wide Web-ul creează un spaţiu comercial cu o limbă globală

engleza. În cele din urmă, acesta va fi întărit cu software de traducere, făcând aproape toată lumea efectiv multilingvă şi contribuind la transnaţionalizarea limbajului şi a imaginaţiei.
Aşa cum tehnologia tiparului a subminat loialitatea faţă de instituţia dominantă a Evului Mediu, Sfânta Biserică Mamă, tot aşa ne aşteptăm ca noua tehnologie a comunicaţiilor din Era Informaţiei să submineze autoritatea ,,statului-bonă". În cele din urmă, aproape fiecare zonă va deveni multilingvă. Dialectele locale vor creşte în importanţă. Propaganda centrala îşi va pierde o mare parte din coerenţă, pe măsură ce imigranţii şi vorbitorii de limbi minoritare sunt încurajaţi să reziste asimilării în statul-naţiune.

MISTICISM MILITAR

Departe de a fi comunităţi obiective(grupuri umane delimitate de caracteristici comune,culturale,istorice,etc), în acelaşi sens în care, de exemplu, „cetele de vânători-culegători" sunt obiective, naţiunile sunt imaginate dintr-un misticism inspirat de un imperativ militar defunct. Acesta era imperativul de a lega fiecare persoană care trăieşte pe un teritoriu printr-un sentiment de identitate care poate fi făcut să pară mai important decât viaţa însăşi. După cum a remarcat Kantorowicz, nu este o coincidenţă că „la un anumit moment al istoriei, statul în abstract sau statul ca si corporaţie a apărut ca un corpus mistic şi că sacrificiul pentru acest nou corp mistic a apărut ca o valoare egală cu moartea unui cruciat pentru cauza lui Dumnezeu!"(39)
În acest sens, statul-naţiune poate fi înţeles ca o construcţie mistică. Totuşi, aşa cum notează Billig, naţionalismul este „un misticism banal, care este atât de obisnuit încât tot misticismul pare să se fi evaporat de mult". „Ne leagă pe noi de patrie - acele loc special care este mai mult decât un simplu loc, mai mult decât o simplă zonă geofizică.
În toate acestea, patria este făcută să pară familiară, fără îndoială şi dacă se iveşte ocazia, merită preţul sacrificiului. Şi bărbaţilor, în special, li se oferă memento-uri speciale, saturate de plăcere, despre posibilităţile sacrificiului." (40)
Legătura imaginativă dintre naţiune şi casă continuă să fie evidenţiată de naţionalişti la fiecare ocazie. După cum sugerează Billig, naţiunea este„imaginată ca un spaţiu familiar, confortabil în graniţele sale, sigur împotriva lumii exterioare periculoase. Şi «noi», naţiunea din patrie, ne putem imagina atât de uşor «pe noi înşine»

ca un fel de familie.” (41)
Clişeele naţionalismului, repetate neobosit şi în mod curent, includ multe metafore comune despre rudenie şi identitate. Ele asociază naţiunea cu sentimentul individual de fitness incluziv(suma dintre succesul reproductiv direct (descendenţi) şi influenţa asupra succesului rudelor (indirect), bazat pe gradul de înrudire genetică) un motiv puternic pentru altruism şi sacrificiu.
„Realitatea că acest altruism sacrificial există la insectele sociale, la alte animale şi la oameni implică faptul că maximizarea interesului personal nu poate fi definită exclusiv în termenii dorinţelor şi nevoilor unui organism individual. Într-adevăr, prezenţa altruismului, în special faţă de adepti, a necesitat o regândire completă a noţiunilor tradiţionale de supravieţuire a celui mai adaptat în ştiinţele biologice. Acest lucru a dus la o convingere tot mai mare că selecţia naturală nu operează în cele din urmă asupra individului...”(42) —R. PAUL SHAW AND YUWA WONG
NAŢIONALISM ŞI SUCCESUL GENETIC(FITNESSUL INTRUZIV)
În această carte, ne concentrăm în principal pe factorii „megapolitici” obiectivi care modifică costurile şi recompensele alegerilor umane. Premisa fundamentală pe care se bazează puterea predictivă a analizei este că indivizii vor căuta recompense şi vor evita costurile. Acesta este un adevăr esenţial a ceea ce Charles Darwin a numit „economia naturii”. Dar nu este întregul adevăr. Simpla optimizare a recompensei nu explică totul în viaţă. Cu toate acestea, ea evidenţiază două dintre cele trei forme principale de socializare umană, identificate de Pierre Van Den Berghe ca fiind „reciprocitate şi coerciţie”.(43) Prin „reciprocitate”, Van Den Berghe înţelege „cooperare pentru beneficiul reciproc”.(44) Cele mai complexe şi ample exemple de reciprocitate sunt interacţiunile de piaţă:comerţul, cumpărarea, vânzarea, producţia şi alte activităţi economice.
„Coerciţia este utilizarea forţei pentru beneficii unilaterale, adică în scopul parazitismului sau prădării intraspecifice.” (45)
Aşa cum am explorat în acest volum şi în cele două cărţi anterioare, credem că coerciţia este un element crucial în societatea umană, unul mai amplu decât este de obicei recunoscut. Coerciţia ajută la determinarea securităţii proprietăţii şi limitează capacitatea indivizilor de a intra într-o cooperare reciproc avantajoasă. Coerciţia stă la baza oricărei politici. Al treilea element din tipologia socialităţii umane a lui Van Den Berghe este „selecţia rudelor”, comportamentul cooperativ pe care animalele îl întreprind cu rudele lor. Selecţia rudelor, care este descrisă mai pe larg mai jos, este,de

asemenea, o caracteristică crucială a „economiei naturii”.
După cum a scris Jack Hirshleifer, „Renaşterea teoriei darwiniene a selecţiei evolutive aplicată problemelor de comportament social, care a ajuns să fie cunoscută sub numele de sociobiologie”, are „un aspect distinct economic”. Şi continua:

Privind întregul domeniu al vieţii, sociobiologia încearcă să găsească legile generale care determină formele multiple de asociere dintre organisme. De exemplu, de ce observăm uneori sexul şi familiile, alteori sexul fără familii, alteori nici sexul, nici familiile? De ce unele animale se adună în stoluri, altele rămân solitare? În cadrul grupurilor, de ce observăm uneori modele de dominanţă ierarhică, alteori nu?
De ce organismele unor specii îşi împart teritoriile, altele nu? Ce determină altruismul insectelor sociale şi de ce este acest model atât de rar în natură? Când vedem resursele alocate paşnic, când prin violenţă? Acestea sunt întrebări formulate şi la care se răspunde în termeni economici uşor de recunoscut. Sociobiologii se întreabă care sunt avantajele nete ale modelelor de asociere observate pentru organismele care le prezintă şi care sunt mecanismele prin care aceste modele persistă în stări de echilibru social. Probabil că această afirmaţie a continuităţii economico-comportamentale dintre om şi alte forme de viaţă (denumită „capitalism genetic” de către un detractor) explică ostilitatea unor ideologi faţă de sociobiologie...(46)

Introducem sociobiologia în analiza noastră a naţionalismului deoarece oferă o perspectivă asupra aspectelor naturii umane care ajută la facilitarea coerciţiei sistematice.
Suntem de acord cu cercetătorul în ştiinţe naturale Colin Tudge, autorul cărţii „Timpul înainte de istorie”, că înainte de a putea înţelege lumea actuală, cu atât mai puţin să dobândim o perspectivă asupra celei care va veni, trebuie să înţelegem prefaţa la istorie. Aceasta înseamnă că trebuie „să ne privim pe noi înşine raportati la scara timpului”.(47)Tudge ne aminteşte „că sub zbuciumul superficial al vieţilor noastre există forţe mult mai profunde şi mai puternice in desfasurare care, în cele din urmă, ne afectează pe toţi şi pe toate creaturile din jurul nostru...”(48)
Bănuim că printre „aceste forţe mai profunde şi mai puternice” se află o componentă motivaţională influenţată genetic care stă la baza naţionalismului. După cum subliniază Hirshleifer, parafrazându-i pe Adam Smith şi R. H. Coase, „dorinţele umane sunt în cele din urmă răspunsuri adaptative modelate de natura biologică a omului şi de situaţia sa pe pământ”.(48)
Acest lucru iese în evidenţă odată cu aluziile evident biologice din majoritatea discuţiilor despre naţionalism. Chiar şi în Statele Unite, o naţiune evident multietnică,guvernul este personificat în termeni familiali drept „Unchiul Sam”.

Moştenirea biologică

Pe scurt, natura umană, originea speciilor şi dezvoltarea lor prin selecţia naturală sunt elemente care trebuie luate în considerare în înţelegerea evoluţiei continue a societăţii umane. În cazul de faţă, luăm în considerare probabilul răspuns uman la noile circumstanţe cauzate de tehnologia informaţiei.
În special, ne concentrăm asupra reacţiei la apariţia cibereconomiei şi a numeroaselor sale consecinţe, inclusiv apariţia inegalităţii economice mai pronunţată decât orice oricand în trecut. Cheile pentru cel puţin o parte din răspunsul aşteptat se află în moştenirea noastră genetică.
Când ia nastere o specie nouă, aceasta nu elimină tot ADN-ul pe care îl purta în forma sa anterioară, ci adaugă la acesta. Întreaga diferenţă dintre o fiinţă umană şi un cimpanzeu constă în mai puţin de 2% din ADN-ul fiecărei specii; puţin peste 98% din ADN-ul lor este comun ambelor specii, iar o parte din acesta poate fi urmărit până la organisme timpurii foarte primitive, aflate mult mai jos în lanţul istoric al dezvoltării.

INERŢIA GENETICĂ

Culturile umane conţin în mod similar elemente universale, unele dintre ele fiind într-adevăr moştenite de la strămoşii preumani. Modul în care căutăm hrană, cum ne împerechem, cum formăm familii, cum ne raportăm la grupuri străine, cum ne apărăm sunt toate amestecuri complexe de instinct şi cultură, cu rădăcini foarte primitive. De asemenea, toate sunt capabile de adaptări moderne, cum ar fi cele care au caracterizat statul-naţiune în perioada modernă. Dacă ne gândim la culturi în acest fel, le vom vedea ca fiind paralele cu dezvoltarea genetică. Cele trei mari diferenţe sunt că culturile sunt transmise prin lanţul informaţional dintre fiinţele umane, nu prin lanţul genetic dintre generaţii; ele pot fi într-o oarecare măsură - poate mai puţin decât credem - schimbate prin acţiuni inteligente conştiente; ele se schimbă odată cu mediul predominant al costurilor şi recompenselor, care se modifică mult mai repede decât schimbarea genetică. Fizic suntem foarte asemănători cu strămoşii noştri de acum treizeci de mii de ani; cultural ne-am îndepărtat destul de mult de ei.

Modele evolutive

Există două modele biologice ale modului în care evoluează speciile. Ortodoxia ştiinţifică este neo-darwinistă. Schimbările genetice aleatorii produc diferite forme fizice.

Majoritatea acestor forme nu au nici un avantaj pentru supravieţuire, cum ar fi, de exemplu, mierla albinoasă, iar aceasta tinde spre extinctie. Un număr mic dintre ele sunt utile pentru supravieţuire şi răspândire în cadrul speciei. Există încă multe dificultăţi în această teorie, care ar putea fi rezolvate de oamenii de ştiinţă în secolul următor, dar aleatoriul şi supravieţuirea adaptărilor favorabile reprezintă ortodoxia ştiinţifică actuală şi au o oarecare putere explicativă. Alternativa este o variantă a teoriei filosofului francez de la începutul secolului al XX-lea, Henri Bergson, care credea că natura avea un scop creativ non-aleatoriu, o forţă inteligentă care caută soluţii. Acest concept are ecouri în opera unor autorităţi contemporane precum David Layzer şi Stephen Jay Gould, care au subliniat că variaţia genetică nu este pur şi simplu aleatorie, ci prezintă înclinaţii definite.(50) Acesta nu este creaţionism în sensul său biblic strict, dar evită multe dintre problemele darwinismului ortodox.

„Marea contribuţie teoretică a sociobiologiei a fost extinderea conceptului de fitness la cel de «fitness incluziv». Într-adevăr, un animal îşi poate duplica genele direct prin propria reproducere sau indirect prin reproducerea rudelor cu care împărtăşeşte proporţii specifice de gene. Prin urmare, se poate aştepta ca animalele să se comporte cooperativ şi astfel să îşi îmbunătăţească reciproc fitness-ul în măsura în care sunt înrudite genetic. Aceasta este ceea ce se înţelege prin selecţia rudelor. Pe scurt, animalele sunt intr-o relatie de nepotism, adică preferă rudele în locul non-rudelor şi rudele apropiate în locul rudelor îndepărtate. Acest lucru se poate întâmpla conştient, ca la oameni, sau mai frecvent, inconştient."

—PIERRE VAN DEN BERGHE

FACTORI MOTIVAŢIONALI INFLUENŢAŢI GENETIC

Perspectiva biologică asupra comportamentului uman a fost îmbunătăţită prin introducerea conceptului de „fitness incluziv" în 1963 de către W. D. Hamilton în „Evoluţia comportamentului altruist". Hamilton a recunoscut că, deşi oamenii sunt fundamental înclinaţi spre un comportament orientat spre sine, ei întreprind şi acte ocazionale de altruism sau sacrificiu de sine care nu oferă beneficii aparente în ceea ce priveşte viaţa individului. Hamilton a căutat să reconcilieze aceste contradicţii aparente postulând că unitatea fundamentală maximizatoare nu este organismul individual, ci gena. Indivizii din orice specie vor căuta să-şi maximizeze nu doar propria bunăstare personală, ci şi ceea ce Hamilton a numit „fitness incluziv". El a susţinut că „fitness incluziv"(succesul genetic) implică nu numai supravieţuirea personală în sensul darwinian,ci și reproducerea și supravieţuirea

îmbunătăţita a rudelor apropiate care împărtăşesc aceleaşi gene.(52) Teza lui Hamilton despre „fitness-ul incluziv” ajută la evidentierea multor trăsături altfel curioase ale societăţilor umane, inclusiv aspecte ale politicii în statele-naţiune.

Altruismul: denumire improprie sau vestigiu de selecţie a rudelor?

Potrivit lui Van Den, Berghe, „Altruismul, aşadar, este îndreptat în principal către rude, în special către rudele apropiate şi este, de fapt, o denumire improprie. Reprezintă egoismul genetic suprem. Nu este decât expresia oarbă a maximizării fitness-ului incluziv.”(53)

Aceasta nu înseamnă, totuşi, că nu există altruism în absenţa relaţiei genetice strânse la care se referă Hamilton şi Van Den Berghe.

Incertitudinile introduse de faptul că oamenii se reproduc sexual, mai degrabă decât prin clonare asexuată, garantează aproape că o înclinaţie către „maximizarea fitness-ului incluziv” ar stimula o bună parte din „altruism” care se va reflecta în beneficiul altor alele decât „gena egoistă”. În primă instanţă, există întotdeauna posibilitatea ca unele persoane care întreprind acţiuni de ajutorare să o facă pornind de la presupunerea greşită că ajută rude apropiate. Tatăl care întreprinde o acţiune de sacrificiu pentru urmaşii săi s-ar putea să nu fie, de fapt, strămoşul, ci s-ar putea doar să creadă că este.? (54) Aceasta nu este doar o temă de telenovele; este ilustrativă pentru un puzzle primordial - aceea că supravieţuirea „genelor egoiste” este probabil facilitată dacă fiecare tată aparent se comportă „ca şi cum” ar fi de fapt tatăl, în ciuda posibilităţii ca acesta să nu fie.

Văzute în lumina lor corectă, însă, aşa cum subliniază Hirshleifer, multe dintre paradoxurile „altruismului” sunt încurcături semantice care adesea derutează sau îi induce în eroare pe oameni, făcându-i să piardă din vedere contextul competiţiei în care „a ajuta” ar putea transmite un avantaj de supravieţuire: „Dacă o alegere de strategie altruistă este viabilă în competiţia cu non-altruismul, altruismul trebuie să contribuie la auto-supravieţuire mai mult decât o face non-altruismul şi, prin urmare, nu poate fi cu adevărat altruism.” Toate aceste încurcături ar putea fi evitate dacă am renunţa la termenul „altruism” şi am întreba în schimb: Care sunt determinanţii fenomenului complet obiectiv care poate fi

numit a ajuta?”
Această întrebare este probabil cea mai interesantă în cazul „ajutorării în familie”.
Formularea de bază a lui Hamilton privind fitness-ul incluziv a implicat o analiză biologică cost-beneficiu în care un individ, sau „gena care controlează comportamentul de ajutorare”, apreciază supraviețuirea unei copii identice a sa în egală măsură cu propria sa supraviețuire. Prin urmare, disponibilitatea de a oferi ajutor, darămite sacrificii, variază în funcţie de şansa ca un alt individ să aibă o genă identică. „Mai exact, o genă pentru ajutorarea între rude instruieşte un om (în condiţii egale) să-şi dea viaţa dacă poate aşadar să salveze doi fraţi, patru fraţi vitregi, opt veri etc.” (55)

PROBLEME DE PROBABILITATE ALE SUCCESULUI GENETIC

Deşi această variantă biologică pare clară în principiu, la o examinare mai atentă, aceasta maschează o serie de dificultăţi. De exemplu, faptul că fraţii sau copiii cuiva pot avea o probabilitate de 50% de a împărtăşi o genă identică nu înseamnă, în logică strictă, că aceasta este de fapt exprimată la ei. Fiecare individ poartă două seturi din fiecare genă, unul de la tată şi unul de la mamă. Dar acest lucru înseamnă, desigur, că doar jumătate din genele purtate de un anumit părinte sunt neapărat prezente la descendenţi. În plus, există întotdeauna riscul de mutaţie în reproducere, ceea ce, oricât de puţin probabil ar fi, reduce certitudinea analizei genetice cost-beneficiu.
Aşadar, dacă metafora „genei ca optimizator” este luată în serios, cazul tatălui care nu este progenitorul este doar cel mai clar exemplu al unei probleme mai ample. Dacă într-adevăr supraviețuirea „genei egoiste” este cea optimizată prin sacrificiul pentru rude apropiate, atunci orice posibilitate care are ca rezultat substituirea cu o altă alelă pentru copia identică a „genei egoiste” poate fi considerată unul dintre acele trucuri complicate pe care Mama Natură şi le joacă singură.

Consecinţe incerte

Prin urmare, altruismul îndreptat către rude implică probleme. Nu numai că există problema probabilităţii pentru „gena egoistă” ca rudele aparente ale gazdei sale să nu împărtăşească, de fapt, copiile sale identice. Există, de asemenea, dificultatea de a determina în condiţii de incertitudine dacă de un anumit gest de sacrificiu, de fapt,va fi beneficic în primul rând rudelor, mai degrabă decât altora.

(Sacrificiul care este benefic în primul rând pentru alţii poate de fapt să dăuneze fitness-ului incluziv al genei egoiste prin reducerea perspectivelor ca aceasta să fie reprezentată în populaţiile viitoare.)
Luaţi în considerare un exemplu oribil inspirat de ştiri din timp ce scriam. Să presupunem că un părinte din Dunblane, Scoţia, a aflat pe scurt că un nebun înarmat se îndrepta spre o şcoală locală cu intenţia aparentă de a face rău. Acţionând instantaneu, el sau ea ar putea întreprinde gestul eroic, dar posibil sortit eşecului, de a-l confrunta pe nebun şi, prin urmare, să-şi salveze copiii de la şcoală. Sau sau este posibil sa nu o poata face.
Chiar şi un nebun nemilos care intenţionează să ucidă fiecare copil de pe planetă ar putea fi limitat în răul pe care l-ar putea face înainte sa rămâna fără muniţie sau de a fi retinut de alţii. Dacă părintele care se sacrifica ar fi hotărât să nu intervină, cel mai probabil este ca şi copiii săi să nu fi supravieţuit oricum, aşa cum s-ar întâmpla si cu majoritatea copiilor de la şcoală. Tot răul pe care un act curajos de sacrificiu l-ar fi prevenit probabil s-ar fi abătut altfel asupra copiilor altora. Aşadar, riscându-şi viaţa, în primul rând pentru copiii altora, tatăl sau mama în cauză ar fi putut de fapt să-si reducă „aptitudinea incluzivă". Privându-şi toţi copiii de de actiunea unuia dintre părinţi, probabil că i-ar fi lăsat pe aceşti copii într-o poziţie mai proastă în lupta darwinistă.
Deşi acesta este, ce-i drept, un exemplu forţat, este şi realist. Reflectă faptul că există nenumărate circumstanţe în viaţă în care actele mari sau mici de ajutorare au efecte benefice. În multe cazuri, beneficiarii direcţi ai unor astfel de acţiuni nu pot fi uşor izolaţi la rudele apropiate. Şi în mod ironic, aşa cum vom considera mai jos, acest lucru ar putea fi o parte a beneficiului supravieţuirii care le-a permis celor cu gene de ajutor mai puţin discriminatorii să îndure toate mileniile de neplăceri de până acum.

Altruism şi inerţie genetică

Dacă, aşa cum credem, teza „genei egoiste" este o aproximare exactă a ceea ce motivează acţiunea umană, ar fi prea simplu să presupunem că comportamentul de ajutorare sau de sacrificiu pe care îl generează ar putea funcţiona în mod restrâns şi exclusiv în beneficiul rudelor reale. Cunoaşterea imperfectă face ca distingerea rudelor să fie o artă incertă în anumite circumstanţe. Şi chiar presupunând că rudele ar fi cunoscute, reprezentarea reală a oricărei „gene egoiste" atribuita populaţiei de rude nu ar putea fi

identificata mai exact decât ca o chestiune de probabilitate. Până de curând, ar fi fost imposibil să se distingă markerii genetici reali între indivizi. Şi suntem încă departe de a putea distinge practic care rude apropiate exprimă de fapt orice „genă egoistă" care îi optimizează supravieţuirea. Dincolo de aceasta este dificultatea mai mare de a limita beneficiile la rude, mai degrabă decât la altele. În plus, este evident din experienţă că oamenii îşi deviază uneori „instinctele de educare" în beneficiul celor care nu le sunt rude dacă rudele nu sunt disponibile. Cel mai clar exemplu în acest sens este comportamentul părinţilor faţă de copiii adoptaţi sau chiar comportamentul anumitor persoane, de obicei fără copii, faţă de animalele lor de companie. Nu este neobişnuit ca astfel de indivizi să-si provoace vătămări grave sau chiar moartea pentru a salva pisicile ramase într-un copac. Cu siguranţă, într-un an anume, un număr semnificativ de persoane pier în accidente casnice precipitate într-un fel de animale de companie care ajung în pericol. Ceea ce este adevărat pentru animalele de companie este si mai adevărat pentru copiii adoptivi. Cu siguranţă nu este exagerat să spunem că părinţii copiilor adoptaţi îi tratează adesea „ca şi cum" ar fi rude, dând astfel conceptului de „selecţie a rudelor" un alt sens. Astfel de cazuri nu discreditează teoria „genei egoiste" atât de mult pe cât şi-ar dori unii critici. Dimpotrivă. Vedem exemple de oameni comportandu-se „ca şi cum" s-ar sacrifica pentru rude apropiate pentru a-şi îmbunătăţi propriul fitness incluziv, ca exemple de „inerţie genetică". Cu alte cuvinte, acestea reflectă faptul, remarcat de Howard Margolis în Egoism, altruism şi raţionalitate, că „societatea umană s-a schimbat mai repede" decât structura genetică umană. Prin urmare, oamenii continuă să acţioneze „în esenţă ca şi cum ar trăi într-un mic grup de vânători-culegători".(56) O caracteristică crucială a unor astfel de grupuri era, aşa cum a spus Van Den Berghe, că

,,Erau populaţii mici, consangvinizate, de câteva sute de indivizi... Membrii tribului, deşi subdivizaţi în grupuri de rudenie mai mici, se vedeau ca un singur popor, solidar împotriva lumii exterioare şi interconectaţi printr-o reţea de rudenie şi uniuni făcând din trib, de fapt, o superfamilie. O rată ridicată de consangvinizare a asigurat că majoritatea soţilor erau şi rude."(57)

Pe scurt, pe parcursul întregii existenţe umane dinaintea apariţiei agriculturii, grupurile etnice erau „superfamilii de consangvinitate".

Având în vedere această identitate între familie şi grupul in sine, ar putea exista o tendinţă influenţată genetic de a trata grupul intern ca rudă. Este uşor de imaginat că un astfel de comportament ar fi putut avea valoare de supravieţuire în trecut, când fiecare membru al „superfamiliei de consangvinizate" era rudă. După cum sugerează Margolis, este uşor de imaginat că pentru „grupuri atât de mici de vânători-culegători, strâns înrudiţi, acel egoism incluziv (în afară de orice perspectivă de reciprocitate sau răzbunare) ar susţine singur o măsură de devotament faţă de interesul grupului. Se poate argumenta atunci că o anumită tendinţă către motivaţia de grup supravieţuieşte ca un fel de altruism fosil de rudenie..."(58)
Cu alte cuvinte, deoarece păstrăm structura genetică a vânătorilor-culegători, comportamentul nostru faţă de grupurile înrudite reflectă tipul de „altruism" care ar fi de aşteptat să optimizeze succesul de supravieţuire al grupurilor înrudite formate din „superfamilii consangvinizate".

Epigeneză(modificarea comportamentului genelor)

Considerăm acest comportament ca un exemplu excelent de „epigeneză" sau tendinţa factorilor motivaţionali influenţaţi genetic de a determina în mod firesc oamenii să favorizeze anumite alegeri în detrimentul altora. Cu alte cuvinte, mintea umană nu este o tabula rasa, sau o pagină goală, ci un hard disk cu circuite preconfigurate care fac anumite răspunsuri mai uşor de învăţat şi mai atractive decât altele. Astfel, se susţine că mintea este dispusă să gândească în termeni de exo-grup ,stârnind duşmănie sau ostilitate şi in-grup faţă de care se simte o mare prietenie sau loialitate, de obicei rezervată rudelor.
Această tendinţă epigenetică de a se comporta cu un in-grup ca şi cum ar fi alcătuit din rude apropiate creează o vulnerabilitate la manipulare care a fost exploatată în mod obişnuit de naţionalişti pentru a genera un sprijin de sacrificiu pentru stat. În acest sens, nu este o coincidenţă că propaganda naţionalistă de pretutindeni este îmbrăcată în vocabularul rudeniei.

„Cu sunetul alarmant al tunurilor sale, frumoasa Franţă îşi cheamă copiii să se ridice. Soldaţii din jurul nostru se înarmează. Înainte, înainte, mama noastră plânge." — CÂNTECELE SOLDATILOR FRANCEZI

Rudenia Falsă

Luaţi în considerare tendinţa puternică a politicienilor de pretutindeni de a descrie statul în termeni împrumutaţi

din ascendenta. Naţiunea este „patria noastră” sau „patria noastră mamă”. Cetăţenii săi suntem „noi”, „membrii familiei”, „fraţii şi surorile noastre”.(62) Faptul că state atât de diferite din punct de vedere cultural precum Franţa, China şi Egiptul folosesc astfel de comparaţii nu este o coincidenţă retorică, aşa cum o vedem noi, ci un exemplu prim de „epigeneză” sau tendinţa factorilor motivaţionali influenţaţi genetic de a determina în mod înnăscut oamenii să favorizeze anumite alegeri.
Cum funcţionează această epigeneză? Mecanismul de identificare folosit pentru a valorifica loialitatea emoţională faţă de statul-naţiune foloseşte diverse dispozitive care ar fi fost markeri ai rudeniei în trecutul primitiv „pentru a lega preocupările individului fata de fitness-ul incluziv” cu interesele statului.(63) De exemplu, Shaw şi Wong se concentrează pe cinci dispozitive de identificare utilizate de statele-naţiune moderne pentru a mobiliza populaţiile lor împotriva grupurilor exogene. Acestea sunt:
1. o limbă comună
2. o patrie comună
3. caracteristici fenotipice similare
4. o moştenire religioasă comună
5. credinţa unei descendenţe comune (64)

Astfel de caracteristici, desigur, ar fi diferentiat nucleul grupului etnic în trecutul primitiv. O mare parte din atractivitatea naţionalismului poate fi atribuită modului în care aceste dispozitive de identificare au fost adoptate şi îmbrăcate în limbajul de ,,sange”, aşa cum este ilustrat în cântecul soldaţilor francezi citat mai sus. Astfel de dispozitive de mobilizare, care se referă la stat ca „patrie” sau „patria mamă”, sunt comune în întreaga lume deoarece funcţionează.

Contabilitate genetică

Caracterul imaginar al acestor legături de rudenie în ceea ce priveşte statul este evidenţiat de faptul că acestea nu posedă nici unul dintre gradele de variabilitate care caracterizează rudenia reală. Chiar şi în familiile extinse, unde toată lumea este înrudită, nu toată lumea este înrudită în acelaşi grad. Părinţii şi fraţii sunt cele mai apropiate rude, bunicii şi verii sunt mai puţin apropiaţi, verii îndepărtaţi,fiind atât de distanţati încât sunt cu puţin mai apropiati decât străinii pentru a împărtăşi o anumită genă în comun. Soţii şi soţiile, în general, nu mai sunt atat de strânsi

înrudiţi, aşa cum se întâmpla în epoca de piatră. În orice caz, orice rudenie reală poate fi definită în termeni matematici ca „coeficientul de înrudire”, pe care Hamilton l-a calculat ca o măsură a suprapunerii genetice.(65)

Prin contrast, „familia” naţională este imaginată ca fiind totala şi elastic congruentă cu dimensiunile teritoriale ale statului. Naţionalitatea se extinde uniform, ca un lichid, în fiecare crăpătură a limitelor strict definite. Benedict Anderson scrie: „În concepţia modernă, suveranitatea statului este pe deplin, plat şi uniform operativă asupra fiecărui centimetru pătrat al unui teritoriu demarcat legal.” (66)

Şi, bineînţeles, când vine vorba de sacrificiu pentru stat, coeficientul de relaţionare imaginară este întotdeauna unu.Această identificare a compatibilităţii incluzive cu statul-naţiune este interesantă deoarece ar putea ajuta la informarea dispoziţiei oamenilor de a accepta sau de a rezista schimbărilor noului mileniu. După cum am explorat anterior, înainte de Era Informaţiei, toate tipurile de societate erau bazate pe teritoriu. Fie se formau în jurul teritoriului de origine al grupului etnic nucleu, fie, ca în cazul statului-naţiune, se bazau pe aceleaşi motive de solidaritate de grup pentru a mobiliza forţa pentru apărarea unui teritoriu local împotriva străinilor. În fiecare caz, străinul din afara teritoriului imediat era cel temut ca inamic. Având în vedere presupunerile selecţiei rudelor din trecutul primordial, acest lucru avea sens. Când umanitatea a apărut în forma sa genetică actuală, membrii tribului erau rude apropiate. Erau membri ai unui grup etnic nucleu, „superfamilia consangvină”.

Mai mult, exista într-adevăr un motiv economic practic, având în vedere imperativele selecţiei rudelor, pentru ca individul să identifice prosperitatea şi supravieţuirea rudei imediate cu cele ale tribului sau superfamiliei sale. Un membru al unui trib de vânători-culegători depindea cu adevărat pentru prosperitatea sa de succesul întregului trib. Nu exista proprietate independentă şi nici vreo modalitate prin care un individ sau o familie ar fi putut spera în mod plauzibil să supravieţuiască şi să prospere dacă era detaşată de trib. Acest lucru lega puternic interesul propriu al individului de cel al grupului. În cuvintele lui Hirshleifer, „În măsura în care membrii unui grup au o soartă comună sau un rezultat comun, a se ajuta reciproc devenea auto-ajutorare.”(67)

„Evident, omul primitiv - tribul Balobedu(grup etnic african condus de o regina) poate fi considerat reprezentativ pentru sute de popoare similare - consideră drept normă o societate în care, în orice moment, situaţia tuturor este egală.” —HELMUT SCHOECK

Circumstanţe noi, gene vechi

Acum, microtehnologia facilitează crearea unor condiţii foarte diferite de cele la care am fost predispuşi genetic de condiţiile din epoca de piatră.

Tehnologia informaţiei creează magnitudini ale inegalităţii economice în afara intervalului de experienţă a strămoşilor noştri din epoca de piatră, extrem de egalitară.

Tehnologia informaţiei creează, de asemenea, active suprateritoriale, care vor ajuta la subminarea întrupării cercului intern, a statului-naţiune. În mod ironic, aceste noi active cibernetice vor avea probabil o valoare mai mare tocmai pentru că sunt stabilite la distanţă de casă. Cu atât mai mult dacă există o reacţie invidioasă de tipul celei pe care o aşteptăm împotriva inegalităţii economice care decurge din penetrarea tot mai mare a tehnologiei informaţiei în ţările industrializate bogate.

Tocmai acest fapt ar tinde să facă activele deţinute la distanţă mai valoroase.

Acestea nu numai că ar fi mai puţin expuse invidiei, dar ar fi mai probabil să fie dispuse dincolo de raza de acţiune a celui mai prădător grup cu care un individ trebuie să se confrunte - propriul său stat-naţiune.

Dezeconomii ale Naturii şi Naţionalismul

Este probabil o dovadă a importanţei epigenezei în formarea atitudinilor faptul că s-a acordat atât de puţină atenţie ironiilor identificării raportul grupului intern cu statul-naţiune modern. Logica violenţei în perioada modernă a avut tendinţa de a confunda chiar impulsul care a dat naştere tendinţei de a identifica aptitudinea în grupul intern. De ce? Pentru că, în loc să faciliteze supravieţuirea şi prosperitatea rudelor apropiate într-o lume ostilă, identificarea „aptitudinii incluzive” a individului cu un grup naţional intern a diluat valoarea oricărui act de sacrificiu pe care individul l-ar fi putut face la un nivel insignifiant pentru rudele sale. Statul-naţiune modern tipic era pur şi simplu prea mare pentru a permite un „coeficient de înrudire” semnificativ statistic între individ şiceilalţi cetăţeni ai naţiunii care îl revendicau. Nu numai că proporţia de rude apropiate din cadrul grupului intern

a scăzut brusc de la unitate în epoca de piatră la o simplă urmă chimică în secolul al XX-lea; „Coeficientul de înrudire” dintre cetăţeanul individual şi restul naţiunii nu ar fi fost, în majoritatea cazurilor, semnificativ mai mare decât în cazul întregii rase umane. Un „grup intern” cu zeci de milioane sau chiar sute de milioane (sau, în cazul chinezilor, peste un miliard de membri) a devenit atât de gigantic încât a diluat efectul de incluziune a oricărui sacrificiu sau beneficiu transmis la nivelul unei ,, picaturi în ocean”. Prin urmare, în logica strictă , naţionalistul modern, spre deosebire de vânătorii-culegători din epoca de piatră, nu se putea aştepta în mod rezonabil ca vreun gest de sacrificiu sau ajutor pentru „grupul intern” să îmbunătăţească perspectivele de supravieţuire ale familiei sale într-un mod semnificativ.

În ciuda faptului că economiile naţionale au devenit unităţile fundamentale în care bunăstarea era măsurată în epoca modernă, cel mai mare obstacol în calea succesului individului talentat şi, prin urmare, în calea succesului rudelor sale, a devenit povara impusa în numele naţiunii, grupului intern în special. Acest lucru, cel puţin, era valabil pentru cei implicaţi în principal in relatii reciproce, mai degrabă decât coercitive (a se vedea categoriile de comportament uman ale lui Van Den Berghe).(68)

Logica statului-naţiune sugerează că preţul suprem al cetăţeniei este sacrificiul şi moartea. După cum a observat Jane Bethke Elshtain, statele-naţiune îndoctrinează cetăţenii mai mult pentru sacrificiu decât pentru agresiune: „Tânărul merge la război nu atât pentru a ucide, cât pentru a muri, pentru a-şi pierde corpul fizic particular pentru comunitatea mare,corpul politic.”(69) Impulsul spre sacrificiu nu este mai puţin activ atunci când este vorba de contribuabil. Plata impozitelor, la fel ca purtarea armelor, este o datorie, mai degrabă decât un schimb în care cineva renunţă la bani pentru a obţine un produs sau un serviciu de valoare egală sau mai mare.

Acest lucru este recunoscut în limbajul comun. Oamenii vorbesc despre o „povară fiscală” nu vorbesc despre „povara alimentelor” in achizitionarea de nutrienţi sau „povara maşinii” la achiziţionarea unui automobil sau „povara vacanţei” in vederea unei călătorii, tocmai pentru că achiziţiile comerciale sunt, în general, schimburi corecte.

Altfel, cumpărătorii nu le-ar face.

În acest sens, naţionalismul arată cum epigeneza poate inversa logica „economiei naturale” darwiniene. Statul-naţiune a facilitat prădarea sistematică, bazată pe teritoriu. Spre deosebire de situaţia cu care se confruntau vânătorii-culegători în epoca de piatră, principalul parazit şi prădător al individului la sfârşitul secolului al XX-lea nu era probabil „străinul”, inamicul vecin, ci mai degrabă presupusa întruchipare a „grupului intern”, statul-naţiune local însuşi.
Astfel, principalul avantaj oferit de apariţia unor active care transcend teritorialitatea în Era Informaţiei este tocmai faptul că astfel de active pot fi plasate dincolo de raza de acţiune a coerciţiei sistematice mobilizate de statul-naţiune local pe teritoriul căruia îşi are reşedinţa potenţialul Individ Suveran.
Dacă punctul nostru de vedere este corect, microtehnologia va face fezabil din punct de vedere tehnic pentru indivizi să scape în mare măsură de poverile cetăţeniei subordonate. Ei vor fi suverani extranaţionali asupra lor înşişi, nu supuşi, în noul „Oraş Virtual”, datorând credinţă prin contract sau acord privat într-un mod care aminteşte mai mult de Europa premodernă, unde comercianţii încheiau tratate şi carte comerciale pentru a se proteja „de confiscările arbitrare de proprietăţi” şi pentru a obţine „scutire de la legea seniorială”.(70) În cibercultura, persoanele de succes vor obţine scutire de obligaţiile cetăţeneşti care decurg dintr-un accident de a te naşte intr-o regiune anume. Ei nu vor mai tinde să se considere în primul rând britanici sau americani. Ei vor fi rezidenţi extranaţionali ai întregii lumi care pur şi simplu locuiesc într-una sau mai multe dintre localităţile sale.

ECONOMIA DIGITALA ŞI MOŞTENIREA NOASTRĂ GENETICĂ

Problema este însă că acest miracol tehnologic şi miracolul economic pe care îl implică - scăparea de tirania locului - depind de disponibilitatea indivizilor de a încredinţa o mare parte din averea şi viitorul lor unor străini. În strictă contabilitate genetică, desigur, aceşti străini nu ar fi neapărat mai puţin apropiaţi genetic decât majoritatea „concetăţenilor” noştri de care în ultimele secole am fost obligaţi să depindem.
Întrebarea este dacă rezultatele perverse ale prieteniei în interiorul grupului în cazul statului-naţiune sunt indicatori negativi sau pozitivi pentru cibereconomie. Vor trata „cei rămaşii în urmă” care riscă să piardă beneficiile redistribuirii coercitive moartea

statului-naţiune ca şi cum ar fi un atac asupra rudelor? Primul sfert de secol al noului mileniu ne va spune asta. Reacţiile emoţionale ar putea fi complexe. Faptul că 115 milioane de persoane şi-au dat viaţa luptând pentru statele-naţiune în secolul al XX-lea este o dovadă clară a puterii epigenezei.(71) Aceasta arată că mulţi considerau supravieţuirea naţiunilor lor ca fiind o chestiune de viaţă şi de moarte . Întrebarea este dacă această atitudine se va menţine într-o nouă eră cu imperative megapolitice diferite.
Faptul că sacrificiul influenţat genetic în numele statului-naţiune a militat adesea împotriva scopului evolutiv al selecţiei rudelor ne spune, de asemenea, că oamenii sunt suficient de adaptabili pentru a se deprinde cu multe circumstanţe pentru care nu am fost programaţi genetic în condiţiile epocii de piatră. După cum Tudge detaliază în descrierea „generalităţii extreme" a fiinţelor umane: „Suntem echivalentul animal al maşinii Turing: dispozitivul universal care poate fi adaptat la orice sarcină."(72)Ce tendinţă va ieşi la suprafaţă în criza de tranziţie care urmează? Probabil ambele. Comercializarea suveranităţii în sine depinde de disponibilitatea a sute de mii de Indivizi Suverani şi a multor altor milioane de a-şi desfăşoară activele în „Prima Bancă de Nicăieri" pentru a-şi asigura imunitatea faţă de constrângerea directă. Acest tip de trust nu are un analog evident în trecutul primordial. Existau puţine active în epoca de piatră. Cele care existau erau acumulate sub controlul unui trib, o „superfamilie consangvină" care era paranoică faţă de orice interventie din afară.
Totuşi, în ciuda noutăţii evolutive a economiei digitale, aceasta oferă oamenilor şansa de a-şi exprima cea mai nouă moştenire genetică, inteligenţa care vine odată cu creierele noastre supradimensionate. Cei din elita informaţională vor fi cu siguranţă suficient de inteligenţi pentru a recunoaşte un lucru bun atunci când îl văd. Mai mult, crearea de active care sunt în mare măsură imune la prădare ar trebui de fapt să revină într-un mod practic pentru a creşte „fitness-ul incluziv" al indivizilor suverani. În timp ce logica economică a participării la economia cibernetică întoarce raţiunile statului-naţiune cu susul în jos, este convingătoare, în special pentru persoanele cu abilităţi înalte.
Pentru a-şi optimiza avantajul în compararea jurisdicţiilor,indivizii trebuie să fie dispuşi să părăsească statul-naţiune şi să-şi încredinţeze protecţia personalăpoliţiei dintr-o altă jurisdicţie sau

în unele cazuri, personalului de securitate motivat în principal de stimulente de piaţă în zone care ar putea la distanta de locul în care s-au născut şi au crescut. Aceasta implică un avantaj semnificativ în a fi multilingv şi cosmopolit ca cultură, mai degrabă decât extremist nationalist. Şi, în plus, aceasta implică faptul că oricine este serios în ceea ce priveşte intelegerea potenţialului eliberator al economiei cibernetice pentru sine şi familia sa ar trebui să înceapă să se asigure că este binevenit în mai multe jurisdicţii, altele decât cea în care a locuit în timpul principalei sale cariere de afaceri. Pentru mai multe detalii, consultaţi discuţia noastră despre strategiile pentru obţinerea independenţei în anexe.

Afinităţi autentice

O nouă înţelegere extranaţională a lumii şi o nouă modalitate de a identifica propriul loc în ea ar putea schimba obiceiurile culturii umane, dacă nu chiar înclinaţiile noastre înnăscute. Noua ecuaţie extranaţională a identităţii pe care ne aşteptăm să o vedem avand efect în noul mileniu ar putea face adaptarea în noua lume mai uşoară decât ar putea părea. Spre deosebire de naţionalitate, noile identităţi nu vor fi un produs al constrângerii sistematice care a făcut statele-naţiune şi sistemul statului-naţiune universal în secolul al XX-lea. În noua epocă viitoare, comunităţile şi alianţele nu vor fi delimitate teritorial. Identificarea va fi mai precis inclinată spre afinităţi reale, interese comune sau rudenie reală, mai degrabă decât spre afinităţile false ale cetăţeniei, atât de promovate neobosit în politica convenţională.

Protecţia va fi organizată în moduri noi, care nu au analog în trusa unui topograf care delimitează graniţele teritoriale. Bunurile vor fi din ce în ce mai mult depozitate în spaţiul digital mai degrabă decât într-un loc fizic, fapt care va facilita o nouă concurenţă pentru a reduce „costurile de protecţie” sau taxele impuse în majoritatea jurisdicţiilor teritoriale.

„Oamenii ambiţioşi înţeleg, aşadar, că un mod de viaţă migrator este preţul pentru a progresa. —(73)CHRISTOPHER LASCH

EVADAREA DIN STATUL-NAŢIUNE

În ciuda influenţei ferme pe care statul-naţiune, ca „grup intern”, a avut-o asupra imaginaţiei moderne, oamenii capabili care nu se îndoiesc deja de utilitatea afilierii la o „comunitate imaginată” extrem de costisitoare o vor face în curând. Într-adevăr, partizanii statului-naţiune au început deja să se plângă de

detaşarea crescândă a elitelor cognitive. Regretatul Christopher Lasch, în diatriba sa „Revolta elitelor şi trădarea democraţiei", îi atacă pe cei „ale căror mijloace de trai nu se bazează atât pe proprietatea, cât pe manipularea informaţiilor".(74)
Lasch deplânge caracterul extranaţional al economiei informaţionale emergente. El comenteaza:
Pieţele pe care operează noile elite au acum o anvergură internaţională. Averea lor e legata de activitati comerciale care operează dincolo de graniţele naţionale. Sunt mai preocupaţi de buna funcţionare a sistemului în ansamblu decât de oricare dintre părţile sale. Loialităţile lor, dacă termenul în sine nu este anacronic în acest context sunt mai degrabă internaţionale decât regionale, naţionale sau locale. Au mai multe în comun cu omologii lor din Bruxelles sau Hong Kong decât cu masele de americani care nu sunt încă conectate la reţeaua de comunicaţii globale.(75)
Deşi Lasch era departe de a fi un observator detaşat şi, evident, a vrut ca portretul său al elitei informaţionale să nu fie unul magulitor, dispreţul său pentru cei care sunt eliberaţi de tirania locului se bazează pe o percepţie a unora dintre aceleaşi evoluţii care sunt în centrul atenţiei acestei cărţi. Când citim criticile lui Lasch sau pe cele ale lui Mickey Kaus (Sfârşitul egalităţii), Michael Walzer (Sferele dreptăţii) sau Robert Reich (Munca naţiunilor), vedem părţi ale analizei noastre confirmate, adesea din păcate, de autori care sunt profund compatimitori faţă de multe dintre consecinţele adâncirii pieţelor, cu atât mai mult faţă de externalizarea Indivizilor suverani. Lasch îi critică pe cei cu ambiţii extranaţionale „care râvnesc să devină membri ai noii aristocraţii a inteligenţei" pentru „cultivarea legăturilor cu piaţa internaţională a banilor în mişcare rapidă, a strălucirii, a modei şi a culturii populare". El continuă:
Apare o întrebare dacă intr-adevar se consideră americani. Patriotismul, cu siguranţă, nu ocupă un loc foarte inalt în ierarhia virtuţilor lor. „Multiculturalismul",pe de alta parte, li se potriveşte perfect, evocând imaginea agreabilă a unui bazar global în care bucătăriile exotice, stilurile vestimentare exotice, muzica exotică, obiceiurile tribale exotice pot fi savurate fără discriminare, fără întrebări şi fără angajamente.
Noile elite se simt ca acasă doar în tranzit, în drum spre o conferinţă la nivel înalt, spre marea deschidere a unei noi francize, spre un festival internaţional de film sau spre o staţiune inca nedescoperită. Viziunea lor este, în esenţă, o viziune turistică asupra lumii - nu o perspectivă care să încurajeze un devotament pasional faţă de democraţie.(76)

Naţionalism economic

În spatele criticilor la adresa celor „care se desteapta" din componenta comunităţile virtuale a erei informaţiei se ascunde o recunoaştere a faptului că, pentru mulţi din elită, beneficiile trezirii

depăşesc deja costurile lor. Critici precum Lasch şi Walzer nu contestă faptul că analiza cost-beneficiu clarifica faptul ca cetăţenia devine depasită pentru persoanele cu competenţe înalte. Ei nu spun că cei din elita informaţională ale căror atitudini le dispreţuiesc si-au calculat greşit pozitia interesele lor. Nici nu pretind că tabelele dobânzilor compuse arată cu adevărat că continuarea pompării banilor într-un program naţional de securitate socială sau impozitele pe venit,produc un randament mai bun decât investiţiile private. Dimpotrivă, ei înţeleg aritmetica. Au văzut sumele până au ajuns la concluziile lor evidente. Dar în loc să recunoască logica subversivă a raţionalităţii economice, ei se retrag de la ea, considerând o „trădare" faptul ca elita informaţională să părasească tirania locului şi să-i abandoneze „pe cei neiluminaţi".(77)

La fel ca Pat Buchanan, social-democraţii sunt economistii naţionalişti care se simt indignaţi de triumful pieţelor asupra politicii. Ei denunţă „noua aristocraţie a creierelor" pentru că este detaşată de loc şi nu le afiseaza pasiune fata de viziunea lor despre interesele maselor. Deşi nu recunosc în mod explicit indepartarea individului de statul-natiune ca atare, ei critică vehement indiciile şi manifestările sale timpurii, ceea ce Walzer descrie drept „imperialismul pieţei" sau tendinţa banilor de a „se infiltra peste graniţe" pentru a cumpăra lucruri care, aşa cum explică Lasch, „nu ar trebui să fie de vânzare", cum ar fi scutirea de serviciul militar.(78) Observaţi abordarea reacţionară a cerinţelor militare ale statului-naţiune ca un teren sacru pe care banii şi pieţele nu ar trebui să pătrundă.

Aceste critici la adresa elitei informaţionale anticipează termenii unei reacţii populare împotriva ascensiunii Indivizilor Suverani în următorul mileniu. Pe măsură ce devin disponibile noi forme de protecţie, mai orientate spre piaţă, va deveni din ce în ce mai evident pentru un număr mare de persoane capabile că majoritatea presupuselor beneficii ale naţionalităţii sunt imaginare. Acest lucru va duce nu numai la o mai bună contabilizare a costurilor de oportunitate ale cetăţeniei, ci va crea şi noi modalităţi de formulare a unor chestiuni presupus „politice" şi chiar „economice". Pentru prima dată, „un antreprenor individual care acţionează pentru şi prin sine însuşi" va putea să-şi reduca propriile costuri de protecţie prin mutarea între jurisdicţii, fără a aştepta ca

acestea să fie efectuate prin „decizie de grup şi acţiune de grup”, pentru a cita formularea lui Frederic C. Lane asupra unei vechi dileme.(79).Pe măsură ce preţul plătit pentru protecţie devine supus „principiului substituţiei”, acest lucru va scoate la iveală aritmetica constrângerii, intensificând conflictul dintre noua elită cosmopolită a erei informaţiei şi „săracii informaţionali”, restul populaţiei care este în mare parte monoglotă şi nu excelează în rezolvarea problemelor sau nu posedă vreo abilitate comercializabilă la nivel global. Aceşti „pierzători” sau „rămaşi în urmă”, aşa cum îi descrie Thomas L. Friedman, vor continua, fără îndoială, să-şi identifice bunăstarea cu viaţa politică a statelor-naţiune existente.(80)

MAJORITATEA AGENDELOR POLITICE VOR FI REACŢIONARE

Majoritatea celor care nutresc o agendă politică arzătoare, fie ei naţionalişti, ecologişti sau socialişti, se vor uni pentru a apăra statul-naţiune şubred pe măsură ce se ivesc zorii secolului XXI. În timp, va deveni din ce în ce mai evident că supravieţuirea statului-naţiune şi sensibilitatea naţionalistă sunt precondiţii pentru conservarea unui tărâm pentru constrângerea politică. După cum subliniază Billig, naţionalismul „este condiţia pentru strategiile (politice) convenţionale, indiferent de politica particulară”.(81) Prin urmare, conţinutul naţionalist din toate programele politice se va umfla ca burta unui gurmand în anii următori. Ecologiştii, de exemplu, se vor concentra mai puţin pe protejarea „Planetei Mame” şi mai mult pe protejarea „patriei”. Din motive pe care le vom explora mai târziu, naţiunea şi cetăţenia vor fi deosebit de sacre pentru cei care preţuiesc mult egalitatea. Mai mult decât ar putea înţelege acum, vor ajunge să fie de acord cu Christopher Lasch, care a urmat-o pe Hannah Arendt proclamând: „Cetăţenia conferă egalitate, nu egalitatea creează dreptul la cetăţenie”.(82)

Privatizarea suveranităţii va reduce din beneficiile premium ale erei industriale privind egalitatea prin ruperea legăturilor creatorilor de bunastare cu naţiunea şi locul. Cetăţenia nu va mai servi drept mecanism pentru impunerea redistribuirii veniturilor bazată pe egalitatea votului într-un teritoriu limitat. Consecinţele vor include o altă lovitură pentru viziunea progresistă asupra istoriei. Contrar aşteptărilor presupusilor progresişti la începutul secolului al XX-lea, piaţa liberă nu a fost distrusă de decenii, ci a rămas triumfătoare.

Marxiştii au anticipat că eclipsa capitalismului, care nu s-a

întâmplat niciodată, va duce la transcenderea statelor-naţiune şi la apariţia unei conştiinţe de clasă universale în rândul muncitorilor. De fapt, statul va fi eclipsat, dar într-un mod foarte diferit. Se întâmplă ceva mai aproape de opusul aşteptărilor lor. Triumful capitalismului va duce la apariţia unei noi conştiinţe globale, sau extranaţionale, în rândul capitaliştilor, mulţi dintre aceştia devenind Indivizi Suverani. Departe de a depinde de stat pentru disciplinarea muncitorilor, aşa cum îşi imaginau marxiştii, persoanele cele mai capabile şi mai bogate au fost cele care au avut cel mai mult de pierdut din acţiunile statului-naţiune. În mod clar, ele sunt cele care au cel mai mult de câştigat prin transcenderea naţionalismului, pe măsură ce pieţele triumfă asupra constrângerii. Poate nu imediat, dar în curând, cu siguranţă în decursul unei generaţii, aproape toţi membrii elitei informaţionale vor alege să îşi domicilieze activităţile generatoare de venituri în jurisdicţii cu impozite mici sau fără impozite. Pe măsură ce Era Informaţională transformă globul, aceasta va oferi o lecţie inconfundabilă despre dobânda compusă.

În decurs de ani, darămite decenii, se va înţelege pe scară largă că aproape oricine are talent ar putea acumula o avere netă mult mai mare şi se poate bucura de o viaţă mai bună prin abandonarea statelor-naţiune cu impozite mari. Am sugerat deja costurile uriaşe pe care le impun statele-naţiune de top, dar, deoarece acesta este punctul central al unei probleme care este puţin înţeleasă, merită să subliniem din nou costurile de oportunitate ale naţionalităţii.

Costuri de oportunitate

Departe de a suferi de pierderea sau reducerea serviciilor guvernamentale finanţate în prezent din impozite mari, elita informaţională va prospera într-un mod neegalat.

Pur şi simplu scăpând de povara fiscală excesivă pe care o plătesc acum, vor câştiga o marjă enormă pentru îmbunătăţirea bunăstării materiale a familiilor lor. După cum s-a indicat anterior, fiecare 5.000 de dolari din impozitele plătite anual vă reduce averea netă pe viaţă cu 2,4 milioane de dolari dacă puteţi câştiga 10% anual din investiţiile dvs.

Dar dacă aţi putea câştiga 20%, fiecare 5.000 de dolari din plăţile anuale de impozite v-ar lăsa cu 44 de milioane de dolari mai săraci pe o perioadă de patruzeci de ani. Cumulativ, plata a 5.000 de dolari pe an v-ar costa, prin urmare, mai mult de un milion de

de dolari anual. În aceasta rată, 250.000 de dolari pe an din impozite s-ar traduce în curând într-o pierdere anuală de peste 50 de milioane de dolari, sau 2,2 miliarde de dolari pe viaţă. Şi, bineînţeles, câştigurile sporadic mai mari, chiar şi pentru câţiva ani, în special la începutul vieţii, implică o pierdere şi mai surprinzătoare din bunastare din cauza impozitării prădătoare. Autorii au văzut, spre propria noastră satisfacţie, că sunt posibile randamente mai mari de 20%. Colegii noştri de la Lines Overseas Management din Bermuda au obţinut randamente de trei cifre, în medie de 226% pe an, în anii în care am scris această carte. Experienţa lor subliniază ceea ce sugerează foaia de calcul, şi anume că pentru mulţi dintre cei cu venituri mari şi proprietari de capital, impozitarea excesiva impune un cost pe durata vieţii echivalent cu o avere mare.

O persoană cu o capacitate mare de profit care plăteşte impozite la ratele din Hong Kong ar putea ajunge să aibă o avere de o mie de ori mai mare decât cineva cu aceeaşi performanţă înainte de impozitare care plăteşte impozite la rate nord-americane sau europene. A-ţi supune capitalul unei invazii recurente din partea unei jurisdicţii cu impozite mari este ca şi cum ai alerga într-o cursă şi cineva te-ar împuşca de fiecare dată când faci un pas. Dacă ai putea intra în aceeaşi cursă cu o protecţie adecvată şi ai alerga nestingherit, ai ajunge evident mult mai departe si foarte repede. Indivizii Suverani ai viitorului vor profita de înclinaţiile „tranzitorii” care îi jignesc atât de mult pe Christopher Lasch şi pe alţi critici ai elitei informaţionale şi vor căuta cele mai profitabile jurisdicţii în care să-şi stabilească domiciliul.

Deşi acest lucru este contrar logicii naţionalismului, este în acord cu o logică economică convingătoare.

O diferenţă de 10%, darămite de zece ori, din profit va motiva frecvent indivizii care îşi doresc maximizarea profitului să îşi modifice stilul de viaţă şi tehnicile de producţie, precum şi locul de reşedinţă. Istoria civilizaţiei occidentale este o înregistrare a schimbărilor alarmante în care oamenii şi prosperitatea au migrat în mod repetat către noi zone de oportunitate sub impulsul unor condiţii megapolitice sinuoase. O diferenţă de o mie de ori în randamentele nete ar egala cel mai puternic stimul care a pus vreodată oamenii raţionali în mişcare. Sau altfel spus, majoritatea oamenilor, în special cei pe care Thomas L. Friedman îi numeşte

„cei invinsi si abandonati ”, dacă li s-ar oferi o şansă, ar părăsi cu bucurie orice stat-naţiune pentru 50 de milioane de dolari, ca să nu mai vorbim de costurile şi mai mari pe care statele naţiune le impun în impozite extrase de la cei 1% dintre contribuabili. Aparitia persoanelor suverane care negociaza pentru jurisdicţii este, prin urmare, una dintre cele mai sigure previziuni pe care le putem face.

COMERCIALIZAREA SUVERANITĂȚII

Văzută din punct de vedere cost-beneficiu, cetăţenia era deja o afacere groaznică pe măsură ce secolul XX se apropia de sfârşit. Acest lucru a fost evidenţiat de o Notă de Cercetare Parlamentară inconştient amuzantă intitulată „Este Regina un cetăţean australian?” realizat de Ian Ireland de la Serviciul de Cercetare Parlamentară Australiană în august 1995.(83) Irlanda analizează Legea cetăţeniei australiene din 1948, cercetând cele patru mijloace prin care se poate obţine cetăţenia australiană.
Acestea sunt similare cu opţiunile pentru cetăţenie din alte state-naţiune importante, şi anume:

cetăţenie prin naştere
cetăţenie prin adopţie
cetăţenie prin descendenţă
cetăţenie acordata

Toate acestea sunt banale, cu excepţia faptului că isi concentrează atenţia asupra distincţiei dintre suveranitate şi cetăţenie. După cum spune Irlanda, „Conform conceptelor juridice şi politice tradiţionale, monarhul este suveran, iar poporul sunt supuşii săi.
Supuşii sunt legaţi de monarh prin loialitate şi supunere.”
Observând faptul evident că Regina Elisabeta a II-a este suverană, el concluzionează că „există un argument conform căruia Regina nu este cetăţean australian.” (84)
Într-adevăr, nu este. Regina,,,fie binecuvantata cu o viaţă lunga, este norocoasă să nu-i pese de faptul că este cetăţeană. Este suverană, Suverana asupra supuşilor ei.La fel ca alţi monarhi din lume, Regina este suverană prin naştere, moştenindu-şi statutul ca o chestiune stabilita de datina care precede timpurile moderne. Ideea de monarhie este străveche, datând din cele mai vechi înregistrări istorice ale vieţii umane.
Acele ţări care şi-au păstrat monarhia îşi datorează constituţia istoriei lor antice, dar aceasta contribuie în continuare la stabilirea

formei societăţii lor, în termeni de prestigiu de clasă, dacă nu chiar de putere politică. Indivizii postmoderni, fără avantajul Reginei, vor fi obligaţi să inventeze noi raţiuni juridice pe care să îşi bazeze suveranitatea de facto pe care tehnologia informaţiei le-o va oferi. Indivizii suverani vor trebui, de asemenea, să facă faţă consecinţelor corozive ale invidiei - o dificultate care uneori îi împiedică pe monarhi, dar care va fi resimţită mai intens de persoanele care nu sunt venerate în mod tradiţional, ci îşi inventează propria suveranitate. După cum a scris Helmut Schoeck în studiul său cuprinzător, „Invidia", „Unde există un singur rege, un singur preşedinte al Statelor Unite - cu alte cuvinte, un singur membru cu un anumit statut - acesta poate trăi cu o impunitate relativă un fel de viaţă care, chiar şi la o scară mult mai mică, ar stârni indignare în aceeaşi societate dacă ar fi adoptată de membri de succes ai unor grupuri profesionale sau sociale mai mari."(85) Monarhii, ca întruchipare a naţiunii, se bucură de o oarecare imunitate la invidie care nu se va extinde la indivizii suverani.

„Perdantii şi cei lăsaţi în urmă" de Societatea Informaţională vor invidia cu siguranţă şi vor fi indignaţi de succesul câştigătorilor, mai ales că adâncirea pieţelor implică faptul că aceasta va fi din ce în ce mai mult o lume în care „câştigătorii iau totul". Recompensele încep deja să fie bazate pe performanţa relativă, mai degrabă decât pe performanţa absolută aşa cum era cazul în producţia industrială. Un muncitor din fabrică era plătit fie pe baza orelor de prezenţă măsurate de pontaj, fie în funcţie de un criteriu de producţie, cum ar fi piesele fabricate, unităţile asamblate sau o măsură similară.(86) Salariile standardizate au fost posibile datorită faptului că producţia era similară pentru toţi cei care foloseau aceleaşi instrumente. Dar crearea de bogăţie conceptuală, la fel ca performanţa artistică, variază dramatic între persoanele care folosesc aceleaşi instrumente. În acest sens, întreaga economie devine din ce în ce mai asemănătoare cu opera, unde cele mai mari recompense merg la cei cu cele mai bune voci, iar cei care falsează, desi ambitiosi, nu atrag în mod normal recompense mari. Pe măsură ce multe domenii sunt deschise unei competiţii cu adevărat globale, randamentul pentru performanţa obişnuită este inevitabil să scadă. Talentele medii vor fi foarte numeroase, unele provenind de la persoane care îşi pot închiria timpul pentru o fracţiune din

tarifele care prevalează în ţările industrializate de top. Cei care pierd vor fi jucătorii de câmp din liga secundă cu „lovituri cu viteză relativă”, ale căror reflexe sunt cu o jumătate de secundă mai mici decât cei din liga majoră. În loc să câştige un milion de dolari pe an pentru home run-uri, vor câştiga 25.000 de dolari, fără venituri suplimentare din susţinerea celebrităţilor. Alţii vor da greş complet.

„Odată ce o ţară se deschide către piaţa globală..., acei cetăţeni ai săi cu abilităţile necesare pentru a profita de ea devin câştigători, iar cei fără competenţe devin perdanţi sau lăsaţi în urmă....

De obicei, un partid... pretinde că este capabil să sfideze globalizarea sau să-i aline durerea. Cum este Pat Buchanan în America, comuniştii din Rusia şi acum Partidul Islamic al Bunăstării în Turcia.... Totusi, ceea ce se întâmplă în Turcia este mult mai complicat decât o simplă preluare fundamentalistă. Este ceea ce se întâmplă atunci când globalizarea extinsă are ca rezultat tot mai mulţi perdanţi, când democratizarea extinsă le oferă tuturor un vot, în timp ce partidele religioase exploatează efectiv această coincidenţă pentru a prelua puterea. —THOMAS L. FRIEDMAN

Cine vor fi perdantii în Era Informaţiei? În termeni generali, consumatorii de impozite vor fi cei exclusi. De obicei, aceştia sunt cei care nu şi-au putut spori averea mutându-se într-o altă jurisdicţie. O mare parte din venitul lor este înscris în regulile unei jurisdicţii politice naţionale, mai degrabă decât reflectat de evaluările pieţei.

Prin urmare, eliminarea sau reducerea drastică a impozitelor care au un impact negativ in sporirea averii s-ar putea să nu pară să-i facă mult mai competitivi - preţul unei impozitări mai mici este un flux diminuat de plăţi de transfer. Aceştia vor pierde venituri deoarece nu vor mai putea depinde de constrângerile politice pentru a fura din buzunarele celor productivi decât ei.

Cei fără economii care se bazează pe guvern pentru a-şi plăti beneficiile de pensie şi îngrijirea medicală vor suferi, cel mai probabil, o scădere a nivelului de trai. Această pierdere de venituri se traduce printr-o depreciere a ceea ce scriitorul economist Scott Burns a numit capital „transcendental” sau politic.(88) Acest capital „transcendental” sau imaginar nu se bazează pe proprietatea economică asupra activelor, ci pe dreptul de facto la fluxul de venituri stabilit de regulile şi reglementările politice. De exemplu, venitul aşteptat din programele de transfer guvernamentale ar putea fi convertit într-o obligaţiune capitalizată la ratele dobânzii predominante. Această obligaţiune imaginară finanţată de comunitatea imaginară este capital transcendental.

Aceasta va fi brusc depreciată de „marea transformare” care este destinată să reducă influenţa autorităţilor politice asupra fluxului de numerar necesar pentru a-şi îndeplini promisiunile.

„La frontiere şi in apele internationale, unde nimeni nu deţinea un monopol durabil în utilizarea violenţei, negustorii evitau plata unor taxe atât de mari încât protecţia putea fi obţinută mai ieftin prin alte mijloace. (89)—FREDERIC C. LANE

Nu este nevoie de multă imaginaţie pentru a vedea că elita informaţională este probabil să profite de oportunităţile de eliberare şi suveranitate personală oferite de noua cibereconomie. În mod similar, este de aşteptat ca cei „rămaşi în urmă” să devină din ce în ce mai extremişti şi nesuferiţi pe măsură ce impactul tehnologiei informaţionale creşte în noul mileniu. Este dificil de ghicit cu precizie în ce moment reacţia va deveni neplacută. Presupunerea noastră este că acuzatiile se vor intensifica atunci când naţiunile occidentale vor începe să se dezintegreze fără echivoc în maniera fostei Uniuni Sovietice.

În mod similar, de fiecare dată când un stat-naţiune se prăbuşeşte, aceasta va facilita o descentralizare suplimentară şi va încuraja autonomia indivizilor suverani. Ne aşteptăm să vedem o multiplicare semnificativă a entităţilor suverane, pe măsură ce zeci de enclave şi jurisdicţii asemănătoare oraşelor-stat se vor ivi din ruinele naţiunilor. Aceste noi entităţi vor include multe care vor oferi preţuri extrem de competitive pentru serviciile de protecţie, impunând impozite mici sau inexistente pe venit şi capital.

Noile entităţi sunt aproape obligate să îşi stabilească preţurile serviciilor de protecţie mai atractive decât principalele state-naţiune OCDE. Văzută pur şi simplu ca o chestiune de segmentare a pieţei, zona pieţei cel mai prost deservită este cea cu eficienţă ridicată şi costuri reduse. Oricine doreşte să plătească impozite mari în schimbul unei game complicate de cheltuieli ale statului are ample oportunităţi să facă acest lucru. Prin urmare, strategia cea mai avantajoasă şi profitabilă pentru o nouă mini-suveranitate este aproape obligatorie să cuprinda o alternativă cu eficienţă ridicată şi costuri reduse. O astfel de mini-suveranitate nu ar putea decât cu mare dificultate să se aştepte să ofere o gamă mai completă de servicii decât cele oferite de statele-naţiune supravieţuitoare. Întrucât toate statele-naţiune cu siguranţă nu se vor prăbuşi deodată, alternativa etatistă este probabil să fie bine aprovizionată, mai ales la începutul tranziţiei. Pe de altă parte, un

regim simplu de legi şi ordine tolerabile poate fi furnizat relativ ieftin. Dacă tulburările sociale şi criminalitatea se răspândesc în ţările industriale vechi în măsura în care ne aşteptăm, legea şi ordinea tolerabile vor fi mult mai atractive într-o jurisdicţie decât un program spaţial naţional, un muzeu al femeilor sponsorizat de stat sau scheme de recalificare subvenţionate pentru directorii disponibilizaţi.

DEZNAȚIONALIZAREA INDIVIDULUI

Cetăţenia va deveni mai puţin atractivă şi sustenabilă pe măsură ce apar noi instituţii care să faciliteze alegerea serviciilor pe care guvernele le asumă acum, începând cu protecţia. Acest lucru va face practic pentru indivizi să înceteze să se mai identifice în termeni naţionali. Cu toate acestea, demitizarea cetăţeniei va fi un proces lent.

Sunteţi expuşi constant la un baraj de mesaje banale în rutina vieţii de zi cu zi, menite să vă consolideze identificarea cu statul naţional local.

Aceste mesaje fac foarte puţin probabil să uitaţi de „naţionalitate". Pentru mulţi oameni, naţionalitatea este o insignă crucială a identităţii. „Noi" suntem învăţaţi să vedem lumea în termeni de naţionalitate. Este ţara „noastră", sportivii „noştri" concurează la Jocurile Olimpice. Când câştigă, este „drapelul nostru" care flutură în ceremonie. Imnul „nostru" capteaza atentia juriului şi celorlalţi concurenţi la o ceremonia de premiere . „Noi" suntem făcuţi să credem că este victoria „noastră", deşi nu este niciodată pe deplin clar cum am participat „noi", în afară de faptul că ne aflăm în acelaşi teritoriu ca cetăţeni.

De la persoana întâi plural la singular

Pe măsură ce tehnologia informaţiei iese în evidenţă, aceasta va ajuta la facilitarea perspectivei globale deja evidente în atitudinile telespectatorilor MTV, precum şi la crearea unor modalităţi prin care indivizii suverani pot valorifica posibilităţile latente ale tehnologiei informaţiei pentru a scăpa de povara naţionalistă a impozitării. În următoarele câteva decenii, de exemplu, restrângerea publicului va înlocui casting-ul ca metodă prin care indivizii îşi obţin ştirile. Acest lucru are implicaţii semnificative. Echivalează cu o schimbare în imaginaţia a milioane de oameni trecand de la persoana întâi plural la singular.

Pe măsură ce indivizii înşişi încep să servească drept proprii editori

de ştiri, selectând ce subiecte şi ştiri sunt de interes, este mult mai puţin probabil ca aceştia să aleagă să se îndoctrineze în urgenţa sacrificiului pentru statul-naţiune. Într-adevăr, atitudinile lor sunt mai probabil influenţate de cultura globală la care se raportează ca şi consumatori de divertisment decât de grupurile restrânse de „ştiri" extrem de personale la care s-ar putea abona. Acelaşi efect va apărea şi în urma privatizării educaţiei, din nou facilitată de tehnologie. În perioada medievală, educaţia era ferm sub controlul Bisericii. În epoca modernă, educaţia a fost sub controlul statului. În cuvintele lui Eric Hobsbawm, „educaţia de stat a transformat oamenii în cetăţeni ai unei anumite ţări: «ţăranii în francezi»."(90)
În Era Informaţiei, educaţia va fi privatizată şi individualizată. Nu va mai fi împovărată cu bagajul politic care caracteriza educaţia în perioada industrială.
Naţionalismul nu va mai fi masat constant în fiecare colţ al vieţii minţii. Trecerea la internet şi la World Wide Web va reduce, de asemenea, importanţa locaţiei în comerţ. Va crea adrese individuale care nu sunt limitate teritorial. Serviciile telefonice digitale bazate pe satelit vor evolua dincolo de sistemele de telefonie fixă bazate pe locaţie care partajează un prefix internaţional comun.
Individul va avea propria adresă telefonică globală unică, ca o adresă de internet, care îl va urma oriunde s-ar afla. În cele din urmă, monopolurile poştale naţionale se vor prăbuşi, permiţând livrarea privatizată a corespondenţei prin servicii mondiale fără legături particulare cu nici un stat-naţiune existent. Aceştia şi alţii paşi aparent mici vor ajuta la eliberarea consumatorului obişnuit, precum şi a elitei cognitive, de identificarea mecanică cu statul-naţiune. Demitizarea cetăţeniei va fi accelerată cel mai dramatic de apariţia unor alternative practice la tranzacţionarea în teritorii delimitate monopolizate de state. Elementele constitutive ale economiei cibernetice - banii cibernetici, serviciile bancare cibernetice şi o piaţă cibernetică globală nereglementată a valorilor mobiliare - sunt aproape obligate să apară pe scară largă. Pe măsură ce se întâmplă acest lucru, capacitatea guvernelor lacome de a confisca averea „cetăţenilor" se va diminua.
În timp ce statele conducătoare vor încerca, fără îndoială, să impună un cartel pentru a păstra impozitele mari şi banii fiat prin cooperarea pentru a limita criptarea şi a împiedica cetăţenii să scape de domeniile lor, statele vor eşua în cele din urmă. Cei mai

productivi oameni de pe planetă îşi vor găsi drumul către libertatea economică. Este puţin probabil ca statul să fie măcar eficient în a ține oamenii închişi unde pot fi ţinuţi fizic pentru răscumpărare fiscala. Ineficienţa eforturilor de a interzice imigranţii ilegali arată în mod convingător că statele-naţiune nu vor putea să-şi sigileze graniţele pentru a împiedica evadarea oamenilor de succes. Bogaţii vor fi cel puţin la fel de întreprinzători în a ieşi din jurisdictii pe cât sunt potenţialii şoferi de taxi şi chelneri în a intra.
Pentru prima dată de la perioada medievală a suveranităţii fragmentate, graniţele nu vor fi clar delimitate. După cum am explorat anterior, nu va exista un teritoriu distinct în care vor avea loc multe tranzacţii financiare viitoare. În loc să accepte o moştenire de datorii pe baza unui accident de naştere, un număr tot mai mare de persoane suverane vor profita de această ambiguitate pentru a-şi abandona obligaţiile fiscale, trecând dincolo de cetăţenie pentru a deveni clienţi. Aceştia vor negocia tratate fiscale private ca şi clienţi, în conformitate cu modelul disponibil acum în Elveţia, aşa cum este analizat în Capitolul 8. Un tratat fiscal privat tipic, negociat cu cantoanele elveţiene francofone, permite unei persoane sau unei familii să locuiască în schimbul unei plăţi anuale fixe de impozit de 50.000 de franci elveţieni (în prezent aproximativ 45.000 USD). Reţineţi că acesta nu este un impozit MFE fix, ci o sumă fixă de impozit impusă fără a se ţine cont de venit. Dacă venitul dumneavoastră anual este de 50.000 de franci elveţieni (45.000 USD), nu ar trebui să încheiaţi un astfel de tratat fiscal privat, deoarece rata de impozitare ar fi de 100%. La un venit de 500.000 de franci elveţieni, rata este de 10%. La 5.000.000 de franci elveţieni, rata este de doar 1%. La 50 de milioane de franci elveţieni, rata de impozitare este de doar o zecime din 1%. Dacă aceasta pare o ofertă incredibil de bună în comparaţie cu o rată marginală de 58% în New York City, aceasta este doar un exemplu de cat de prădătoare şi monopolista a devenit, în general, stabilirea preţurilor serviciilor guvernamentale în timpul perioadei industriale. De fapt, 50.000 de franci elveţieni reprezintă o plată anuală amplă pentru serviciile necesare şi utile ale guvernului. Elveţienii obţin cu siguranţă un profit mare servind fiecărui milionar care se mută şi le plătesc 50.000 de franci elveţieni anual pentru acest privilegiu. În multe cazuri, costul marginal al guvernului pentru a avea un alt milionar locuind în jurisdicţie este de aproximativ zero. Prin

urmare, profitul său annual din tranzacţie se va apropia de 50.000 de franci elveţieni. Orice serviciu care poate fi subcotat şi totuşi să permită furnizorului low-cost un profit de aproximativ 100% este monopolizat şi supraevaluat la extrem. Ceea ce este remarcabil nu este că rata impozitului perceput ar trebui să scadă ca procent dedus din venit în acest caz particular, ci faptul de a parea „corect" ca persoane diferite să plătească sume extrem de diferite pentru serviciile guvernamentale în timpul secolului al XX-lea. Acest lucru este deosebit de ciudat prin faptul că cei care utilizează cel mai mult serviciile guvernamentale plătesc cel mai puţin, iar cei care le utilizează cel mai puţin plătesc cel mai mult. Toate acestea vor oferi un avantaj ca domiciliu faţă de Statele Unite în valoare de zeci de milioane pe parcursul vieţii oricărui american cu venituri mari. Dacă taxele americane nu sunt reformate pentru a deveni mai competitive cu cele din alte jurisdicţii şi nu mai sunt percepute pe baza naţionalităţii, persoanele raţionale vor renunţa la cetăţenia americană, în ciuda obstacolelor impuse de taxa de plecare a lui Bill Clinton, pentru a obţine paşapoarte care implică obligaţii mai puţin oneroase.

Guvernele din era industrială îşi stabiliau preţurile serviciilor pe baza succesului contribuabilului, mai degrabă decât în raport cu costurile sau valoarea oricăror servicii furnizate. Trecerea la stabilirea preţurilor comerciale pentru serviciile guvernamentale va duce la o protecţie mai satisfăcătoare la un preţ mult mai mic decât cel impus de statele naţionale convenţionale.

Cetăţenia merge pe calea cavalerilor feudali

Pe scurt, cetăţenia este destinată să meargă pe calea cavalerilor feudali. Pe măsură ce baza pe care se oferă protecţia este reorganizată încă o dată, raţionalizările şi ideologiile motivaţionale care completează sistemul se vor schimba inevitabil.

Acum o jumătate de mileniu, la sfârşitul Evului Mediu, când furnizarea de protecţie în schimbul serviciilor personale a încetat, în general, să mai fie o propunere profitabilă, oamenii au reacţionat în mod previzibil. Au abandonat acest sistem.

Jurămintele depuse şi fidelitatea personală au încetat să mai fie luate la fel de în serios asa cum fuseseră în ultimele cinci secole. Acum, tehnologia informaţiei promite să fie la fel de subversivă pentru cetăţenie. Statul-naţiune şi pretenţiile naţionalismului vor fi demitizate la fel cum pretenţiile Bisericii monopoliste au fost

demitizate acum cinci secole.
În timp ce reacţionarii vor răspunde încercând să denigreze inovatorii şi să reînvie sentimentul naţionalist, ne îndoim că statul-naţiune megapolitic defunct poate exercita o forţă de loialitate suficient de puternică pentru a rezista presiunilor competitive dezlănţuite de tehnologia informaţiei. Majoritatea indivizilor raţionali dintr-o lume a guvernelor falimentare vor prefera să fie mai bine trataţi ca şi clienţi ai serviciilor de protecţie, decât să fie jefuiţi ca şi cetăţeni ai statelor-naţiune.
Ţările bogate OCDE impun sarcini fiscale şi de reglementare grele asupra persoanelor care fac afaceri în interiorul graniţelor lor. Aceste costuri ar fi putut fi tolerabile atunci când statele-naţiune OCDE erau singurele jurisdicţii în care cineva putea face afaceri şi locui la un nivel rezonabil de confort. Acele zile au apus.
Serviciile premium rezultate in urma impozitarii şi reglementarii ca rezident al celor mai bogate state-naţiune nu îşi mai acoperă costurile. Va fi din ce în ce mai puţin tolerabilă pe măsură ce concurenţa dintre jurisdicţii se intensifică. Cei cu capacitatea de a obtine profit şi au capitalul necesar pentru a face faţă provocărilor competitive ale erei informaţiei vor putea să se stabilească oriunde şi să facă afaceri in orice loc doresc. Având o alternativa de domiciliu, doar cei mai patrioţi sau proşti vor continua să locuiască în ţări cu impozite mari.
Din acest motiv, este de aşteptat ca unul sau mai multe state-naţiune să întreprindă acţiuni secrete pentru a submina atracţia efemerităţii. Călătoriile ar putea fi descurajate în mod eficient prin război biologic, cum ar fi izbucnirea unei epidemii mortale. Acest lucru nu numai că ar putea descuraja dorinţa de a călători, dar ar putea oferi şi jurisdicţiilor din întreaga lume o scuză pentru a-şi închide graniţele şi a limita imigraţia.
Dezavantajul impozitării naţionalităţii
Cu excepţia cazului în care există o schimbare uimitoare şi aproape miraculoasă a politicilor, investitorul sau antreprenorul de succes din Era Informaţiei va plăti o penalizare pe viaţă de zeci de milioane, sute de milioane sau chiar miliarde de dolari pentru a domicilia în ţările cu politici fiscale precum cele care s-au bucurat de cel mai înalt nivel de viaţă în timpul secolului al XX-lea.
În absenţa unei schimbări radicale, penalizarea va fi cea mai mare pentru americani. Statele Unite sunt una dintre cele doar trei

jurisdicţii de pe planetă care impun impozite bazate pe naţionalitate, mai degrabă decât pe rezidenţă. Celelalte două sunt Filipine, o fostă colonie americană, şi Eritreea, ai cărei liderii exilaţi a căzut sub vraja IRS-ului în timpul lungii sale rebeliuni împotriva stăpânirii etiopiene. Eritreea impune acum o taxă de naţionalitate de 3%. Deşi aceasta este o palidă imitaţie a ratelor din SUA, chiar şi această povară face cetăţenia eritreeană o povară în era informaţiei. Legea actuală face cetăţenia americană o povară şi mai grea. IRS-ul a devenit unul dintre principalele exporturi ale Americii.Mai mult decât orice altă ţară, America ajunge în toate colţurile lumii pentru a extrage venituri de la cetăţenii săi.
Dacă un avion de linie 747, plin cu câte un investitor din fiecare jurisdicţie de pe Pământ, ar ateriza într-o ţară recent independentă, iar fiecare investitor ar risca 1.000 de dolari într-o afacere nou-înfiinţată în noua economie, americanul s-ar confrunta cu un impozit mult mai mare decât oricine altcineva. Impozitarea specială, penală a investiţiilor străine,exemplificată de aşa-numita impozitare PFIC, plus impozitul pe naţionalitate al SUA, poate duce la obligaţii fiscale de 200% sau mai mult asupra activelor pe termen lung deţinute în afara Statelor Unite. Un american de succes şi-ar putea reduce povara fiscală totală pe viaţă ca cetăţean al oricăreia dintre cele peste 280 de alte jurisdicţii de pe glob.
Statele Unite are cel mai prădător sistem fiscal din lume, pentru cei bogaţi.
Americanii care locuiesc în Statele Unite sau în străinătate sunt trataţi mai mult ca nişte active şi mai puţin ca nişte clienţi fata de cetăţenii oricărei alte ţări. Prin urmare, regimul fiscal american este mai anacronic şi mai puţin compatibil cu succesul în Era Informaţiei decât cel ale statelor scandinave, cu impozite mari, chiar şi ale celor notorii prentru practici sociale.
Cetăţenii Danemarcei sau Suediei se confruntă cu puţine obstacole legale în realizarea autonomiei lor tehnologice ca indivizi. Dacă doresc să îşi negocieze propriile cote de impozitare, sunt liberi să aleagă să plătească impozite în Elveţia prin tratat privat sau să se mute în Bermuda şi să nu plătească deloc impozite pe venit. Un suedez sau un danez care doreşte să plătească impozite mari pentru că consideră că statul social scandinav merită ceea ce oferă, face de fapt o alegere. El poate alege să fie impozitat la orice cotă care prevalează în orice altă jurisdicţie din lumea civilizată sau

necivilizată. Pentru a-şi schimba cota de impozitare nu trebuie decât să se mute. Tehnologia face o astfel de alegere mai uşoară în acest moment. Totuşi, această opţiune este refuzată americanilor. Deţinerea unui paşaport american este destinată să devină un dezavantaj major în realizarea oportunităţilor de autonomie individuală făcute posibile de Revoluţia Informaţională.
A te naşte american în perioada industrială a fost un accident norocos. Chiar şi în primele etape ale erei informaţionale, a devenit o raspundere de milioane de dolari.
Pentru a vedea cât de mare este această datorie, luaţi în considerare această comparaţie. Conform unor presupuneri rezonabile, un neozeelandez cu aceeaşi performanţă înainte de impozitare ca media celui mai bogat 1% dintre contribuabilii americani ar plăti impozite mult mai puţine, încât cumularea economiilor sale fiscale l-ar face mai bogat decât ar fi americanul vreodată. La sfârşitul vieţii, neozeelandezul ar avea cu 73 de milioane de dolari mai mult de lăsat mostenire copiilor sau nepoţilor săi. Şi Noua Zeelandă nu este nici măcar un paradis fiscal recunoscut. Peste patruzeci de alte jurisdicţii impun un impozit pe venit şi capital mai mic decât Noua Zeelandă. Dacă argumentul nostru este corect, numărul jurisdicţiilor cu impozite reduse este probabil să crească, mai degrabă decât să scadă. Toate acestea vor oferi un avantaj ca domiciliu fiscal faţă de Statele Unite, valorand zeci de milioane, dacă nu de sute de milioane, pe parcursul vieţii. Dacă impozitele americane nu sunt reformate pentru a deveni mai competitive cu cele ale altor jurisdicţii şi nu mai sunt percepute pe baza naţionalităţii, persoanele raţionale vor renunţa la cetăţenia americană, în ciuda obstacolelor impuse de taxa de ieşire a lui Clinton.
Condiţiile competitive ale erei informaţiei vor face posibilă obţinerea unor venituri mari aproape oriunde. Practic, monopolurile de localizare pe care statele naţionale le-au exploatat pentru a impune taxe extrem de mari vor fi spulberate de tehnologie. Acestea deja se prăbuşesc. Pe măsură ce se erodează în continuare, presiunile concurenţiale sunt aproape sigure că îi vor determina pe cei mai întreprinzători şi capabili să fugă din ţările care impozitează excesiv. După cum a spus fostul redactor de la The Economist, Norman Macrae, astfel de ţări „vor fi locuite rezidual, în principal de naivi”.

„Până în anul 2012, cheltuielile preconizate pentru drepturi sociale şi dobânzi la datoria naţională vor consuma toate veniturile fiscale colectate de guvernul federal. ... Nu va rămâne nici un cent pentru educaţie, programe pentru copii, autostrăzi, apărare naţională sau orice alt program discreţionar."
—COMISIA BIPARTIZANĂ A SUA PENTRU DREPTURI ŞI REFORMĂ FISCALĂ

Fuga celor bogaţi din statele avansate ale asistenţei sociale se va întâmpla exact la momentul nepotrivit din punct de vedere demografic. La începutul secolului XXI, populaţiile îmbătrânite din Europa şi America de Nord se vor trezi cu economii insuficiente pentru a acoperi cheltuielile medicale şi a-şi finanţa stilul de viaţă dupa pensionare. De exemplu, 65% dintre americani nu au deloc economii pentru pensie.Niciuna. Iar cei care economisesc economisesc mult prea puţin. Americanul mediu va ajunge la şaizeci şi cinci de ani, confruntându-se cu facturi medicale de peste 200.000 de dolari înainte de deces şi cu o avere netă mai mică de 75.000 de dolari. Chiar şi minoritatea cu pensii private este puţin probabil să se simtă confortabil. Pensia medie va înlocui doar 20% din venitul de dinainte de pensionare. Majoritatea activelor pensionarului tipic nu sunt bogăţii reale, ci „capital transcendental", valoarea aşteptată a plăţilor de transfer. Majoritatea oamenilor au fost condiţionaţi să se bazeze pe aceste plăţi de transfer pentru a compensa deficitul din resursele lor private. Problema este că este puţin probabil ca ele sa mai apară. Sistemele de tip „pay-as-you-go" nu vor avea fluxul de numerar sau resursele necesare pentru a le completa. Un studiu realizat de Neil Howe a arătat că, chiar dacă veniturile înainte de impozitare din Statele Unite ar creşte mai rapid decât în ultimii douăzeci de ani, veniturile medii după impozitare din America ar trebui reduse cu 59% până în 2040 pentru a finanţa programele de asigurări sociale şi cele medicale guvernamentale la nivelurile actuale.

Aceasta nu este o problemă care poate fi manipulată prin procente. Statul asistenţei sociale se confruntă cu insolvenţa. Problema sa financiară este chiar mai acută în Europa decât în America de Nord. Italia este probabil cel mai rău caz, urmată îndeaproape de Suedia şi celelalte state de asistenţa sociala nordice care stabilesc standardul pentru termeni generoşi în programele de sprijin al veniturilor. Financial Times estimează că, dacă „valoarea actuală a pensiilor de stat italiene este inclusă, datoria sectorului public al ţării ar creşte la peste 200% din PIB."(91).

Îndatorarea la astfel de niveluri este aproape fără speranţă din punct de vedere matematic. Un studiu cuprinzător al îndatorării comerciale a companiilor de la Bursa de Valori din Toronto, realizat acum câţiva ani, a arătat că puţine companii supravieţuiesc unor rate de îndatorare cu un sfert la fel de extreme ca cele cu care se confruntă principalele state bazate pe programe de asistenţa sociala astăzi.(92) Simplu spus, ele sunt falite. Pe măsură ce se confruntă cu această realitate, cu reticenţă, dar inevitabil, literalmente trilioane în obligaţii nefinanţate vor fi şterse.
Aceasta este logica cibereconomiei. O posibilă problemă ar putea fi simpla inerţie, ,,instinctul de cuibărit" care îi face pe oameni reticenţi în a-şi asuma mize şi a se muta. Dacă există şi alte probleme, acestea pot fi înrădăcinate în natura umană.
Logica economică a implementării activelor în spaţiul cibernetic ar putea sa contravină celei biologice exprimate în suspiciunile înrădăcinate fata de straini. Copiii din fiecare cultură arată o aversiune faţă de străini. Adversarii comercializarii suveranităţii vor face tot posibilul să alimenteze îndoielile cu privire la noua cultură globală a Erei Informaţiei şi la dispariţia statului-naţiune pe care o implică. O altă posibilă problemă care decurge din epigeneză sau din factorii motivaţionali influenţaţi genetic, este perspectiva că „perdantii şi cei rămaşi în urmă" vor răspunde la evoluţiile care subminează statul-naţiune cu furia vânătorilor-culegători care îşi protejează familiile. Într-un mediu în care indivizii dezorientaţi şi alienaţi vor avea o putere sporită de a perturba şi distruge, o reacţie adversă împotriva economiei informaţionale s-ar putea dovedi a fi violentă şi neplăcută.

„Din punct de vedere istoric, violenţa colectivă a izvorât în mod regulat din procesele politice centrale ale ţărilor occidentale. Oamenii care încearcă să acapareze, să menţină sau să realinieze pârghiile puterii s-au angajat în mod continuu în violenţă colectivă ca parte a încleştării lor. Cei asupriţi au actionat în numele dreptăţii, privilegiaţii în numele ordinii, cei aflaţi între ei în numele fricii. Marile schimbări în aranjamentele puterii au produs în mod obişnuit - şi au depins adesea de momente excepţionale de violenţă colectivă.(93) —CHARLES TILLY

VIOLENŢA ÎN PERSPECTIVĂ

Există cel puţin două teorii contradictorii despre ceea ce precipită violenţa în condiţii de schimbare. Istoricul Charles Tilly rezumă o teorie: „Stimulul pentru violenţa colectivă provine în mare măsură din anxietăţile pe care oamenii le experimentează atunci când instituţiile stabilite se destramă. Dacă saracia sau pericolul

agravează anxietatea, susţine teoria, reacţia devine cu atât mai violentă." În opinia lui Tilly, totuşi, violenţa nu este atât un produs al „anxietăţii", cât o încercare mult mai raţională de a intimida autorităţile pentru a „îşi îndeplini responsabilităţile" motivată de un „simţ al dreptăţii refuzat". Conform interpretării lui Tilly, „marile schimbări structurale" tind să stimuleze violenţa colectivă de natură „politică". „În loc să constituie o ruptură bruscă de viaţa politică «normală», deasemenea, luptele violente tind să însoţească, să completeze şi să extindă încercările organizate şi paşnice ale aceloraşi oameni de a-şi atinge obiectivele.
Ele aparţin aceleiaşi lumi ca şi lupta nonviolentă."(94)
Indiferent care este teoria violenţei mai corectă, perspectivele de pace socială în timpul Marii Transformări par a fi limitate. Prăbuşirea statului -naţiune contează cu siguranţă ca un exemplu evident al unei „instituţii consacrate care se destramă".
Prin urmare, anxietăţile vor fi probabil în plină floare, la fel ca şi inspiraţia politică pentru violenţă. Acest lucru ar putea fi valabil mai ales în statele sociale de top, unde populaţiile sunt obişnuite cu o egalitate relativă a veniturilor. Având în vedere că populaţiile aflate în primele etape ale economiei informaţionale vor fi ajuns la maturitate în perioada industrială, când autorităţile politice aveau capacitatea de a răspunde nemulţumirilor cu beneficii materiale, este rezonabil să ne aşteptăm ca „rămaşii în urmă" să continue să ceară beneficii materiale. Probabil va fi nevoie de un tutorial lent şi dureros în realităţile economiei cibernetice înainte ca populaţiile OCDE să fie dezvăţate de aşteptările de a putea impune redistribuirea veniturilor la scară largă. În ambele cazuri, indiferent dacă violenţa apare din „anxietate" sau ca un efort mai calculat de a valorifica beneficiile constrângerii sistematice, condiţiile par să facă violenţa probabilă.

Electoratul perdantilor

Prăbuşirea redistribuirii veniturilor prin forţare îi va supăra cu siguranţă pe cei care se aşteaptă să fie beneficiarii trilioanelor din programele de transfer. În mare parte, aceştia vor fi „perdantii sau cei lăsaţi în urmă", persoane fără abilităţile de a concura pe pieţele globale. La fel ca pensionarii din fosta Uniune Sovietică care au format nucleul sprijinului comunist al lui Zuganov, pensionarii dezamăgiţi ai statelor sociale pe moarte vor forma un electorat reacţionar dornic să împiedice privatizarea suveranităţii

statelor-naţiune, privând astfel statul de licenţa sa de a fura. Pe măsură ce îşi dau seama că guvernele pe care le controlau anterior îşi pierd suveranitatea asupra resurselor şi capacitatea de a impune transferuri de venituri la scară largă, vor deveni la fel de fermi ca funcţionarii publici francezi în lupta împotriva aritmeticii.
Vă amintiţi probabil reacţia violentă care a întâmpinat propunerile destul de modeste ale prim-ministrului Alain Juppé de a reduce beneficiile de pensionare „demografic nesustenabile" ale lucrătorilor statului şi de a economisi operaţiunile sistemului feroviar naţionalizat. Un simbol al absurdităţii État-Providence, aşa cum francezii îşi numesc sistemul de asistenţă socială, este regula care permite „inginerilor de pe trenurile TGV computerizate de mare viteză să se pensioneze la vârsta de cincizeci de ani, la fel ca predecesorii lor care au trudit pe locomotivele cu cărbune..."(95) O reacţie zgomotoasă la reducerea beneficiilor nesustenabile este o posibilitate distinctă în orice ţară OCDE.
Şi chiar şi acolo unde populaţiile reacţionează mai puţin furios, vă puteţi aştepta ca probabilii pierzători să facă tot ce le stă în putinţă pentru a preveni erodarea constrângerii statale.
Acest lucru va duce la unele răsturnări de situaţie surprinzătoare. În Statele Unite, de exemplu, sentimentul nativ a fost istoric nuanţat cu mai mult decât o uşoară tentă de rasism. Aceasta este o tradiţie care a început cu „Glugile Albe" din secolul al XIX-lea şi Ku Klux Klan. Cu toate acestea, negrii, ca grup, sunt beneficiari majori ai transferurilor de venituri, a acţiunii afirmative şi a altor fructe ale constrângerii politice. De asemenea, ei sunt reprezentaţi disproporţionat în armata americană. Prin urmare, este probabil ca ei să apară, alături de muncitorii albi, printre cei mai fervenţi susţinători ai naţionalismului american.
Politicienii dispuşi să servească nesiguranţelor celor ale căror talente relative descind până la ,,napul lui Ammon"(distributia veniturilor in Germania si Londra dupa teroria antropologului german Otto Ammon) vor ieşi zgomotos în prim-plan în aproape fiecare ţară. De la Slobodan Milosevic în Serbia la Pat Buchanan în Statele Unite,la Winston Peters în Noua Zeelandă, până la Necmettin Erbakan liderul Partidului Islamic al Bunăstării ,o grupare fundamentalista din Turcia, demagogii vor protesta împotriva globalizării pieţelor, a imigraţiei şi a libertăţii investiţiilor. O animozitate deosebită va fi îndreptată către bogaţi şi imigranţi de

către cei care se imaginează a fi „victimele economiei globale”. În cuvintele lui Andrew Heal, aceştia vor „dispreţui intrarea imigranţilor al căror principal criteriu de intrare pare a fi averea lor - sau lipsa acesteia, ceea ce, conform logicii înşelătoare, îi transformă în poveri pentru asistenţă socială”.(96)

Frica de libertate

Perspectiva dispariţiei statului-naţiune la începutul noului mileniu pare să fie programată să producă perturbarea maximă a vieţii oamenilor sugestivi.

Acest lucru va duce la neplăceri pe scară largă. Mai mulţi observatori au recunoscut un model de reacţie comun în rândul celor care se simt excluşi de perspectiva unei lumi fără graniţe. Pe măsură ce gruparea naţională mai mare şi mai incluzivă începe să se destrame, odată cu „elita informaţională” mai mobilă care îşi globalizează afacerile, „perdanţii şi cei lăsaţi în urmă” se bazează pe apartenenţa la un subgrup etnic un trib, un grup, o minoritate religioasă sau lingvistică. Parţial, aceasta este o reacţie practică şi pragmatică la prăbuşirea serviciilor, inclusiv legea şi ordinea, furnizate anterior de stat. Pentru persoanele cu puţine resurse comercializabile, se dovedeşte adesea dificil să achiziţioneze acces la alternativele pieţei serviciilor publice eşuate.

Transformarea a ceea ce anterior erau tratate ca bunuri publice, cum ar fi educaţia, furnizarea de apă potabilă şi poliţia, în bunuri private este evident mai uşor de gestionat pentru cei cu resurse suficiente pentru a achiziţiona alternative private de înaltă calitate. Pentru cei care doresc bani, însă, cea mai practică alternativă este adesea să se bazeze pe rude sau să se alăture unui grup de ajutor reciproc organizat pe criterii etnice, precum vechii „Hokkieni” ,etnici chinezi din Asia de Sud-Est, sau prin intermediul unei congregaţii religioase. În acele părţi ale lumii unde sunt active religiile dinamice, prozelitiste, o parte din popularitatea programelor lor depinde de faptul că acestea tind să se întoarcă la mecanismele premoderne de furnizare de bunăstare socială şi bunuri publice. De exemplu, grupurile de justiţiari conduse de musulmani au jucat un rol principal în combaterea bandelor violente din Cape Town, Africa de Sud.(97) Dar, oricât de practică şi pragmatică poate fi o astfel de organizaţie etnică şi religioasă de ajutorare,este mai mult un răspuns reacţionar la declinul statului. Se pare că există, de asemenea, o puternică componentă psihologică în reacţia împotriva

globalizării.
Argumentul nu este diferit de explicaţia psihologică pentru fascinatia fascismului, dezvoltată de Erich Fromm în celebra sa lucrare Evadarea din libertate, publicată pentru prima dată în 1941.(98)Potrivit lui Fromm, mobilitatea socială introdusă de capitalism distrusese identităţile fixe ale vieţii tradiţionale rurale. Fiul unui fermier nu mai ştia că va fi inevitabil fermier sau chiar că va fi obligat să trăiască chinuindu-se să recolteze o recoltă pe acelaşi pământ sărac pe care l-a arat tatăl său. Acum avea o gamă largă de ocupaţii. Putea deveni profesor, comerciant, soldat; putea studia medicina sau putea chiar pleca pe mare. Chiar şi ca fermier, putea emigra în Statele Unite, Canada sau Argentina şi să-şi ducă traiul departe de casa strămoşilor săi. Această libertate pe care capitalismul a oferit-o oamenilor „de a-şi crea propriile identităţi" s-a dovedit înfricoşătoare pentru cei care nu erau pregătiţi să o folosească în mod creativ. După cum spunea Billig, aceştia tânjeau „după siguranţa unei identităţi solide" şi erau „atraşi de simplitatea propagandei naţionaliste şi fasciste"(99)La fel cum scrie Billig despre amurgul erei industriale, „Există o psihologie globală, care loveşte naţiunea de sus, ofilind loialităţile cu un joc liber al identităţilor. Şi apoi, există psihologia fierbinte a castei sau tribului, care loveşte partea interioara a statului cu un angajament puternic intolerant şi o ferocitate emoţională."(100) Andrew Heal priveşte acelaşi fenomen dintr-o altă perspectivă. El vede două mari „tendinţe politice şi economice globale... Prima tendinţă este creşterea economiei globale... A doua este creşterea sentimentului naţionalist, etnic şi regionalist, fie că este vorba de maori, scoţieni, galezi sau din partea facţiunilor anti-imigraţie, care, chiar dacă guvernele lor îi împing spre orizonturi noi, fără graniţe, se retrag singuri în direcţia opusă."(101) Indiferent cum ai alege să le priveşti, fie ca „tendinţe" majore, fie ca „teme psihologice", este clar că un puternic sentiment reacţionar în favoarea naţionalismului şi împotriva disparitiei frontierelor şi adâncirii pieţelor îşi face simţită vocea în întreaga lume.

MULTICULTURALISM ŞI VICTIMIZARE

În amurgul său, cu o capacitate şovăielnică de a răscumpăra promisiuni desarte dintr-un buzunar gol, statul bunăstării a considerat oportun să încurajeze noi mituri ale discriminării. Multe categorii de persoane oficial „oprimate" au fost desemnate, în

special în America de Nord. Persoanele din grupuri cu statut desemnat ca „victime” au fost informate că nu sunt responsabile pentru neajunsurile din propriile lor vieţi. Mai degrabă, se spunea că vina aparţine „bărbaţilor albi morţi” de origine europeană, iar structura puterii opresive ar fi fost manipulată în dezavantajul grupurilor excluse. A fi negru, femeie, homosexual, latino, francofon, cu dizabilităţi etc. însemna a avea dreptul la despăgubiri pentru represiunea şi discriminarea din trecut.

Dacă argumentul lui Lasch este de crezut, scopul intensificării sentimentului de victimizare a fost de a submina naţiunile, facilitând noua elită informaţională, independentă,eliberata de angajamentele şi îndatoririle cetăţeniei. Nu suntem pe deplin convinşi că noua elită, în special majoritatea celor din mass-media, sunt suficient de vicleni pentru a adopta o astfel de postură. Ar fi aproape liniştitor să simţim că au fost. Considerăm creşterea victimizării în principal ca pe o încercare de a cumpăra pacea socială nu doar prin lărgirea apartenenţei la meritocraţie, aşa cum susţine Lasch ci şi prin reconstituirea raţionalizărilor pentru redistribuirea veniturilor.

Noul sport al victimologiei a apărut în forma sa cea mai exagerată în America de Nord, deoarece tehnologia informaţiei a pătruns mai profund acolo. Bănuim, totuși, că noile mituri ale discriminării vor fi comune, la un oarecare nivel, în toate societăţile industriale aflate in starea lor senilă. Statele multietnice de asistenţă socială din America de Nord erau pur şi simplu mai vulnerabile la tentaţia de a impune costurile redistribuirii veniturilor sectorului privat. Au reuşit să facă acest lucru, în timp ce au aprins un sentiment de nemulţumire şi dreptate, dând vina pe structura societăţii în ansamblu şi pe bărbaţii albi în general, pentru deficienţele economice ale diferitelor subculturi din cadrul societăţii.

Megapolitica inovaţiei

Chiar înainte ca tehnologia informaţiei să înceapă să ameninţe cu „distrugerea creativă” a economiei industriale, aceasta învechise în mod clar o mare parte din mitul preţuit al marxiştilor şi socialiştilor. Am examinat megapolitica inovaţiei într-un capitol anterior.

Punctul pe care l-am subliniat aici este important pentru a pune în perspectivă impactul social al Revoluţiei Informaţionale. Precedentul tehnologiei care extinde oportunităţile de angajare în ultimele secole pare o regulă sigură a vieţii economice, dar nu va fi aşa.

Este posibil ca veniturile să fie concentrate în mâinile unei minorităţi prospere.

SALARII REALE SCĂD CU 50%

Într-adevăr, asta s-a întâmplat în primele două secole ale perioadei moderne. Din timpul Revoluţiei Prafului de Puşcă, în jurul anului 1500, până în 1700, veniturile reale pentru cele mai sărace 60-80% din populaţie din cea mai mare parte a Europei de Vest au scăzut cu 50% sau mai mult.(102) În multe locuri, venitul real a continuat să scadă până în 1750 şi nu a revenit la nivelurile din 1500 până în anul 1850. Spre deosebire de experienţa ultimilor 250 de ani, creşterile de venit din prima jumătate a perioadei moderne, o perioadă de expansiune dramatică a economiilor Europei de Vest, au fost concentrate în rândul unei mici minorităţi. Inovaţia actuală a tehnologiilor informaţionale este destul de diferită de inovaţia tehnologiilor industriale pe care lumea a experimentat-o în ultimele secole. Diferenţa constă în faptul că majoritatea inovaţiilor tehnologice actuale cu caracteristici de economisire a forţei de muncă tind să creeze sarcini calificate şi să reducă economiile de scară. Aceasta este opusul experienţei de după 1750.

Inovaţia industrială a avut tendinţa de a deschide oportunităţi de angajare pentru cei necalificaţi şi de a creşte economiile de scară ale întreprinderilor. Acest lucru nu numai că a crescut veniturile săracilor fără niciun efort din partea lor, dar a avut şi tendinţa de a creşte puterea sistemelor politice, făcându-le mai capabile să reziste tulburărilor. Cei care au fost înlocuiţi de mecanizare şi automatizare în primele faze ale Revoluţiei Industriale au avut tendinţa de a fi artizani, meşteşugari calificaţi, mai degrabă decât forţă de muncă necalificată. Acest lucru a fost cu siguranţă adevărat în industria textilă, prima care a folosit mecanizarea şi echipamente care foloseau energia la scară largă, ceea ce a dus la o reacţie violentă din partea luddiţilor, care au distrus utilaje textile şi au ucis proprietarii de fabrici în timpul unei revolte la începutul secolului al XIX-lea. Pe de altă parte, adepţii căpitanului Swing, liderul mitic al unei rebeliuni din 1830 în sud-estul Angliei, erau muncitori cu ziua. Cererile lor includeau impunerea unei taxe asupra bogaţilor locali pentru a le oferi bani sau bere, impunerea unei creşteri salariale asupra angajatorilor locali pentru munca cu ziua şi „distrugerea sau solicitarea distrugerii noilor utilaje agricole, în special a treieratoarelor”, ceea ce a redus chemarea în rândul

fermierilor pentru munca cu ziua în mediul rural.(103)
Contrar ,,neghiobiilor romantice" ale marxiştilor şi ale altora care i-au transformat pe oponenţii violenţi ai tehnologiei de economisire a forţei de muncă în eroi, aceştia erau o gaşcă neplăcută şi violentă care se opunea introducerii tehnologiei care ridica nivelul de trai la nivel mondial din motive pur egoiste.
În timp ce adepţii violenţi ai lui Ned Ludd şi ai Căpitanului Swing au pus în pericol ordinea publică timp de multe luni în Anglia, odată suprimaţi de autoritatea centrală mişcările lor au fost sortite eşecului. Majoritatea săracă şi necalificată era puţin probabil să fie atrasă mult timp de o cauză care promitea să distrugă utilajele care le ofereau locuri de muncă şi le ridicau şi nivelul de trai prin scăderea costului articolelor de care aveau nevoie, cum ar fi hainele groase şi pâinea.

Venituri mai mari pentru cei necalificaţi

De-a lungul timpului, automatizarea industrială şi agricolă a devenit atractivă pentru cei defavorizaţi deoarece le crea oportunităţi de câştig şi le reducea costul vieţii. Noile instrumente le permiteau celor fără competenţe să producă bunuri de calitate egală cu cele fabricate de persoane cu competenţe înalte. Un geniu şi un oligofren pe linia de asamblare ar fi produs acelaşi articol şi ar fi câştigat acelaşi salariu.
În ultimele două secole, automatizarea industrială a crescut dramatic salariile pentru munca necalificată, în special în partea nedezvoltata a lumii unde condiţiile au permis pentru prima dată capitalismului să înflorească. Scara largă a întreprinderilor industriale avansate nu numai că a recompensat forţa de muncă necalificată cu salarii fără precedent, dar a facilitat şi redistribuirea veniturilor.
Statul bunăstării a apărut ca o consecinţă logică a tehnologiei industrialismului. Datorită scarii largi şi costurilor ridicate de capital, principalii angajatori industriali erau cele mai uşor de impozitat. Şi se putea conta pe ei pentru a ţine evidenţe şi a aplica poprirea salariilor, ceea ce făcea impozitul pe venit fezabil din punct de vedere tehnologic, aşa cum nu fusese în secolele anterioare, când economiile erau mai descentralizate. Efectul net a fost că creşterea economiilor de scară promovate de inovaţia industrială a făcut guvernele mai bogate şi, probabil, mai capabile să menţină ordinea.

Procesul este inversat

În opinia noastră, astăzi se întâmplă exact opusul. Tehnologia informaţiei creşte oportunităţile de câştig pentru cei calificaţi şi subminează instituţiile care operează la scară largă, inclusiv statul-naţiune.
Acest lucru indică o altă ironie a erei informaţiei şi anume, atitudinea schizoidă şi fundamental obstrucţionistă a criticilor pieţei libere faţă de creşterea şi declinul locurilor de muncă industriale. În primele etape ale industrializării, aceştia erau entuziasmaţi de presupusul rău al locurilor de muncă industriale, care îi ademenea pe ţăranii fără pământ din „lumea pe care am pierdut-o". Îi auzeam pe critici spunând, apariţia locurilor de muncă în fabrici a fost un rău fără precedent şi o „exploatare" a clasei muncitoare.
Dar acum se pare că singurul lucru mai rău decât apariţia locurilor de muncă în fabrici este dispariţia lor. Strănepoţii celor care s-au plâns de introducerea locurilor de muncă în fabrici se plâng acum de lipsa locurilor de muncă în fabrici care oferă salarii mari pentru muncă slab calificată.
Singurul liant coerent al acestor plângeri este o rezistenţă fermă la inovaţia tehnologică şi la schimbarea pieţei. În primele etape ale sistemului industrial, această rezistenţă a dus la violenţă. S-ar putea să se întâmple din nou.
Şi nu pentru că capitaliştii îi „exploatează pe muncitori". Apariţia calculatorului ca tehnologie paradigmatică a dezvăluit absurditatea acestei afirmaţii. Ar fi putut fi pe jumătate credibil pentru cei neatenţi să presupună că un muncitor auto subcalificat a fost cumva „exploatat" în producţia unui automobil de către proprietarii care au conceput şi finanţat afacerile care angajau lucrători.
Rolul crucial al capitalului conceptual în producţia şi comercializarea produselor tangibile a fost mai puţin evident decât este în producţia Erei Informaţiei, care implică în mod clar muncă mentală. Prin urmare, plauzibilitatea presupunerii că antreprenorii au acaparat cumva valoarea produselor informaţionale create efectiv de către lucrători a fost mult diminuată. Acolo unde valoarea a fost creată în mod clar prin muncă mentală, ca în producţia de software de consum, era aproape absurd să presupunem că a fost de fapt produsul altcuiva decât persoanelor calificate care l-au conceput. De fapt, departe de a presupune că muncitorii au creat toată valoarea, aşa cum au făcut marxiştii şi socialiştii în cea mai

mare parte a secolelor al XIX-lea şi al XX-lea, tendinţa evidentă şi crescândă de îndepărtare a muncii necalificate a dat naştere unei îngrijorări tot mai răspândite cu privire la problema exact opusă, dacă muncitorii necalificaţi mai aveau de adus vreo contribuţie economică .(104)

Prin urmare, migrarea logica pentru redistribuirea veniturilor de la „exploatare", care presupunea o competenţă productivă pentru cei cu venituri mici, la „discriminare" care nu necesita acest lucru. Cu toate acestea, se presupunea că „discriminarea" explică eşecul celor cu competenţe scăzute de a dezvolta altele mai semnificative.

Se spunea, de asemenea, că această discriminare justifică impunerea unor criterii de angajare neoptime şi a altor standarde pentru „oportunităţi" sau, mai precis, redistribuirea veniturilor către grupurile mai puţin competente. În Statele Unite, de exemplu, normarea bazată pe rasă a performanţelor şi testele de aptitudini le-a permis persoanelor de culoare să obţină scoruri mai bune decat candidaţii albi şi asiatici, înregistrând în acelaşi timp scoruri obiective mai mici. Prin această metodă şi altele, guvernele au obligat angajatorii să angajeze mai mulţi oameni de culoare şi alte grupuri oficial „victimizate" la salarii mai mari decât ar fi fost altfel cazul. Oricine nu se conforma se confrunta cu acţiuni în instanţă costisitoare, inclusiv procese care implicau daune punitive mari. Scopul desemnării victimelor nu era de a incuba iluzii paranoice de persecuţie şi nemulţumire în rândul subgrupurilor importante ale societăţii industriale sau de a subvenţiona răspândirea valorilor contraproductive. Era de a elibera statul falimentar de presiunile fiscale ale redistribuirii veniturilor. Infuzarea iluziilor de persecuţie a fost doar un efect secundar nefericit. În mod ironic, creşterea îngrijorării cu privire la „discriminare" a coincis cu etapele incipiente ale unei revoluţii tehnologice care este sortită să facă discriminarea arbitrară reală o problemă mai nesemnificativa decât a fost vreodată. Nimeni de pe internet nu ştie sau nu-i pasă dacă autorul unui nou program software este negru, alb, bărbat, femeie, homosexual sau un pitic vegetarian.

Deşi realitatea discriminării este obligată să fie mai puţin opresivă în viitor, aceasta nu va diminua neapărat presiunea pentru „reparaţii" care să compenseze diverse nedreptăţi reale sau imaginare. Fiecare societate, indiferent de circumstanţele sale obiective,dă naştere la una sau mai multe raţionalizări pentru

redistribuirea veniturilor.
Acestea variază de la subtil la absurd, de la porunca biblică de a-ţi iubi aproapele ca pe tine însuţi, până la invocaţiile magiei negre. Ocultismul,vrăjitoria şi deochiul sunt reversul medaliei sentimentului religios, echivalentul spiritual al Fiscului American (IRS).
Când oamenii nu pot fi mişcaţi prin dragoste să subvenţioneze săracii, săracii înşişi vor încerca să vadă dacă sunt mişcaţi sa o faca prin frică.
Uneori, aceasta ia forma unei acţiuni dure, a unui cuţit la gât, a unei puşti la cap. Alteori, ameninţarea este deghizată sau fantezistă. Nu este o coincidenţă că majoritatea „vrăjitoarelor" din perioada modernă timpurie erau văduve sau femei necăsătorite cu puţine resurse. Îşi terorizau vecinii cu blesteme care nu de puţine ori îi determinau pe aceşti vecini să plătească. Nu este nicidecum evident că cei care făceau acest lucru erau doar superstiţioşi. Intenţia răuvoitoare a ochiului rău nu era o superstiţie, ci un fapt. Chiar și o femeie săracă putea pierde vite sau putea da foc casei cuiva. În acest sens, procesele de vrăjitorie din perioada modernă timpurie nu erau deloc atât de absurde pe cât par. Deşi pedepsele erau crude şi, fără îndoială, mulţi nevinovaţi sufereau de pe urma halucinaţiilor vecinilor sub influenţa otrăvirii cu ,,cornul secarei", urmărirea penală a vrăjitoarelor poate fi înţeleasă ca o modalitate indirectă de a urmări penal extorcarea.
Ne aşteptăm la o revenire a extorcării motivată de dorinţa de a împărtăşi recompensele realizărilor pe măsură ce Era Informaţiei se desfăşoară. Grupurile care se simt prejudiciate de discriminarea din trecut este puţin probabil să renunţe rapid la statutul lor aparent valoros de victime pur şi simplu pentru că pretenţiile lor asupra societăţii devin mai puţin justificate sau mai greu de aplicat. Aceştia vor continua să insiste asupra revendicărilor până când dovezile din mediul local nu lasă nici o îndoială că nu vor mai fi recompensaţi. Creşterea comportamentului sociopat în rândul afro-americanilor şi afro-canadienilor ne spune asta. Aceasta spune că există un echilibru redus între furia negrilor şi o evaluare realistă a măsurii în care problemele negrilor sunt consecinţe auto-provocate ale comportamentului antisocial. Furia negrilor a crescut, chiar dacă stilurile de viaţă ale negrilor au devenit mai disfuncţionale. Naşterile în afara căsătoriei au crescut vertiginos. Nivelul de educaţie a

scăzut. Procente tot mai mari de tineri de culoare sunt implicaţi în activităţi criminale, până la punctul în care acum există mai mulţi bărbaţi de culoare în penitenciare decât în colegii.
Aceste rezultate perverse ar fi putut avea efectul temporar de a creşte fluxul de resurse către comunităţile din clasele sociale defavorizate în timpul amurgului industrialismului, prin creşterea ameninţării cu dezastrul la adresa societăţii în ansamblu. Dar efectul ar putea fi doar temporar. Prin eliminarea impactului benefic al concurenţei în provocarea subperformanţelor pentru a se conforma normelor productive, statul bunăstării a contribuit la crearea unor legiuni de oameni disfuncţionali, paranoici şi slab educaţi,echivalentul social al unui butoi cu pulbere. Moartea statului-naţiune şi dispariţia redistribuirii veniturilor la scară largă îi vor determina, fără îndoială, pe unii dintre cei mai psihopaţi dintre aceste suflete nefericite să atace pe oricine pare mai prosper decât ei. Prin urmare, este rezonabil să presupunem că pacea socială va fi în pericol pe măsură ce Era Informaţiei se desfăşoară, în special în America de Nord şi în enclavele multietnice din Europa de Vest.

„Nu vom depune niciodată armele până când Camera Comunelor nu va adopta o lege pentru a suprima toate maşinile dăunătoare comunităţii şi abroga verdictul de a spânzura Reformatorii Structurii.Nu mai depunem petiţii, asta nu va merge, trebuie să luptăm. „Semnat de Generalul Armatei de Reformatori Ned Ludd Clerk „Reformatori pentru totdeauna, Amin”(105)

Neo-Luddiţii

Având în vedere experienţa trecută a rebeliunii antitehnologice de la începutul secolului al XIX-lea şi lunga tradiţie de violenţă colectivă atât în Europa, cât şi în America de Nord,nimeni nu ar trebui să fie surprins să vadă un atac neo-luddit asupra tehnologiei informaţiei şi a celor care o folosesc. Luddiţii, menţionaţi anterior, erau muncitori din industria textilă concentraţi în West Yorkshire, Anglia, care au lansat o campanie teroristă împotriva maşinilor automate de tăiere şi a proprietarilor de fabrici care le-au adoptat. Cu feţele înnegrite, luddiţii au făcut ravagii prin West Yorkshire, incendiind fabrici şi ucigând proprietarii de fabrici care au îndrăznit să adopte noua tehnologie.” Cea mai mare parte a violenţei a fost opera „taietorilor”, artizani extrem de pricepuţi a căror muncă în mânuirea unor foarfece gigantice care cântăreau până la cincizeci de livre era anterior o parte crucială a producţiei de ţesături din lână.

Dar lucrarea de finisare pe care o efectuau taietorii, „scarmanarea de scame şi tăierea pânzei cu foarfecele", era, aşa cum a observat Robert Reid, autorul celei mai cuprinzătoare discuţii despre revolta luddiţilor, in cartea sa Ţaramul Sensului Pierdute:Revolta Luddită 1812,era „prea simplă pentru a nu fi mecanizată".(106)
Designul unei astfel de maşini de tăiat mecanizate fusese schiţat de Leonardo da Vinci. Totuşi, designul lui Leonardo pentru tăierea automată a lâncezit timp de secole. În cele din urmă, în 1787, un dispozitiv precum cel al lui Leonardo a fost reinventat şi pus în producţie în Anglia. După cum notează Reid, „toate componentele tehnologiei fuseseră cunoscute de atât de mult timp, încât surpriza este că aceasta nu fusese introdusă mai devreme... Noul echipament al Revoluţiei Industriale necesita atât de puţină forţă şi îndemânare pentru a fi utilizat, încât multe locuri de muncă vacante au fost ocupate de femei şi copii mici, iniţial cu salarii mici. Un astfel de utilaj, chiar şi operat de persoane relativ necalificate, putea acum să taie în optsprezece ore, ceea ce un operator priceput, folosind foarfece manuale, făcea în optzeci şi opt de ore." (107)
Reţineţi că muncitorii care au criticat mecanizarea au fost destul de discriminatori în opoziţia lor faţă de noile tehnologii. Ei au atacat şi au combătut doar acele tehnologii care le-au înlocuit propriile locuri de muncă sau au redus cererea de forţă de muncă calificată.
Când un antreprenor pe nume William Cooke a introdus utilaje de ţesut covoare în districtul West Yorkshire, acest lucru nu a declanşat nici o violenţă. Nu s-au făcut încercări de a incendia tesatoria lui Cooke sau de a-i distruge utilajele, cu atât mai puţin de a-l ucide. După cum explică Robert Reid în istoria sa a revoltelor luddite, noua tehnologie a lui Cooke nu a stârnit nici o opoziţie, deoarece covoarele erau un produs „în care nimeni din vale nu se specializase până atunci".(108) Reid continuă:
„Deoarece Cooke a introdus un produs nou şi a creat locuri de muncă bazate pe o practică netradiţională, tesatoria sa a înflorit...."(109)Acesta este un exemplu cu o aplicaţie importantă pentru viitor. Sugerează că antreprenorii raţionali din următorul mileniu vor introduce mai întâi automatizarea dramatică care economiseşte forţa de muncă în regiunile fără o tradiţie de a produce orice produs sau serviciu în chestiune.
Dacă trecutul ne ghidează, cei mai violenţi dintre teroriştii din primele decenii ale noului mileniu nu vor fi săraci fără adăpost,

ci muncitori strămutaţi care se bucurau anterior de venituri şi statut de clasă mijlocie. Acesta a fost cu siguranţă cazul revoltei luddite din 1812, în care majoritatea luddiţilor nu era un proletariat sărăcit, ci meşteri calificaţi care erau obişnuiţi să câştige venituri de cinci ori sau mai mari decât cele ale unui muncitor mediu. Grupul echivalent de astăzi ar fi probabil muncitorii strămutaţi din fabrici.

Din păcate, analizând demografia majorităţii ţărilor OCDE, se găsesc mai multe zone evidenţiate ca potenţiale locuri de reacţie violentă decat opusul.

Statele-naţiune ale lumii vor căuta să contracareze economia cibernetică şi Indivizii Suverani care sunt capabili să profite de aceasta pentru a acumula bogăţie. O reacţie naţionalistă furioasă va cuprinde lumea. O parte integrantă a acesteia va fi o reacţie antitehnologică echivalentă cu rebeliunile luddite şi alte revolte antitehnologice din Marea Britanie în timpul Revoluţiei Industriale. Acest lucru ar trebui analizat cu atenţie, deoarece ar putea fi o cheie a evoluţiei guvernării în noul
mileniu. Una dintre provocările cruciale ale marii transformări viitoare va fi menţinerea ordinii în faţa escaladării violenţei sau, alternativ, scăparea de povara acesteia. Persoanele şi firmele care sunt asociate în mod special cu apariţia Erei Informaţiei, inclusiv cele din Silicon Valley, şi chiar furnizorii de electricitate necesară pentru alimentarea noii tehnologii, vor trebui să menţină o diligenţă specială împotriva terorismului neo-luddit, independent.

Un nebun precum Unabomber, din păcate, este probabil să stimuleze brigăzi de imitatori pe măsură ce frustrarea faţă de scăderea veniturilor şi resentimentele faţă de realizări se intensifică. Bănuim că o mare parte din violenţa viitoare va implica atentate cu bombă. După cum s-a relatat în New York Times, terorismul intern din Statele Unite a crescut vertiginos în anii 1990. „Acesta a crescut cu peste 50% în ultimii cinci ani şi aproape s-a triplat în ultimul deceniu. Numărul exploziilor şi tentativelor a crescut de la 1.103 în 1985 la 3.163 în 1994... În oraşele mici şi cartierele suburbane, precum şi printre gruparile de stradă din centrul oraşului, a existat o proliferare a unor astfel de atentatori cu bombă.

Apararea devine un bun privat

În ciuda taxelor exorbitante impuse de statele-naţiune ca preţ al protecţiei, este puţin probabil ca acestea să ofere garantii de

securitate eficiente în anii următori.Nivelul în scădere a violenţei care implica noua tehnologie informaţională face ca asigurarea unei masive instituţii militare să fie mult mai puţin utilă. Aceasta angajează nu numai o scădere a capacităţii de decizie în război, ceea ce înseamnă că statele vor fi mai puţin capabile să -si protejeze efectiv cetăţenii, ci şi faptul că aparenta hegemonie extrateritorială a Statelor Unite ca superputere a lumii va fi mai puţin eficientă în secolul următor decât a fost hegemonia Marii Britanii în secolul al XIX-lea. Până la debutul Primului Război Mondial, puterea putea fi proiectată eficient şi decisiv din centru către periferie, cu un cost relativ scăzut.

În secolul XXI, ameninţările pe care le reprezintă marile puteri la adresa siguranţei vieţii şi a proprietăţii se vor diminua în mod necesar odată cu revenirea la violenţă. Scăderea numărului de cazuri de violenţă sugerează că statele-naţiune sau imperiile capabile să exercite putere militară la scară largă sunt puţin probabil să supravieţuiască sau să apară în Era Informaţiei.

Pe măsură ce cerinţa fiscală pentru asigurarea unei apărări adecvate scade, va deveni din ce în ce mai credibil să se trateze serviciile de protecţie ca şi cum ar fi bunuri private.

La urma urmei, ameninţările la adresa securităţii la o scară diminuată vor putea fi combatute de forţe de securitate de tipul celor care pot fi angajate comercial, cum ar fi utilizarea zidurilor, gardurilor şi perimetrelor de securitate pentru a-i elimina pe cei care fac probleme.

În plus, o persoană sau o firmă bogată îşi poate permite să angajeze protecţie împotriva majorităţii ameninţărilor care ar putea apărea în Era Informaţiei. La margine, scara diminuată a ameninţărilor militare va creşte pericolul de anarhie sau violenţă competitivă(utilizarea forţei fizice sau psihologice determinată de rivalitate, cu scopul de a obţine dominaţia, de a asigura resurse sau de a câştiga statut). pe un singur teritoriu. Dar va intensifica, de asemenea,concurenţa între jurisdicţii în furnizarea de protecţie în condiţii competitive. Aceasta va intensifica competitia între jurisdicţii pentru serviciilor de protecţie,servicii de paşapoarte şi servicii consulare, precum şi asigurarea justiţiei.

Pe termen lung, desigur, Persoanele Suverane vor putea probabil să călătorească pe baza unor documente neguvernamentale, emise precum scrisorile de credit de către agenţii private

şi a grupurilor de interese. Nu este de neconceput să presupunem că un grup va apărea ca un fel de republică comercială a spaţiului cibernetic, organizată precum Liga Hanseatică medievală, pentru a facilita negocierea tratatelor şi contractelor private între jurisdicţii, precum şi pentru a oferi protecţie membrilor săi. Imaginaţi-vă un paşaport special emis de Liga Persoanelor Suverane, care identifică titularul ca o persoană aflată sub protecţia ligii.
Un astfel de document, dacă va apărea, va fi doar un artefact temporar al tranziţiei de la statul-naţiune şi era birocratică pe care a promovat-o.
Înainte de perioada modernă, paşapoartele erau în general inutile pentru a trece frontierele,care erau definite vag în majoritatea cazurilor. Deşi scrisorile de liberă trecere erau uneori folosite în zonele de frontieră medievale, acestea erau emise în mod normal de către autorităţile al căror ţinut urma să fie vizitat, mai degrabă decât de jurisdicţia de unde provenea călătorul. Mai importante decât paşaportul erau scrisorile de acreditare, care permiteau unui călător să găsească cazare şi să negocieze afaceri. Acea zi va veni din nou.
În cele din urmă, persoanele înstărite vor putea să călătorească fără nici un document. Vor putea să se identifice pe o bază biometrică infailibilă prin sisteme de recunoaştere vocală sau scanare retiniană în mod unic.
Pe scurt, ne aşteptăm ca undeva în prima jumătate a secolului următor lumea să experimenteze o adevărată privatizare a suveranităţii. Aceasta va însoţi condiţii care ar putea fi de aşteptat să reducă domeniul constrângerii la minimul său logic.
Totuşi, pentru inchizitorii seculari şi reacţionarii următorului mileniu, plasarea atributelor odinioară „sacre” ale naţionalităţii pe o bază de piaţă pentru a fi cumpărate şi vândute ca o chestiune de calcul cost-beneficiu va fi atât exasperantă cat şi ameninţătoare. Argumentăm în această carte că nu va mai fi nevoie de un stat-naţiune pentru a duce un Război Informaţional. Astfel de războaie ar putea fi întreprinse de programatori de computere care desfăşoară un număr mare de „boţi” sau servitori digitali. Bill Gates posedă deja o capacitate mai mare de a detona bombe logice în sisteme vulnerabile la nivel global decât majoritatea statelor-naţiune ale lumii. În epoca Războiului Informaţional, orice

companie de software sau chiar Biserica Scientologică, ar fi un antagonist mai formidabil decât ameninţarea acumulată reprezentată de majoritatea statelor membre în Naţiunile Unite. Această pierdere de putere a statelor-naţiune este o consecinţă logică a apariţiei capacităţii de calcul avansate cu costuri reduse. Microprocesarea reduce repercusiunile la violenţă şi creează pentru prima dată o piaţă competitivă pentru serviciile de protecţie pentru care guvernele percepeau preţuri de monopol în perioada industrială.

În noua lume a suveranităţii comercializate, oamenii îşi vor alege jurisdicţiile, aşa cum mulţi îşi aleg acum companiile de asigurări sau religiile. Jurisdicţiile care nu reuşesc să ofere un mix adecvat de servicii, oricare ar fi acestea, se vor confrunta cu falimentul şi lichidarea, la fel cum se întâmplă cu întreprinderile comerciale incompetente sau congregaţiile religioase eşuate. Prin urmare, concurenţa va mobiliza eforturile jurisdicţiilor locale pentru a-şi îmbunătăţi capacitatea de a furniza servicii în mod economic şi eficient. În acest sens, concurenţa între jurisdicţii în furnizarea de bunuri publice va avea un impact similar cu cel observat în alte sectoare ale vieţii. Concurenţa îmbunătăţeşte, de obicei, satisfacţia clienţilor.

CONCURENŢĂ ŞI ANARHIE

Este important să reţinem că această concurenţă între jurisdicţii, pe care o anticipăm, nu este în principal concurenţă între organizaţiile care utilizează violenţa în acelaşi teritoriu. Aşa cum am menţionat anterior, organizaţiile competitive care utilizează violenţa tind să crească penetrarea violenţei în viaţă, reducând oportunităţile economice.Aşa cum a aratat-o Lane:

În utilizarea violenţei existau evident avantaje mari de scară atunci când se concura cu jurisdictii rivale care utilizau violenţa pentru stabili un monopol teritorial. Acest fapt este fundamental pentru analiza economică a unui aspect al guvernării: industria care utiliza şi controla violenţa era un monopol natural, cel puţin pe uscat. În limitele teritoriale, serviciul pe care îl presta putea fi produs mult mai ieftin de un monopol. Desigur, au existat momente când sistemele care utilizează violenţa au concurat în a cere plăţi pentru protecţie în acelaşi teritoriu, de exemplu, în timpul Războiului de Treizeci de Ani în Germania. Dar o astfel de situaţie era chiar mai necomercial decât ar fi concurenţa pe acelaşi teritoriu intre sisteme de telefonie rivale.

Comentariul lui Lane este informativ în două privinţe. În primul rând, suntem de acord cu concluzia sa generală căreia suveranităţile vor tinde să exercite monopoluri teritoriale, deoarece

acest lucru le va permite să ofere servicii de protecţie mai ieftine şi mai eficiente.
Al doilea aspect interesant al comentariului lui Lane este comparaţia sa învechită cu serviciul telefonic monopolizat. Evident, ştim acum că sistemele telefonice nu trebuie să fie neapărat monopoluri. Acest lucru introduce o precauţie în analiză. Schimbările condiţiilor tehnologice pot, într-o oarecare măsură, să elimine concluzia generală că anarhia în limitele teritoriale este neviabilă. De exemplu, dacă activele cibernetice cresc la scară largă într-un domeniu care le pune în afara razei de acţiune a constrângerii, stabilirea preţului serviciilor de protecţie poate fi mult mai puţin o chestiune de „cerere" şi mai mult o chestiune de negociere a pieţei.
Cu toate acestea, la ce ne referim aici este ceva diferit de anarhia generalizată şi anume, concurenţa între jurisdicţii, fiecare bucurându-se de un monopol al violenţei pe propriul teritoriu. Vedem astfel de jurisdicţii concurând pentru a oferi cea mai mare valoare posibilă în furnizarea eficientă din punct de vedere al costurilor a serviciilor de protecţie care atrag „clienţii" lor. Desigur, vor exista, fără îndoială, ambiguităţi mai mari în furnizarea serviciilor de protecţie în Era Informaţiei, cu o furnizare privată mai completă de servicii de poliţie şi apărare decât am fost obişnuiţi până acum. Totuşi, concurenţa pe care ne-o imaginăm este diferită de o ciocnire între mai multe agenţii de protecţie care se luptă la scară largă pentru a oferi servicii diferiţilor clienţi din acelaşi teritoriu, ceea ce este anarhie.
Fie cum ar fi, multiplicarea suveranităţilor, cu indivizi care îşi asumă mai mult rolul de suverani în cazurile în care acumulează suficiente resurse, implică inevitabil o creştere a posibilităţilor de anarhie în lume. Relaţiile dintre suveranităţi sunt întotdeauna anarhice. Nu există şi niciodată nu a existat un guvern mondial care să reglementeze comportamentul suveranităţilor individuale, fie că sunt mini-state, state-naţiune sau imperii. După cum scrie Jack Hirshleifer,„Deşi asociaţiile, de la triburi primitive la statele-naţiune moderne, sunt toate guvernate intern sub o formă de lege, relaţiile lor externe între ele rămân în principal anarhice."(110) Atunci când există mai multe entităţi suverane în lume, inevitabil apar mai multe relaţii în jurisdicţii şi care sunt, prin urmare, anarhice.

Este important de reţinut că anarhia, sau lipsa unei puteri copleşitoare de a arbitra disputele, nu este sinonimă cu haosul total sau cu absenţa formei sau organizării. Hirshleifer observă că anarhia poate fi analizată: „sistemele intertribale sau internaţionale au, de asemenea, regularităţile şi modelele lor sistematice analizabile(111) Cu alte cuvinte, aşa cum „haosul" în matematică poate implica o formă complexă şi extrem de ordonată de organizare, tot aşa „anarhia" nu este complet lipsită de formă sau dezordonată.
Hirshleifer analizează o serie de contexte anarhice. Acestea includ, pe lângă relaţiile dintre suveranităţi, războiul între bande în Chicago, în epoca Prohibiţiei, şi „minerii versus cei care revendică terenuri în goana după aur din California". Reţineţi că, deşi California făcea parte din Statele Unite la începutul goanei după aur în 1849,condiţiile din câmpurile aurifere au fost descrise în mod corespunzător ca anarhie. După cum Hirshleifer observă, „Organele oficiale de drept erau neputincioase."(112)
El susţine că condiţiile topografice din taberele muntoase, plus organizarea eficientă a ,,paznicilor de hotar" de către mineri pentru a-i combate pe cei care revendicau minele, au îngreunat bandele de străini in confiscarea minelor de aur, în ciuda lipsei unei aplicări eficiente a legii.
Cu alte cuvinte, în anumite condiţii, proprietăţile valoroase pot fi protejate eficient chiar şi în anarhie.
Întrebarea este dacă analiza teoretică a lui Hirshleifer asupra dinamicii ordinii spontane a „economiei naturale" darwiniste are vreo relevanţă pentru economia Erei Informaţiei. Bănuim că da. Deşi nu anticipăm o anarhie generalizată sau condiţii de exploatare auriferă peste tot, anticipăm o creştere a numărului de relaţii anarhice în sistemul mondial. În lumina acestei aşteptări, argumentul lui Hirshleifer despre condiţiile în care „doi sau mai mulţi concurenţi anarhici" pot „păstra părţi viabile din resursele disponibile social în echilibru" este sugestiv.(113)
În special, el explorează momentele în care anarhia este predispusă la „descompunere" în tiranie sau ierarhii de dominare, ceea ce se întâmplă atunci când partidele anarhice pot fi supuse de o autoritate puternica.
Aceste probleme pot fi mai importante de înţeles în Era Informaţiei decât au fost în Era Industrială. Unul dintre motivele pentru care

distincţiile mai subtile in dinamica anarhiei au fost mai puţin cruciale în ultimele secole decât ar putea fi în noul mileniu este tocmai faptul că recurenţa la violenţă a crescut în perioada modernă. Aceasta a însemnat că masarea forţelor militare din ce în ce mai mari,aşa cum au făcut statele-naţiune în ultimele secole, a avut tendinţa de a duce la un război decisiv.
Războiul decisiv, aproape prin definiţie, supune anarhia prin plasarea concurenţilor pentru controlul resurselor sub dominaţia unei autorităţi mai puternice. Pe de altă parte, scăderea capacităţii de decizie în luptă, care corespunde superiorităţii apărării în tehnologia militară, contribuie la stabilitatea dinamică a anarhiei. Prin urmare, impactul aparent al tehnologiei informaţiei în reducerea capacităţii de decizie a acţiunii militare ar trebui să facă anarhia dintre minisuveranităţi mai stabilă şi mai puţin predispusă la a fi înlocuită prin cucerire de către un guvern mare. O capacitate de decizie mai mică în luptă implică, de asemenea, mai puţine lupte, ceea ce este o deducţie încurajatoare pentru lumea din Era Informaţiei.

Viabilitate

O altă condiţie importantă pentru menţinerea anarhiei este viabilitatea sau venitul adecvat. Persoanele care nu au un venit suficient pentru a-şi susţine viaţa sunt predispuse:
(1) fie să dedice mult efort luptei pentru a obţine suficiente resurse pentru a supravieţui
(2) fie să capituleze în faţa unui alt concurent în schimbul hranei şi a susţinerii. Ceva similar s-a întâmplat odată cu ascensiunea feudalismului în timpul transformării anului 1000. Ne aşteptăm la un număr tot mai mare de persoane cu venituri scăzute în ţările occidentale, care anterior ar fi depins de transferurile de la stat pentru a se afilia la gospodăriile bogate ca mod de subzistenta.
Cu toate acestea, simplul fapt al inviabilităţii unor concurenţi într-o luptă hobbesiană corp la corp (război al tuturor împotriva tuturor) este neconcludent. După cum spune Hirshleifer, „Simplul fapt al veniturilor mici în anarhie,... în sine nu oferă nici o indicaţie clară cu privire la ce este probabil să se întâmple în continuare.”(114)

Caracterul activelor

O altă condiţie interesantă pentru sustenabilitatea anarhiei este ca resursele să fie „previzibile şi apărabile”. În analiza lui Hirshleifer,

„Anarhia este un aranjament social în care concurenţii se luptă să cucerească şi să apere resursele durabile(115)
El defineşte „resursele durabile" ca incluzând „teritorii terestre sau bunuri de capital mobile"(116) În era informaţiei, resursele digitale se pot dovedi a fi previzibile, dar nu vor fi „resurse durabile" de tipul celor pe care Hirshleifer le identifică cu teritorialitatea şi anarhia. Într-adevăr, dacă banii digitali pot fi transferaţi oriunde pe planetă cu viteza luminii, cucerirea teritoriului în care este încorporată o bancă cibernetică ar putea fi o pierdere de timp. Statele naţionale care doresc să suprime indivizii suverani ar trebui să acapareze simultan atât paradisurile bancare ale lumii, cât şi paradisurile de date ale acesteia. Chiar şi atunci, dacă sistemele criptate sunt proiectate corespunzător, statele-naţiune ar putea doar să saboteze sau să distrugă anumite sume de bani digitali, nu să le confişte.
Concluzia este că cele mai previzibile şi vulnerabile active ale bogaţilor în Era Informaţională viitoare ar putea fi persoanele fizice - cu alte cuvinte,vieţile lor. Acesta este motivul pentru care ne temem de terorismul de tip luddit în următoarele deceniile, o parte din acesta probabil fiind încurajat pe ascuns de agenţi provocatori angajaţi de statele-naţiune.
Pe termen lung, însă, ne îndoim că statele-naţiune principale vor reuşi să suprime Indivizii Suverani. Pentru un motiv, statele existente, în special în regiunile sărace în capital, vor constata că au mai mult de câştigat prin adăpostirea de Indivizi Suverani decât prin menţinerea solidarităţii cu statele-naţiune din Atlanticul de Nord şi susţinerea caracterului sacru al sistemului „internaţional". Faptul că statele de asistenţă socială falimentare şi cu impozite mari doresc să-şi păstreze „cetăţenii" şi „capitalul" în „ţara lor" nu va fi un motiv convingător pentru a fi observat de sute de suveranităţi fragmentate din alte părţi.
Spunem acest lucru, în ciuda faptului că există mii de organizaţii multinaţionale menţionate să condiţioneze comportamentul diferitelor suveranităţi ale lumii. Nu există nici o îndoială că unele dintre aceste organizaţii, precum Uniunea Europeană şi Banca Mondială, sunt influente. Dar amintiţi-vă că jurisdicţiile care acceptă indivizii suverani ar putea beneficia semnificativ de prezenţa lor. Chiar şi o putere încăpăţânată precum Statele Unite,

care este obligată de tendinţele actuale să acţioneze energic pentru a preveni apariţia unei cibereconomii în afara controlului guvernului SUA, în cele din urmă nu va dori să-i excludă pe acei locuitori ai globului cu solduri bancare pozitive care nu doresc să fie americani. Acest lucru este probabil mai ales că achizitiile suntacum o fascinaţie majoră a călătorilor. În cele din urmă, deşi mult după alţii, America sau fragmente ale acesteia, se va alătura comercializării suveranităţii din cauza presiunilor concurenţiale.

Cererea creează ofertă

Aceste presiuni se vor resimţi mai viguros la început în statele-naţiune cu cele mai slabe bilanţuri. Printre noile centre „offshore" se vor număra fragmente şi enclave ale statelor-naţiune actuale, precum Canada şi Italia, care aproape sigur se vor dezintegra cu mult înainte de sfârşitul primului sfert al secolului XXI.

Naşterea unei pieţe globale pentru jurisdicţii de înaltă calitate şi eficiente din punct de vedere al costurilor va ajuta la apariţia unor astfel de jurisdicţii. Ca şi în comerţul obişnuit, concurenţii la scară mică vor fi mai agili şi mai capabili să concureze. Jurisdicţia slab populată se poate structura mai uşor pentru a funcţiona eficient. Elita informaţională va căuta protecţie de înaltă calitate pe bază de contract impotriva unui inamic rezonabil. Deşi acest inamic va fi mult sub aşteptările a ceea ce ar fi necesar pentru a redistribui un beneficiu vizibil întregii populaţii a statelor-naţiune aşa cum sunt acum structurate, cu zeci de milioane până la sute de milioane de cetăţeni, nu ar fi trivial într-o jurisdicţie cu o populaţie de ordinul zecilor de mii sau sute de mii. Plăţile de impozite şi alte avantaje economice care decurg din prezenţa unui număr mic de indivizi extrem de bogaţi implică un beneficiu pe cap de locuitor mult mai mare pentru o jurisdicţie cu o populaţie mică, mai degrabă decât una enorma.

Întrucât va fi practic irelevant unde îşi are cineva domiciliul companiilor, cu excepţia sensului pur negativ că unele adrese vor implica răspunderi mai mari decât altele, jurisdicţiile mici vor considera mai uşor să stabilească termeni de protecţie de succes din punct de vedere comercial.

Prin urmare, jurisdicţiile cu populaţii mici se vor bucura de un avantaj decisiv în formularea unei politici fiscale atractive pentru indivizii suverani.

Credem că era statului-naţiune s-a încheiat, dar asta nu înseamnă că atracţia naţionalismului ca influenţă asupra emoţiilor umane va fi imediat temperată. Ca ideologie, naţionalismul este bine poziţionat pentru a se inspira din nevoile emoţionale universale. Cu toţii am trăit experienţa uimirii, cum ar fi cea pe care ai putea-o simţi când vezi pentru prima dată o cascadă gigantică sau când stai pentru prima dată la intrarea într-o catedrală măreaţă.
Cu toţii am trăit experienţa apartenenţei, cum ar fi cea pe care am putea-o simţi la o petrecere de Crăciun în familie sau ca membri ai unei echipe de succes într-un anumit sport. Cultura umană cere un răspuns la ambele emoţii puternice. Suntem iluminaţi de cultura istorică a propriei noastre ţări, care este ea însăşi parte a culturii umanităţii. Suntem mângâiaţi de cunoaşterea faptului că aparţinem unui grup cultural, ceea ce ne dă atât un sentiment de participare, cât şi de identitate.
Impactul acestor simboluri culturale poate avea cel mai puternic efect emoţional.
Asocierile americane cu Drapelul, Imnul Naţional sau masa familiala de Ziua Recunoştinţei, asocierile englezeşti cu monarhia sau crichetul – toate au o influenţă reală asupra imaginaţiei americanilor şi respectiv englezilor, o influenţă care este întărită prin repetiţie şi pătrunde adânc în subconştient.
Asemenea simboluri ne ajută să ne spunem ce fel de oameni suntem şi ne amintesc de o cultură naţională. Când demonstranţii împotriva războiului din Vietnam au vrut să şocheze restul Statelor Unite, au ars steagul. Englezii alienaţi atacă monarhia şi chiar sunt cunoscuţi pentru săparea de găuri pe terenurile de cricket.
Aceste circumstante declanşatoare sunt superficiale, dar nu lipsite de importanţă. Sunt asocierile pentru care am fost învăţaţi să sângerăm. Indiferent de schimbarea condiţiilor megapolitice sau de schimbarea rezultată a instituţiilor, acestea vor rămâne probabil importante în imaginaţia persoanelor care au ajuns la maturitate, aşa cum am făcut-o noi, în secolul al XX-lea.

I. Relaţia strânsă dintre competenţe şi valori şi, prin urmare, succesul economic este detaliată de Lawrence E. Harrison în Cine Prospera? Cum valorile culturale au modelat succesul politic si economic (New York: Basic Books, 1992).

II. Pentru dovezi contemporane în acest sens, vezi Bruce Bawer, „Cine poate fi judecat, ereticii sau biserica?" New York Times Magazine, 7 aprilie 1996, p. 36 şi următoarele.

III. Cuba a impus un impozit pe venit abia în 1996 ca măsură de urgenţă ca răspuns

la depresiunea economică după sfârşitul subvenţiilor cauzate de prăbuşirea comunismului în Europa.
IV. Aceeaşi logică se aplică, desigur, fiului sau fiicei care se sacrifică pentru cei pe care îi consideră fraţi sau surori, dar de fapt nu sunt.
V. Vezi Stephen J. Dubner, „Alegandu-mi religia", New York Times Magazine, 31 martie 1996, p. 36 şi următoarele.

CAPITOLUL 10
AMURGUL DEMOCRAŢIEI

„Teoria democratică este graiul moral al actualului sistem stat-naţiune,limba în care toate naţiunile sunt cu adevărat unite, discursul public al lumii moderne, un atribut într-adevăr îndoielnic - şi unul pe care doar un imbecil absolut ar fi probabil să-l considere la propriu însemnat. (1)—JOHN DUNN
Nu este un secret faptul că democraţia a fost relativ rară şi trecătoare în istoria guvernelor. În acele vremuri, antice şi moderne, în care democraţia a prevalat, succesul său a depins de condiţii megapolitice care au întărit puterea militară şi importanţa maselor. Istoricul Carroll Quigley a explorat aceste caracteristici în lucrarea sa „Sisteme militare şi stabilitatea politică".(2) Acestea au inclus:
1. Armament ieftin şi larg răspândit. Democraţia tinde să înflorească atunci când costul achiziţionării de arme utile este scăzut.
2. Arme care pot fi folosite eficient de către amatori. Democraţia este mai verosimilă atunci când oricine poate folosi arme eficiente fără o pregătire extinsă.
3. Un avantaj militar pentru un număr mare de participanţi la sol într-o bătălie. După cum subliniază Quigley, „Perioadele de dominaţie a infanteriei au fost perioade în care puterea politică a fost mai dispersată în cadrul comunităţii, iar democraţia a avut o şansă mai bună să prevaleze."(3)
Acesta nu este deloc o expunere completa a condiţiilor în care poate exista democraţia. Dacă ar fi fost aşa, democraţia nu ar fi devenit un sistem triumfător la sfârşitul secolului al XX-lea. Armele erau, probabil, mai scumpe în amurgul erei industriale decât

oricând in istoria lumii.
Şi multe dintre cele mai eficiente arme necesitau cu siguranţă specialişti pentru a fi utilizate eficient.
Mai mult, Războiul din Golf dintre Statele Unite, aliaţii săi şi Irak a dovedit cât de vulnerabile sunt contingentele mari de infanterie, chiar şi atunci când sunt ascunse în tranşee şi fortificaţii. Aşadar, de ce a părut democraţia să înflorească în aceste condiţii, pe măsură ce secolul al XX-lea se apropie de sfârşit?

DEMOCRAŢIA, SORA GEAMĂNĂ A COMUNISMULUI?

Am oferit o explicaţie paradoxală în Capitolul 5, şi anume că democraţia a înflorit ca un geamăn fraternal al comunismului tocmai pentru că a facilitat controlul nestingherit al resurselor de către stat. Această concluzie poate părea absurdă „bunului simţ" maniheist(religie bazata pe teza dualista radical ontologica între cele două principii eterne, Binele şi Răul, care se opun, în cursul istoriei, într-o confruntare fără sfârşit) al erei industriale. Nu negăm că în termenii societăţii industriale, sistemele democratice şi comunismul erau tocmai opuse. Dar, privite dintr-o perspectivă megapolitică, aşa cum pot fi mai probabil văzute din perspectiva Epocii Informaţiei, cele două sisteme aveau mai multe în comun decât aţi bănui. Într-un context în care armamentul era grotesc de scump, democraţia a devenit mecanismul de decizie care maximiza controlul resurselor de către stat. La fel ca socialismul de stat, sistemele democratice au pus la dispoziţie sume uriaşe pentru a finanţa o instituţie militară masivă.
Diferenţa a fost că statul democratic al bunăstării a plasat resurse şi mai mari în mâinile statului decât puteau sa o faca sistemele socialiste.
Asta spune multe, deoarece sistemele socialiste de stat sau comuniste au revendicat practic orice bun care merita atentia. Privită cu detaşare, democraţia era superioară socialismului de stat ca reţetă pentru îmbogăţirea statului. După cum am explicat anterior, democraţia a pus la dispoziţia armatei substanţial mai mulţi bani, deoarece democraţia era compatibilă cu proprietatea privată şi productivitatea capitalistă.
Sistemul socialist de stat se baza pe doctrina conform căreia statul deţinea totul. Statul democratic al bunăstării, în schimb, avea revendicări iniţiale mai limitate. Acesta pretindea că permite proprietatea privată, deşi de un tip contingent şi astfel valorifica

stimulente superioare pentru a mobiliza producţia. În loc să gestioneze greşit totul de la început, guvernele democratice din Occident au permis indivizilor să deţină proprietăţi şi să acumuleze bogăţie. Abia după ce bogăţia a fost creată, statele naţionale democratice au intervenit pentru a impozita o mare fracţiune din aceasta.
Cuvântul „Mare" ar trebui scris cu majusculă. De exemplu, în 1996, rata de impozitare federală pe viaţă la cele mai înalte tranşe din Statele Unite era de şaptezeci şi trei de cenţi pe dolar. Pentru proprietarii de corporaţii, care îşi primeau veniturile prin dividende, rata era de optzeci şi trei de cenţi pe dolar. Iar pentru oricine care dorea să lase sau să doneze avere nepoţilor, rata de impozitare federală era de nouăzeci şi trei de cenţi pe dolar. Dacă se iau în considerare şi impozitele statale şi locale,guvernele democratice de la toate nivelurile confiscă partea leului din fiecare dolar câştigat în Statele Unite. Ratele de impozitare prădătoare făceau din statul democratic un partener de facto cu o cotă de trei sferturi până la nouă zecimi din câştiguri. Desigur, nu era similar cu socialismul de stat. Dar era o relaţie strânsă.
Statul democratic a supravieţuit mai mult timp deoarece era mai flexibil şi colecta cantităţi mai prodigioase de resurse în comparaţie cu cele disponibile la Moscova sau Berlinul de Est.

„Ineficienţa, acolo unde conta"

Am descris avantajele megapolitice ale democraţiei ca regulă de decizie pentru un guvern puternic drept „ineficienţa, acolo unde conta". Comparativ cu comunismul, statul bunăstării era într-adevăr un sistem mult mai eficient. Dar în comparaţie cu o enclavă laissez-faire autentică precum Hong Kong-ul colonial, statul bunăstării era ineficient. Ratele de creştere din Hong Kong erau fabuloase, iar superioritatea lor consta tocmai în faptul că rezidentul din Hong Kong si nu guvernul, a putut să încaseze 85% din beneficiile unei creşteri mai rapide.
Hong Kong, desigur, nu a fost niciodată o democraţie. Într-adevăr, este un model mental al tipului de jurisdicţie pe care ne aşteptăm să o vedem înflorind în Era Informaţiei. În Era Industrială, Hong Kong nu avea nevoie să fie o democraţie, deoarece era scutit de necesitatea neplăcută de a aduna resurse pentru a susţine o formidabilă instituţie militară înfiinţată.
Hong Kong-ul a fost apărat din exterior, astfel încât şi-a putut

permite să menţină o economie cu adevărat liberă.
Tocmai capacitatea de a acumula resurse a făcut ca democraţia să fie supremă în timpul condiţiilor megapolitice ale erei industriale. Democraţia de masă a mers mână în mână cu industrialismul. După cum a spus Alvin Toffler, democraţia de masă „este expresia politică a producţiei de masă, a distribuţiei de masă, a consumului de masă, a educaţiei de masă, a mass-media, a divertismentului de masă şi a tot restul.”(4)
Acum, când tehnologia informaţiei înlocuieşte producţia de masă, este logic să ne aşteptăm la declinul gradual al democraţiei de masă. Imperativul megapolitic crucial care a făcut democraţia de masă să triumfe în timpul erei industriale a dispărut. Prin urmare, este doar o chestiune de timp până când democraţia de masă va merge pe calea gemenului său fratern, comunismul.

Democraţia de masă incompatibilă cu epoca informaţiei

O clipă de reflecţie arată că tehnologia erei informaţiei nu este în sine o tehnologie de masă. În termeni militari, aşa cum am indicat, aceasta deschide potenţialul pentru „arme inteligente” şi „Război informaţional”, în care „bombele logice” ar putea sabota sistemele centralizate de comandă şi control. Nu numai că tehnologia informaţiei indică în mod clar spre perfecţionarea armelor operate de specialişti; ea reduce şi puterea de decizie in război, îmbunătăţind poziţia relativă a apărării. Microtehnologia face posibile câştiguri dramatice în puterea militară a indivizilor, reducând în acelaşi timp importanţa formaţiunilor de infanterie. După cum a raportat Rand Corporation secretarului apărării: „Reţelele interconectate pot fi supuse atacurilor şi perturbărilor nu doar din partea statelor, ci şi a actorilor nestatali, inclusiv a grupurilor dispersate şi chiar a indivizilor.” (5)Mai mult, acest lucru implică faptul că războiul cibernetic va realiza potenţialele dezeconomii de scară inerente sistemelor centralizate, de masă. În cuvintele experţilor Rand, „Tehnicile bazate pe informaţii fac ca distanţa geografică să fie irelevantă; ţintele din Statele Unite continentale sunt la fel de vulnerabile ca si ţintele din teatrul de operaţiuni.”(6)În timp ce înainte exista siguranţă implicită în limitele granitelor statelor-naţiune mari, superputerilor, precum Statele Unite,în Era Informaţiei logica centralizarea puterii ar putea fi inversată.
Peoria poate fi departe de orice front militar potenţial, dar nu va mai

Puterea politica poate fi departe de orice front militar potenţial, dar nu va mai fi în siguranţă in fata atacurile cibernetice din partea aproape oricărui potenţial antagonist. A locui în limitele unei superputeri va însemna să te pui în vizorul atacurilor. În loc să se federalizeze, localităţile pot deveni mai sigure prin dezagregare. Apariţia războiului cibernetic va creşte vulnerabilitatea sistemelor centralizate de comandă şi control, sporind în acelaşi timp viabilitatea competitivă a sistemelor dispersate.
Procese de autoreglare pe care le va stimula acest lucru ar putea accelera procesul de descentralizare. După cum sugerează experţii Rand, pentru a reduce vulnerabilitatea la atacuri cibernetice a sistemelor de comandă şi control care au evoluat în etapele târzii ale statului-naţiune, guvernele vor fi obligate să crească „exploatarea noilor tehnici de criptare software". Acest lucru va face aceste sisteme, în principal din sectorul privat, mult mai puţin vulnerabile la sabotaj, accelerând în acelaşi timp dispersarea comercială a criptării sofisticate, ceea ce va ajuta la eliberarea de sub dominaţia statului. Şi acest lucru va da un impuls descentralizării. După cum am argumentat anterior, va propulsa şi mai mult dispersarea resurselor în spaţiul cibernetic, unde acestea vor fi în afara razei de acţiune a politicii.
În cele din urmă, aceasta înseamnă sfârşitul democraţiei de masă, în special în forma sa predominantă- guvernarea reprezentativă ineficientă, corupta sau incompetenţa, fie de tip congresional, fie parlamentar.

MEGAPOLITICA PROASTEI GUVERNARI

Atunci când condiţiile megapolitice se schimbă în mod semnificativ, aşa cum se întamplă în prezent, inevitabil se schimbă şi organizarea guvernării. De fapt, forma de guvern reprezentativ a fost în mod tradiţional un artefact al distribuţiei puterii brute. Acest lucru este demonstrat de chiar faptul că reprezentanţii sunt aleşi pe o bază geografică, mai degrabă decât în alt mod.
Gândiţi-vă. În principiu, o legislatură ar fi la fel de reprezentativă dacă membrii săi ar fi aleşi în funcţie de orice diviziune arbitrară a populaţiei.
Circumscripţiile parlamentare sau districtele congresionale ar putea fi bazate pe zile de naştere sau chiar pe circumscripţii alfabetice. Toţi cei născuţi pe 1 ianuarie ar putea vota olistă de candidaţi. Cei născuţi pe 2 ianuarie dintr-o alta. Sau fiecare persoană

al cărei nume începea cu „Aa” până la „At” ar putea alege dintr-o listă de candidaţi.
Cei ale căror nume începeau cu „Ag” ar alege dintr-o alta. Şi aşa mai departe.Nu există un astfel de sistem în prezent din mai multe motive. Un prim şi suficient motiv este că era impracticabil din punct de vedere tehnologic în secolul al XVIII-lea. Dar şi mai important este faptul că circumscripţiile electorale în funcţie de ziua de naştere sau alfabetică nu ar fi reflectat şi nici măcar aproximat distribuţia puterii brute pe care votul trebuia să o manifeste la acea vreme. Persoanele care au în comun doar zilele de naştere sau primele litere ale numelui lor ar fi fost şi sunt încă extrem de greu de organizat într-o bază de putere coerentă.
De ce contează mai mult profilul geografic?
Votul a început într-adevăr ca un indicator al unei competiţii militare. Şi aşa va rămâne, chiar dacă doar într-un mod voalat. Astfel de competiţii pot fi organizate pe criterii geografice şi mai rar, pe criterii de rudenie sau religioase. Nu pot fi organizate pe baza zilelor de naştere sau a iniţialelor numelui. Nici nu pot fi organizate eficient în funcţie de ocupaţii, cu excepţia cazului în care ocupaţiile sunt limitate la bresle ereditare, cum ar fi castele din India, sau a grupurilor interconectate local de felul fermierilor din Iowa.
Întregul scop al formulelor actuale de reprezentare este acela că mobilizează interese care sunt atribuite geografic, mai degrabă decât alte dimensiuni.
Din punct de vedere istoric, cheia succesului militar a fost controlul teritoriului. Toate ameninţările militare s-au format local. Sistemele reprezentative sunt concepute pentru a oferi un loc diferit pentru exprimarea acestei puteri. Faptul că acestea, inevitabil, tind să promoveze interesele locale este un artefact al formulei de reprezentare. Circumscripţiile geografice îi determină pe reprezentanţi să acorde favoruri grupurilor speciale în detrimentul intereselor comune pe care toţi locuitorii unei ţări le împărtăşesc.

Noi posibilităţi în viitor

După cum a arătat analiza economiştilor Public Choice fondata de James Buchanan, Gordon Tullock,Kenneth Arrow,Anthony Downs,Mancur Olson, and William Niskanen, schimbări aparent minore în modul în care sunt structurate alegerile sau în modul în care este calculat votul au consecinţe mari şi previzibile în modificarea rezultatului.(7) Acesta este motivul pentru care

exploratorii serioşi ai politicii de astăzi trebuie să fie studenţi serioşi ai constituţiilor. E una dintre consideraţiile care ne-au determinat să privim dincolo de constituţii către metaconstituţia finală(cea din spatele constitutiei), determinată de factorii megapolitici predominanţi ai unui anumit mediu. Schimbările tehnologice au înlăturat deja unele dintre fundamentele limitării votului la circumscripţii geografice. Când au apărut sistemele reprezentative moderne în secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea, aproape toate comunicaţiile erau locale. Majoritatea oamenilor trăiau şi mureau la câţiva kilometri de locul în care se născuseră, iar întregul comerţ şi comunicarea se desfăşura local. Astăzi există comunicare rapida la nivel mondial. Poţi face afaceri cu cineva aflat la opt mii de kilometri distanţă aproape la fel de uşor ca şi cu un vecin. Într-o măsură din ce în ce mai mare, economia transcende limitările geografice. Societatea este mult mai mobilă. Şi la fel este şi bogăţia în era informaţiei. Spre deosebire de o oţelărie, un program de calculator nu poate fi uşor ţinut ostatic de procesul politic local. O oţelărie cu greu poate fi mutată atunci când legislatorii decid să o impoziteze sau să-i reglementeze proprietarii. Un program de calculator poate fi transmis prin modem cu viteza luminii oriunde în lume. Proprietarul îşi poate împacheta laptopul şi sa plece departe. Şi acest lucru subminează fundamentele megapolitice ale circumscripţiilor geografice.

Şi acest lucru subminează fundamentele megapolitice ale circumscripţiilor geografice.

O dificultate majoră pe care o au toate sistemele democratice reprezentative, în lumina analizei noastre, este aceea că circumscripţiile lor geografice sunt obligate să reprezinte intr-o proportie mai mare interesele personale ale întreprinderilor din era industrială. „Perdantii” sau „cei rămaşi în urmă” sunt constituenţi perfecţi, concentraţi geografic şi nevoiaşi politic. Istoria democraţiei industriale confirmă acest lucru. „Câştigătorii” din noile industrii au fost cronic subreprezentaţi în deliberările legislative chiar şi în apogeul Erei Industriale din anii 1930.(8) Tendinţa politicienilor de a reprezenta concurenţii existenţi, consacraţi, nu noile afaceri care ar putea lua fiinţă sau potenţialii clienţi ai noilor întreprinderi, este probabil o caracteristică inerentă a guvernării reprezentative. Aşa cum a susţinut Mancur Olson în „Ascensiunea şi declinul naţiunilor”, industriile cu viaţă lungă tind să dezvolte „coaliţii

distributive” mai eficiente pentru a face lobby şi a lupta pentru prada politică.(9)
Această problemă este amplificată incomensurabil atunci când vine vorba de economia Erei Informaţiei. Participanţii mai creativi la noua economie sunt distribuiţi geografic. Prin urmare, este puţin probabil să formeze o concentraţie suficientă pentru a atrage atenţia legislatorilor, aşa cum o fac pescarii de somon din Scoţia sau cultivatorii de grâu din Saskatchewan. Într-adevăr, multe dintre personalităţile dinamice ale noii economii este puţin probabil să fie cetăţeni chiar şi ai celei mai cuprinzătoare jurisdicţii. Astfel, vor avea puţină „personificare” în deliberările legislative ale democraţiilor reprezentative. Ca exemplu grăitor, luaţi în considerare eforturile lipsite de reputaţie ale doctoranzilor americani în matematică de a împiedica matematicienii străini să ocupe locuri de muncă în Statele Unite.(10) Caracterizarile lor xenofobe către Congres pentru a împiedica angajatorii de a-i angajeze pe bază de merit sunt foarte probabil să fie luate în considerare. Reprezentarea geografică învechită rămasă din Era Industrială nu ţine cont de matematicienii străini sau de orice alţi contribuitori cruciali la prosperitate care nu sunt alegători.
„De ce cred oamenii în legitimitatea instituţiilor democratice? A răspunde la această întrebare este aproape la fel de dificil ca si a explica de ce oamenii cred în anumite dogme religioase, căci, aşa cum este cazul credinţelor religioase, gradul de înţelegere, de scepticism şi de credinţă, variază foarte mult în cadrul societăţii şi în timp.(11)—JUAN J. LINZ
Puţini au început să se gândească într-un mod concertat la consecinţele schimbărilor tehnologice în subminarea industrialismului şi modificarea distribuţiei veniturilor.
Evident, democraţia nu este probabil să fie mai mult decât o reţetă pentru parazitism legalizat dacă veniturile diferă atât de mult în economia informaţională.
Şi mai puţini au observat incompatibilitatea implicită dintre unele dintre instituţiile guvernării industriale şi megapolitica societăţii postindustriale.
Fie că aceste contradicţii sunt recunoscute explicit sau nu, totuşi, consecinţele lor vor deveni din ce în ce mai evidente pe măsură ce exemplele eşecului politic se vor agrava în întreaga lume. Instituţiile de guvernare care au apărut în perioada modernă reflectă condiţiile megapolitice de acum unul sau mai multe secole. Acestea au supravieţuit tranziţiei de la societatea agrară la

industrialismul urban.
Dar era informaţională poate necesita noi mecanisme de reprezentare pentru a evita disfuncţiile cronice şi chiar colapsul în stil sovietic.
Vă puteţi aştepta să vedeţi crize de proastă guvernare în multe ţări, pe măsură ce promisiunile politice sunt dezumflate, iar guvernele rămân fără credite şi sprijin instituţional.
În cele din urmă, vor trebui să apară noi forme instituţionale capabile să păstreze libertatea în noile condiţii tehnologice, în timp ce, în acelaşi timp, să dea expresie şi viaţă intereselor comune pe care indivizii le împărtăşesc.
Toate acestea indică sfârşitul democraţiei de masă aşa cum o cunoşteam în secolul al XX-lea. Întrebarea este: ce îi va lua locul? Dacă singura alternativă la democraţia de masă ar fi dictatura în care individul nu are niciun cuvânt de spus privind destinul său, atunci cineva ar putea fi tentat să se alăture „revoltei împotriva viitorului" neo-luddiţilor.

Noi instituţii

Din fericire, însă, dictatura nu este singura alternativă la democraţia de masă.
Tehnologia informaţiei facilitează alegerea. În loc de alegerea colectivă în cadrul constrâns al „producţiei de masă, consumului de masă, educaţiei de masă, mass-media, divertismentului de masă şi tot restul", tehnologia informaţiei vafacilita alegerea autentică, din partea consumatorilor, a unor servicii de suveranitate personalizate. Acest lucru va fi posibil deoarece operarea la scară largă nu va mai fi imperativă. Noi credem că tehnologia erei informaţiei va da naştere unor noi forme de guvernare - la fel cum Revoluţia Agricolă şi, mai târziu, era industrială au adus propriile forme distinctive de organizare socială.
Ce ar putea fi aceste noi instituţii? Pentru a înţelege, uitaţi orice aţi citit în textele denumite greşit „ştiinţe politice". Noile instituţii de guvernare pentru Era Informaţiei vor încălca limitele gândirii convenţionale. Progresul către astfel de instituţii ale noii ere a început deja. Acestea sunt improvizaţii puţin recunoscute pentru restructurarea activelor subutilizate, beneficiile suveranităţii. Statele-naţiune ale lumii, privind cu nerăbdare peste umar la mişcările de secesiune şi la forţele puternice ale descentralizării, s-au unit pentru a forma cel mai puternic cartel de impunere a

frontierelor pe care îl pot implementa.
Deşi numărul de noi state din lume a crescut în anii 1990, acest lucru s-a întâmplat în principal în două grupuri, datorită prăbuşirii dictaturilor comuniste multietnice din fosta Uniune Sovietică şi Iugoslavia. Este de remarcat că alte state-naţiune importante, inclusiv Statele Unite, au manevrat pentru a păstra Uniunea Sovietică cât mai mult timp posibil. Şi puţine guverne au salutat destrămarea Iugoslaviei. Independenţa fostelor republici iugoslave a fost recunoscută doar după ce secesioniştii au preluat controlul pe care îl puteau impune prin propriile eforturi militare. Puterile conducătoare s-au mulţumit să vadă separatişti neînarmaţi sau slab înarmaţi măcelăriţi de agresorii lor sârbi. Chiar şi îndepărtata China, un stat naţional puternic, fără nici un interes direct în păstrarea rămăşiţei Iugoslaviei, s-a opus vehement eforturilor de a obţine autodeterminarea etnicilor albanezi oprimaţi din Kosovo. În mod ironic, acest fetiş de fixare a frontierelor este mai probabil să dicteze calea descentralizării către o suveranitate fragmentată decât să împiedice de fapt descentralizarea. Rezistenţa acerbă a statelor naţionale vulnerabile de pe întregul glob la secesiunea evidentă şi la dezagregarea politică face ca suveranitatea recunoscută să fie o formă valoroasă de capital transcendental care poate fi fragmentat în mod voluntar şi subînchiriat de către statele care il posedă.
Un exemplu al modului în care suveranitatea poate fi fragmentată în mod voluntar pentru a crea o jurisdicţie în esenţă privată, scutită de taxe, este Zona Liberă de Concesiune a Golfului Agulhas, care cuprinde cincizeci de kilometri pătraţi din insula Principe, în largul coastei Africii de Vest. Deşi teritoriul rămâne în graniţele Republicii Democrate São Tomé şi Principe, administrarea zonei este privatizată.
Guvernarea este determinată în conformitate cu un contract administrat de WADCO,Corporaţia de Dezvoltare a Africii de Vest Ltd., o companie privată înfiinţată în Africa de Sud. Limba oficiala în zonă nu este limba oficială tomeană(portugheza alcatuita din trei dialecte creole, Forro, Angolar şi Principense) ci engleza.
Moneda folosita nu este moneda locală din Sao Tome şi Principe, dobra, ci moneda globala, dolarul american. Securitatea nu este asigurată de forţele de poliţie din Republica Democrată Sao Tome şi Principe, ci de poliţia privată angajată de WADCO.

Dreptul comercial din Sao Tome şi Principe nu este aplicabil tranzacţiilor comerciale din interiorul zonei, iar instanţele din Sao Tome şi Principe nu au jurisdicţie aici. Toate litigiile trebuie soluţionate prin arbitraj transnaţional, în conformitate cu regulile CPI de la Paris. Cu câteva excepţii strict reglementate şi banale, taxele din Sao Tome şi Principe nu se aplică în interiorul zonei, nici monopolurile oficiale. Telecomunicaţiile, de exemplu, sunt dereglementate automat în interiorul zonei. Sub rezerva plăţii chiriei şi a respectării altor termeni ai concesiunii, WADCO are dreptul să îşi reînnoiască automat şi în mod repetat contractul de închiriere pe bază de suveranitate privată, fragmentată, pentru perioade de cincizeci de ani,dupa prima dată de expirare a acordului, 2047.
Ceea ce WADCO a realizat în Sao Tome şi Principe poate şi va fi Facut si de alţii în multe alte jurisdicţii diferite. Unul dintre adevăraţii pionieri ai dezvoltării secolului XXI, Joaquin Aguirre a creat o zonă similară de suveranitate privată în Portuaria Centrală Aguirre, în estul Boliviei. Aguirre, multimilionar, romancier şi inventator, cofondator al Naţiunilor Unite şi fost senator al Republicii Boliviene, este un pionier in multe aspecte. La o jumătate de secol după ce a contribuit la fondarea Naţiunilor Unite, Aguirre este acum un prototip pentru Individul Suveran al secolului XXI. Zona Franca a sa, care este scutită de majoritatea taxelor, impozitelor şi impunerilor de reglementare boliviene, indică calea către noua formă de oraş-stat privatizat, care va fi obtinută tot mai mult de către indivizi de succes în Era Informaţiei. De asemenea, demonstrează în mod concludent că viaţa maselor, atât de des elogiată de apologeţii guvernării mare, poate fi îmbunătăţită dramatic prin dezvoltarea economică catalizată de zonele de liber schimb, cum ar fi cea lansată de Senor Aguirre. Pe măsură ce timpul trece, numărul de oraşe-stat de facto din lume se va multiplica semnificativ.
Într-adevăr, dacă obţineţi o independenţă financiară suficientă ca individ, veţi putea obţine independenţa supremă, la fel ca Joaquin Aguirre. În cazul în care nimeni altcineva nu vă oferă o bază confortabilă comerciala,va puteţi lansa propriul mini-stat, la fel de independent ca orice ducat din Evul Mediu. În loc să te joci de-a trasul sforii(o competiţie în care două echipe trag de capetele opuse ale unei frânghii până când una o trage pe cealaltă peste o linie centrală) cu demagogi şi escroci politici pentru a împiedica

furtul bunurilor tale şi împărţirea lor între numeroasele mâini gălăgioase ale democraţiei de masă, vei putea să-ţi stabileşti propriul tărâm privat de guvernare.
Schimbarea dramatică de fază de la democraţia de masă la forma supremă de autoguvernare, suveranitatea individuală, nu trebuie să implice o schimbare radicală a opiniei publice, nici un vot miraculos, din partea alegătorilor dezamăgiţi care aleg să renunţe la democraţia de masă. O astfel de revoluţie poate începe, într-adevăr, sau a început deja, invizibil, cu închirierea de teritorii suverane pentru a fi utilizate ca zone scutite de taxe, „Zona Francas" şi porturile libere. În cele din urmă, suveranitatea se va fragmenta în mod repetat până când va fi atât de complet fisurată încât divizarea ei în continuare nu ar produce o valoare suficientă pentru a compensa costurile de tranzacţie ale descentralizării. Având în vedere Legea lui Moore şi corolarul lui Gilder, că lăţimea de bandă se triplează în fiecare an(viteza internetului), nu există în prezent nici o bază pentru a nu prevedea un sfârşit timpuriu al tendinţei descentralizate. Dimpotrivă, anticipăm că puterea aparent solidă a statelor-naţiune dedicate în prezent democraţiei de masă se va sfărâma în zeci de mii de fragmente într-un sistem care aminteşte mai mult de perioada medievală decât de era industrială modernă. În cele din urmă, chiar şi statele naţionale care păstrează instituţii rudimentare ale democraţiei de masă vor experimenta o schimbare semnificativă a politicilor pentru a se adapta noilor realităţi metaconstituţionale. După cum susţine William Keech, un susţinător fidel al democraţiei, în Economic Politics: Costul Democratiei: „Oamenii învaţă să îşi dorească ceea ce văd că pot obţine, dar îşi pot schimba părerea dacă văd că nu le place ceea ce au obţinut." (12)Cu alte cuvinte, faptul că democraţia de masă cu instituţii convenţionale ale guvernării reprezentative este lepădată peste tot, pe măsură ce secolul al XX-lea se apropie de sfârşit, ar putea fi un „semnal de vânzare". Nu garantează în nici un caz că astfel de reguli decizionale vor rezista testului timpului, nici măcar în propriile lor termeni. Amintiţi-vă, atunci când priviţi în afara politicii, nu există aproape nici o dovadă că directori, administratori, antrenori sau alţi lideri profesionişti sunt selectaţi democratic.
Dimpotrivă, cei mai de succes lideri sunt în mod obişnuit angajaţi de proprietari prin procese de selecţie în care cei cu cele

mai mari interese în joc au un cuvânt de spus inegal şi disproporţionat in determinarea rezultatului. Dacă selecţia democratică ar fi cu adevărat o metodă superioară pentru identificarea liderilor competenţi, te-ai aştepta să o vezi ca o regulă de decizie universală.
În schimb, este limitată aproape exclusiv la domeniul politic. Pe scurt, este mai rezonabil, pe baza dovezilor actuale, să presupunem că furnizarea de servicii de suveranitate este împiedicată de dominaţia procesului decizional democratic decât să presupunem contrariul, şi anume, că organizaţiile corporative şi de afaceri suferă, deoarece sunt conduse de directori numiţi de proprietari, mai degrabă decât printr-un vot exprimat.
Până la mijlocul secolului XXI, este probabil ca proliferarea jurisdicţiilor proprietare cu suveranitate fragmentată să fi demonstrat în mod concludent avantajele administrării de proprietari. Alegătorii vor vedea că suferă pentru că sunt împovăraţi cu democraţia de masă. Prin urmare, aşa cum sugerează profesorul Keech, ei vor ajunge să vadă că beneficiile derivate din controlul angajaţilor asupra guvernului sunt depăşite de costurile sale. Vor migra spre reformă. Chiar şi electoratul din Europa şi America de Nord, care acum par atât de puternic angajate împotriva reformei, ar putea vota în cele din urmă pentru ca regiunile lor să fie mai adaptabile la o guvernare proprietară. Majorităţile ar putea abandona de bunăvoie, chiar cu bucurie, farsa politicii în favoarea unui management proprietar al guvernului, care, de fapt, îşi propune să obţină cadrul optim pentru încheierea şi aplicarea contractelor. În măsura în care guvernul, cu accesoriile sale familiare, supravieţuieşte, acesta ar putea fi format în moduri complet noi. Undeva, într-o anumită jurisdicţie, cândva înainte de sfârşitul lumii, cineva îşi va da seama de potenţialul pe care tehnologia informatică îl oferă pentru a face posibil un guvern cu adevărat reprezentativ.
Presupusa problemă a cheltuielilor excesive de campanie şi, fără îndoială, supărarea campaniilor politice cronice ar putea fi rezolvată instantaneu.
În loc să fie aleşi, reprezentanţii ar putea fi selectaţi prin tragere la sorţi complet aleatoriu, cu o probabilitate statistică ridicată ca talentele şi opiniile lor să se potrivească cu cele ale populaţiei în general.

Aceasta ar fi doar o versiune modernă a sistemului grecesc antic de selecţie prin tragere la sorţi. După cum detaliază E. S. Staveley în lucrarea sa istorică autorizată,Electoratul Grec si Roman si Alegerile, numeroase funcţii din Atena, de la arhonti(magistrat) la consilieri, erau selectate prin tragere la sorţi înlocuind alegerile. Acest lucru a fost realizat cu ingeniozitate, în ciuda limitărilor mecanice privind nepartinirea şanselor, prin utilizarea unei maşini de alocare, „sau, aşa cum era numită de atenieni, cleroterionul.(13) O serie de bile negre şi albe erau folosite ca numărătoare aleatorii pentru a determina cine va fi selectat pentru a ocupa diverse funcţii, precum şi „pentru a determina ordinea în care secţiunile tribale din Consiliu urmau să îşi ia rândul ca prytaneis(executivul Grecei Antice).(14)
Proveniența clasică a acestei idei îi poate conferi o măsură suplimentară de credibilitate. Dar principalul său avantaj este tocmai acela că ar evita dezavantajele autoselecției în politică. Ar asigura statistic că mai puțini avocați și egomaniaci ar ingrosa randurile guvernarii. Legislaturile ar putea fi compuse din reprezentanți adevărați. Întrucât aceştia nu ar fi uniți de goana după putere şi ar avea o şansă neglijabilă de a fi selectați din nou prin tragere la sorți , ar fi liberi să conducă afacerile guvernamentale şi să formuleze politici pe baza unei analize raționale a problemelor.

Alesii votati direct

Astăzi, politicienii hotărâți să optimizeze voturile au puține motive să analizeze problemele în mod coerent. Prin urmare, nu este surprinzător faptul că performanțele lor în rezolvarea efectivă a problemelor sunt atât de jalnice în comparație cu antreprenorii, mamagerii de afaceri și antrenorii echipelor sportive, care sunt recompensați în funcție de performanță. Compensarea bazată pe performanță a legislatorilor nu i-ar face pe toți cei aleși la întâmplare la fel de eficienți ca Lee Kuan Yew(fost prim ministru al Singapore). Dar plata liderilor pe baza performanței lor este doar o extensie logică a programului de succes „Flexiwage” al lui Lee din Singapore, care plătește angajații guvernamentali pe baza creșterii reale a economiei din Singapore. Există toate motivele să credem că performanța ar fi mult îmbunătățită dacă salariile legislatorilor și directorilor executivi ar fi corelate cu o măsură obiectivă a performanței, cum ar fi creșterea venitului pe cap de locuitor după

impozitare. Plătiţi-i pe baza performanţei şi şansa ca aceştia să aibă performanţe ar creşte de o mie de ori.
Câştigul adus societăţii de politicile care îmbunătăţesc venitul real net dupa impozite ar putea fi uriaş. De ce să nu li se plătească prim-miniştrilor şi preşedinţilor chiar şi o mică parte din câştigul pe care îl promovează politicile lor? Finanţarea pentru astfel de plăţi ar putea fi colectată printr-o taxă mică şi discretă. Un astfel de aranjament ar elibera societatea de ameninţarea cu care se confruntă acum din partea unor oameni ambiţioşi cu talent politic specializat, precum Richard Nixon şi Bill Clinton.
„I-au adus aur, argint şi haine; dar ,,Hristosul breton" a distribuit toate aceste lucruri săracilor. Când se aduceau daruri, el şi tovarăşele lui se prosternau şi se rugau; dar apoi, ridicându-se în picioare, ordona adunării să i se închine.
Mai târziu, a organizat un grup armat, pe care l-a condus prin sate, asaltându-i jefuind călătorii pe care îi întâlneau pe drum. Dar nici aici ambiţia lui nu era să se îmbogăţească, ci să fie venerat. A distribuit toată prada celor care nu aveau nimic - inclusiv, se poate presupune,propriilor săi adepţi.(15) —NORMAN COHN

Personalităţi mesianice

S-a acordat prea puţină atenţie faptului că politicile electorale atrag personalităţi mesianice alienate în poziţii de putere. Astfel de persoane au existat şi adesea au reprezentat ameninţări serioase la adresa ordinii sociale chiar şi în societăţile agrare înainte de apariţia sistemelor politice democratice. Trecând în revistă carierele lui Eudo de Stell, Hristosul breton, Adelbert în secolul al VIII-lea, Eon în secolul al XI-lea, Tanchelm din Anvers, Melchior Hoffman, Bernt Rothmann şi alţii, ies în evidenţă mai multe probleme. Cu cât talentele lor politice par mai evidente pe timp scurt, cu atât mai mari sunt daunele pe care par să le fi provocat. Deoarece statul nu era încă angajat în organizarea unei coerciţii sistematice pe scară largă, aceşti protopoliticieni timpurii şi-au asumat frecvent responsabilitatea de a jefui pentru a obţine bani pe care să-i distribuie adepţilor lor săraci.

Protopoliticieni în acţiune

Poveştile despre aventurile lor dau impresia unor talente ieşite din comun, precum ai citi despre bărbaţi de doi metri care aleargă pe un teren înainte de inventarea baschetului. Astăzi, datorită NBA, bărbaţi extrem de înalţi fac milioane prin dribling şi dunking. Dacă baschetul ar dispărea, s-ar retrage din nou în crăpăturile societăţii, apărând probabil mai ales ca atracţii de circ şi în spectacole secundare.

Înainte de inventarea politicii, demagogii erau atraşi de cea mai apropiată aproximare a politicii pe care lumea agrară o avea de oferit: predicarea itinerantă.
Ei au vorbit cu mulţimi şi, la fel ca politicienii, au promis elocvent o viaţă mai bună celor care i-ar urma. Atunci, ca şi acum, săracii erau principalele ţinte ale demagogilor. Marea istorie a mişcărilor milenariste a lui Norman Cohn,in cartea sa In cautarea Mileniului, reda carierele numeroşilor lideri mesianici înainte de aparitia sondajelor. Este uşor de recunoscut în descrierile sale asemănările puternice în tipul de personalitate cu politicianul carismatic al perioadei moderne.
Liderul are la fel ca si faraonul şi mulţi alţi „regi divini” toate atributele unui tată ideal: este înţelept, este drept, îi protejează pe cei slabi. Dar, pe de altă parte, el este şi fiul a cărui sarcină este să transforme lumea, Mesia care trebuie să întemeieze o ordine noua si un fel de rai şi care poate spune despre sine: „Iată, Eu fac toate aceste lucrurile noi!” Şi atât ca tată, cât şi ca fiu, această figură este colosală, supraomenească, omnipotentă. I se atribuie o asemenea abundenţă de puteri supranaturale încât este imaginată ca o lumina care se revarsă... Mai mult, fiind astfel ticsit de acest spirit divin, liderul escatologic posedă puteri unice, făcătoare de miracole. Armatele sale vor fi invariabil şi triumfător victorioase, prezenţa sa va face ca pământul să producă recolte prodigioase, domnia sa va fi o epocă de o armonie perfectă pe care lumea veche şi coruptă nu a cunoscut-o niciodată.
Această imagine era, desigur, una pur fantasmagorică, în sensul că nu avea nici o legătură cu natura şi capacitatea reală a vreunei fiinţe umane care a existat vreodată sau ar putea exista vreodată. Era cu toate acestea, o imagine care putea fi proiectată asupra unui om viu; şi existau întotdeauna oameni care erau mai mult decât dispuşi să accepte o astfel de proiecţie, care, de fapt, doreau cu pasiune să fie văzuţi ca salvatori infailibili, făcători de minuni... Iar secretul ascensiunii pe care au exercitat-o nu a stat niciodată în naşterea lor şi nici în mare măsură în educaţia lor, ci întotdeauna în personalităţile lor. Relatările contemporane despre aceşti mesia ai săracilor subliniază de obicei elocvenţa lor, ţinuta lor impunătoare şi magnetismul lor personal. Mai presus de toate, impresia că, chiar dacă unii dintre aceşti oameni ar fi putut fi impostori conştienţi,majoritatea se vedeau cu adevărat ca zei întrupaţi...
Şi această convingere totală ar fi comunicata destul de uşor mulţimilor a căror dorinţă profundă era tocmai cea a unui salvator escatologic.(16)
Deşi acest pasaj este minunat de concis în descrierea potenţialilor salvatori milenaristi care au tulburat frecvent societatea medievală, nu poate oferi savoarea completă a studiului magistral al lui Cohn. Nu se poate citi întreaga lucrare fără a recunoaşte în acţiunile acestor profeti caracteristicile familiare ale demagogului modern: elocvenţa, „magnetismul personal”, „pretenţiile mesianice” şi dorinţa recurentă de a fi venerat ca tribun al săracilor.
Principala diferenţă pe care o sesizăm între receptarea societăţii medievale a acestor impostori şi cea oferită şi cea oferită de

democraţia de la sfârşitul secolului XX este că în Evul Mediu astfel de persoane erau în mod normal executate, în timp ce, la sfârşitul secolului XX, politica democratică modernă le oferă o oportunitate deschisa prin care să preia în mod legitim puterea în statul-naţiune.
Un sistem care predă în mod obisnuit controlul asupra celor mai mari şi mai periculoase institutii de pe Pământ câştigătorului concursurilor de popularitate dintre demagogii carismatici va avea de suferit pe termen lung.

Plătiţi liderii pentru a face o treabă bună

Aşa cum s-a sugerat mai sus, ar fi uşor să se stipuleze o metodă superioară pentru asigurarea unui leadership talentat pentru o organizaţie: angajarea acestuia si nu alegerea lui. Aceasta este metoda cea mai răspândită şi utilizată cu succes în economiile competitive. Un proces raţional de selecţie, combinat cu o structură de stimulare constructivă pentru a recompensa leadershipul pozitiv, ar aduce la cârma guvernului persoane capabile. De asemenea, ar mobiliza noi tipuri de talente care altfel nu ar fi intereste de problemele guvernării.
Cei mai talentaţi directori din lume ar putea fi atraşi să conducă guverne şovăielnice dacă ar putea fi plătiţi pe baza rezultatelor pe care le obţin efectiv pentru societate. Un lider care ar putea creşte semnificativ veniturile reale în orice naţiune occidentală de top ar putea fi plătit pe bună dreptate mult mai mult decât Michael Eisner(proprietar media,director executiv Walt Disney CO). Într-o lume mai bună, fiecare şef de guvern de succes ar fi multimilionar.

Consultari directe a poporului electronice

O altă alternativă evidentă la haosul democratiei reprezentativă ar fi plebiscite electronice prin care cetăţenii, poate o fracţiune reprezentativă selectată prin tragere la sorţi impartială, şi-ar putea exprima votul direct asupra propunerilor legislative. Tehnologia informatică permite luarea deciziilor, prin intermediul plebiscitelor electronice.
Plebiscitele ar putea fi uşor combinate cu alocarea voturilor pentru a restrânge numărul voturilor pe anumite probleme. În orice caz, în principiu, este mult mai puţin dificil pentru potenţialii alegători să înţeleagă problemele politice decât să încerce să-i înţeleagă pe politicieni şi să evalueze actiunile acestor politicieni asupra aceloraşi probleme, cu atât mai puţin să ştie ce ar face de fapt acei

politicieni la preluarea mandatului. Acest lucru este deosebit de dificil, deoarece politicienii şi intermediarii lor devin din ce în ce mai pricepuţi la ambalarea şi manipularea imaginilor pe care le prezintă publicului.

SUVERANITATE COMERCIALIZATĂ

Ne aşteptăm să vedem ceva nou care să înlocuiască politica. Deşi oricare dintre posibilităţile pe care le analizăm mai sus ar putea fi încercate cu un oarecare avantaj,asteptarile nostre nu sunt ca politica să fie reformată sau îmbunătăţită, ci să fie învechită şi, în majoritatea aspectelor, abandonată. Prin aceasta nu vrem să spunem că ne aşteptăm să vedem dictatură, ci mai degrabă un guvern antreprenorial -comercializarea suveranităţii.

Spre deosebire de dictatură, sau chiar democraţie, suveranitatea comercializată nu va împiedica alegerea. Va oferi fiecărui individ o mai mare libertate de exprimare a opiniilor sale. Iar pentru cei cu talentul de a profita de ea, suveranitatea comercializată va permite o mai mare libertate practică de luare a deciziilor şi autodeterminare decât orice formă de organizare socială care a existat până acum.

Guvernarea personalizată

Ca să nu sune milenarist, luaţi în considerare faptul că microtehnologia miniaturizează şi descompune. Facilitează personalizarea, mai degrabă decât producţia de masă. Acum poţi intra într-un magazin şi cumpăra blugi care vor fi croiţi după un tipar personalizat la măsurătorile tale şi cusuţi la o jumătate de lume distanţă. Când noile instituţii vor evolua în sfârşit pentru a se potrivi noilor realităţi megapolitice ale Erei Informaţiei, vei putea obţine o guvernare cel puţin la fel de bine personalizată pentru a satisface nevoile şi gusturile tale personale ca şi blugii.

Alvin Toffler, dintre toţi oamenii, a criticat ideea că tehnologia informaţiei ar putea transforma cetăţenii în clienţi. Toffler spune, în mod eronat credem: „Acesta este un model mult prea îngust. Fie că ne place sau nu, există o lume a religiei şi a sentimentelor care nu poate fi pur şi simplu redusă la relaţii contractuale.”(17)

Din motivele pe care le-am explorat anterior, am fi de acord că va fi dificil să „reducem lumea sentimentelor naţionaliste” la „relaţii contractuale”. Dar a spune asta nu înseamnă a susţine că este imposibil, cu atât mai puţin că ar fi un aranjament prost.Mai puţină iraţionalitate în naţionalism ar putea salva milioane de vieţi.

„Intrare, Ieşire” şi „Voce”

Desigur, comercializarea suveranităţii este un concept nefamiliar, aparent chiar şi pentru Alvin Toffler. Dar ideea sa centrală - modul economic de exprimare - este obişnuită în viaţa oamenilor care trăiesc la sfârşitul secolului al XX-lea. În orice economie marginal liberă, consumatorii pot acţiona pentru a-şi exprima dorinţele direct prin achiziţionarea de servicii şi produse. Sau prin retragerea lor ca si clienti. Când devii nemulţumit de o versiune a unui produs sau de un furnizor al unui serviciu, îţi poţi exprima direct nemulţumirea prin intermediul „ieşirii”. Cu alte cuvinte, îţi poţi muta afacerea în altă parte.În capitolele anterioare, am analizat modul în care progresul tehnologiei informaţiei va face în curând posibilă crearea de active în spaţiul cibernetic care vor fi aproape imune la invazia prădătoare a statelor-naţiune. Acest lucru va crea o cerinţă metaconstituţională de facto ca guvernele să vă ofere de fapt servicii satisfăcătoare înainte de a le plăti facturile. De ce? Deoarece impozitarea pe venit va deveni aproape la fel de voluntară în fapt pe cât se presupune că este în teorie.

Evitarea „canalelor politice greoaie”

Efectul, daca tehnologia informaţiei evoluează aşa cum poate,va asigura că guvernele sunt de fapt controlate de clienţii lor. Ca şi client, veţi avea mai întâi sute, apoi mii de opţiuni pentru a vă reduce costurile de protecţie direct prin contractarea unui tratat fiscal privat cu un stat-naţiune sau prin dezertarea completă din statele-naţiune către mini-suveranităţi emergente. Aceste opţiuni de „intrare” şi dezertare sau „ieşire” contractuală sunt expresii economice ale dorinţelor dumneavoastră ca si client. ,,Votul cu picioarele” şi banii dumneavoastră are marele avantaj că duce la rezultatele dorite.

Cum se compară opţiunile dumneavoastră de „intrare” şi „ieşire” ca şi client cu modul de exprimare politic în democraţie? Persoanele care devin nemulţumite de un anumit produs sau serviciu, în special unul furnizat sau puternic reglementat de guvern, poate da curs „vocii” scriind scrisori preşedintelui din Statele Unite sau solicitând o întâlnire cu membrul lor reprezentativ din Parlament sau un alt oficial ales corespunzător din altă parte. Uneori, astfel de scrisori de dragoste funcţionează.Dar nu întotdeauna. Nu de obicei. În caz de eşec, persoanele care doresc să-şi folosească „vocea” pentru o schimbare pot organiza o demonstraţie, pot publica o

reclamă pe o pagină întreagă într-un ziar sau chiar pot candida ele însele pentru funcţii elective.
Modul de exprimare politic oferă într-adevăr un canal pentru declaraţii articulate şi discursuri oratorii. Dar prezintă dezavantajul că rareori poţi obţine satisfacţie sau îţi poţi îmbunătăţi poziţia prin propriile acţiuni. Atunci când te confrunţi cu un produs sau serviciu guvernamental sub standarde, eşti obligat să continui să plăteşti pentru acesta până când poţi convinge întregul proces politic să accepte cererea ta de schimbare.
În ţările occidentale şi acum practic pe întregul pământ, acest lucru a ajuns să însemne necesitatea asigurării sprijinului majorităţii pentru un sistem politic democratic.
Cerinţa de a implica o majoritate impune costuri de tranzacţie masive între dumneavoastră şi realizarea a ceea ce, după toate probabilităţile, este un scop relativ simplu şi raţional
Milton Friedman a discutat meritele modului de exprimare economic, spre deosebire de cel politic, în promovarea propunerii sale privind voucherele şcolare în ,,Capitalism şi libertate":
Părinţii îşi pot exprima opiniile despre şcoli direct, retrăgându-şi copiii dintr-o şcoală şi trimiţându-i la alta, într-o măsură mult mai mare decât este acum posibil. În general, ei pot face acum acest pas doar schimbându-şi locul de reşedinţă.În rest, îşi pot exprima opiniile doar prin canale politice greoaie.(18)
Albert O. Hirschman, vorbind în calitate de partizan al politicii, a obiectat la preferinţa lui Friedman pentru „ieşire ca modalitate «directă» de a exprima opiniile nefavorabile despre o organizaţie. O persoană mai puţin bine pregătită în economie ar putea sugera în mod naiv că modalitatea directă de a-şi exprima opiniile este să le exprimi!" (19)
Dacă este mai direct sau mai eficient să-ţi exprimi opiniile prin mecanisme de piaţă, cum ar fi oferirea sau retragerea sprijinului ca şi client, sau prin „canale politice greoaie", este o întrebare complexă şi controversată.
Persoane diferite vor răspunde la aceasta în moduri diferite. Pentru cei a căror principală implicare în exprimarea politică este de a cere beneficii în detrimentul celorlalţi, trecerea la modul de exprimare economic poate părea într-adevăr un substitut sumbru pentru a scrie unui politician şi a cere mai mult.

Expresie economică şi „reciprocitate sociala"

Pentru cei care intenţionează să-şi implice semenii într-o societate „reciprocă" mai degrabă decât „coercitivă" sau parazitară, modul de

exprimare economic deschide perspectiva obţinerii unei satisfacţii mult mai mari la un cost mai mic de timp şi probleme. În ciuda profesorului Hirschfield, acest lucru este uşor de demonstrat.
Orice set de expresii economice, care cuprinde intrări, contracte în desfăşurare şi ieşiri, ar putea fi convertit într-o expresie a „vocii" politice pur şi simplu prin implicarea unei multitudini de oameni în procesul decizional. Încercaţi ca si experiment.
Tot ce a-ţi avea nevoie pentru a testa sunt câteva sute de oameni care simt că nu există suficientă politică în viaţa lor. În loc să-şi cheltuiască venitul disponibil în mii de achiziţii discrete pe parcursul unui an, ar converti această multitudine de decizii economice într-o mână de decizii politice.
Pentru început, toţi ar fi de acord să-şi pună în comun venitul disponibil şi ulterior să renunţe la achiziţii la nivel individual. În loc de mii de dolari de cheltuit individual în mii de moduri, fiecare ar primi un vot sau poate câteva voturi, în funcţie de numărul de funcţii care trebuie ocupate. În loc să cheltuiţi banii direct pentru a obţine ceea ce doriţi, oricând doriţi, v-aţi cheltui votul sau voturile în puţinele ocazii în care se ţin alegeri pentru a selecta reprezentanţi care ar decide apoi cum va fi cheltuit acum giganticul capital colectiv.
Dumneavoastră, împreună cu ceilalţi, aţi împărtăşi apoi consumul acelor articole şi numai al acelor articole pe care comitetul de conducere le-a aprobat în numele majorităţii.
Vi se pare că acesta este un „canal politic greoi" pentru exprimare? Doar aşteptaţi. Acest model deţine tot potenţialul de oratorie şi persuasiune pe care îl găsim în politică la nivel naţional. Şi de cea mai mare parte a potenţialului de frustrare.
De exemplu, dacă vă place broccoli proaspăt, iar grupul are o distribuţie obişnuită a gusturilor în materie de alimente, sunteţi în pericol. Probabil că unii sau majoritatea din grupul dumneavoastră ar prefera să cheltuiască mai mult din alocaţia alimentară obişnuită pe carne roşie decât pe legume proaspete. Pentru a împiedica comitetul cantinei să meargă la un magazin-depozit şi să risipească întregul buget annual pentru legume pe mazăre şi porumb la conservă, s-ar putea să fie nevoie să faceţi un pas înainte şi să vă „exprimaţi" opiniile. Aţi putea atrage atenţia grupului asupra avantajelor relative ale ingerării mai multor vitamine şi fitonutrienţi precum sulforafanul în broccoli, comparativ cu consumul mai mare

de grăsimi saturate şi colesterol din carnea roşie.
Modul exact în care înţelegi acest lucru sau orice alt punct, desigur, ar fi la fel de dificil în acest model politic construit ca şi pentru susţinătorii oricărei cauze sau candidaturi politice. Ai putea ţine un discurs, dar asta, desigur, necesită ca o bună parte din grupul pe care trebuie să-l convingi să fie deja adunat undeva şi pregătit să asculte. Ai putea imprima pliante, cu condiţia ca o astfel de „cheltuială de campanie" să fie permisă de regulile casei jocului tău politic.
Ai putea scrie scrisori. Dar ambele opţiuni depind de ceilalţi participanţi să fie suficient de alfabetizaţi pentru a citi.
„Creaza o imagine a unei societăţi în care marea majoritate a americanilor nu ştiu că nu au abilităţile de care au nevoie pentru a-şi câştiga existenţa în societatea noastră din ce în ce mai tehnologică şi pe piaţa internaţională."—RICHARD RILEY, SECRETARUL EDUCAȚIEI DIN SUA, ÎN „ALFABETIZAREA ADULȚILOR ÎN AMERICA"

Nouăzeci de milioane de pacienţi cu Alzheimer?

Dacă grupul dumneavoastră din acest exerciţiu politic model ar fi format din americani, v-ar fi greu să transmiteţi vreun mesaj convingător, mai ales dacă membrii grupului ar fi similari cu electoratul american în ansamblu.
Percepţia că un număr disproporţionat de mare de cetăţeni ai celui mai puternic stat-naţiune din lume nu au performanţe bune a fost confirmată sumbru de cel mai amănunţit sondaj realizat vreodată asupra competenţei adulţilor americani.
Studiul „Alfabetizarea adulţilor în America" arată că găsirea unui public alfabetizat pentru orice argument politic nu este nicidecum uşoară. O mare parte, poate o majoritate a americanilor cu vârsta peste cincisprezece ani, nu au abilităţi de bază esenţiale pentru evaluarea ideilor şi formularea judecăţilor. Potrivit Departamentului Educaţiei din SUA, 90 de milioane de americani nu pot scrie o scrisoare, nu pot înţelege orarul autobuzului sau chiar nu pot face adunări şi scăderi pe un calculator. Este cam ceea ce v-aţi aştepta dacă 90 de milioane de americani ar progresa prin diferite stadii ale bolii Alzheimer. Treizeci de milioane au fost consideraţi atât de incompetenţi încât nici măcar nu au putut răspunde la întrebări.
Aşadar, dacă mesajul dumneavoastră pentru sănătate nu a schimbat cursul, găsindu-si astfel propria cale, atunci aţi putea cere ajutorul activiştilor pentru drepturile animalelor. Poate i-aţi putea determina să-i picheteze pe adversarii dumneavoastră din comitetul cantinei sau să facă scandal despre răul sacrificarii

vacilor in casele membrilor influenţi.
Acest exemplu ar putea fi extins la nesfârşit, ceea ce probabil ar atinge limitele răbdarii oamenilor raţionali. Demonstrează clar că (1) orice expresie economică de intrare sau ieşire poate fi transformată într-o expresie politică a vocii, transformând-o într-o decizie colectivă; şi
(2) că deciziile colective, în ciuda invitaţiei pe care o oferă elocvenţei, sunt, într-adevăr, greoaie şi adesea incontrolabile.
Exact asta a arătat experienţa. Este greu să mobilizezi efortul necesar pentru a schimba cursul unei democraţii. Ca să repetăm, acesta ar putea fi motivul pentru care statele democratice de asistenţă socială au supravieţuit secolelor de concurenţă cu metode alternative de guvernare pentru a predomina la sfârşitul erei industriale. Democraţia a avut succes ca sistem politic tocmai pentru că funcţionarea sa a îngreunat controlul guvernului de către clienţi sau sa limiteze pretenţiilor statului asupra resurselor.
Cu toate acestea, deoarece un parteneriat nelimitat al statului în afacerile dumneavoastră nu va mai conferi un avantaj militar în Era Informaţiei, oamenii ingenioşi vor găsi modalităţi superioare de a obţine puţinele servicii valoroase pe care guvernele le furnizează de fapt. Aşa cum s-a menţionat anterior, este probabil ca puterea reală să fie externalizată din aceste mecanisme colective care nu îşi mai permit finanţarea. Ne aşteptăm să vedem eficienţa predominând asupra puterii masive. După cum a spus succint Neil Munro, „Informaţia computerizată, nu forţa de muncă sau producţia de masă, este cea care conduce din ce în ce mai mult economia SUA şi care va câştiga războaie într-o lume conectată la 500 de canale TV. Informaţia computerizată există în spaţiul cibernetic - noua dimensiune creată de reproducerea nesfârşită a reţelelor de calculatoare, sateliţilor, modemurilor, bazelor de date şi a internetului public.”(20)
Armatele regulate vor însemna puţin într-o astfel de lume. Eficienţa va însemna mai mult decat orice. Deoarece microtehnologia creează o nouă dimensiune în protecţie, aşa cum am explorat în Capitolul 6 şi în alte părţi, indivizii, pentru prima dată în existenţa umană, vor putea crea şi proteja active care se află complet în afara domeniului monopolului teritorial asupra violenţei al oricărui guvern individual. Aceste active, prin urmare, vor fi extrem de susceptibile controlului individual.

Va fi perfect rezonabil pentru dumneavoastră şi un număr semnificativ de alte viitoare persoane suverane să „votaţi cu picioarele”(a parasi jurisdictia) pentru a renunţa la statele naţionale principale si de a contracta pentru protecţia activelor şi persoanei dumneavoastră un stat naţional periferic sau o nouă mini-suveranitate care va percepe doar o sumă tolerabilă din punct de vedere comercial, mai degrabă decât cea mai mare parte a averii dumneavoastră nete. Pe scurt, probabil aţi accepta 50 de milioane de dolari pentru a vă muta în Bermuda.

Ieşirea mai întâi, contract mai târziu

Stimulentul timpuriu pentru comercializarea suveranităţii va trebui să vină de la persoanele care se exprimă economic prin ieşire. Această opţiune va fi cea mai dificilă în Statele Unite, unde va fi şi cea mai valoroasă. „Zidul Berlinului” pentru capitalişti, impus de preşedintele Bill Clinton şi de Congresul republican, contrazice Declaraţia de Independenţă, care proclamă dreptul indivizilor de a renunţa la dominaţia guvernelor prădătoare. De asemenea,anulează sloganul exprimat cu atâta încredere de naţionaliştii americani în anii 1960, „Iubeşte sau lasă”. Prin impunerea unor taxe penale asupra celor care pleacă, taxa de ieşire este menită să impună loialitate. Totuşi, această legislaţie răzbunătoare, care aminteşte de penalizările impuse proprietarilor de imobile care fug în ultimele zile ale Imperiului Roman, s-ar putea să stabilească, în mod accidental, cadrul pentru o politică mai raţională mai târziu în Era Informaţiei. La un moment dat, când suficiente persoane capabile vor fi plecat şi vor fi acumulat averi suficient de mari în străinătate, va deveni atractiv pentru autorităţile americane şi pentru cele ale altor ţări cu impozite mari să permită cetăţenilor sau deţinătorilor de carte verde să îşi cumpere scăparea de obligaţiile fiscale viitoare prin plata unei taxe de ieşire, dar fără a le impune să părăsească efectiv ţara.

La urma urmei, este în interesul economic al oricărei suveranităţi ca persoanele productive din punct de vedere economic să rămână pe teritoriul său şi să creeze valoare în loc să plece într-o jurisdicţie mai primitoare. Cu alte cuvinte, taxa de ieşire ar putea deveni modelul pentru o răscumpărare forfetară. Guvernul care impune o taxă de ieşire ar obţine beneficii mult mai mari permiţând celor care ies să îşi reia reşedinţa în baza unui tratat privat, precum cele disponibile în prezent în Elveţia şi în alte părţi.

Astfel de mişcări din partea Statelor Unite sau a altor guverne ar fi

gesturi raţionale de optimizare a veniturilor. În cele din urmă, concurenţa în domeniul serviciilor de protecţie va forţa scăderea ratelor de impozitare şi va ajusta termenii de impozitare la standarde mai civilizate.
În loc să se bazeze pe legislative pentru a adopta regimuri fiscale acceptabile, Indivizii Suverani vor putea negocia în viitor pachete de politici acceptabile, personalizate, prin tratate private.

JIGNINDU-I PE ADEVĂRAŢII CREDINCIOŞI

Desigur, nu susţinem nici măcar o clipă că o mare parte din acestea vor fi populare în curând. Deznaţionalizarea individului şi comercializarea suveranităţii pe care o implică îi va ofensa pe adevăraţii credincioşi rămaşi în clişeele politicii secolului al XX-lea. La fel ca si regretatul Christopher Lasch, ei văd atrofierea politicii ca pe o ameninţare la adresa bunăstării majorităţii populaţiei.Din perspectiva lor, o renaştere a politicii din era industrială, cu angajamentul său de a redistribui veniturile, ar putea fi o soluţie la dificultăţile pe care atât de mulţi le simt din cauza presiunii concurenţiale exercitate de tehnologia informaţiei.
E. J. Dionne, Jr., este reporter politic la Washington Post. La fel ca si Lasch, el se referă, cu nostalgie, la politică. De asemenea, el pledează pentru un impuls de nivelare social-democrată care este obligat să găsească o voce mai puternică în deceniile următoare, pe măsură ce noile realităţi megapolitice ale erei informaţiei subminează decisiv instituţiile rămase din lumea modernă. Dionne consideră că îmbunătăţirile materiale ale nivelului de trai, care erau larg răspândite în jurisdicţiile bogate în secolul al XX-lea, se datorează în principal politicii democratice, mai degrabă decât dezvoltării tehnologice sau economice. Mesajul său este că speranţa pentru viitor necesită extinderea dominaţiei politicii asupra tehnologiilor Erei Informaţiei:

Nevoia primordială în Statele Unite şi a întregii lumi democratice este o nouă implicare în reforma democratică, motorul politic care a făcut era industrială atât de reuşită in trecut. Tehnologiile erei informaţiei nu vor construi singure o societate de succes, la fel cum industrialismul lăsat de capul său nu ar fi făcut lumea mai bună... Chiar şi cele mai extraordinare descoperiri în tehnologie şi celecele mai ingenioase aplicaţii ale internetului nu ne vor salva de la prăbuşirea socială, de la crimă sau nedreptate. „Doar politica, care este arta modului în care ne organizăm, poate să înceapă să îşi asume astfel de sarcini.”(21)

Dionne şi alţii ca el nu reuşesc să înţeleagă că condiţiile care au făcut viaţa secolului al XX-lea deosebit de propice constrângerii

sistematice nu au fost alese de nici o agenţie umană. „Arta modului în care ne organizăm” este o afirmaţie care nu ar fi fost inteligibilă înainte de perioada modernă.
Societăţile sunt prea complexe pentru a fi considerate pe bună dreptate rodul oricărui efort voit de autoorganizare conştientă. Statele-naţiune din perioada modernă au apărut spontan ca un produs secundar întâmplător al tehnologiei industriale care a crescut randamentele violenţei. Acum, tehnologia informaţiei reduce randamentele violenţei. Acest lucru face ca politica să fie anacronică şi irecuperabilă, indiferent cât de serios ar dori oamenii să o păstreze în următorul mileniu.
,,Dar pe vecie-s legi ,si nu-s de azi, de ieri, ci-s vechi de când nu şti-va nimeni şi nicicând”. -Sofocle,Antigona

„NU LE MAI FAC CA ODINIOARĂ”

Dorinţa fervентă de a „face legi”, care pare să facă parte din „bunul simţ” al politicii secolului al XX-lea, nu este nicidecum universală pentru toate culturile. Dispariţia sa în viitor ar putea fi văzută ca parte a unui ciclu care a crescut şi a scăzut de-a lungul secolelor. De exemplu, grecii timpurii, printre alţii, credeau că legile nu pot fi făcute. În cuvintele filosofului Ernst Cassirer, grecii credeau că „«legile nescrise», legile justiţiei, nu au început în timp”.(22)
Ca şi alte popoare pre-politice, ei simţeau că nimeni nu putea îmbunătăţi legile naturale, „geometrice” ale justiţiei care nu fuseseră create de nici o putere umană.
Nu credeau într-un „legiuitor”. După cum spunea Cassirer, „Prin gândire raţională trebuie să găsim standardele conduitei morale, iar raţiunea, şi numai raţiunea, le poate da autoritatea lor”. În acest sens, orice încercare de a impune legi societăţii prin legislaţie ar fi ca şi cum ai încerca să modifici geometria prin legislaţie.

Legislaţia ca Sacrilegiu

Din motive foarte diferite, o rezistenţă similară la „legiferare” a prevalat pe parcursul unei mari părţi a perioadei medievale. După cum scrie John B. Morrall, „Pentru germani, legea era ceva ce exista din timpuri imemoriale”. Era „o garanţie a drepturilor” membrilor individuali ai tribului.(23)
Regii şi consiliile nu aveau intenţia de a crea legi noi. O astfel de intenţie ar fi fost, din punctul de vedere al acestor timpuri medievale timpurii, nu numai inutilă... ci chiar dispret, căci legea, la fel ca regalitatea, poseda propria aură sacrosanctă.
În schimb, regele şi consilierii se considerau doar cei care explica si clarifica adevăratul sens al legilor deja existent şi complet.

Obiceiul germanic a transmis minţii medievale o idee pe care aceasta nu a putut niciodată să o uite, chiar şi atunci când în practică se comporta altfel. Această idee era că legile bune erau redescoperite sau reformulate, dar niciodată refăcute.(24)
După excesele legislaţiei din secolul al XX-lea, există ceva pitoresc în legătură cu acea atitudine antică. Dorinţa de a pune puterea coercitivă a statului în funcţionare pentru scopuri private, în special redistribuirea veniturilor, a devenit aproape o a doua natură.

Regrete

Nu e de mirare, aşadar, că există cântece triste pentru politică în ultimele sale zile. Sunt în întregime previzibile. Şi nu numai pentru că reflectă orbirea majorităţii gânditorilor faţă de imperativele megapoliticii. Puţini reporteri politici, precum Dionne, sunt pregătiţi să accepte atrofia şi declinul aparent al politicii, atunci când acest lucru i-ar putea readuce pe ritmul fărădelegii. La sfârşitul Evului Mediu, vocile s-au ridicat în sprijinul renaşterii cavalerismului. Luaţi în considerare II Libro del Cortegiano, sau Cartea Curteanului, scrisă de contele Baldassare Castiglione în 1514 şi publicată la Veneţia în 1528 de Aldus.
Nostalgia lui Castiglione pentru o revenire la virtuţile cavalerismului era profund resimţită, dar aspiraţia pentru un mod de viaţă defunct nu l-a putut reinstaura nici în secolul al XVI-lea,nici mai tarziu în secolul XXI.
Aşa cum am încercat să transmitem în explicarea teoriei noastre despre megapolitică, imperativele tehnologice, nu opinia populară, sunt cele mai importante surse de schimbare în lumea de astăzi. Dacă teoria noastră despre megapolitică este validă, motivul pentru care epoca modernă, cu conceptul său de cetăţenie şi politică organizată în jurul statului, a înlocuit sistemul feudal şi cavalerismul organizat în jurul jurămintelor personale
şi relaţiilor nu a fost o chestiune de idei, ci schimbări în costurile şi beneficiile care decurg din noile tehnologii. Cavalerismul nu a făcut-o pentru că Castiglione sau alţii nu au reuşit să convingă o populaţie dezinteresată, care avea vreun control asupra problemei, că nu era nevoie de onoare sau moralitate în treburile statului. Dimpotrivă, cartea lui Castiglione este critica faţă de prinţi şi faţă de tipul de comportament pe care contemporanul său, Niccolo Machiavelli, l-a lăudat în lucrarea sa Il Principe, sau Prinţul.
Si ce dacă? Machiavelli a ajuns în cele din urmă la un public mai larg cu cartea sa, nu pentru că argumentul său din Prinţul a fost

mai elocvent, ci pentru că sfaturile sale se potriveau mai bine condiţiilor megapolitice ale epocii moderne.
Aşa cum comenta distinsul filosof al secolului al XX-lea, Ernst Cassirer, despre „Problema morală la Machiavelli”,
Cartea sa ,,Mitul Statului” care descrie, cu o indiferenţă completă, căile şi mijloacele prin care puterea politica trebuie dobândită şi menţinută. Despre utilizarea corectă a acestei puteri nu spune nici un cuvânt.... Nimeni nu se îndoise vreodată că viaţa politică, aşa cum se desfasoara, este plină de crime, trădări şi delicte. Dar nici un gânditor dinaintea lui Machiavelli nu a început să predea arta acestor crime. Aceste lucruri se făceau, dar nu se predau. Faptul că Machiavelli a promis să devină profesor în arta meşteşugului, a perfidiei şi a cruzimii era un lucru nemaiauzit.(25)
Pe scurt, Prinţul a fost o lucrare radicală care a elaborat o reţetă modernă prin care un aspirant la conducere putea reuşi să avanseze in cariera cu orice preţ in defavoarea celorlalti.
Machiavelli a susţinut o conduită care s-a dovedit a fi potrivită naturii politicii într-o epocă a puterii. Însă arta trădării, care era o politică vicleană pentru politicienii din epoca modernă, era scandaloasă şi subversivă în ceea ce priveşte cultura cavalerească care se dezvoltase în secolele anterioare.
După cum am explorat anterior, virtuţile cavalerismului includeau un accent pe fidelitatea extremă faţă de jurăminte. Aceasta era o necesitate într-o societate în care protecţia era organizată în schimbul serviciilor personale. Înţelegerile pe care se baza societatea feudală nu erau de aşa natură încât să reapară spontan printre oameni liberi pentru a determina unde se aflau cele mai bune interese în condiţii de constrângere. Prin urmare, angajamentele feudale care stăteau la baza cavalerismului trebuiau să fie respectate cu un puternic simţ al onoarei. În acest context, puţine lucruri ar fi putut fi mai subversive decât sugestia lui Machiavelli că Prinţul nu ar trebui să ezite să mintă, să înşele şi să fure atunci când acest lucru îi servea intereselor.
Pe măsură ce secolul al XX-lea se apropia de sfârşit, argumentele lui Machiavelli erau încă examinate pentru importanţa lor în înţelegerea politicii moderne şi a diverselor crime şi tiranii din secolul al XX-lea. Opera lui Castiglione, în schimb, este aproape uitată. Peste un an, II Libro del Cortegiano(Cartea Curtezanului) ar putea fi citită din scoarţă în scoarţă de o mână de studenţi de la Litere ,nivel de masterat şi câţiva cunoscători ai istoriei bunelor maniere.Cândva în următoarele câteva decenii, noua megapolitică a Erei Informaţiei va învechi Prinţul. Individul Suveran va avea nevoie

de o nouă reţetă pentru succes, una care să pună accent pe onoare şi corectitudine în alocarea resurselor în afara controlului statului. Putem prezice că astfel de sfaturi nu vor fi citite cu plăcere de E. J. Dionne, Jr. şi de ceilalţi social-democraţi în viaţă.

Politica stabilită de clienţi

Acest lucru va fi valabil mai ales la începutul tranziţiei, când majoritatea jurisdicţiilor vor fi încă împovărate de necesitatea de a formula politici ai căror susţinători pot atrage acordul popular din partea majorităţii populaţiei. Mai târziu, pe măsură ce democraţia se estompează şi piaţa serviciilor de suveranitate se adânceşte, condiţiile de piaţă care constrâng „politica" vor deveni mai larg înţelese.

Ceea ce considerăm acum conducere „politică", care este întotdeauna concepută în termeni de stat-naţiune, va deveni din ce în ce mai antreprenorială decât de natură politică. În aceste condiţii, gama viabilă de opţiuni în elaborarea unui regim de „politică" pentru o jurisdicţie va fi efectiv restrânsă în acelaşi mod în care gama de opţiuni deschise antreprenorilor în proiectarea unui hotel-resort de primă clasă sau a oricărui produs sau serviciu similar este definită de ceea ce vor fi dispusi oamenii sa plătească Pentru astfel de servicii. Un hotel-resort, de exemplu, ar încerca rareori să funcţioneze în condiţii care impun oaspeţilor să presteze muncă grea pentru a repara şi extinde facilităţile sale. Chiar şi un hotel-resort deţinut sau controlat de angajaţii săi, precum democraţia modernă tipică, ar încerca în zadar să-i forţeze pe clienţi să se conformeze unor astfel de cerinţe, mai ales după ce devin disponibile spaţii de cazare mai bune. Dacă clienţii ar prefera să joace golf decât să facă muncă grea în soarele fierbinte, atunci, cel puţin în această privinţă, piaţa oferă puţin loc pentru impunerea unor alternative arbitrare. În astfel de condiţii, problemele „politice" din prezent se vor retrage în judecăţi antreprenoriale, pe măsură ce jurisdicţiile fragmentate încearcă să descopere ce pachete de politici vor atrage o secţiune transversală viabilă de clienţi.

Atrofia politicii

Pe măsură ce acest lucru va fi înţeles, va exista o schimbare radicală în atitudini. Populaţiile din jurisdicţiile descentralizate nu se vor mai aştepta să aleagă din aceeaşi gamă de opţiuni de politici care au captivat dezbaterea politică în secolul al XX-lea.

Având în vedere că capacitatea de a genera venituri este mai mult

schimbătoare decât în era industrială, jurisdicţiile vor tinde să răspundă nevoilor acelor clienţi a căror afacere este cea mai valoroasă şi care au cea mai mare varietate de opţiuni în ceea ce priveşte locul în care să o ofere.
În astfel de condiţii, ar putea conta mult mai puţin decât suntem obişnuiţi să presupunem dacă politicile optime din punct de vedere comercial pentru o jurisdicţie ar atrage sau nu „alegătorul median" dintr-un grup tinta.
Pe scurt, comercializarea suveranităţii va facilita controlul guvernelor de către clienţii lor. Acest lucru va tinde să facă opiniile non-clienţilor irelevante sau mai puţin relevante, la fel cum opiniile celor care mănâncă Big Mac despre foie gras sunt irelevante pentru succesul restaurantelor franceze de trei stele, precum L'Arpege din Paris.

„TRĂDAREA DEMOCRAȚIEI"

La fel ca si regretatul Christopher Lasch, contestatarii nu se vor plânge doar că tehnologia informaţiei distruge locuri de muncă; se vor plânge şi că aceasta neagă democraţia, deoarece permite indivizilor să îşi plaseze resursele în afara razei de acţiune a constrângerii politice. Din acest motiv, reacţionarii noului mileniu vor considera confidenţialitatea financiară facilitată de tehnologia informaţiei deosebit de ameninţătoare. Se vor retrage de la perspectiva ca impozitarea veniturilor şi a capitalului să depindă cu adevărat de „conformitatea voluntară". Vor susţine mijloace noi şi chiar drastice de a stoarce resurse de la oricine pare a fi prosper, cum ar fi „impozitarea prezumtivă" şi dispunerea persoanelor bogate la răscumpărare directă.

Proprietatea comunitară

Indiciile despre ceea ce va urma sunt aproape sa iasa la suprafaţă în timp ce scriem. Dovezile timpurii că ,capacitatea guvernelor de a controla pieţele internaţionale se pierde îi ofensează pe cei care cred că indivizii sunt, de drept, active ale statelor-naţiune. Ei vor să îşi impună capacitatea de a trata cetăţenii unei ţări ca active, nu ca si clienţi.
Reacţionarii cred că toate veniturile ar trebui considerate venituri ale comunităţii, ceea ce înseamnă că ar trebui să fie la dispoziţia statului.(26)
Am discutat deja argumentele avansate de Lasch în Revolta Elitelor şi Trădarea Democraţiei. Dar aceasta nu este singura diatribă în

sprijinul statului-naţiune. Teoreticianul politic de la Universitatea Harvard, Michael Sandel, susţine în cartea sa Insatisfacţia Democraţiei că „Democraţia de astăzi nu este posibilă fără o politică care poate controla forţele economice globale, deoarece fără un astfel de control nu va conta pentru cine votează oamenii, vor conduce corporaţiile."(27) Cu alte cuvinte, statul trebuie să-şi păstreze puterea parazitară asupra indivizilor, pentru a se asigura că rezultatele politice pot fi in dezacord cu rezultatele pieţei. Altfel, deciziile colective de a impune rezultate dizeconomice(costul mediu pe unitate de produs crescut) ar fi lipsite de sens.
În opinia noastră, lamentarea lui Sandel, la fel ca cea a lui Lasch, nu este decât pe jumătate corectă. Recunoaştem că democraţia îşi va pierde o mare parte din importanţă dacă guvernele nu au puterea de a obliga indivizii să se comporte aşa cum insistă politicienii. Acest lucru este evident.
Într-adevăr, democraţia, aşa cum a fost cunoscută în secolele al XIX-lea şi al XX-lea, este destinată să dispară. Dar Sandel ratează importanţa reală a triumfului pieţelor asupra constrângerii. Invocarea sa a „conducerii corporative" ca pericol care însoţeşte prăbuşirea statului-naţiune este izbitor de falsă.
Corporaţiile vor fi cu greu în măsură să conducă pieţele noii economii globale. Într-adevăr, aşa cum am sugerat, este mai mult decat evident că corporaţiile nu vor mai continua să existe în forma lor modernă familiară. Indiscutabil. Firmele sunt aproape obligate să fie transformate în revoluţia megapolitică care vine odată cu introducerea Erei Informaţiei. După cum am discutat anterior, microprocesarea va modifica „costurile informaţionale" care ajută la determinarea „legăturii de contracte" care definesc firmele. Aşa cum sugerează economiştii Michael C. Jensen şi William H. Meckling, corporaţiile sunt doar o formă juridică ce oferă „o legătură pentru un set de relaţii contractuale între indivizi".(28)
Dacă corporatismul va supravieţui, cu atât mai puţin „să conducă" ca „un domeniu de direcţie birocratică protejat de forţele pieţei", este probabil determinat, în cuvintele economiştilor Louis Putterman şi Randall S. Kroszner, de „completitudinea forţelor pieţei şi capacitatea forţelor pieţei de a pătrunde în relaţiile intra-firme". După cum am argumentat anterior, este îndoielnic că firmele vor putea supravieţui penetrării tot mai mari a forţelor pieţei în ceea ce până acum au fost „relaţii internalizate".

Drept urmare, firmele vor tinde să se dizolve, deoarece tehnologia informaţiei premiaza mecanismul preţurilor şi piaţa licitaţiilor pentru a îndeplini sarcini care trebuie executate, decât pentru a le internaliza într-o organizaţie formală. Pe măsură ce tehnologia informaţiei automatizează din ce în ce mai mult procesul de producţie, aceasta va elimina o parte din raţiunea existentei firmei, nevoia de a angaja şi motiva managerii să monitorizeze lucrătorii individuali.

„De ce există firme?"

Reţineţi că întrebarea „De ce există firme?" nu este atât de banală pe cât ar putea părea la o observaţie superficială. Microeconomia presupune, în general, că mecanismul preţurilor este cel mai eficient mijloc de coordonare a resurselor pentru utilizările lor cele mai profitabile.

Aşa cum observă Putterman şi Kroszner, acest lucru tinde să implice faptul că organizaţiile precum firmele nu au o „raţiune de a economică" inerentă. (30) În acest sens, firmele sunt în principal artefacte ale informaţiei şi costurilor tranzacţiilor, pe care tehnologiile informaţionale tind să le reducă drastic.

Prin urmare, Era Informaţiei va tinde să fie era contractorilor independenţi fără „locuri de muncă" cu „firme" de lungă durată. În mod similar, atunci când succesul economic depinde de indivizi talentaţi, aceştia pot primi salarii exorbitante şi bonusuri extravagante pentru a-şi oferi serviciile, la fel cum sportivii profesionişti şi vedetele de cinema cer recompense uriaşe pentru talentele lor. În orice caz, pe măsură ce tehnologia reduce costurile tranzacţiilor, chiar procesul care va permite indivizilor să scape de sub dominaţia politicienilor va împiedica, de asemenea, „conducerea corporaţiilor".

Corporaţiile vor concura cu „corporaţii virtuale" din întreaga lume într-o măsură care va perturba şi ameninţa pe toţi, cu excepţia câtorva. Majoritatea corporaţiilor, ca instituţii, vor avea norocul să supravieţuiască unei concurenţe intensificate pe măsură ce pieţele devin mai complete.

Consecinţa aşteptată nu este că indivizii vor fi la mila corporaţiilor. Dimpotrivă. Corporaţiile, în sine, nu vor avea mai multă putere de a manipula pieţele decât politicienii. Ci mai degrabă, indivizii vor fi în sfârşit liberi să îşi conduca propriile destine într-o piaţă cu adevărat liberă, nefiind guvernată nici de guverne mari,nici de ierarhii

corporative.
Această erodare a costurilor tranzacţiilor va infirma, de asemenea, noţiunile recent la modă de „capitalism al părţilor interesate”. Astfel de noţiuni, dragi lui Tony Blair din Partidul Laburist britanic, precum şi unora din anturajul lui Bill Clinton, se bazează pe capacitatea statului de a manipula corporaţia. Odată cu prăbuşirea socialismului, intervenţioniştii visează acum să atingă scopurile socialismului prin mijloace mai eficiente din punct de vedere al pieţei, prin reglementarea strictă a firmei. Această nouă teorie redistributivă susţine că managementul, acţionarii, angajaţii şi „comunitatea” sunt cu toţii „părţi interesate” ale firmelor. Argumentul este că toţi obţin beneficii de pe urma firmelor de lungă durată şi chiar depind de aceste beneficii. Prin urmare, reglementarea ar trebui să protejeze interesele pe care managerii, angajaţii şi autorităţile fiscale locale le au în continuarea relaţiilor lor istorice cu firmele.
„Capitalismul părţilor interesate” este o doctrină care, în cele din urmă, presupune nu doar o capacitate a statului de a manipula procesul decizional al corporaţiilor, ci şi mai fundamental, presupune existenţa corporaţiilor ca organizaţii de lungă durată, capabile să funcţioneze independent de semnalele de preţ de pe piaţa licitaţiilor.
Suspectăm că adâncirea pieţelor(creşterea lichidităţii, diversificarea instrumentelor financiare şi atragerea mai multor participanţi) nu numai că va diminua capacitatea de impozitare a statului-naţiune, dar va eroda şi capacitatea politicienilor de a-şi impune voinţa arbitrar proprietarilor de resurse prin reglementare. Într-o lume în care avantajele jurisdicţionale vor fi supuse testelor de piaţă, iar multe pieţe locale vor fi deschise concurenţei de oriunde, este greu de aşteptat ca „comunităţile” locale să aibă multe modalităţi eficiente de a izola firmele favorizate de presiunile concurenţiale globale. Prin urmare, acestea vor avea puţine modalităţi de a se asigura că corporaţiile care suportă costuri mai mari (de exemplu, pentru a păstra angajaţi şi personal de conducere inutili şi pentru a menţine deschise facilităţile inutile in a acomoda presiunile politice locale) vor putea compensa aceste costuri şi vor rămâne în afaceri. În Era Industrială, politicienii ar putea închide pieţele şi restricţiona accesul la câteva firme favorizate pentru a îndeplini obiective de angajare şi alte obiective.

În viitor, când informaţiile vor fi liber comercializabile oriunde pe glob, puterea guvernelor de a izola afacerile locale de presiunile concurenţiale globale va fi minimă.
De asemenea,nu este probabil ca apelurile pentru un „nou contract social" axat pe un aşa-numit sector independent sau voluntar pentru a absorbi timpul lucrătorilor altfel şomeri sau marginalizaţi „din comunitate" să se dovedească viabile.(31)
Jeremy Rifkin îşi imaginează „un nou parteneriat între guvern şi sectorul terţ pentru a reconstrui economia socială... Hrănirea săracilor, furnizarea de servicii de asistenţă medicală de bază, educarea tinerilor naţiunii, construirea de locuinţe accesibile şi conservarea mediului..."(32)

Penuria Bunurilor de Consum

Desigur, apologeţii coerciţiei vor argumenta că scăderea puterii statului va duce la o incapacitate de a procura sau de a se bucura de bunuri publice. Acest lucru este puţin probabil, atât din motive competitive, cât şi din alte motive. În primul rând, având în vedere că avantajele de localizare sunt în mare parte disipate de tehnologie, jurisdicţiile care nu reuşesc să ofere bunuri publice esenţiale, cum ar fi menţinerea legii şi a ordinii,isi vor pierde rapid clienţi. În cele mai extreme dintre eşecuri, cum ar fi cele deja evidenţiate în Somalia, Liberia, Rwanda şi fosta Iugoslavie, hoarde de refugiaţi fără bani se vor revărsa probabil peste graniţe căutând o asigurare mai satisfăcătoare a legii şi a ordinii. Dar aceste exemple extreme de dezertare sau de ,,vot cu picioarele", vor diferi doar prin urgenţa lor de comparare directă a jurisdicţiilor. În orice caz, corporaţiile vor forţa jurisdicţiile locale să satisfacă nevoile clienţilor lor.

„Cluburi teritoriale competitive"

Aceasta este mai mult decât o simplă teorie, aşa cum a fost articulată pentru prima dată de economistul Charles Tiebout în 1956.(33) După cum a documentat economistul Fred Foldvary în lucrarea „Bunuri publice şi comunităţi private: Furnizarea de servicii sociale pe piaţă", nu există nici un motiv esenţial pentru care serviciile sociale şi multe bunuri publice trebuie furnizate prin mijloace politice. Exemplele lui Foldvary, printre altele, confirmă, de asemenea, controversata teoremă a economistului Ronald Coase, laureat al Premiului Nobel, conform căreia „intervenţia guvernamentală nu este necesară pentru a rezolva problemele

de externalitate", cum ar fi problemele de poluare.(34) Antreprenorii pot furniza bunuri colective prin mijloace de piaţă. Mulţi o fac deja în comunităţile din lumea reală. Studiile de caz ale lui Foldvary arată cum privatizarea comunităţilor poate duce la noi mecanisme de furnizare şi finanţare a bunurilor şi serviciilor publice.(35)

Drumul spre prosperitate

Microtehnologia în sine va facilita noi mijloace de finanţare şi reglementare a furnizării de bunuri tratate până acum ca bunuri publice. În retrospectivă, unele dintre aceste bunuri se vor dovedi a fi fost bunuri private deghizate. Autostrăzile reprezintă un exemplu cheie. Atâta timp cât aglomeraţia era o problemă minoră, drumurile şi autostrăzile puteau fi tratate ca bunuri publice, deşi sub rezerva criticilor formulate de Adam Smith, conform cărora acestea îi avantajează în mod disproporţionat pe cei care locuiesc în apropiere, în detrimentul celor din regiunile îndepărtate, care sunt convinşi să plătească pentru ele, în timp ce se bucură de puţine dintre beneficiile lor.

În Era Informaţiei, va fi fezabil din punct de vedere tehnologic să se impună taxe de drum, inclusiv taxe de congestie, care să stabilească cu exactitate preţul accesului la autostrăzi, piste şi alte infrastructuri fără a întrerupe fluxul traficului. Astfel, furnizarea infrastructurii de transport ar putea fi privatizată discret şi finanţată direct de către cei care utilizează serviciul. Economistul Paul Krugman estimează că stabilirea preţurilor de piaţă pentru infrastructura de transport din SUA ar adăuga anual între 60 şi 100 de miliarde de dolari la PIB-ul Statelor Unite, îmbunătăţind în acelaşi timp eficienţa utilizării resurselor şi reducând poluarea.

Mai mult, nu trebuie uitat că cea mai costisitoare parte a ceea ce fac statele naţionale moderne - redistribuirea veniturilor - nu este deloc furnizarea unui bun public, ci furnizarea de bunuri private pe cheltuiala publică. „Cheltuiala publică" este aici un eufemism pentru „pe cheltuiala celor care plătesc impozitele".

Dar ce se întâmplă cu un bun public autentic, cum ar fi furnizarea unei forţe militare capabile să descurajeze atacul unei mari puteri? O astfel de forţă a fost în mod tradiţional costisitoare.

Evident, aşa cum am explorat deja, un guvern care nu are capacitatea necontrolată de a confisca veniturile şi proprietăţile cetăţenilor săi nu ar putea finanţa participarea la un alt conflict între marile puteri, precum cel de-al Doilea Război Mondial.

Totuşi, această limită fiscală reprezintă o ameninţare mai mică decât vor pretinde reacţionarii, pentru simplul motiv că nu vor mai exista conflicte precum cel de-al Doilea Război Mondial. Chiar tehnologia care eliberează indivizii se va ocupa de acest lucru.

Trecerea de la manevra politică

În loc să lase calitatea şi caracterul unor astfel de servicii la mila politicii, „guvernele" pot fi conduse antreprenorial şi transformate în ceea ce Foldvary descrie drept „cluburi teritoriale competitive".(37) Bănuim că, în cele din urmă, procesul decizional prin care sunt organizate astfel de „cluburi teritoriale competitive" va însemna mult mai puţin decât succesul lor în îndeplinirea testelor de piaţă privind performanţa. Astăzi, puţini consumatori sunt interesaţi atunci când cumpără un produs sau un serviciu dacă firma care îl vinde este o întreprindere individuală, o societate cu răspundere limitată sau o corporaţie controlată de directori externi nominalizata de planurile de pensii.

În mod similar, ne îndoim că consumatorului raţional de servicii de suveranitate din Era Informaţiei îi va păsa dacă Singapore este o democraţie de masă sau o proprietate a lui Lee Kwan Yew.

CAPITOLUL 11
MORALITATE ŞI CRIMINALITATE ÎN „ECONOMIA NATURALĂ" A EREI INFORMAŢIONALE

„Corupţia... este mult mai răspândită şi universală decât se credea anterior. Dovezi ale acesteia sunt peste tot, în ţările în curs de dezvoltare şi, cu o frecvenţă tot mai mare, în ţările industriale.... Figuri politice proeminente, inclusiv preşedinţi de ţări şi miniştri, au fost acuzate de corupţie.... Într-un fel, aceasta reprezintă o privatizare a statului în care puterea sa nu este transferată către piaţă, aşa cum implică în mod normal privatizarea, ci către funcţionari guvernamentali şi birocraţi."(1)—VITO TANZI

Credem că, pe măsură ce statul-naţiune modern se descompune, barbarii din zilele noastre isi vor exercita din ce în ce mai mult puterea reală în culise. Grupuri precum mafiile ruseşti care se ocupă de fosta Uniune Sovietică, alte bande criminale etnice, nomenclaturile, baronii drogurilor şi agenţiile secrete renegate vor fi din ce în ce mai mult legi în sine. Deja sunt. Mult mai mult decât se înţelege pe scară largă, barbarii moderni s-au infiltrat deja în toate formele statului-naţiune fără a-i schimba semnificativ

înfăţişărea. Sunt microparaziţi care se hrănesc dintr-un sistem pe moarte. La fel de violenţi şi lipsiţi de scrupule ca un stat în război, aceste grupuri folosesc tehnicile statului la o scară mai mică. Influenţa şi puterea lor crescândă fac parte din reducerea dimensiunilor politicii. Microprocesarea reduce dimensiunea pe care grupurile trebuie să o atingă pentru a fi eficiente în utilizarea şi controlul violenţei. Pe măsură ce această revoluţie tehnologică se desfăşoară, violenţa prădătoare va fi organizată din ce în ce mai mult în afara controlului central. Eforturile de a limita violenţa se vor manifesta, de asemenea, în moduri care depind mai mult de eficienţă decât de magnitudinea puterii.
Creşterea activităţii criminale sub acoperire şi a corupţiei în cadrul statelor-naţiune va forma o intrigă secundară importantă pe măsură ce lumea se schimbă. Ceea ce veţi vedea ar putea fi o versiunea sinistra sub acoperire a unui film prost, Invazia Hoţilor de Cadavre. Înainte de a se prăbuşi vizibil majoritatea statelor-naţiune, acestea vor fi dominate de barbarii din zilele noastre.
De cele mai multe ori, ca în celebrul film de categoria B din anii 1950, vor fi barbari deghizaţi. Civilizatia Pod(paraziţi extratereştri nomazi de pe o planetă pe cale de disparitie) din viitor, însă, nu vor fi extratereştri din spaţiu, ci criminali cu diverse afilieri care ocupă funcţii oficiale, în timp ce datorează loialitate parţială în afara ordinii constituţionale.
Sfârşitul unei ere este de obicei o perioadă de corupţie intensă. Pe măsură ce legăturile vechiului sistem se dizolvă, etosul social se dispare odată cu el, creând un mediu în care oamenii aflaţi în poziţii înalte pot combina scopuri publice cu activităţi criminale private. Din păcate, nu veţi putea să vă bazaţi pe canalele informaţionale normale pentru a vă oferi o înţelegere exactă şi la timp a decăderii statului-naţiune. „Iluzia persistentă" de tipul celei care a deghizat căderea Imperiului Roman este probabil o trăsătură tipică a descompunerii marilor entităţi politice. Aceasta iluzie deghizează şi maschează prăbuşirea statului-naţiune. Dintr-o varietate de motive, nu te poţi baza întotdeauna pe mass-media să vă spună adevărul. Mulţi sunt conservatori în sensul că reprezintă partidul trecutului. Unii sunt orbiţi de angajamente ideologice anacronice faţă de socialism şi statul-naţiune. Unii se vor teme, din motive mai tangibile, să dezvăluie corupţia care este probabil să se manifeste din ce în ce mai mult într-un sistem în decădere.

Unora le va lipsi curajul fizic care ar putea fi necesar pentru o astfel de sarcină. Alţii se vor teme pentru locurile lor de muncă sau se vor speria de alte represalii sa vorbeasca. Şi, bineînţeles, nu există nici un motiv să suspectăm că reporterii şi editorii sunt mai puţin predispuşi la consideraţii corupte decât inspectorii de construcţii sau antreprenorii italieni de pavaje. Într-o măsură mai mare decât v-aţi putea aştepta, organele importante de informare care par dornice să raporteze orice se pot dovedi a fi surse de informaţii mai puţin fiabile decât se presupune în mod obişnuit. Mulţi vor avea alte motivaţii, inclusiv consolidarea susţinerii unui sistem şubred, pe care le vor plasa mai presus de informarea sinceră a noastră. Vor incerca sa vada puţin şi vor explica mai puţin.

DINCOLO DE REALITATE

Pe măsură ce realitatea artificială şi tehnologiile jocurilor pe calculator continuă să se îmbunătăţească, veţi putea chiar să comandaţi un reportaj de ştiri nocturn care simulează ştirile pe care aţi dori să le auziţi. Doriţi să vizionaţi un reportaj care vă prezintă drept câştigătorul decatlonului la Jocurile Olimpice? Nici o problemă. Ar putea fi ştirea principală de mâine. Veţi vedea orice poveste doriţi, adevărată sau falsă, desfăşurându-se pe televizor/computer cu o verosimilitude mai mare decât orice poate colecta acum NBC sau BBC.

Ne îndreptăm rapid către o lume în care informaţiile vor fi la fel de complet eliberate de limitele realităţii pe cât o poate face ingeniozitatea umană. Cu siguranţă, acest lucru va avea implicaţii enorme asupra calităţii şi caracterului informaţiilor pe care le primiţi. Într-o lume a realităţii artificiale şi a transmiterii instantanee a tuturor lucrurilor de pretutindeni, integritatea judecăţii şi capacitatea de a distinge adevărul de fals vor fi şi mai importante.

Dar aceasta va fi o schimbare nesemnificativa in circumstanţele noastre actuale faţă de ce şi-ar imagina majoritatea oamenilor. Distincţiile dintre adevărat şi fals sunt de obicei estompate din motive care au fost amplificate de tehnologie. Spunem acest lucru recunoscând că multe dintre consecinţele Revoluţiei Informaţionale au fost eliberatoare.

Tehnologia a început deja să depăşească proximitatea geografică şi dominaţia politică.

Guvernele pot ridica bariere pentru a împiedica comerţul cu bunuri, dar pot face mult mai puţin pentru a opri transmiterea informaţiilor. Aproape fiecare sala din orice restaurant din Hong Kong este conectata prin linie mobila la întreaga lume. Conspiratorii loviturii de stat radicale de la Moscova, din august 1991, nu au putut opri comunicaţiile lui Elţin pentru că acesta avea telefoane mobile.

Mai multe informaţii, mai puţină înţelegere

Pe măsură ce barierele în calea transmiterii informaţiilor au căzut, au existat mai multe informaţii, ceea ce este bine. Dar a existat şi mai multă confuzie cu privire la ceea ce înseamnă. Tehnologia modernă care ajută la eliberarea informaţiilor de controalele politice şi impedimentele de timp şi loc tinde, de asemenea, să crească valoarea judecăţii de modă veche.

Tipul de perspectivă care ajută la discernerea a ceea ce este important şi adevărat din muntele de fapte şi fantezii creşte în valoare aproape zilnic. Acest lucru este adevărat din cel puţin trei motive:

1. Însăşi abundenţa de informaţii disponibile din prezent pune un accent pe sinteza.

Sinteza duce la abreviere. Abreviere omite ceea ce este nefamiliar. Când ai multe fapte de digerat şi multe apeluri telefonice de returnat, dorinţa naturală este de a face fiecare eveniment de procesare a informaţiilor cât mai concis posibil. Din păcate, informaţiile abreviate oferă adesea o bază slabă pentru înţelegere. Texturile mai profunde şi mai bogate ale istoriei sunt tocmai părţile care tind să fie editate în fragmentele sonore de douăzeci şi cinci de secunde şi interpretate greşit pe CNN. Este mult mai uşor să transmiţi un mesaj care este o variaţie a unei teme deja înţelese decât să explorezi o nouă paradigmă de înţelegere. Poţi raporta un scor de baseball sau cricket mult mai uşor decât poţi explica cum se joacă baseball-ul sau cricket-ul şi ce înseamnă.

2. Tehnologia în rapidă schimbare subminează baza megapolitică a organizării sociale şi economice. În consecinţă, înţelegerea paradigmatică generala sau teoriile nerostite despre modul în care funcţionează lumea sunt depasite mai repede decât în trecut. Acest lucru creşte importanţa prezentării generale şi diminuează valoarea „faptelor” individuale de tipul celor care sunt uşor accesibile aproape oricui are un sistem de recuperare a informaţiilor.

3. Tribalizarea(formarea a unor grupuri distincte, închise, bazate pe interese comune, identitate etnică, culturală sau politică), care duc la o fragmentare a societăţii şi marginalizarea crescândă a vieţii au avut un efect de blocare asupra discursului şi chiar asupra gândirii. Prin urmare, mulţi oameni au căpătat obiceiul de a evita concluziile care sunt evident implicite in faptele de care dispun. Un studiu psihologic recent, deghizat în sondaj de opinie publică, a arătat că membrii grupurilor ocupaţionale individuale erau aproape în mod uniform dispuşi să accepte orice concluzie care implica o pierdere de venit pentru ei, indiferent cât de ermetică era logica care o susţinea. Având în vedere o specializare sporită, majoritatea informaţiilor interpretative despre majoritatea grupurilor ocupaţionale specializate sunt concepute pentru a satisface interesele grupurilor în sine.
Aceştia au puţin interes pentru opinii care ar putea fi nepoliticoase, neprofitabile sau incorecte din punct de vedere politic. Nu există un exemplu mai bun al acestei tendinţe generale decât tulburarea largă a opiniilor care implică perspective strălucitoare pentru investiţiile pe piaţa bursieră. Majoritatea acestor informaţii sunt generate de firme de brokeraj, dintre care puţine vă vor spune că acţiunile sunt supraevaluate. Venitul lor provine din tranzacţii care depind de faptul că majoritatea clienţilor sunt gata să cumpere.
Vocile independente, contrare, sunt rareori auzite.
Din aceste motive şi altele, Era Informaţiei nu a devenit încă Era Înţelegerii. Dimpotrivă, a existat o scădere bruscă a rigorii discursului public. Lumea ar putea şti acum mai mult decât oricând în trecut. Dar aproape că nu mai există nici o voce publică care să evalueze sensul evenimentelor şi să spună adevărul. Acesta este motivul pentru care am fost fascinaţi să vedem interesul timid, în special în mass-media americană, de a raporta indicii de corupţie senzaţională la niveluri înalte ale guvernului SUA.
O temă centrală cu care ne-am luptat în această carte este modul în care tehnologia în schimbare şi alţi factori „megapolitici” modifică „economia naturală”.
„Economia naturală” este „starea naturală” darwiniană, în care rezultatele sunt determinate, uneori pe nedrept, de forţa fizică. În „economia naturală”, o faţetă importantă a comportamentului este ceea ce biologii numesc „competiţie de interferenţă”.

Concurența prin interferență

„Concurenţii prin interferenţă”, aşa cum a spus Jack Hirshleifer, „obţin şi menţin controlul asupra resurselor prin lupta directă cu rivalii lor sau prin împiedicarea acestora...”(3) Oricât de mult ne-am dori ca comportamentul uman să fie întotdeauna supus statului de drept şi „altor reguli ale jocului impuse social” („economia politică”), există dovezi ample că mulţi oameni „respectă regulile” doar atunci când le convine.

Hirshleifer, o autoritate în domeniul conflictelor, a spus-o astfel: „Persistenţa criminalităţii,a războiului şi politicii ne învaţă că afacerile umane reale rămân în mare măsură supuse presiunilor subiacente economiei naturale.

Cu alte cuvinte, rezultatele economice sunt determinate doar parţial de comportamentul paşnic şi respectuos al legii al lui Homo oeconomicus descris în manuale, care respectă drepturile de proprietate «şi nu va lua pur şi simplu ceea ce nu le aparţine».(4) Rezultatele reale sunt, de asemenea, modelate de conflict, inclusiv de violenţa evidentă. După cum subliniază economistul Hirshleifer, „Chiar şi în condiţiile impuse de lege şi guvernare, individul raţional, egoist va găsi un echilibru între mijloacele legale şi ilegale de dobândire a resurselor - între producţie şi schimb, pe de o parte, şi furt, fraudă şi extorcare, pe de altă parte”.(5)

TÂLHĂRIA ÎN ERA INFORMAȚIEI

Michelle R. Garfinkel şi Stergios Skaperdas explorează acest aspect într-o carte utilă despre violenţă, criminalitate şi politică, Economia politică a conflictului şi aproprierea:

„Indivizii şi grupurile pot fie să producă şi astfel să creeze bogăţie, fie să acapareze bogăţia creată de alţii.”(6) Ei citează o poveste despre concurenţa modernă prin interferenţă raportată iniţial de The Economist: „Un om de afaceri american, recent sosit la Moscova pentru a deschide un birou, a fost întâmpinat la hotelul său de cinci bărbaţi cu ceasuri de aur, pistole şi cu bilantul activelor nete a firmei sale. Aceştia au cerut 7% din câştigurile viitoare.A luat primul zbor spre New York, unde tâlharii sunt mai puţin sofisticaţi.”(7)

Această poveste despre jafurile din era informaţiei se datorează mai mult noilor tehnologii decât simplului fapt că tâlharii din Rusia au acum acces la profiluri financiare şi rapoartele de credit ale victimelor lor prin intermediul internetului.

Scăderea Factorului Decisiv al Puterii Militare

Daca e benefic sau nu, tehnologia informaţiei a redus radical capacitatea statului-naţiune de a-şi impune autoritatea într-o lume rebelă prin faptul că a făcut ca puterea militară la scară largă să fie mai puţin decisivă, Dacă in trecut, aşa cum spunea Voltaire, Dumnezeu era „de partea batalioanelor mari", se pare că există mai puţin sprijin divin cu fiecare zi care trece pentru generarea unor randamente mari ale violenţei. În schimb, vedem opusul - mai multe dovezi ale randamentelor în scădere ale violenţei - ceea ce implică puternic faptul că conglomeratele mari precum statul-naţiune nu îşi vor mai justifica costurile generale uriaşe.
Cea mai evidentă dovadă a declinului decisiv al puterii centralizate este ascensiunea terorismului. Atentatele cu bombă de mare amploare din Statele Unite de la mijlocul anilor nouăzeci arată că nici măcar superputerea militară a lumii nu este imună la atacuri.
O altă manifestare importantă a randamentelor în scădere ale violenţei este creşterea la nivel mondial a infractionalitatii şi a crimei organizate, împreună cu corolarul său, nepotismul politic şi corupţia. Acestea reflectă o atmosferă în general amorală în care statul poate constrânge, dar nu şi proteja. Pe măsură ce monopolul său asupra violenţei se destramă, noi concurenţi apar în scenă, precum gangsterii care au încercat să-şi impună propriile impozite private asupra omului de afaceri american din Moscova. Grupurile mici, triburile, triadele, bandele, gangsterii, mafiile, miliţiile şi chiar indivizii solitari au dobândit o eficienţă militară tot mai mare. Acestea vor exercita mult mai multă putere reală în „economia naturală" a următorului mileniu decât au făcut-o în secolul al XX-lea. Armele care utilizează microcipuri au avut tendinţa de a schimba echilibrul puterii către apărare, făcând agresiunea decisivă mai puţin profitabilă şi, prin urmare, mai puţin probabilă. Armele inteligente, cum ar fi rachetele Stinger, de exemplu, neutralizează efectiv o mare parte din avantajul de care se bucurau statele mari şi bogate în desfăşurarea forţelor aeriene costisitoare pentru a ataca grupurile mai sărace şi mai mici.

Războiul informaţional în viitor

Se profilează în viitor posibilitatea, pe larg discutată, dar puţin înţeleasă, a „Războiului informaţional".
De asemenea, indică o diminuare a randamentelor violenţei.

Bombele logice(atacuri cibernetice) ar putea dezactiva sau sabota sistemele de control al traficului aerian, mecanismele de comutare feroviară,generatoarele de energie şi reţelele de distribuţie, sistemele de apă şi canalizare,releele telefonice, chiar şi propriile comunicaţii ale armatei. Pe măsură ce societăţile devin tot mai dependente de controalele computerizate, „bombele logice" ar putea provoca aproape la fel de multe daune ca exploziile fizice.
Spre deosebire de bombele convenţionale, „bombele logice" ar putea fi detonate de la distanţă, nu doar de guverne ostile, ci şi de grupuri de programatori independenţi, şi chiar de hackeri individuali talentaţi. Reţineţi că un adolescent argentinian a fost arestat în 1996 pentru că a piratat în mod repetat computerele Pentagonului. Deşi până în prezent hackerii nu au avut tendinţa de a manipula sistemele controlate de computer în moduri distructive, acest lucru nu se datorează faptului că există modalităţi cu adevărat eficiente de a-i opri.
Când va sosi în sfârşit era Războiului Informaţional, este puţin probabil ca antagoniştii săi să fie doar guvernele. O companie precum Microsoft are cu siguranţă o capacitate mai mare de a duce Războiul Informaţional decât 90% din statele naţionale ale lumii.

Epoca Individului Suveran

Acesta este unul dintre motivele pentru care am intitulat această carte Individul Suveran.
Pe măsură ce scara războiului scade, apărarea şi protecţia vor fi implementate la o scară mai mică. Prin urmare, acestea vor fi din ce în ce mai mult bunuri private decât publice, furnizate pe bază de profit de către contractori privaţi. Acest lucru este deja evident în privatizarea activităţii de poliţie în America de Nord. Una dintre ocupaţiile cu cea mai rapidă creştere în Statele Unite este „agentul de securitate". Proiecţiile indică faptul că numărul agenţilor de securitate privaţi va creşte cu 24% până la 40 % peste nivelurile din anii 1990 până în anul 2005.-
Privatizarea activităţii de poliţie este deja o tendinţă bine definită. Totuşi, aşa cum subliniază guru-ul anglo-irlandez Hamish McRae, acest lucru nu este rezultatul vreunei decizii deliberate a guvernului. El scrie în The World în 2020:

Nici un guvern nu a luat o decizie specifică de a se retrage din anumite sarcini de poliţie şi nici nu s-a retras de fapt; Sectorul privat a fost cel care a intervenit. Parţial ca urmare a eşecurilor percepute ale poliţiei, parţial ca urmare a altor schimbări din societate, firmele private de securitate au preluat treptat o mare parte din sarcina de a

proteja civilii obişnuiţi în birourile sau centrele lor comerciale. După cum arată comunităţile închise din Los Angeles, oamenii se îndreaptă înspre conceptul medieval de oraş,unde cetăţenii locuiesc în spatele zidurilor oraşului, patrulate de paznici, şi unde accesul este posibil doar la porţi controlate.(9)

Credem că aceasta este doar un indiciu a unei privatizări mai cuprinzătoare a fiecarei funcţii asumată de guverne în secolul al XX-lea.

Deoarece tehnologia informaţiei a subminat capacitatea autorităţii centralizate de a proiecta puterea şi de a oferi securitate fizică pentru sistemele care funcţionează la scară largă, dimensiunea optimă a aproape fiecărei afaceri din „economia naturală" este în scădere.

Pentru a răspunde la această schimbare tehnologică va fi nevoie de o investiţie masivă (oportunitate) pentru a reproiecta sisteme vulnerabile cu capacităţi distribuite mai degrabă decât concentrate. Dacă vulnerabilităţile de mare amploare nu sunt eliminate, sistemele care le menţin vor fi supuse unor defecţiuni catastrofale. Mai devreme sau mai târziu, implicit, dacă nu chiar prin proiectare, serviciile şi produsele furnizate de marile agenţii şi corporaţii birocratice vor degenera în pieţe extrem de competitive, gestionate nu dintr-un „sediu central", ci printr-o reţea distribuită, descentralizată.

Corporaţia cu un sediu central care poate fi înconjurat de pichete de grevisti sau sabotat de terorişti va fi vulnerabilă până când va deveni în cele din urmă o „corporaţie virtuală" fără o locaţie, „care isi desfasoara activitatea în mai multe locuri simultan", aşa cum Kevin Kelly, redactor executiv al revistei Wired, scrie în articolul său Scăpat de sub control.(10)

Kelly înţelege că tehnologia a schimbat imperativul de a aduce procesele de producţie sub control centralizat. „În cea mai mare parte a revoluţiei industriale, bogăţia uriasă a fost creată prin aducerea proceselor sub un singur acoperiş. Mai mare era mai eficient." Acum nu mai este aşa. Kelly prevede posibilitatea ca un automobil al viitorului, Upstart Car,să poată fi proiectat şi adus în producţie de doar o duzină de persoane care colaborează într-o corporaţie virtuală.

În viitor, scara excesivă ar putea fi nu numai contraproductivă, ci şi periculoasă. Întreprinderile mai mari reprezintă ţinte mai tentante. După cum demonstrează practicienii economiei subterane, unul dintre secretele evitării impozitării este evitarea detectării.

Acest lucru va fi mult mai uşor pentru „corporaţiile virtuale” la scară mică decât pentru corporaţiile tradiţionale care operează dintr-un sediu de zgârie-nori cu numele lor iluminate pe fatada. Acestea vor fi cu siguranţă mai vulnerabile la atenţia „oamenilor cu ceasuri de aur, pistoale şi o balanta contabila a averii nete a firmei”, care îşi vor impune propriul tip privat de impozitare si în alte părţi ale globului, aşa cum o fac în Rusia. Companiile de toate dimensiunile vor fi vulnerabile la sancţiuni criminale şi la impozite din partea organizatiilor criminale organizate.

„Luaţi în considerare definiţia unui racket ca fiind cineva care creează o ameninţare şi apoi percepe taxe pentru suprimarea acesteia. Asigurarea protecţiei de către guverne, conform acestui standard, se califică adesea drept extorcare.(11)—CHARLES TILLY

Natura urăşte monopolurile

Pe măsură ce monopolul asupra violenţei de care se bucură „batalioanele mai mari” se prăbuşeşte, unul dintre primele rezultate aşteptate este creşterea prosperităţii pentru crima organizată.

La urma urmei, crima organizată oferă principala concurenţă statelor-naţiune în folosirea violenţei în scopuri prădătoare. Deşi este nepoliticos să spunem acest lucru, nu trebuie uitat, aşa cum ne aminteşte politologul Charles Tilly, că guvernele însele sunt „ prin excelenţă organizatii de extorcare oferind protecţie cu avantajul legitimităţii -si se califică drept cele mai evidente exemple ale zilelor noastre de crimă organizată”.

Dacă nu a-ţi nimic altceva despre lume în afară de faptului că un important monopol se prăbuşeşte, una dintre cele mai simple şi mai sigure predicţii pe care le-aţi putea face este că cei mai apropiaţi concurenţi ai săi ar beneficia cel mai mult. Prin urmare, nu este o coincidenţă faptul că cartelurile de droguri, bandele, mafiile şi triadele de diferite feluri proliferează în întreaga lume.

Sistema del Potere

Din Rusia până în Japonia şi Statele Unite, crima organizată este un factor mult mai important în funcţionarea economiilor decât v-ar face să credeţi manualele de economie. Ceea ce sicilienii numesc „sistema del potere”, „sistemul de putere”, al crimei organizate joacă un rol din ce în ce mai important în determinarea modului în care funcţionează economiile.

Oficialii poliţiei europene raportează că sindicatele internaţionale ale criminalităţii, inclusiv mafiile ruseşti şi italiene, au jucat „un rol dominant” în finanţarea războaielor genocidale care au devastat

Balcanii în ultimii ani.
Traficanţii de droguri au jucat, de asemenea, un rol cheie în finanţarea războaielor civile recente şi insurgenţelor din alte părţi ale globului. Julio Fernandez, şeful brigadei antidrog a poliţiei naţionale spaniole din Catalonia, spune: „Din 1986 până în 1988, 80% din heroina din Spania a fost transportată aici de gherilele Tigrilor Tamil care lucrau cu rezidenţi pakistanezi din Barcelona sau Madrid. De îndată ce am distrus acea reţea prin arestări, aceasta a fost înlocuită cu kurzi din Turcia, care au dominat-o complet în următorii doi ani."(13) Există şanse mari ca, ori de câte ori izbucneşte un nou război civil sau o insurecţie, combatanţii extrem de săraci să îşi finanţeze efortul militar prin livrarea de droguri şi spălarea banilor din traficul de droguri.

Reduceri finanţate din droguri

Activităţile sindicatelor criminale organizate au pus presiuni care a fortat scăderea preţurilor mărfurilor, altele decât drogurile. La nivel micro, sindicatele criminale subvenţionează afaceri aparent legitime din prada activităţilor criminale. Acestea pot spăla profiturile din droguri şi alte fonduri ilicite prin vânzarea de bunuri obişnuite sub cost,subcotând astfel preţurile concurenţilor lor curaţi şi scoţând pe mulţi din afaceri.

Deflaţia Yakuza

În Japonia, puternicele bande Yakuza au jucat un rol cheie în bula imobiliară hiperactivă din Japonia de la sfârşitul anilor 1980. În ciuda faptului că nouăzeci de mii de Yakuza câştigă între 10,19 miliarde de dolari (estimare oficială) şi 71,35 miliarde de dolari (estimare a profesorului Takatsugu Nato) anual, o proporţie mare din împrumuturile nerecuperabile care au ameninţat solvabilitatea băncilor japoneze au fost acordate în cadrul unor tranzacţii susţinute in secret de Yakuza.(14) Presiunile deflaţioniste - „distrugerea preţurilor", cum o numesc japonezii - care au caracterizat economia Japoniei sunt o consecinţă a activitatilor crimei organizate.

Ignorarea cu buna stiinta

Mafiile ruseşti, aşa cum a recunoscut însuşi Elţin, s-au unit cu „structuri comerciale, agenţii administrative, organisme ale ministerului de interne, autorităţi municipale..."(15)
Datorită imunităţii pe care mafiile au obţinut-o prin unirea cu poliţia, acestea sunt capabile să impună colectarea impozitelor

private prin violenţă flagrantă.
Surse autorizate indică faptul că patru din cinci companii ruseşti plătesc acum taxe de protecţie. „Conform unor rapoarte, micile afaceri locale din Rusia trebuie să plătească 30 până la 50% din profiturile lor escrocilor, fata de doar cele 7 % cerute omului de afaceri american.” (16)
În 1993, în Rusia au existat 355.500 de infracţiuni consemnate oficial drept exemple de „extorcare ilegală”, inclusiv aproape „30.000 de crime premeditate”, în mare parte asasinate comise asupra unor oameni de afaceri de către bande. Potrivit unui fost ministru de interne, generalul Viktor Yerin, „Majoritatea au fost crime la comandă, din cauza conflictelor din sfera activităţii comerciale şi financiare”. În majoritatea cazurilor, autorităţile au „închis ochii”.
Organizaţiile criminale „prin controlul lor asupra coerciţiei şi corupţiei”, aşa cum scriu economiştii Gianluca Fiorentini şi Sam Peltzman în carte The Economics of Organized Crime, joacă un rol cheie în economie.(17) În teorie, această influenţă poate fi uneori benefică, deoarece constrânge reglementarea şi poate încuraja guvernele să îşi îmbunătăţească furnizarea de bunuri publice. Prezenţa unei mafii puternice „constrânge rolul monopolistic al autorităţilor guvernamentale”. (18)
Guvernele din teritoriile cu grupuri puternice de crimă organizată pot doar cu mare dificultate să adopte politici cărora mafiile li se opun.

Coluziune

De fapt, este remarcabil cât de rar sunt dispuse majoritatea guvernelor să se confrunte direct cu mafiile care sunt principalii lor concurenţi în utilizarea coerciţiei organizate.
În termeni strict economici, acest lucru nu este surprinzător. Cel mai profitabil aranjament pe care „membrii aleşi ai administraţiei publice” îl pot încheia este un „acord coluziv” cu crima organizată. Fiorentini şi Peltzman notează că „au existat dovezi ale unor acorduri la scară largă în care crima organizată asigură sprijin politic pentru grupuri de candidaţi, în timp ce aceştia din urmă răsplătesc favoarea printr-o gestionare favorabilă a achiziţiilor publice şi furnizarea de servicii publice sau subvenţii.”(19)
Contrar impresiei transmise de Hollywood, penetrarea şi

fraudarea guvernelor pare a fi acum unul dintre principalele obiective ale organizaţiilor criminale precum mafia siciliană. „Majoritatea cercetătorilor cred că, până acum, cea mai mare afacere a mafiei siciliene este tocmai aceea de a însuşi diferitele surse de cheltuieli publice şi de a organiza fraude împotriva schemelor locale, naţionale şi ale Comunităţii Europene de subvenţionare.”(20).

Narco Republicile

Aşa cum am avertizat în Marea Rafuială, multe guverne din lume sunt complet corupte de baronii drogurilor. Mexicul este un exemplu incontestabil. Fostul procuror general adjunct federal mexican, Eduardo Valle Espinosa, a expus sistemul mexican în perspectivă în declaraţia sa de demisie: „Nimeni nu poate schiţa un proiect politic fara ca şefii traficului de droguri şi finanţatorii acestora sa fie incluși. Pentru că dacă faci asta, mori.” Valle a indicat că mita face ca funcţia de şef al poliţiei mexicane să fie atât de profitabilă încât candidaţii plătesc până la 2 milioane de dolari doar pentru a fi angajaţi. Într-o contabilitate strictă profit şi pierdere, cumpărarea unui birou al poliţiei locală poate fi o investiţie profitabilă. Cartelurile de droguri sunt dispuse să plătească averi chiar şi funcţionarilor mexicani de rang inferior, pentru că banii le cumpără imunitate faţă de urmărirea penală pentru crimele lor.

Columbia este o altă ţară în care eşaloanele superioare ale guvernului sunt dominate de baronii drogurilor. Autorităţile americane au revocat recent viza americană a preşedintelui columbian Ernesto Samper, pe motiv că acesta a primit în mod conştient contribuţii politice de la traficanţi de droguri în schimbul unor favoruri.

Ipocrizie

Oricine a urmărit rapoartele din buletinul nostru informativ, Strategic Investment, în anii 1990 va recunoaşte imediat ironia din postura administraţiei Clinton faţă de Samper. Există dovezi că preşedintele american Bill Clinton a făcut tot ceea de ce era acuzat Samper şi chiar mai rău. Chiar dacă nu ne credeţi pe cuvânt, trecutul lui Clinton este evidenţiat în detalii stridente în două cărţi bine documentate de autori aflaţi pe părţi opuse ale diviziunii politice.

Roger Morris, care adoptă o perspectivă în general de stânga, a fost un oficial de securitate naţională în administraţia Nixon, precum şi un consilier principal al lui Dean Acheson, al preşedintelui Lyndon Johnson şi al lui Walter Mondale. Morris are un doctorat de la Universitatea Harvard. Cartea sa, „Parteneri la putere", detaliază un trecut sordid al lui Clinton, care îl face pe Samper să pară un diletant.

Morris povesteşte despre copilăria lui Clinton, lipsita de prezenta unui tată, în Hot Springs, Arkansas, un centru al jocurilor de noroc, prostituţiei şi crimei organizate cu care majoritatea familiei sale avea oarecare o legătură. Unchiul vitreg al lui Clinton, Raymond Clinton, pe care Bill Clinton îl numea „figură paternă", era considerat o figură importantă chiar unul dintre „Naşii" în mafia Dixie.

Morris susţine că Bill Clinton a devenit recrut CIA şi şi-a petrecut studenţia la Oxford monitorizând activiştii împotriva războiului din Vietnam. Din punctul de vedere al lui Morris, Clinton a rămas un atu al CIA în perioada sa de guvernator, facilitând o operaţiune CIA de trafic de droguri şi arme cu sediul în Mena, Arkansas. Morris pare să inculpe CIA în ansamblu pentru trafic de droguri, în loc să ia în considerare posibilitatea ca Clinton să fi implicat o facţiune coruptă a agenţiei, ceea ce ni se pare mai probabil. Cu toate acestea, oricare dintre interpretări sugerează în continuare că principala agenţie de informaţii sub acoperire a guvernului SUA, fie direct, fie indirect, participă la traficul organizat de droguri pe scară largă. Dacă CIA nu este chiar un sindicat al crimei organizate, se apropie periculos de aceasta definitie.(21)

O şansă din 250.000.000

Cu toate acestea, Parteneri la putere conţine detalii care ar interesa orice cercetător al corupţiei politicii americane moderne. Şi fara retinere si menajamente Morris il acuza pe Bill Clinton . Soţia sa Hillary este, de asemenea evidentiata.

De exemplu, luaţi în considerare acest fragment din relatarea lui Morris despre miraculoasa tranzacţionare cu mărfuri a lui Hillary Clinton: „În 1995, economiştii de la universităţile din Auburn şi North Florida au rulat un model statistic computerizat sofisticat al tranzacţiilor Primei Doamne pentru publicare în Journal of Economics and Statistics, folosind toate înregistrările disponibile, precum şi datele de piaţă din Wall Street Journal.

Probabilitatea ca Hillary Rodham să-şi fi făcut tranzacţiile în mod legitim, au calculat ei, era mai mică de una la 250.000.000."(22)
Morris expune multe detalii incriminatoare despre operaţiunea de trafic de droguri şi spălare de bani care a prosperat în Arkansas sub Clinton. „Prin amploarea numărului mare de droguri şi bani generaţi de zborurile sale, micuţul aeroport municipal Mena Arkansas, a devenit în anii 1980 unul dintre centrele mondiale ale traficului de narcotice..." (23)
Morris citează o persoană apropiată care a mărturisit despre Clinton că „Ştia ce se petrece".
Clinton nu numai că ştia despre contrabanda cu cocaină, dar i-a spus agentului de poliţie L. D. Brown, un fost bodyguard pe care Clinton l-a ajutat să obţină un post in CIA, că traficul de droguri nu era o operaţiune CIA. „Oh, nu", a spus Clinton, «Asta e înţelegerea lui Lasater (Dan Lasater asociat al lui Clinton,broker si detinator de cai de curse,traficant de cocaina)»."(24)
Dan Lasater, distribuitor de cocaină condamnat, a fost unul dintre principalii susţinători financiari ai lui Clinton, un om care a câştigat milioane din afacerile cu statul Arkansas şi se pare că a dat mita 300.000 de dolari în numerar într-o pungă de hârtie guvernatorului de atunci al statului Kentucky, John Y. Brown. Potrivit lui Morris, Lasater „nu a fost niciodată doar un alt mare donator căruia i se acordă o deferenţă specială, ci un intim asociat pe care Clinton îl vizita în mod regulat la agenţia sa de brokeraj şi care venea la vila guvernatorului ori de câte ori dorea".(25) Morris povesteşte că şoferul lui Lasater, care îl aducea frecvent la vila, era „un criminal condamnat care purta o armă şi era cunoscut pe scară largă pentru traficul de droguri".(26) Conform relatării lui Morris, preşedintele Statelor Unite pare să fi fost în relaţii mai bune cu acest traficant de droguri decât presupusa relaţie dintre preşedintele columbian Ernesto Samper şi cartelul Cali.
„Uf! Bob spune lucruri despre Bill Clinton pe care nici măcar Hillary nu le-ar spune." - P. J. O'ROURKE
R. Emmett Tyrell, Jr., redactor-şef al The American Spectator, nu este un liberal de stânga ca si Morris. Dar relatarea sa, Boy Clinton, conţine multe dintre aceleaşi detalii citate de Morris în inlustrarea unui portret al lui Clinton de politician corupt, strâns legat de traficul de droguri şi alte infracţiuni. Într-adevăr, Prologul la Boy Clinton îl citează pe L. D. Brown, fosta gardă de corp a lui

Clinton, făcând senzaţionala afirmaţie că Clinton a fost complice la activităţile escadroanelor morţii menite să elimineze martorii care aveau cunoştinţe despre traficul de droguri de la Mena.
Mai exact, Brown depune mărturie că a fost trimis personal la PuertoVallarta, Mexic, pe 18 iunie 1986, cu o puşcă automată uşoară F.A.L. fabricată în Belgia. Călătorind sub pseudonimul Michael Johnson, Brown urma să-l împuşce şi să-l ucidă pe Terry Reed.
Reed, după cum vă amintiţi, a intrat în atenţia publicului în 1994 ca coautor cărţii Compromisi: Clinton, Bush si CIA. Teza cărţii Compromisii este că CIA a „cooptat preşedinţia" şi că „operaţiunile sale subversive, au metastazat organele guvernamentale precum un cancer". Mai precis, Reed şi coautorul său susţin că atât Clinton, cât şi Bush au fost profund compromişi de implicarea în activităţi ilegale din Arkansas, inclusiv traficul de droguri.
Brown nu l-a ucis pe Reed, aşa cum i s-a ordonat. El şi Reed au reuşit să supravieţuiască pentru a spune cel puţin o parte din poveştile lor, ceea ce îi face mai norocoşi decât alţii care au fost implicaţi cu Clinton, atunci şi mai târziu. Să-l luăm în considerare pe regretatul Jerry Parks, care a asigurat paza sediului Clinton-Gore în 1992 şi a fost împuşcat mortal, într-un asasinat în stilul mafiot, în septembrie 1993. Într-o altă răsturnare de situaţie bizară a unei poveşti întortocheate, Sunday Telegraph din Londra a dezvăluit, pe baza unor informaţii exclusive furnizate de văduva lui Parks, că Parks a fost angajat să-l spioneze pe Bill Clinton de către regretatul Vincent Foster.
De ce a vrut Foster să întocmească un dosar cu informaţii compromiţătoare despre Clinton este o necunoscută. (A spus că o făcea pentru Hillary.) Dar, în orice caz, aceasta contrazice descrierea oficială a lui Foster ca un băiat naiv de la ţară, atât de şocat de căile nemiloase ale Washingtonului încât s-a sinucis în disperare. Această poveste niciodată plauzibilă devine mai puţin plauzibilă cu fiecare nouă dezvăluire.(27)

Preşedintele Mafiei

În timp ce lumea în ansamblu neaga concluzia tulburătoare că preşedintele Statelor Unite este afectat de o strânsă asociere cu crima organizată şi criminali, dovezile sugerează opusul.
Morris îl citează pe un fost procuror american care a urmărit figuri ale crimei organizate şi interesele acestora. El susţine că alegerea

lui Clinton ca si guvernator în 1984 „a fost momentul în care mafia a intrat cu adevărat în politica din Arkansas, băieţii de la cursele de caini şi hipodromuri, oamenii care plăteau bani pentru campanie…si au văzut in aceasta nominalizate un lucru bun... au depăşit vechea noastră mafie Dixie(grup mafiot care opera corupand parti semnificative din poliţie şi politica, vizând adesea turişti şi persoane bogate din regiunea Coastei Golfului Mexic)., care era de nimic prin comparaţie. Interese financiare ilicite de pe Coasta de Est şi de Vest au observat posibilităţi lucrative la fel ca si corporaţiile legitime."(28)

Se pare că şi alţii de aceeaşi părere au continuat să observe posibilităţile pe care le oferea Clinton. Revista New York, în urma unui articol anterior din Reader's Digest, relatează că „aliaţii cheie ai preşedintelui în mişcarea sindicală sunt, de asemenea, bărbaţi afiliaţi la ceea ce, după toate aparenţele, pare a fi unul dintre cele mai corupte şi infiltrate de mafie sindicate din America".(29)

Deosebit de interesantă este relaţia strânsă a lui Clinton cu Arthur Coia. Coia, care este unul dintre „principalii colectori de fonduri" ai lui Clinton, este preşedintele Uniunii Internaţionale a Muncitorilor din America de Nord, „unul dintre cele mai corupte sindicate din istoria muncii".(30)

Se pare că Departamentul de Justiţie din timpul mandatului domnului Clinton a încheiat ceea ce New York descrie ca fiind o „înţelegere ciudat de generoasă" cu Coia „pentru a-i păstra locul de muncă în faţa acuzaţiilor convingătoare din partea aceluiaşi Departament de Justiţie, conform cărora este un asociat de lungă durată al unor figuri ale crimei organizate".(31)

Indiferent dacă teza lui Terry Reed, conform căreia „CIA a cooptat preşedinţia", este sau nu corectă, există evident o tentaţie puternică pentru indivizii dintr-o organizaţie secretă autorizată să întreprindă „operaţiuni ilegale" de a se deda alegerii raţionale a profesorului Hirshleifer de a folosi „mijloace ilegale de dobândire de resurse". Având în vedere schimbarea tehnologică care reduce puterea decisivă a puterii militare masive în lume, ar trebui probabil să ne aşteptăm la o creştere a corupţiei, dacă nu chiar la preluarea directă a guvernelor de către grupurile criminale organizate.

Hirshleifer susţine, şi suntem de acord, că „instituţiile economiei politice nu pot fi niciodată atât de perfecte încât să înlocuiască complet... realităţile fundamentale ale economiei naturale". (32)

Puterea este transferată în „economia naturală”. Aceasta implică schimbări de amploare la marginile interne ale puterii în societate. Corupţia politică, aşa cum notează cu perspicacitate Vito Tanzi, „reprezintă o privatizare a statului în care puterea sa nu este transferată către piaţă, aşa cum implică privatizarea în mod normal, ci către funcţionari guvernamentali şi birocraţi”.(33)În esenţă, acest lucru s-a întâmplat cu FBI-ul şi alte agenţii ale poliţiei sub guvernarea Clinton. „Legea” devine orice îşi doreste Clinton şi acoliţii săi.

În prezent, se pare că există puţine dovezi că detaliile acestor conexiuni corupte vor avea vreo influenta în rândul alegătorilor, chiar dacă ar fi fost abordate şi discutate în mass-media. Dimpotrivă. Se pare că există puţină îngrijorare cu privire la indiciile că Preşedintele Statelor Unite este complice la trafic de droguri, spălare de bani şi la alte lucruri mai rele.

Acest lucru ne aduce aminte de teama regretatului Walter Lippmann că alegătorii nu aveau percepţia de a vedea dincolo de ceea ce el numea personalităţi fictive. El credea că alegătorii „sunt prost deserviţi de linguşire şi adulaţie. Şi sunt trădaţi de ipocrizia servilă care le spune că ceea ce este adevărat sau fals, ceea ce este corect sau greşit, poate fi determinat de voturile lor.”(34)

Lippmann a perceput o „prăbuşire a ordinii constituţionale” care ar putea fi „cauza declinului precipitat şi catastrofal al societăţii occidentale.... Am decăzut mult într-un interval scurt de timp.... Ceea ce am văzut nu este doar decădere - deşi o mare parte din vechea structură se dizolvă - ci ceva ce poate fi numit o catastrofă istorică.”(35)

Problema este că judecăţile politice par mai puţin un răspuns la lumea reală şi mai mult la o pseudorealitate pe care publicul larg a construit-o despre fenomene dincolo de cunoştinţele lor .(36) Dar este o greşeală să fii guvernat de limitele a ceea ce văd alţii. Chiar dacă nu vă pasă deloc dacă Vincent Foster a fost ucis şi dacă uciderea sa a fost muşamalizată de către agenţiile de poliţie şi oficialii responsabili ai guvernului SUA, inclusiv chiar de actualul procuror special,Kenneth Starr, aţi putea lua în considerare dovezi ale modelului mai larg de legături dintre crima organizată şi Casa Albă.

Pe termen lung, corupţia politică la cele mai înalte niveluri face ca celebrarea convenţională a posibilităţilor democraţiei pentru

stăpânirea deliberată a problemelor publice să fie absurdă. În Era Informaţiei va fi mult mai puţin important ca guvernul să fie mare şi puternic decât să fie onest. Majoritatea serviciilor pe care guvernele le-au furnizat în mod istoric sunt destinate să degenereze pe piaţa privată a următorului mileniu. Dar este îndoielnic, pe baza dovezilor din întreaga lume, că vă puteţi baza mult timp pe un sistem corupt, cu lideri corupţi, pentru securitatea familiei şi a investiţiilor dumneavoastră.

După cum spune Morris, „Cintonii nu sunt doar simptomatici, ci emblematici pentru sistemul bipartizan mai larg, aflat în impasul său de sfârşit de secol."(37)

Vito Tanzi, în eseul său despre corupţie, arată că „singura modalitate de a descuraja corupţia este de a reduce semnificativ amploarea intervenţiei publice."(38)

Revoluţia Informaţională va reduce semnificativ „amploarea intervenţiei publice" şi, pe această bază, oferă speranţă pentru o renaştere a moralităţii şi onestităţii. Cealaltă implicaţie evidentă a Revoluţiei Informaţionale pentru moralitate este o vulnerabilitate crescută care vine odată cu posibilitatea ca comerţul cibernetic şi corporaţiile virtuale să comunice cu o criptare indestructibilă. Hoţii interni din cadrul unei organizaţii, chiar şi a unei organizaţii virtuale, vor fi mai dificil de detectat şi va fi aproape imposibil să se recupereze banii furaţi sau primiţi pe ascuns pentru vânzarea de secrete comerciale, brevete sau alte active economice valoroase. Criminalitatea este rentabilă, iar mulţi consideră atractiv să suplimenteze activităţile legale şi productive cu unele ilegale şi prădătoare. Spre deosebire de situaţia obişnuită care a prevalat în societăţile occidentale de-a lungul majorităţii ultimelor două secole, criminalii nu sunt simpli inadaptaţi, fără statut social. Când fărădelegea rasplăteşte, tindem să obţinem o clasă de infractori mai bună deoarece ilegalitatea este foarte puţin detestata la nivel social. Mafia siciliană, de exemplu, împreună cu mulţi traficanţi de droguri care angajează forţă de muncă locală la preţuri umflate, se bucură de respect şi sprijin popular la nivelul teritoriului natal.

ORDINEA MORALĂ ŞI DUŞMANII SĂI

Toate societăţile puternice au o bază morală solidă. Orice studiu al istoriei dezvoltării economice arată relaţia strânsă dintre factorii morali şi cei economici.

Ţările şi grupurile care obţin o dezvoltare de succes o fac parţial

deoarece au o etică ce încurajează virtuţile economice ale autosuficienţei,muncii asidue, responsabilităţii familiale şi sociale, economiilor mari şi onestităţii. Acest lucru este valabil şi şi pentru subgrupurile sociale. Succesul în afaceri al evreilor, în special al evreilor religioşi, al puritanilor din Noua Anglie, al quakerilor în afacerile britanice din secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea sau al mormonilor din America modernă, toate arată beneficiile economice care rezultă din culturi cu un cadru moral puternic.
Putem lua ca exemplu quakerii. Quakerii au avut succes în afaceri şi au avut succes în special ca bancheri, dintr-o serie de motive.
Şi-au stabilit cel mai înalt standard posibil de încredere. Nu depuneau jurăminte, ci considerau fiecare angajament în afaceri ca fiind la fel de obligatoriu ca un jurământ. „Cuvântul meu este tot" era pentru ei un principiu absolut. Credeau într-un stil de viaţă liniştit, decent, dar frugal. Ca o datorie religioasă, evitau cheltuirea banilor pe vanităţile acestei lumi. Evitau certurile şi considerau ca războiul este întotdeauna păcătos. Credeau că omul de afaceri avea o obligaţie morală de a oferi o valoare justă şi, ca negustori, şi-au dezvoltat o reputaţie pentru menţinerea calităţii înalte cu preţuri moderate. „Caveat emptor" - cumpărătorul să fie atent - nu era suficient de bun pentru ei. Într-o epocă în care majoritatea negustorilor urmau o teorie comercială cu preţuri ridicate, marjă mare de profit, moralitatea quakerilor i-a condus în mod natural la o politică cu marjă mică de profit şi cifră de afaceri mare. După cum a arătat mai târziu Henry Ford, acest lucru poate fi potenţial mult mai profitabil. Au urmat această politică de afaceri pentru că au considerat că este datoria lor să nu-şi înşele clienţii, dar s-a dovedit a fi cea mai bună modalitate de a-şi extinde afacerile. Quakerii s-au dovedit a fi oameni buni cu care să facă afaceri, aşa că clienţii lor s-au întors; existau profituri de ambele părţi. Fiind o comunitate cu economii mari, care îşi respecta obligaţiile, quakerii aveau un avantaj ca bancheri, iar apartenenţa la quakeri era în sine un atu comercial care inspira încredere.
Din păcate, astfel de avantaje în afaceri pot fi erodate chiar de succesul pe care îl produc. Ţările trec printr-un ciclu, care a stat la baza teoriei sociologice a lui Adam Ferguson în secolul al XVIII-lea, de la sărăcie şi muncă grea,la bogăţie, la lux, la decadenţă şi apoi la declin. Romanii antici înşişi priveau înapoi la virtuţile perioadei

republicane, când Imperiul se construia, şi deplângeau luxul şi lenea pe care le considerau cauza declinului lor. Această erodare a virtuţilor prin prosperitate se poate întâmpla surprinzător de repede. Germanii sunt încă un popor capabil şi eficient, dar nu muncesc nici pe departe la fel de mult ca atunci când îşi reconstruiau ţara după înfrângerea din 1945. În două generaţii, au trecut de la a lucra multe ore , aproape cu mâinile goale, în condiţii de sărăcie lucie, la a lucra putin pentru cel mai mare salariu şi cea mai scumpă asistenţă socială de pe pământ.
În octombrie 1995, Declaraţia de la Petersburg a fost semnată de şaisprezece asociaţii germane de angajatori. Este un catalog de plângeri bine justificate, care reflectă declinul moralului industrial al Germaniei.
Povara fiscală a Germaniei a atins niveluri record în 1995, în special din cauza supratаxei de solidaritate şi a plăţilor pentru asigurarea de îngrijire medicală. Cu o impozitare totală a corporaţiilor care se ridică la peste 60%, Germania este mult peste nivelul internaţional comparativ de 35 până la 40%. Obiceiurile din sectorul public, cum ar fi promovările reglementate, locurile de muncă pe viaţă şi plăţile mai mari ale pensiilor, trebuie înlocuite cu regulile pieţei libere, bazate pe meritocraţie şi compensaţii... Datorită faptului că Germania are cele mai mari costuri ale forţei de muncă din lume, politicile salariale trebuie să contribuie la reducerea şomajului prin atenuarea costurilor pentru întreprinderi... Creşterile salariale ar trebui măsurate în funcţie de competitivitate şi productivitate... Comportamentul sindicatelor trebuie să se schimbe.
Ritualul anual de campanii, revendicări, mobilizari ale lucrătorilor, ameninţări şi greve de avertisment, este dăunător.
Această îngrijorare că germanii, în special tinerii şi moştenitorii prosperităţii, şi-au pierdut obiceiul de a munci este împărtăşită de cancelarul Kohl.
Contractul de muncă existent la Volkswagen oferă cel mai mare salariu pentru toţi lucrătorii din industria auto de pe pământ, la care trebuie adăugate impozitele pe asigurări sociale, în schimbul unei săptămâni de lucru de 28 de ore - patru zile a câte şapte ore fiecare.
Germania postbelică este acum un exportator masiv de locuri de muncă. Britanicii erau consideraţi la mijlocul secolului al XIX-lea drept cea mai eficientă naţiune industrială, o reputaţie pe care cu siguranţă o pierduseră o sută de ani mai târziu. Ciclul prosperităţii subminează, fără îndoială, virtuţile muncii asidue şi ale aşteptărilor modeste, care există în primele etape ale dezvoltării industriale de succes.
Naţiunile nu sunt capabile să-şi păstreze virtuţile timpurii, la fel

cum oamenii pot deveni lacomi şi leneşi in fata unui succes facil. Investiţiile globale recompensează, fără îndoială, aceste virtuţi şi-i penalizează pe cei care devin lacomi şi leneşi, aşa cum ar trebui. Într-adevăr, s-ar putea spune că investiţiile solide trebuie să se bazeze atât pe o evaluare morală, cât şi pe una pur financiară. Englezul din secolul al XVIII-lea care a subscris la capitalul unei bănci quakere avea şanse mari să se descurce foarte bine. În secolul al XIX-lea, quakerii au investit în afaceri cu ciocolată, deoarece credeau că cacaoa era mai sănătoasă decât alcoolul. Probabil că este. Totuşi, o investiţie în Fry's sau Cadbury's a fost cu siguranţă o investiţie bună. Investitorii ar trebui să fie preocupaţi să evite perioadele de decadenţă. Chiar dacă Germania îşi păstrează o poziţie puternică pe piaţa europeană, şi competenţele industriale înalte, costurile ridicate ale forţei de muncă şi orele de lucru reduse au diminuat deja potenţialul viitor al Germaniei.

Moralitatea socială şi succesul economic sunt insolubil legate. Dar ce factori ajută la menţinerea sau tind să submineze moralitatea socială? Arnold Toynbee, marele istoric filosofic al primei jumătăţi a secolului al XX-lea, a formulat teoria provocării şi a răspunsului. Societăţile sunt revigorate de provocări şi dezvoltă virtuţi pe care nici măcar nu ştiau că le posedă.

A existat întotdeauna o recunoaştere umană a faptului că vremurile grele pot dezvolta şi în mod normal dezvoltă, răspunsuri mai sănătoase decât cele ale perioadelor de prosperitate. În vieţile noastre individuale, cu toţii încercăm să ne simţim confortabil, sperăm să locuim într-o casă care ne place, să avem un loc de muncă care ne place, să avem suficienţi bani în bancă şi aşa mai departe. Lupta pentru atingerea acestor obiective este una plină de satisfacţii. Studiem la şcoală, ne instruim, muncim din greu la afacerea sau profesia noastră, având aceste obiective în minte.

La mult prea mulţi oameni, atingerea acestor obiective creează un fel de capcană. Lupta este mai grea decât realizarea. Marele psiholog elveţian Carl Jung a avut ca pacient la începutul acestui secol un om de afaceri american.

Omul de afaceri avea chiar aceste ambiţii în tinereţe. Muncise pentru a-şi înfiinţa propria afacere şi pentru a câştiga suficienţi bani pentru a se pensiona până la vârsta de patruzeci de ani.

S-a căsătorit cu o femeie tânără şi atrăgătoare, şi-a cumpărat o

casă frumoasă,avea o familie tânără, afacerea lui a avut mare succes şi, până la vârsta de patruzeci de ani, reuşise într-adevăr să se vândă şi să se pensioneze, un om bogat şi independent,fără nimic de care să-şi facă griji, aparent. La început s-a bucurat de libertatea sa, a putut să facă lucruri pe care şi le promisese de mult timp. Şi-a dus familia în Europa. Au vizitat galerii de artă şi aşa mai departe. Treptat, aceste interese şi sentimentul său de libertate însuşi au început să pălească. A început să privească înapoi la perioada în care nu era liber,când lucra non-stop la afacerea sa şi avea toate grijile obişnuite legate de afaceri,ca la perioada fericită a vieţii sale. A căzut într-o depresie, ceea ce a determinat-o pe soţia sa să-l aducă la Jung ca pacient. Jung l-a diagnosticat, practic, ca neavând o modalitate de a-şi exprima energia creativă, care se întorsese împotriva lui şi îl distrugea. Diagnosticul s-ar fi putut dovedi corect, dar nu a dus la un leac.
Omul de afaceri nu şi-a revenit niciodată după căderea nervoasă. Pentru fiinţele umane, contează lupta, mai degrabă decât realizarea; suntem făcuţi pentru acţiune, iar realizarea se poate dovedi a fi o mare dezamăgire. Ambiţia, oricare ar fi ea, pune lupta în mişcare, dar lupta este mai plăcută decât propriul rezultat, chiar şi atunci când obiectivul este pe deplin atins. Şi, bineînţeles, pentru majoritatea oamenilor, obiectivele pot fi atinse doar parţial. Majoritatea dintre noi nu avem atâţia bani pe cât ne-am dori şi nu locuim în casa visurilor noastre. Trebuie să ne mulţumim cu ceva mai puţin.
Acest sentiment că virtutea este dinamică, că constă în efort mai degrabă decât în rezultat, s-a dezvoltat puternic în secolul al XIX-lea şi în moduri diferite. Există o poezie binecunoscută de Arthur Hugh Clough care a adus alinare multor oameni în lupta pe viaţă şi pe moarte in cel de-al Doilea Război Mondial. Este demn de remarcat că ratele sinuciderilor în ţările aflate în război au scăzut în cel de-al Doilea Război Mondial; Chiar şi războiul poate fi mai bun decât depresia inactivităţii.

,Nu spune că lupta nu are nici un folos,
Munca şi rănile sunt zadarnice,
Inamicul nu leşină, nici nu cedează,
Şi aşa cum au fost lucrurile, ele rămân.

Dacă speranţele au fost înşelătoare, temerile pot fi mincinoase;
Poate că, în fumul acela ascuns,
Camarazii tăi îi urmăresc deja pe cei care fug,
Şi, dacă nu le-ar fi fost de tine, ar fi stăpânit câmpul.

Căci în timp ce valurile obosite, spărgându-se în zadar,
Par să nu câştige nici măcar un centimetru dureros aici,
Departe, prin golfuri şi intrări,
Vine în linişte, inundând, mareea,

Şi nu numai prin ferestrele de la est,
Când zorile zilei, vin în lumină,
În faţă, soarele urcă domol, atât de incet,
Dar spre vest, uită-te, pământul este luminos.

Această competiţie activă încă apelează la sensibilitatea modernă. Într-adevăr, aşa îşi duc viaţa mulţi bărbaţi şi femei moderni, într-o luptă continuă pentru a
profita de oportunităţile unui mediu potenţial ostil. Trăim cu toţii într-o
lume competitivă şi majoritatea dintre noi nu dorim să ieşim din ea. Există, desigur,
temperamentul spiritual contemplativ, dar este destul de rar.

O percepţie similară din secolul al XIX-lea asupra acestei moralităţi dinamice a fost
dezvoltată de William James, cel mai mare dintre filozofii americani, într-un discurs
adresat Clubului Filosofic de la Yale în 1891:

Cea mai profundă diferenţă, practic, în viaţa morală a omului este diferenţa dintre starea de spirit relaxată şi cea extenuantă. Când ne aflăm în starea de spirit relaxată, retragerea faţă de răul prezent este consideraţia noastră principală. Starea de spirit extenuantă, dimpotrivă, ne face destul de indiferenţi faţă de răul prezent, dacă se atinge idealul superior. Capacitatea pentru starea de spirit extenuantă probabil că zace în fiecare om, dar are mai multe dificultăţi la unii decât la alţii în a se trezi. Are nevoie de pasiuni mai sălbatice pentru a o stârni, de marile temeri, iubiri şi indignare; sau de apelul profund pătrunzător al uneia dintre fidelităţile superioare, cum ar fi dreptatea, adevărul şi libertatea. Alinarea este o necesitate a viziunii sale; şi o lume în care toţi munţii sunt doborâţi şi toate văile sunt înălţate probabil ca nu este un loc potrivit pentru habitatul ei. Acesta este motivul pentru care, într-un gânditor

solitar, această dispoziţie ar putea dormita la nesfârşit fără să se trezească. Diversele sale idealuri, cunoscute de el ca fiind simple preferinţe proprii, sunt prea aproape de aceeaşi valoare denominaţională: se poate juca sau dezlănţui după bunul plac.
Şi acesta este motivul pentru care, într-o lume pur umană, fără Dumnezeu, apelul la energia noastră morală nu atinge puterea sa stimulativă maximă. Viaţa, desigur, este chiar şi într-o astfel de lume o simfonie etică autentică; dar este cântată în amploarea a câteva octave slabe, iar scara infinită de valori nu reuşeşte să se dezlantuie.

William James credea că moralitatea dinamică, care constă în a face mai degrabă decât a fi, în a acţiona mai degrabă decât a te abţine de la acţiune, poate fi extinsă în sfera religioasă. Există, de asemenea, o dezvoltare puternică a moralităţii competiţiei şi supravieţuirii în opera lui Adam Smith (1776), Thomas Malthus (1798) şi Charles Darwin (1859). Întrucât aceasta este doctrina morală dominantă a ordinii economice mondiale actuale, tema sa centrală necesită o analiză atentă.

Ideea dominantă a darwinismului este că speciile supravieţuiesc prin adaptarea la mediul lor şi că acest proces de selecţie naturală modelează caracteristicile speciei. La animale, procesul este rezultatul unor mutaţii aleatorii despre care se ştie acum că aparţin unui proces genetic pe care Darwin însuşi l-a putut doar ghici. Supravieţuirea societăţilor umane depinde, însă, de alegeri culturale care se bazează pe inteligenţa umană. Cultura schimbă societatea umană precum genele schimbă alte specii. Prin urmare, schimbarea poate avea loc mult mai rapid în societăţile noastre. Nu trebuie să funcţioneze de-a lungul mai multor generaţii, aşa cum se întâmplă atunci când depinde de mutaţii genetice aleatorii. În locul selecţiei naturale la animale, fiinţele umane au dezvoltat selecţia culturală, unele culturi, la un moment dat în istoria omenirii, dezvoltând noi tehnologii care le-au oferit un avantaj decisiv în crearea de bogăţie sau in acumularea puterii. Avantajul cultural al noilor tehnologii, cum ar fi cel pe care omul din Epoca Fierului l-a avut faţă de omul din Epoca Bronzului sau omul electronic faţă de omul mecanic, este decisiv. Adam Smith poate că nu a fost primul scriitor pe teme economice care a redus bunăstarea naţiunilor la acţiunea indivizilor, dar a spus-o cel mai succint şi cu cea mai mare autoritate:

Fiecare individ se străduieşte continuu să găsească cea mai avantajoasă utilizare pentru orice capital pe care îl poate detine. Este într-adevăr propriul său avantaj şi nu cel al societăţii, pe care îl are în vedere. Dar studiul propriului său avantaj în mod natural sau mai degrabă în mod necesar, îl conduce să prefere acea ocupatie care este cea mai avantajoasă in societate.

Thomas Malthus, fondatorul studiilor populaţiei, a văzut că argumentul lui Adam Smith poate fi aplicat nu numai dezvoltării economiei naţiunilor, ci şi supravieţuirii populaţiilor umane. Este bine cunoscut pentru propoziţia sa conform căreia „Populaţia, atunci când este necontrolată, creşte într-un raport geometric. Subzistenţa creşte doar într-un raport aritmetic. O mică cunoaştere a numerelor va arăta imensitatea primei puteri în comparaţie cu cea de-a doua".
Malthus a văzut chiar, cu mult înainte de Darwin, că acelaşi principiu se aplica în întreaga natură:
Prin regnurile animal şi vegetal, natura a împrăştiat seminţele vieţii cu cea mai abundentă şi generoasă mână. Ea a fost comparativ, zgârcită în spaţiu, şi hrana necesară pentru a le creşte. Germenii existenţei conţinuţi în acest petic de pământ, cu hrană din belşug şi spaţiu amplu pentru a se extinde, ar umple milioane de lumi în decursul a câteva mii de ani. Necesitatea, acea lege imperioasă şi omniprezentă a naturii, îi limitează în limitele prescrise.
Modul în care se dezvoltă lumea, chiar şi în această etapă a lui Adam Smith şi Malthus, ajunsese deja să fie înţeles la sfârşitul secolului al XVIII-lea ca fiind dinamic, ceea ce, de fapt, fusese întotdeauna. Specia umană, ea însăşi una printre multe, este forţată să concureze din cauza nepotrivirii dintre capacitatea sa nelimitată de generare şi capacitatea sa limitată de a cultiva hrană. Supravieţuirea societăţilor umane, ca şi a speciilor animale, depinde de adaptarea cu succes la mediu. O moralitate dinamică este, prin urmare, preocupată de depăşirea problemelor de adaptare. Acest lucru este cel mai bine realizat de indivizii care îşi adaptează propriile acţiuni la oportunităţile mediului şi, prin urmare, folosesc resursele disponibile în societate cel mai avantajos.
Malthus a văzut deja că ideile lui Adam Smith schimbaseră lumea şi a scris că noul său argument despre populaţie nu era nou: „Principiile de care este dependentă au fost explicate parţial de Hume şi parţial de Dr. Adam Smith." De asemenea, el a văzut că această competiţie constantă pentru supravieţuire era si o chestiune morală, nu doar una practică. Ultimul paragraf al „Eseului" din 1798 spune: „Răul există în lume nu doar pentru a crea suferinta, ci activităţi. Nu trebuie să ne supunem răbdători lui, ci să ne străduim să-l evităm. Nu este doar interesul, ci şi datoria fiecărui individ să depună toate eforturile pentru a îndepărta răul din sine şi dintr-un cerc cât mai mare pe care îl poate influenţa; şi cu cât se exersează mai mult această datorie, cu atât îşi îndreaptă mai

înţelept eforturile şi cu cât aceste eforturi sunt mai reuşite; cu atât probabil îşi va îmbunătăţi şi exalta propria minte şi cu atât mai complet pare să îndeplinească voinţa Creatorului său."

Cineva poate ilustra sentimentul lui Darwin privind importanţa acestui argument din rezumatul conţinutului capitolului 3 al cărţii sale epocale, Despre Originea Speciilor, publicată pentru prima dată în 1859. El a numit acest capitol crucial „Lupta pentru Existenţă". Titlurile subiectelor sunt: „Se referă la Selecţia Naturală – termenul folosit într-un sens larg - raportul geometric de multiplicare - Imnultirea rapidă a animalelor şi plantelor - Natura obstacolelor în calea creşterii – Concurenţa universală - Efectele climei - Protecţia împotriva numărului de indivizi-Relaţii complexe ale tuturor animalelor şi plantelor din natură - Lupta pentru supravietuire e cea mai severă între indivizii şi varietăţi ale aceleiaşi specii; adesea severă între specii ale aceluiaşi gen - Relaţia dintre organism şi organism este cea mai importantă dintre toate relaţiile."

Din 1776, a fost evident că cea mai bună modalitate de a optimiza bogăţia naţiunilor este de a permite indivizilor să îşi optimizeze propriul randament al capitalului în condiţii de liberă concurenţă. Încă din 1798, a devenit evident că supravieţuirea relativă a populaţiilor depindea de societăţile care aveau suficient succes economic şi politic pentru a se putea hrăni, a se proteja de bolile infecţioase şi a-şi proteja populaţiile în război. Din 1859, a devenit evident că întreaga dramă a vieţii, în regnul uman, animal sau vegetal, constă într-o luptă continuă pentru supravieţuire, în care acele specii sau culturi care sunt cele mai apropiate una de cealaltă pot fi cei mai mari rivali. Această luptă necesită o moralitate dinamică, care respinge activ răul şi nu se limitează la a reacţiona doar atunci când se întâmplă.

Aceste idei au fost atât de puternice încât a fost imposibil pentru oricine lua in considerare natura umanităţii sau problemele moralităţii, încă din perioada în care au fost dezvoltate, sa nu reactioneze. Karl Marx credea în lupta pentru supravieţuire la fel de mult ca si Charles Darwin, dar credea că este un război între clase sociale, ele însele formate de forţe economice. Adolf Hitler credea în lupta pentru supravieţuire şi îşi vedea propria carieră politică aproape exclusiv în aceşti termeni. Dar el credea că lupta era una între rase diferite. Marx, Lenin, Stalin, Mao şi Hitler pot fi numiţi cu toţii darwinişti sociali, prin modul in care au privit lupta pentru

supravieţuire,„Mein Kamp”, cum a numit-o Hitler,fiind problema politică centrală. Marxiştii vedeau clasele sociale ca şi cum ar fi fost specii separate; naziştii vedeau rasele în aceeaşi lumină.
Totuşi, aceasta nu creează o moralitate dinamică, aşa cum a prevăzut-o Malthus, ci o imoralitate dinamică. Atât marxismul, cât şi nazismul au dorit să rezolve aceeaşi problemă, problema luptei pentru supravieţuire, dar prin distrugerea concurenţei.
Au invadat teritorii străine, au promovat conflictul între diferite clase care concurau pentru puterea socială sau diferite rase care erau văzute fie ca exploatatori economici (acuzaţia normală adusă evreilor de către antisemiţi), fie ca o subclasă periculoasă (frica de negri a duşmanilor lor albi). Al Doilea Război Mondial a fost o încercare a lui Adolf Hitler, care a eşuat, de a asigura un avantaj în ceea ce priveşte supravieţuirea poporului german, prin distrugerea potenţialei concurenţe, în special a slavilor şi evreilor. Printr-un paradox interesant, înfrângerea în război s-a dovedit mai avantajoasă pentru Germania decât ar fi putut fi vreodată victoria naziştilor.
Alternativa la concurenţa distructivă prin „interferenţă” este concurenţa colaborativă şi aceasta este ideea centrală a lui Adam Smith, şi, de asemenea, a lui Malthus şi a lui William James. Arhetipul concurenţei distructive este cuceritorul. El îşi distruge concurenţii pentru a le confisca activele, ceea ce poate include preluarea controlului asupra ţărilor lor şi poate implica înrobirea popoarelor lor. Arhetipul concurenţei colaborative este negustorul. Este în interesul comerciantului ca beneficiarul să fie mulţumit de tranzacţie, deoarece doar un client mulţumit se întoarce pentru pentru alte tranzactii. De asemenea, este în interesul comerciantului ca utilizatorul să fie prosper, deoarece un client prosper are banii necesari pentru a continua să cumpere.
Cucerirea implică distrugerea celeilalte părţi; comerţul implică satisfacţia celeilalte părţi. Pe măsură ce tehnologia modernă a făcut din cucerire o politică extraordinar de periculoasă, comerţul a devenit singura abordare raţională a problemelor supravieţuirii.
Această interdependenţă este întărită de o altă idee centrală a lui Adam Smith —nu este nouă nici pentru el—şi anume expertizarea funcţiilor. „Avuţia naţiunilor” începe cu un pasaj celebru în care Adam Smith observă că „cea mai mare îmbunătăţire a puterii productive a muncii şi cea mai mare parte a îndemânării,

dexterităţii şi judecăţii cu care aceasta este condusă sau aplicată oriunde, par să fi fost efectele diviziunii muncii".
El subliniază că „importanta afacere de a produce un ac este, în acest fel, împărţită în aproximativ optsprezece operaţiuni distincte, care, în unele fabrici, sunt toate efectuate de mâini diverse". Cu cât specializarea funcţiei este mai completă, cu atât este mai eficientă fabricaţia, dar evident o astfel de economie este extrem de interdependentă. Dacă vrea să aibă succes, trebuie să fie colaborativă.
Prin urmare, o moralitate socială de succes trebuie să aibă anumite caracteristici. Trebuie să fie puternică - o moralitate slabă va fi vulnerabilă şi ineficientă. Trebuie să contribuie la lupta pentru supravieţuire, dar în moduri colaborative, mai degrabă decât ucigaşe. Hitler avea o moralitate puternică a supravieţuirii, dar calitatea sa distructivă aproape că i-a distrus propria societate. Trebuie să fie dinamică, pentru a se potrivi cu schimbările dinamice ale tehnologiei moderne şi, într-adevăr, ale tuturor sistemelor sociale moderne. Trebuie să fie eficientă din punct de vedere economic. Amestecul de idei egalitare şi autoritare din sistemul leninist pur şi simplu nu au funcţionat. Totuşi, acestea nu sunt toate caracteristicile pe care o astfel de moralitate socială ar putea fi aşteptată să le posede. Are un scop mai larg, acela de a face din societate una mai bună în care să trăieşti şi de a interconecta oamenii între ei. De asemenea, moralitatea trebuie să se adapteze şi să supravieţuiască; o moralitate fragilă poate fi acceptabilă în generaţia noastră doar pentru a fi respinsă de următoarea. O moralitate socială tradiţională poate fi prea inflexibilă pentru a se adapta la schimbările succesive ale structurii sociale. Pe de altă parte, un sistem pur relativist nu este deloc o moralitate; nu oferă semnale clare despre cum să ne comportăm.
Putem, în primul rând, să plasăm toată moralitatea socială într-un context. O comunitate puternică, chiar şi o comunitate virtuală, depinde de acceptarea pe scară largă a moralităţii. Cele mai reuşite perioade din istoria societăţilor tind să fie cele în care moralitatea colectivă este pe deplin împărtăşită. O astfel de moralitate nu numai că îndeplineşte funcţii specifice cum ar fi reducerea criminalităţii şi sprijinirea structurilor familiale şi sociale, dar le oferă cetăţenilor un sentiment de scop şi direcţie. Un astfel de consens asupra moralităţii pare să depindă din punct de vedere istoric de existenţa

unei religii dominante, fie că aceasta este o religie de stat precum cea a Imperiului Roman timpuriu; religia evreilor, care a fost firul de supraviețuire pentru un popor dispersat; religia islamică cu regulile sale sociale; catolicismul Evului Mediu; sau protestantismul din Noua Anglie timpurie. Cele trei idei - un popor, o moralitate și o religie depind una de cealaltă și fiecare tinde să le întărească pe celelalte.

Într-o astfel de societate morală, cetățeanul individual este capabil să lucreze pentru atingerea obiectivelor personale în cadrul unei structuri de sprijin social. Este adevărat că legile morale pot fi oarecum arbitrare sau cel puțin pot părea arbitrare pentru cei din afară. Evreul ortodox pierde libertatea de a mânca carne de porc sau crustacee sau de a lucra în Sabat.

Catolicul loial poate pierde libertatea de a utiliza contraceptive artificiale, darămite de a face avort. Musulmanul poate pierde libertatea de a bea alcool.

Confucianul pios poate avea perioada incomod de lungă de doliu pentru pretiosul său tată - chiar și Confucius însuși a avertizat că ritualurile de doliu ar putea fi exagerate. Totuși, adeptul fiecăruia dintre aceste sisteme de credință consideră aceste limitari ca un preț mic de plătit pentru un simț comun și coerent al ordinii mondiale, în care individul are un loc stabilit. Un evreu ortodox ar putea argumenta pe bună dreptate că respectarea Sabatului este un preț mic de plătit pentru beneficiile Legii sau puterea familiei evreiești. O moralitate comună într-o societate tolerantă a fost idealul lui John Locke și al primilor filozofi ai libertății. Ei nu credeau deloc că o societate, de orice fel, poate fi menținută fără reguli, dar considerau că regulile ar trebui să fie supuse celei mai bune rațiuni și că oamenii ar trebui constrânși să accepte doar regulile esențiale. Ei recunoșteau că coerciția era inevitabilă în moralitatea socială, în special în protejarea vieții sau a proprietății, deoarece considerau că nici o societate nu poate supraviețui dacă nu există securitate. Ei aplicau o toleranță aproape absolută variațiilor alegerilor personale care nu afectau bunăstarea celorlalți. Confucianistul, jelindu-și tatăl timp de patruzeci de zile, putea locui alături de evreu, respectând Sabatul, fără să-l deranjeze pe celălalt sau să vrea să-l constrângă să-i urmeze propriile practici religioase. Din această doctrină combinată a moralității sociale în chestiuni esențiale și a toleranței în deciziile personale,se obține de fapt un

standard moral fundamental care trebuie impus tuturor cetăţenilor şi o etică voluntară pe care cetăţenii o acceptă ca indivizi sau ca membri ai unor subgrupuri din societate. Când un călugăr benedictin depune jurăminte de castitate ,obedienta si renuntare la bunurile materiale, o face ca membru al unui astfel de subgrup. El nu îi cheamă pe toţi catolicii, darămite pe toţi concetăţenii săi, să facă aceleaşi jurăminte sau să respecte aceleaşi reguli. El va fi ascultător fata de ordinele stareţului său, dar nu se aşteaptă ca cineva din afara abaţiei sale să le acorde atenţie.
Aderarea la aceste părţi opţionale ale moralităţii sociale nu trebuie să fie universală, dar moralitatea fundamentală trebuie să fie împărtăşită, iar oamenii care nu acceptă moralitatea fundamentală dăunează societăţii, precum şi lor înşişi. În exemplul extrem, o societate inundată de tâlhari care nu ezită să ucidă, aşa cum au fost mari părţi ale Europei după căderea Imperiului Roman, nu oferă nimănui o viaţă satisfăcătoare, nici măcar tâlharilor înşişi; aceştia sunt întotdeauna în mod special ameninţaţi de alţi criminali. Acest lucru este la fel de valabil şi pentru unele zone urbane din Statele Unite de astăzi. Anarhia nu este societatea ideală, deoarece fără aplicarea legii nu există securitate umană.
Când ne uităm la forţele care sunt ostile moralităţii societăţii, trebuie să luăm în considerare această moralitate fundamentală, care este în general similară în majoritatea sistemelor de credinţe religioase moderne. Două, cel puţin, dintre Cele Zece Porunci ale Vechiului Testament, pentru creştini, sau Tora, pentru evrei, pot fi considerate universale pentru orice ar putea fi recunoscut ca religie: „Să nu ucizi” şi „Să nu furi”. Se poate merge chiar mai departe de atât. Aproape toţi agnosticii serioşi ar considera atât crima, cât şi furtul - ameninţarea supremă la adresa vieţii şi ameninţarea supremă la adresa proprietăţii - ca fiind interzise şi ar accepta că societatea are dreptul de a-i pedepsi pe oamenii care ucid sau jefuiesc. Ar putea să nu fie de acord cu privire la pedeapsa adecvată pentru o anumită infracţiune, dar nu şi cu privire la dreptul societăţii de a pedepsi ca atare.
Expresia originală a lui John Locke este exact aşa. Oricine are dreptul la „viaţă, libertate şi proprietate”. În 1776, Thomas Jefferson a adăugat o altă expresie a lui John Locke, „aspiratia la fericire”. Aceasta este o expresie foarte frumoasă şi un ţel nobil,dar expresia „viaţă, libertate şi proprietate” este mai practică decât sintagma

„viaţă, libertate şi căutarea fericirii”. Societatea depinde în mod absolut de dreptul la viaţă şi de dreptul la proprietate. În practică, istoria arată că aceste drepturi pot fi protejate numai atunci când există libertate. Dacă statul este atotputernic, atunci statul devine marele duşman al vieţii, exemplele find războaiele de agresiune, şi asupra proprietăţii individuale, prin preluarea unei părţi exagerate din bogăţia naţională pentru propriile scopuri, adesea nedorite şi întotdeauna risipitoare.
Cu toate acestea, moralitatea fundamentală este atacată în cele mai avansate naţiuni, parţial chiar de forţele modernităţii care le conferă acestor naţiuni avantajul lor tehnic.
Statele Unite sunt principala putere tehnologică a lumii. Mulţi oameni, inclusiv majoritatea americanilor, ar fi considerat Statele Unite un exemplu moral pentru restul lumii până la începutul anilor 1960. Acum, această opinie este rareori exprimată, chiar şi de americanii care sunt mândri de ţara lor. Oricine a urmarit procesul O.J. Simpson, aşa cum a făcut-o lumea, nu mai poate considera Statele Unite ca Republica simplă şi virtuoasă la fel ca odinioara.
Dacă privim vechile valori americane, acestea reflectau nevoile unei societăţi de frontieră, care a influenţat atitudinile cetăţenilor săi chiar şi în oraşele mari.
Frontierele sunt locuri democratice. Oamenii se simt egali, iar primii americani au scăpat de ierarhiile de clasă ale Europei. Chiar şi muncitorii angajaţi,trimişi din Anglia ca ocnasi, s-au impus ca mestesugari independenti, fermieri sau muncitori liberi odată ce perioada lor de obligatie s-a încheiat. Salariile erau mai mari decât în Europa, iar costul bunurilor esenţiale era scăzut, deşi produsele importate erau scumpe. La frontieră, oamenii depindeau foarte mult unii de alţii, dar traiul, deşi greu, era unul bun după standardele europene.
Imigranţii puteau începe ca persoane cu salarii mici în mahalalele din Boston şi New York, dar de obicei scăpau din mahalale destul de repede, iar generaţie după generaţie au intalnit prosperitatea. După Războiul Civil, negrii se considerau ca fiind un alt grup de imigranţi, iar mulţi dintre ei împărtăşeau aceste valori şi aspiratii americane. Din aceştia s-a dezvoltat clasa de mijloc de culoare.
Această aspiraţie, întărită de experienţa reală a frontierei şi de influenţa bisericilor, atât protestante, cât şi catolice, a încadrat

patriotismul americanilor. Ei credeau că trăiesc în ţara lui Dumnezeu, o noţiune ghidată în mod unic de idealurile democratice şi credinţa creştină, prima şi cea mai de succes dintre democraţiile lumii. Imaginea este destul de familiară; este personificată în imaginea pe care o avem cu toţii, sau aproape toţi, despre Abraham Lincoln, deşi încă se pot găsi unii americani în Sud care îl văd pe Lincoln ca pe omul care a dezlănţuit ororile Primului Război Modern pentru a împiedica statele libere să părăsească o Uniune în care nu mai aveau încredere.

Cu toate acestea, imaginea lui Lincoln, robusta, simpla, onestă şi elocventă, este încă imaginea americană supremă şi este în esenţă una morală. Mulţi americani încă simt contrastul viu original dintre energia democratică a noii ţări şi ierarhiile obosite ale Europei. Acest ideal al unei meritocraţii în esenţă dinamice este greu de recunoscut pentru un străin în Los Angeles, New York, Houston sau Washingtonul de astăzi, chiar dacă urmele sale, şi ceva mai mult decât aceste urme, pot fi încă găsite în marile zone suburbane sau în zonele rurale.

Etica puritană americană, cu toată importanţa sa istorică, supravieţuieşte bine la nord de linia zăpezilor, dar dinamismul antreprenorial este mai răspândit.

Americanii ar indica decăderea oraşelor mari, care au devenit focare pentru criminalitate, în special pentru traficul de droguri, ca fiind cel mai rău simptom al declinului unui simţ comun al moralităţii. Majoritatea americanilor recunosc, de asemenea, că există un conflict între mai multe culturi morale diferite, toate concurând în pretenţiile şi autoritatea lor. Cultura „corect politic” respinge multe, dar nu toate, principiile morale care au susţinut vechea cultură. Subliniază agresiv rolul şi drepturile grupurilor care sunt văzute ca fiind exploatate istoric de o cultură dominantă masculină albă şi respinge acea cultură, în ciuda faptului că este cultura fondatoare a Statelor Unite.

Cultura dominantă masculină din prima jumătate a secolului al XX-lea s-a concentrat pe supravieţuirea familiei nucleare. Acest lucru a oferit istoric soţului-tată cel puţin o dominaţie nominală în casă, deşi în practică casa era adesea condusă de soţie-mamă cu acceptarea adesea blândă a stăpânului nominal. Aceasta i-a oferit şefului masculin o dominaţie reală la locul de muncă, o dominaţie pe care mişcarea feministă a contestat-o până acum, dar nu a

inversat-o. Interesul referitor la familie şi învăţătura creştină istorică au interzis avortul. Vechea moralitate considera că avortul era o ucidere ilegală, nu a fost niciodată permis, iar adepţii moralităţii tradiţionale încă mai cred asta. Adepţii noii moralităţi cred opusul. În cazul Roe v. Wade, Curtea Supremă a oferit dreptul constituţional la avort, care până atunci fusese considerat o chestiune pentru statele individuale, doctrina dreptului la viaţă privată, ea însăşi îndepărtată de orice formulare care se găsea efectiv în Constituţie sau în amendamentele acesteia.
S-a considerat că viaţa privată a unei femei include dreptul de a avea sau de a nu avea copii, indiferent de consecinţele asupra embrionului. Curtea Supremă nu a considerat embrionul ca beneficiind de drepturi constituţionale – embrionii fiind aceleaşi entităţi extraconstituţionale la sfârşitul secolului al XX-lea cum fuseseră sclavii în prima jumătate a secolului al XIX-lea. „Viaţa, libertatea şi căutarea fericirii” nu se aplicau sclavilor, iar limbajul Declaraţiei de Independenţă nu a fost aplicat embrionilor de către judecătorii din cazul Roe v. Wade.
Dezbaterea despre avort este exemplul extrem al conflictului dintre vechea şi noua moralitate, deşi există conflicte la fel de remarcabile şi în alte domenii unde vechea organizare socială, cu moralitatea sa, a fost contestată de cea nouă. Moralitatea creştină tradiţională, atât în bisericile protestante, cât şi în cele catolice, a pus un mare accent pe rolurile sexuale: Nici un act sexual heterosexual în afara sau înainte de căsătorie. Nici o relaţie homosexuală. Lesbianismul a fost mai puţin subliniat,deoarece societatea abia dacă i-a recunoscut existenţa. Când Regina Victoria a fost informată pentru prima dată despre asta, ea a refuzat cu fermitate să creadă că astfel de lucruri se întâmplă între femei. Corectitudinea politică este moralitatea grupurilor presupus oprimate.
Homosexualii au revendicat o validitate egală pentru stilul lor de viaţă şi au contestat opoziţia tradiţională faţă de conduita lor sexuală. „Homofobia” era considerată în sine o formă scandaloasă de prejudecată, la fel ca discriminarea rasială. A fi critic faţă de homosexuali este considerat de noua moralitate la fel de inacceptabil ca şi a fi critic faţă de negri, evrei sau femei.
În acelaşi timp, alte tabuuri sexuale erau erodate sau abolite. În anii 1960 a existat un nou val de iubire liberă, bazat parţial pe aparenta siguranţă a pilulei contraceptive feminine, dar promovat şi

de medicamente care schimbă starea de spirit şi la fel de muzica pop. Aceasta a dus la o creştere a concubinajului. Până în anii 1990, în Marea Britanie, o societate ceva mai demodată decât majoritatea statelor americane, se considera absolut normal ca Prinţul Edward să doarmă cu prietena sa la Palatul Buckingham, sub acelasi acoperis, dar necăsătoriti, la fel cum dormeau studenţii împreună în locuinţele lor din anii 1960. Puţini oameni au considerat ciudat că Regina Elisabeta a II-a, şefa Bisericii Anglicane, a aprobat conduita fiului ei cel mic, căsătoriile celor trei copii mai mari ai sai fiind deja destrămate. Cei puţini care s-au plâns au fost consideraţi iremediabil demodati şi moralisţi. Cu toate acestea, existau încă mulţi oameni care considerau vechea moralitate ca fiind preferabilă, chiar dacă nu o practicau ei înşişi sau nu se aşteptau cu adevărat ca copiii lor să facă acest lucru, dincolo de vârsta fragedă. Mişcarea „corectitudine politică" a avut propria sa latură puritanică. Deoarece a izvorât din interesele percepute ale femeilor, văzute ca fiind cel mai mare dintre grupurile oprimate, a avut o anumită ostilitate faţă de sexualitatea masculină, atât în formele agresive, cât şi în ceea ce anterior ar fi fost considerate expresii inofensive. Unele femei au adoptat „o opinie că toţi bărbaţii sunt prin natura lor violatori, iar oroarea naturală faţă de viol a fost „exagerată într-o denunţare generală a genului masculin".

Alţii s-au concentrat pe hărţuirea sexuală, o adevărată ofensa, mulţi bărbaţi au maniere sexuale grosolane care deveneau ridicole în unele cazuri banale. Hărţuirea sexuală era pedepsită prin simplul contact vizual, fără a se rosti vreun cuvânt, darămite prin contactul fizic.

Prin urmare, noua moralitate putea fi foarte critică. Persoanele albe puteau fi acuzate de prejudecăţi rasiale, nu pentru că aveau prejudecăţi, ci pentru că erau albi. Bărbaţii puteau fi acuzaţi de hărţuire sexuală pentru că expresiile lor arătau că găseau o femeie atractivă, lucru care într-o generaţie anterioară fusese considerat mai degrabă un compliment decât o insultă.

Grupurile creştine corecte din punct de vedere politic şi fundamentaliste se critică acerb unul faţă de celălalt, totuşi, în lumea modernă, seamănă destul de mult. Ambele îşi asumă autoritatea unei anumite doctrine morale ca şi cum ar fi universală, chiar dacă doctrinele lor morale sunt diferite. Într-adevăr, ambele

pot fi criticate pentru acelaşi defect, pentru un moralism exagerat şi infatuat, lipsit de profunzime, de sens istoric sau de toleranţă. Ambele sunt atacate pentru presupusa lor asemănare cu puritanismul secolului al XVII-lea, cu moraliştii vanitosi precum Oliver Cromwell în Anglia – care aproape a emigrat în Noua Anglie - sau cu vânătorii de vrăjitoare din Salem.
Nici mişcarea feministă, în forma sa mai dogmatică, nici predicatorii conservatori biblici nu pot fi acuzaţi de vreo lipsă de moralitate, ci de supradezvoltarea şi rigiditatea sa. Inima acestor moralităţi uneori pare să se fi transformat în piatră. Acest tip de întărire a arterelor morale este la fel de dăunător moralităţii consensuale a societăţii ca si anarhia cu conceptul ei „orice este permis" împotriva căreia acestia protestează.
Este o distorsiune a forţelor morale, o exagerare a auto-neprihănirii. Fariseismul, convingerea că cineva este unic virtuos, este la fel de vechi ca si omenirea şi a fost deosebit de ofensator pentru Iisus Hristos. Erodarea moralităţii, credinţa că alegerile etice sunt pur şi simplu o chestiune de preferinţă privată, precum o chestiune a unui individ in alegerea hainelor este un fenomen recent. Această credinţă reflectă absenţa oricărei moralităţi comune. Ea duce la o etapă cu totul nouă doctrina clasică a libertăţii şi transformă „căutarea fericirii" din ceea ce John Locke a înţeles iniţial prin această expresie şi Jefferson a adaugat în 1776,într-un hedonism care este nepăsător faţă de consecinţe.
Expresia „în căutarea fericirii" este preluată din Eseul despre înţelegerea umană (1691) de John Locke: „cea mai înaltă perfecţiune a naturii intelectuale constă într-o căutare atentă a fericirii adevărate şi solide, aşadar grija faţă de noi înşine, pe care o confundăm cu fericirea imaginară, este fundamentul necesar al libertăţii noastre". El continuă spunând că „nu pentru toată lumea fericirea înseamna acelaşi lucru.... mintea are o altă savoare, la fel ca şi palatul gurii.... Oamenii pot alege lucruri diferite, totuşi toţi aleg corect, imagindu-si la fel ca amaratele de insecte , dintre care albinele sunt încântate de flori şi dulceaţa lor iar altii gândaci sunt atrasi de opusul acestora". Totuşi, el continuă să susţină că a prefera viciul, virtuţii este „în mod evident o judecată greşită". El pune o greutate deosebită argumentului religios, dar consideră, de asemenea, că „oamenii pacatosi isi i-au partea cea mai rea de aici". El crede că „moralitatea, stabilită pe adevăratele sale

fundamente, nu poate decât să determine ca fiecare sa faca alegerea pe care o considera potrivita". Doctrina lockeană a libertăţii oferă, fără îndoială, o gamă mai largă preferinţelor umane decât sistemele morale mai autoritare care urmăresc să trateze toţi oamenii la fel şi impun o uniformitate a conduitei. Cu toate acestea, în curând doctrina clasică a libertăţii recunoaşte necesitatea unor imperative morale colective, inclusiv respectul pentru ceilalţi oameni din societate, în special pentru viaţa lor şi proprietatea paşnică asupra bunurilor lor în conformitate cu legea. O eroziune generală a moralităţii colective ameninţă libertatea, atât direct, prin faptul că introduce un element de anarhie, cât şi indirect, prin încurajarea celor mai autoritare forţe ale societăţii. Putem vedea istoria moralităţii publice ca un ciclu între dezordine şi autoritarism; moralităţile autoritare moderne, atât feminismul, cât şi fundamentalismul, au apărut ca un răspuns ciclic la hedonismul anilor 1960.

Am descris deja unele dintre atributele noii lumi a secolului următor. Aceasta va fi modelată de două forţe principale, schimbarea tehnologiei care deschide economiile Asiei şi noile comunicaţii electronice globale care fac cetăţeanul progresiv mai puţin dependent de guvernul său local.

Noua tehnologie va înlocui, sau a înlocuit deja, multe dintre competenţele umane de nivel mediu - lucrătorul de la linia de producţie, funcţionarul de birou, acum din ce în ce mai mult managerul de nivel mediu. Dar a recompensat si competenţele mai rare, creând o elita cognitivă internaţională de oameni cu înaltă calificare pentru care noile comunicaţii deschid cea mai largă piaţă posibilă pentru competenţele lor. Ca majoritatea elitelor, elita cognitivă tinde să fie puţin deasupra ei înşişi, este destul de arogantă şi crede că îşi poate stabili propriile standarde. Drept urmare, este înstrăinată de societate.

În prima jumătate a secolului următor va exista un transfer masiv de bogăţie din Vestul Sălbatic către Noul Orient. Eşecurile politice - iar China care este încă o ţară înapoiată din punct de vedere politic - pot întârzia acest transfer de bogăţie şi putere strategică, dar este foarte puţin probabil să îl împiedice. Nu îl pot inversa.

Acest proces de transfer al a bogăţiei ar pune, în orice caz, cea mai mare presiune posibilă asupra ţărilor dominate de albi din emisfera nordică, asupra Europei şi Americii de Nord.

În prezent, aproximativ 750 de milioane de oameni aparţin ţărilor avansate din această zonă; până foarte recent, Japonia era singura ţară asiatică, non-albă, care a atins standardul de viaţă euro-american, deşi existau populaţii etnic europene în Noua Zeelandă, în Australia şi în populaţia albă din Africa de Sud. Chiar şi în 1990, populaţia totală a ţărilor industriale avansate reprezenta doar aproximativ 15% din populaţia mondială de 5 miliarde. Distribuţia bogăţiei mondiale era de 15 % bogaţi, 85% săraci, foarte asemănătoare cu distribuţia veniturilor din societăţile industriale avansate de acum o sută de ani. Până în 2050, într-un proces accelerat, se aşteaptă ca economiile avansate să includă aproximativ 3 miliarde de oameni dintr-o populaţie mondială care ar fi putut ajunge la 7 miliarde, sau o distribuţie a bogăţiei de 40% bogaţi, 60% săraci. Până la sfârşitul secolului, aceste cifre ar putea fi inversate, iar distribuţia ar putea fi de 60% bogaţi şi 40% săraci, sărăcia fiind concentrată în special în Africa.Mutarea între naţiuni se va face către o mai mare egalitate a bogăţiei, dar în interiorul naţiunilor va fi probabil o mai mare inegalitate. Utilizatorii eficienţi ai talentului şi capitalului vor avea un avantaj decisiv faţă de cei cu competenţe moderate sau puţin capital. Această bogăţie va fi foarte mobilă. Săracii din lumea avansată nu vor putea să-i impoziteze pe bogaţi la scara secolului al XX-lea; acele ţări care încearcă să facă acest lucru vor reveni într-o cursă intens competitivă.

Desigur, productivitatea totală a economiei mondiale va continua să crească, poate cu o medie de 3% la nivel mondial, dacă nu vor exista războaie mondiale.

Dacă acest lucru se dovedeşte corect, produsul mondial total se va dubla la fiecare douăzeci şi cinci de ani, ajungând să fie de peste patru ori mai mare decât este acum până în 2050 şi de şaisprezece până la douăzeci de ori mai mare până în 2100. Chiar dacă populaţia lumii va creşte la 8 miliarde până în 2100, acest lucru va aduce un PIB mondial pe cap de locuitor până la sfârşitul secolului de zece ori mai mare decât nivelul actual.

O astfel de creştere a bogăţiei poate susţine ascensiunea noilor societăţi industriale şi a veniturilor de milioane de dolari ale elitei cognitive,şi totuşi sa ofere un nivel de trai decent şi în creştere pentru restul forţei de muncă avansate.

Dar diferenţele vor fi foarte diferite de cele din secolul al XX-lea. În termeni globali, naţiunile sărace îşi vor vedea veniturile crescând

mult mai rapid decât cele ale naţiunilor bogate; în termeni naţionali, veniturile celor bogaţi,la fel ca în America anilor 1990, vor creşte mult mai rapid decât veniturile medii sau mici. În secolul următor vom asista la crearea unei superclase mondiale, poate de 500 de milioane de oameni foarte bogaţi, dintre care 100 de milioane suficient de bogaţi pentru a deveni Indivizi Suverani.
Acest proces va avea o consecinţă inevitabilă. Societăţile vor deveni mult mai puţin omogene; statul-naţiune va deveni mai slab sau se va prăbuşi cu totul; elita cognitivă se va considera cosmopolită. Deja, persoanele care lucrează în aceste funcţii globale dezvoltă o cultură mult mai apropiată de cea a colegilor lor din alte părţi ale lumii decât de cea a concetăţenilor lor din vechile state-naţiune. Un bancher de investiţii londonez se va simţi probabil mai acasă în Seul decât în Glasgow; un funcţionar public din Washington s-ar putea simţi mai acasă în Bonn decât în zonele negre din Washington. Putem deja vedea efectul de dezintegrare pe care acest proces îl are asupra valorilor morale. Moralitatea individului este parţial încadrată în educaţie, în ceea ce individul a fost învăţat în copilărie; este, de asemenea, parţial încadrată în experienţa de viaţă. Atât educaţia, cât şi experienţele elitei cognitive vor fi cosmopolite şi vor tinde să separe oamenii de comunităţile lor locale. Pe măsură ce ne îndreptăm spre secolul următor, o proporţie mare de oameni din elita cognitivă în creştere au primit puţină educaţie religioasă sau morală în familie. Cea mai comună religie a elitei este un umanism agnostic. Multe astfel de familii sunt ele însele separate prin divorţ, recăsătorie sau a treia căsătorie ulterioară. Modelul de căsătorie din Hollywood nu este universal în Statele Unite, dar elita cognitivă din Europa şi America are o rată ridicată a divorţurilor, probabil în medie de o treime sau mai mult. Copiii acestor părinţi divorţaţi au rareori o educaţie religioasă de bază şi sunt conştienţi de variaţiile de atitudine morală între părinţi, părinţii vitregi şi fraţii vitregi. Dacă se compară educaţia morală iniţială a acestui grup cu cea a unui sat irlandez sau polonez, educaţia ţărănească oferă evident o pregătire religioasă mult mai puternică dintre cele două. O elita fără Dumnezeu, fără rădăcini şi bogată este puţin probabil să fie fericită sau să fie iubită.
Această lipsa de potrivire în educaţia morală iniţială a ceea ce va fi grupul economic dominant al secolului următor va fi probabil întărită de experienţa lor de viaţă. Aceşti oameni vor avea disciplina

unei educaţii tehnice avansate, de o natura sau alta, pentru a se pregăti pentru noul lor rol de lideri ai noului univers electronic. Dar vor învăţa din aceasta doar câteva dintre lecţiile morale care au fost istoric cadrul conduitei sociale umane.
După standardele lui Confucius, Buddha sau Platon (500 î.Hr.), Sfântul Pavel (50 d.Hr.) sau Mahomed (600 d.Hr.), ei pot fi analfabeţi morali. Li se vor fi predat lecţiile de eficienţă economică, utilizarea resurselor, urmărirea banilor, dar nu şi virtuţile umilinţei sau ale sacrificiului de sine, darămite castitatea. În esenţă, majoritatea dintre ei vor fi fost crescuţi ca păgâni cu un set de valori mai apropiate de cele ale Republicii Romane târzii decât de creştinism. Chiar şi aceste valori vor fi extrem de egoiste, mai degrabă decât împărtăşite. Societăţile, aşa cum am argumentat, pot fi puternice doar dacă valorile morale reale sunt împărtăşite pe scară largă. Naţiunile avansate se îndreaptă deja spre o situaţie în care mulţi oameni vor avea valori morale slabe sau limitate, alţii vor compensa printr-o aderenţă ferventă la valori iraţionale, iar puţine valori vor fi comune în întreaga societate. Fără îndoială, unele dintre „cluburile teritoriale competitive” pe care le-am descris anterior vor impune standarde morale exigente pentru rezidenţă. Diferenţele de bogăţie nu au produs în sine, din punct de vedere istoric, diferenţe fundamentale în valorile religioase. În societăţile dense şi stabile, cu tradiţii puternice, o structură ierarhică abruptă, „bogatul în castelul său si săracul la poarta sa”, poate ascunde valori care străbat ierarhia, dar acest lucru depinde de puterea sentimentului comunitar al bogaţilor şi săracilor şi de puterea tradiţiilor sociale. Nici una dintre aceste condiţii nu există acum, si atât sentimentul comunitar, cât şi tradiţia sunt slăbite de revoluţia economică şi tehnologică care are loc. Vieţile celor mulţi şi ale celor puţini devin din ce în ce mai îndepărtate una de cealaltă. Revoluţia tehnologică a fost realizată părăsind vechile metode de a face lucrurile. În fiecare domeniu,a fost radicalul cel care a câştigat, iar gânditorul convenţional care a rămas în urmă, a ieşit literalmente din cursă. Politica noastră poate fi condusă de gânditori convenţionali - Bill Clinton, Helmut Kohl, John Major - dar cele mai de succes afaceri ale noastre sunt conduse de radicali cu o înţelegere profundă a noii lumi tehnologice; arhetipul este Bill Gates. Gândirea convenţională a fost discreditată de incapacitatea sa de a face faţă rapidităţii şi forţei pure a schimbării.

Totuşi, moralitatea nu este aşa. Dacă luăm invaţatura lui Moise, formată în jurul 1000 î.Hr., aceasta are foarte puţine lucruri de spus. Relatarea creaţiei din Cartea Genezei poate conţine un adevăr teologic - Dumnezeu a creat universul şi omenirea - dar nu oferă o explicaţie ştiinţifică a dezvoltării reale a structurilor fizice. Totuşi, dacă luăm moralitatea lui Moise din Cele Zece Porunci aceasta parte are multe de spus.
Respectul faţă de părinţi şi fidelitatea în căsătorie sunt cele mai bune modalităţi de a păstra viaţa de familie; viaţa de familie este cea mai bună modalitate de a creşte copii sănătoşi din punct de vedere moral. Furtul îi dăunează hoţului şi oamenilor de la care se fură şi este o descurajare pentru muncă şi economisire. Ordinea socială depinde de adevărul martorilor. Este greşit să ucizi şi aşa mai departe.
În ştiinţă, trei mii de ani au schimbat complet ceea ce este cunoaşterea umană; în moralitate, este posibil să fi dat înapoi. Psihoterapeutul obişnuit probabil îi oferă pacientului sfaturi morale mai puţin bune despre cum să-şi conducă viaţa decât evreul obişnuit ar fi primit de la învăţătorul său din perioada lui Moise. Desigur, creştinismul în sine este încă disponibil, dar pentru cea mai mare parte a lumii este o palidă fantomă a ceea ce a fost odinioară. Puţini oameni au credinţa din epocile anterioare sau chiar din comunităţile mai puţin sofisticate; nu cauţi sfinţi pe Park Avenue.
Distrugerea tradiţiei a fost o condiţie necesară a progresului ştiinţific. Dacă am fi crezut cu toţii că soarele se învârte în jurul pământului, atunci nu am fi putut dezvolta comunicaţiile prin satelit. Într-adevăr, ceea ce credem a fi ştiinţa însăşi este doar o serie de ipoteze, explicaţii imperfecte care urmează să fie înlocuite cu alte explicaţii, mai puternice, dar totuşi imperfecte. Totuşi, distrugerea tradiţiei a fost un dezastru pentru ordinea morală a lumii.
Confucius ne instruia că ar trebui să ne comportăm întotdeauna cu moderaţie (el a numit Metoda de Aur Chum Yum, cel puţin aşa cum a fost tradusă de cercetătorii secolului al XVII-lea). De asemenea, el a învăţat că ar trebui să respectăm autoritatea şi să-i tratăm pe ceilalţi aşa cum am dori să fim trataţi noi înşine. Această învăţătură are o vechime de două mii cinci sute de ani.
Ca tradiţie, a influenţat China de-a lungul întregii istorii dar

Confucianismul pare o tradiţie demodată pentru mulţi chinezi moderni, care nu preţuiesc moderaţia, care respectă forţa mai degrabă decât autoritatea şi cu siguranţă nu-i tratează pe ceilalţi aşa cum şi-ar dori să fie trataţi ei înşişi. Odată cu pierderea tradiţiei, societăţile îşi pot pierde întregul vocabular al consensului moral. China, cu toată puterea sa în ascensiune, este acum o ţară înapoiată din punct de vedere moral în comparaţie cu Tibetul, care e sărăcit şi asuprit.

O moralitate socială sanătoasa are anumite caracteristici. Ar trebui să contribuie la supravieţuirea societăţii şi a indivizilor, într-un mod dinamic, mai degrabă decât static. Ar trebui să includă toleranţa şi să evite îndreptăţirea faţă de sine. Ar trebui să fie religioasă, mai degrabă decât doar agnostică. Nu ar trebui să pretindă că decide chestiuni de tip ştiinţific. Nu ar trebui să fie nici anarhică, nici autoritară. Ar trebui să fie larg împărtăşită şi profund susţinută. O astfel de moralitate socială este deosebit de importantă pentru familie şi pentru creşterea copiilor ca adulţi independenţi şi responsabili. Ea oferă punctul central al unei societăţi solide. Constatăm că orice astfel de moralitate este susţinută de logica interdependenţei care vine din comerţ şi empatie, dar este ameninţată de atacurile unei ideologii stiintifice, de alienarea unei superclase şi a unei subclase, de pierderea rădăcinii vechilor economii geografice. Poate că va exista o reacţie împotriva acestor tendinţe. Ele trebuie recunoscute ca fiind extrem de periculoase pentru societăţile secolului următor.

Pe măsură ce ceea ce Isaiah Berlin a numit „cel mai teribil secol din istoria occidentală” se apropie de sfârşit, era gigantismului în structura socială se apropie şi ea de sfârşit. Ultimele zile ale secolului al XX-lea sunt destinate să fie o perioadă a reducerii dimensiunilor, descentralizării şi reorganizării. Va fi vremea dinozaurilor sociali prinşi în groapa de gudron.

Şi o perioadă a necrofagilor. Păsările vor roade oasele dinozaurilor. Guvernele, corporaţiile şi sindicatele vor fi obligate să se adapteze împotriva înclinaţiilor lor către noile condiţii metaconstituţionale stabilite prin penetrarea microtehnologiei. Aceasta a schimbat profund limitele în care se exercită violenţa. Lumea de astăzi s-a schimbat deja mai mult decât înţelegem în mod obişnuit, mai mult decât ne spun CNN şi ziarele. Şi s-a schimbat exact în direcţiile indicate de un studiu al condiţiilor megapolitice.

După cum am argumentat mai întâi în Sange pe Strazi şi apoi în Marea Rafuiala, atunci când schimbarea are loc în tehnologie sau în ceilalţi factori care stabilesc limitele în care se exercită violenţa, caracterul societăţii se schimbă inevitabil odată cu aceştia. Tot ceea ce este ataşat modului în care oamenii interacţionează, inclusiv moralitatea şi bunul simţ al modului în care vedem lumea, se va schimba şi el. După o perioadă de moralitate relaxată, care indică sfârşitul unei ere, vom asista la trezirea unei moralităţi mai severe, cu cerinţe mai exigente pentru a satisface solicitarile cele mai exigente ale unei lumi a suveranităţii competitive.
Multe caracteristici ale noii moralităţi pot fi estimate. În primul rând, aceasta va sublinia importanţă productivităţii şi corectitudinea câştigurilor reţinute de către cei care care le generează. Un alt punct corolar va fi importanţa eficienţei în investiţii. Moralitatea Erei Informaţiei aplaudă eficienţa şi recunoaşte avantajul utilizării resurselor in cel mai profitabil mod. Cu alte cuvinte, moralitatea Erei Informaţiei va fi moralitatea pieţei. După cum a susţinut James Bennett, moralitatea Erei Informaţiei va fi, de asemenea, o moralitate a încrederii. Economia cibernetică va fi o comunitate cu încredere ridicată. Într-un context în care criptarea indestructibilă va permite unui delapidator sau unui excroc să-si plaseze in siguranţă veniturile provenite din infracţiunilor sale în afara zonei de recuperare, va exista un stimulent foarte puternic pentru a evita pierderile prin evitarea tranzactiilor cu astfel de antreprenori necinstiti. La fel ca în exemplul quakerilor citat anterior, o reputaţie de onestitate va fi un atu important în economia cibernetică. În anonimatul spaţiului cibernetic, această reputaţie s-ar putea să nu se aplice de fiecare dată unei persoane cunoscute, dar va fi verificată în mod fiabil prin identificarea cheilor criptografice. Posibilitatea apariţiei unor dificultăţi dacă criptarea sau certificarea identităţilor criptate este coruptă de hackeri este suficient de descurajantă ar trebui să militeze puternic împotriva angajării oricărei persoane al cărei comportament ar putea indica o lipsă de încredere. Bennett îşi imaginează „Un Club al Gentlemanilor în Cyberspaţiu”, zone protejate care ar necesita măsuri sporite de securitate pentru a participa, „posibila fiind validarea biometrică -identificarea prin amprentă vocală”. Proprietarii şi-ar asuma responsabilitatea de a garanta identitatea participanţilor şi, într-o oarecare măsură

onorabilitatea acestora, realizând un «club al gentlemanilor în ciberspaţiu» (deşi si doamnele ar fi binevenite în zilele noastre). În această zonă, oamenii ar putea efectua tranzacţii cu o mai mare siguranţă şi încredere decât în zona generala a ciberspaţiului. Astfel, secolul XXI ar putea vedea o revenire la un accent victorian bazat pe onorabilitate şi caracter într-un mediu pe care niciun victorian nu şi l-ar fi putut imagina."
Zonele protejate ale spaţiului cibernetic pot oferi, de asemenea, garanţii pentru reducerea riscurilor, similar garanţiilor extrateritoriale de protecţie oferite de Conţii de Champagne pentru a proteja comercianţii care călătoreau către şi dinspre târgurile din Champagne. Alte jurisdicţii de fapt „despăgubeau comercianţii călători împotriva oricăror pierderi pe care le-ar putea suferi în timp ce treceau prin teritoriul aflat sub jurisdicţia nobilului respectiv". „Gărzile târgului", oficiali numiţi iniţial de conţi, asigurau securitate şi un „tribunal de justiţie" pentru comercianţii din târg. În cele din urmă, aceştia au evoluat în entităţi mai independente, cu un sigiliu separat, care autentificau contractele şi impuneau executarea acestora, având puterea de a „interzice participarea la viitoarele târguri a oricărui comerciant găsit vinovat de neplata datoriilor sau de neîndeplinirea promisiunilor contractate. Aceasta era evident o pedeapsă atât de severă încât puţini riscau de bunăvoie această negare a oportunităţilor de profit viitor. În afara acestui lucru, însă, gardienii puteau confisca bunurile unui debitor în culpă şi le puteau vinde în beneficiul creditorilor săi."(39)
Excluderea ca mijloc de aplicare a contractelor a scăzut în importanţă odată cu creşterea numărului de pieţe alternative. Cu toate acestea, odată cu noua tehnologie informaţională acum disponibilă, ostracizarea trişorilor şi a celor care nu îşi îndeplinesc contractele ar putea fi din nou un mecanism puternic de aplicare a legii, având în vedere fragmentarea suveranităţilor din următoarea etapă a societăţii. Legăturile informatice pot supraveghea spaţiul cibernetic cu informaţii imposibil de falsificat despre credit şi fraudă. Întrucât lumea va fi, în acest sens, în special o comunitate mică, trişorii şi fraudele vor fi descurajate.
Pe lângă accentuarea moralităţii câştigurilor şi eficienţei, plasarea unui accent reînnoit pe caracter şi onestitate, noua moralitate este, de asemenea, probabil să sublinieze răul violenţei, în special răpirile şi extorcarea, care vor creşte în importanţă ca mijloace de a

„suprima” indivizii ale căror resurse altfel nu pot fi pradă uşoară criminalităţii.
Un alt imbold probabil pentru o moralitate mai severă va fi sfârşitul drepturilor şi redistribuirea veniturilor. Când speranţa de ajutor pentru cei ,,perdanti ,rămasi în urmă” se bazează în primul rând pe apeluri către persoane private şi organisme caritabile, va fi mult mai important decât a fost în secolul al XX-lea ca beneficiarii caităţii să pară a fi merituoşi din punct de vedere moral pentru cei care o oferă în mod voluntar.
„Subvenţiile, câştigurile neaşteptate şi perspectiva oportunităţilor economice elimină necesitatea imediată de a conserva. Mantrele democraţiei, redistribuirii şi dezvoltării economice cresc aşteptările şi ratele de fertilitate, favorizând creşterea populaţiei şi, prin urmare, accentuând o spirală descendentă a mediului şi economiei.(40)
—VIRGINIA ABERNETHY
În anumite privinţe, noua lume informaţională va fi mai bine poziţionată pentru a încuraja seriozitatea asupra problemelor morale. Promisiunile de redistribuire a veniturilor care au plasat aşteptările din rândul celor ghinionişti şi lipsiţi de succes din Statele Unite, Canada şi Europa de Vest au avut, de asemenea, un efect pervers la nivel internaţional. Există dovezi puternice care sugerează că ajutorul extern şi promisiunile de intervenţie pentru a preveni foametea şi a creşte nivelul de trai au fost factori majori care stimulează creşterea populaţiei depăşind capacităţile de suport ale economiilor înapoiate. Creşterea surprinzătoare a populaţiei mondiale de la cel de-al Doilea Război Mondial încoace, cu impactul său adesea distructiv asupra pădurilor, solurilor şi resurselor de apă, poate fi atribuită unei intervenţii la scară globală. Această intervenţie a scurtcircuitat consecinţele feedback-ului negativ care au menţinut mult timp populaţiile locale în echilibru cu resursele necesare pentru să-i sprijine.
Desigur, mulţi dintre cei care trăiau în medii cu puţine resurse şi creştere economică redusă sau deloc au fost mai mult decât încântaţi să fie asiguraţi că limitările fortate ale vieţii lor la sat puteau fi abandonate. Au adoptat cu nerăbdare mesajul optimist transmis de lucrătorii umanitari internaţionali, voluntarii Corpului Păcii, revoluţionarii locali şi ideologii concurenţi ai Războiului Rece, care le spuneau tuturor că o zi mai bună îi aşteaptă. Acesta a fost exact mesajul greşit.
O consecinţă importantă a redistribuirii între culturi a fost aceea de a-i face pe cei care trăiau în civilizaţii neindustriale şi aderau la

valori neindustriale artificial competitivi. Ajutorul internaţional, misiunile de salvare pentru combaterea foametei şi bolilor şi intervenţia tehnică i-au păcălit pe mulţi să creadă că perspectivele lor de viaţă s-au îmbunătăţit brusc - fără a fi nevoie din partea lor să-şi actualizeze valorile sau să-şi modifice semnificativ comportamentul.
Redistribuirea veniturilor la nivel internaţional nu numai că a încurajat o creştere nesustenabilă a populaţiei lumii, dar a contribuit în moduri importante la relativismul cultural şi la confuzia răspândită cu privire la rolul crucial al culturii în adaptarea oamenilor la prosperitatea în mediul lor local. Astăzi, majoritatea oamenilor cred că culturile sunt mai degrabă chestiuni de gust decât surse de îndrumare pentru un comportament care poate induce în eroare, dar şi informa. Suntem prea dornici să credem că toate culturile sunt create egale, prea lenţi să recunoaştem dezavantajele culturilor contraproductive. Acest lucru este adevărat mai ales în cazul culturilor hibride care au început să apară în sera subvenţiilor şi intervenţiei în multe părţi ale lumii în acest secol. La fel ca si subcultura criminală din cartierele centrale ale Americii, acestea păstrează fragmente incoerente din culturi adecvate etapelor anterioare ale dezvoltării economice şi le combină cu valori pentru avizarea comportamentului în Era Informaţiei.
Prin urmare, Revoluţia Informaţiei nu va elibera doar spiritul geniului, ci va dezlănţui şi spiritul inamicului. Ambele vor concura ca niciodată în mileniul următor.
Trecerea de la o societate industrială la o societate informaţională este cu siguranţă uluitoare. Tranziţia de la o etapă a vieţii economice la alta a implicat întotdeauna o revoluţie. Credem că Revoluţia Informaţională este probabil cea mai amplă dintre toate. Va reorganiza viaţa mai temeinic decât Revoluţia Agricolă sau Revoluţia Industrială. Iar impactul ei se va resimţi într-o fracţiune din timpul necesar. Puneţi-vă centurile de siguranţă.

POSTFAȚĂ
DESCENTALIZAREA ŞI LEGEA DIMINUĂRII RENTABILITĂȚILOR MARGINALE

„Ceea ce este umflat dincolo de proporţiile sale se prăbuşeşte inevitabil... Ceea ce este concentrat, coerent şi conectat la trecutul său are putere. Ceea ce este disipat, divizat şi dilatat putrezeşte şi cade la pământ. Cu cât se umflă mai mult, cu atât cade mai tare." —ROBERT GREENE ŞI JOOST ELFFERS, Cele 48 de legi ale puterii (1)

Până în prezent, istoria societăţilor umane arata că acestea au avut tendinţa de a evolua în direcţia unei „complexităţi" sau a unui control sociopolitic mai mare. Micile grupuri de vânători şi culegători au evoluat în state agricole, care au dat loc unor state-naţiune industriale la scară mai mare. După cum scrie arheologul şi istoricul Joseph A. Tainter în Prăbuşirea societăţilor complexe, „Istoria umană în ansamblu a fost caracterizată de o tendinţă aparent inexorabilă către niveluri mai ridicate de complexitate, specializare şi control sociopolitic...."(2)

Acum, însă, apariţia următoarei etape a dezvoltării economice, Societatea Informaţională, promite să inverseze tendinţa aparent „inexorabilă" către niveluri mai ridicate de centralizare.

Lucrarea lui Tainter ridică multe întrebări interesante pertinente temelor acestei cărţi. De exemplu, dacă Tainter are dreptate când presupune că descentralizarea controlului centralizat şi o redistribuire mai redusă a resurselor implică colaps, atunci este puţin probabil ca statul-naţiune industrial în forma sa actuală să poată coexista mult timp cu microstate descentralizate care găzduiesc indivizi suverani. Statele-naţiune ar putea fi incapabile să supravieţuiască cu o dietă de resurse stabile, mult mai diminuate. După cum detaliază Tainter, atunci când sistemele hipertrofiate şi-au epuizat potenţialul, aşa cum credem că s-au întâmplat cu statele-naţiune de astăzi, „Legea randamentelor marginale diminuate" de regula se instalează frecvent. În „multe sfere cruciale", randamentele pentru investiţiile sporite în controlul sociopolitic centralizat scad sau chiar devin negative. Prin urmare, a apărut fenomenul „Legii lui Parkinson", în care numărul angajaţilor şi cheltuielile de operare ale Amiralităţii Britanice au crescut vertiginos în secolul al XX-lea, în timp ce numărul navelor din Marina Britanică a scăzut dramatic.

Manifestări similare ale „Legii Randamentelor Diminuate" sunt cu siguranţă evidente în Statele Unite şi în alte economii

importante, pe măsură ce secolul al XX-lea se apropie de sfârşit. După cum a scris Roger Lane, profesor de ştiinţe sociale la Haverford College, în carte sa „Despre semnificaţia socială a tendinţelor omuciderilor în America", „vechile instituţii de control social - legea, şcolile, poliţia, închisorile - şi-au pierdut eficacitatea, în ciuda infuziilor frecvente de forţă de muncă şi bani".(3) Există dovezi fără echivoc ale creşterii costurilor pentru povara generală a guvernului.

De exemplu, impozitele totale au crescut de la 27,8% din venitul mediu al SUA în 1957 la 37,6% în 1997. (4) Acesta este un indiciu puternic, dacă nu chiar o dovadă absolută, a diminuării randamentelor marginale pe întreaga gamă de activităţi guvernamentale din Statele Unite.

În trecut, randamentele marginale în scădere bruscă au fost un preludiu al colapsului. Argumentul acestei cărţi este că creşterea capacităţii indivizilor de a-şi proteja tranzacţiile şi activele de impozitarea prădătoare implică o scădere a redistribuirii resurselor, împreună cu un control social mai puţin centralizat, mai puţină reglementare şi regimentare şi, în cele din urmă, descentralizarea teritoriului. Toate aceste evoluţii s-au manifestat istoric prin „colaps". În termenii lui Tainter, „colapsul" este ceea ce se întâmplă atunci când un sistem de control centralizat nu isi mai merită ce costurile.

„Ori de câte ori avem un fenomen in praguri, fie în sisteme fizice, biologice sau sociale,configuraţia sistemului în momentul în care pragul este atins devine instabilă şi redusa si chiar o infinitesimală deplasare a configuraţiei în direcţia corectă duce în cele din urmă la o schimbare finită în configuraţia sistemului. Prin urmare, o schimbare în comportamentul unui singur individ, oricât de mică,
poate precipita un proces de configuraţie socială instabilă care duce la o schimbare finită şi uneori radicală." —Nicholas Rashevsky, Privind istoria prin matematici (5)

Deşi majoritatea adaptărilor individuale la schimbare sunt, ce-i drept, marginale şi cu caracter evolutiv, pot exista „schimbări de paradigmă" revoluţionare.

Uneori, chiar şi marile imperii se prăbuşesc ca o consecinţă. Randamentele marginale ale investiţiilor suplimentare în controlul centralizat pot deveni atât de covârşitor negative încât nu mai este raţional din punct de vedere economic pentru majoritatea indivizilor să continue să susţină vechiul sistem. Tainter explică căderea Imperiului Roman în aceşti termeni. În cuvintele sale, „Dacă e să dăm crezare relatărilor, cel puţin o parte din ţărănimea

supraimpozitată a salutat deschis schimbarea pe care credeau că barbarii o vor aduce la poverile fiscale ale stăpânirii romane. Şi o parte mult mai mare era evident apatică faţă de colapsul iminent... Costurile imperiului crescuseră dramatic, în timp ce, în faţa succeselor barbarilor, protecţia pe care Statul o putea oferi multora dintre cetăţenii săi se dovedea din ce în ce mai ineficientă. Pentru mulţi, pur şi simplu nu mai ramasesera beneficii in urma Imperiului, deoarece atât barbarii, cât şi colectorii de taxe le jefuiau şi devastau pământul. După cum notează Gunderson, «... valoarea netă a autonomiei locale o depăşea pe cea a apartenenţei la Imperiu». Complexitatea nu mai oferea beneficii superioare dezintegrării şi totuşi costa mult mai mult." (6)
Tainter citează alte autorităţi în sprijinul tezei sale conform căreia colapsul poate aduce „cu sine o creştere corespunzătoare a randamentului marginal al investiţiilor sociale":
„Zosimus, un scriitor din a doua jumătate a secolului al V-lea d.Hr., a scris despre Tesalia şi Macedonia, „...ca urmare a acestei extorcări prin impozite, oraşele şi zonele rurale erau pline solicitari şi plângeri şi toţi invocau barbarii şi căutau ajutorul barbarilor.»... „Până în secolul al V-lea", conchide R. M. Adams, „oamenii erau gata să abandoneze însăşi civilizaţia pentru a scăpa de povara înfricoşătoare a impozitelor." (7)
Analiza lui Rashevsky despre „rolul determinismului(toate fenomenele din natură şi societate sunt cauzate de fenomene anterioare, fiind necesare şi predeterminate, excluzând hazardul) versus indeterminism" în istorie subliniază vulnerabilitatea sistemelor la schimbări radicale care pot fi precipitate chiar şi de un singur individ atunci când sistemul devine instabil şi atinge o condiţie „prag". Atunci când condiţiile sunt coapte pentru schimbare (cum ar fi atunci când randamentele marginale în scădere pentru susţinerea unui sistem centralizat nu mai oferă „beneficii superioare dezintegrării"), atunci oportunitatea pentru o schimbare radicală este atât de puternică încât practic oricine o poate precipita. Rashevsky scrie:
„Individul care precipită o schimbare finită nu trebuie să fie un individ excepţional. El poate fi orice individ. Situaţia este asemănatoare cu cea dintr-un sistem fizic, unde într-un punct de instabilitate o deplasare accidentală a oricăreia dintre trilioanele de molecule identice precipită o tranziţie finită către o stare stabilă."(8)

Nu putem specifica cine va precipita prăbuşirea sistemului de state naţionale sau când se va întâmpla acesta. Dar, extrapolând din analizele lui Tainter şi Rashevsky asupra dinamicii schimbării sociale, putem prevedea colapsul care va veni. Statele-naţiune cele mai dezvoltate şi de succes până acum sunt toate caracterizate de populaţii în scădere şi de datorii masive, nefinanţate, legate de pensiile de bătrâneţe.
În absenţa unei imigraţii fără precedent din ţările subdezvoltate sau a unui aflux neaşteptat de investitori providenţiali dispuşi să lucreze ore suplimentare şi să plătească rate de impozitare confiscatoare, state importante din Europa, America de Nord şi Australasia nu vor avea veniturile necesare pentru a menţine beneficiile sociale oferite în prezent.
Viitoarele riscuri si incertitudini financiare prognozează creşterea impozitelor şi scăderea beneficiilor, adică diminuarea randamentelor marginale, în special pentru antreprenorii care suportă o parte disproporţionată din povara fiscală. Cifrele IRS arată că o zecime dintr-un procent dintre americani au plătit majoritatea impozitelor pe venit în Statele Unite începând cu 1997. Aceştia sunt tocmai persoanele cărora mini-suveranităţile eficiente le pot oferi noi oportunităţi de domiciliu la un cost neglijabil de taxe. Diferenţa dintre costurile de protecţie ale unei suveranităţi comercializate şi taxele prădătoare impuse de vechile state naţionale ar putea ajunge la echivalentul a multe milioane sau chiar miliarde de dolari într-o viaţă.
Microeconomia convenţională se bazează pe ipoteza că indivizii care găsesc o bancnotă de 100 de dolari pe stradă o vor ridica. Oportunităţile de a economisi milioane sau miliarde ar fi de zeci de mii sau milioane de ori mai convingătoare. Oamenii vor acţiona în modul indicat atunci când se confruntă cu alegerea între a-şi confirma loialitatea costisitoare faţă de instituţii afectate de scăderea randamentelor marginale sau a trece la noi aranjamente care cer mai puţin şi promit mai mult.
„Dintre cele 36 de moduri de a ieşi dintr-un necaz, cea mai bună cale este plecarea.
PROVERB CHINEZESC
Argumentul acestei cărţi informează în mod clar necesitatea de a vă redistribui capitalul, dacă detineţi. Cetăţenia este depăşită. Pentru a vă optimiza câştigurile pe parcursul vieţii şi a deveni un individ suveran va trebui să deveniţi clientul unui guvern sau al unui

serviciu de protecţie, mai degrabă decât cetăţean. În loc să plătiţi orice povară fiscală vi se impune de politicienii avari, veţi fi mai bine poziţionat pentru a prospera în Era Informaţiei, eliberându-vă pentru a negocia un tratat fiscal privat care vă obligă să nu plătiţi mai mult pentru serviciile guvernamentale decât valorează acestea în realitate pentru dvs.
Pe baza istoriei altor sisteme dominante care se confruntau cu colapsul, cei care optează pentru refugiul suprem şi ies mai devreme vor fi mai bine situaţi pentru că au făcut-o asta. Acest lucru este deja evident în valul de legi adoptate în anii 1990 pentru a penaliza americanii care renunţă la cetăţenie. Pericolele unei reacţii naţionaliste la criza statului-naţiune ar trebui să ne faca sa nu subestimăm posibilitatea tiraniei şi a răului. În ciuda faptului că dreptul de a fi expat este consacrat în Declaraţia de Independenţă a SUA care este probabil una dintre jurisdicţiile cele mai tiranice care blochează apariţia unei suveranităţi comercializate.
Ar trebui să vă propuneţi să nu vă lăsaţi niciodată banii în nicio jurisdicţie care pretinde dreptul de a vă recruta pe dumneavoastră, copiii dumneavoastră sau nepoţii dumneavoastră.
Indiferent de reşedinţa sau naţionalitatea dumneavoastră actuală, pentru a vă optimiza averea, ar trebui să vă propuneţi să locuiţi în principal într-o altă ţară decât cea din care deţineţi primul paşaport, păstrând în acelaşi timp cea mai mare parte a banilor dumneavoastră într-o a treia jurisdicţie, de preferinţă un paradis fiscal.
Pentru a vă familiariza mai bine cu alternativele, vă recomandăm să călătoriţi mult pentru a vizita locaţii atractive unde aţi putea dori să vă asiguraţi dreptul de reşedinţă în caz de urgenţă.
Dacă sunteţi cu adevărat ambiţios, puteţi chiar să doriţi să vă creaţi o mini-suveranitate proprie. În anexe găsiţi contacte care vă pot ajuta să negociaţi propria zonă scutită de taxe, sau zona franca, de la un guvern recunoscut, care este pregătit să-şi subînchirieze suveranitatea în circumstanţele potrivite.
Să presupunem că abia începeţi...
Dar să presupunem că sunteţi de acord cu premisele acestei cărţi şi sunteţi entuziasmat de perspectiva Erei Informaţiei, dar nu aveţi capitalul necesar pentru a profita de oportunităţile de a beneficia de suveranitatea comercializată?
Ce faceţi?

Orice reţetă pentru succesul uşor va dezamagi. Oportunităţile de a reuşi abundă ca o consecinţă a Revoluţiei Informaţionale. Care dintre ele este potrivită pentru tine este dincolo de puterea noastră de identificare. Dacă eşti hotărât să acumulezi capital pentru a-ţi realiza întregul potenţial ca Individ Suveran, ar trebui să-ţi faci una dintre priorităţile studierii şi evaluării lucrărilor diferiţilor guru care încearcă să ofere sfaturi utile despre cum să reuşeşti.
Orice librărie bună sau una dintre librăriile online, cum ar fi Amazon.com, îţi poate oferi o gamă largă de manuale despre succes. Citeşte cât mai multe lucrari poţi,dar nu in ideea că un set de reguli te va face automat independent financiar, ci cu înţelegerea faptului că succesul este o alegere. Dacă vrei să reuşeşti, trebuie să te înarmezi cu perspectiva şi obiceiurile care caracterizează persoanele de succes.
Dacă te afli încă în etapa alegerii unei cariere, rezistă tentaţiei de a trage o concluzie uşoară că cea mai bună cale către succes în Era Informaţională este să devii programator. Da, este adevărat că programatorii au fost foarte căutaţi pe măsură ce Revoluţia Informaţională s-a desfăşurat în ultimul sfert al secolului al XX-lea. Dar, pe măsură ce puterea de calcul a crescut, inteligenţa artificială s-a dezvoltat rapid. O companie numită Authorgenics a demonstrat deja capacitatea de a crea software orientat pe obiect(POO-ideea încapsulării, adică grupării datelor şi codului care operează asupra lor, într-o singură structură) fără programatori. Nu veţi fi plătit prea mult studiind pentru a face ceva ce se poate face cu Lampa lui Aladdin. Problema cu specializarea în software sau în orice alt domeniu cu evoluţie rapidă în centrul Revoluţiei Informaţionale este că domeniul dvs. de expertiză ar putea fi în curând depăşit.
Acest lucru subliniază înţelepciunea educaţiei liberale tradiţionale, care a avut ca scop să încurajeze studenţii să îşi dezvolte facultăţile critice şi abilităţile de gândire. Succesul în afaceri, ca în majoritatea domeniilor vieţii, depinde de capacitatea de a rezolva probleme. Dacă poţi învăţa singur cum să rezolvi probleme, ai o carieră strălucită în faţă ta. Indiferent unde locuieşti, vei găsi o mulţime de probleme care au nevoie de rezolvare.
În majoritatea cazurilor, cei care ar beneficia de soluţii la problemele lor te vor plăti generos pentru a le solutiona.

DESPRE AUTORI

JAMES DALE DAVIDSON şi LORD WILLIAM REES-MOGG editează Strategic Investment, una dintre cele mai răspândite lucrari de investiţii private din lume.
Davidson este un investitor de capital cu risc şi antreprenor, cu investiţii în Argentina, Brazilia, Bolivia, Peru şi Noua Zeelandă, precum şi proiecte de înaltă tehnologie în America de Nord. Rees-Mogg a fost anterior redactor al The Times of London şi vicepreşedinte al BBC. Este director al Private Bank of London. Împreună au scris cărţile Sange pe Strazi: Profituri din investiţii într-o lume irationala şi Marea Rafuiala: Protejaţi-vă în fata viitoarei depresiuni.

ANEXĂ
RESURSE PENTRU OBŢINEREA INDEPENDENŢEI

„Este nevoie de multă îndrăzneală şi multă prudenţă pentru a face o avere mare... este nevoie de zece ori mai multă inteligenţă pentru a o păstra.” —EMERSON, Conduita vieţii

SRATEGIC INVESTMENT ŞI ALTE SERVICII DE INFORMAŢII DE LA AUTORII JAMES DALE DAVIDSON ŞI LORD REES-MOGG

Dacă v-a plăcut această carte, s-ar putea să vă placă să citiţi Strategic Investment, serviciul privat de consultanţă financiară editat de James Dale Davidson şi Lord Rees-Mogg.
Strategic Investment oferă cititorilor perspective continue asupra apariţiei economiei informaţionale, împreună cu sfaturi despre modalităţi de a profita de evoluţiile geopolitice.
De nenumărate ori, Strategic Investment a cucerit lumea cu previziuni in paginile sale înainte ca aceste evenimente să se întâmple. Încă din primul său număr din 1984, Strategic Investment l-a identificat pe un membru puţin cunoscut al Politburoului sovietic - Mihail Gorbaciov.Înainte ca Gorbaciov să preia măcar puterea, Strategic Investment a obţinut un interviu cu el şi a prezis că el şi soţia sa vor deveni celebrităţi internaţionale vor

retrage trupele sovietice din întreaga lume şi vor căuta cooperarea mai degrabă decât confruntarea cu Occidentul.
Strategic Investment a analizat căderea iminentă a Zidului Berlinului în februarie 1989, cu zece luni înainte ca buldozerele să spargă efectiv Zidul. Cu ani înainte ca falimentele S&L şi prăbuşirea imobiliară să devină ştiri, Strategic Investment le-a spus cititorilor la ce să se aştepte. Printre alte puncte cheie ale Strategic Investment; prăbuşirea pieţei bursiere din 1987, prăbuşirea preţurilor petrolului în 1986, abandonarea apartheidului în Africa de Sud, prăbuşirea pieţei bursiere japoneze din 1990, înfrângerea Irakului în Războiul din Golf din 1991 şi prăbuşirea Uniunii Sovietice.
Un abonament de şase luni în Statele Unite este disponibil pentru doar 60 USD (în Canada şi în alte părţi - 75 USD). Trimiteţi comanda dvs. la Strategic Investment, 108 N. Alfred Street, Suite 200, Alexandria, VA 22314; telefon; (703) 836-8250.
James Dale Davidson oferă, de asemenea, un club de investiţii pentru investitorii acreditaţi, Strategic Opportunities. Un abonament de probă de un an costă 995 USD în Statele Unite, 1025 USD în restul lumii. De asemenea, asiguraţi-vă că verificaţi Strategic On-line la adresa http://www.strategicinvestment.com.
James Dale Davidson şi Lord Rees-Mogg oferă consultanţă privată persoanelor fizice şi corporaţiilor. Pentru mai multe detalii, contactaţi Davidson şi Rees-Mogg la adresa 108 N. Alfred Street, Alexandria, Virginia, Suite 200 22314. Telefon (703) 548-836-8250 sau 888-281-8250.
Sau contactaţi-I prin e-mail la adresa http://www.sovereignindividual.com.

PENTRU A VA CREA AVEREA OFFSHORE

Pentru investiţii de sume de peste 100.000 USD, contactaţi Lines Overseas Management. Cu sediul central în Bermuda şi birouri în mai multe jurisdicţii offshore, Lines Overseas Management oferă o gamă completă de servicii de brokeraj şi servicii bancare de investiţii. Pentru informaţii, contactaţi sediul central al LOM la adresa 73 Front Street, Hamilton, HM 12 Bermuda; telefon: 441-295-5808. Sau vizitaţi pagina LOM la http://www.oceanis.com.

Servicii fiduciare şi corporative offshore

De la înfiinţarea sa ca cea mai veche companie fiduciară independentă din Bermuda, St. George's Trust Company a oferit servicii personalizate de cea mai înaltă calitate unei clientele exclusiviste. Prin intermediul unei reţele de consilieri juridici şi contabili din Regatul Unit, Statele Unite, Canada, Hong Kong şi principalele jurisdicţii offshore, St. George's oferă servicii inovatoare, personalizate şi multijurisdicţionale.
Indiferent dacă obiectivele dumneavoastră sunt construirea averii şi planificarea patrimoniului, protejarea activelor, depăşirea obstacolelor politice sau a instabilităţii, evitarea controlului valutar sau a moştenirii, asigurarea controlului votului corporativ sau finanţarea întreprinderilor comerciale, St. George's Trust Company poate dezvolta un trust sau o structură corporativă adaptată cerinţelor dumneavoastră individuale. Pentru servicii personalizate şi atenţie la detalii, St. George's Trust, Waterstreet Administration şi companiile asociate oferă tot ce e mai bun in Bermuda şi Insulele Cayman, cu peste un sfert de secol de experienţă în trusturi, investiţii şi banci private.
Contactaţi St. George's Trust, P.O. Box HM 3051, Hamilton, HM NX Bermuda; telefon: 441-295-1820; fax: 441-295-5491 sau căutaţi St. George's la http://www.oceanis.com.

Asiguraţi-vă propria zonă scutită de taxe

Dacă doriţi să vă creaţi o mini-suveranitate, contactaţi The Services Group la adresa 2300 Clarendon Boulevard, Arlington, Virginia 22201. Telefon: 703-528-7444. Fax: 703-522-2329. E-mail: TSG@TSGINC.com. The Services Group a fost implicat în negocierea zonei scutite de taxe din Republica Democrată Sao
Tome şi Principe şi este, de asemenea, acţionar al WADCO, compania sud-africană care a obţinut concesiunea discutată anterior. Aceştia au o înţelegere actualizată a termenilor şi condiţiilor în care sunt înfiinţate zonele scutite de taxe şi ştiu care ţări sunt înclinate să accepte concesii.

Societatea Suverană

Societatea Suverană este un grup recent format de potenţiali suverani inspiraţi de prima ediţie a acestei cărţi, care s-au unit pentru a se ajuta reciproc să-si obţină independenţa. Grupul dezvoltă şi difuzează informaţii despre paşapoarte alternative şi raportează eforturile guvernelor de a restricţiona alegerea serviciilor de suveranitate. Calitatea de membru obişnuit costă 295 USD pe

an.
Pentru mai multe informaţii, contactaţi The Sovereign Society, 105 W. Monument Street, Baltimore, Maryland 21202.
Sau vizitaţi site-ul lor http://www.sovereignsociety.com.

Tururi globale alternative pentru un stil de viaţă

Pentru a participa la viitoarele excursii alternative cu James Dale Davidson şi Lord Rees-Mogg în zone cu oportunităţi emergente, contactaţi pe d-na Lisa Eden la 888-281-8250.

Note Explicative

Capitolul 1. Tranziţia anului 2000: A patra etapă a societăţii umane

1. Danny Hillis, „Ceasul mileniului", Wired, ediţie specială, toamna anului 1995, p. 48.
2. Ericka Cheetham, Ultimele profeţii ale lui Nostradamus (New York: Putnam, 1989), p. „424.
3. Dr. Edward Yardeni, Recesiunea anului 2000: „Pregătiţi-vă pentru ce e mai rău, speraţi la ce e mai bun", versiunea 5.0, 13 mai 1998, B1.2.
4. Michael Grasso, Mitul mileniului: Iubire şi moarte la sfârşitul timpului. Wheaton, Illinois: Quest Books, 1995.
5. Johan Huizinga, Declinul Evului Mediu, trad. F. Hopman (Londra: Penguin Books, 1990), p. 172.
6. Marshall McLuhan, Înţelegerea mass-media. New York: Signet, 1964, p. 19.
7. James George Frazer, Creanga de aur: Un studiu despre magie şi religie (New York: Macmillan, 1951), p. 105.
8. Pentru mai multe detalii despre suveranităţile fragmentate ca precursor şi alternativă la statul-naţiune, vezi Charles Tilly, Coerciţie, capital şi economie europeană." Statele 990-1992 d.Hr. (Oxford: Blackwell, 1993).
9. Indicele GPI german era de 33,20 la 31 decembrie 1948 şi de 112,90 la 30 iunie 1995, ceea ce reprezintă o depreciere anuală compusă de 2,7%. IPC-ul SUA era de 24 la 31 decembrie 1948 şi de 152,50 la 30 iunie 1995. Inflaţia cumulată din SUA a fost de 635% pentru această perioadă.
10. Janet L. Abu-Lughod, Înainte de hegemonia europeană: Sistemul mondial 1250-1350 d.Hr. (Oxford: Oxford University Press, 1991), p. 62.

11. Jack Cohen şi Ian Stewart, Prăbuşirea haosului (New York: Viking, 1994).
12. Vezi James Dale Davidson şi Lord William Rees-Mogg, Marea Rafuiala, ediţia a 2-a.
(New York: Simon & Schuster, 1993), p. 53.
13. Frederic C. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate", Journalul de Istorie Economica, vol. 18, nr. 4 (decembrie 1958), p. 402.
14. Nicholas Colchester, „La revedere, stat-naţiune, alo... Ce?", New York Times, 17 iulie 1994, p. E17.
15. Norman Macrae, „Guverne în declin", Cato Policy Report, iulie/august 1992, p. 10.
16. Arthur C. Clarke, Profiluri ale viitorului: o anchetă asupra limitelor posibilului (Londra: Victor Gollancz Ltd., 1962), p. 13.
17. Ibidem.
18. A. T. Mann, Profeţii ale mileniului: Predicţii pentru anul 2000 (Shaftesbury, Anglia: Element Books, 1992), pp. 88,112,117. 19. Yardeni, op. cit., p. 45.
20. Citat din Frooso, op., cit., p. 40.
21. Ibidem.
22. William Playfair, O anchetă asupra cauzelor permanente ale declinului şi prăbuşirii naţiunilor puternice şi bogate: concepută pentru a arăta cum poate fi prelungită prosperitatea Imperiului Britanic (Londra: Greenland şi Norris, 1805), p. 79.
23. Guy Bois, Transformarea anului o mie: Satul Lournard de la antichitate la feudalism (Manchester, Anglia: Manchester University Press, 1992).
24. Ibidem, p. 150.
25. Citat în S. B. Saul, Mitul Marii Depresiuni (Londra: Macmillan, 1985), p. 10.
26. Oswald Spengler, Declinul Occidentului, trad. Charles Francis Atkinson, citat în I. F. Clark, Modelul aşteptărilor, 1644-2001 (Londra: Jonathan Cape, 1979), p. 220.

Capitolul 2. Transformări megapolitice din perspectivă istorică

1. Huizinga, op. cit., p. 7.
2. Ediţia compactă a Dicţionarului Oxford English, vol. 1 (Oxford: Oxford University Press, 1971), p. 1828.

3. Michael Hicks, Feudalismul bastard (Londra: Longmans, 1995), p. 1.
4. Ibid., p. 102.
5. Vezi S. A. Cook şi colab., eds., The Cambridge Ancient History, vol. 12 (Cambridge: Cambridge University Press, 1971), pp. 208-22.
6. Ibid., pp. 209-20.
7. Will Durant, Povestea civilizaţiei, vol. 4, Epoca credinţei (New York: Simon & Schuster, 1950), p. 43.
8. C. W. Previte-Orton, Cambridge O Istorie scurta medievala, vol. 1 (Cambridge: Cambridge University Press, 1971), p. 102.
9. Ibid., p. 131.
10. Ibid., p. 137.
11. Ibid.
12. Durant, op. cit., p. 43.
13. Ramsay MacMullen, Corupţia şi declinul Romei (New Haven: Yale University Press, 1988), p. 192.
14. Citat în Ibid., p. 193.
15. Citat în David Kline şi Daniel Burstein, „Este guvernul învechit?", Wired, ianuarie 1996, p. 105.
16. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate", op. cit.
17. Ibid.
18. Susan Ailing Gregg, Culegători şi fermieri: Interacţiunea populaţiei şi expansiunea agricolă în Europa preistorică (Chicago: University of Chicago Press, 1988), p. 9.
19. Stephen Boyden, Civilizaţia occidentală în perspectivă biologică (Oxford: Clarendon Press, 1987), p. 89. Vezi şi Marvin Harris, Canibali şi regi (New York: Vintage, 1978), pp. 29-32.
20. Geoffrey Parker şi Lesley M. Smith, eds., Criza generală a secolului al XVII-lea (Londra: Routledge & Kegan Paul, 1985), p. 8.
21. Vezi Charles Woolsey Cole, Mercantilismul francez: 1683-1700 (New York: Octagon Books, 1971), p. 6.
22. Chris Scarre, ed., Lumi trecute: Atlasul arheologic al vremurilor (New York: Random House, 1995), p. 58.

Capitolul 3. La est de Eden: Revoluţia Agricolă şi complexitatea violenţei

1. Boyden, op. cit., p. 4.
2. Gregg, op. cit., xv.
3. Boyden, op. cit., p. 62.

4. Ibid., p. 67.
5. Ibid.
6. Citat în E. J. P. Veale,Calea catre barbarie: Dezvoltarea războiului total (New York: Devin-Adair, 1968), p. 37.
7. R. Paul Shaw şi Yuwa Wong, Seminţele genetice ale războiului: Evoluţie, naţionalism şi patriotism (Boston: Unwin Hyman, 1989), p. 4.
8. Vezi Carleton S. Coon, Vanatori si culegatori (New York: Nick Lyons Books, 1971), p. 275.
9. Gregg, op. cit., p. 23.
10. Boyden, op. cit., p. 69.
11. Shaw şi Wong, op. cit., p. 69.
12. Pentru mai multe detalii despre kafiri, vezi Schuyler Jones, Oameni influenti in Nuristan (Londra: Seminar Press, 1974).
13. Vezi Samuel L. Popkin, Taranul rational (Berkeley: University of California Press, 1979), p. 13.
14. Vezi Bois, op. cit.,
15. Vezi Frances şi Joseph Gies, Catedrală, Forjă şi Roată cu apă: Tehnologie şi invenţie în Evul Mediu (New York: HarperCollins, 1994), p. 40.
16. Ibid., p. 42.
17. Bois, op. cit., p. 78.
18. Ibid., p. 118.
19. Gies, op. cit., p. 45.
20. Bois, op. cit., p. 116.
21. Ibidem, p. 26.
22. Ibidem, p. 64.
23. Gies, op. cit., p. 47.
24. Bois, op. cit., p. 52.
25. Ibidem, p. 150.
26. Gies, op. cit., p. 2.
27. Ibidem, p. 46.
28. Ibidem, pp=. 56-57.
29. Ibidem, p. 58.
30. Bois, op. cit., p. 87.
31. Ibid., Deşi succesiunea precisă a evenimentelor din timpul revoluţiei feudale este dificil de reconstruit din cauza lipsei de înregistrări, liniile generale ale tezei sugerate de Guy Bois ni se par probabil corecte. Nu este doar plauzibilă în sine, ci dă sens unor

fapte altfel anormale şi se potriveşte şi cu teoriile noastre.
32. Ibid., p. 136.
33. Ibid., pp. 57.
34. A. R. Radcliffe-Brown, „Religie şi societate", Structură şi funcţie în societatea primitivă (Londra: Cohen ©'West, 1952), pp. 153-77.
35. Bois, cit., p. 36.
36. Gies, cit., p. 112.
37. Ibid., p. 114.
H. Ibid., p. 117.
39. Detaliile despre poduri şi infrastructură provin în principal din pag. 148-54.
40. Bois, op. cit., p. 136.
41. Vezi Norman Cohn, Cosmos, haos şi lumea viitoare: rădăcinile străvechi ale credinţei apocaliptice (New Haven: Yale University Press, 1993), cap. 1-3, în special p. 60.
42. Bruce M. Metzger şi Michael D. Coogan, eds.,Oxford, Companionul Bibliei (Oxford: Oxford University Press, 1993), p. 178.
43. Boyden, cit., p. 118.

Capitolul 4. Ultimele zile ale politicii: Paralele între declinul senil al Sfintei Mame Biserici şi statul bonă

1. Clarke, cit., p. 9.
2. Martin van Creveld, Transformarea războiului (New York: The Free Press, 1991), p. 52.
3. Ediţia compactă a Dicţionarului Oxford al limbii engleze, cit., p. 1074.
4. Vezi T. C. Onions, ed., Dicţionarul Oxford de etimologie engleză (Oxford: Oxford University Press, 1966), p. 693.
5. John Urquhart, „Fostul premier dă în judecată Canada pentru calomnie în ancheta privind presupusele mite de la Airbus", Wall Street Journal, 21 noiembrie 1995, p. All.
6. Huizinga, cit., p. 172.
flbid., p. 150.
8. Ibid., p. 56.
9. Ibid., p. 65.
10. Ibid., p. 22.
11. van Creveld, cit., p. 52.

12. Huizinga, op. cit., p. 21.
13. Ibid., p. 83.
14. Ibid., pag. 88-89.
15. Ibid., p. 95.
16. Ibid., p. 90.
17. Ibid., p. 87.
18. Norman Cohn, În căutarea mileniului: milenaristi revoluţionari şi anarhişti mistici ai Evului Mediu, ediţie revizuită şi extinsă (Oxford: Oxford University Press, 1970), p. 127.
19. Ibid.
20. Ibid., p. 128.
21. C. Northcote Parkinson, Legea lui Parkinson şi alte studii în administraţie (Boston: Houghton Mifflin, 1957), p. 60, citat din Tilly, p. 4.
22. van Creveld, cit., p. 50.
23. Playfair, cit., p. 72.
24. Huizinga, cit., p. 26.
25. Ibid., p. 57.
26. Ibid.
27. Frederic C. Lane, Veneţia: o republică maritimă (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1973), p. 275.
28. Adam Smith, *O anchetă asupra naturii şi cauzelor avuţiei naţiunilor* (Chicago: University of Chicago Press, 1976), pp. 8-9.
29. Vezi H. J. Habakkuk şi M. Postan, eds., *Istoria economică a Europei la Cambridge*, vol. 6, *Revoluţia industrială şi ulterioară: venituri, populaţie şi schimbări tehnologice* (Cambridge: Cambridge University Press, 1966).
30. Euan Cameron, *Reforma europeană* (Oxford: The Clarendon Press, 1992), p. 68.
31. Ibidem.
32. Huizinga, cit., p. 198.
33. Cameron,cit., pag. 26-27.
34. Huizinga, op. cit., p. 149.
35. E. J. Burford, Bordelurile Bisericii (Londra: Robert Hale, 1993), p. 103.
36. Ibid., p. 102.
37. Ibid.
38. Ibid., p. 103.
39. Huizinga, cit., p. 151.

40. Cameron, cit., p. 31.
41. Ibid., p. 24.
42. Ibid., p. 15.
43. Huizinga, cit., p. 27.
44. Burford, cit., p. 103.
45. Huizinga, cit., p. 173.
46. Ibid.
47. William Manchester, O lume luminată doar de foc: Mintea medievală şi Renaşterea (Boston: Little, Brown, 1992), pp. 75-76.
48. Ibid., p. 79.
49. Ibid., pag. 82-84.
50. Huizinga, cit., p. 154.
51. Ibid.
52. Ibid., p. 155.
53. Ibid.
54. Ibid., p. 9.
55. Aceste exemple de ritual religios sunt din Cameron, cit., pag. 10-11.
56. Keith Thomas, Religia şi declinul magiei (Londra: Penguin, 1971), p. 800, citat în Cameron, cit., p. 10.
57. Huizinga, cit., p. 161.
58. Cameron, cit., p. 19.
59. Huizinga, cit., p. 148.
60. Pentru mai multe detalii despre diferenţele izbitoare dintre perspectivele asupra sărăciei din secolul al XV-lea şi cele din secolul al XVI-lea, vezi Robert Jutte, „Saracie si pervertire Europa Moderna Timpurie" (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), pag. 15-17.
61. Cameron, cit., p. 127.
62. Ibid., p. 14.
63. Ibid., p. 11.
64. Ibid., p. 5.
65. Huizinga, citat
GG. Ibid., p. 199.
67. Ibid., p. 203.
68. Ibid., p. 27.
69. Ibid., p. 22.

Capitolul 5. Viaţa şi moartea statului-naţiune: Democraţia şi naţionalismul ca strategii de resurse în epoca violenţei

1. Citat în Tilly, cit., p. 84.
2. Vezi John Keegan, O istorie a războiului (Londra: Hutchinson, 1993), p. 321.
3. Jim Taylor şi Watts Wacker, Delta celor 500 de ani: Ce se întâmplă după ce urmează New York: Harper Collins, 1997, pag. 38-39.
4. Ibid., p. 39.
5.Cambridge, Istoria antică cit., pag. 263-64.
6. Cook şi colab., cit., p. 268.
7. Pentru mai multe informaţii despre logica societăţilor hidraulice, vezi Karl A. Wittfogel, Despotismul oriental: un studiu comparativ al puterii totale (New Haven: Yale University Press, 1957).
8. Tilly, cit., p. 28.
9. Lane, „Consecinţele violenţei organizate", cit., p. 406.
10. Ibid.
11. Ibid., p. 412.
12. Tilly, cit., pp. 96-126.
13. Ibid., p. 130.
14. Ibid., p. 110.
15. Ibid., p. 139.
16. Ibid., p. 115.
17. Vezi Mancur Olson, Logica acţiunii colective (Cambridge: Harvard University Press, 1965).
18. Josep R. Llobera, Dumnezeul modernităţii: Dezvoltarea naţionalismului în Europa de Vest (Oxford: Berg Publishers, 1994), pp. ix-x.
19. Ibid., p. xiii.
20. Vezi William McNeill, Polietnicitate şi unitate naţională în istoria lumii (Toronto: University of Toronto Press, 1986).
21. Ibid., p. 7.
22. Hernando de Soto, Cealaltă cale (New York: Harper & Row, 1989).
23. Ibid.
24. Ibid., p. 6.

Capitolul 6. Megapolitica erei informației: Triumful eficienței asupra puterii

1.Neil Munro, „Noul coşmar al Pentagonului: Un Pearl Harbor electronic”, Washington Post, 16 iulie 1995, p. C3.
2. Thomas Hobbes, Leviathan, cap. 13 din „Condiţia naturală a omului în ceea ce priveşte fericirea şi saracia”.
3. Thomas Schelling, Arme şi influenţă (New Haven: Yale University Press, 1966).
4. Kevin Kelly, Scăpat de sub control: Noua biologie a maşinilor, sistemelor sociale şi a lumii economice (Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1995), pag. 45-46.
5. Ibid., pag. 2-4.
6. Ibid., p. 4.
7. Heinz Pagels, Visele raţiunii (New York: Bantam Books, 1989), citat din Roger Lewin, Complexitatea: Viaţa la marginea haosului (New York: Macmillan, 1992), p. 10.
8. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate”, op. cit., p. 402.
9. Frederic C. Lane, „Semnificaţia economică a războiului şi a protecţiei”, în Veneţia şi Istoria: Lucrările complete ale lui Frederic C. Lane (Baltimore: The Johns Hopkins Press,
1966), pag. 383-84.
10. Shi Mai’an şi Lao Guanzhong, Proscrişii mlaştinii, trad. Sidney Shapiro (Bloomington: Indiana University Press, 1981), p. 12.
11. George F. Will, „Adio statelor bunăstării”, Washington Post, 17 decembrie 1995, p. C7.
12. Robert S. McElvaine, Marea Depresiune: America, 1929-1941 (New York: Times Books, 1984), p. 292.
13. Ibid., p. 293.
14. Smith, cit., p. 75.
15. Ibid., p. 76.
16. Ibid.
17. Printre primele sindicate argentiniene care s-au organizat s-a numărat şi sindicatul feroviar din 1887. Vezi Carmelo Mesa-Lago, Securitatea socială în America Latină: Grupuri de presiune, stratificare şi inegalitate (Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1978), p. 161.

18. Pentru detalii despre planificarea şi construcţia Canalului C&O, vezi Robert J. Brugger, Maryland: Un temperament mediu 1634-1980 (Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1990), pag. 202-203
19. Irving J. Sloan, Trecutul nostru violent: o cronică americană (New York: Random House, 1970), p. 177.
20. Pentru detalii despre violenţa din grevele feroviare din 1877, vezi Brugger, cit., pag. 341- 44.
21. Sloan, op. cit., p. 202. Vezi şi S. S. Boynton, „Răzbunarea minerilor", Overland Monthly, vol. 22 (1893), pag. 303-7.
22. Benjamin Schwartz, „Inegalitatea americană: istoria şi viitorul înfricoşător", New York Times, 19 decembrie 1995, p. 25.
23. McElvaine, cit., p. 293.
24. Ibidem.
25. Ibidem.
26. Henry C. Simons, „Câteva reflecţii asupra sindicalismului", Journal de Economie Politica, martie 1944, p. 22.
27. Kelly, cit., pag. 191-92.
28. Gayle M. Hanson, „O relatare fascinantă a «vieţii» în spaţiul cibernetic postmodernist", Washington Times, 24 decembrie 1995, p. B7.
29. O introducere concisă la investigaţia academică a anarhiei poate fi găsită în Gordon Tullock, ed., Explorări în teoria anarhiei (Blacksburg, Va.: Virginia Polytechnic Institute and State University, 1972). Vezi şi Murray N. Rothbard, Putere şi piaţă: Guvernul şi economia (Menlo Park, California, 1970); şi Robert Nozick, Anarchy, State and Utopia (New York: Basic Books, 1974).
30. Vezi Pierre Clastres, Societatea împotriva statului: liderul ca slujitor şi utilizările umane ale puterii la indienii din America (New York: Urizen Books, 1977); şi Jones,cit. 31. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate", op. cit., p. 403.
32. Charles Tilly, „Constituirea războiului şi constituirea statului ca si crimă organizată" si cartea lui Peter B. Evans, Dietrich Rueschemeyer şi Theda Skocpol, Restaurarea statului (Cambridge: Cambridge University Press, 1985), p. 169.
33. Ibid.
34. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate", cit., p. 402.

35. David J. Elkins, Dincolo de suveranitate: teritoriu şi economie politică în secolul XXI. Toronto: University of Toronto Press, 1995, pag. 13-14.
36. Ibid., p. 29.
37. Jim Taylor şi Watts Wacker, Delta celor 500 de ani: Ce se întâmplă după ceea ce urmează. New York: HarperCollins, 1997, p. 40.
38. Ibid., p. 67.
39. Ibid., pp. 41-42.
40. George Gilder, „Fibra îşi ţine promisiunea: Pregătiţi-vă. Lăţimea de bandă se va tripla în fiecare an pentru următorii 25, creând trilioane de nouă bogăţie." Forbes ASAP, 7 aprilie 1997.
41. Vezi Neal Stephenson, „Crăciunul zăpezii". New York: Bantam Books, 1993.
42. Keith B. Richburg, „La doi ani după debarcarea SUA în Somalia, haosul s-a întors", Washington Post, 4 decembrie 1994, p. Al.
43. Citat în Tilly, „Coerciţie, Capital şi Statele europene", op. cit., p. 85.
44. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate", op. cit., p. 411.
45. Ibid.
46. Ibid.
47. Ibid., p. 412.
48. Ibid., p. 403.
49. Ibid., p. 404.
50. Esther Dyson, Versiunea 2.1: Un design pentru viaţa din era digitală. New York: Broadway Books, 1998, p. 131.
51. Rees Davies, „Organizarea frontierei în societăţi fragmentate: Irlanda şi Ţara Galilor", în Robert Bartlett şi Angus MacKay, eds., Medieval Frontier Societies (Oxford: Oxford University Press, 1992), p. 80.
52. Vezi Thomas W. Lippman, „Seychelles oferă investitorilor un refugiu sigur pentru 10 milioane de dolari", Washington Post, 31 decembrie 1995, p. A27.
53. Vezi detalii despre jocul video„ROM of Ages", in revista Wired, ianuarie 1996, p. 52.
54. Citat în James Adams, „Zorii soldaţilor cibernetici", The Sunday Times (Londra), 15 octombrie 1995, pag. 3-5.
55. Kelly, cit., p. 19.

56. George Melloan, „Reforma statului social este în mare parte mitologică”, The Wall Street Journal, 14 octombrie 1996, p. A19.

Capitolul 7. Transcenderea locației: Apariția cibereconomiei

1. John Perry Barlow, „Gândind local, acționând global”, Time, 15 ianuarie 1996, p. 57.
2. Ibidem.
3. M. C. Seymour, ed., Călătoriile lui Mandeville (Oxford: Oxford University Press, 1968), p. 122.
4. R. C. Johnson, „Dislocarea copiilor vagabonzi din Londra în Virginia, 1618-1622”, în H. S. Reinmuth, ed., Studii timpurii Stuart (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1970), p. 143-44, citat în Jutte, op. cit., p. 168.
5. John Dos Passos, Banii adevarati (New York: Harcourt, Brace & Co., 1936). 6. Clarke, p. 29.
7. Citat în Kline și Burstein, cit., p. 105.
8. Clarke, , p. 20.
9. Ibid.
10. Ibid., p. 21.
11. Lane, „Consecințele economice ale violenței organizate”, p. 404.
12. James Bennet, „Revoluția informațională și dispariția impozitului pe venit”, Strategic Investment, noiembrie 1994, pag. 11-12.
13. Lane, „Consecințele economice ale violenței organizate”, tit., p. 404.
14. Abu-Lughod, , p. 177.
15. Citat în Henry Mark Holzer, Monopolul monetar al guvernului (New York: Books in Focus, 1981), p. 4.
16. Abu-Lughod, tit., p. 332.
17. Friedrich A. von Hayek, Denaționalizarea banilor (Londra: Institutul de Afaceri Economice, 1976), p. 47.
18. Vezi Capitolul 1, nota 6.
19. Hayek, cit., p. 40.
20. Ibid.
21. Vezi Lawrence White, Sistemul bancar liber în Marea Britanie (Londra: Institutul de Afaceri Economice, 1995).
22. Michael Prowse, „Redați aurul”, Financial Times, 5 februarie

1996, p. 12.
23. Davidson şi Rees-Mogg, tit., p. 203.
24. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate”, p. 413.

Capitolul 8 Sfârşitul economiei egalitare: Revoluţia capacitatii de câştig într-o lume fără locuri de muncă

1. Benjamin Schwarz, „Inegalitatea americană: istoria şi viitorul său înfricoşător”, New York Times,19 decembrie 1995, p. A25.
2. Adna Ferrin Weber, Dezvoltarea oraşelor în secolul al XIX-lea (New York:Macmillan, 1899; retipărit de Cornell University Press, 1963), p. 249.
3. Bill Bryson, Continentul pierdut (New York: Harper Perennial, 1989), p. 72.
4. Acest articol este retipărit în vol. 4 al colecţiei lui Adrian Darnell, Early Mathematical Economists, 6 vol. (Londra: Pickering & Chatto, 1991).
5. De exemplu, vezi Weber, op. cit., p. 2.
6. Clive Jenkins şi Barrie Sherman, Colapsul fortei de munca (Londra: Methuen, 1979), p. 103.
7. Robert H. Frank şi Philip J. Cook, Societatea în care câştigătorul ia totul (New York: The Free Press, 1995).
8. Clay Chandler, „Succesul lui Buchanan sperie afacerile”, Washington Post, 22 februarie 1996, p. D12.
9. Stephanie Flanders şi Martin Wolfe, „Bântuiţi de spectrul comerţului”, Financial Times, 24 iulie 1995, p. 11. Aceştia citează din cel mai recent raport al Băncii Mondiale privind dezvoltarea mondială, despre lucrătorii dintr-o economie mondială în integrare.
10. Vezi Mancur Olson, „Dezeconomii de scară şi dezvoltare”, Cato Journal, vol. 7, nr. 1 (primăvara/vara 1987).
11. Ibidem.
12. Basil Davidson, Povara omului de culoare: Africa şi blestemul statului naţional (New York: Times Books, 1992), p. 290.
13. Olson, cit.,
14. Adam Smith, Avuţia naţiunilor, p. 724. Acest punct a fost sugerat de un argument al lui Edwin G. West în lucrarea sa Adam Smith şi economia modernă (Alder-shot, Anglia: Edward Elgar Publishing, 1990), pag. 88-89.

15. Fritz Rorig, Orașul medieval (Berkeley: University of California Press, 1967), p. 28.
16. Albert O. Hirschman, Ieșire, voce și loialitate (Cambridge: Harvard University Press, 1969), p. 81.
17. Tom Peters și George Gilder, „Oraș vs. Țară: Tom Peters și George Gilder dezbat impactul tehnologiei asupra locației", Forbes, februarie 1995.
18. Weber, cit., p. 21.
19. Ibid., p. 46 pentru Londra, p. 73 pentru Paris.
20. Ibid., p. 120.
21. Ibid., p. 95.
22. Ibid., p. 84.
23. Ibid., p. 119.
24. Ibid., p. 101.
25. Ibid., p. 5.
26. Vezi Ronald Coase, „Natura firmei", retipărit de Louis Putterman și Randall S. Kroszner, eds., Natura economică a firmei: o carte de lectură, ediția a 2-a (Cambridge: Cambridge University Press, 1996), pag. 89-104.
27. Citat de West, cit., p. 58; Vezi și Oliver E. Williamson, „Organizarea muncii: O Evaluare Instituțională Comparativă", Jurnalul de Comportament și Organizare Economică, vol. 1, nr. 1.
28. Citat de West, op. cit., p. 59; vezi și Williamson, cit.
29. Richard Cyert și James March, „O teorie comportamentală a firmei" (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1983).
30. Chris Dray, „Funcționarii publici duc vieți de coluziune tăcută", Globe and Mail, 2 februarie 1996, p. A14.
31. William Bridges, „Schimb de locuri de muncă: Cum să prosperi într-un mediu fără locuri de muncă" (Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1994), pag. 62, 64.
32. Vezi Al Ehrbar, „«Retehnologizare» oferă firmelor o nouă eficiență, iar lucrătorilor banii mici", Wall Street Journal, 22 iulie 1992, p. A14, citat de Bridges, cit., p. 39.
33. Sheryl WuDunn, „Plecarea, o durere atât de coplesitoare: cultura japoneză a unui loc de muncă pe viață, expiră dureros", International Herald Tribune, 13 iunie 1996, p. 13.
34. Bridges, cit., pp. 31-32.
35. Ibid., p. 58.
36. Abu-Lughod, cit., p. 186.

Capitolul 9. Naţionalism, reacţie şi noii Luddiţi

1. William Pfaff, Furia naţiunilor: Civilizaţia şi furiile naţionalismului (New York: Simon & Schuster, 1993), p. 17.
2. William H. McNeill, „Reafirmarea normei polietnice", în John Hutchinson şi
Anthony D. Smith, eds., Naţionalism (Oxford: Oxford University Press, 1994), p. 300.
3. Michael Billig, Naţionalism banal (Londra: Sage Publications, 1995), p. 16.
4. Vezi Gordon Tullock, In căutarea chiriei (Alderschot Harts, Anglia: E. Elgar, 1993).
5. John B. Morrall, Gândirea politică în epoca medievală (New York: Harper, 1958), p. 48.
6. De exemplu, vezi faţada catedralei din Angouleme, Franţa.
7. Vezi Karen A. Rasler şi William R. Thompson, Războiul şi formarea statului: modelarea puterilor globale. Studii asupra conflictelor internaţionale, vol. 2 (Boston: Unwin Hyman, 1989), p. 13.
8. Julian Large, „Episcopul a murit pentru că a rămas ferm împotriva lui Henry VIII", Daily Telegraph, 16 iunie 1996, p. 2.
9. Cameron,cit., p. 97.
10. Hirschman, p. 17.
11. Pentru o analiză informativă a ereziei din timpul Reformei, vezi Malcolm Lambert, Erezia Medievala ediţia a 2-a (Oxford: Blackwell, 1992).
12. Vezi David Smith, „Ce-ar putea invata Clarke de la Reagan", The Sunday Times (Londra), 16 iunie 1996, p. 6.
13. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate", p. 404.
14. Ibidem.
15. Vezi M. Featherstone, Cultura consumatorului şi postmodernismul (Londra: Sage, 1991) şi J.
F. Sherry, „Alternativa postmodernă: Turnura interpretativă în cercetarea consumatorului", în T. Robertson şi H. Kassarjian, eds., Handbook of Consumer Research (Englewood Cliffs,
N.J.: Prentice-Hall, 1991), discutat în Billig, p.16. Hirschman, p. 81.
17. Jeremy Bentham, Introducere în principiile moralei şi legislaţiei, J. H. Burns şi H. L. A. Hart, eds. (Londra: Methuen, 1982), p. 296, citat de Billig, p. 84.

18. Anthony Giddens, Teorie socială şi sociologie modernă (Cambridge: Polity Press, 1987), p. 166, citat în Billig,p.
19. Billig, p. 36.
20. Benedict Anderson, Comunităţi închipuite (Londra: Verso, 1983), citat de Billig, p. 10.
21. Owen Lattimore, Frontierele asiatice interioare ale Chinei (New York: Beacon Press, 1960), p. 60.
Citat de Ronald Findlay, „Către un model de expansiune teritorială şi limitele Imperiului", în Michelle R. Garfinkel şi Stergios Skaperdas, eds., Economia politică Conflict şi însuşire (Cambridge: Cambridge University Press, 1996), p. 54.
22. Findlay p. 41.
23. Billig, p. 25.
24. Vezi Anderson, p. 93.
25. Janis Langins, „Idei şi instituţii în timpul Revoluţiei Franceze: cazul educaţiei ştiinţifice şi tehnice «revoluţionare»", în Peter Burke şi Roy Porter, Istoria socială a limbajului (Cambridge: Cambridge University Press, 1987), p. 137.
26. Ibid., pag. 140,142.
27. Billing,, p. 27.
28. Tilly, Coerciţie, capital şi statele europene, p. 22.
29. Langins, , p. 143.
30. Ibid., p. 139.
31. Vezi Rheal Seguin, „PQ gata să înăsprească legile privind limba: semnele englezeşti riscă să fie interzise în Quebec", Globe and Mail, 29 august 1996, p. al.
32. Billig, p. 35.
33. Jack Weatherford, Barbarii şi civilizaţia: cine va supravieţui? (New York: Fawcett Columbine, 1994), p. 143.
34. Geoffrey Parker şi Lesley M. Smith, Criza generală a secolului al XVII-lea (Londra: Routledge & Kegan Paul, 1985), p. 122.
35. Weatherford, p. 144.
36. Anderson, p. 90.
37. Ibid., p. 91.
38. Ibid.
39. F. H. Kantorowicz, citat din Llobera, p. 83.
40. Billig, , p. 175.
41. Ibid., p. 109.
42. Shaw şi Wong, pag. 26-27.

43. Pierre Van Den Berghe, „O perspectivă socio-biologică”, în Hutchinson şi Smith, eds., Naţionalism, p. 97.
44. Ibidem.
45. Ibidem.
46. Jack Hirshleifer, Comportament economic în adversitate (Chicago: University of Chicago Press, 1987), p. 170.
47. Colin Tudge, Timpul dinaintea istoriei: 5 milioane de ani de impact uman (New York: Scribners, 1996), p. 17.
48. Ibidem, pag. 17-18.
49. Hirshleifer, p. 172.
50. Vezi Stephen Jay Gould, „Biologia evolutivă a constrângerilor”, Daedalus, primăvara 1980, şi David Layzer, „Altruism si Selectia Naturala”, Jurnalul Structurilor Sociale şi Biologice (1978), citat de Howard Margolis, Egoism, altruism şi raţionalitate (Chicago: University of Chicago Press, 1984).
51. Van Den Berghe, p. 96.
52. Vezi W. D. Hamilton, „Evoluţia comportamentului altruist”, American Naturalist, 1963, pag. 346-54.
53. Van Den Berghe, p. 96.
54. Hirshleifer, p. 179.
55. Ibidem. 56. Margolis, p. 32.
57. Van Den Berghe, p. 98.
58. Margolis, p. 32.
59. Ibid.
60. Shaw şi Wong, p. 68-74.
61. Citat de Shaw şi Wong, p. 91.
62. Vezi Billig, 71.
63. Shaw şi Wong, p. 106.
64. Ibid.
65. Vezi şi W. D. Hamilton, „Evoluţia genetică a comportamentului social,I şi II”, Biologie teoretică, vol. 7, pag. 1-16,17-52.
66. Anderson,
67. Hirshleifer, p. 188.
68. Van Den Berghe, p. 97.
69. J. B. Elshtain, „Suveranitate, identitate, sacrificiu”, în M. Ringrove şi A. J. Lerner, eds., Reimaging the Nation (Buckingham, Anglia: Open University Press, 1993), subliniat de Billig,
70. Vezi Abu-Lughod, p. 90.

71. Charles Tilly, „Violenţa colectivă în perspectiva europeană”, în T. R. Gurr, ed., Violenţa în America, vol. 2, Protest, rebeliune, reformă (Newbury Park, California: Sage Publications, 1989), p. 93.
72. Tudge, op. cit., p. 168.
73. Christopher Lasch, Revolta elitelor şi trădarea democraţiei (New York: W. Norton & Company, 1995), p. 5.
74. Ibid., p. 34.
75. Ibid., pag. 34-35.
76. Ibid., p. 6.
77. Ibid., p. 21.
78. Ibid., p. 21.
79. Lane, „Semnificaţia economică a războiului”, în Veneţia şi istoria: Lucrările complete ale lui Frederic C. Lane, p. 385.
80.Vezi Thomas L. Friedman, „Nu-i uitaţi pe perdantii globalizării”, International Herald Tribune, 18 iulie 1996, p. 8.
81. Billig, p. 99.
82. Lasch, p. 88.
83. Ian Ireland, „Este regina cetățean australian?”, Serviciul de Investigatii Parlamentare, Australia, nr. 6, 28 august 1995.
84. Ibid., p. 2.
85. Schoeck, p. 265.
86. Pentru o perspectivă critică asupra compensaţiilor în funcţie de performanţa relativă, vezi Robert H. Frank şi Philip J. Cook, Societatea în care câştigătorul ia totul, pag. 24 şi următoarele.
87. Friedman,
88. Pentru mai multe informaţii despre capitalul transcendental, vezi James Dale Davidson, Stransoarea (New York: Summit Books, 1980), pag. 38-55.
89. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate”, p. 404.
90. Eric Hobsbawm, „Naţiunea ca tradiţie inventată”, în Hutchinson şi Smith, Nationalism, p. 77.
91. John Plender, „Sistemul de pensii nu funcţionează”, Financial Times, 17-18 iunie 1995. 92.
Vezi V.H. Atrill, Cum funcţionează toate economiile (Calgary, Canada: Dimensionless Science Publications, 1979), p. 27 şi următoarele.
93. Tilly, „Violenţa colectivă în perspectiva europeană”, p. 62.
94. Ibid., p. 68.

95. Vezi Dick Howard, „Pâine prăjită franceză: Pot politicienii de oriunde să se încurce in asistenta sociala fără să se ardă?", The New Democrat, iulie/august 1996, p. 39 şi următoarele.
96. Andrew Heal, „Prima din Noua Zeelandă", Metro, iulie 1996, p. 86.
97. Vezi Roger Matthews, „Africa de Sud isi cheamă trupele pentru războiul împotriva crimei", Financial Times, 31 august/1 septembrie 1996, p. 1.
98. Erich Fromm, Evadare din libertate (Londra: Routledge & Kegan Paul, 1941). 99. Billig, p. 137 si p. 135.
101. Andrew Heal, „Primii din Noua Zeelandă", p. 85.
102. Robert June, „Sărăcie şi pervertire în Europa modernă timpurie" (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), pp. 29, 74.
103. Tilly, „Violenţa colectivă", p. 77.
104. Pentru o analiză bine documentată a impactului dispariţiei locurilor de muncă din fabrici asupra persoanelor cu competenţe scăzute, vezi William Julius Wilson, „Când dispare munca: Lumea noilor săraci urbani" (New York: Alfred A. Knopf, 1996).
105. Tilly, „Violenţa colectivă", p. 78.
106. Robert Reid, Ţara conţinutului pierdut: Revolta luddită din 1812 (Londra: Penguin, 1986).
107. Ibid., p. 44.
108. Ibid., p. 45.
109. Ibid., p. 26.
110. Ibid.
111. Timothy Egan, „Terorismul se răspândeşte acum pe măsură ce atentatele cu bombă din SUA se răspândesc", New York Times, 25 august 1996, p. 1.
112. Lane, „Consecinţele economice ale violenţei organizate", p. 402.
113. Jack Hirshleifer, „Anarhia şi prăbuşirea ei", în Michelle R. Garfinkel şi Stergios Skaperdas, eds., Economia politică a conflictului şi însuşirii (Cambridge: Cambridge University Press, 1996), p. 15.
114. Ibid., p. 15.
115. Ibid., p. 34.
116. Ibid., p. 17.
117. M., p. 37.
118. Ibid., p. 16.

119. Ibid.

Capitolul 10. Amurgul democrației

1. John Dunn, Teoria politică occidentală în fața viitorului. Cambridge, Anglia: Cambridge University Press. 1979, p. 2.
2. Carroll Quigley, Sisteme de armament și stabilitate politică (Washington, D.C.: University Press of America, 1983).
3. Ibid., p. 56.
4. Citat în Kelly, p. 46.
5. Molander și alții, Război informațional strategic, p. xv.
6. Ibid., p. xiv.
7. Vezi Dennis C. Mueller, Alegerea publică, vol. 2 (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), pag. 43-226. 8. Vezi Michael A. Bernstein, Marea Depresiune: Redresare întârziată și schimbarea economică în America, 1929-1939 (Cambridge: Cambridge University Press, 1987).
9. Mancur Olson, Ascensiunea și declinul națiunilor: creștere economică, stagflație și rigidități sociale (New Haven: Yale University Press, 1982).
10. Michael M. Phillips, „Doctoranzi în matematică adaugă in valul anti-emigratie: cercetătorii care se confruntă cu o rată ridicată a șomajului caută restricții privind imigrația", Wall Street Journal, 4 septembrie 1996, p. A2.
11. Juan J. Linz și Alfred Stepan, eds., Prăbușirea regimurilor democratice (Baltimore, Md.: The Johns Hopkins University Press, 1978), p. 18.
12. William Keech, Politica economică: costurile democrației. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, p. 221.
13. E. S. Staveley, Votul și alegerile grecești și romane (Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1972), p. 62.
14. Ibid., p. 65.
15. Norman Cohn, În căutarea mileniului (Oxford: Oxford University Press, 1970), p. 41.
16. Ibid., pag. 84-85.
17. Citat în Kelly, p. 46.
18. Milton Friedman, Capitalism și libertate (Chicago: University of Chicago Press, 1962), p. 91. Discutat de Hirschman, pag. 16-17.

19. Hirschman, p. 17.
20.Neil Munro, „Noul coşmar al Pentagonului: Un Pearl Harbor electronic",Washington Post, 16 iulie 1995, p. C3.
21. E. J. Dionne, „De ce dreapta greşeste", Utne Reader, iunie 1996, p. 32.
22. Ernst Cassirer, Mitul statului (New Haven: Yale University Press, 1946), p. 81
23. John B. Morrall, Gândirea politică în epoca medievală (New York: Harper Torchbooks, 1962), p. 15.
24. Ibidem, p. 16.
25. Cassirer, op. cit., pag. 142,150.
26. De exemplu, vezi Robert J. Shapiro, „Absolut greşit: Noile scheme fiscale nu pot depăşi vechile adevăruri progresiste", Washington Post, 24 martie 1996, p. C3, şi Thomas L. Friedman, „Politici in Era NAFTA", New York Times, 7 aprilie, p. Ell.
27. Citat de Friedman,
28. Vezi Louis Putterman şi Randall S. Kroszner, „Natura economică a firmei: o nouă introducere", în Louis Putterman şi Randall S. Kroszner, eds., The Economic
Nature of the Firm: A Reader (Cambridge: Cambridge University Press, 1996), p. 17.
29. Ibidem.
30. Ibid., p. 9.
31. Vezi Jeremy Rifkin, Sfârşitul pietei muncii: Declinul forţei de muncă globale şi zorii erei post-piaţă (New York; G.P. Putnam), 1995.
32. Ibid., p. 250.
33. Vezi Charles M. Tiebout, „O teorie pură a cheltuielilor locale", Journal of Political Economy 64 (1956), pp. 416-24.
34. Mueller, pag. 28-29.
35. Fred Foldvary, Bunuri publice şi comunităţi private: Furnizarea de servicii sociale pe piaţă (Aidershot, Hants, Anglia: Edward Elgar Publishing, Ltd., 1994).
36. Paul R. Krugman, „Obsesia reformei fiscale", New York Times Magazine, 7 aprilie 1996, p. 37.
37. Foldvary, pag. 66 şi urm.

Capitolul 11. Moralitatea şi criminalitatea în „economia naturală" a erei informaţiei

1.Vito Tanzi, „Corupţia: Relaţii de contact şi pieţe", Gianluca Fiorentini şi Sam Peltzman, eds., Economia crimei organizate (Cambridge University Press, 1995), pag. 167,170.
2. Hirshleifer, p. 176.
3. Ibid., p. 169.
4. Michelle R. Garfinkel şi Stergios Skaperdas, eds., Economia politică a conflictului şi însuşirii (Cambridge: Cambridge University Press, 1996), p. 1.
5. Hirshleifer, p. 173.
6. Garfinkel şi Skaperdas, p. 1.
7. Ibid.
8. Hamish McRae, Lumea în 2020 (Londra: Harper Collins, 1995), p. 188.
9. Ibid., pag. 188-89.
10. Kevin Kelly, Scăpat de control (Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1994), p. 189.
11. Tilly, „Creerea războiului şi a statului crimei organizate", în Evans, Rueschemeyer şi Skocpol, p. 171.
12. Ibid., p. 169.
13. Frank Viaino, „Noua ordine mafiotă", MotherJones, mai/iunie 1995, p. 55.
14.Vezi Velisarios Kattoulas, „Yakuza din Japonia isi revendică locul în rândul elitei criminale", Washington Times, 25 noiembrie 1994, p. A22.
15. Viaino, p. 49.
16. Garfinkel şi Skaperdas, p. 2.
17. Fiorentini şi Peltzman,p. 15.
18. Ibid.
19. Ibid., p. 16.
20. Ibid.
21. Pentru dovezi explicite suplimentare privind complicitatea CIA la traficul de droguri, vezi Michael Levine, Marea minciună albă: Operaţiunea de acoperire care a expus sabotajul CIA asupra războiului împotriva drogurilor (New York: Thunder's Mouth Press, 1994).

22. Roger Morris, Parteneri la putere (New York: Henry Holt, 1996), p. 233.
23. Ibid., p. 393.
24. Ibid., p. 411.
2S.Ibid., p. 418.
26. Ibidem.
27. Pentru o analiză amănunţită a poveştii Foster, consultaţi Christopher Ruddy, Vincent Foster: Investigatia Ruddy disponibila pentru 19,95 USD la numărul de telefon 1-800-711-1968.
28. Morris, p. 331.
29. Vezi Jeffrey Goldberg, „Unii dintre noii prieteni sindicali ai preşedintelui par să aibă proprii prieteni suspecţi", New York, 9 iulie 1996, p. 17.
30. Ibid., p. 19.
31. Ibid.
32. Hirshleifer,p. 173.
33. Tanzi,pag. 167, 170.
34. Walter Lippmann, Filosofia publică (New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 1989), p. 14.
35. Ibid., p. 15.
36. Paul Roazen, „Introducere", în Lippmann, p. xv.
37. Morris, p. 469.
38. Fiorentini şi Peltzman, op. cit., p. 16.
39. James Bennett, „Spaţiul cibernetic şi revenirea încrederii", Strategic Investment, octombrie 1996.
40. Virginia Abernethy, „Optimism şi suprapopulare", Atlantic Monthly, decembrie 1994, p. 88.

Postfaţă şi Anexă

1. Citat în revista Wired, martie 1999, p. 33.
2. Joseph A. Tainter, Prăbuşirea societăţilor complexe (Cambridge, Mass.: Cambridge University Press, 1988), p. 3.
3. Roger Lane, „Despre semnificaţia socială a tendinţelor omuciderilor în America", în Violenta in America, vol. 1, ed. Ted Robert Gurr (Newbury Park: Sage Publications, 1989), p. 57.
4. Vezi Robert Higgs, „Un carnaval al impozitării", The Independent Review, volumul III, numărul 3, iarna 1999, p. 437.

5. Nicholas Rashevsky, O privire asupra istoriei prin intermediul matematicilor (Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1968), p. 119.
6. Tainter, pag. 150-51.
7. Tainter, p. 147.
8. Raşevski, pag. 119-20.

INDEX

O notă despre index: Paginile la care se face referire în acest index se referă la numerele de pagină din ediţia tipărită.
Pentru o listă completă a locaţiilor oricărui cuvânt sau expresie, utilizaţi funcţia de căutare a sistemului dvs. de citire.

Abu-Lughod, Janet, 213, 215
„Alfabetizarea adulţilor în America”, 227, 345
Africa, 388
lupte etnice tribale în, 277
Revoluţia industrială în, 110
bariere microbiene în calea puterii albilor asupra, 68
naţionalism în, 274
instabilitate politică în, 36
guverne postcoloniale în, 236-37
afro-americani, 317, 384-85
Agricola, Rodolph, 118
societăţi agricole şi
agricultura, 15, 17, 19, 26, 28, 61-62, 71, 73, 74-94, 106, 333, 334, 394
defrisarea, 86
stăpânire barbară asupra, 84-87
logica de bază a, 80
decăderea autorităţii în, 89-90, 98
Biserica în, 87-93, 98, 122-125
sate închise în, 82-84, 85
ferme părăsite şi, 85-86
etape incipiente ale, 79
evoluţia protecţiei în, 182-183
revoluţia feudală din 1000 în, 84-93

localităţi în, 198
megapolitica din, 53, 58, 61-69, 71, 73, 80, 83-84, 89-91
în Evul Mediu, 84-93, 98, 108,338-40
politica în, 79-80, 84-86,"89-90,'94,"338-40
proprietatea în, 80-92, 94
şi Imperiul Roman, 130, 132
lentoarea, 74, 79
suprimarea experimentelor în, 83
orizonturi de timp ale, 80
Aguirre, Joaquin, 335-36
Zona liberă de concesiune a golfului Agulhas, 335
sisteme de control al traficului aerian şi Y2K, 43-44, 48
Alexandru al VI-lea, Papă, 117-18
altruism, 283-87
Ammon, Otto, 228-32
Napul lui Ammon, 228-32, 310
anarhie:
atitudini de caracter în, 324-25
concurenţă şi, 322-26
Era informaţiei şi, 187-92, 193
ordine morală şi, 383, 386-8’7,
protecţie şi, 175-78,180-182, 184
între suveranităţi, 323-24
viabilitate în, 324
Anderson, Benedict, 271, 278, 279, 289
Andorra, 188-89
Antigona (Sofocle), 348
Argentina, 220-21, 264
Aristotel, 96, 172
tehnologia liniei de asamblare, 314
monitorizarea computerizată a, 253
egalitarismul în, 167, 248-51
tehnologia informaţiei vs., 169-171
muncă standardizată de, 166-67
eugenii, 399
Barlow, John Perry, 196, 197
Bawer, Bruce, 264n
Teoria comportamentală a firmei, A (Cyert şi March), 251
Belarus, naţionalism în, 277

mănăstiri benedictine, scriptoria din, 91, 111
Bennet, James, 212, 392
Bentham, Jeremy, 270
Zidul Berlinului, 127-33,’3_46
comparaţii între taxa de ieşire din SUA şi, 129-31
căderea, 34, 35, 54, 127, 131-34, 144, 152,235,401
scopurile, 128-29
relicve din, 127-28
Dincolo de suveranitate (Elkins), 177
Biblia, 94, 111, 124
Banii mari (Dos Passos), 199
Billig, Michael, 259, 271, 274, 276, 280, 312
bin Laden, Osama, 21-22, 37, 193
Sânge pe străzi (Davidson şi Rees-Mogg), 33-35, 42, 65, 68 152, 161, 182, 220, 222, 391
Bois, Guy, 50, 85, 87-90
Bolivia, 335
Booth, Charles, 230, 231
Boyden, Stephen, 75-76, 94
Bridges, William, 252, 254
Brown, John Y., 370-71
Buchanan, Pat, 295, 300, 310
Burford, E. J., 115
Burstein, Daniel, 60, 200-201
Goana după aur din California, 323
Cameron, Euan, 111, 113, 116, 262
Campen, Alan, 192
Canada, 241-42,"276
capitală, redistribuirea, 398-400
Cassirer, Ernst, 348-50
Castiglione, Contele Baldassare, 349-351
Caterpillar, grevă sindicală împotriva, 160
catedrale, 92, 261-62
Agenţia Centrală de Informaţii (CIA), munca lui Clinton pentru, 369-71
Carol cel Mare, Regele Francilor, 56-57, 85
Carol al VIII-lea, Regele Franţei, 50, 128
Cecenia, invazia rusă a, 261
Canalul Chesapeake şi Ohio (C&O), grevă sindicală pe, 163

cavalerism, 108, 305, 350-51
„Alegându-mi religia” (Dubner), 32
În Creştinism, 58
calendar în, 42-43, 48-49
fundamentalist, 386-87
ordine morală a, 382,”384-87, 389-90
Biserica, 110-26, 264, 305
absenţa virtuţii în, 120
în societăţile agricole, 87-93, 98, 122-25
în conflictele armate, 101
domnia celibatului în, 115
în contribuţia la productivitate, 90-93
corupţia în, 97, 115-20, 124, 126
cheltuielile deficitare ale, 116-17
declinul, 120-26, 26'2^63, 277
doctrina satisfacţiilor în, 121
cheltuielile şi birocraţia, 116
ca săraci, avari şi extravaganţi, 112-13
în Era Industrială, 110-12, 116, 123, 125
şi jurnalismul în secolul al XV-lea, 125
terenuri deţinute de, 123-24
în menţinerea păcii şi dezvoltarea regulilor de ordine, 90-91
pieţele şi, 92-93, 123
în Evul Mediu, 87-93798-108, 110, 112-26, 261-63, 279, 303
în stabilirea preţurilor de monopol, 114-15, 122, 124, 126
statele-naţiune şi,
123,125, 261-65
pietatea, 119-20
puterile, 114-16
conservarea şi transmiterea informaţiilor tehnologice ca rol al, 91
furnizarea de infrastructură publică
culte vechi , 121-22
simbolism al, 124-25, 261-62
camătă interzisă de, 124
oraşe, vulnerabilitatea, 245-46
cetăţeni, cetăţenie, 100, 342
cavalerismul comparativ cu, 100-107, 305
democraţie şi 350, 356
distincţie între suveranitate şi, 298-99

ordine morală şi, 381-82, 387
naţionalism şi, 275-76, 278, 291-94, 295-97, 306-7
state-naţiune şi, „1% 302-306
în secolul XXI, 28-30
Clarke, Arthur C., 41, 95, 200
Clinton, Bill, 96, 117, 338, 346, 354, 390
corupţia, 368-73
taxa de ieşire susţinută de, 129-31, 304, 307, 346-47
Clinton, Hillary, .369-71, 373
Clough, Arthur Hugh, 376-77
Coase, Ronald H„ 248-249,’ 282, 356
Cohen, Jack, 33
Cohn, Norman, 105, 338-40
Colchester, Nicholas, 39
Războiul Rece, 92, 394
sfârşitul, 152
adversarii din, 133, 134, 140-42
Prăbuşirea societăţilor complexe, The (Tainter), 395
Columbia, crima în, 368-70
Columbus, Christopher, 51, 52, 72, 108, 109, 198
sisteme de comandă şi control, 156, 193, 330
comerţ, vezi economie
comunicaţii:
în secolul XXI, 29-30, 178-80
Y2K şi, 44, 47-48
Comunism, 270, 297, 300, 314, 316
prăbuşire ’15, ’34, ’54, 97,”131-132, 134-35, 148-51, 152, 224, 257, 267-68, 329
democraţii şi/sau SS’ 140-141" 145,328-329
despre lupta pentru supravieţuire, 380
impozite sub, 267
constrângere, 156, 226, 233, 268, 293
prăbuşirea, 260
spaţiul cibernetic şi, 210-14
şi dispariţia statelor-naţiune, 296-297, 310, 321, 322
democraţia şi, 348, 352-53
economia egalitară, 233, 238
în Era Informaţiei, 301
naţionalismul şi, 260

nostalgia pentru, 27
în secolul XXI, 27-28, 32-33, 40
calculatoare, 75, 110, 225, 265
criminalitatea şi, 358-59, 363-64
spaţiul cibernetic şi, 197, 202-4, 216-19, 222
şi dispariţia statelor naţionale, 315-316, 321
democraţie şi, 332, 341, 346
economie egalitară şi, 237, 248, 253-54
muncă individualizată şi, 171-72
în Era Informaţiei, 153, 155-160, 162, 168, 171-72, 191-94
megapolitică , 59, 61, 70
ordine morală şi, 393
naţionalism şi, 259, 278, 292
transferul biologic în, 157
în secolul XXI, 20, 21, 23, 30, 38, 40, 42, 51-52
vezi şi Y2K
Confucius, 382, 389, 391
Cook, Philip J., 231
corupţie:
Biserică, 97, 115-20, 124, 126
megapolitică a, 58-59, 64
în politică, 96-98, 118, 150-51, 358, 361, 363, 368-73
„Corupţie" (Tanzi), 358, 372-373
costuri şi recompense, vezi stimulente
state-ţară, 246-47
criminalitate, 36, 190/263, 358-59, 361-373, 388
în societăţile agricole, 79-81, 84, 89, 94
complicitate în, 367-68
spaţiul cibernetic şi, 2123_13, 373
în democraţii, 149-51, 348, 350-51, 371
economie şi, 137,173
în societăţile de vânători-culegători, 77
în societăţile industriale, 126, 365
în Era Informaţiei, 170 ,173,174, 362-373
internaţional, 366-70
mass-media, 359, 361, 372
ordine morală şi, 363, 373, 381,338, 390, 392,393
state-naţiune şi, 302, 317, 319, 358,359, 363,364, 366, 372
economie naturală şi, 362-64, 372

organizat, 176, 366,373
protecţie şi, 154, 176, 364-65, 367
în secolul XXI, 15, 22-23
monede, 214-22
contrafacerea, 217
în spaţiul cibernetic, 215-22
denaţionarea, 215-16
privatizarea, 218-22
costurile tranzacţiilor, 217-18, 220
în secolul XXI, 24-25
clienţi:
suveranitate comercializată şi, 342
în spaţiul cibernetic, 218, 224
în dispariţia statelor-naţiune, 263, 267, 303-4, 305, 322
în democraţii, 135-42, 145,332,351-52, 355,357
economie egalitară, 238, 240, 243-45, 247, 252, 257
în Era Informaţiei, 168, 172, 175, 190
ordine morală şi, 374, 380-81
naţionalism şi, 306
protecţie şi, 177, 182-83
spaţiul cibernetic, 196-224
troc în, 216-17
comparaţii între regiunile medievale de mars şi, 188, 189-190
ajustări competitive în, 221-222
crize de credit în, 221-23
criminalitate şi, 212-13, 373
monedă în, 215-22
decesul seniorajului în, 214-15, 222
democraţie şi, 212, 214, 332-333, 346
devalorizarea constrângerii în, 210-14
economie în, 194-95, 196-207,209-24, 233, 238, 240, 248, 255-57, 292-93, 301,303,308
genetică şi, 292-94
în Era Informaţiei," 153, 156, 158, 170-72, 174, 186-87, 189-95
rate ale dobânzii şi, 221
investitori în, 205, 223-24
avocaţi în, 208-9
contracţia efectului de levier , 221
megapolitica din, 65, 70, 213

republici comerciale , 32-33
ordine morală şi, 392-93
naţionalism şi, 278-79, 292-295
state-naţiune şi,"191,268, 310, 319-20, 322-325
protecţie în, 210-11, 213-14, 224, 293
progrese calitative în, 206-9
chirurgie în, 207-9
în secolul XXI, 18, 21, 23-25, 32-33, 42
violenţă în, 15, 193
diferenţa de randament în, 222
Cyert, Richard, 251
Cehoslovacia, naţionalism în, 276
Darwin, Charles, 280-84, 286, 291, 323, 361-62
despre ordinea morală, 377-80
Davidson, Basil, 236
Davies, Rees, 187
de Balsac, Robert, 127
de Fiore, Joachim, 48
de Jager, Peter, 44, 45
democraţie, democraţii, state democratice cu bunăstare socială, 32, 133,137,52, 269, 295
alternative la, 333-37, 340-41
trădarea, 352-57
suveranitatea comercializată ş 341-47
comunismul şi, 133-35, 140-141, 145, 328-29
lovitura de stat din Peru, 149-51
crimă î, 149-51, 348,350-51, 372
spaţiul cibernetic şi, 212, 214, 332-333, 346
luarea deciziilor , 145-46, 149-50, 354, 357
şi definirea firmelor, 353-55
dispariţia, 36, 42, 134/35,'148, 306-10, 327-57
şi eclipsa bunurilor publice, 355-356
economie în, 137-46, 149-51,209,233-34, 329-37, 343-47, 351-57
eficienţă în, 14"7/42,
plebiscite electronice pentru, 341
apariţia, 142-44, 146", 315
secţiuni transversale geografice în, 331-33
în Grecia, 50, 65-66, 337, 348
industrialism şi, 142-44, 328, 332-34, 346-48, 352, 355

Era informaţiei şi,195, 328,329
personalităţi mesianice în, 338-339
ordine morală în, 150, 349-50, 383, 393
mituri despre discriminare în, 312-313, 318
naţionalism în, 147-49, 332, 346-47
politică în, 135,147, 148-52, 327, 329-41, 342-57
privatizare în, 138, 150-151
protecţie şi, 155, 346,347
motive ale succesului, 146
reforme ale, 264
rolul, 137-52
Nemulţumirea democraţiei (Sandel), 353
de Soto, Hernando, 149, 150
Detroit, Mich., defalcarea, 246
randamente marginale în scădere, legea, 395-98
Dionne, E. J., Jr., 347-48, 351
„Dezeconomii de scară şi dezvoltare” (Olson), 235-237
Dos Passos, John, 199-200
trafic de droguri, 366,368-370, 372-373, 384
Dubner, Stephen J., 321n
Duby, Georges, 85
Dunn, John, 327
Durant, Will,59-60
Dyson, Esther, 481
Politică economică (Keech), 336
economie, 95, 189, 268-70, 290
în societăţile agricole, 74, 78, 81-85, 87-90, 92-93, 98
Biserica şi, 113-17, 120/262-264
suveranitate comercializată şi, 342-46
criminalitate şi, 237, 246, 256-57, 362/365-66, 372-73
în spaţiul cibernetic", 194-95,'196-207,' 209,233,238, 240, 248,
255-57, 292-93, 301,
303, 308-10,319,322-325,332-33,342,392
egalitar, vezi egalitarism, economie egalitară
cicluri de cinci sute de ani de, 49-50
genetică şi, 282, 292-93
globalizarea, 250,260-261,300,310
vânători-culegători, 77-78
dezechilibre şi colaps, 34-37

impactul climei asupra, 67-68
în societăţile industriale, 109-11, 160-61, 222-24, 227-35, 238, 241-42, 244-46, 248-54
în Era informaţiei, 153, 156-59, 170-71, 175, 187, 189-95
în Era internaţională, 270
rudenie şi, 289
matematică, 228-29
megapolitică a, 55-58, 60-63, 65-68, 70-72
în Evul Mediu, 108
ordine morală şi, 234, 373-74, 378, 380-81, 387-94
naţionalism şi, 147, 237,259,290-292, 294-96
statele-naţiune, 9,87,128-337,135-37,142, 230, 232, 235-48, 252, 254-55, 257, 265-66, 269-70, 296-305,309-316,319-26
natural, 323, 361-64? 372
politică 97-98,161-2, 227, 230-45, 247, 256-57, 362
în proliferarea armelor cu praf de puşcă, 106-7
protecţie în, 154-55, 175-78, 180-87, 213-14, 236-38, 240, 243, 245-47, 253, 256-57
în Imperiul Roman, 129-30
etape ale, 15
tehnologii , 227, 232, 234-237, 239-40, 243-44, 247-253, 255, 361
în secolul XXI, 15-19, 20-28, 32-40, 51-52
violenţă şi, 158-59, 233-34, 239, 256-57
extorcare la locul de muncă şi, 162-63, 165, 167
Y2K şi, 43-48
Economia crimei organizate, The (Fiorentini şi Peltzman), 367-68
educaţie, 303, 389, 400
eficienţă:în echilibru între extorcare şi protecţie, 155
criminalitate şi, 359
spaţiului cibernetic, 224-
în democraţii, 141-42, 146, 149-50, 329, 346
economie egalitară şi, 234, 248, 250-52,257
magnitudine vs., 132-33
ordine morală şi, 389, 392-93
naţionalism şi, 261
a statelor naţionale, 128? 131-35, 136-37, 139-40, 223-24, 266
egalitarism, economie egalitară, 225-57, 290
în societăţile agricole, 85
napul lui Amon , 228-32

în tehnologia liniilor de asamblare, 167, 248-51
autoritatea de a acţiona în, 249
moştenirea biologică şi, 282
probleme de coordonare în, 249
spaţiul cibernetic şi, 233, 238, 240, 248, 255
moartea politicii, 232-33
şi dispariţia locurilor de muncă bune, 253-55
dezeconomii de scară, creştere întârziată şi, 235-42
şi erodarea anomaliilor preţurilor locale, 247-48
stimulente şi, 239, 250
inechivalenţă teoremă şi, 247
Era informaţiei şi, 230-231,235, 237-40, .242-44, 246
rasism în, 310, 316
activitate secesionistă , 242
impozite , 129-31, 266, 304-7, 346-47
datorii nefinanţate privind pensiile, 261
van Creveld, Martin, 96, 100-101, 107
Van Den Berghe, Pierre, 280-81, 283,284, 287, 291
Venice, 38, 137
victimizare, multiculturalism şi, 312-13, 315-19
violenţă, 36-38, 173-78, 180-84, 225,227,262
avantaje şi dezavantaje ale scării în, 69-70
în societăţile agricole, 74-75, 78-80, 84, 89-91, 93-94
criminalitate şi, 358-59, 362-63, 365-67
spaţiul cibernetic şi, 197, 199, 210, 220, 223-24
în democraţii, 137
346, 348
dezeconomii de scară în organizarea, 257
economie şi, l58-159, 233-34, 239, 256-57
randamente în scădere ale, 363
în căderea comunismului, 152
ale vânătorilor-culegători, 76-77
fitness incluziv şi, 290
în societăţile industriale, 109, 111, 155, 161
în Era informaţiei, 155-56,158-61,169-71, 173-75, 186-87, 190-92
logica, 158-60, 173,181-184
megapolitica, 54, 58-60, 62-65, 68-71
în Evul Mediu, 158, 189
ordinea morală şi, 391, 393

naţionalismul şi, 267, 274, 276, 290
în statele-naţiune, 132-34,' 137,143-44, 1.58, 265, _309-24
în perspectivă, 309-12
politica şi, 96, 158-59
protecţia şi,' 15’4^55,' 175-78, 182-84, 186-87
în creşterea cetăţeniei, 106
în Imperiul Roman, 129-30
specializare în, 80
în secolul XXI, 15-17, 21-28, 31, 33-34, 37-40
vulnerabilitate la, 93
extorcare la locul de muncă şi, 162-63, 166-67, 170
Wacker, Watts, 129, l78-179
Walzer, Michael, 295, 296
Avuţia Naţiunilor (Smith), 109, 162, 242, 381
arme, 37, 181
în societăţile agricole, 79-80, 89
crimă şi, 363-64
democraţie şi, 327-28, 330
praf de puşcă, vezi arme cu praf de puşcă
megapolitică a, 63-64, 68-71
în Evul Mediu, 106
în ascensiunea cetăţeniei, 105-6
Sisteme militare şi stabilitate politică (Quigley), 327
Weatherford, Jack, 277, 278
Weber, Adna, 246
Civilizaţia occidentală în perspectivă biologică (Boyden), 75-76, 94
White, Lawrence, 219
Whittaker, C. R., 271
Cine prosperă? (Harrison), 260n
„Cine este judecat, ereticul sau Biserica?” (Bower), 264n
Williamson, Oliver, 249
Wilson, Woodrow, 148, 276
Societatea Câştigătorului Ia Totul, The (Frank şi Cook), 231
Wired, 156, 365
vrăjitorie, 316-17
femei, 384, 386-87
Wong, Yuwa,76-78,280, 288
Banca Mondială, 234-325
Lumea în 2020 ~ (McRae), 364

Atentatul cu bombă de la World Trade Center, 36
World Wide Web, vezi Internet
Yardeni, Edward, 13-14
Elţin, Boris,172,419 426
Yerin, Viktor, 367
Y2K, 14
ca apocaliptic, 48
Consiliul de Convertire, 47
computere centrale şi, 45-47
arsenal nuclear şi, 47-48
în secolul XXI, 43-48, 51
Iugoslavia, război civil în, 36
Zenon, împărat al Bizanţului, 57